

مُجْتَمَعٌ

صَحِيحُ مُسْلِمٍ

لِإِمَامِ زَيْدِ بْنِ أَبِي الْعَظَمِ عَبْدِ الْقَوِيمِ الْمُنْزَعِيِّ
(توفي ٦٥٦ م هـ)

به کوردی کردن و رونگردنه‌وهی
نوری فارس همه‌خان

شهر پهرشتی چاپ
مه‌لا مه‌هموودی که‌لا‌له‌یی

دارالطبعة

بیروت - لبنان

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

مُخْتَصَر

حَاجَّ مُسْلِمٍ

لِلإِمَامِ زَكِيٍّ آلِ دِينَ عَبْدِ الْعَظِيمِ بْنِ عَبْدِ الْقَوِيمِ الْمُنْذَرِيِّ

الْمُتَوَفَّى ٦٥٦ هـ

به کوردی کردن و رو نکردنه وهی

نوری فارس همه خان

سه رپه رشتی چاپ

مه لا مه حموودی گه لا لهیی

(به رگی چواره م)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

📖 ناوی کتیب ﴿مختصر صحیح مسلم﴾

📖 وەرگیرانی: نوری فارس همه‌خان.

📖 تیراژ: (۳۰۰۰) دانه.

📖 ژماره‌ی سپاردن: ژماره (۱۶۲۷) ی سالی (۲۰۱۱) ی وەزارەتی روښنځیری پښتو.

📖 سالی چاپ: ۲۰۱۱ ز - ۱۴۳۲ ک.

📖 تایپ: (نیان حسین)

📖 له‌سەر ئه‌ركی كتیبخانه‌ی ئارام له چاپ دراوه و مافی چاپ‌كردنه‌وه‌ی

پاریزراوه بۆ كتیبخانه‌ی ناوبراو.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۳۹- نامہ ی پوٹاک و خسل و نارایش

کتاب التباس والریئہ

{بروانہ: تہ جریدی بوخاری، بہرگی پیئجہم، زنجیرہ: ۸۰، لہ ژمارہ: ۱۸۹۱ و ۱۹۱۳ = ژمارہ: ۵۷۸۷ ہمتا ژمارہ: ۵۹۵۳. ہہروا بروانہ: تاج/۳، زنجیرہ: ۲۹ ہمتا زنجیرہ: ۵۱، لہ لاپہرہ: ۲۴۴ ہمتا لاپہرہ: ۳۱۴، لہ ژمارہ: ۲۷۶۲ ہمتا ژمارہ: ۲۹۳۴ + ریاض/۲، زنجیرہ: ۱۱۷، ژمارہ: ۷۷۹ ہمتا زنجیرہ: ۱۲۶، ژمارہ: ۸۱۳}.

۱۰۲۶) کہ سی بہشی بہدوا روژدوہ نہ ہی لہ جیہانا ناوریشم لہ بہرہدہکا، بہلام کرین و فروشتن و سوود لی و ہرگرنی تری دروستہ. (۵۳۵۶ - ۵۳۹۵)
باب: إِنَّمَا يَلْبَسُ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا مَنْ لَا خَلَقَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ وَإِبَاحَةُ الْإِنْتِفَاعِ بِهِ وَبَيْنَهُ
۱۳۳۵- عَنِ ابْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: رَأَى عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَطَّارِدًا التَّمِيمِيَّ يُقِيمُ بِالسُّوقِ حُلَّةَ سِيرَاءٍ، وَكَانَ رَجُلًا يَغْشَى الْمُلُوكَ وَيُصِيبُ مِنْهُمْ، فَقَالَ عُمَرُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَأَيْتُ عَطَّارِدًا يُقِيمُ فِي السُّوقِ حُلَّةَ سِيرَاءٍ، فَلَوْ اشْتَرَيْتَهَا فَلَبَسْتُهَا لَوْفُودِ الْعَرَبِ إِذَا قَدِمُوا عَلَيْكَ، وَأَطْنَهُ قَالَ: وَلَبَسْتُهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّمَا يَلْبَسُ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا مَنْ لَا خَلَقَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ»، فَلَمَّا كَانَ بَعْدَ ذَلِكَ أَتَى رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِحُلِّ سِيرَاءٍ، فَبَعَثَ إِلَى عُمَرَ بِحُلَّةٍ، وَبَعَثَ إِلَى أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ بِحُلَّةٍ، وَأَعْطَى عَلَى بْنِ أَبِي طَالِبٍ حُلَّةً، وَقَالَ: «شَقَّقْهَا خُمْرًا بَيْنَ نِسَائِكَ»، قَالَ: فَجَاءَ عُمَرُ بِحُلَّتِهِ يَحْمِلُهَا، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ بَعَثْتَ إِلَيَّ بِهَذِهِ، وَقَدْ قُلْتَ بِالْأُمْسِ فِي حُلَّةِ عَطَّارِدٍ مَا قُلْتَ، فَقَالَ: «إِنِّي لَمْ أَبْعَثْ بِهَا إِلَيْكَ لِتَلْبَسَهَا، وَلَكِنِّي بَعَثْتُ بِهَا إِلَيْكَ لِتُصِيبَ بِهَا»، وَأَمَّا أُسَامَةُ فَرَأَى فِي حُلَّتِهِ، فَنَظَرَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) نَظْرًا عَرَفَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَدْ أَتَكَرَّ مَا صَنَعَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا تَنْظُرُ إِلَيَّ، فَأَنْتَ بَعَثْتَ إِلَيَّ بِهَا، فَقَالَ: «إِنِّي لَمْ أَبْعَثْ إِلَيْكَ لِتَلْبَسَهَا، وَلَكِنِّي بَعَثْتُ بِهَا إِلَيْكَ لِتُشَقِّقَهَا خُمْرًا بَيْنَ نِسَائِكَ». {الحديث: ۵۳۷۰ = ۵۳۶۱ فم. تجرید ۱/، لاپہرہ: ۴۴۷، رقم: ۴۷۰ = ۸۸۶، ۹۴۸، ۲۱۰۴ فتح الباری}:

ئىبىنو عومەر (رەزىيەللاھۇ ئەلەيھى) فەرمۇي: عومەرى كۆرى خەتاب (رەزىيەللاھۇ ئەلەيھى) لە بازىرى مەدىنە، عوطارىدى تەمىمى بىنى قاتىكى ئاورىشىمى خەت خەتتى خىستىبوو سەر سەوا، عوطارىد پىياو بۇ ھاموشۇ پادىشاينى دەكردو شىيان پىدەدا، عومەر عەرزى ھەزەت دەكا: ئەي پىغەمبەرى خۇدا! خۇزگا ئەم دەستە جەلى عوطارىدەت دەكرى بۇ رۇزى ھەينى لەبەرت دەكرد، ھەروھە كاتى ومەدى عەرەبەكان دىن بۇ خىزمەت لەبەرى بىكە. پىغەمبەرىش (دروودى خۇداى لەسەر بى) پىي دەفەرمۇي: (ئەم جۇرە جەلە لەبەرنەوھى كە ئاورىشىمى پەتىيە، ئەو پىاوانە لەبەرى دەكەن كە بەشىيان بەنازو بەھەرى ئەو جىھانەوھە نىيە). لەپاشا چەند قاتى، لەو جۇرە بەرگە ئاورىشىمىنە ھىئەن بۇ پىغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بى) دابەشى كەرن بەسەر ھاوھەلانىدا، قاتىكى لىيان نارد بۇ عومەر قاتىكى تى لىيان نارد بۇ ئوسامە كۆرى زەيدو قاتىكى لىياندا بە ھەلى كۆرى ئەبو طالىب و پىي فەرمۇو: (لەت لەتى بىكە بۇ لەچكەو سەرپۇش بۇ ژەكانت). فەرمۇي: جا عومەر قاتەكەى خۇى ھەلگەرتو ھىئەى بۇلەى پىغەمبەر و گوتى: ئەي پىغەمبەرى خۇدا! تۇ ئەمەت بۇمەن ناردووه، كەچى دوىنى لەبارەى قاتەكەى عەطارىدەوھە واوات فەرمۇو، بىفەرمۇو ئەمەم تى بگەيەنە؟ ئەویش فەرمۇي: (خۇ من ئىستا ئەم قاتەم بۇ ئەوھە بۇت نەناردووه كە خۇت لەبەرى بىكەى، بەلگەو دەتوانى بە شىوھەيەكى تر سوودى لى وەرىگىرى). بەلام ئوسامە خۇى قاتەكەى لەبەركەرد بوو، كەچوو بۇ خىزمەتى پىغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بى) پىغەمبەر بەخىسە تەماشى ئوسامەى كەرد، ئوسامە ھەستى كەرد، كە پىغەمبەر كارەكەى ئەوى بەدل نىيە، لەبەرنەوھە عەرزى كەرد: (قۇربان! بۇوا خىسە لە قاتەكەم دەكەى؟ خۇ تۇ خۇت ناردووتە بۇم؟). فەرمۇي: (بەلام خۇ من بۇ ئەوھە بۇتەم نەناردووه كە خۇت لەبەرى بىكەى، بەلگەو بۇيە بۇتەم ناردووه كە پارچە پارچەى بىكەى بۇ لەچكەو سەرپۇش بۇ ئافەرەتەكانتان). {تاج/۳، زىجىرە: ۳۰، ژمارە: ۲۷۷۷}.

(۱۰۲۷) که سئ له جیهانا ناوړیشم له بهر بکا له قیامه تا له بهری ناکا. (۵۳۵۶ - ۵۳۹۵)

باب: مَنْ لَيْسَ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا لَمْ يَلْبَسْهُ فِي الْآخِرَةِ

۱۳۳۶- عَنْ خَلِيفَةَ بْنِ كَعْبٍ أَبِي دُثَيَانَ قَالَ: سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الزُّبَيْرِ يَخْطُبُ يَقُولُ: أَلَا لَا تَلْبَسُوا نِسَاءَ كُمُ الْحَرِيرِ، فَإِنِّي سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَا تَلْبَسُوا الْحَرِيرَ، فَإِنَّهُ مَنْ لَيْسَ فِي الدُّنْيَا لَمْ يَلْبَسْهُ فِي الْآخِرَةِ». {الحديث: ۵۳۷۷ = ۵۳۶۸ فم. تجريد/ ۵، رقم: ۱۸۹۶ = ۵۸۳۴، ۵۸۲۸، ۵۸۲۹، ۵۸۳۰} :

خه لیفه ی کوری که عب، که ناسراوه به نه بو زو بیان فهرمووی: بیستم له عه بدو لای کوری زوبه یر، وتاری دهدا، دهیغه رموو: ناگادار بن، ناوړیشم له بهر نافرمتانتان مه کهن، چونکه من بو خوږم له عومهری کوری خه طابم بیست دهیغه رموو: پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بن) دده فهرمووی: (ناوړیشم له بهر مه کهن، چونکه هه رکه سئ له جیهانه دا ناوړیشم له بهر بکه ن، له وجیهانا له بهری ناکه ن). {تاج/ ۳، زنجیره: ۲۹، ژماره: ۲۷۶۲ ج/ ۴} .

(۱۰۲۸) له خواترسان که وای ناوړیشم له بهر ناکه ن. (۵۳۵۶ - ۵۳۹۵)

باب: لَا يَنْبَغِي لِلْمُتَّقِينَ نِسْ فُرُوجِ الْحَرِيرِ

۱۳۳۷- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّهُ قَالَ: أَهْدَى لِرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فُرُوجَ حَرِيرٍ، فَلَبَسَهُ، ثُمَّ صَلَّى فِيهِ، ثُمَّ انْصَرَفَ فَنَزَعَهُ نَزْعًا شَدِيدًا كَالْكَارِهِ لَهُ، ثُمَّ قَالَ: «لَا يَنْبَغِي هَذَا لِلْمُتَّقِينَ». {الحديث: ۵۳۹۴ = ۵۳۸۵ فم. تجريد/ ۱، لاپه ر: ۲۵۲، رقم: ۲۳۹ = ۳۷۵، ۵۸۰} :

عوقبه ی کوری عامیر (رمزای خودای ل بن) فهرمووی: که وایه کی چاکداری ناوړیشمیان به دیاری هیئا بو پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بن) له بهری کردو نویژری پیوه کردو له پاشا که سلاوی دایه وه و رووی له پرووگه وهرچه رخان، به تووندی که واکه ی له بهر خو ی داکه ندو فره یدا، وهک یه کئ پیی ناخو ش بئ و حه زی لیی نه بی، نه و جا فهرمووی: (ئمه بو پیوای له خواترس ده ست نادا!). {تاج/ ۱، لاپه ر: ۲۰۶، زنجیره: ۵۵، ژماره: ۳۹۹ ج/ ۴ = چاپی چواره م} .

۱۰۲۹) ریگری له پۆشینی ئاوریشم به ئەندازەى دوو پەنجە نه‌بێ

بَابُ: النَّهْيُ عَنِ لُبْسِ الْحَرِيرِ إِلَّا قَدْرَ إصْبَعَيْنِ

۱۳۳۸- عَنْ أَبِي عُمَرَ قَالَ: كَتَبَ إِلَيْنَا عُمَرُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) وَتَحَنُّبِ (أَذْرِيحَانَ): يَا عُتْبَةَ بْنَ فَرْقَدٍ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ كَدِّكَ، وَلَا مِنْ كَدِّ أَيْبِكَ وَلَا مِنْ كَدِّ أُمِّكَ، فَاشْتَبِعَ الْمُسْلِمِينَ فِي رَحَالِهِمْ، مِمَّا تَشْتَبِعُ مِنْهُ فِي رَحْلِكَ وَإِيَّاكُمْ وَالتَّنَعُّمَ وَزَى أَهْلِ الشَّرْكِ وَلُبْسَ الْحَرِيرِ فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) نَهَى عَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ. قَالَ: «إِلَّا هَكَذَا». وَرَفَعَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إصْبَعَيْهِ الْوُسْطَى وَالسَّبَابَةَ وَضَمَّهُمَا قَالَ زُهَيْرٌ: قَالَ عَاصِمٌ: هَذَا فِي الْكِتَابِ. قَالَ: وَرَفَعَ زُهَيْرٌ إصْبَعَيْهِ». {الحديث: ۵۳۷۸ = ۵۳۶۹ فم. بخاری. لباس: ۵۸۳۰. أبو داود. لباس: ۴۰۴۲. ترمذی. لباس: ۱۷۲۱}:

ئەبو عوتمان فەرمووی: لە ئازربایجانی بووین، عومەری کوری خەتاب، کە فەرمانەرەوای موسوڵمانان بوو، ئەم نامەییە نووسی بۆمان، ئاراستەیی فەرماندەکەمانی کرد، کە عوتبەیی کوری فەرقد بوو، ئەویش خویندیەو بەسەرمانا، فەرمووی: ئەو عوتبەیی کوری فەرقد! ئەو مال و سامانەیی کە لەلای تۆیە، کە لە گەنجینەیی بەیتولمال دایە، ئەو بەرھەمی رەنجە شانی موسوڵمانانە، ئەو نەبەرھەمی رەنجە شانی تۆیە و نە بە کەلەپوورو میرات لەبەرھەمی رەنجە شانی باوک و دایکتەو و بۆت ماوەتەو کەواتە بەتێرو تەسەلی تۆیش وەک هەموو موسوڵمانێکی تر، وەکوو یەک لێی بخۆن، نەکەن سەر بکەنە ناز پەرودەری و ژیانی رابواردن، یا جل و بەرگی تایبەت بە بیباوەران لەبەر بکەن، یا پۆشاکی ئاوریشم بپۆشن، چونکە پیغەمبەر (درودی خودای لەسەر بێ) ریگری له پۆشینی پۆشاکی ئاوریشم دەکرد، دەیفەرموو: (مەگەر ئا ئەوەندە).

فەرمووی: پیغەمبەر (درودی خودای لەسەر بێ) دوو پەنجەیی خۆی بەرزەو کرد، تا ئاماژەکەیی خۆی بێ روون بکاتەو، کە پەنجەیی ناوەراست و پەنجەیی شایەتمانی بوو، لەهەمان کاتدا دوو پەنجەکەیی نووساندبوو بەیەکەو. زوھیر (کە کەسی دوووەمە لە رشتەیی ئەم فەرموودەیدا) فەرمووی: مامۆستاکی من کە عاصیمی ئەحوەلە فەرمووی: ئەمە لەنامەکەدا بوو. فەرمووی: زوھیریشت دوو پەنجەیی خۆیی هەڵبێ.

روونکردنهوه:

عوتبهی کوری فهرقه‌دی ئهل سوله‌می، هاوه‌ئیکي ناوداری پیغه‌مبه‌ره، ناماده‌ی نازادکردنی قه‌لای خه‌یبه‌ر بووه، یه‌کئ بوو له فهرمانده ناوداره‌کانی ئیمامی عومه‌ر، به فهرمانی عومه‌ر له‌گه‌ل عیاضی کوری غنم دا، له بیست و هه‌شتی کوچیدا موصولیان نازاد کرد. پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ) به‌رووتی ده‌ست ده‌هینن به‌سه‌ر پشت و به‌سه‌ر سکیدا، ئیتر به فهرمانی خودا هه‌تا مردن له‌شی بو‌نیکی خوشی ئی ده‌هات، له‌بو‌نی میسک و عه‌نبه‌ر خو‌شتر. له‌پاش خه‌بات و تی‌کو‌شانیکي زوری بئ وچان، چوو له کووفه دانیش، له‌وئ ژیا تا له‌وئ گیانی پاکی سپارد.

۱۳۳۹- عَنْ سُوَيْدِ بْنِ غَفَلَةَ أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ خَطَبَ بِالْجَابِيَةِ فَقَالَ: نَهَى نَبِيُّ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ إِلَّا مَوْضِعَ إصْبَعَيْنِ أَوْ ثَلَاثٍ أَوْ أَرْبَعٍ. {الحديث: ۵۳۸۴ = ۵۳۷۵ فم}:

سووه‌یدی کوری غه‌فله (ره‌حه‌متی خودای ئی بئ) فهرمووی: له جابییه، که گوندیکه له گونده‌کانی ناوچه‌کانی دیمه‌شق، عومه‌ری کوری خه‌طاب (رمزای خودای ئی بئ) وتاریکی دا، فهرمووی: پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ) ریگه‌ی نه‌داوه که ئاوریشم له‌به‌ربکری، مه‌گه‌ر بو‌ نه‌خش، به‌قه‌د جیگه‌ی دوو سئ په‌نجه، یا سئ چوار په‌نجه!). {تجريد/۵، ژماره: ۱۸۹۵ = ۵۸۲۹ فتح الباری}.

۱۰۲۰) ریگری له پۆشینى که‌واى دى‌باج (ناوریشم)

باب: النّهى عَنْ لُبْسِ قَبَاءِ الدِّبَاجِ

۱۳۴۰- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: لَبَسَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَوْمًا قَبَاءً مِنْ دِيبَاجٍ أَهْدَى لَهُ ثُمَّ أَوْشَكَ أَنْ نَزَعَهُ، فَأَرْسَلَ بِهِ إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، فَقِيلَ لَهُ: قَدْ أَوْشَكَ مَا نَزَعْتَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ: «نَهَانِي عَنْهُ جَبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ»، فَجَاءَهُ عُمَرُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) يَبْكِي، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَرِهْتَ أَمْرًا وَأَعْطَيْتَنِيهِ فَمَا لِي؟ فَقَالَ: «إِنِّي لَمْ أُعْطِكَهُ لِتَلْبَسَهُ، إِنَّمَا أُعْطِيتُكَهُ تَبِيعَهُ»، فَبَاعَهُ بِالْفَى دِرْهَمٍ. {الحديث: ۵۳۸۶ = ۵۳۷۷ فم}.

جابری کوری عہدوللہ (رمزای خودایان ئی بن) فہرمووی: کہوایہ کی دیبا حیان بہ دیاری
 ہیئا بو پیغہمبہر (دروودی خودای لمسہر بن) روژری پیغہمبہر (دروودی خودای لمسہر بن) لہبہریکرد، جا
 بہزووی لہبہرخوی دایکہندو ناردی بو عومہری کوری خہتاب (رمزای خودای ئی بن)، کہ
 عہرزی حہزہرتیان کرد: قوربان! ئہی پیغہمبہری خودا! چ زوو ئہم کہوایہت
 لہبہرخوت داکہند، ئہوہ بو؟! فہرمووی: کاتی لہبہریم کرد، جوبرائیل تہشریفی
 ہات، نہی ئی کردم کہ لہبہری بکہم، جا عومہر (رمزای خودای ئی بن) کہ بہم حالہی زانی،
 بہگریان ہات بو خزمہتی پیغہمبہر (دروودی خودای لمسہر بن) عہرزیکرد: قوربان! ئہی
 پیغہمبہری خودا! لہبہرچی شتی کہ خوت خوشت نایہت لیی، وہک ئہم کہوایہ
 بی، کہچی دہیدہی بہمن، گواہ من چیمہ؟! پیغہمبہر (دروودی خودای لمسہر بن) دلی
 دایہوہو ہوی ئہوہی بوی روونکردموہو پیی فہرموو: (خو من بوئہوہ ئہم کہوایہم
 نہداوہ بہتو کہ خوت لہبہری بکہی، بہلکوو بو ئہوہ داومہ پیت کہ بیفروشیتو
 لہبہہاکہی کہلک وہربگریت!)۔ پیشہوا عومہریش (رمزای خودای ئی بن) فروشتی بہدوو
 ہہزار درہم، کہ دہکاتہ دوو سہد دیناری زیتر۔

۱۰۲۱) مولہتدان بہ پویشینی ناوریشم بو نہ خوشی و شتی وا

بَابُ الرُّخْصَةِ فِي لِبَاسِ الْحَرِيرِ لِلْعَلَّةِ

۱۳۴۱- عَنْ أَنَسَ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) رَخَّصَ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ، وَالزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ فِي الْقُمُصِ الْحَرِيرِ فِي السَّفَرِ مِنْ حِكَّةٍ كَانَتْ بِهِمَا أَوْ وَجَعَ كَانَ بِهِمَا. وفي رواية: أنهم شكوا إلى رسول الله (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) الْقَمْلَ. {الحديث: ۵۳۹۶، ۵۴۰۰ = ۵۳۸۷، ۵۳۹۱ فم. تجريد ۳/۳۲۳، رقم: ۱۱۹۹ = ۲۹۱۹، ۲۹۲۰، ۲۹۲۱، ۲۹۲۲، ۵۸۳۹. أبو داود. لباس: ۴۰۵۶. نسائي. زينة: ۵۳۲۵. ابن ماجه. لباس: ۵۳۹۲. تحفة الأشراف: ۱۱۶۹} :

ئہنہس (رمزای خودای ئی بن) فہرمووی: پیغہمبہر (دروودی خودای لمسہر بن) ریگہی بہ
 عہدورہحمانی کوری عہوفو بہ زوبہیری کوری عہوامدا، کہ ناوریشم
 لہبہربکہن، چونکہ نالوشو خورووکہیئ لہ لہشیانا ہہبوو. لہ گیرانہوہی ژمارہ

(۵۴۰۰) دا، له شهر چی صه حیچی موسلیما، تهر قیمی ماموستان/ خه لیل مه نمون شیا، دمه رموی: عبدوره حماني کوری عه وفو زوبه پری کوری عه وام، له غه زایه کا، له دهستی نه سپی سکا لایان له خزمهتی پیغه مبهردا (درودی خودای لمسر بی) کرد، نه ویش ریگهی پیاندا، که کراسی ئاوریشم له بهر بکه ن). {تاج/ ۳، زنجیره: ۲۹، ژماره: ۲۷۶۹، ۲۷۷۰ ج/ ۴}.

۱۰۳۲) دروسته که نویه و قهیتانی قه راخی قول و ده می گیرفان و چاک و دامه نی

جلو و بهرگ و یه خه ی له ئاوریشم بی

بَابُ: الرخصة في لينة الثوب من الديباج

۱۳۴۲- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ مَوْلَى أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ، وَكَانَ خَالَ وَلَدٍ عَطَاءٍ قَالَ: أُرْسَلْتَنِي أَسْمَاءُ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ) فَقَالَتْ: بَلَّغْنِي أَنَّكَ تُحَرِّمُ أَشْيَاءَ ثَلَاثَةً: الْعَلَمَ فِي الثَّوْبِ، وَمِيشْرَةَ الْأَرْجَوَانِ وَصَوْمَ رَجَبٍ كُلِّهِ، فَقَالَ لِي عَبْدُ اللَّهِ: أَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ رَجَبٍ فَكَيْفَ يَمَنْ يَصُومُ الْأَبَدَ وَأَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنَ الْعَلَمِ فِي الثَّوْبِ، فَإِنِّي سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «إِنَّمَا يَلْبَسُ الْحَرِيرَ مَنْ لَا خَلَقَ لَهُ»، فَخِفْتُ أَنْ يَكُونَ الْعَلَمُ مِنْهُ، وَأَمَّا مِيشْرَةُ الْأَرْجَوَانِ فَهَذِهِ مِيشْرَةُ عَبْدِ اللَّهِ فَإِذَا هِيَ أَرْجَوَانٌ. فَرَجَعْتُ إِلَى أَسْمَاءَ فَخَبَّرْتُهَا، فَقَالَتْ: هَذِهِ جُبَّةُ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَأَخْرَجْتُ إِلَيَّ جُبَّةً طَيَّالَسَةً كِسْرَوَانِيَّةً لَهَا لِبْنَةُ دِيبَاجٍ وَفَرَجِيهَا مَكْفُوفِينَ بِالدِّيبَاجِ، فَقَالَتْ: هَذِهِ كَانَتْ عِنْدَ عَائِشَةَ حَتَّى قُبِضَتْ، فَلَمَّا قُبِضَتْ قُبِضَتْهَا، وَكَانَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَلْبَسُهَا، فَتَحْنُ نَغْسِلُهَا لِلْمَرْضَى يُسْتَشْفَى بِهَا. {الحديث: ۵۳۷۶ = ۵۳۶۷ نم}:

عه بدوللای کوری کیسان، که بهنده ی نازادکراوی نه سمای کچی نه بوبه کر بوو، (رهزای خودا لهه موویان بی) که خالی مناله کانی عه طای کوری نه بو ره باح بوو، فه رموی: نه سماء ناردمی بولای عه بدوللای کوری عومه ر (رهزای خودا لهه موویان بی) که به ناوی نه وه وه پیی بلیم: به من گه یشتوته وه که تو نه م سن شته به حه رام و نادرست ده زانی:

۱- نهخشی ناو تهختی جلو بهرگ، که له ئاوریشم بئو.

۲- پۆپهشمینی ئهرخهوانی سهر نهرمه زینو.

۳- گرتنی رۆژووی مانگی رهجهب بهتهواوی. جا عهبدوڤلا لهوهلاما فهرمووی پیئم: لهبابهت گرتنی رۆژووی مانگی رهجهبهوه که گشتی بگری، من شتی وام نهگوتوو، چونکه من خۆم سال دوازه مانگه، جهژنهکانی ئی دهرجی، بهرپۆژوو دهبم، بابتهی ئهوهیش که باست کرد، سهبارمت به نهخشی جلو بهرگ که له ئاوریشم بئ، بۆیه من خۆمی ئی دهرپاریزم، چونکه من له عومهری کوری خهطابم بیست (رمزای خودای ئی بن) دهیفرموو: بهگوئی خۆم لهزاری پیرۆزی پیغهمبهرم بیست دهیفرموو: (کهسئ ئاوریشم لهبر دهکا، که بهشی بهرهحمهتی خوداوه نهبی) جا لهم روانگهیهوه، مهترسی ئهووم ههیه که نهخشی ئاوریشمیش بهر ئهم ههرهشهیه بکهوئ، دهنه من نهخشی ئاسایی تر بهخراب نازانم، سهبارمت به پۆپهشمینی ئهرخهوانی سهر نهرمه زینیش ئهوهتا هینهکهی سهر زینهکهی خۆم رهنگهکهی ئهرخهوانی و پههمیه، بهلام ئاوریشم نییه.

جاکاتی ئهم وهلامانهم بردهوه بۆ ئهسماء، فهرمووی: (ئادهی کهنیشکه!

جبهکهی پیغهمبهر خۆیم بۆ بهینه).

جا جبهیهکی هینا، له قوماشیکی ئهستوور بوو، وهک طهیلهسان، کهناسراوه به کیسراوی، که نیسبهته بۆلای کیسرای پادشای ئیران، یهخهکهی و ههردوو سهر دهستهکهی و ههردوو چمکهکهی به ئۆیه و قهیتانی ئاوریشم نهخشابوون و قهیتانی دیباجیان تی گیرابوو. ئهسماء فهرمووی: ئهم جبهیه ههتا عایشهی خوشکم مابوو، لهلای ئهو بوو، که ئهو مرد، من وهريم گرت، وه ئهم جبهیه جاران پیغهمبهر (مروودی خودای لهسهر بئ) لهبهری دهکرد، بۆیه ئیمه دهیشۆرین بۆ نهخۆشو ئاومکهی بۆ مووفهرك دهدهینی، یا لئی دهرژینین، تا پئی چاک ببیتهوه!). {تاج/۳، زنجیره: ۲۹، ژماره: ۲۷۶۷}.

روونکردنه‌وه:

۱- نهم فهرمووده‌یه یه‌کټکه له‌و کومه‌له فهرمووده‌یه که به‌لگه‌یه له‌سه‌رته‌وه، که دروسته موسولمان خو‌ی موفه‌رکاوی بکا، به‌ ناسارو شوینه‌وارو پاشماوه‌ی پیاو چاکان. {بروانه: ژماره: ۱۳۳۳}.

(۱۰۳۲) له‌تکردنی جلی ناوری‌شم و کردنی به‌له‌چکی ژنان. (۵۳۹۵ - ۵۳۵۶)

باب: قَطْعُ ثَوْبِ الْحَرِيرِ خُمْرًا لِلنِّسَاءِ

۱۳۴۳- عَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ أَكْبَدَرَ دُومَةٍ أَهْدَى إِلَى النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ثَوْبَ حَرِيرٍ، فَأَعْطَاهُ عَلِيًّا كَرَمَ اللَّهِ وَجْهَهُ، فَقَالَ: «شَقَّقْهُ خُمْرًا بَيْنَ الْفَرَاظِمِ». {الحديث: ۵۳۸۹ = ۵۳۸۰ فم}:

عه‌لی کوری ئه‌بو طالیب (ره‌زای خودای ئی‌بن) فهرمووی: ئوکه‌ی‌دیری پادشای دوومه‌تولجه‌نده‌ل، پارچه‌یی جلی ناوری‌شمی به‌دیاری نارد بو پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بن) ئه‌ویش به‌خشی به‌ عه‌لی (ره‌زای خودای ئی‌بن) پی‌ی فهرموو: (دابه‌شی بکه له‌به‌ینی فاطیمه‌کاندا، که بیکه‌ن به‌له‌چک بو خو‌یان). {تاج/۳، زنجیره: ۲۹، ژماره: ۲۷۶۴}.

روونکردنه‌وه:

مه‌به‌ست له‌ فاطیمه‌کان نهم سی‌که‌سه‌یه: ۱- فاطیمه‌ی کچی پیغه‌مبه‌ر، که هاوسه‌ری عه‌لی بوو. ۲- فاطیمه‌ی کچی ئه‌سه‌د، دایکی ئیمامی عه‌لی. ۳- فاطیمه‌ی کچی حه‌مزهی کوری عه‌بدولوطه‌لیب، که ئاموزای پیغه‌مبه‌رو عه‌لی بوو، چونکه حه‌مزه مامیانه.

(۱۰۳۴) جله‌وگیری له‌ پو‌شینی به‌رگی ناسراو به‌قه‌سی و له‌جل‌وبه‌رگی ره‌نگکراو

به‌عه‌سفه‌ران و له‌ نه‌نگوستیله‌ی زیر. (۵۴۰۶ - ۵۴۰۱)

باب: النَّهْيُ عَنِ لُبْسِ الْقَسِيِّ وَالْمُعَصْفَرِ وَتَخْتُمِ الدَّهَبِ

۱۳۴۴- عَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) نَهَى عَنِ لُبْسِ الْقَسِيِّ وَالْمُعَصْفَرِ، وَعَنْ تَخْتُمِ الدَّهَبِ وَعَنْ قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ فِي الرُّكُوعِ. {الحديث: ۵۴۰۴ = ۵۳۹۵ فم}.

عہ لی کوری ٹہبو طالیب (رمزی خودای لی بی) فہرمووی: پیغہمبہر (دروودی خودای لہسمر بی) جلہ وگیری دہکرد لہم شتانہ. لہپوشینی جلو بہرگی ٹاوریشم، کہ لہگوندی قہسی میصری دہینریو، لہجلو بہرگی بہ عہصفہران رہنگراوو، لہ ٹہنگوستیلہی زیر لہدہست کردنو، لہ خویندنی قورٹان لہناو چہمینہووہ کورنووشدا، واتہ: لہناو روکوع و سوجوددا). {تاج/۳، زنجیرہ: ۳۳، ژمارہ: ۲۸۰۰، ج/۴}.

روونکردنہووہ:

عہصفہران گیایہکی رہنگ زہردہ، جیایہ لہ زافہران، جلو بہرگی پی زہرد دہکری، کہولیشی پی خوشہ دہکری وہک جہوت.

۱۳۴۵- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: رَأَى النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَلَى ثَوْبَيْنِ مُعَصْفَرَيْنِ فَقَالَ لِي: «إِنْ هَذِهِ مِنْ ثِيَابِ الْكَفَّارِ فَلَا تَلْبَسْهَا». قُلْتُ: أَغْسِلُهَا؟ قَالَ: «بَلْ أَحْرِقْهُمَا». {الحديث: ۵۴۰۳ = ۵۳۹۴ فم:}

عہبدووللای کوری عہمری کوری عاص (رمزی خودایان لی بی) فہرمووی: پیغہمبہر (دروودی خودای لہسمر بی) دوو جلکی عہصفہرانناوی لہبہرما دی... فہرمووی پییم: (ٹہمہ جلو بہرگی کافرانہ، لہبہری مہکہ). گوتم: ٹہی بوجی نہیشورم؟ فہرمووی: (نہء، بیانسووتینہ). {تاج/۳/۲۶۱، زنجیرہ: ۳۳، ژمارہ: ۲۸۰۱}.

۱۰۳۵) جلہ وگیری لہووہ کہ بہ زافہران خوئی پی بونخوش بکری، یا جلو بہرگی پی رہنگ بکری. (۵۴۷۳ - ۵۴۷۴)

باب: فِي النِّهْيِ عَنِ التَّرَعُّفِ

۱۳۴۶- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنْ يَتَرَعَّفَ الرَّجُلُ. {الحديث: ۵۴۷۴ = ۵۴۶۴ فم. تجرید/۵/۱۹۰، رقم: ۱۸۹۸ = ۵۸۴۶ فتح الباری. أبو داود. ترجل: ۴۱۷۹. نسائی. مناسک الحج: ۲۷۰۵. تحفة الأشراف: ۹۹۲}:

ٹہنہس (رمزی خودای لی بی) فہرمووی: پیغہمبہر (دروودی خودای لہسمر بی) ریگہی پیماوی نہئہدا، کہ بہ زافہران خوئی بونخوش بکا، یا جلو لہشی خوئی پی رہنگ بکا، بہلام

بۆ ژن هەردوو لایان دروستە. {تاج/۳، زنجیرە: ۳۳، ژمارە: ۲۸۹۹} + {تاج/۳، زنجیرە: ۴۴، ژمارە: ۲۸۷۵}.

۱۰۳۶) بۆیە کردنی قژو مووی ریش و گۆرینی رەنگی مووی سەبی لەبەر پیری. (۵۴۷۵ - ۵۴۷۷)

بَاب: فِي صَبْغِ الشَّعْرِ وَتَغْيِيرِ الشَّيْبِ

۱۳۴۷- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: أُتِيَ بِأَبِي قُحَافَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ، وَرَأْسُهُ وَلِحْيَتُهُ كَالثَّغَامَةِ بَيَاضًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «غَيِّرُوا هَذَا بِشَيْءٍ، وَاجْتَنِبُوا السَّوَادَ». {الحديث: ۵۴۷۵ = ۵۴۶۶ فم: {

جابیری کوری عەبدوللا (رمزای خودایان لی بن) فەرمووی: روژی ئازادکردنی مەککە، کە ئەبو قوحافە ی باوکی ئەبو بەکر سەدیقیان هینا بۆ خزمەتی پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێن) سەروریشی وەك قارچك پاك سپی بوو، پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێن) فەرمووی: (ئەم سپیتییه بە شتی رەنگ بکەن و بیگۆرن بەرەنگی تر، بەلام بەرەنگی رەش رەشی مەکەن!). {تاج/۳، زنجیرە: ۴۴، ژمارە: ۲۸۷۳} + {ریاض/۴، زنجیرە: ۲۹۴، ژمارە: ۱۶۳۷}.

روونکردنەوه:

۱- ئوغامە رووەکیکی کێویەلەیه، گۆلێکی سپی و بەرێکی سپی دەگری، رەنگی خۆی وەك رەنگی خۆی و مووی سپی وایە، بەلام لە کوردەواری خۆمانا واباو دەلێن: ریشی پاك سپییه دەلێی قارچکە.

۲- ئەمڕۆ لەم سەردەمە ی ئێمەدا، سەروریش بۆیاخ کردن، چ بۆ ژن، چ بۆ پیاو بوو بەباو، جا بۆیە حەز دەکەم کە بپارەگە ی روون بکەمەوه:

یەکەم: بۆژن ئەگەر بەنیازی پاك بێ، بۆ جوانی بێ، بەمەرچێ بۆ تەفرەدانی خوازیینیکار نەبێ، بۆ منال و گەنج و پیر بەهەموو رەنگی دروستە، گەرچی هەندی فەرموویانە: بەرەش بۆ ژنیش نادروست و حەرامە، بەلام گۆتە ی متمانە داری

ئەوھىيە، كە بۆژن بەرپەشیش دروستە چونكە لە ئاسارى زۆرى دروستدا، لە هاوھەلان و بەرپەوان (تابعين) ھوھ ھاتووھ كە بەرپەش سەرو ريشى خۆيان بۆياخ كەردووھ {بەروانە: ھتھ المھم شرح صحيح مسلم}.

دووھم: بۆ پياو، بۆ پياو، بەھەموو رەنگى دروستە جگە لەرەش، بەمەرجى بۆ مەبەستى خراپ نەبى، ھەك فيل و تەفرەدان و لاسكايى ژنان، ئەگەر بە مەبەستى وا نەشەرين بوو ئەوھ ھەرامە، بەكۆى را. بەرپەش ھەرامە، مەگەر بۆ كاتى غەزا، ئەگەر بۆ مەبەستىكى جەنگى رەوا بوو ئەوا دروستە بۆياخى سەرو ريش ئەگەر بۆ جوانى بوو ئەوا راجىاييەكى زۆرى واتيا، بەلام ھەك گوتمان زۆر لە پيشينان شتى وايان كەردووھ، لەبەرئەوھ دروستە تەقلىدى ئەوان بكەى. بەلام بەھەرحال بۆ پياو ھەتا دەتوانەى دووربى لە بۆياخى رەشى سەرورپيش.

۱۰۳۷) پيچەوانەى جوولەكەو گاور لە رەنگەردن و بۆياخەردنى مووى سەرورپيشدا.

(۵۴۷۵) - باب: فِي مَخَالَفَةِ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى فِي الصَّبْغِ

۱۳۴۸- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِنَّ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى لَا يَصْبُغُونَ فَخَالَفُوهُمْ». {الحديث: ۵۴۷۷ = ۵۴۶۷ فم. تجريد/ ۵، رقم: ۱۹۰۵ = ۵۸۹۹، ۳۴۶۲ = ۱۳۸۰ تجريد + رياض/ ۴، لاپەرە: ۷۹، زنجیرە: ۲۹۳، ژمارە: ۱۶۳۶/۳}:

ئەبو ھورەيرە (رەزای خودای ئى بى) فەرمووی: پيچەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) فەرمووی: (جوولەكەو گاور مووى سەرو ريشى خۆيان بۆيە ناكەن، كەواتە: بە پيچەوانەى ئەوانەوھ ئيۆھ بۆيەيان بكەن). {تاج/ ۳، زنجیرە: ۴۴، ژمارە: ۲۸۷۲، ج/ ۴}.

۱۰۳۸) بەرگى حيبەرە، كە جۆرە جليكە لەكەتان، يا لە لۆكە دروست دەكەى. (۵۴۰۷)

(۵۴۰۸) - باب: فِي لِبَاسِ الْحَبَرَةِ

۱۳۴۹- عَنْ قَتَادَةَ قَالَ: قُلْنَا لَأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَيُّ اللَّبَاسِ كَانَ أَحَبَّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)؟ أَوْ أَعْجَبَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)؟ قَالَ: الْحَبَرَةُ.

{الحديث: ۵۴۰۸ = ۵۳۹۸ فم. تجريد/ ۵، لایه‌ره: ۱۸۴، رقم: ۱۸۹۲ = ۵۸۱۳، ۵۸۱۲ فتح الباری. ترمذی. لباس: ۱۷۸۲. نسائی. زینة: ۵۳۳۰. تحفة الأشراف: ۱۳۵۳}:

فته‌تاده فه‌رمووی: عه‌رزى ئه‌نه‌سى كورى مالیکمان كرد: پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سر بئ) له‌گشت جلو به‌رگئی زیاتر چه‌زى له‌چى جلو به‌رگئی بوو؟ یاچی به‌رگئیکی زور به‌دل بوو؟ فه‌رمووی: حیه‌ره). {تاج/ ۳، زنجیره: ۳۱، ژماره: ۲۷۸۰، چ/ ۴}.

(۱۰۳۹) پۆشینی به‌رکۆشی نه‌خشاو به‌کورتانی وستر. (۵۴۰۹ - ۵۴۱۵)

بَابُ فِي لَبْسِ الْمَرْحَلِ

۱۳۵۰- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: خَرَجَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ذَاتَ غَدَاةٍ وَعَلَيْهِ مِرْطٌ مُرَحَّلٌ مِنْ شَعْرِ أَسْوَدَ. {الحديث: ۵۴۱۲ = ۵۴۰۳ فم}:

دایکی باوم‌داران عائیشه‌ی کچی ئه‌بویه‌گری سه‌دیق، که له‌هه‌ردوو جیهانا هاوسه‌ری پیغه‌مبه‌ره (دروودی خودا له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌رو له‌هه‌موو هاوسه‌رو هاوه‌له‌کانی بی‌ت)، فه‌رمووی: روژی پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ) ته‌شریفی چوو هه‌ره‌وه، شالینه‌یه‌کی پیچابوو به‌ به‌رکۆشی خو‌یه‌وه، به‌وینه‌ی کۆپانی وستر نه‌خشاوو، له‌مووی ره‌ش دروست کرابوو). {تاج/ ۳، زنجیره: ۲۲، ژماره: ۲۷۸۵، چ/ ۴}.

روونکردنه‌وه:

ئیمامی نه‌وه‌وی (رحمه‌تی خودای ئی بئ) ده‌فه‌رموی: به‌م پییه‌ بئ، ته‌نیا ره‌سم وینه‌ی گیاندار نادروسته. {بروانه: تاج/ ۳، لایه‌ره: ۳۱۲، زنجیره: ۵۰، ژماره: ۲۹۲۲ هه‌تا زنجیره: ۵۱}.

(۱۰۴۰) پۆشینی به‌رکۆشی نه‌ستووو جلی پینه‌کراو. (۵۴۰۹ - ۵۴۱۵)

فِي لَبْسِ إِزَارِ الْغَلِظِ وَالتَّوْبِ الْمُبْدِ

۱۳۵۱- عَنْ أَبِي بُرْدَةَ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) فَأَخْرَجَتْ إِلَيْنَا إِزَارًا غَلِظًا مِمَّا يُصْنَعُ بِالْيَمَنِ، وَكِسَاءٌ مِنَ الَّتِي يُسَمُّونَهَا الْمَلْبَدَةَ، قَالَ: فَأَقْسَمَتْ بِاللَّهِ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قُبِضَ فِي هَذَيْنِ الثَّوْبَيْنِ. {الحديث: ۵۴۰۹ =

۵۴۰۰ فم. تجرید/۳، لاپه ره: ۳۸۶، رقم: ۱۲۶۰ = ۳۱۰۸، ۵۸۱۸. أبو داود. لباس: ۴۰۳۶. ترمذی. لباس: ۱۷۳۳. ابن ماجه. لباس: ۳۵۵۱، تحفة فہرمووی: الأشراف/۱۷۶۹۳}:

ئەبو بور دە (رمزای خودای ئی بن) فہرمووی: چووم بو دینی عائیشہ بو مالئوہ، پۆشاکیکی ئەستووری پیناوی بۆمان دەرھینا، لەو جوۆرہ بەرکۆش و ئیزارانہ بوو کہ لەیەمەن دروست دەکرین، لەگەڵ جلیکی تری پینہ پیناویدا، ئەنجا عائیشہ سویندی بۆمان خوارد بەخودا: کہ پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بن) لەکاتی گیانکیشانیدا ئەم دوو جلکە ی لەبەردا بوو). {تاج/۳، زنجیرە: ۳۲، ژمارە: ۲۷۸۶، ج/۴}.

(۱۰۴۱) باسی قالی و مافوور. (۵۴۱۶ - ۵۴۱۸)

باب: فی الأَنَاطِطِ

۱۳۵۲- عَنْ جَابِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: لَمَّا تَزَوَّجْتُ قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أَتَخَذْتُ أَنْمَاطًا؟». قُلْتُ: وَأَنْتَى لَنَا أَنْمَاطٌ؟ قَالَ: «أَمَّا إِنَّهَا سَتَكُونُ»، قَالَ جَابِرٌ: وَعِنْدَ امْرَأَتِي نَمَطٌ فَأَنَا أَقُولُ: نَحْيَهُ عَنِّي، وَتَقُولُ: قَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّهَا سَتَكُونُ». {الحديث: ۵۴۱۶ = ۵۴۰۷ فم. تجرید/۴، لاپه ره: ۱۲۵، رقم: ۱۴۴۲ = ۳۶۳۱، ۵۱۶۱. أبو داود. لباس: ۴۱۴۵. ترمذی. أدب: ۲۷۷۴. تحفة الأشراف/۳۰۲۹}:

جابیری کوری عەبدوللا (رمزای خودایان ئی بن) فہرمووی: کاتی ژنم هینا، پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بن) فہرمووی پیم: مافوورت هەیه؟ گوتم: مافوورم لەکوئ بوو؟ فہرمووی: (دەسا مافوور لەمەولا پەیدا دەبی!). جابیر فہرمووی: ئیستاکە ژنەکەم مافووریکە هەیه، کەپیی دەلیم: لەمنی دوور بخەرەو، ئەم قالیچانە ی بۆمن رامەخەو لایبە، دەلی: ئە ی ئەوئەبوو، پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بن) هەوائی لەپەیدا بوونی قالی دەداو دەیفەرموو: (روژی دەبی قالیتان دەبی). ئیتر منیش دەنگم نەدەکرد!). {تاج/۳، زنجیرە: ۴۹، ژمارە: ۲۹۰۷}.

(۱۰۴۲) پیڅه فو رایه خ به پیتی پیداوستی کاری په سنده. (۵۴۱۹)

بَاب: إِنَّا خُذُ مَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ مِنَ الْفُرْشِ

۱۳۵۳- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ لَهُ: «فِرَاشٌ لِلرَّجُلِ، وَفِرَاشٌ لِمَرَأَتِهِ، وَالثَّالِثُ لِلضَّيْفِ، وَالرَّابِعُ لِلشَّيْطَانِ». {الحديث: ۵۴۱۹ = ۵۴۱۰ فم:}

جابیری کوری عهبدوللا (رمزای خودایان لی بی) دهغه رموی: پیڅه مبهه (دروودی خودای له سهر بی)

پی فهرمووم: (نوینی یه کهم بو پیاو خوی و نوینی دووهم بو ژنه کهی و، نوینی سییه م بو میوان و، نوینی چوارهم بو شهیتان). {تاج/۳، زنجیره: ۴۹، ژماره: ۲۹۰۶، ج/۴}.

روونکر دنهوه:

نوین و رایه خ به پیتی پیویست نه گهر سهد دهسته ی نوینیش بی دروسته و ناپه سهند نییه، مهبهستی سهره کی له م بابته ته وه دیه که به پیتی پیویست بی و بو پیویستی بی و بو شانازی و فیزو ده عیه و به خووه نازین نه بی، وهک نوینی زور له ته کیه و خانه قاو ئوتیل و دیوه خانه کانی گه وره پیاوان!!

(۱۰۴۳) رایه خی چه رمینی ناواخن ریشوو. (۵۴۰۹ - ۵۴۱۵)

بَاب: فِرَاشُ الْأَدَمِ حَشْوُهُ لَيْفٌ

۱۳۵۴- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: إِنَّمَا كَانَ فِرَاشُ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) الَّذِي يَنَامُ عَلَيْهِ أَدَمًا حَشْوُهُ لَيْفٌ. {الحديث: ۵۴۱۴ = ۵۴۰۵ فم:}

عائیشه (رمزای خودای لی بی) فهرمووی: رایه خه کهی پیڅه مبهه (دروودی خودای له سهر بی) که له سهری ده خه وت، دوشه کی بوو، بهرگه کهی چه رم بوو، ناواخنه کهی ریشوو دارخورما بوو). {تاج/۳، زنجیره: ۴۹، ژماره: ۲۹۰۲}.

(۱۰۴۴) خو شه ته کدان و خو شه ته کدان به چیچکانه وه. (۵۴۶۶ - ۵۴۷۲)

بَاب: فِي إِشْتِمَالِ الصَّمَاءِ وَالْإِحْتِبَاءِ

۱۳۵۵- عَنْ جَابِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) نَهَى أَنْ يَأْكُلَ الرَّجُلُ بِشِمَالِهِ، أَوْ يَمْشِيَ فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ وَأَنْ يَشْتَمِلَ الصَّمَاءَ، وَأَنْ يَحْتَبِيَ فِي ثَوْبٍ

وَاحِدٍ كَاشِفًا عَنْ فَرْجِهِ. {الحديث: ۵۴۱۶ = ۵۴۵۶ فم. تجرید/ ۱، رقم: ۲۳۲ = ۳۶۷، ۱۹۹۱، ۲۱۴۴، ۲۱۴۷، ۵۸۲۰، ۵۸۲۲، ۶۲۸۴}.

جابر (رمزای خودای لی بن) فہرمووی: پیغہ مبہر (دروودی خودای لمسر بن) جلہ وگیری دہکرد
لہوہ: کہ مروّف بہدہستی چہ پی شت بخوا، یا شت بخواتہوہ، یا بہتاکن پیلاوہوہ
بروا، یا بہ پارچہ جلی خوی واشتہک بدا، کہ نہتوانی دہستی لیوہ دہربہینن، یان
بہ چیچکانہوہ جلکی بئالینن بہخویہوہ بہلام ہیچی نہدا بہشہرمگای خویدا).
{تاج/ ۲، زنجیرہ: ۴۱، ژمارہ: ۲۸۵۶}.

۱۰۴۵) راکشان لہسہر گازہرہی پشت ولاق نانہ سہر لاق. (۵۴۶۶ - ۵۴۷۲)

بَابُ: النَّهْيُ عَنِ الْإِسْتِغْنَاءِ وَوَضْعُ إِحْدَى الرَّجُلَيْنِ عَلَى الْأُخْرَى

۱۳۵۶- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «لَا يَسْتَلْقِيَنَّ أَحَدُكُمُ ثَمَّ يَضَعُ إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الْأُخْرَى». {الحديث: ۵۴۷۰ = ۵۴۶۰}:

جابری کوری عہدوللا (رمزای خودایان لی بن) فہرمووی: پیغہ مبہر (دروودی خودای لمسر بن)
فہرمووی: (کہستان لہسہر پشت رامہکشین و لاق بنینہ بان لاق).

۱۰۴۶) لہسہر پشت راکشان ولاقنہ سہر لاق رہوایہ. (۵۴۶۶ - ۵۴۷۲)

بَابُ: إِبَاحَةُ الْإِسْتِغْنَاءِ وَوَضْعُ إِحْدَى الرَّجُلَيْنِ عَلَى الْأُخْرَى

۱۳۵۷- عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَمِّهِ أَنَّهُ: رَأَى رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مُسْتَلْقِيًا فِي الْمَسْجِدِ، وَاضِعًا إِحْدَى رِجْلَيْهِ عَلَى الْأُخْرَى. {الحديث: ۵۴۷۱ = ۵۴۶۱ فم. تجرید/ ۱، رقم: ۲۹۰ = ۴۷۵، ۵۹۶۹، ۶۲۸۷}:

عہبادی کوری تہمیم فہرمووی: مامہم عہدوللا کوری زہیدی نہنصاری
(رمزای خودای لی بن) فہرمووی: بہچاوی خوّم پیغہ مبہرم دی (دروودی خودای لمسر بن) لہناو
مزگہوتا، لہسہر پشت راکشابوو، لاقی نابووہ سہر لاقی). {تاج/ ۱، زنجیرہ: ۱۸،
ژمارہ: ۷۱۷، ج/ ۴}.

(۱۰۴۷) بهرزکردنه‌وهی ده‌ری‌و شه‌روال تا ناستی نیوهی لاق. (۵۴۲۰ - ۵۴۳۱)

بَابُ: فِي رَفْعِ الْإِزَارِ إِلَى أَنْصَافِ السَّاقَيْنِ

۱۳۵۸- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: مَرَرْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَفِي إِزَارِي اسْتِرْحَاءً، فَقَالَ: «يَا عَبْدَ اللَّهِ ارْفَعْ إِزَارَكَ»، فَرَفَعْتُهُ، ثُمَّ قَالَ: «زِدْ»، فَزِدْتُ، فَمَا زِلْتُ أَتَحَرَّاهَا بَعْدُ، فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ: إِلَى أَيْنَ؟ فَقَالَ: أَنْصَافِ السَّاقَيْنِ. {الحديث: ۵۴۲۹ = ۵۴۲۰ فم:}

ئیبینو عومەر (رهزای خودای گه‌وره‌یان لی بئی) فه‌رمووی: چووم بو‌لای پی‌غهمبهر (دروودی خودای له‌سەر بئی) جله‌که‌م هه‌نئ شو‌ر بوو، فه‌رمووی: (ئه‌ی عه‌بدو‌للا! جله‌که‌ت هه‌ل‌کیشه، منیش که‌می‌ک هه‌ل‌م کیشا، فه‌رمووی: (زیات‌ریش). منیش زیات‌رم کرد، ئیتر هه‌رچاوه‌پروان بووم که بزانه‌م تا‌کو‌ی هه‌لی بکیشم، تا پیاو‌ی له‌یارانی، فه‌رمووی: (هوربان! هه‌تا کو‌ی؟ فه‌رمووی: (هه‌تا نیوهی هه‌ردوو لاق). {ریاض/۲/۲۸۸، زنجیره: ۱۱۹، ژماره: ۸۰۰}.

(۱۴۰۸) خوا به‌چاوی سو‌زو می‌هه‌ره‌بانی ته‌ماشای که‌سانی نا‌کا که‌جلی خو‌یان بو

فی‌زو ده‌غیه به‌سه‌ر زه‌ویدا راده‌کیت‌شن. (۵۴۲۰ - ۵۴۳۱)

بَابُ: لَا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَى مَنْ يَجُرُّ إِزَارَهُ بَطْرًا

۱۳۵۹- عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ زِيَادٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، وَرَأَى رَجُلًا يَجُرُّ إِزَارَهُ فَجَعَلَ يَضْرِبُ الْأَرْضَ بِرِجْلِهِ، وَهُوَ أَمِيرٌ عَلَى الْبَحْرَيْنِ، وَهُوَ يَقُولُ: جَاءَ الْأَمِيرُ جَاءَ الْأَمِيرُ! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى مَنْ يَجُرُّ إِزَارَهُ بَطْرًا». {الحديث: ۵۴۳۰ = ۵۴۲۱ فم:}

موحه‌مه‌دی کو‌ری زیاد فه‌رمووی: بیستم له‌ ئه‌بو هور‌هیره که فه‌رمان‌په‌وای سه‌ر به‌حرین بوو، له‌سه‌رده‌می ئی‌مامی عومه‌ردا (ره‌زای خودایان لی بئی) له‌کاتیک‌ا، که پیاو‌یکی بینی جله‌که‌یی به‌سه‌ر زه‌ویدا کیش ده‌کردو پی‌ی ده‌مال‌ی به‌زه‌ویداو ده‌ی‌گوت: وامیر هات، وامیر هات، بیستم له‌ ئه‌بو هور‌هیره له‌وکاته‌دا ده‌یفه‌رموو: پی‌غهمبهر (دروودی خودای له‌سەر بئی) ده‌فه‌رمو‌ی: (هه‌رکه‌سی‌ی جل‌و به‌رگی خو‌ی بو‌ هه‌واو

فیزو ده‌عیه به‌سەر زه‌ویدا به‌کی‌ش بکا، خودای گه‌وره به‌چاوی سۆزو میهره‌بانای ته‌ماشای ئەو که‌سه ناکا). {ریاض/۲/۲۸۸، زنجیره: ۱۱۹، ژماره: ۷۹۹} + {تاج/۳، زنجیره: ۳۸، ژماره: ۲۸۲۴}.

۱۰۴۹) سى جوړه کەس لە ڕۆژی قیامەتدا، خودا لەرووی نازەوه نه‌قسه‌یان له‌گه‌ڵ ده‌کاو نه‌ به‌چاوی سۆز ته‌ماشایان ده‌کات. (۲۸۹ - ۲۹۵)

باب: ثَلَاثَةٌ لَا يَكْلُمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ

۱۳۶۰- عَنْ أَبِي ذَرٍّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «ثَلَاثَةٌ لَا يَكْلُمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ، وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ»، قَالَ: فَقَرَأَهَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، قَالَ: أَبُو ذَرٍّ: خَابُوا وَخَسِرُوا، مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «الْمُسْبِلُ إِزَارَهُ، وَالْمَنَّانُ، وَالْمُنْفِقُ سِلْعَتُهُ بِالْحَلْفِ الْكَاذِبِ». {الحديث: ۲۸۹ = ۳۰۵ ف.م. بخاری. مساقاة: ۲۲۴۰، ۷۰۰۸}:

ئەبو زەر (رهزای خودای ئی بن) فه‌رمووی: پی‌غه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سەر بن) فه‌رمووی:

(له‌ڕۆژی دوا ڕۆژدا، ئەم سى جوړه که‌سه، خودا له‌رووی نازەوه نه‌قسه‌یان له‌گه‌ڵ ده‌کاو نه‌ به‌چاوی سۆزو میهره‌بانای ته‌ماشایان ده‌کاو نه‌ تاريفيان ده‌کا، سه‌ره‌رای ئەوه‌یش سزایه‌کی پر ئی‌ش و ئازاریان بۆ هه‌یه). جا پی‌غه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سەر بن) بۆ پشتگیری فه‌رمایشته‌که‌ی خۆی، ئەم ئایه‌ته‌ی سى جار له‌سه‌ریه‌ك خوینده‌وه، که ده‌فه‌رموی:

{إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكْلَمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ - سورة آل عمران/ ۷۷}. {تجريد/۳/۱۲۷، ژماره: ۱۰۳۶}.

ئەبو زەر فه‌رمووی: ره‌نجه‌رۆو زیانه‌ومه‌ند بوون ئەوانه‌ کین؟ ئەی پی‌غه‌مبه‌ری خودا! فه‌رمووی: (یه‌که‌م تاقم: که‌سى بۆ فیزو ده‌عیه داوینى جلی خۆی ده‌خشی‌نى له‌ ریگه‌وبان، دووهم تاقم: منه‌تکه‌رى که‌ هه‌رچی چاکه‌یی ده‌کا، ده‌یدا‌ته‌وه به‌چاودا،

سییه م تاقه: کهسی شتومه کی فروته نی به سویندی درو ساخ دهکاته وه). {تاج/۳، زنجیره: ۳۸، ژماره: ۲۸۳۵} + {ریاض/۲، زنجیره: ۱۸، ژماره: ۷۹۴}.

(۱۰۵۰) کهسی جلو بهرگی خو یو فیزو دهعیه به کیش بکا. (۵۴۲۰ - ۵۴۳۱)

بَاب: مَنْ جَرَّ ثَوْبَهُ مِنَ الْخِيَلَاءِ

۱۳۶۱- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِنَّ الَّذِي يَجُرُّ ثِيَابَهُ مِنَ الْخِيَلَاءِ لَا يَنْظُرُ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». {الحديث: ۵۴۲۲ = ۵۴۱۳ فم:}:

عبدو للای کوری عومهر (رهزای خودایان لای بن) فهرمووی: پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهر بن) فهرمووی: (کهسی بو فیزو دهعیه جلو بهرگی خو یو به کیش بکا، لهروژی قیامه تا خودا به چاوی مهرحه مهت و سوژو میهره بانئ ته ماشای ناکا). {ریاض/۲، ۲۸۰، زنجیره: ۱۱۹، ژماره: ۷۹۲}.

(۱۰۵۱) جارئ پیاوی دهنازی به خو یه وهو به دهعیه و فیزه وه دهرو ی، له ناکاو روچوو

به ناخی زه ویدا. (۵۴۳۲ - ۵۴۳۶)

بَاب: بَيْنَمَا رَجُلٌ يَتَبَخَّرُ قَدْ أَعْجَبَتْهُ نَفْسُهُ خُسْفٍ بِهِ

۱۳۶۲- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي قَدْ أَعْجَبَتْهُ جُمَّتُهُ وَبُرْدَاهُ إِذْ خُسِفَ بِهِ الْأَرْضُ فَهُوَ يَتَجَلَّجَلُ فِي الْأَرْضِ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ». {الحديث: ۵۴۳۲ = ۵۴۲۳ فم. بخاری. لباس: ۵۷۸۹}:

ئه بو هورهیره (رهزای خودای لای بن) فهرمووی: پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهر بن) فهرمووی: جارئ کابرایئ له پشینان دهنازی به خو یه وهو به کاکول و جله کانیه وهو فیزی پیوه دهکردن، لهپر لهوکاته دا روچوو به ناخی زه ویدا، ئیتر ههتا روژی قیامهت ههلا دهستی ئه و کابرایه ههرا قولته قولته داده چی به ناخی زه ویدا و ههرا ناکاته بنی، تا توژی ستار بگری).

۱۰۵۲) فریشته ناچنه مائی سهگو وینهی تیابی. (۵۴۷۸ - ۵۵۱۱)

باب: لَا تَدْخُلُ الْمَلَايِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلَا صُورَةٌ

۱۳۶۳- عَنْ مَيْمُونَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَصْبَحَ يَوْمًا وَاجِمًا، فَقَالَتْ مَيْمُونَةُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَقَدْ اسْتَنْكَرْتُ هَيْئَتَكَ مِنْذُ الْيَوْمِ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ وَعَدَنِي أَنْ يَلْقَانِي فَلَمْ يَلْقَانِي أَمْ وَاللَّهِ مَا أَخْلَفَنِي». قَالَ: فَظَلَّ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَوْمَهُ ذَلِكَ عَلَى ذَلِكَ، ثُمَّ وَقَعَ فِي نَفْسِهِ جِرْوُ كَلْبٍ تَحْتَ فُسْطَاطٍ لَنَا فَأَمَرَ بِهِ فَأُخْرِجَ ثُمَّ أَخَذَ بِيَدِهِ مَاءً فَنَضَحَ مَكَانَهُ، فَلَمَّا أَمْسَى لَقِيَهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ لَهُ: «قَدْ كُنْتُ وَعَدْتَنِي أَنْ تَلْقَانِي الْبَارِحَةَ»، قَالَ: أَجَلٌ، وَلَكِنَّا لَا تَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلَا صُورَةٌ، فَأَصْبَحَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَوْمَئِذٍ فَأَمَرَ بِقَتْلِ الْكِلَابِ حَتَّى إِنَّهُ يَأْمُرُ بِقَتْلِ كَلْبِ الْحَائِطِ الصَّغِيرِ، وَيَتْرَكُ كَلْبَ الْحَائِطِ الْكَبِيرِ. {الحديث: ۵۴۸۰ = ۵۴۷۰ فم:}

مهیموونهی هاوسهری پیغهمبهر (دروودی خودای لهسهر پیغهمبهر و رهزای خودا لهسهر هه موو هاوسهره پاکیزهکانی بیئت) فهرمووی: روژی پیغهمبهر (دروودی خودای لهسهر بی) کشو مات بوو، وهک بیر لهشتی بکاتهوه، منیش عهرزیم کرد: قوربان! نهی پیغهمبهری خودا! دهتبینم ئه مپرو شیووت ناسایی نییه، خیره وا راماوی؟ فهرمووی: (جوبرائیل (سلاوی خودای بی) بهلئینی داوه پیم که بیئت بو دینیم، که چی وانهات، ئه دیی سویندم به خودای گهوره جوبرائیل قهت نه بووه له گهل من بی بهلئین دهر چی).

ئیتر ئه و روژه پیغهمبهر لهسهر ئه و حاله مایه وه، ههتا له پریکا، له ژیر دهواریکی خو مانا، تووته ئه سهگیکی چاو پی کهوت، فهرمانی کرد، فرهیان دایه دهره وه، ئه و جا به دهستی خوئی ئاوی پرژان له جیگه کهی، کاتی ئیواره جوبرائیل سهردانی پیغهمبهر دهکا و پیی دهره مووی: (تو دوینی بهلئینت دا به من که دینیم بکهی، خیر بوو وا دواکهوتیت؟). جوبرائیل (دروودی خودای لهسهر بی) فهرمووی: (بهلئ) وابوو، به لام ئیمهی فریشته ناچینه ناو مائی که سهگ، یا وینهی تیابی. ئیتر ههر ئه و روژه بو بهیانی پیغهمبهر (دروودی خودای لهسهر بی) فهرمانی دا به کوشتنی سهگ،

تهنانهت فهرمانى دا كه سهگى باخى بچووك بكوژرى، بهلام سهگى پاسى باخى
كهوره نهكوژرى، چونكه باخى بچووك بهبى سهگيش دهپاريژرى به پيچهوانه
باخى كهورهوه). {تاج/۳، زنجيره: ۵۰، ژماره: ۲۹۱۹} + {رياض/۴، زنجيره: ۳۰۵،
ژماره: ۱۶۸۵} + {زنجيره: ۳۰۵، ژماره: ۱۶۸۶}.

۱۳۶۴- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ): «لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ تَمَائِيلُ أَوْ تَصَايِيرُ». {الحديث: ۵۵۱۱ = ۵۵۰۱
فم: {

ئهبو هورهيره (رمزى خودای لی بن) فهرمووی: پیغهمبهه (دروودی خودای لهسهر بن) دهفهرموی:
(فريشته ناچنه ناو مالى كه پهيكهرو ويتهى تيادابى). {تاج/۳، زنجيره: ۴۹، ژماره:
۲۹۰۸} + {رياض/۴، زنجيره: ۳۰۵، ژماره: ۱۶۸۴}.

۱۰۵۳) فريشته ناچنه ناو مالى كه ويتهى تيابى، مهكهرو ويتهكه نهخشى بى
بهجلو بهرگهوه بى. (۵۴۷۸ - ۵۵۱۱)

باب: لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ إِلَّا رَقْمًا فِي ثَوْبٍ

۱۳۶۵- عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ أَبِي طَلْحَةَ صَاحِبِ رَسُولِ اللَّهِ
(صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنَّهُ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِنَّ الْمَلَائِكَةَ
لَا تَدْخُلُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ»، قَالَ بُسْرٌ: ثُمَّ اشْتَكَيْ زَيْدٌ بَعْدُ فَعُدْنَا، فَإِذَا عَلَى بَابِهِ سِتْرٌ فِيهِ
صُورَةٌ، قَالَ: فَقُلْتُ لِعُبَيْدِ اللَّهِ الْخَوْلَانِيُّ رَيْبٍ مَيْمُونَةٍ زَوْجِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ):
أَلَمْ يُخْبَرْنَا زَيْدٌ عَنِ الصُّورِ يَوْمَ الْأَوَّلِ؟ ... فَقَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ: أَلَمْ تَسْمَعْهُ حِينَ قَالَ: «إِلَّا رَقْمًا
فِي ثَوْبٍ». {الحديث: ۵۴۸۴ = ۵۴۷۴ فم: {

بوسرى كورى سهعيد، لهزهيدى كورى خاليدوه له ئهبو طهلههى هاوهلى
پيغهمبهروهه (دروودی خودای لهسهر بن) فهرمووی: پيغهمبهه (دروودی خودای لهسهر بن) دهفهرموی:
(فريشته ناچنه ناو مالى كه ويتهى تيابى). بوسر فهرمووی: لهپاشا زهيد نهخوش
كهوت، ئيمهش چووين بو سهردانى، كه تهماشامان كرد پهردهيى گيراوتهوه به
دەرگاگيهوه، ويتهى پيوه بوو، منيش گوتم به عوبهيدوللاى زړ كورى مهيموونهى

خیزانی پیغمبر (دروودی خودای لهسهر بئ) ئەهی ئەو روژە زەید خۆی باسی خرابی وینە
 بۆ نهکردین، کهواته ئەم وینانه چیه بهم پەردەیهوه؟ عوبەیدوللا فەرمووی: ئەهی
 گویت ئی نهبوو، که لهکۆتایی فەرموودهکهدا فەرمووی: (مهگەر نهخشی که بهجلو
 بهرگهوه بئ). {تاج/۳، زنجیره: ۵۰، ژماره: ۲۹۱۸}.

روونکردنهوه:

۱. بابەتیکی جوانم سهبارمت بهوینه نووسیوه، له تاجدا، بهرگی سییه، لاپهه:
 ۳۱۲، ژماره: ۲۹۲۲، چاپی چوارهم. ههروا بپروانه: تجرید/۳، لاپهه: ۳۰، ژماره:
 ۹۵۵، ج/۱.

۲. ههروا بابەتیکی کورت و پوختم، سهبارمت بهپراگرتنی سهگ نووسیوه، له
 تهجریدی بوخاریدا، بهرگی/۵، لاپهه: ۱۲۱، ژماره: ۱۸۲۹ = ۵۴۸۰ فەتحولباری
 ههتا لاپهه: ۱۲۳. تهماشاکردنی ئەم دوو بابەته له سوودو بههره و پاداش خالی
 نابێ.

۱۰۵۴) پەردەیی وینە پێوهی ناباشه، پارچه پارچه بکری و بکری بهپشتی.
 (۵۴۷۸ - ۵۵۱۱)

باب: كَرَاهِيَةُ السِّتْرِ فِيهِ التَّمَاثِيلُ وَقَطْعُهُ وَسَائِدُ

۱۳۶۶- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: دَخَلَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ) وَقَدْ سَتَرْتُ سَهْوَةً لِي بِقِرَامٍ فِيهِ تَمَائِيلٌ، فَلَمَّا رَأَاهُ هَتَكَهُ، وَتَلَوْنَ وَجْهَهُ، وَقَالَ: «يَا
 عَائِشَةُ أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُضَاهَوْنَ بِخَلْقِ اللَّهِ تَعَالَى»، قَالَتْ
 عَائِشَةُ: فَقَطَّعْنَاهُ فَجَعَلْنَا مِنْهُ وَسَادَةً أَوْ وَسَادَتَيْنِ. {الحديث: ۵۴۹۴ = ۵۴۸۶ فم. بخاری.
 لباس: ۵۹۵۴. نسائی. زینة: ۵۳۷۱}:

عائیشه (همزای خودای ئی بئ) فەرمووی: پیغمبر (دروودی خودای لهسهر بئ) هات بۆلام،
 کولینیکم ههبوو، پەردەیهکم بیادابوو، پەردەکه وینە پێوه بوو، که پیغمبر
 (دروودی خودای لهسهر بئ) ئەوهی بینی، درێ و رهنگی گۆپاو رووی گرژبوو. فەرمووی: (ئەهی

عائیشه! نهوانه‌ی که له‌قیامه‌تا، سزاو ئیش و ئازاریان له‌هه‌موو که‌س سه‌خته‌ره، نه‌و که‌سانه‌ن که ده‌یانه‌وئ، لاسکایی خودا بکه‌نه‌وه‌و له‌شیوه‌ی دروست‌کراوه‌کانی خودا دروست بکه‌ن!.

عائیشه فه‌رمووی: ئیت‌ر په‌رده‌که‌مان داد‌ری و سه‌رینی، دوو سه‌رینمان لی‌ی دروست کرد. {تاج/۳، زنجیره: ۵۰، ژماره: ۲۹۱۵}.

۱۳۶۷- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مِنْ سَفَرٍ وَقَدْ سَتَرْتُ عَلَى بَابِي دُرُوكًا فِيهِ الْخَيْلُ ذَرَاتُ الْأَجْنَحَةِ، فَأَمَرَنِي، فَتَرَعْتُهُ. {الحديث: ۵۴۸۹ = ۵۴۷۹ فم: {

عائیشه (همزای خودای ئی) فه‌رمووی: جارێ پێغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) له‌سه‌فه‌رێ گه‌راپه‌وه، قالیچه‌یه‌که‌م کردبوو به‌ په‌رده‌و دابووم به‌سه‌ر ده‌رگا که‌مدا، قالیچه‌که‌ وینه‌ی ماینی بال‌داری پێوه‌ بوو، پێغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) فه‌رمانی پیم کرد له‌ ده‌رگا که‌م کرده‌وه. {تاج/۳، زنجیره: ۵۰، ژماره: ۲۹۱۶، ج/۴}.

۱۰۵۵) قَالِيْجِيْ وَيْنَه‌ی پِيْوه‌ بِي، بَكْرِيْ به‌ دُوْشه‌ که‌ له‌و مه‌نده‌ر

بَاب: النُّمْرُقَةُ فِيْهَا تَصَاوِيْرُوْا اِتِّخَاذُهَا مِرَاقِفُ

۱۳۶۸- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) أَنَّهَا اشْتَرَتْ نُمْرُقَةً فِيْهَا تَصَاوِيْرُ، فَلَمَّا رَأَاهَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَامَ عَلَى الْبَابِ وَلَمْ يَدْخُلْ فَعَرَفَتْ - أَوْ فَعُرِفَتْ - فِي وَجْهِ الْكَرَاهِيَّةِ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَتُوبُ إِلَى اللَّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ، فَمَاذَا أَذْنَبْتُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «مَا بَالُ هَذِهِ النُّمْرُقَةِ؟» قَالَتْ: اشْتَرَيْتُهَا لَكَ تَقَعْدُ عَلَيْهَا وَتَوَسَّدُهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّ أَصْحَابَ هَذِهِ الصُّوْرِ يُعَذِّبُونَ، وَيُقَالُ لَهُمْ: أَحْيُوا مَا خَلَقْتُمْ»، ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ الصُّورُ لَا تَدْخُلُهُ الْمَلَائِكَةُ»، وَفِي رَوَايَةٍ: فَأَخَذَتْهُ فَجَعَلَتْهُ مِرْفَقَتَيْنِ، فَكَانَ يَرْتَفِقُ بِهِمَا فِي الْبَيْتِ. {الحديث: ۵۵۰۰ = ۵۴۹۰ فم. تجريد/۳، رقم: ۹۵۵ = ۲۱۰۵، ۳۲۲۴، ۵۱۸۱، ۵۹۵۷، ۷۵۵۷، ۵۹۶۱}:

عائیشه دایکی باومرداران (رمزای خودای ئی بی) فهرمووی: قالیچهیه کم کری، وینهی پیوه بوو، کاتیک پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهه بی) ته شریفی هات بۆلام، قالیچه که ی بینی راخراوه، نیت نه هاته ژووره وه، له بهر دمرگا که راوه ستا، ههستم کرد که زیزی و زویری به روویه وه دیاره، له بهرئه وه عهزیم کرد: قوربان! ئه ی پیغه مبهه ی خودا! جی گونا هی کم کردوه که تو والیم زوویری ته و بهی ئی ده که م لهسهه دهستی خوداو لهسهه دهستی پیغه مبهه ره که یدا؟ پیغه مبهه ریش (دروودی خودای لهسهه بی) فهرمووی: (ئه م قالیچه یه چیه؟) عهزیم کرد: کریومه بۆ تو هه تا لهسهه ی دابنیشی و شانی لهسهه داده ییت! پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهه بی) فهرمووی: (له راستیدا خاوه نانی ئه م وینانه له رۆزی قیامه تدا سزا ددرین، پێیان دهگوتری، لهسهه شیوه ی ته عجزو دهسهه وسانکردن پێیان دهگوتری: ئه م دروستکراوانه ی خۆتان زیندوو بکه نه وه!).

پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهه بی) فهرمووشی: (ههه مائی وینه ی تیادابی، فریشته ی رهحمهت ناچه ناوی).

له گیرانه وه یه کا، عائیشه دهفه رموی: (منیش هی نامو کردم به دوو پشتی، پیغه مبهه له ماله وه شانی دائه دا لهسهه ریان).

۱۰۵۶) سزای وینه گران له رۆزی دوا رۆزا

بَابُ: عَذَابُ الْمُصَوِّرِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

۱۳۶۹- عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَقَالَ: إِنِّي رَجُلٌ أَصَوِّرُ هَذِهِ الصُّورَ فَأَقْتِنِي فِيهَا، فَقَالَ لَهُ: اذْنُ مِنِّي، فَدَنَا مِنْهُ، ثُمَّ قَالَ: اذْنُ مِنِّي، فَدَنَا حَتَّى وَضَعَ يَدَهُ عَلَى رَأْسِهِ، وَقَالَ: أَنْبِئْكَ بِمَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)؟ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «كُلُّ مُصَوِّرٍ فِي النَّارِ، يَجْعَلُ لَهُ بِكُلِّ صُورَةٍ صَوْرَهَا نَفْسًا فَتُعَذِّبُهُ فِي جَهَنَّمَ»، وَقَالَ: إِنْ كُنْتَ لَا بُدَّ فَاعِلًا فَاصْنَعِ الشَّجَرَ وَمَا لَا نَفْسَ لَهُ. {الحديث: ۵۵۰۶ = ۵۴۹۶. تجريد/ ۳، لاپه ره: ۶۴، رقم: ۹۹۴ = ۲۲۲۵.

: {۷۰۴۲، ۵۹۶۳}

سه عیدی کوری نه بولحه سهن (رحمتهی خودایان ن بئ) فهرمووی: جاری پیاوی هاته
 خزمه تی ئیبنو عه بیاس (رمزای خودایان ن بئ) عهرزیکرد: قوربان! من وینه کیشم، ئهم
 وینانه ده کیشم، ئایا تو رهوایان ده بینی؟ نه ویش پیی فهرموو: لیم ودره پیشه وه،
 پیاوه کهش چوو ده پیشه وه بۆلای، فهرمووی: ودره پیشتریش، پیاوه کهش چوو ده
 پیشتر، ئینجا ئیبنو عه بیاس دهستی دانا له سه ر سه ری و فهرمووی: چیم بیستوو ده
 نه ووت پی ده لییم: بیستم له پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بئ) ده یفه رموو: (هه موو
 وینه گری له ناگری دۆزه خدا ده بی، هه ریه کی له و وینانه ی که له جیهاندا دروستی
 کردوون، ده یکه ن به که سی و ده یکه ن به کوکیه وه، له ناو دۆزه خدا نه شکه نجه و
 نازاری ده دا).

ئیبنو عه بیاس پیی فهرموو: خو نه گه ر هه رچارت نییه و ئهم ئیشه
 هه رده کهیت، بو دایینکردنی گوزهرانت، نه و وینه ی دارو درهخت و ئهم بابه تانه
 بگه ر، که بی گیان و گیانیان له به ردا نییه). {تاج/۳، زنجیره: ۵۰، ژماره: ۲۹۱۷، چ/۴}
 + {ریاض/۴، زنجیره: ۳۰۵، ژماره: ۱۶۸۰}.

۱۰۵۷) هه ره شه ی سه خت له وینه کیشتان

باب: التَّشْدِيدُ عَلَى الْمُصَوِّرِينَ

۱۳۷۰- عَنْ أَبِي زُرْعَةَ قَالَ: دَخَلْتُ مَعَ أَبِي هُرَيْرَةَ فِي دَارِ مَرْوَانَ فَرَأَى فِيهَا تَصَاوِيرَ
 فَقَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: وَمَنْ أَظْلَمُ
 مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ خَلْقًا كَخَلْقِي فَلْيَخْلُقُوا ذَرَّةً أَوْ لِيَخْلُقُوا حَبَّةً أَوْ لِيَخْلُقُوا شَعِيرَةً».
 {الحديث: ۵۵۰۹ = ۵۵۰۰ فم. تجرید/۵، لاپه ره: ۱۹۸، رقم: ۱۹۱۳ = ۵۹۵۳، ۷۵۵۹
 فتح الباری:}

نه بو زورعه (رحمتهی خودای ن بئ) فهرمووی: له گه ل نه بو هورهیره (رمزای خودای ن بئ) چوو
 بو مائی مهروانی کوری هه کهم، کاتی فه رمان په وای مه دینه بوو، نه بو هورهیره
 له وئ چهند وینه یه کی نه خشاوی به دیواریکه وه بینی، فهرمووی: بیستم له حه زره ت

(درویدی خودای لهسمر بن) دهیغه رموو: (خودای گهوره و مه زن دمفه رموی: دهی کئ لهو کهسه سته مکارتر بی که ده چی دروستکراوی دروست دهکا، وهک دروستکراوانی من، نه گهر نه وان راست نه کهن و درو ناکه فهرموون با میرووچه یی دروست بکهن، یا که ردیله یی دروست بکهن، یا دهنکه جوئی دروست بکهن). {تاج/۳، زنجیره: ۵۰، ژماره: ۲۹۱۴، چ/۴} + {ریاض/۴، زنجیره: ۳۰۵، ژماره: ۱۶۸۳}.

۱۰۵۸) ریگری له نه نگوستیله ی زیرو خواردنه وه به قابی زیوین و له بهرکردنی ناویشمو دیباچ. (۵۳۹۵ - ۵۳۵۶)

بَابُ: النَّهْيُ عَنْ تَخْتُمِ الذَّهَبِ وَالشُّرْبِ بِالْفِضَّةِ وَلُبْسِ الْحَرِيرِ وَالذِّبَاكِ
 ۱۳۷۱- عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِسَبْعٍ، وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ، أَمَرَنَا بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ، وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ، وَإِبْرَارِ الْقَسَمِ أَوْ الْمُقْسِمِ، وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ، وَإِجَابَةِ الدَّاعِي، وَإِفْشَاءِ السَّلَامِ، وَنَهَانَا عَنْ خَوَاتِيمٍ أَوْ تَخْتُمٍ بِالذَّهَبِ، وَعَنْ شُرْبٍ بِالْفِضَّةِ، وَعَنْ الْمَيَاثِرِ، وَعَنْ الْقَسَى وَعَنْ لُبْسِ الْحَرِيرِ، وَالْإِسْتَبْرَقِ، وَالذِّبَاكِ. {الحديث: ۵۳۵۶ = ۵۳۴۷ فم. تجريد/۲/۲۲، رقم: ۶۰۰ = ۱۲۳۹، ۲۴۴۵، ۵۱۷۵، ۵۶۳۵، ۵۶۵۰، ۵۸۳۸، ۵۸۴۹، ۵۸۶۳، ۶۲۲۲، ۶۶۵۴. ترمذی. لباس: ۱۷۶۰. نسائی. جناز: ۱۹۳۸. تحفة الأشراف: ۱۹۱۶}:

بهرائی گوری عازیب (رمزی خودایان بی) فهرمووی: پیغه مبه (درویدی خودای لهسمر بن) فهرمانی پیکردووین به حهوت شت، وه جلّه وگیری لیگردووین له حهوت شت، فهرمانی پیکردووین بهم حهوت شته:

- ۱- به سهردانی نه خویشو.
- ۲- به شوینکه وتنی تهرم بو سهر گۆرستان بو سپاردنی به خاکو.
- ۳- به نزا بو پزمیو، که پزمیو ده پزمی، پی بلین (يَرْحَمُكَ اللَّهُ: خودا رحمت پی بکا)و.
- ۴- به به جیهینانی سویندو.
- ۵- به یاریده و کۆمه کی سته مبارو.
- ۶- به جوون بو سهر ده عودتو.

۷ - به په خشى سلاو.

وه جله وگيريشى لى كردووين له م حهوت شته:

۱/ له نهنگوستيله زيرپو.

۲/ له خواردن و خواردنه وه له حاجه تى زيوداو.

۳/ له سهر زينى ناوريشمو.

۴/ له كالاو مشكى و هه وري تيكه ل له ناوريشمو له شتى ترو.

۵/ له پوښينى ناوريشمو.

۶/ له نيسته برهق (ناوريشمى نه ستوور) و.

۷/ له ديباج (جوړه ناوريشميکه). {تاج/۲، زنجيره: ۵، ۳۳، ژماره: ۵، ۲۸۰۰، ج/۴}.

(۱۰۵۹) فريدانى نهنگوستيله زير (۵۴۳۷ - ۵۴۶۰)

باب: فِي طَرَحِ خَاتَمِ الذَّهَبِ

۱۳۷۲ - عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) رَأَى خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ فِي يَدِ رَجُلٍ فَنَزَعَهُ فَطَرَحَهُ، وَقَالَ: «يَعْمِدُ أَحَدُكُمْ إِلَى جَمْرَةٍ مِنْ نَارٍ فَيَجْعَلُهَا فِي يَدِهِ»، فَقِيلَ لِلرَّجُلِ بَعْدَ مَا ذَهَبَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): خُذْ خَاتَمَكَ انْتَفِعْ بِهِ، قَالَ: لَا وَاللَّهِ لَا أَخْذُهُ أَبَدًا وَقَدْ طَرَحَهُ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ). {الحديث: ۵۴۳۹ = ۵۴۲۹ فم:}

تیبنو عه عباس (رهزای خودایان لى بڼ) فهرمووی: پیغه مبهه (دروودی خودای له سهر بڼ) له ده ستنی

پیاوړیكا نهنگوستيله يه كى زيرپى دى، نهنگوستيله كه ي له په نجه ي داكه ندو تووړى

داو فهرمووی: (نه وه بؤ هه ندئ كه س له ئيوه ده چى په لامارى سكلئ ناگرى سوور

ده داو خود سهر ده يكا ته ده ستنى! له پاشا كه پیغه مبهه (دروودی خودای له سهر بڼ) ته شريفى

برد خه لكه كه به پياوړه كيان گوت: نهنگوستيله كه ته هه لېگړه وه، به كه لكى شتيكت

دى، فهرمووی: نا، به خودا بېړاى بېړاى شتى وانا كه م، شتى كه پیغه مبهه (دروودی خودای

له سهر بڼ) تووړى بداو من بچم هه لى بگرمه وه شتى وا نه بووه و نه ده بڼ). {تاج/۳،

زنجيره: ۵، ۳۵، ژماره: ۵، ۲۸۰۹، ج/۴}.

۱۳۷۳- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) اصْطَنَعَ خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ فَكَانَ يَجْعَلُ فَصَّهُ فِي بَاطِنِ كَفِّهِ إِذَا لَبَسَهُ، فَصَنَعَ النَّاسُ، ثُمَّ إِنَّهُ جَلَسَ عَلَى الْمُنْبَرِ، فَنَزَعَهُ، فَقَالَ: «إِنِّي كُنْتُ أَلْبَسُ هَذَا الْخَاتَمَ، وَأَجْعَلُ فَصَّهُ مِنْ دَاخِلٍ»، فَرَمَى بِهِ، ثُمَّ قَالَ: «وَاللَّهِ لَا أَلْبَسُهُ أَبَدًا»، فَنبَذَ النَّاسُ خَوَاتِيمَهُمْ. {الحديث: ۵۴۴۰ = ۵۴۳۰ فم. بخاری. ایمان و نذور: ۶۶۵۱. نسائی. زینة: ۵۳۰۵. تحفة الأشراف: ۸۲۸۱}:

عبداللہ کوری عومہر (رمزی خودایان بی) دہفہ رموی: پیغہ مبہر (دروودی خودای لہ سہر بی) نہنگوستیلہ کی زیڑی بو خوی دروست کرد، کہ لہ پہنجهی دہکرد، نقیمہ کہی دہکرده بہری لہ پی، ئیتر خہ لکیش چاویان لہ وکردو گہ لی کہ سی تریش نہنگوستیلہ زیڑیان دابہ دروستکردن جا پیغہ مبہر (د.خ) سہرکہ و تہ سہر دوانگہو نہنگوستیلہ کہی لہ پہنجهی داکہ ندو، لہ پاش سوپاس و ستایشکردنی خودای گہ و رہ فہر مووی: (ہہرچہ ندہ من خؤم نہم نہنگوستیلہ یہم دروست کردبوو لہ زیڑ بو خؤم و لہ کاتی لہ دہستکردندا، نقیمہ کہیم دہکرده بہری دہستم بہ لام نہوا فرپی دہدہم) وہ نہموستیلہ کہی فرپیداو فہر مووی: (سویندم بہ خودا ئیتر قہت قہت نہموستیلہ زیڑ لہ دہست ناکہم).

نہنجا ہاودہ لانیس ہہرکہ سہ لہ لای خویہ وہ نہنگوستیلہ زیڑہ کہی خوی فرپیدا. {تاج/۳، زنجیرہ: ۳۵، ژمارہ: ۲۸۰۹، ج/۴ = چاپی چوارہم}.

۱۰۶۰ پیغہ مبہر (دروودی خودای لہ سہر بی) نہنگوستیلہ کی زیوی لہ دہستدا بوو، نہ خشی نقیمہ کہی نہم وشہ پیروڑہ بوو (محمد رسول اللہ) جینشینہ کانی لہ پاش خوی ہہ مان نہنگوستیلہ یان لہ دہست کرد

باب: لَبَسَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) خَاتَمًا مِنْ وَرَقٍ نَقَشَهُ (مُحَمَّدُ رَسُولُ اللَّهِ) وَلَبَسَ الْخُفَّاءِ مِنْ بَعْدِهِ ۱۳۷۴- عَنِ ابْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: اتَّخَذَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) خَاتَمًا مِنْ وَرَقٍ، فَكَانَ فِي يَدِهِ، ثُمَّ كَانَ فِي يَدِ أَبِي بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، ثُمَّ كَانَ فِي يَدِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، ثُمَّ كَانَ فِي يَدِ عُثْمَانَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، حَتَّى وَقَعَ مِنْهُ فِي

بِئْرِ أَرِيْسٍ، نَقْشُهُ: مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ. {الحديث: ٥٤٤٣ = ٥٤٣٣ فم. تجرید/ ٥، لاپه‌ره: ١٩٣، رقم: ١٩٠٢ = ٥٨٧٧، ٥٨٧٣. تحفة الأشراف: ٧٩٤٢}:

ئیبَنُو عومەر (رمزای خودایان ئی بئ) فەرمووی: پِیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بئ)

ئەنگوستیلەیه‌کی لەزیو دروست کرد، دەیکردە دەستی، هەتا خۆی مابوو، لەدەستی خۆیدا بوو، کە خۆی مرد، لەدەستی یەکەم جینشینیدا بوو، کە ئەبوبەکرێ صەدیق بوو، کە ئەویش مرد، لەدەستی عومەری کۆری خەطابدا بوو، کە جینشینی دوووەمی بوو، کە ئەویش مرد، لەدەستی عوثمانی کۆری عەففاندا بوو، کە جینشینی سییەم بوو، لەدەستی عوسماندا بوو، هەتا شەش ساڵ لە جینشینییەکە ی رویشت، ئەوسا کەوتە ناو بیری ئەریسەو، ئیتر رەشەرا هات، نەخشەکە ی (مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ) بوو. {تاج/ ٣، زنجیرە: ٢٥، ژمارە: ٢٨١٣، ٢٨١٤، ٢٨١٥، ٢٨١٦}.

١٣٧٥- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) اتَّخَذَ حَاتِمًا مِنْ فِضَّةٍ وَنَقَشَ فِيهِ مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ، وَقَالَ: لِلنَّاسِ: «إِنِّي اتَّخَذْتُ حَاتِمًا مِنْ فِضَّةٍ، وَنَقَشْتُ فِيهِ مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ. فَلَا يَنْقُشُ أَحَدٌ عَلَى نَقْشِهِ». {الحديث: ٥٤٤٥ = ٥٤٣٥ فم. تجرید/ ٥، لاپه‌ره: ١٩٢، رقم: ١٩٠٢ = ٥٨٧٧، ٦٥ فتح الباری}:

ئەنەسی کۆری مالیک (رمزای خودای ئی بئ) فەرمووی: پِیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بئ) ئەنگوستیلەیه‌کی زیوینی دروست کردو وشە ی (مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ) ی ئی نەخشاندا، ئەوجا فەرمووی: (من ئەمۆستیلەیه‌کی زیوینم لەلای وەستا بۆ خۆم دروست کردوو، بەفەرمانی خۆم وەستاکی مۆری (مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ) ی ئی هەلکەندوو، بەلام نابێ کەسی تر چاو لەمن بکاو ئەم مۆرە لە ئەمۆستیلە ی خۆی هەلبکەن، تاکیشە ی لەیه‌کچوون و ئیلتیباس دروست نەبێ و کەسانی بەناوی منەو نامە نەنووسن بۆ خەلکانی تر). {تاج/ ٣، زنجیرە: ٢٥، ژمارە: ٢٨١٣}.

١٣٧٦- عَنْ أَنَسِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَرَادَ أَنْ يَكْتُبَ إِلَى كِسْرَى وَقَيْصَرَ وَالنَّجَاشِيَّ، فَقِيلَ: إِنَّهُمْ لَا يَقْبَلُونَ كِتَابًا إِلَّا بِخَاتَمٍ، فَصَاعَ رَسُوْلُ اللهِ

(صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) خَاتَمًا حَلَقَةً فِضَّةً، وَنَقَشَ فِيهِ: مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ. {الحديث: ٥٤٤٩ = ٥٤٣٩ فم:}

ئەنەس (رمزای خودای ئی بن) فهرمووی: پیغممبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ویستی نامە بنیرئ بو کيسراو بو قەيسەرو بو نەجاشی، کە یەکەم پادشای ولاتی فارس بوو، دووهم پادشای ولاتی رۆم بوو، سێیەم پادشای ولاتی حەبەشە بوو، کە خۆیان و گەلەکانیان بانگ بکا بو قەبوولی ئایینی پیروزی ئیسلام، عەرزیان کرد: هەرنامەیی مۆر نەکرابی و مۆری خاوەنەکەیی پیو نەبێ، ئەمانە وەری ناگرن، جا پیغممبەریش (دروودی خودای لەسەر بێ) لەلای وەستا ئەنگوستیلەیهکی دارشت، ئەلقەکە ی زیو بوو، وە مۆری (مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ: موحەممەد پیغممبەری خودایە ی ئی نەخشانە). {تاج/٣، زنجیرە: ٣٥، ژمارە: ٢٨١٢، ٤/ج}.

١٠٦١) ئەنگوستیلە ی زیو، نقیمەکە ی بەردی ئەقیقی حەبەشی بی، ئەنگوستیلە بکریته دەستی راست. (٥٤٣٧ - ٥٤٦٠)

باب: فِي خَاتَمِ الْوَرَقِ فَضَّةً حَبَشِيٍّ وَالتَّخْتَمِ بِالْيَمِينِ

١٣٧٧- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لَبَسَ خَاتَمَ فِضَّةٍ فِي يَمِينِهِ فِيهِ فَصٌّ حَبَشِيٌّ كَانَ يَجْعَلُ فَضَّهُ مِمَّا يَلِي كَفَّهُ. {الحديث: ٥٤٥٤ = ٥٤٤٤ فم. أبو داود. خاتم: ٤٢١٩. نسائي. زينة: ٥٢٣١، ٥٣٠٣}:

ئەنەسی کوری مالیک (رمزای خودای ئی بن) فهرمووی: پیغممبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ئەنگوستیلەیهکی زیوینی دەکرده دەستی راستی، نقیمەکە ی لەبەردی حەبەشە بوو، نقیمەکە ی دەکرده بەری لەپی). {تاج/٣، زنجیرە: ٣٥، ژمارە: ٢٨١٦}.

١٠٦٢) ئەنگوستیلە بکریته پەنجە تووتە ی دەستی چەپ

باب: فِي لَبْسِ الْخَاتَمِ فِي الْخِنْصَرِ مِنَ الْيَسْرَى

١٣٧٨- عَنْ أَنَسِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ خَاتَمُ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي هَذِهِ، وَأَشَارَ إِلَى الْخِنْصَرِ مِنْ يَدِهِ الْيَسْرَى. {الحديث: ٥٤٥٦ = ٥٤٤٦ فم. بخاری. لباس: ٥٨٧٤}:

ئەنەس (رمزى خودای ئى بن) فەرمووی: ئەنگوستیلەكەى پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) لەم ئەنگوستەیدا بوو، واتە: لە پەنجە تووتەى دەستى جەپیدا بوو. {تاج/۳، زنجیرە: ۲۵، ژمارە: ۲۸۱۷، ج/۴}.

۱۰۶۳) رینگە نەدراوھ كە ئەمۆستیلە بکریته پەنجەى ناوھراستو پەنجەى شاھەتمان كەوا لەپاییدا. (۵۴۳۷ - ۵۴۶۰)

باب: فِي النَّمِي عَنِ النَّحْمِ فِي الْوُسْطَى وَالَّتِي تَلِيهَا

۱۳۷۹- عَنْ عَلِيٍّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: نَهَانِي رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنْ أَتَخَتَّمَ فِي إِصْبَعِي هَذِهِ أَوْ هَذِهِ، قَالَ: فَأَوَّمَا إِلَى الْوُسْطَى وَالَّتِي تَلِيهَا. {الحديث: ۵۴۶۰ = ۵۴۵۰ فم. بخاری. لباس: ۵۸۳۸ ز أبو داود. خاتم: ۴۲۲۵. ترمذی. لباس: ۱۷۸۶. نسائی. زینة: ۵۳۹۱. ابن ماجه. لباس: ۳۶۴۸. تحفة الأشراف: ۱۰۳۱۸}:

نیمامى عەلى (رمزى خودای ئى بن) دەفەرمووی: پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) رینگەى پیم نەدا كە ئەمۆستیلە بکەمە ئەم دوو پەنجەىم: ئەمەو ئەمە، واتە: قامكى ناوھراستو پەنجەى دۆشاو مژە كەوا لەپالیا. {تاج/۳، زنجیرە: ۲۵، ژمارە: ۲۸۱۹، ج/۴ = چاپى چوارەم}.

روونکردنەوھ:

- ۱- ئەمۆستیلەى زېر بۆ نیرینه نادروستەو حەرامە.
- ۲- ئەمۆستیلەى زیو سوننەتە بۆ پیاو، وا سوننەتە سەنگەكەى نەگاتە مسقالى، كاتى دەيكاتە پەنجەى بیسمیلا بكا. زاناكان دەفەرموون: (التسمية على كل حال) واتە: حالى ذى بال.
- ۳- سوننەتە بۆ پیاو بۆ ژن ئەنگوستیلە بكاتە پەنجە تووتەى دەستى جەپى، یا بىكاتە پەنجە تووتەى دەستى راستى.
- ۴- بۆ پیاو ناباشە ئەمۆستیلە بكاتە پەنجەى ناوھراست، یا بىكاتە پەنجەى شاھەتمانى، بەلام كەراھەتى تەنزیهییه، نەوھك كەراھەتى تەحریمی.

- ۵ - بۆ پیاو (بیجگه لهزیر) لههه موو کانزایه کی تر ئه موسستیه دروسته، وهك: ستیل و ئه لئاس و شه وه و ناسن و مس و وهرشاو و پلاتین و پۆلۆ و زهردو زیوو برنجه و مهفرهق و کریستال و عاج و شتی تری و، گهرچی باشر وایه که زیو بی.
- ۶ - دروسته پیاو چهند ئه موسستیه یی له دهست بکا، یا بیکاته په نجه گانی ههردوو دهستی، جگه له په نجه ی ناوه راس تو په نجه ی دوشاو مژده، به لām و باشه زیاده رهوی نه بی.
- ۷ - بۆ میینه ئه موسستیه لهزیر و له زیوو لههه موو کانزایه کی تر دروسته، وه دروسته که بیشیکاته گشت په نجه گانی، چی هی دهستی، چی هی پیی، دروسته بیکاته ههر بیست په نجه گانی.
- ۸ - دروسته زهنگیانه و موورو شتی و، بهۆنریته وه و بکری به ئه نوستیه و بکریته په نجه، به مهر چی بۆ پیاو نه بی به لاسکای ژنان و زیان نه دا له مرووه تی. {بروانه: تاج/۳، زنجیره: ۴۷، لاپه ره: ۲۹۸، ژماره: ۲۸۹۱ + ۲۸۹۲ + ۲۸۹۳ + ۲۸۹۴ + ۲۸۹۶}.
- ۹ - سوننه ته نقیمی ئه نگوستیه بکریته بهری دهست، بۆ پیاو و بۆ ژن، چونکه په پره وی پیغه مبهری واتیادا، به لām دروسته نقیم بکریته پشتی دهستیش، به بی که راهه ت و ناباشی.
- ۱۰ - سوننه ته بۆ پیاو و بۆ ژن ناوی خو ی بکا به مۆرو نه خشی ئه نگوستیه که ی و له کاتی نامه نووسین و شتی وادا به وه مۆری بکا، یا کتیب و شتی خو یی پی دیاری و نیشانه بکات.
- ۱۱ - دروسته له سه ر شیوه ی په سه ند، که ئه م جوړه رستانه، یا واتا که ی یان، به کوردی، یا به فارسی، یا به زمانی تر، بکرین به نه خشی ئه موسستیه، وهك: (الحمد لله) و (الله المَلِكُ) و (بالله) و (بسم الله) و (العزة لله) و (حسبی الله). {فتح الباری/لباس}.
- ۱۲ - واباشه ههر ئه موسستیه یی، ناوی خودا، یا ناوی پیغه مبهری له پیغه مبهران، یا نایه تی، یا ههر شتی کی تری پیروزی ئی هه ل که نرابی، له کاتی تارات گرتندا دابکه نری، له کاتی بیئوژی و له شپیسیدا له دهست نه کری. {فتح الباری. رقم: ۵۸۷۷}.

۱۳ - دروسته بۆ پياوو بۆ ژن چەند ئەمۆستيلەيى لەدەست بکا، وەزياتر لەيەك ئەمۆستيلەيش بکاتە يەك پەنجەى، هەرکەسەيان بەپىي مەرجى خۆى.

۱۴ - دروستە ئەمانە بکرىن بە نقيمی ئەنگۆستيلە:

۱ - هەموو بەردە بەنرخەکان، وەك شەووە ئافىق و پىرۆزەو لاجیووە دو

شیلان و مروارێ و مەرجان و مەر مەر و مووروو شینە.

۲ - هەموو جۆرە مووروو کانزايەکی تر دروستە بکرىن بە نقيم.

تەيبينى:

ئەم برپيارانەم لە شەرحى نەووەى لەسەر سەحیحى موسلىم و فەتحولبارى و فەتحولوعین، باسى هەينى و موغنى موحتاج باسى هەينى و چەندین سەرچاوەى تر وەرگرتوو، هېچیانم لەخۆمەووە نەگوتوو، گەرچى لەزۆر لەم برپيارانەدا راجيايى زۆر هەيە، بەلام ئەمەى من نووسىومە جیگەى متمانەيە.

دروستە کرىن و فروشتن و سەودا و مامەنە بە ئەمۆستيلەووە بکرى، با زىرپش بى، ئەلقەيش هەر دادەنرێ بە ئەمۆستيلە، دروستە زەرەنگەر و ئەمانە ئەمۆستيلە، لەهەموو جۆرێ دروست بکەن و بيفروشن، شتى وا کارى حەلال و پەسەندە. باوى جوانى ناو کۆمەل، کە لەشەرەا پىي دەگوترى عورفى دروست، لەبابەتى ئەمۆستيلەدا رۆلێكى کارىگەرى هەيە بۆ چۆنيتى برپيارەکەى.

(۱۰۶۴) باسى پىلاو و زۆرکردنى پىلاو. (۵۴۶۱)

باب: مَا جَاءَ فِي الْإِتِّعَالِ وَالْإِسْتِكْثَارِ مِنَ النَّعَالِ

۱۳۸۰ - عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ فِي غَزْوَةِ غَزَوَاتِهَا: «اسْتَكْثَرُوا مِنَ النَّعَالِ، فَإِنَّ الرَّجُلَ لَا يَزَالُ رَاكِبًا مَا اتَّعَلَ». {الحديث: ۵۴۶۱ = ۵۴۵۱ فم}:

جابیری کوری عەبدوللا (رمزای خودایان لی بىن) فەرمووی: جارێ لە غەزایەکا،

لەخزمەتى پىغەمبەردا بووین، گویم لی بوو دەیفەرموو: (پىلاو زۆرکەن، چونکە

پیاو نهگەر پیلایو له پیدابن به سواره حلیب دهکری (۱). {تاج/۳، زنجیره: ۳۶، ژماره: ۲۸۲۲، ج/۴}.

۱۰۶۵) کاتی مروڤ پیلایو له پئی دهکا، به پئی راست دهست پئی بکا، کاتی پیلایو

دادهکەنئ به پئی چهپ دهست پئی بکا. (۵۴۶۲ - ۵۴۶۵)

باب: إِذَا اتَّعَلَ فَلْيَبْدَأْ بِالْيُمْنَى، وَإِذَا خَلَعَ فَلْيَبْدَأْ بِالشَّمَالِ

۱۳۸۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ:

«إِذَا اتَّعَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِالْيُمْنَى، وَإِذَا خَلَعَ فَلْيَبْدَأْ بِالشَّمَالِ، وَلْيُنْعِلْهُمَا جَمِيعًا أَوْ

لِيَخْلَعُهُمَا جَمِيعًا». {الحديث: ۵۴۶۲ = ۵۴۵۲ فم. تجرید/۵، لاپه‌ره: ۱۹۲، رقم: ۱۹۰۰

= ۵۸۵۵ فتح الباری. تحفة الأشراف: ۱۴۳۷۷}:

ئەبو ھورەیرە (رمزای خودای ئی بئ) فەرمووی: پیڤه‌مبەر (دروودی خودای لاسەر بئ) دد‌ه‌رموئ:

(کاتی که پیلایو له پئی دهکەن له‌پیشا بیکەنه پئی راستان، له‌کاتی پیلایو

داکه‌ندنیشدا، له‌پیشدا پئی چهپ داکەن، به‌شیوه‌ی گشتیش یا هەردوو تاکی پیلایو

له‌پئی بکەن، یان هەردوو تاکه‌که‌ی له‌پئی داکەن، له‌بەر ناچارى نه‌بئ به‌یه‌ک تاک

پیلایوه‌وه‌ مه‌رۆن). {تاج/۳، زنجیره: ۳۶، ژماره: ۲۸۲۳، ج/۴ = چاپی جواره‌م}.

۱۰۶۶) ریکری کراوه له‌رۆیشتن به‌تاکئ پیلایوه‌وه. (۵۴۶۲ - ۵۴۶۵)

باب: النَّهْيُ عَنِ الْمَشْيِ فِي نَعْلِ وَاحِدَةٍ

۱۳۸۱ب- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

قَالَ: « لَا يَمْشِ أَحَدُكُمْ فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ، لِيُنْعِلَهُمَا جَمِيعًا أَوْ لِيَخْلَعَهُمَا جَمِيعًا ». {الحديث:

۵۴۶۳ = ۵۴۵۳ فم. تجرید/۵، رقم: ۱۹۰۱ = ۵۸۵۶ فتح الباری. أبو داود. لباس:

۴۱۳۶. ترمذی. لباس: ۱۷۷۴. تحفة الأشراف: ۱۳۸۰۰}:

ئەبو ھورەیرە (رمزای خودای ئی بئ) دد‌ه‌رموئ: خوشه‌ویست (دروودی خودای لاسەر بئ)

دد‌ه‌رموئ: (به‌شیوه‌ی گشتی، له‌بەر ناچارى نه‌بئ، به‌یه‌ک تاک پیلایوه‌وه‌ مه‌رۆن،

یا هەردوو تاکه‌که‌یان پیکه‌وه‌ له‌پئی بکەن و پێان‌ه‌وه‌ برۆن، یا هەردوو تاکه‌کان

پیکه‌وه‌ دابکەن و نه‌وسا برۆن). {تاج/۳، زنجیره: ۳۶، ژماره: ۲۸۲۳}.

(۱۰۶۷) قوچکه تاش ناپه سنده. (۵۵۲۴ - ۵۵۲۷)

باب: النُّهْيُ عَنِ الْقَرْعِ

۱۳۸۲ - عَنْ ابْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) نَهَى عَنِ الْقَرْعِ، قَالَ: قُلْتُ لِنَافِعٍ: وَمَا الْقَرْعُ؟ قَالَ: يُحْلَقُ بَعْضُ رَأْسِ الصَّبِيِّ وَيُتْرَكُ بَعْضُهُ. {الحديث: ۵۵۲۴ = ۵۵۱۵ م. تجرید/ ۵/ ۱۹۶، رقم: ۱۹۰۸ = ۵۹۲۰، ۵۹۲۱ فتح الباری}:

ئیبنو عومەر (رمزای خودایان لی بن) فهرمووی: پیغهمبهر (دروودی خودای لمسر بن) نههی دهکرد له قوچکه تاش. راوی دهفهرمووی: عهرزی نافیعم کرد، که ئەم فهرموودهیه له ئیبنو عومهردهوه دهگیریتتهوه: قوچکه تاش چۆنه؟ فهرمووی: ئەوهتانی کهسهری منال ههنیدیکی بتاشری و ههنیدیکی نهتاشری و قژهکهی بهیلریتتهوه، وهک ئەوه: لهپیشه سهری و لهلاجانهکانی دهتاشری و ئەوی تری ناتاشری دهکری به گوديله. {تاج/ ۳، زنجیره: ۴۳، ژماره: ۲۸۶۸ + ریاض/ ۴، زنجیره: ۲۹۵، ژماره: ۱۶۳۸، ۱۶۳۹}.

(۱۰۶۸) جلّه وگیزی له قزدانه دهم قز (زلفه قیرینه). (۵۵۳۰ - ۵۵۴۶)

باب: النُّهْيُ عَنِ وَصْلِ الشَّعْرِ لِلْمَرْأَةِ

۱۳۸۳ - عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَتْ: جَاءَتِ امْرَأَةً إِلَى النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنَّ لِي ابْنَةً عُرِيًّا، أَصَابَتْهَا حَصْبَةٌ فَتَمَرَّقَ شَعْرُهَا أَفَاصِلُهُ؟ فَقَالَ: «لَعَنَ اللَّهُ الْوَاصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ». {الحديث: ۵۵۳۰ = ۵۵۲۱ م. بخاری. لباس: ۵۹۳۵، ۵۹۳۶، ۵۹۴۱. نسائی. زینة: ۵۲۵۰، ۵۱۰۹. ابن ماجه. نکاح: ۱۹۸۸. تحفة الأشراف: ۱۵۷۴۷}:

ئەسمائی کچی ئەبوبهکری سهدیق (رمزای خودایان لی بن) فهرمووی: ژنی هات بو خرمهتی پیغهمبهر (دروودی خودای لمسر بن) عهرزی کرد: ئەهی پیغهمبهری خودا! کچیکم ههیه دهچی به بووکی، ئاوئهی گرتوووه قژه سهرهکهی رووتاووتهوه، میردهکهی دهیهوی بیگویریتتهوه، جا ئایا ریگهم دهدهی که قزی تر بدهمه دهم قژهکهی بو کاتی گواستنهوهکهی؟ فهرمووی: (نهه، نابن)، لهعنهت و نهفرهتی خودا لهو ژنهبن

که قز ددهاته دم قزی تر بو زنیکی ترو لهو ژنه‌یش بی که ده‌یه‌وی قزی تر بداته دم قزی خوئی). {ریاض/۴، زنجیره: ۲۹۶، ژماره: ۱۶۴۲}.

۱۰۶۹) هه‌ره‌شه‌کردن و سه‌رکۆنه‌کردنی ژن له‌سه‌رئه‌وه‌ که‌شتی تر بیه‌ستی

به‌سه‌ریه‌وه. (۵۵۳۰ - ۵۵۴۶)

باب: فِي الرَّجْرِ أَنْ تَصِلَ الْمَرْأَةُ بِرَأْسِهَا شَيْئًا

۱۳۸۴- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: زَجَرَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنْ تَصِلَ الْمَرْأَةُ بِرَأْسِهَا شَيْئًا. {الحديث: ۵۵۴۲ = ۵۵۳۳ فم:}

جایی کوری عه‌بدووللا (ره‌زای خودای له‌سه‌ر بی) فه‌رمووی: پیغه‌مبه‌ر (دروودی

خودای له‌سه‌ر بی) هه‌ره‌شه‌ده‌کا لهو ژنه‌ که‌شت ده‌لکینێ به‌سه‌ری خو‌یه‌وه، له‌باتی قز).

۱۳۸۵- عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّهُ سَمِعَ مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ) عَامَ حَجٍّ وَهُوَ عَلَى الْمُنْبَرِ: وَتَنَاولَ قُصَّةً مِنْ شَعْرٍ كَانَتْ فِي يَدِ حَرَسَى يَقُولُ: يَا أَهْلَ الْمَدِينَةِ أَيْنَ عُلَمَاؤُكُمْ؟ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَنْهَى عَنْ مِثْلِ هَذِهِ، وَيَقُولُ: «إِنَّمَا هَلَكْتَ بَنُو إِسْرَائِيلَ حِينَ اتَّخَذَ هَذِهِ نِسَاؤُهُمْ». {الحديث: ۵۵۴۳ = ۵۵۳۴ فم: بخاری. أحاديث الأنبياء: ۳۴۶۸، ۵۹۳۲. أبو داود. ترجل: ۴۱۶۷. ترمذی. أدب: ۲۷۸۱. نسائی. زينة: ۵۲۶۰. تحفة: ۱۱۴۰۷}:

حومه‌یدی کوری عه‌بدو‌ره‌حمان (ره‌حه‌متی خودایان ئ بی) فه‌رمووی: ئه‌وساله‌ که

مو‌عاوییه‌ی کوری ئه‌بو سو‌فیان (ره‌زای خودای که‌وره‌ له‌هه‌موویان بی) حه‌جی کرد، له‌سه‌ر دوانگه‌که‌ی مزگه‌وته‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر له‌مه‌دینه، گوئی مووی له‌ پاسه‌وانی وهرگرتو گرتی به‌ده‌سته‌یه‌وه‌و گویم ئی بوو وتاریکی خوینده‌وه‌و له‌پرووی بی‌زاری و گله‌یه‌وه‌و فه‌رمووی: زانا‌کانتان له‌کوین، چۆن شتی وا ناره‌وا رووده‌داو ئه‌وان ده‌نگ ناکه‌ن و بی‌زاری ئی دهرنا‌برن، من بو خۆم له‌ پیغه‌مبه‌رم بیستوو (دروودی خوی له‌سه‌ر بی) که‌رپگه‌ی شتی وای نه‌داوه‌و ده‌یفه‌رموو (دروودی خودای له‌سه‌ر بی): (نه‌وه‌ی ئیسرا‌ئیل ئه‌وکاته‌ سه‌ریان تیا‌چوو که‌ ژنه‌کانیان فی‌ری ئه‌م جو‌ره‌ شتانه‌ بوون). {ریاض/۴، زنجیره: ۲۹۶، ژماره: ۱۶۴۲}.

۱ - قژدانه دهم قژ لهم کاتانه دا نادرسته و هه رامة:

أ/ قژه لکاوه که هی ئاده میزاد بئ، چی هی پیاوبئ، چی هی ژن بئ، چی هی زیندوو بئ، چی هی سردوو بئ.

ب/ مووه، یا خورییه لکاوه که هی ئازده ئیکی مرداره و موبوو بئ و سه رنه برابئ و له پاش مرداره وه بوون لیی کرابیته وه.

ج/ موو و خوری و تووکی گیاندارئ بئ که گوشتی نه خوری، ئیتر له پیش مرداره وه بوونیدا، یا له پاش مرداره وه بوونی ئه و کوئک و مووه ی ئی کرابیته وه جیاوازی نییه چونکه پیسه و هه رامة.

۲ - مووی پاک، که هی مروڤ نه بئ، قسه ی دروست ئه و میه که دروسته، به تایبه تی ئه گهر میرد ره زای له سه ر بئ، هه روا خوری.

۳ - به هه موو شتیکی تری پاک دروسته، وه ک خه یاته ی ئاوریشم و هه ندئ گیای تایبه ت، که بۆ جوانی و رازانه وه بئ و بۆ ته فره و هه لئه تان نه بئ، ته نانه ت له هه ندئ کاتا کاریکی باشه، که ببی به هو ی شاردنه وه ی نه نگ، وه ک که چه ئی و سه له و سه ر رووتاوه یی، که داده نرین به دوو عه یب و نه نگی کو مه لایه تی و مروڤ به سه ر و شه ت هه زناکا که خه لک به و نه نگه بزانی و دروسته که بیانشاریته وه.

۴ - بیگومان، ئه وه ی که له م سه رده مه دا، پیی ده گو ترئ (زرع الشعر: چاندنی موو) بو سه ر یابۆ ریش یا برۆ کارئ ره وایه و دروسته و به شی که له (عملیه التجمیل = نه شه رگه ری جوانکاری) وه ئه مه له م بابه ته نییه.

۵ - به کو ی دهنگی زانیان، له هه موو بارو دۆخی کا، دروست نییه بۆ ژن، که مووی خو یی (مه حره م) ی خو ی بۆ په یوه ندیکردن به مووی خو یه وه، یا بۆ چاندن به کار به یئنی، چی هی دایک و خوشک و کچی بئ، وه چی هی باوک و کو روو برای بئ، چونکه خو شی وه رگرتن له لایه نی میرده وه له شتی وا کارئ زۆر نا ره وایه و ئه و په ری نامه ردی و به ره لاییه.

۶ - دروستە بۇ ژن و بۇ پياوو بۇ كورو بۇ كچ، بۇ گەوردو بۇ بچووك، مووى سەرو ريش و سىمىل و ئەبروو بىنال و بەر، بەپپى شەرع رىك بخا، ئايا بەتاشين بى، يا بەكورتكدنەو بى، يا بە لابردين و ھەلگەندىن بى، وە ھەروەھا ھەرموويى بۇ ژن، يا بۇ پياو كىشەيەكى جەستەيى، يا كۆمەلەيەتى، يا ئازارنى دروست بكا چارەسەر كىردنى دروستە، وەك مووى لووت و مووى گوئى و مووى پووزو لاقو بال و باسك و سىنگ، بەتايىبەتى بۇژنى مىرددار، وەك مووى دەورى كۆم و مووى پىشى ئافرىت، ئىتر بەتاشين بى، يا بەدەرمان بى، يا بە ھەلگەندىن بى، يا بە ھەلپاچىن بى. بەلام سەرتاشين بۇ ژن كەراھەتى ھەيە، مەگەر لەبەر نەخۇشى و كارى پىويست بى (مغنى محتاج/۴. ص ۲۹۷ خاتمەى باسى عقيقە).

مووى ئەو شويىنانە كە دروستە كەسانى تىرىش تەماشايان بكەن وەك مووى سەرو ريش و سىمىل و برۆو گوچچەك و لووت بۇ پياو، دروستە كەخۆى لايىبەرى، يا كەسى تر لايىبەرى، بەلام ئەو شويىنانەى كە دروست نىيە كەسى تر تەماشاي بكا دەبى خۆى لايىبەرى، يا ھاوسەرى، يا كەسىكى خۆى كەبۇى دروست بى تەماشاي ئەو شويىنە بكا، واباشە ئەگەر خۆى كىردى لەپىشا بەدەستى راستى مووى ئەو شويىنانە لابەرى كە بەدەستى راست دەكرى، ئەوجا دەستى چەپى بەكاربىنى بۇ شويىنەكانى تىرى. {بروانە: فتح البارى. فەرموودەى ژمارە: ۵۸۸۹ = لباس. باب: قص الشارب} + {تاج/۳، زنجيرە: ۴۵، ژمارە: ۲۸۸۶، ج/۴ = چاپى چوارەم}.

۷ - ھەندى لەزانايان بە پىچەوانەى جەماودەى زانايانەو دەلپن: قزدانە دەم قزو لكانى قز بەسەرو بە قزەو، لەسەر شىوەى بارۆكەو ھەر شىوەيەكى تىرىش بى، بەبى قەيدو مەرج دروستە، بەقزى مروق، بەھى گياندارى تر، بە ئاورىشم و بەگيا، بۇ ھەموو كەسى دروستە، ئەم زاتانەيش وەك ئىبنو عەبباس و ئوم سەلەمەو عائىشە كە ھەردوكيان ھاوسەرى پىغەمبەرن!!

۱۰۷۰) نه فرهت له ژنی خال کوتو له ژنی ددان رن

باب: فِي لَعْنِ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُتَغَلِّجَاتِ

۱۳۸۶- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: لَعَنَ اللَّهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالنَّامِصَاتِ وَالْمُتَمَصَّاتِ وَالْمُتَغَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيَّرَاتِ خَلَقَ اللَّهُ قَالَ: فَبَلَغَ ذَلِكَ امْرَأَةً مِنْ بَنِي أَسَدٍ يُقَالُ: لَهَا أُمُّ يَعْقُوبَ وَكَانَتْ تَقْرَأُ الْقُرْآنَ، فَأَتَتْهُ، فَقَالَتْ: مَا حَدِيثٌ بَلَغَنِي عَنْكَ أَنْكَ لَعَنْتِ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالْمُتَمَصَّاتِ وَالْمُتَغَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيَّرَاتِ خَلَقَ اللَّهُ؟ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: وَمَا لِي لَا أَلْعَنُ مَنْ لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَهُوَ فِي كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ؟! فَقَالَتِ الْمَرْأَةُ: لَقَدْ قَرَأْتُ مَا بَيْنَ لَوْحِي الْمُصْحَفِ فَمَا وَجَدْتُهُ، فَقَالَ: لَنْ كُنْتُ قَرَأْتِيهِ لَقَدْ وَجَدْتِيهِ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: (وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا)، فَقَالَتِ الْمَرْأَةُ: فَإِنِّي أَرَى شَيْئًا مِنْ هَذَا عَلَى امْرَأَتِكَ الْآنَ! قَالَ: اذْهَبِي فَانْظُرِي، قَالَ: فَدَخَلَتْ عَلَى امْرَأَةِ عَبْدِ اللَّهِ فَلَمْ تَرَ شَيْئًا، فَجَاءَتْ إِلَيْهِ فَقَالَتْ: مَا رَأَيْتُ شَيْئًا، فَقَالَ: أَمَا لَوْ كَانَ ذَلِكَ لَمْ نَجْمِعْهَا. {الحديث: ۵۵۳۸ = ۵۵۲۹ فم. بخاری. تفسیر: ۴۸۸۶، ۴۸۸۷، ۵۹۳۹، ۵۹۴۳، ۵۹۴۴، ۵۹۴۸. أبو داود. ترجل: ۴۱۶۹. ترمذی. أدب: ۲۷۸۲. نسائی. زینة: ۵۱۱۴، ۵۲۶۷. تحفة الأشراف / ۹۴۵۰}:

عبداللہ کوری مهسعوود (رمزای خودای لی بی) فہرمووی: له عنہت و نه فرینی خودای گہورہ له ژنی خالکوت بی، له و ژنانهیش بی که به نارمزوی خویمان خالیان بو دهکوتن، له ژنانی دهموچاو هه لگرو، له و ژنانهیش بی که دهموچاوی خویمان هه لدهگرن و له و ژنانهیش بی که به برپه ندو زبره و شتی وا ددانی خویمان باریک و تنک و شاش دهگن، بو جوانی، چونکه ئه مانه بهم دهستکاری و دهست تیوره رانه ی خویمان، دهستکاری ئیشی خودا دهگن و، نه خش و نیگار و رهنگو ریسی خودا تیک ددهن و دهگوړن. جا کاتی ئه م قسه یه ی ئیبنو مهسعوود گه یشته وه به دایکی یه عقوب، که ژنیکی قورئان خوین بوو، ناسراو بوو به ئوم یه عقوب، وه له خیل بهی ئه سه د بوو، چوو بولای و له م لایه نه وه قسه ی له گه لدا کرد، ئیبنو مهسعوود له وه لاما فہرمووی: (که سانی که پیغه مبهری خودا خو ی له عنہت و نه فرینیان لی بکا، من چو ن له عنہت و نه فرینیان لی ناکه م؟! وه سهره پای ئه وه یش ئه مه له نامه ی

خودادا هەیه، جا ژنەکه فەرمووی: من سەر جەم قورئانم خویندۆتەوه شتی وام
تیادا نەدیوه، فەرمووی: ئەگەر بتخویندبایە دەیتدی، ئەدی ئەوه نییە کە خودای
گەوره لە قورئانا دmfه رموی:

{وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا}. واتە ئەوهی کە پیڤه مبهەر
دەیدا به ئیوه لە مال و لە بریارو حوکمی شرعی و روون کردنهوهی شرعی خودا،
وهری بگرن و ئەوهیش کە نهههی لە کردنی دهکا مهیکهه و وازی ئی بهینن — ٧/٥٩).
ژنهکەش کە هیچی بۆ نه مایه وه گوتی: لهو باوهردام کە ئیستا ژنهکەهی خۆت،
له ماله وه هه ندی شت له م شتانه دهکا. عهبدو ئلّاش فەرمووی: ده بچۆ ته ماشای بکه،
ئه ویش چوو بۆلای ژنهکەهی ئیبنو مه سعوودو ته ماشای کردو هیچی نه دی له وهی
کە گوتی و هاته وه گوتی: هیچم نه بینئ!
عهبدو ئلّایش فەرمووی: دیاره ئەگەر شتی وا بکا له گه ئ مندا گوزهران ناکات).
{تاج/٣، زنجیره: ٤٥، ژماره: ٢٨٨٣}.

روونکردنهوه:

هه رکاریکی خراپ، کە موسو ئمان دهیکا، کە خوا، له قورئانا، یا پیڤه مبهەر (درویدی
خودای له سهر بئ) له سوننه تدا، له عه نه تی ئی دهکا، گریمان ئەگەر کفر نه بئ، گوناھی
گه ورمیه، واته: کە بیر دهیه.

روونکردنهوه:

- ١- خال کوتان هه رام و نادرسته چی بۆ پیاو، چی بۆ ژن، چی بۆ گه ورمه، چی
بۆ پچووک، خال کوتو خال بۆ کوتراو، ئەگەر به ر مزای خۆی بوو، وه ره سیده بوو،
هه ردوولا گونا هبارن و گوناھی گه ورمه (که بیره) یان کردووه.
- ٢- لای شافیعیه کان جیگه کەه ی پیه، ئەگەر ده توانرا لا بیری، ئەگەر نه ده توانرا،
یا ده بوو به هۆی ناشیرینی، چاو پۆشی ئی ده کری. لای حه نه فییه کان دmfه رموون:
جیگه ی خال غوسلی ده ر ده چی و ده ستنویزی داده مه زری، بالایش نه بری دروسته.

٣- مەبەست لەم دەموچاوە هەلگرتنە ئەوەیە، کەژن، یا پیاو مووی دەموچاوی ئاسایی بێ، کەچی دەچێ زیاد لەپێویست بە گشتەک و بە مووکیشت و بە میوو شتی تری وەهای، مووی خۆی هەل دەگرێ و خۆی لووس و پووس دەکا و برۆی خۆی دەسکاری دەکا و تەواو باریکی دەکا.

نەوێ مووی (رحمەتی خودای ئێ بێ) دەفەر مووی: بەلام ئەگەر ژن ریشی بۆ دەرچوو، یا سمێلی بۆ ڕوا، یا مووی زیاد بە بەرچەناگەییەو بوو، ئەو وە واباشە کە ئەو مووە لابەرێ، وە دەموچاوی خۆی ئاسایی بکا). {بەروانە: ژمارە: ١٢٨٥، بڕگەیی ژمارە: ٦ لەپێشەو}.
 ٤- ددان شاشکردنیش هەروەها، ئەگینا رێکخستنی ددانی ناریک و لابردنی کەلسی نیوانی ددانەکان لەلای پزیشک، ئەو کاری دروستە و بەر ئەم بابەتە ناکەوێ.

(١٠٧١) کەسی بەدرۆ بەشتیکەو بەنازی کە پێی نەدرایی. (٥٥٤٨ - ٥٥٥٠)

باب: فِي الْمُتَشَبِّحِ بِمَا لَمْ يُعْطَ

١٣٨٧- عَنْ أَسْمَاءَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: جَاءَتِ امْرَأَةً إِلَى النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَتْ: إِنَّ لِي ضَرَّةً فَهَلْ عَلَى جُنَاحٍ أَنْ أَتَشَبَّعَ مِنْ مَالِ زَوْجِي بِمَا لَمْ يُعْطِنِي؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «الْمُتَشَبِّعُ بِمَا لَمْ يُعْطَ كَلَّاسٍ ثَوْبِي زُورٍ».

{الحديث: ٥٥٤٨ = ٥٥٣٩ فم. تجريد/ ٥، رقم: ١٧٧٨ = ٥٢١٩ فتح الباری}:

ئەسمائی کچی ئەبوبەکرێ صەدیق (زمزای خودایان ئێ بێ) فەر مووی: ژنی هات بۆ خزمەتی پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) عەرزیکرد: ئەی پێغەمبەرێ خودا! من هەوێبارم، ئەگەر بەروالتە خۆم هەلکێشم و خۆم وانیشان بەدم کە مێردەکەم تێرو پڕم دەکا و ئەو و ئەو و ئەو لەگەڵ دەکا، لەراستیشدا شتەکە وانەبێ ئەو چۆنە؟ ئایا گوناھم دەگا یان؟ فەر مووی (دروودی خودای لەسەر بێ): (ئەو وە لاف و گەزافی وای لێبدا و بەشتیکەو بەنازی کەنەیبی، ئەو گورگە لەپێستی مەردا و ساختەکارە لە بەرگی پیاو چاکا). {تاج/ ٢، زنجیرە: ٥٠، ژمارە: ٢١٧٦ چ/ ٤}.

روونکردنمهوه:

مرؤف له ناو کۆمه لا چاو تیربئی و که موکوری خوئی بیوشی و بو ئه وهی نه کور و وزیته وه و خه لک به ئاتاجی نه زانی و به بهشی خودا ساچاوبی، له بارو دۆخی ئاوادا، نه گهر خوئی به بو وه و ده و له مه ند بزانی، هه تا چاوی له دهستی کهس نه بی، نه وه بهر ئه م هه پره شهیه ناکه وئی، به لکو و نه وه کارئ زور په سه نه ده.

(١٠٧٢) ژنانی نیوه پۆشته و نیوه رووت. (٥٥٤٧)

باب: فِي النِّسَاءِ الْكَاسِيَاتِ الْعَارِيَاتِ

١٣٨٨- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «صِنْفَانِ مِنَ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا: قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ، وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ، مُمِيلَاتٌ مَائِلَاتٌ، رُءُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ، لَا يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلَا يَجِدْنَ رِجْعَهَا، وَإِنَّ رِجْعَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا». {الحديث: ٥٥٤٧ = {٥٥٣٨ :

ئه بو هورهیره (رمزی خودای ئی بی) فهرمووی: پیغه مبهر (دروودی خودای لمسه ربی) فهرمووی: دوو تاقم هه ن دۆزه خین، من نه مدیون، چونکه له پاش من له ناو گه لی ئیسلامی مندا پهیدا ده بن، تاقمه ی یه که میان جوړه قه مجیه کی ریشوو داریان وایی، وه ک کلکی گا وایه، لیس و تیلا یان وایی، له خه لکی پی دده ن و ده بن به کوته ک و دار دهستی دهستی فهرماندار و دهسته لاتداره زۆردار و سته مکاره کان! وه نه وه به زۆری دار دهیانه وئی گومانبار پی له تاوان بنیّت!

تاقمه که ی تر ژنگه لیکن نیوه ی لهشیان پۆشته یه و نیوه که ی تری رووته، بو جوانی واده که ن! هه م خه لکی تر له خسته ده به ن و هه م خو یان له خسته چوون، قزی سه ریان به بارۆکه و شتی وا، وه ک دووگی لاری و شتر ئاوا زل و قه به ده که ن، یا قزیان هه ل دده نه وه و به سه ریان وه کۆمه لی ده که ن، ئه م ژانه نه ریگه یان ده که ویته به هه شت و نه بۆن و بهرامه خو شه که ی به هه شت ده چی به سه ریاندا، له گه ل نه وه ی که بۆن و بهرامه ی به هه شت نه وه نه ده و نه وه نه ده ساله ری دهر وات). {تاج/٣، زنجیره: ٤٧، ژماره: ٢٨٩٥ + ریاض/٤، زنجیره: ٢٩٢، ژماره: ١٦٣٣}.

روونکردنه وه:

له فه تحولولهيما دمه فرموى: (له م فرموودهيدا موعجيزه يه كي گه وره هه يه، له هه ندي ريواياتي تری ئه م فرموودهيدا ئاماژه بو ئه وه ده كا، كه كه ساني به ئوتومبيل و ماشين ده چن بو مزگه وت، ئوتومبيله كانيان له بهرده م مزگه وتا داده نين، ژنه كانيان نيوه پوشته و نيوه رووتن، سهريان وهك دووگي وشتر خر هه ل ده دن، له عنه ت له و ژنانه بكه ن، ئه وانه له عنه ت ليكراون).

ئه مه پوخته ي فرمايشي فه تحولولهيما له م شوينه دا، منيش عه رزتان ده كه م من به چاوي خو م زو رم له م جو ره پياو و ژنانه ديوه، هه ر مزگه وتي ده چي بو جه ماعه ت يا بو جومعه ئه مه حاليه تي، خه لك يكي زو ر به سواري ماشين دين بو نويز، ماشينه كانيان له بهرده م مزگه وت داده نين و ژنه كانيان له ماله وه مو دهن، سه ر رووت، قول رووت، بال رووت، قول رووت، له با شترين حالا، كراسيكي ته نكي نيو قولی كورتی تاسه ر ئه ژنو يان واله به ردا، ده لئیی په شته مائی حه مامه!! (وه رگير: نوری فارس).

١٠٧٢) پچراندنی ملیوانكهی گهردنی نازهل. (٥٥١٥)

باب: قَطْعُ الْفَلَانِدِ مِنْ أَعْنَاقِ الدَّوَابِّ

١٣٨٩- عَنْ أَبِي بَشِيرٍ الْأَنْصَارِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَخْبَرَهُ أَنَّهُ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي بَعْضِ أَصْفَارِهِ، قَالَ: فَأَرْسَلَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) رَسُولًا، (قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ: حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ: وَالنَّاسُ فِي مَبِيتِهِمْ: «لَا يَبْقَيْنَ فِي رَقَبَةٍ بَعِيرٍ قِلَادَةٌ مِنْ وَتَرٍ - أَوْ قِلَادَةٌ - إِلَّا قُطِعَتْ» قَالَ مَالِكٌ: أَرَى ذَلِكَ مِنَ الْعَيْنِ. {الحديث: ٥٥١٥ = ٥٥٠٥ فم. تجريد/٣، رقم: ١٢٣٠ = ٣٠٠٥ فتح الباری. أبو داود جهاد: ٢٥٥٢. تحفة الأشراف: ١١٨٦٢}:

ئه بو به شیری ئه نصارى (رمزای خودای ئی بێ) فه رمووی: له سه فه ریکا له گه ل پیغه مبه ردا بووین (دروودی خودای له سه ر بێ) خه لکه که شوینی شهویان گرتوو، که می بلا و بوو بوونه وه، پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بێ) رابه ریکی نارد بۆلایان، که پیاان رابگه یه نی: (که هه ر

وشرئ ملیوانکە ی ژئی کەوانی لەمل دایە، یاخود هەر ملیوانکە یەکی دیکە ی لەگەردندایە، بیچچرێننەو دەو لەملی دابکەن).

(مەبەست ئەو یە نەبادا، بگێرئ لەشتی و توندبئ لەملی و بیخنکێنئ، یا مەبەست ئەمە یە کە مالیکی مامۆستای مامۆستاکە ی ئیمامی موسلیم (پەحمت لەمە موویان بئ) دەفەر موی: وادەزانم: مەبەست لەم نەهیە، ئەو جوړە ملیوانکانە یە، کە خاوەنە کە ی بە نیازی چاوەزار کردوویەتیە ملی و شرە کە ی.

روونکردنەو:

ئەبو بەشیری ئەنصاری هاوێلی پیغەمبەر، ئامادە ی غەزای ئو خودو غەزای خەندەق بوو، تەمەنی درێژ بوو، لەپاش روودای ئەلحەررە مردوو. {بڕوانە: تەجرید/ ٣، ژمارە: ١٢/٣}.

١٠٧٤) باسی بۆل و زەنگ، فریشتە هاوڕیتی کاروانی ناکەن کە سەگ و زەنگی تیابن. (٥٥١٢ - ٥٥١٤)

باب: فِي الْأَجْرَاسِ وَأَنَّ الْمَلَائِكَةَ لَا تَصْحَبُ رُفْقَةً فِيهَا كَلْبٌ أَوْ جَرَسٌ
١٣٩٠- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «لَا تَصْحَبُ الْمَلَائِكَةُ رُفْقَةً فِيهَا كَلْبٌ وَلَا جَرَسٌ». {الحدیث: ٥٥١٢ = ٥٥٠٢ فم:}

ئەبو هورەیرە (رمزای خودای ئ بئ) دەفەر موی: پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بئ) دەفەر موی: (فریشتە هاوڕیتی ئەو کاروانی و کۆمەڵانە ناکەن، کە سەگ یا زەنگیان پئ بئ). {تاج/ ٣، زنجیرە: ٤٦، ژمارە: ٢٨٨٨} + {ریاض/ ٤، زنجیرە: ٣٠٧، ژمارە: ١٦٩٠}.

١٣٩١- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «الْجَرَسُ مَزَامِيرُ الشَّيْطَانِ». {الحدیث: ٥٥١٤ = ٥٥٠٤ فم:}

ئەبو هورەیرە (رمزای خودای ئ بئ) دەفەر موی: پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بئ) دەفەر موی: (زەنگ بلوێری شەیتانە). {تاج/ ٣، زنجیرە: ٤٦، ژمارە: ٢٨٩٠} . {ریاض/ ٤، زنجیرە: ٣٠٧، ژمارە: ١٦٩١}.

نهووهی (رحمتهی خودای ئی بڼ) دهفهرموئ:

١- هوئی نهووه که فریشته پاریز دهکهن لهزهنگ، نهووهیه چونکه له ناقووسی گاوردکان دهچئ، یا لهبهرنهوهیه که دهکریته مل و کیشیه بؤ ناژهلهکه دروست دکا، یا لهبهرنهوهیه که دهنگی تیژه کار له نارامیی مروؤف دهکاو قهئسی دهکا.

٢- زهنگ حهرام نییه، بهلکوو کهراههتی تهنزیهی ههیه.

٣- مهبهست لهفریشته لهم جوړه جیگایانهدا فریشتهی رحمهتو میهرهبانیه، مهبهست فریشته پاریزگاردکان نییه، که ناسراون به (الحفظه) چونکه سهرژمییری کردهوهکانی دهکهن و دهیان نووسن له توهماردهکانیانا، بؤ لیپرسینهوهی روژی دواپی.

١٣٩٢- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَنِ الضَّرْبِ فِي الْوَجْهِ، وَعَنِ التَّوَسُّمِ فِي الْوَجْهِ. {الحديث: ٥٥١٦ = ٥٥٠٦ فم. تجرید ٥/، رقم: ١٨٣٧ = ٥٥٤١ فتح الباری}:

جاییری کوړی عهبدوئلا (رهزای خودای ئی بڼ) فهرمووی: پیغهمبهر (دروودی خودای لهسمر بڼ)

قهدهغهیکردووه کهبدری له رووخساری گیاندار، یا رووخساری گیاندار داخ بکری بؤ نیشانهکردن). {تاج/٣، زنجیره: ٤٨، ژماره: ٢٩٩٨}.

١٣٩٣- عَنْ نَاعِمًا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ مَوْلَى أُمِّ سَلَمَةَ أَنَّهُ سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) يَقُولُ: وَرَأَى رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) حِمَارًا مَوْسُومَ الْوَجْهِ، فَأَنْكَرَ ذَلِكَ، قَالَ: فَوَاللَّهِ لَا أَسْمُهُ إِلَّا فِي أَقْصَى شَيْءٍ مِنَ الْوَجْهِ، فَأَمَرَ بِحِمَارٍ لَهُ، فَكُوِيَ فِي جَاعِرَتَيْهِ، فَهُوَ أَوَّلُ مَنْ كَوِيَ الْجَاعِرَتَيْنِ. {الحديث: ٥٥١٩ = ٥٥٠٩ فم}:

ناعیمی کوړی ئوجهیلی میصری، که تابییعییه، کهپیی دهگوترئ: نهبو

عهبدوئلا، که بهندهی ئازادکراوی ئوم سهلهمهی هاوسهری پیغهمبهره، دهفهرموئ:

بیستم له ئیبنو عهیباس (رهزای خودایان ئی بڼ) دهیفهرموو: جاری پیغهمبهر (دروودی خودای لهسمر

بڼ) گویدرپیژیکی دی، دهموچاوی داخ کرابوو، بؤ نیشانهکردن، پیغهمبهر (دروودی خودای

لهسمر بڼ) نهووی پئ ناپهسهند بوو، ئیبنو عهیباس فهرمووی: دهی سویندم بهخودا،

دهبی من له دوورترین شوین له دهموچاوهوه، که دهست بدات بو داخکردن، ولاخی خوم داخ بکهه، جا ئیبنو عهیباس فهرمانی کرد، گویدرئیرئیکی ههبوو، ههردوو کوئوتیان بو نیشانه داخ کرد.

ئیبسو عهیباس یهکهه کهس بوو که ههردوو کوئوت داخ بکا بو نیشانه.

روونکردنهوه:

له بهرئهوهی که ئهه جوهره بابته، رۆژانه روو دهدهن و موسولمانان، سوود له بریارهکانیان وهردهگرن، دهئیم: نهوهوی دهفهرموی:

١- داخکردنی مروف به مه بهستی نیشانه کردنی نادرسته.

٢- داخکردنی دهموچاوی ئازهل و ولاخ و گیانداری تر، ههندی دهفهرموون: ههرامه، چونکه پیغه مبهه نه فرمت و نه فرینی کردوو له بکهه کهه، ههندی تر دهفهرموون: ناباشه، واته: مه کرووهه.

٣- داخکردنی شوینه کانی تری جهستهی ئازهل و ولاخ، بهبی راجیایی دروسته. بهلام نیشانه کردنی ولاخ و ئازهل به پرهنگو شتی وا، یا به ههئاچینی موو و خوری و یال و شتی وا دروسته.

(١٠٧٥) داخکردنی گوچکهی بز و مهر بو نیشانه کردن. (٥٥٢٣ - ٥٥٢٠)

بَابُ: وَ سَمُ الْغَمَمِ فِي آذَانِهَا

١٣٩٤- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: دَخَلْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مَرِيدًا وَهُوَ يَسْمُ غَنَمًا. (قَالَ: أَحْسِبُهُ قَالَ) فِي آذَانِهَا. {الحديث: ٥٥٢٢ = ٥٥١٢ فم. بخاری. صیدو ذباح: ٥٥٤٢}:

ئه نههس (رهزای خودای ئی بی) فهرمووی: چووین بو خزمهتی پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهه بی)

له په چهیه کی حوشترا داوو، خه ریکبوو رانی به ئهلقه داخ داخ دهکرد، فهرمووده گیرهوه دهفهرموی: وا دهزانم فهرمووی: (پیغه مبهه له په چه کهدا به ئهلقه داخ مهرو بزنی نیشانه دهکرد، گوچکهی داخ دهکرد).

(١٠٧٦) داخکردنی وستر. (٥٥٢٠ - ٥٥٢٣)

باب: فِي وَسْمِ الظَّهْرِ

١٣٩٥- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: لَمَّا وَلَدَتْ أُمُّ سَلِيمٍ قَالَتْ لِي: يَا أَنَسُ! انْظُرْ هَذَا الْغُلَامَ فَلَا يُصِيبَنَّ شَيْئًا حَتَّى تَغْدُو بِهِ إِلَى النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يُحَنِّكُهُ، قَالَ: فَغَدَرْتُ فَإِذَا هُوَ فِي الْحَائِطِ وَعَلَيْهِ خَمِيصَةٌ جَوْنِيَّةٌ وَهُوَ يَسِمُ الظَّهْرَ الَّذِي قَدِمَ عَلَيْهِ فِي الْفَتْحِ. {الحديث: ٥٥٢٠ = ٥٥١٠ م. تجريد/٢، رقم: ٦٢٥ = ١٣٠١، ٥٤٧٠، ٥٨٢٤}:

ئەنەس (رمزای خودای لی بی) فەرمووی: کورپکی منالی ئەبو تەلحە نەخۆش بوو، کە ئەبو تەلحە لەمال دەرچوو، کورە نەخۆشەکە ی کە دایک برای من بوو مرد، کە ئەبو تەلحە دیتەو بەدایکی کورە مردوو کە دەلی: کورە کەم چۆنە؟ ئوم سولهیمیش کە هەم دایکی من و هەم دایکی منالە مردوو کە بوو، پێی دەفەرمویت: لەگشت کاتی خامۆشترە، زۆر بێدەنگە، تەرمی منالە مردوو کەش لە قوژبنیکی ماله کەدا دادەنیت، ئینجا شیو دادەنی بۆ ئەبو تەلحە و شیو دەکا، شەویش خۆی نەختیک بۆی دەرانییتەو و لەگەڵیا دروست دەبیت، کە روژ دەبیتەو ئەبو تەلحە خۆی دەشوریت و کاتیک دمیەویت لەمال دەرچیت، ژنەکە ی پێی دەلێت: منالە کە مردوو، دە بیسپێرن بە خاک و برۆن بینێژن! جا ئەو بەیانییە ئەبو تەلحە نوێژی بەیانی بە کۆمەل لەگەڵ پیغەمبەردا دەکاتو، سەر گوزەشتە ی خۆی و ژنەکە ی و منالە کە یانی عەرز دەکاتو پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بی) پێی دەفەرمویت: (نایا ئەم شەو پیکەو دروست بوون؟) دەلی: بەلی. دەفەرمویت: (خودا پیرۆزی بکا لیتان!).

دوایی ئوم سولهیم کورپکی بوو، ئەبو تەلحە کە زربابم بوو پێی فەرمووم:

ئادە ی ئەنەس! براکەت هەلبگرەو ببیە بۆ خزمەتی پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بی) وەچەند دەنکی خورماشی لەگەڵدا نارد، کە منالە کەم برد بۆ خزمەتی حەزەمت (دروودی خودای لەسەر بی) فەرمووی: (هیچت هیناو لەگەڵی، کە مەلاشووی منالە کە ی پێ شیرین بکەم؟) گوتم: بەلی چەند قلی خورما هیناو، جا خورماکە ی وەرگرتو لەدەمیدا جوویی و دوایی لەدەمی خۆی دەریهیناو خورما جووراو کە ی نایە

ناودەمی منالەکه و مەلاشووێ پێ هەنوو، وەناوی نا: عەبدوللا). ئیبنو عویەینە دەیفەرموو: پیاویکی ئەنصاری دەیکوت: بەچاوی خۆم نۆ منائی ئەم عەبدوللایە کە دایک برای ئیمامی ئەنەس بوو دیو، وە هەرنۆیان قورئان خوێن بوون لە بەرەکەتی دووعاکە ی پێغەمبەرەو کە بەدایک و باوکی فەرموو بوو، خودا بەرەکەت بخاتە ئەم شەوێتانەو!). {بەروانە: ژمارە: ١٤٠١ لەدواوە}.

ئەمە پوختە ی ئەم چیرۆکە یە لە (مختصر صحيح البخاری) دا، بۆ روونکردنەوێ گێڕانەوێ کە ی ئێرە راگوێژم کرد، لێرە ئەم پتییە ی هە یە، بەسەر باسە کەو، کە لەئاخری فەرموودە کە دا دەفەرموو: (ئوم سولەیمی دایکە کە منالە کە ی بوو، فەرموو ی پێم: ئە ی ئەنەس! ئاگات لێ بێ پێش ئەو ی کە ئەم منالە گوێش بکری، یا شتێ بجێتە دیو ی دەروونی، بە یانی زوو بیبە بۆ خزمەتی پێغەمبەر ی خودا، هەتا بە شیرینی مەلاشووێ چەور بکا و ناوی بنی، ئەنەس دەفەرموو: منیش وامکرد، دایکە چ ی فەرموو، جێ بە جێم کرد، کە منالە کەم برد بۆ خزمەتی پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) لەناو پەچە یە کا بوو، لەناو باخە خورمایە کا، عابایە کی خەتداری رەشباو ی جەونیانە ی لەبەردا بوو، ئەلقە داخیکی بە دەستەو بوو، ئەو حوشرانە ی بە ئەلقە داخە کە نیشانە دەکرد، کە ه ی زەکات بوون، لەسەر دەمی ئازادکردن (فەتەح) ی مە ککە دا هێنرابوون بۆ ی! {تاج/٥، زنجیرە: ٦٤، ژمارە: ٥٤٠٥}.

(پوختە ی فەرموودەکانی ئەم نامە یە)

- ١- ئاوریشم بۆ پیاو دروست نییە، تەنانەت نابێ بیکا بە پەردە ی پەنجەرەو سەرزین و کفن و قەمچی و بەنی هۆنینهو ی تەزبیح و بەرمال و کلاش.
- ٢- دروستە بۆ پیاو مامەلە و سەودای ئاوریشم بکا و بیکری و بیفرۆشی، یا کرمی ئاوریشم بەخیو بکا و لیکە کە ی بکا بە ئاوریشم و بیرپسی و بیچنی و هەموو پارچە یە کی لێ دروست بکا، چونکە ئەو ی کە بۆ پیاو حەرامە تەنیا لەبەر

کردنه كه يه تی، زیریش وهك ئاوریشم وایه بۆ پیاو له هه موو روویه كه وه، وه پیاو دهتوانی له بهر ناچاری ئاوریشم بپۆشی، یا سوود له زیر وهر بگری، وهك کیفی ددان.

۳- ئاوریشم و زیر بهر هایی، به بی قهیدو مه رج بۆ ژن دروسته.

۴- قزو موو بۆیه کردن، بریاری تایبه تی هه یه.

۵- هه موو جوړه رایه خ و پیخه فی دروسته، به مه رجی هی پیاو ئاوریشم نه بی، به مه رجی بۆ فیزو ده عیه نه بن.

۶- خۆپاراستن له وینه و په یکه ر، مه گه ر له بهر ناچاری.

۷- باسی ئه موس تیه به تیرو ته سه لی.

۸- پیللو تازو ربی كه مه، به تایبه ت بۆ ریبوار.

۹- بارو كه و قز خسته سهر قزو خالكو تان و ددان شاكردن و موو هه لگرتن و ریش تاشینی ژن و بۆیه کردنی قزو مووی سه رو ریش، چ بۆ پیاو چ بۆ ژن، ئه مانه هه موو، بریاره كه یان ده خولیته وه له نیوانی ئه م دوو مه به سه ته دا:

۱/ ئه گه ر بۆ چاره سه ری كیشه یه کی جه سه ته یی، یان ده روونی، یان كو مه لایه تی بی، ئه وه دروسته له لای زۆرینه ی زانایان، ته نانه ت هه ندی كات سونه تیشن.

۲/ به لام ئه گه ر بۆ به ره لایی و ته فره دانی خه لك و ده سكاریی كاری خودایی و هیه چ مه به سه تیی كه ره وای شه رعی نه بی، ئه وه به پیی شوین یا چه رامه، یا مه كروه هه.

۱۰- ئازهل داخكردن بۆ نیشانه، به مه رجی خو ی دروسته.

کتابُ الأدب

ئەنەسى كۆپى مالىك (رەزى خۇداى ئى بىن) فەرموۋى: جارى لە بەقىع، كە گۆرستانىكە
 ۋا لەپال مزگەۋتەكەى پىڭەمبەرا كەۋا لەشارى مەدىنە، پياۋى بانگى پياۋىكى تىرى
 كرد، گوتى: ئەى ئەبولقاسم! پىڭەمبەرىش (دروۋدى خوداى لەسەر بىن) ئاۋرى ئى دايەۋە،
 ۋايزانى كە بانگى ئەۋ دەكا، پياۋەكە گوتى: ئەى پىڭەمبەرى خودا! لەگەل تۆم
 نەبوۋ، بانگى ئەۋ پياۋە تىرم كرد، بانگى تۆم نەكرد، بەۋىش ھەر دەلئىن:
 ئەبولقاسم، پىڭەمبەر (دروۋدى خوداى لەسەر بىن) فەرموۋى: (ناۋى من بىكەن بەناۋى خۇتان ۋ
 بەناۋ بۇ كەسوكارو مال ۋ مائالتان، بەلام كەسناۋەكەم كە ئەبولقاسمە، مەكەن
 بەكەسناۋ بۇ خۇتان). { تاج/۵، زنجىرە: ۶۲، ژمارە: ۵۳۹۵ ج/۴ }.

نهوهوى دمفهرموى؛ قازى دمفهرموى؛ جهماودرى زانايان دمفهرموى، ئهم
برپاره تاييبت بووه بهسهردهمى ژيانى پيڭهمبرمده له دوا فهوتى پيڭهمبر (دروودى
خوداى لىسر بى) بۆ ههموو كهسى دروسته كه خوى ناوبنى ئه بولقاسم، بۆ خهلكى تريش
دروسته پيى بلين ئه بولقاسم، ئيتىر ئهو كهسه ناوى موحه ممه دو ئه حمه د بى،
ياناوى ترى هه بى، جياوازى نيه.

جانبیری کورپی عهبدوڻلا (زمزای خودایان لی بی) فهرمووی: پیاوی لهئیمه (واته: له
ئه نصارەکان: له یاریدهدمرهکان) کورپکی بوو، ناوی نا موحه ممهه، خزمانی پییان
فهرموو: ناهیلین مناله کهت ناوبنیی موحه ممهه دو ناوه کهی پیغه مبهه به کهی به ناوی
مناله کهت، جا ئه ویش مناله کهی به کوڙ برد بۆلای پیغه مبهه رو عهرزی کرد: ئه ی
پیغه مبهه ری خودا! ئه م کورپه م بووه، ناوم ناوه موحه ممهه، به لام خزمانی ئه نصارم
بییم ده لئین: ناهیلین ناوی پیغه مبهه ری خودا، بکهیت به ناو بو مناله کهت جا چارم
چییه و فهرمانی تو له م باره یه وه به چییه؟ پیغه مبهه ریش (دروودی خودای لسه ره بی)
فهرمووی: (ناوی من بکهن به ناو بو خۆتان، به لام که سناوه که م — که ئه بولقاسمه —

مەكەن بەكەس ناو بوخۆتان لەپراستی دا من قاسم واتە: بەشكەرم - ئەو بەشەى كەخودا دەیدا بەهەركەسێ لەئێوە، بەپێى دابەشکردنى خودا خۆى، دابەشى دەكەم لەنێوانتان، بەشى گەورەو بەشى پچووك، كەمو زۆر بەدەستى من نىيە، بەلكوو بەدەستى خودا خۆيەتى). {تاج/۵، زنجیرە: ۶۲، ژمارە: ۵۳۹۶ ج/۴ = چاپى چوارەم}.

۱۰۷۹) عەبدوللاو عەبدورەحمان: خۆشەويستى ناو لەلای خودای گەورە. (۵۵۵۱ - ۵۵۶۳)

باب: أَحَبُّ الْأَسْمَاءِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى: عَبْدُ اللَّهِ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ
 ۱۳۹۸- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّ أَحَبَّ أَسْمَائِكُمْ إِلَى اللَّهِ: عَبْدُ اللَّهِ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ». {الحديث: ۵۵۵۲ = ۵۵۴۳ فم:}

ئىبنو عومەر (رمزى خودايان ئى بن) فەرمووی: پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بن) دەفەر موێ: (خۆشەويستى ناو ئێو لەلای خودای گەورە: ناو عەبدوللاو، ناو عەبدورەحمانە). {تاج/۵، زنجیرە: ۶۱، ژمارە: ۵۳۹۲ ج/۴ = ۵۳۹۲}.

۱۰۸۰) منال ناوینى عەبدورەحمان. (۵۵۵۱ - ۵۵۶۳)

باب: تَسْمِيَةُ الْمَوْلُودِ: عَبْدُ الرَّحْمَنِ
 ۱۳۹۹- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: وَلِدَ لِرَجُلٍ مِثْلًا غُلَامًا فَسَمَّاهُ: الْقَاسِمَ، فَقُلْنَا: لَا تَكْنِيكَ أَبَا الْقَاسِمِ وَلَا نُنْعِمُكَ عَيْنًا، فَأَتَى النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ: «أَسْمِ ابْنَكَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ». {الحديث: ۵۵۶۰ = ۵۵۵۱ فم. بخارى. أدب: ۶۱۸۶، ۶۱۸۹. تحفة الأشراف: ۳۰۳۴}.

جابیری کوری عەبدوللا (رمزى خودايان ئى بن) فەرمووی: پیاوی لەئێمە (واتە: لە ئەنصارەکان: لە یاریدەدەرەکان) کورپکی دەبی، ناوی نا قاسم، یاران پێیان فەرموو: نە پێت دەلێن ئەبولقاسم و باوکی قاسم و نە بەم کەسناوێ چاوو دلت روشن دەکەینەو (چونکە ئەبولقاسم: باوکی قاسم، کەسناوی پێغەمبەرەو هەر قابیل بەخۆیەتى!).

پیاوه که‌یش رویش بۆلای پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سمر بئ) و ئەم باسه‌ی بۆی باس کرد، فه‌رمووی (دروودی خودای له‌سمر بئ): (کوره‌که‌ت ناوبنئ عه‌بدوره‌حمان). {تاج/۵، زنجیره: ۶۱، ژماره: ۵۲۹۶ ج/۴}.

(۱۰۸۱) منال ناوبنئ عه‌بدوللا، ده‌ستپا‌هیتانی و نزا‌کردن بۆی. (۵۵۷۷ - ۵۵۸۶)

باب: تسمية المولود: عبدالله، ومسحُه والصلاة عليه

۱۴۰۰- عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ وَفَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّهُمَا قَالَا: خَرَجَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ حِينَ هَاجَرَتْ وَهِيَ حَبْلَى بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، فَقَدِمَتْ قُبَاءً فَنَفِسَتْ بِعَبْدِ اللَّهِ بِقُبَاءٍ، ثُمَّ خَرَجَتْ حِينَ نَفِسَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لِيُحَنِّكَهَ، فَأَخَذَهُ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مِنْهَا فَوَضَعَهُ فِي حَجْرِهِ، ثُمَّ دَعَا بِتَمْرَةٍ، قَالَتْ: عَائِشَةُ: فَمَكَّنَّا سَاعَةً نَلْتَمِسُهَا قَبْلَ أَنْ نَجِدَهَا، فَمَضَعَهَا ثُمَّ بَصَقَهَا فِي فِيهِ، فَإِنْ أَوَّلَ شَيْءٍ دَخَلَ بَطْنُهُ لَرِيقِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، ثُمَّ قَالَتْ أَسْمَاءُ: ثُمَّ مَسَحَهُ وَصَلَّى عَلَيْهِ وَسَمَّاهُ عَبْدَ اللَّهِ، ثُمَّ جَاءَ وَهُوَ ابْنُ سَنِينَ أَوْ ثَمَانٍ لِيُبَايِعَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَأَمَرَهُ بِذَلِكَ الزُّبَيْرُ، فَتَبَسَّمَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) حِينَ رَأَاهُ مُقْبِلًا إِلَيْهِ ثُمَّ بَايَعَهُ. {الحديث: ۵۵۸۱ = ۵۵۷۲ فم. تجريد/۵، رقم: ۱۸۲۳ = ۵۴۶۹ + تجريد/۴، رقم: ۱۵۱۸ = ۳۹۰۳، ۵۴۶۹}:

عورو‌دی کو‌ری زوبه‌یرو فاطیمه‌ی کچی مونذیری کو‌ری زوبه‌یر (ره‌زای خودا له‌هه‌موویان بئ) فه‌رموویان: کاتئ ئەسمائی کچی ئەبوبه‌کری سه‌دیق، که هاوسه‌ری زوبه‌یری کو‌ری عه‌وام بوو، ویستی کو‌چ بکا بو مه‌دینه، دووگیان بوو به عه‌بدوللای کو‌ری زوبه‌یر، که ده‌گاته قوباء ژانی منال‌بوون ده‌یگری و له‌وئ عه‌بدوللای ده‌ین، جا درێژ‌ی به سه‌فه‌ری کو‌چ داو ده‌چی بو خزمه‌تی پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سمر بئ) بو مه‌دینه هه‌تا مه‌لاشووی شیرین بکا، پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سمر بئ) مناله‌که‌ی لی وهرده‌گری، وه له‌کو‌شی خویدا دایده‌نئ، ئەه‌وجا داوای ده‌نکی خورمای کرد، عوروه فه‌رمووی: عائیشه‌ی پوو‌رم فه‌رمووی: خورما نه‌بوو، ماوه‌یی بۆیگه‌راین هه‌تا

پهیدامانکرد، جا پیغهمبهر دهنکه خورماکه‌ی نایه ناودهمی خو‌ی و ته‌واو جو‌یی،
ئه‌وجا به‌ته‌پایی دهمیه‌وه تفانیه ناودهمی عه‌بدوللاوه، ته‌پایی دهمی پیغهمبهر
بوو، ئه‌وجا به‌ده‌نکی خورما مه‌لاشووی ههنوو، وه دهمی شیرین کرد. ئه‌وجا ئه‌سماء
فه‌رمووی: ئه‌وجا پیغهمبهر ده‌ستی پیاده‌ینا بو‌ پیرۆزی و دووعاو نرای باشی
بو‌یکردو نرای پیرۆزی و پی‌تو فه‌ری بو‌یکردو ناوی نا عه‌بدوللا.

له‌پاشا عه‌بدوللا که گه‌یشته ته‌مه‌نی جه‌وت هه‌شت سالان، زوبه‌یری باوکی
بردی بو‌ خزمه‌تی پیغهمبهر (دروودی خودای له‌سه‌ر بێ) هه‌تا په‌یمان و به‌یعت بدا به
پیغهمبهری خودا، پیغهمبهر (دروودی خودای له‌سه‌ر بێ) که‌بینی عه‌بدوللا هات بو‌ خزمه‌تی
بو‌ په‌یمان وه‌رگرتن، زه‌رده خه‌نه‌یه‌کی کردو په‌یمانی ئی وه‌رگرتا. {تاج/۵،
زنجیره: ۶۴، ژماره: ۵۴۰۵}. {بروانه: ژماره هه‌شت که له‌پیشه‌وه له‌به‌رگی یه‌که‌می
ئه‌م کتێبه پیرۆزه‌دا رو‌یشت}.

۱۴۰۱- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ ابْنُ لَإِبِي طَلْحَةَ يَشْتَكِي،
فَخَرَجَ أَبُو طَلْحَةَ، فَتَقَبَّضَ الصَّبِيَّ، فَلَمَّا رَجَعَ أَبُو طَلْحَةَ، قَالَ: مَا فَعَلَ ابْنِي؟ قَالَتْ أُمُّ سَلِيمَ:
هُوَ أَسْكَنَ مِمَّا كَانَ، فَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ الْعِشَاءَ، فَتَعَشَّى، ثُمَّ أَصَابَ مِنْهَا، فَلَمَّا فَرَغَ، قَالَتْ:
وَأَرَأَا الصَّبِيَّ، فَلَمَّا أَصْبَحَ أَبُو طَلْحَةَ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَأَخْبَرَهُ، فَقَالَ:
«أَعْرَسْتُمُ اللَّيْلَةَ؟» قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: «اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمَا»، فَوَلَدَتْ غُلَامًا، فَقَالَ لِي أَبُو
طَلْحَةَ: أَحْمِلْهُ حَتَّى تَأْتِيَ بِهِ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَأَتَى بِهِ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَبَعَثَتْ مَعَهُ بَثْرَاتٍ، فَأَخَذَهُ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَ: «أَمَعَهُ
شَيْءٌ؟» قَالُوا: نَعَمْ بَثْرَاتٍ، فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَمَضَعَهَا ثُمَّ أَخَذَهَا مِنْ
فِيهِ فَجَعَلَهَا فِي فِي الصَّبِيِّ، ثُمَّ حَنَكَهُ وَسَمَّاهُ: عَبْدَ اللَّهِ. {الحديث: ۵۵۷۸ = ۵۵۶۹ فم.
تجريد/۵، رقم: ۱۸۲۳ = ۵۴۷۰ فتح الباری. تحفة الأشراف: ۳۲۵}.

ئه‌نه‌سی کو‌ری مالیک (ره‌زای خودای ئی بێ) فه‌رمووی: (ئه‌م فه‌رمووده‌یه به‌ته‌واوی له
ژماره: (۱۳۹۵) ۱۵ رابورد).

۱۰۸۲) ناونان به ناوی پیغه مبهران و پیاو چاكانه وه. (۵۵۵۱ - ۵۵۶۳)

باب: في التسمية بأسماء الأنبياء والصالحين

۱۴۰۲- عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: لَمَّا قَدِمْتُ نَجْرَانَ سَأَلُونِي فَقَالُوا: إِنَّكُمْ تَقْرَأُونَ (يَا أُخْتَ هَارُونَ) وَمُوسَى قَبْلَ عِيسَى بِكَذَا وَكَذَا، فَلَمَّا قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) سَأَلْتُهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ: «إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَمُّونَ بِأَنْبِيَائِهِمْ وَالصَّالِحِينَ قَبْلَهُمْ». {الحديث: ۵۵۶۳ = ۵۵۵۴ فم}:

موغیره ی کوری شوعبه (رهزای خودای بی) فهرمووی: پیغه مبهر (دروودی خودای لهسمر بی) منی نارد بو ولاتی نهجرانی یه مهن، لهوی مهسیحیه کان لهم نایه ته رهخنه یان دهگرتو دهیانگوت بهمن: نیوه له قورنانی خوئاندا ئهم نایه ته دهخوینن، که دهئین: (أُخْتَ هَارُونَ: ئهی مهریه م! ئهی خوشکی هاروون!) وه به پیی ئهمه بی ده بی مهریه م خوشکی هاروونی برای مووسابی، وه ل حال مووساو عیسای کوری مهریه م، سه رده میان زور زور له یه کتری دووره! منیش وهرامی ئهم رهخنه یه م نه زانی، هه تا گه پرامه وه بو خزمه تی پیغه مبهر (دروودی خودای لهسمر بی) وه ئهمه م عهرزیکرد، فهرمووی: (دهبوو بتگوتبایه پیان: که ئه وان مه به ستیان ئه وه بوو: که مهریه م ئه وه نده باش و پاک و پاکیزه و خواناس بوو، دهگوت خوشکی راستی هاروونی برای مووسایه و وینه ی ئه وه، وه له ناو هۆزی مهریه مدا ئهم جوړه بانگ کردنه باو بووه، نیستایش ئهم جوړه ناو بردنه باوو عاده ته، دهئین: ئهی رۆله کانی خالیدو صه لاهه ددین، ئهی کورانی ئیسرائیل، ئهی برایانی خانی، ئهی خوشکانی رایبعه ی عه ده وییه. له هه مان کاتیشدا، باویکی جوان بووه له ناو ئه واندا، که به ناوی پیغه مبهران و پیاو چاكانی پیشینه ی خو یانه وه، خو یان ناو ناوه، وه له سه رده می مهریه مدا، پایویکی زور باش و خواناس هه بووه، ناوی هاروون بووه، وه مهریه میان به وه وه جواندووه، که پیان گوتووه: ئهی خوشکی هاروونی پیاو چاک). {تاج/۴، زنجیره: ۲، ژماره: ۳۹۸۳ ج/۴}.

۱۰۸۳) منالی تازه بووی ساوا ناوینری نیبراهیم. (۵۵۷۷ - ۵۵۸۶)

باب: تَسْمِيَةُ الْمُؤَلُّودِ بِإِبْرَاهِيمَ

۱۴۰۳- عَنْ أَبِي مُوسَى (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: وَلِدَ لِي غُلَامٌ، فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَسَمَّاهُ: إِبْرَاهِيمَ، وَحَنَكُهُ بِتَمْرَةٍ. {الحديث: ۵۵۸۰ = ۵۵۷۱ فم. تجرید/ ۵، رقم: ۱۸۲۲ = ۵۴۶۷، ۲۲۲، ۶۰۰۲، ۶۳۵۵}:

ئەبو موسا (رمزای خودای ئی بن) فەرمووی: کۆریکم لەدایک بوو، هەڵم گرتو بردم بۆ خزمەتی حەزەرت (دروودی خودای لەسەر بێ) ناوی نا ئیبراهیم، بەدەنکی خورما مەلاشووی شیرین کرد، لەسەر ئەم شیوەیه: پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) دەنکە خورماکە ی تەواو جوی، ئەوجا ماجوووی خورماکە ی تەفاندە ناو دەمی منالەکە، لەپیشا ناوی نا، ئەوسا مەلاشووی شیرین کرد، وە پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) نزای پیروزی و پیتو فەری بۆ منالەکە کردو ئەوسا دایەو دەستم. فەرمووی: ئەو کۆرە نۆبەرە ی منالەکانم بوو). ئەمە دەقی گێڕانەوێ تەجریدی بوخارییه. {تاج/ ۳، زنجیرە: ۱۱، ژمارە: ۲۶۰۸، ج/ ۴}.

۱۰۸۴) منالی ساوا ناوینری ئەلمونذیر. (۵۵۷۷ - ۵۵۸۶)

باب: تَسْمِيَةُ الْمُؤَلُّودِ: الْمُنْذِرُ

۱۴۰۴- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: أَتَى بِالْمُنْذِرِ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ) إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) حِينَ وَلِدَ، فَوَضَعَهُ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَلَى فَخْذِهِ، وَأَبُو أُسَيْدٍ جَالِسٌ، فَلَهِيَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِشَيْءٍ بَيْنَ يَدَيْهِ، فَأَمَرَ أَبُو أُسَيْدٍ بِابْنِهِ، فَاحْتَمَلَ مِنْ عَلَى فَخْذِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَأَقْبَلُوهُ، فَاسْتَفَاقَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَ: «أَيْنَ الصَّبِيُّ؟» فَقَالَ أَبُو أُسَيْدٍ: أَقْبَلْنَاهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ: «مَا اسْمُهُ؟» قَالَ: فَلَانٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «لَا، وَلَكِنْ اسْمُهُ الْمُنْذِرُ»، فَسَمَّاهُ يَوْمَئِذٍ: الْمُنْذِرُ. {الحديث: ۵۵۸۶ = ۵۵۷۷ فم. بخاری. آذب: ۶۱۹۱. تحفة الأشراف}.

سەهلی کۆری سەعد (رمزای خودایان ئی بن) فەرمووی: ئەبو ئوسەید خۆی لەخزمەتی پیغەمبەردا دانیشیبوو، مونذیری کۆری تازه لەدایک بوو بوو، هێنایان بۆ خزمەتی

پيښه مېر (دروودی خودای له سره بڼ) هه تا پړوژی بکا، پيښه مېر (دروودی خودای له سره بڼ) داینا له سره رانی، پيښه مېر (دروودی خودای له سره بڼ) شتی له بهر ده ستیدا بوو خه ریکی کردو ناگای له مناله که نه ما، نه بو ئوسه ید گوتی به که سی که مناله که له سره رانی پيښه مېر لایبا، بو بارسووکي، نه ویش وایکرو مناله که یان برده وه بو ماله وه، له پاش که می پيښه مېر (دروودی خودای له سره بڼ) به ناگا هاته وه، روانی مناله که له سره رانی نه ماوه، فهرمووی: (نه وه مناله که کوا؟ چی لی هات؟). نه بو ئوسه ید عهرزیکرد: ناردمانه وه بو ماله وه نه ی پيښه مېر خودا! فهرمووی: (ناوی چیه؟) نه بو ئوسه ید ناویکی پڼ گوت که به دلی نه بوو، له بهر نه وه پيښه مېر (دروودی خودای له سره بڼ) ناوه که ی گورپی و ناوی نا مونذیرو فهرمووی: (نا نه و ناوهم به دل نییه، به لام وناوهم نا مونذیر). ئیتر له و روژه وه ناوه کونه که یان واز لیهنو ناویان نا مونذیر.

روونکردنه وه:

۱- نه بو ئوسه ید ساعدی، ناوی مالیکی کوری ره بیعه یه، خه زره جیه، نه نصاریه، ناماده ی غه زای به درو غه زاکانی پاش به در بووه، له پړوژی نازادکردنی مه که ده نالای ئیلی به نی ساعیده به و بووه، واقیدی دم فهرموئ: پیاوکی کورته بالای سهرو ریش سپی بووه مووی پرو زور بووه، له کو تایی ته مه نیدا نابینا بووه، سالی شهستی کوچی له ته مه نی حه فتاو هه شت سالیدا کوچی دواپی کردووه، دواترین کهس بووه له به درییه کان که مردووه، له مه دینه مردووه. {پروانه: ته جرید = مختصر صحیح البخاری/۵، ژماره: ۱۷۸۸ هه تا کو تایی}.

۲- نه فهرمووده یه موتته فقهو عه له یه ییه، بوخاریش وهک موسلیم گپراویه ته وه له سه هله وه، به هه مان له فظو گوته، له گه ل جیاوازییه کی زور که می شه کلیدا.

(۱۰۸۵) کوړینی ناو به ناوی باستر. (۵۵۶۹ - ۵۵۷۴)

بَاب: تَغْيِيرُ الْإِسْمِ إِلَى أَحْسَنَ مِنْهُ

۱۴۰۵- عَنْ ابْنِ عُمَرَ: أَنَّ ابْنَةَ لِعُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) كَانَتْ يُقَالُ لَهَا عَاصِيَّةٌ،

فَسَمَّاهَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) جَمِيلَةً. {الحدیث: ۵۵۷۰ = ۵۵۶۱ فم}.

ثیبنو عومەر (رمزای خودای لی بی) فەرمووی: کچیکی عومهری کوری خه طاب (رمزای خودایان لی بی) ناوی عاصیه بوو، عاصیه به عهره بی واته: ژنی یاخی، پیغه مبهەر (دروودی خودای لسمر بی) ناوه کهی گۆری، له بهر خراپی و ناشیرینی، به ناوی جوان و ناوی نا: (جه میله = جوانه). {تاج/۵، زنجیره: ۶۵، ژماره: ۵۴۰۸}.

(۱۰۸۶) گۆرینی ناوی بهرره به جووهیرییه. (۵۵۶۹ - ۵۵۷۴)

باب: تَسْمِيَةُ بَرَّةَ جُوَيْرِيَّةَ

۱۴۰۶- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: كَانَتْ جُوَيْرِيَّةُ اسْمَهَا بَرَّةً، فَحَوَّلَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) اسْمَهَا جُوَيْرِيَّةً، وَكَانَ يَكْرَهُ أَنْ يُقَالَ: خَرَجَ مِنْ عِنْدِ بَرَّةَ. {الحديث: ۵۵۷۱ = ۵۵۶۲ فم}:

ثیبنو عه بباس (رمزای خودایان لی بی) فەرمووی: دایکی برپواداران جووهیرییهی کچی حاریث، له پیش نه وهدا که شووبکا به پیغه مبهەر (دروودی خودای لسمر بی) ناوی بهرره بوو، (واته: چاک و باش) پیغه مبهەر (دروودی خودای لسمر بی) که ماره ی کرد بو خوی، ناوه کهی گۆری و ناوی نا جووهیرییه، (واته: کچۆله) چونکه پیغه مبهەر (دروودی خودای لسمر بی) پیی ناخوش بوو بگوتری: پیغه مبهەر له لای بهرره و دهر چوو دهری. چونکه نه م گوته یه بوئی نه وهدی لی دی که چاکه ی به جی هیشتبی! {تاج/۵، زنجیره: ۶۵، ژماره: ۵۴۱۰}.

(۱۰۸۷) گۆرینی ناوی بهرره به زهینه ب. (۵۵۶۹ - ۵۵۷۴)

باب: تَسْمِيَةُ بَرَّةَ زَيْنَبَ

۱۴۰۷- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ قَالَ: سَمَّيْتُ ابْنَتِي بَرَّةً، فَقَالَتْ لِي زَيْنَبُ بِنْتُ أَبِي سَلَمَةَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) نَهَى عَنْ هَذَا الْإِسْمِ، وَسَمَّيْتُ بَرَّةً، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ اللَّهُ أَعْلَمُ بِأَهْلِ الْبِرِّ مِنْكُمْ»، فَقَالُوا: بِمَ نُسَمِّيْهَا؟ قَالَ: «سَمُّوْهَا زَيْنَبَ». {الحديث: ۵۵۷۴ = ۵۵۶۵ فم}:

موحه ممدی کورپی عمری کورپی عطاء (رحمه تی خودایان لی بی) فہرمووی: کچیکم بوو ناوم نا بہرہ (واتہ: باش: چاک: خاس) زہینہ بی کچی نہ بو سہلہ مہ (رمزای خودایان لی بی) پیی فہرمووم: پیغہ مہر (دروودی خودای لہسمر بی) ئەم ناوہی یاساخ کردووہ، منیش کاتی خوئی ناوم بہرہ بوو، پیغہ مہر (دروودی خودای لہسمر بی) فہرمووی: (خوتان بہ پاک و پاکیزہ دامہ نیئ و تہزکیہی خوتان مہ کەن، ہەر خودا بو خوئی باش دہزانی کە کیتان باشہ، یا خراپہ).

جا دہلئین: قوربان! ئەی ناوی بنیئین چی؟ فہرمووی: ناوی بنیئ زہینہ ب (واتہ: نہرموئل: نہرمین) نیئر ناویان نام زہینہ ب. {تاج/۵، زنجیرہ: ۶۵، ژمارہ: ۵۴۰۹، چ/۴} + {بروانہ: تاج/۵، زنجیرہ: ۶۷، ژمارہ: ۵۴۲۱ ہەتا کوٹایی + ژمارہ: ۵۴۷۱} + {تہجرید/۵، ژمارہ: ۱۹۵۹ = ۶۱۹۲ = لا پەرہ: ۲۲۴}.

(۱۰۸۸) بہداری میو مہلئین کەرم. (۵۸۲۸ - ۵۸۳۴)

بَابُ فِي تَسْمِيَةِ الْعَنْبِ الْكَرْمِ

۱۴۰۸- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ لِلْعَنْبِ الْكَرْمَ، فَإِنَّ الْكَرْمَ الرَّجُلُ الْمُسْلِمُ». {الحديث: ۵۸۲۸ = ۵۸۲۳ فم:}

نہ بو ہورہیرہ (رمزای خودای لی بی) فہرمووی: پیغہ مہر (دروودی خودای لہسمر بی) دہفہرمووی: (بہتری و داری میو مہلئین: (کەرم) چونکہ مروی موسولمان شایستہی ئەم ناوہ جوانہیہ، نہوہک تری و بہری داری میو کەمہی و بادہی لی دروست دہکری). {تاج/۵، زنجیرہ: ۸۳، ژمارہ: ۵۴۷۰، ۵۴۷۱ چ/۴}.

بۆنہوہی تہواو لہ مہ بہستہی ئەم فہرموودہیہ تی بگہین بفہرموو بروانہ: تاجی بہکوردی، بہرگی پیئجہم لا پەرہ (۵۱۲) لہ زنجیرہ: ۸۳ دا، روونکردنہوہکە ہەتا کوٹایی.

۱۴۰۹- عَنْ وَائِلِ بْنِ حَجْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «لَا تَقُولُوا الْكَرْمَ، وَلَكِنْ قُولُوا الْعَنْبُ وَالْحَبْلَةُ». {الحديث: ۵۸۳۳ = ۵۸۲۷ فم:}

وائیلی کوری حوچر (رهزای خودای لی بن) فهرمووی: پیغهمبه ره (دروودی خودای لهسمر بی)
 فهرمووی: (بهتری و داری میو مهلین: کهرم، وهک نهرهق خورهکانی سهردهمی
 نهزانی ئاویان دهگوت، بهلام بلین: تری و داری میو).

روونکردنهوه:

بهپی شهری نهوهوی لهسهر سهحیحی موسلیم، ئهم جوړه ناوانه،
 کهراههت و ناباشیان ههیه.

١٠٨٩) با مروء بهم جوړه ناوانه ناوانه نری: ئهفلهجو رهباح و یهسارو نافع.

(٥٥٦٤ - ٥٥٦٨)

باب: النہی أن یسمی بأفلح ورباح ویسار ونافع

١٤١٠- عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: نَهَانَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ) أَنْ نُسَمِّيَ رَقِيقَنَا بِأَرْبَعَةِ أَسْمَاءٍ: أَفْلَحَ وَرَبَاحٍ وَيَسَارٍ وَنَافِعٍ. {الحديث: ٥٥٦٤ =
 ٥٥٥٥ فم}:

سهموورهی کوری چوندوب (رهزای خودای لی بن) فهرمووی: خوشهویست (دروودی خودای لهسمر

بی) ریگهی نهدهداین که خولام و کوپلهکانمان ناوبنیین بهم چوار ناوه: به ئهفلهجو
 بهرهباح و به یهسارو بهنافع). {تاج/٥، زنجیره: ٦٣، ژماره: ٥٤٠١}.

١٤١١- عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ): «أَحَبُّ الْكَلَامِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَرْبَعٌ: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ،
 وَاللَّهُ أَكْبَرُ، لَا يَضُرُّكَ بَإَيِّهِنَّ بَدَأْتَ، وَلَا تُسَمِّنَنَّ غُلَامَكَ يَسَارًا وَلَا رَبَاحًا وَلَا نَحِيجًا وَلَا
 أَفْلَحَ، فَإِنَّكَ تَقُولُ أَثَمَّ هُوَ؟ فَلَا يَكُونُ، فَيَقُولُ: لَا، إِنَّمَا هُنَّ أَرْبَعٌ فَلَا تَزِيدَنَّ عَلَيَّ. {الحديث:
 ٥٥٦٦ = ٥٥٥٧ فم. أبو داود. أدب: ٤٩٥٨، ٤٩٥٩. ترمذی. أدب: ٢٨٣٤. ابن ماجه.
 أدب: ٣٧٢٩. تحفة الأشراف: ٤٦١٢}:

سهموورهی کوری چوندوب (رهزای خودای لی بن) له پیغهمبهرهوه (دروودی خودای لهسمر بی)

دهفهرموی: (خوشهویستترین گوته، لهلای خودای گهوره، ئهم چوار وشهیهیه:

(سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ: پاكى و پىرۋىزى، لەراستىدا ھەر بۆخودايە، سوپاس و ستايش ھەر شاىستەى خودايە، ھەر خودا خودايە و بەس، خودا لەھەموو كەس و لەھەموو شتە گەورەترە). بەھەر كامى لەم چوار وشەيە دەست پى بکەى قەيدى نىيە بۆ تۆ، كورپى خۆشت ناومەنى يەسار، يا رەباح، يا نەجىح، يا ئەفلەح، چونكە وادەبى، تۆ دەپرسىت و دەلئيت: ئەرئى ھىن لەوئىيە؟ جا ئەگەر لەوئى نەبوو دەلئىن: ئەو لىرە نىيە). قسە بىژ دەفەر موى: ئەم ناوانە كە پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى) جەلەوگىرى لى كردوون، تەنيا چوار ناون و بەس، بەدەم منەوە زياتريان مەكەن!). {تاج/٥، زنجيرە: ٦٢، ژمارە: ٥٤٠١، چ/٤}.

روونکردنەو:

- ١- ئەوئى كە دەفەر موى: (بەھەر كامى لەم چوار وشەيە دەست پى بکەى قەيدى نىيە بۆ تۆ) مەبەست ئەوئىيە بە:
- ١/ (سُبْحَانَ اللَّهِ) دەست پى بکەى، وەك ئىستائى خۆى دەبى، ئاوا: سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ.
- ٢/ بە (الْحَمْدُ لِلَّهِ) دەست پى بکەى دەبى، ئاوا: (الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ).
- ٣/ بە (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) دەست پى بکەى ھەر دەبى، ئاوايە: (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ).
- ٤/ بە (اللَّهُ أَكْبَرُ) دەست پى بکەى ھەر دەبى، ئاوا: (اللَّهُ أَكْبَرُ وَسُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ).

ئەوئىشى كە دەفەر موى: (ئەرئى ھىن لەوئىيە) ئەم چوار ناو، واتايان ئاوايە: (يەسار = ئاسان)، (رەباح = قازانچ)، (نەجىح = سەرکەوتوو = دەرچوو)، (ئەفلەح = رزكار). جا لەكاتى پرسىاردا، ئەگەر كەسى لەكەسى پەرسى: ئەرئى كاك ئاسان لەوئىيە؟ تۆيش بلىئى ئاسان لىرە نىيە، نۆفلانەى باش نىيە. بەپىي شەرھەكان ئەم جوړە ناوانە كەراھەتى تەنزيھيە.

١٠٩٠) ناخر بریار، مؤلّات دراوه بهم ناوانه. (٥٥٦٤ - ٥٥٦٨)

باب: الرخصة فی ذلك

١٤١٢- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: أَرَادَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنْ يَنْهَى عَنْ أَنْ يُسَمَّى بِبَعْلَى وَبَرْكَةٍ وَبِأَفْلَحٍ وَبِيسَارٍ وَبِنَافِعٍ، وَيَنْحُو ذَلِكَ، ثُمَّ رَأَيْتُهُ سَكَتَ بَعْدَ عَنَّا، فَلَمْ يَقُلْ شَيْئًا، ثُمَّ قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَلَمْ يَنْهَ عَنْ ذَلِكَ، ثُمَّ أَرَادَ عُمَرُ أَنْ يَنْهَى عَنْ ذَلِكَ ثُمَّ تَرَكَهُ. {الحديث: ٥٥٦٨ = ٥٥٥٩ فم}:

جابیری کوری عهبدوللا (رمزای خودایان لی بن) فهرمووی: پیغه مبه ر (دروودی خودای لهسمر بین)

ویستی که ناوی یه علاو بهر هکته و نه فله ح و یه سارو نافع و نه م جوړه ناوانه یاساخ بکا، به لام وهک سه نجمدا له پاشا لیان بی دهنک بوو، هه تا گیانی پاکی سپارد هیچی وای له باره میانه وه نه فه رموو. عومه ریش (رمزای خودای لی بن) ویستی که نه م جوړه ناوانه قه دهغه بکا، به لام له پاشدا نه ویش وازی له وه هیئا). {تاج: ٥، زنجیره: ٦٣، ژماره: ٥٤٠٢}.

١٠٩١) ناوهیتانی به نده و که نیزو سه رو د رو ناغا. (٥٨٣٥ - ٥٨٣٨)

باب: تسمية العبد والأمة والمولى والسيد

١٤١٣- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ: اسْقِ رَبِّكَ، أَطْعِمِ رَبِّكَ، وَضِئْ رَبِّكَ، وَلَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ: رَبِّي، وَلَيَقُلْ: سَيِّدِي مَوْلَايَ، وَلَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ: عَبْدِي، أُمْتِي، وَلَيَقُلْ: فَتَايَ، فَتَاتِي، غُلَامِي». {الحديث: ٥٨٣٨ = ٥٨٣١ فم. تجرید: ٣، رقم: ١٠٩١ = ٢٥٥٢ فتح الباری. تحفة الأشراف: ١٤٧١٨}:

نه بو هورمیره (رمزای خودای لی بن) فهرمووی: خو شه ویست (دروودی خودای لهسمر بین) فهرمووی:

(له کاتی قسه کردن و گو فتو گو د، به کاره که رو خزمه تکاره کانتان مه لئین: ناو بده به خاونه که ت، یا نان بده به خاونه که ت، یا ناوی ده سنو یژ بکه به دهستی خاونه که ت، هه روا به یه کتریش مه لئین: (رَبِّي: خاومنه!) به لام بلین: (سَيِّدِي: که وورم، مَوْلَايَ: سه وورم) وهیا مه لئین: (عَبْدِي: عه بده که م: به نده که م، فَتَاتِي: کاره که ره که م: نو که ره که ی من، که نیشکه که ی من. غُلَامِي: خولامه که م). {تاج: ٥، زنجیره: ٨١، ژماره: ٥٤٦٤ ج/٤ = چاپی جواره م}.

(۱۰۹۲) به کارهینانی که سناو (کونیه) بؤ منال. (۵۵۷۷ - ۵۵۸۶)

باب: تَكْنِيَةُ الصَّغِيرِ

۱۴۱۴- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَحْسَنَ النَّاسِ خُلُقًا، وَكَانَ لِي أَخٌ يُقَالُ لَهُ: أَبُو عُمَيْرٍ (قَالَ: أَحْسَبُهُ قَالَ) كَانَ فَطِيمًا، قَالَ: فَكَانَ إِذَا جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَرَأَاهُ قَالَ: «أَبَا عُمَيْرٍ مَا فَعَلَ النَّعِيرُ؟» قَالَ: فَكَانَ يَلْعَبُ بِهِ. {الحديث: ۵۵۸۷ = ۵۵۷۸ ف.م. تجرید: ۵، رقم: ۱۹۵۲ = ۶۱۲۹، ۶۲۰۳. أبو داود. أدب: ۴۹۶۴. ترمذی. أدب: ۲۸۳۱. تحفة الأشراف: ۵۱۴} :

ئه نهسی کوری مالیک (رمزای خودای لی بئ) فهرمووی: بهراستی پیغه مبهری خوشه ویست (دروودی خودای لهسمر بئ) خاوهنی رهفتاری شیرین و بهرزبوو، خوئی لهئیمه جیا نهده کرده، تهواو تیکه لاوی دهکردین، ته نانهت براییه کی بجکوله م هه بوو، که سناوی نه بو عومهیر بوو، له شیر برابووه، پییان دهگوت: باوکی عومهیر، جوله که یه کی هه بوو، یاری پی دهکرد، روژی کی شکه که مرد، چه زهرمت (دروودی خودای لهسمر بئ) هات بؤ مالمان، ته ماشای کرد نه بو عومهیر خه مباره، فهرمووی: (ئه وه چیه تی بوچی وا خهفه تباره؟) عهرزبان کرد: مه لیچکه که ی مردوو! فهرمووی: (ئه ی باوکی عومهیر، مه لیچکه که ت جی بهسهرهات). {تاج: ۵، زنجیره: ۳۵، ژماره: ۴۸۶۰، ج/۴ = چاپی چواره م}. ئه مه ی نووسیمان گیرانه و دی تاجه، بؤ زیاده زانیاری برپوانه ته جرید بهرگی پینجه م فهرمووده ی ژماره: ۱۹۵۲ = ۶۱۲۹ فهتحو لباری.

(۱۰۹۳) پیاو به پیاوی تر بئی: نه ی کوری بجکوله م. (۵۵۹۱ - ۵۵۹۹)

باب: قَوْلُ الرَّجُلِ لِلرَّجُلِ: يَا بُنَيَّ

۱۴۱۵- عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ: مَا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَحَدًا عَنِ الدَّجَالِ أَكْثَرَ مِمَّا سَأَلْتُهُ عَنْهُ فَقَالَ: لِي «أَيُّ بُنَيٍّ وَمَا يُنْصَبُكَ مِنْهُ إِنَّهُ لَنْ يَضُرَّكَ». قَالَ: قُلْتُ إِنَّهُمْ يَزْعُمُونَ أَنَّ مَعَهُ أَنْهَارُ الْمَاءِ وَجِبَالُ الْخُبْزِ. قَالَ: «هُوَ أَهْوَنُ عَلَى اللَّهِ مِنْ ذَلِكَ». {الحديث: ۵۵۸۹ = ۵۵۸۰ ف.م. بخاری. فتن: ۷۱۲۲} :

موغیره ی کوری شوعبه (رمزای خودای لی بئ) فهرمووی: کهس ئه وه نده ی من له باببهت چه جاله وه پرسپاری زوری له پیغه مبهر (دروودی خودای لهسمر بئ) نهده کرد، جاریکیان پیی

فەرمووم: (رۆلەكەم! كۆرە شىرىنەكەم! چىيە ۋا ئەۋەندە لىي خەجلى، زىانى بۇ تۆ نابى، ئىتر بۇ ئەۋەندە پەرىشانى كىرەۋىت؟).

گوتەم: بۇيە ئەۋەندە دەترسم چونكە دەلىن: كىۋى گەۋرە گەۋرە ناناۋ چەندىن چەم روبرارى ئاۋى لەگەلە!

فەرموۋى (دروۋى خۇداي لەسەر بى): (با ئەۋانەيشى لەگەل بى، ئەۋ لەلەي خۇدا سوۋوك تېۋىيە ۋا رادەي ناكەۋى كەبەھۋى ئەم جۆرە چاۋ بەستە چاۋ ۋاۋە سەر لە موسولمانى پاك بشىۋىنى، بەلگەۋ ئەۋە دەبى بەھۋى بەھىزبۋىنى باۋەپى باۋەپدارو دەبى بەھۋى راستكردنەۋەي بەلگەي رۇشن لەسەر ناموسولمانان ۋا ناپاكان، كە فەرمایشتى خۇداۋ پىغەمبەرى خۇدا راستەۋ دىتە جىۋ رەتبۋىنەۋەي نىيە!).
{تاج/۵، زنجیرە: ۱۱۲، ژمارە: ۵۶۱۵}.

روۋىكردنەۋە:

مەبەستى سەرەكى لەم سەرباسە ئەۋەيە، كە مەرۇف، لەكاتى گوفتوگۇۋ شتى ۋادا، سوننەتە كە زمانى شىرىن بىۋ لەروۋى خۇشەۋىستىيەۋە بەكەسى كە لەخۋى مەنالتىرى، بلى: رۆلەكەم، كچەكەم، كۆرەكەم، يا لەتەمەنى خۇيدا بى، پىي بلى: براكەم، خوشكەكەم، يا پىي بلى: كاكە، مامە، دادە، باجى، دايكەكەم، پوورى، مېمى، خالۋ، مامۇستا، يا شىخ، كاك حاجى، ئەمانە ھىچى بەدرۋ دانانى، بەلگەۋ پەسەندەۋ باشەۋ دەبى بەھۋى پەخشى دۇستى ۋا خۇشەۋىستى ۋا رىزى يەكترى ۋا باۋىكى كۆمەلەيەتى پەسەندەۋ شەرع بەگەندى دەكا!!

۱۰۹۴) خۇيرى ترين ناۋ لەلەي خۇدا ناۋى ئەۋ كەسەيە خۇي ناۋىنى شاھن شاھ.

(۵۵۷۶ - ۵۵۷۵)

باب: أَخْخَ اسْمِ عِنْدَ اللَّهِ رَجُلٌ تَسْمَى مَلِكُ الْأَمْلاكِ

۱۴۱۶- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِنَّ أَخْخَ اسْمِ عِنْدَ اللَّهِ رَجُلٌ تَسْمَى مَلِكُ الْأَمْلاكِ»، (وَفِي رِوَايَتِهِ): «لَا مَالِكَ إِلَّا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ»، قَالَ سُفْيَانُ يَعْنِي ابْنَ عَيِّنَةَ: مِثْلُ شَاهَانَ شَاهًا. وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ حَنْبَلٍ: سَأَلْتُ أَبَا

عَمْرُو عَنْ (أَخْنَعُ) فَقَالَ: أَوْضَعَ. {الحديث: ۵۵۷۵ = ۵۵۶۶ فم. تجرید/ ۵، رقم: ۱۹۶۱ = ۶۲۰۵، ۶۲۰۶}:

نهبو هورهیره (رمزای خودای لی بن) فهرمووی: پیغمبهر (دروودی خودای لهسهر بن) فهرمووی: (خویرپترین ناو لهلای خودای گهوره، ناوی نهو پیاوویه که خوی ناوبنی (مَلِكُ الْأُمَلَاكِ: شاهنشاه). لهگیرانهوویهکا، که ژمارهکهی (۵۵۷۶)ه، له صهحیحی موسلیما ددفرمووی (دروودی خودای لهسهر بن): (لهپوژی ژینهوهدا، خودای گهوره لهههموو کهسی زیاتر رقی لهو پیاوویه که ناویرایی (شای شایان: مهلیکو نهملاک: شاهنشاه) خودای گهوره لهههموو کهسی زیاتر رقی لهو پیاوویه، که ناویرایی: (شای شایان: مهلیکول نهملاک: شاهنشاه) خودای گهوره لهههموو ناوی زیاتر رقی لهخواوونی نهو ناوویه، نهو ناوه لهلای خودا لهههموو ناوی چهپهئتره، شای راستهقینه، که ههرخوی شای گشت شایان بی تهنیا خودای گهورهیه و بهس). {تاج/ ۵، زنجیره: ۶۳، ژماره: ۵۳۹۹، ۵۴۰۰} + {ریاض/ ۴، زنجیره: ۳۲۰، ژماره: ۱۷۲۴}.

ههر لهم گیرانهوویهدا ددفرمووی: سوفیان (ناسراو به ئیینو عویهینه) ددفرمووی: واتای مهلیکول نهملاک، وهک شاهانشاه. نیمامی نهحمهدی کوپی حهنبهل، ددفرمووی: لهبارهی واتای وشهی (نهخنهع)ی ناو نهو فهرمووودهووه، لهنهبو عهمرم پرسی، فهرمووی واته: خویرپی و نارسهنترین.

۱۰۹۵) مافی موسولمان لهسهر موسولمان پیئجن. (۵۶۱۵ - ۵۶۱۶)

باب: حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ خَمْسٌ

۱۴۱۷- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «خَمْسٌ تَجِبُ لِلْمُسْلِمِ عَلَى أَخِيهِ: رَدُّ السَّلَامِ، وَتَشْمِيتُ الْعَاطِسِ، وَإِجَابَةُ الدَّعْوَةِ، وَعِيَادَةُ الْمَرِيضِ، وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ». {الحديث: ۵۶۱۵ = ۵۶۰۶ فم. تجرید/ ۲، رقم: ۶۰۰ = ۱۲۳۹، ۲۴۴۵، ۵۱۷۵، ۵۶۳۵، ۵۶۵۰، ۵۸۶۳، ۶۲۲۲، ۶۶۵۴}:

نهبو هورهیره (رمزای خودای لی بن) فهرمووی: خوشهویست (دروودی خودای لهسهر بن) ددفرمووی: (مافی موسولمان لهسهر برای موسولمانی خوی پیئجن: وهلامدانهووی سلاوو

نزاکردن بۆ پژمییوو چوون بۆسەر دهعهوت و سهردانی نهخۆش و شوینهکهوتنی
تهرم). {ریاض/١، زنجیره: ٢٧، ژماره: ٢٣٨، ٢٣٩ + ریاض/٢، زنجیره: ١٤٤، ژماره: ٨٩٤} .
١٤١٨- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ:
«حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ سِتٌّ»، قِيلَ: مَا هُنَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «إِذَا لَقِيتَهُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ،
وَإِذَا دَعَاكَ فَأَجِبْهُ، وَإِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَأَنْصَحْ لَهُ، وَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ فَسَمِّتْهُ، وَإِذَا مَرِضَ
فَعُدُّهُ، وَإِذَا مَاتَ فَاتَّبِعْهُ». {الحديث: ٥٦١٦ = ٥٦٠٧ فم} :

ئهبو هورهیره (رهزای خودای ئی بێ) فهرمووی: خۆشهویست (دروودی خودای لهسهر بێ) فهرمووی:
(بهیاسای شهرعی خودا موسولمان شهش مافی تایبهتی لهسهر موسولمان ههیه:
یهکههه: کاتی تووشی دهبی و بهیهکتری دهگهن سلاو روژ باشی ئی بکا.
دوووه: ئهگهر خوڵکی کرد بۆسهر شایی و نان خواردن و شتی وا، بابچی بۆسهر
بانگهیشتنهکهی.

سییهه: کاتی داوای ئامۆشگاری و راویزی ئی کردیت، ئامۆشگاری باشی بکهو
بهشیوهی گشتی ههرچیت بۆ خۆت پێ خۆشه، بۆ ئهویش ئهوهت پێ خۆش بی و
هانی بده لهسهری.

چوارهه: کاتی دهپژمیی و سوپاسی خوای کردو گوتی: (الحمد لله: سوپاس بۆ
خودا) تۆیش نزای باشی بۆ بکهو پێی بلی: (يَرْحَمُكَ اللَّهُ: خودا رهحمته پێ بکا).
پینجهه: ئهگهر نهخۆش کهوت سهری ئی بدهو لهکاتی ناساخیدا ههوالپرسی ئی
بکه.

شهشهه: کاتی دهمری شوین تهرمهکهی بکهوهو ئهگهر لهگهڵیا ههتا سههر
گۆرستان بچی و ئامادهی ناشتنی بیت زۆر چاکه). {ریاض/١، لاپههه: ٢١٢، زنجیره:
٢٧، ژماره: ٢٣٨. چاپی دووهه} .

روونکردنهوه:

{بروانه: تاج/٥، زنجیره: ٥٧، ٥٨، ٥٩، ٦٠، لهژماره: ٥٣٧٧ ههتا ٥٣٨٩} بریارهکانی
نزای پژمییو (له فهتحولولهیهه) دا هاتوووه:

- ۱ - سوننه ته پڙميو، له پاش پڙمه، سوپاسی خودا بکا، به دهنگی بهرز.
- ۲ - سوننه ته ناماده بوان، نژای باشی بو بکهن، باشتر وایه پیی بگوتری: (يَرْحَمُكَ اللَّهُ) نه گهر یه ک که سیش پیی بلّی ده بی.
- ۳ - وابهش پڙميو له کاتی پڙمیندا، به دهسته سرّی، یا بهشتی، یا به هه ردو و ناوله پی، رووی خوۍ داپوښی، تانه بی به نازار بوک هس.
- ۴ - به پیی ته وانا دهنگی پڙمه که ی نزم بی و پرژۍ نه چی به سهر که سدا.
- ۵ - تا جاری دوو جار نزا بو پڙميو سوننه ته، به تایبه تی نه گهر سوپاسی خودای کرد له پاش پڙمین.

۶ - بروانه: تاج/۵، زنجیره: ۵۷، ژماره: ۵۲۸۱، ج/۴ که نه مه دهغه که یه تی:

نهبو هوردهیره (رمزای خودای ل۱ بی) دهغه رموی: پیغه مبهه (دروودی خودای لمسر بی) دهغه رموی: (کاتی که سی له نیوه ده پڙمی، بابلی: (الحمد لله: سوپاس بو خودا) با براده رو هاورپکه هیشی پیی بلّی: (يَرْحَمُكَ اللَّهُ: خودا رحمت پی بکا) که وای پی گوت و نه مزایه ی بو یکرد، با پڙمیوه که هیش نه مزایه بو نه و بکا و پیی بلّی: (يَهْدِيكُمْ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بِالْكُم: خودا شاره زای ریگه ی حه قتان بکا و کاروبارتان بسازی نی). {بوخاری. کتاب الأدب. باب: إذا عطس كيف يشمت. رقم: ۶۲۲۴} + {بروانه: ریاض/۲، زنجیره: ۱۴۲، ژماره: ۸۸۳، ۸۷۸، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۴}.

۱۰۹۶) ریگری له دانیشتنی سهر ریگه و بان، مافی ریگه ره چاو بکری.

(۵۶۱۲ - ۵۶۱۴)

باب: النَّهْيُ عَنِ الْجُلُوسِ فِي الطَّرِيقَاتِ وَإِعْطَاءِ الطَّرِيقِ حَقَّهُ

۱۴۱۹- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ فِي الطَّرِيقَاتِ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لَنَا بُدٌّ مِنْ مَجَالِسِنَا، نَتَحَدَّثُ فِيهَا، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «فَإِذَا أُيِّنْتُمْ إِلَّا الْمَجْلِسَ، فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهُ»، قَالُوا: وَمَا حَقُّهُ؟ قَالَ: «غَضُّ الْبَصَرِ، وَكَفُّ الْأَذَى، وَرَدُّ السَّلَامِ، وَالْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ». {الحديث: ۵۶۱۳ = ۵۶۰۴ فم:}

ئەبو سەئیدی خەدری (رەزای خەدی ئی بن) فەرمووی: خۆشەویست (دروودی خەدی لەسەر بێ) دەفەرموئ: (نەکەن لەسەرە رێگە دابنیشن!) عەرزیا نکرە: ئەی پیغەمبەری خەدا! چارمان نییە، نیشتگە و جی دانیشتنی ترمان نییە، ئەی لەکوئ دوو قسە بۆ خۆمان بکەین! خەزەرەتیش (دروودی خەدی لەسەر بێ) فەرمووی: (کەواى ئی هات! کەوابوو مافی رێگەوبان بەجی بهینن). گوتیان: مافی رێگە و بان چییە؟

فەرمووی: (چاوی خۆتان لە تەماشای ناردەوا بگرن و، ئازاری کەس مەدەن و مەبن بەباری ئازار بۆ هاتوچۆکەرەن، لەهەمان کاتدا وەلامی سلاو بدەنەو، فەرمان بە چاکە بکەن و، جەلەوگیری لە خراپە و کاری ناشایستە بکەن!). {تاج/٥، زنجیرە: ٥٣، ژمارە: ٥٣٦١ ج/٤}.

(١٠٩٧) دەستووری سلاوکردن. (٥٦١١)

باب: فی تسلیم الرّاکب علی الماشی والقلیل علی الکثیر

١٤٢٠- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «يُسَلَّمُ الرَّكَّابُ عَلَى الْمَاشِي، وَالْمَاشِي عَلَى الْقَاعِدِ، وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ». {الحديث: ٥٦١١ = ٥٦٠٢ فم. تجريد/٥، رقم: ١٩٦٤ = ٦٢٣١، ٦٢٣٢، ٦٢٣٤}:

ئەبو هورەیرە (رەزای خەدی ئی بن) فەرمووی: خۆشەویست (دروودی خەدی لەسەر بێ) دەفەرموئ: (با سوار سلاو لەپێدە بکاو، پێدە سلاو لەدانیشتوو بکاو، کەم سلاو لەزۆر بکا). {ریاض/٢، زنجیرە: ١٣٣، ژمارە: ٨٥٧، ج/٢ = چاپی دووەم} + {تاج/٥، زنجیرە: ٣٢، ژمارە: ٥٢٨٤ + لەزنجیرە: ٣١ وەهەتا زنجیرە: ٣٩ چاپی چوارەم}.

(١٠٩٨) داواى مۆلەت و رى پێدان بۆ رۆیشتنە ناو مالاو کۆری دانیشتنو شتی واو

سلاوکردن. (٥٥٩١ - ٥٥٩٩)

باب: الاستئذان والسلام

١٤٢١- عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ: جَاءَ أَبُو مُوسَى إِلَى عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ، هَذَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ قَيْسٍ، فَلَمْ يَأْذَنْ لَهُ، فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكُمْ،

هَذَا أَبُو مُوسَى، السَّلَامُ عَلَيْكُمْ، هَذَا الْأَشْعَرِيُّ، ثُمَّ انْصَرَفَ، فَقَالَ: رُدُّوا عَلَيَّ، رُدُّوا عَلَيَّ، فَجَاءَ، فَقَالَ: يَا أَبَا مُوسَى مَا رَدَّكَ؟ كُنَّا فِي شُغْلٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «الْإِسْتِئْذَانُ ثَلَاثٌ، فَإِنْ أُذِنَ لَكَ وَإِلَّا فَارْجِعْ»، قَالَ: لَتَأْتِيَنِي عَلَى هَذَا بَيِّنَةٌ، وَإِلَّا فَعَلْتُ وَفَعَلْتُ، فَذَهَبَ أَبُو مُوسَى، قَالَ عُمَرُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): إِنْ وَجَدَ بَيِّنَةً تَجِدُوهُ عِنْدَ الْمُنْبَرِ عَشِيَّةً، وَإِنْ لَمْ يَجِدْ بَيِّنَةً فَلَمْ تَجِدُوهُ، فَلَمَّا أَنْ جَاءَ بِالْعَشِيِّ، وَجَدُوهُ، قَالَ: يَا أَبَا مُوسَى! مَا تَقُولُ؟ أَقَدْ وَجَدْتَ؟ قَالَ: نَعَمْ، أَبِي بَنَ كَعْبٍ، قَالَ: عَدَلْ، قَالَ: يَا أَبَا الطُّفَيْلِ مَا يَقُولُ هَذَا؟ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ ذَلِكَ، يَا ابْنَ الْخَطَّابِ! فَلَا تَكُونَنَّ عَذَابًا عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، قَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ، إِنَّمَا سَمِعْتُ شَيْئًا فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَتَبَيَّنَ. {الحديث: ٥٥٩٨ = ٥٥٨٩ فم. تجريد/ ٣، رقم: ٩٣٩ = ٢٠٦٢، ٦٢٤٥، ٧٢٥٣} :

ئەبو بور دەدی کورپی ئەبو مووسای ئەشعەری فەرمووی: باوکم فەرمووی: عومەر ناردبووی بەشوینما، رویشتم بۆلای، کە گەشیتم بەردەرگاکی، سێ جار لەسەر ئەم شیوەیە داوایە داوە سلاوم کرد بەلام کەسێ وەلامی نەدامەو: جاری یەکەم گوتم: سلاوتان ئی بێ من عەبدوللای کورپی قەیس، ئایا مۆلەت هەیە کە بێمە ژوورەو، بەلام کەس وەلامی نەدامەو، جاری دووەم گوتم: سلاوتان ئی بێ من ئەبو مووسام، مۆلەت هەیە کە بێمە ژوورەو، بەلام دیسان وەلام نەبوو، جاری سێیەم گوتم: سلاوتان ئی بێ من ئەل ئەشعەری، مۆلەت هەیە کە بێم بۆ خزمەتتان، بەلام دیسان وەلام نەبوو. ئیتر منیش گەڕامەو و عومەریش کەبەمە دەزانێ دەرمووی: بیگیڕنەو بۆلام، بیگیڕنەو بۆلام، منیش کەچوومەو، فەرمووی: ئەی ئەبو مووسا! بۆچی گەڕایتەو؟ بۆ چاوەروانت نەکرد؟ ئێمە لەوکاتەدا کەتۆ داوی مۆلەتت کرد، سەرقاتی کاری بووین!

منیش عەزیم کرد: من هاتم بۆلات و سێ جار لەبەر دەرگاکی دا سلاوم کردو داوی مۆلەتم کرد، کەس وەلامی نەدامەو، ئیتر منیش گەڕامەو چونکە بۆ خۆم لەخودی پێغەمبەرم بیست دەرموو: (داوی مۆلەت پێدانی چوونە ژوورەو، بۆ

مالئ، یا بۆ لای کەسئ، سئ جارە، ئەگەر رێگەت پئ درا ئەوا باشە، دەنا بگەرپرەوه
بۆ شوینی خۆت).

جا عومەر بەهەرەشەوه فەرمووی: (بەخودا یا بەلگە راست دەکەیتەوه لەسەر
ئەم فەرمایشتە ی پێغەمبەر کە دەیگێریتەوه، یا ئیشیکی واوات پئ دەگەیهنم!)،
منیش رویشتم هەتا شایەتی تر پەیدا بکەم، لەسەر داواکەم.

ئیمامی عومەر دەفەرموئ: (ئەگەر شایەتی دەست کەوئ ئیوارئ دەیهێنئ بۆلای
مینبەرەکە ی مزگەوتەکە ی پێغەمبەر، کە ئیمە لەوئ چاودەروانی کردنی نوێژی
شیوان دەکەین، ئەگەر شایەتیشی دەست نەکەوئ ئەوا نایەت).

جا بۆ ئیوارئ دەروانن وا ئەبو موسا هاتوووە لەوێ، عومەر پئی دەفەرموئ:
(ئە ی ئەبو موسا! ھاجیت کرد، شایەتت دەست کەوت کە شایەتیت بۆبدا کە
پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بئ) وایفەرموو؟). دەلئ: بەلئ، دەفەرموئ: کییە؟ دەلئ:
ئوبەیی کورئ کەعب. عومەر دەفەرموئ: شایەتئ راست و دروست و دادپەرورە،
قەبوولە!

ئەوجا عومەر (رمزای خودای ئ بئ) رووی قسە ی کردە ئوبەیی کورئ کەعب و پئی
فەرموو: (ئە ی ئەبو طوفەیل! ئە ی باوکی طوفەیل، تۆ لەم بارەیهوه کە ئەبو موسا
دەلئ چی ئ دەزانی، ئایا شتی وا ھەیە، کە پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بئ) شتی وای
فەرموو بئ؟).

ئوبەیی کورئ کەعب، لە وەلامی عومەردا فەرمووی: (بەلئ، بەگوێی خۆم
لەخودی خۆشەویستم بیست (دروودی خودای لەسەر بئ) دەیفەرموو: (داوای مۆلەتپێدانی
چوونە ژوورەوه، بۆ مالئ، یا بۆلای کەسئ، سئ جارە، ئەگەر رێگەت پئ درا ئەوا
باشە، دەنا بگەرپرەوه بۆ شوینی خۆت!). ئەبو موسا چی فەرموو بوو، ئوبەیی
شایەتی لەسەر ھەمان شتدا، ئەوجا لەرووی دڵسۆزی و ئامۆژگاری باشەوه بە
عومەری فەرموو: (ئە ی عومەر! ئە ی کورئ خەتاب! نەکە ی ببیت بەھوئ کێشە و
نازار بۆ ھاوەلانی موحەممەد، ئەمە ی کەتۆ لەگەل ئەبو موسادا کردووتە بۆنی
ئەو ی ئ دئ!).

عومه ریش (رمزای خودای لی بن) فهرمووی: (سویحانه لّلا! چهند سهیره! من چوَن شتی وا دهکهم؟ من ته نیا مه بهستم ئه وه بوو، که ئهم شته ی بیستم، بچمه بنج و بنه وانی و دلنیابم له راستی و دروستی شته که و بهس، دهنه خوا نه خواسته من چوَن به خوت و خوڤایی ئازاری هاوڤی و هاوه لانی پیغه مبهری ئازیز ددهم (درووی خودا له خووی و رمزای خودا له سه رجهم هاوه ل و هاوڤی و یارانی بی). {تاج/ ۵، زنجیره: ۲۶، ژماره: ۵۲۵۸ ج/ ۴}.

۱۰۹۹) نیشانه ی مؤلّهت بیدان ئه وه بی که بهرده که لادرابی. (۵۶۲۱ - ۵۶۲۲)

باب: جَعَلَ الْإِذْنَ رَفَعَ الْحِجَابَ

۱۴۲۲- عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِذْنُكَ عَلَى أَنْ يُرْفَعَ الْحِجَابُ، وَأَنْ تَسْمَعَ سَوَادِي حَتَّى أَتَاهَا». {الحديث: ۵۶۳۱ = ۵۶۲۲ فم =

عه بدوللای کورپی مه سهوود (رمزای خودای لی بن) ده فهرمووی: پیغه مبهر (دروودی خودای له سهمر بی) پیی فهرمووم: (نیشانه ی ئه وه که من ریگهم پی داوی که بییته ماله وه بولای من، ئه وه بی که بهرده ی ماله وه لادرابی و گویت له قسه و رازم بی، ئهم بریاره له نیوانمانا دامه زراو بی، ههتا خوُم پیّت ده لیم: که ئیتر به بی مؤلّهت وه رگرتن مه یی). {تاج/ ۵، زنجیره: ۲۷، ژماره: ۵۲۶۸ ج/ ۴}.

۱۱۰۰) خاوه ن مال نه گهر کوئی: ئه وه کییه له بهرده رگا باش نییه مؤلّهت خواز بلی:

منم. (۵۶۰۰ - ۵۶۰۲)

باب: كَرَاهَةُ أَنْ يَقُولَ (أَنَا) عِنْدَ الْإِسْتِثْنَانِ

۱۴۲۳- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: اسْتَأْذَنْتُ عَلَى النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَ: «مَنْ هَذَا؟» فَقُلْتُ: أَنَا، فَقَالَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أَنَا أَنَا». (وفي رواية): كَأَنَّهُ كَرِهَ ذَلِكَ. {الحديث: ۵۶۰۰ = ۵۵۹۱ فم. تجرید/ ۵/ ۲۳۵، رقم: ۱۹۶۹ = ۶۲۵۰ + ۹۶۳ = ۲۱۲۷ فتح =

جاییری کوری عه‌بدوللا (رمزی خودای لی بی) فره‌مووی: چووم بو خزمه‌تی پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سمر بی) له‌پاش مردنی عه‌بدوللای باوکم، هه‌تا راویژی پی بکه‌م، له‌بارهی دانه‌وه‌ی نه‌و قهرزه‌ی که‌وا له‌سمر باوکم، جا له‌ده‌رگامدا، پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سمر بی) له‌ژووره‌وه فره‌مووی: (ئه‌وه کییه؟) منیش گوتم: منم. پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سمر بی) هاته‌ده‌ره‌وه وه‌ک که‌سی وه‌لامه‌که‌ی منی پی ناخوش بی، له‌به‌ر خو‌یه‌وه ده‌یفه‌رموو: (منم منم!!). {ریاض/۲، لاپه‌ره: ۲۲۹، زنجیره: ۱۴۱، ژماره: ۵/۸۷۷}.

۱۱۰۱) پیتشگیریکردن له‌سه‌ره‌تاتکی کردن له‌کاتی مؤله‌ت خواستندا.

(۵۶۰۳ - ۵۶۰۸)

باب: النهي عن الإطلاع عند الاستئذان

۱۴۲۴- عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): أَخْبَرَهُ أَنَّ رَجُلًا أَطْلَعَ فِي جُحْرِ فِي بَابِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَمَعَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مِدْرَى يَحْكُ بِهِ رَأْسَهُ، فَلَمَّا رَأَى رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «لَوْ أَعْلَمُ أَنَّكَ تَنْظُرُنِي لَطَعَنْتُ بِهِ فِي عَيْنِكَ»، وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّمَا جُعِلَ الْإِذْنُ مِنْ أَجْلِ الْبَصَرِ». {الحديث: ۵۶۰۳ = ۵۵۹۵ فم. تجريد/۵/۲۳۳، رقم: ۱۹۶۶ = ۶۲۴۱، ۵۹۲۴، ۶۹۰۱}.

سه‌هلی کوری سه‌عدی ئه‌ل‌ساعیدی (رمزی خودایان لی بی) فره‌رمووی: جاری پیاوی له‌درزی ده‌رگاکی مائی پیغه‌مبه‌ره‌وه، له‌پاش داوی مؤله‌تی چوونه ژووره‌وه، سه‌ره‌تاتکی ده‌کردو ته‌ماشای ناوه‌وهی ده‌کرد، پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سمر بی) شانه‌یه‌کی ئاسنینی به‌ده‌سته‌وه بوو، سه‌ری خو‌یی پی داده‌هینا، به‌کابرای فره‌رموو: (ئه‌گه‌ر ده‌مزانی که‌تۆ ته‌ماشای ناوه‌وه ده‌که‌ی له‌درزی ده‌رگاکه‌وه، ئه‌م شانه‌یه‌م ده‌کرد به‌ناو چاوتا، چونکه خودای گه‌وره له‌به‌ر ته‌ماشای چاو ریخوازی (استئذان)ی داناوه). {تاج/۵/۴۲۹، زنجیره: ۲۷، ژماره: ۵۲۶۵ ج/۴ + ریاض/۲، لاپه‌ره: ۳۲۶، زنجیره: ۱۴۰، ژماره: ۲/۸۷۱}.

(۱۱۰۲) کہ سنی بہ بی ریگہ پیدان تہ ماشای ناو مائی کہ سنی تر بکا نہ وانیس چاوی
 قہ لیوچ بکہن. (۵۶۰۳ - ۵۶۰۸)

باب: مَنِ اطَّلَعَ فِي بَيْتِ قَوْمٍ بِغَيْرِ إِذْنِهِمْ فَفَقُوا عَيْنَهُ

۱۴۲۵- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «لَوْ أَنَّ رَجُلًا اطَّلَعَ عَلَيْكَ بِغَيْرِ إِذْنٍ، فَخَذَفْتَهُ بِحَصَاةٍ فَفَقَاتَ عَيْنَهُ مَا كَانَ عَلَيْكَ مِنْ جُنَاحٍ». {الحديث: ۵۶۰۸ = ۵۵۹۹ فم. تجرید/۵/۳۳۶، رقم: ۲۰۷۸ = ۶۸۸۸، ۶۹۰۲}:

نہو ہورہیرہ (رمزی خودای لی بی) فہرمووی: لہ پیغہمبہرم بیست (دروودی خودای لہسہر بی)

دہیفہرموو: (نہگہر کہسن، بہبی مؤلہت و ریگہ پیدانی خوت، تہ ماشای ناو مائی تو
 بکا، بہ پہلہ پیتکہ چہ ویکی تی بگری و چاوی قہ لیووت بکہی گوناہت ناگا).
 {تاج/۵/۲۹، زنجیرہ: ۸۷، ژمارہ: ۲۳۳۲ ج/۴}.

(۱۱۰۳) تہ ماشاگردنی کوتوپرو چا وەرچہرخان. (۵۶۰۹ - ۵۶۱۰)

باب: فِي نَظَرِ الْفُجَاءَةِ، وَصَرَفِ الْبَصَرِ عَنْهَا

۱۴۲۶- عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَنْ نَظَرِ الْفُجَاءَةِ؟ فَأَمَرَنِي أَنْ أَصْرِفَ بَصَرِي. {الحديث: ۵۶۰۹ = ۵۶۰۰ فم}:

جہریری کوری عہدوللا (رمزی خودای لی بی) فہرمووی: لہ پیغہمبہرم پرسى:
 لہبارہی تہ ماشاگردنی کوتوپرییہوہ، کہوادہبی، لہپرکا مروف چاوی دہکھوی بہ
 کہسیکی ناخوی (نامہ حرہم) کہ سہیرگردنی نادرستہ، نایا بریاری نہوہ چییہ؟
 فہرمووی: (نہوہ قہیدی نییہو دانانری بہ گوناہ، بہلام یہکسہر چاوت
 وەرچہرخینہو کوٹایی بہ سہیرگردنی بہینہ!).

(۱۱۰۴) کہ سنی دہجیتہ ناو کووری دانیشتن، سلاو دہکاو دادہنیشی.

(۵۶۴۵ - ۵۶۴۶)

باب: مَنْ أَتَى مَجْلِسًا سَلَّمَ وَجَلَسَ

۱۴۲۷- عَنْ أَبِي وَاقِدٍ اللَّيْثِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ وَالنَّاسُ مَعَهُ إِذْ أَقْبَلَ نَفَرٌ ثَلَاثَةٌ، فَأَقْبَلَ اثْنَانِ إِلَى

رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَذَهَبَ وَاحِدٌ، قَالَ: فَرَقْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَأَمَّا أَحَدُهُمَا فَرَأَى فُرْجَةً فِي الْحُلُقَةِ فَجَلَسَ فِيهَا، وَأَمَّا الْآخَرُ فَجَلَسَ خَلْفَهُمْ، وَأَمَّا الثَّالِثُ فَأَذْبَرَ ذَاهِبًا، فَلَمَّا فَرَعَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «أَلَا أُخْبِرُكُمْ عَنِ النَّفْرِ الثَّلَاثَةِ؟ أَمَّا أَحَدُهُمْ، فَأَوَى إِلَى اللَّهِ فَأَوَاهُ اللَّهُ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَاسْتَحْيَى، فَاسْتَحْيَى اللَّهُ مِنْهُ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَأَعْرَضَ فَأَعْرَضَ اللَّهُ عَنْهُ». {الحديث: ۵۶۴۵ = ۵۶۳۷ فم. تجرید ۱/، رقم: ۵۹ = ۶۶، ۴۷۴. ترمذی. لإستئذان: ۲۷۲۴. تحفة الأشراف: ۱۵۵۱۴}:

نهبو واقیدی لهیشی (رمزای خودای بی) دهفه رموی: جاری پیغه مبهەر (دروودی خودای لمسهر بی) له مزگهوت دانیشتبوون، خه ریکی خواپه رستی و تاعه تی خودا بوون، له وکاته دا سئ کس هاتن، دوانیان هاتنه بهر وه بؤلای پیغه مبهەر (دروودی خودای لمسهر بی) وه یه کیکیان رویشت. فهرمووی: جا دوو کهسه که له دیار کوژه کهی پیغه مبهەر (دروودی خودای لمسهر بی) راوهستان، هه تا یه کیکیان که لینیکی له نهلقه ی کوژه کها بهدی کرد تیادا دانیشت، وه نهوی تریشیان جیگه ی دهست نه کهوت بهلام له پشتیانه وه دانیشت، وه سیه میشیان هه لی توراندو رویشت. جا که پیغه مبهەر (دروودی خودای لمسهر بی) له ناموزگاری و قسه ی کوژی په خشی زانست و یادی خودا کهی لی بؤوه، فهرمووی: (با باسی حالی ئهم سئ کهسه تان بوبکه م: یه کیکیان هانای برده بهر خوداو خودا هانای داو جیگه ی کرده وه له ناو نهو کوژه پیروژه دا، یه کیکیشیان شهرمی کردو خودایش شهرمی له وکرد، چونکه نهو کوژه پیروژه ی بهجی نه هیلا، خودایش له پاداشت و پیت و فهری نهو کوژه پیروژه به شداریکرد، نهوی تریشیان پشتی هه لکردو به کوژو مه جلیسی ئیمه رازی نه بوو، خودایش پشتی لهو هه لکردو لی تووره بوو). {تاج: ۷۰/۱، زنجیره: ۱۴، ژماره: ۹۹ ج/۴ = چاپی چواره م}.

۱۱۰۵) کهسی کهسی هه لبستی نی و خوی له جیگه کهی دابنیشی ناباشه.

(۵۶۴۷ - ۵۶۵۲)

باب: النهي أن يقام الرجل من مجلسه و يجلس فيه

۱۴۲۸- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «لَا يُقِيمُ الرَّجُلُ الرَّجُلَ مِنْ مَقْعَدِهِ ثُمَّ يَجْلِسُ فِيهِ، وَلَكِنْ تَفْسَحُوا وَتَوَسَّعُوا»، (وَفِي رِوَايَةٍ)

قُلْتُ: «فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَغَيْرِهَا». وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ إِذَا قَامَ لَهُ رَجُلٌ عَنْ مَجْلِسِهِ لَمْ يَجْلِسْ فِيهِ. {الحديث: ۵۶۴۹ + الحديث: ۵۶۵۰ = ۵۶۴۱ فم + ۵۶۴۲ فم. تجريد: ۲۳۶/۵، رقم: ۱۹۷۰ = ۶۲۶۹ + ۴۸۰. تجريد: ۹۱۱ فتح الباری}:

ئىبنو عومەر (رەزى خۇدايان ئى بىن) دىھەر مۇئ: پېغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن) دىھەر مۇئ: نابى كەسئ كەسئى تر لە جىگەى خۇى ھەئبستىنى و خۇى تيا دانىشى، بەلام لەكاتى پئويستدا تەكە تەكە بکەن و جىگەى يەكترى بکەنەو). {تاج: ۵، زنجیرە: ۵۳، ژمارە: ۵۳۶۲ ۴/ج}.

لەگىرەنەو دىھەکا: عەرزمکرد: مەبەست لەم نەھىيە كەوا لەم فەرمايشتەدا، جىگە دانىشتنى ناو ريزى نوپژى ھەينىيە لەرپژى ھەينىدا؟ فەر مۇوى: (مەبەست دانىشتنى رپژى ھەينى و رپژەكانى تریشە، ھەروا مەبەست مزگەوت و شوپنەكانى تریشە). ياساى ئىبنو عومەر (رەزى خۇدايان ئى بىن) وابوو، ئەگەر پياوئ جىگەكەى خۇى بوى چوئ بکردايە تيادا دانەدەنيشت). {رياض: ۲، زنجیرە: ۱۲۹، ژمارە: ۸۲۵ ۴/ج}.

روونکردنەو:

ئىمامى نەوھوى (رەھمەتى خۇداى ئى بىن) لەم شوپنەدا لە شەرحى صەحیحى موسلىمدا دىھەر مۇئ:

۱ - ھەرکەسئ لەپيشا لە شوپنىكى رەوادا جىگەى خۇيگرت ئىتر خۇى بەو جىگەيە لەپيشترە ھەتا كەسئ تر، كەسئ تر بوى نييە كە لەو جىگەيە ھەئى بستینى. جا ئەو شوپنە لەناو مزگەوتابى، يا لە شوپنى تربى، لەرپىزى نوپژدا بى، يا لەرپىزى نوپژدا نەبى.

۲ - ھەمان حوكم و برپارى ھەيە، جىگە گشتىيەكانى تر، وەك سەر شۆستەى جادەكان و شوپنە گشتىيەكانى ناو بازار.

۳ - ئەگەر كەسئ بەرەزاي خۇى جىگەى خۇى چوئ بكا بۆ كەسئ تر، ئەگەر دلتيا بوو، لەو كەبەدل پئى خۆشەو لەبەر شەرم و شتى وا نەبوو، ئەو دەرستە داواكەى قەبوول بكاو لەو جىگەيە دابنيشى.

له فه تحولول لهيمدا دهفه رموی: (سوننه ته بؤ دانیشتوو، که لهه حاله تانه دا، جینگه ی خوئی چوئل بکاو بیبه خشئ به که سه تر.

۱/ بؤ که سه له خوئی که ورده تر بی به ته مه ن.

۲/ هه روا بؤ که سه له خوئی زاناتر بی له بهر عیلمه که ی.

۳/ یا له بهر هه ره هویه کی ره وای تر (وهك: فهقی بؤ ماموستای، سوئی بؤ شیخی خوئی، شاگرد بؤ وه ستای - وەرگیر).

۱۱۰۶) که سه له جینگه ی خوئی هه لسی و دوا یی بگه ریته وه، خوئی به جینگه ی

پیشووی خوئی له پیشتره. (۵۶۵۳)

باب: إِذَا قَامَ مَجْلِسُهُ ثُمَّ رَجَعَ إِلَيْهِ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ

۱۴۲۹- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِذَا قَامَ أَحَدُكُمْ». (وَفِي حَدِيثِ أَبِي عَوَانَةَ): «مَنْ قَامَ مِنْ مَجْلِسِهِ ثُمَّ رَجَعَ إِلَيْهِ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ». {الحديث: ۵۶۵۳ = ۵۶۴۵ فم:}

ئه بو هورهیره (رهزای خودای ئی بی) دهفه رموی: خوشه ویست (دروودی خودای له سه ر بی)

دهفه رموی: (که سه له جینگه یی هه لسا، له پاشا گه رایه وه بؤی، خوئی له پیشتره پیی هه تا یه کیکی تر). {تاج: ۴۶۳/۵، زنجیره: ۵۳، ژماره: ۵۳۶۳ ج/۴}.

۱۱۰۷) نابئ دوو که سه پیکه وه چیه بکه ن، به بی که سه سی سییه م که له که لیانا بی.

(۵۶۵۸ - ۵۶۶۲)

باب: النَّهْيُ عَنِ مُنَاجَاةِ الْإِثْنَيْنِ دُونَ الثَّالِثِ

۱۴۳۰- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِذَا كُنْتُمْ ثَلَاثَةً فَلَا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ الْآخَرِ حَتَّى تَخْتَلِطُوا بِالنَّاسِ، مِنْ أَجْلِ أَنْ يُحْزَنَهُ». {الحديث: ۵۶۶۰ = ۵۶۵۲ فم. تجريد: ۲۳۶/۵، رقم: ۱۹۷۲ = ۶۲۹۰. تحفة الأشراف: ۹۲۵۳}.

عه بدوللای کوری مه سهوود (رهزای خودای ئی بی) دهفه رموی: خوشه ویست (دروودی خودای له سه ر بی)

دهفه رموی: (کاتی سئ که سه بوون، نابئ دوو که سه ستان به بی ئه وای تر تان سرتو و

چپه بکه‌ن و دوو به‌دوو به‌بی نه‌وی ترتان قسه‌ی په‌نهانی بکه‌ن، چاوه‌روانکه‌ن نه‌گهر قسه‌یه‌کی نه‌ینی خوتان هه‌بوو مه‌یکه‌ن، هه‌تا تی‌که‌لی خه‌لکی تر ده‌بن، نه‌وسا دوو به‌دوو قسه‌ نه‌ینییه‌که‌ی خوتان بکه‌ن، چونکه‌ نه‌گهر سی‌ که‌س بن و دوانتان چپه چپ بکه‌ن و له‌وی ترتانی بشارنه‌وه، نه‌وه شتی وا ده‌بی به‌هوی دالته‌نگی نه‌وی ترتان). {ریاض/۴، زنجیره: ۲۸۱، ژماره: ۱/۱۵۹۸}. {تاج/۵، زنجیره: ۵۶، ژماره: ۵۲۷۵ ج/۴}.

(۱۱۰۸) سلاو له‌منالان. (۵۶۲۸ - ۵۶۳۰)

باب: السَّلامُ عَلَى الْعُلَمَاءِ

۱۴۳۱- عَنْ سَيَّارٍ قَالَ: كُنْتُ أَمْشِي مَعَ ثَابِتِ الْبُنَانِيِّ، فَمَرَّ بِصَبِيَّانٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ فَحَدَّثَ ثَابِتٌ: أَنَّهُ كَانَ يَمْشِي مَعَ أَنَسٍ، فَمَرَّ بِصَبِيَّانٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ، وَحَدَّثَ أَنَسٌ أَنَّهُ كَانَ يَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَمَرَّ بِصَبِيَّانٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ. {الحديث: ۵۶۲۸ = ۵۶۲۱ فم. تجريد/۵/۲۳۵، رقم: ۱۹۶۸ = ۶۲۴۷}:

سه‌ییار فه‌رمووی: جاری له‌خزمه‌ت ثابیتی نه‌ل - به‌نانیدا ده‌رویشتم، دای به‌لای کو‌مه‌لی منالا سلاوی لی کردن و نه‌وجا ثابت فه‌رمووی: جاری له‌خزمه‌تی نه‌نه‌سی کو‌ری مالیکا ده‌رویشتم، له‌لای تاقمی مناله‌وه ره‌ت بوو، سلاوی لی کردن و فه‌رمووی: جاری له‌خزمه‌تی چه‌زه‌تدا (دروودی خودای له‌سمر بن) له‌لای تاقمی مناله‌وه ره‌ت بوو سلاوی لی کردن). {تاج/۵، زنجیره: ۳۴، ژماره: ۵۲۸۶، ج/۴} + {ریاض/۲، زنجیره: ۷۱، ژماره: ۶۰۴ + ریاض/۲، زنجیره: ۱۳۶، ژماره: ۸۶۲ چاپی دووهم = ج/۲}.

روونکردنه‌وه:

ثابیتی کو‌ری نه‌سه‌می نه‌ل به‌نانی (ره‌حه‌تی خودای لی بن) تابعیه‌کی ناسراوه له‌ناو کو‌مه‌له‌ی فه‌رمووده زانه‌کاندا، که‌سناو (کونی‌ه‌ی) نه‌بو موحه‌مه‌دی نه‌لبه‌صریه، یه‌کی بوو له‌فه‌قی و شاگرده ناودارو ناسراوه‌کانی ئیمامی نه‌نه‌سی کو‌ری مالیک.

دهگپرنه وه له ثابت هوه فهرموويه تی: چل سال هاوه لئو هاوړپتی نیمامی نه نه سم کردوو، بوخاری له ئیبنو لدینییه وه ده فهرموئ: (ثابت نریکه ی دوو سه دو په نجا فهرمووده ی هیه). پیاویکی زوړ باش و خواناس بووه، جیگه ی باوه پرو متمانه ی فهرمووده زانه گه وره کانه. عه سقه لانی له ته هذیب ولته هذیبدا ده فهرموئ: شوعبه ده فهرموئ: (ثابت هه موو شه وو روژی خه تمه یه کی قورئانی ده کردو سال دوازه مانگه به روژوو بوو!).

ئیبنو علیه ده فهرموئ: سالی (۱۲۷) ی کوچی کوچی دوایی کردوو، خوا په سترین که سی سه رده می خوی بووه له خه لکی به صره (رمز او رحمه تی خودای گه وره ی لی بی).

(۱۱۰۹) نیوه له پینسا سلاو له جووله که و گاور مه که ن. (۵۶۱۷ - ۵۶۲۷)

بَاب: لَا تَبْدُؤُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى بِالسَّلَامِ

۱۴۳۲ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «لَا تَبْدُؤُوا الْيَهُودَ وَلَا النَّصَارَى بِالسَّلَامِ، وَإِذَا لَقِيتُمْ أَحَدَهُمْ فِي طَرِيقٍ فَاضْطَرُّوهُ إِلَى أَضْيَقِهِ». {الحديث: ۵۶۲۶ = ۵۶۱۷ فم:}

ئه بو هور هیره (رمزای خودای لی بی) ده فهرموئ: خو شه ویست (دروودی خودای له سر بی) ده فهرموئ: (نیوه له پینسا سلاو له جووله که و گاور مه که ن، نه گهر له ریگه یش تووشی یه کیکیان بوون و ریگه که ته نگه بهر بوو، نه وا ناچار ی بکه ن که نه و بکه وپته ته نگه به رییه که وه). {تاج: ۵، زنجیره: ۳۷، ژماره: ۵۲۹۴ ج/۴}.

روونکردنه وه:

ئه م فهرمووده یه روونکردنه وه یه کی باشی ده وی، به لام من ئه م چه ند خاله له شه رحه کانه وه راگو یز ده که م:

۱ - به هیج شیوه ی مه به ست له م فهرمووده یه نازاردانی جه سته یی، یا ده روونی، یا سوو گایه تی پیکردنی کو مه لایه تی نییه، چونکه شتی وا، وه ک قازی عه یاض و

قورطوبی دمفه رموون: ئازاردانی به به لاشه، شتی وایش حهرامه له ئایینی ئیمه دا.

۲ - کورت و پوخت: (مه به ست له م فه رموودیه ئه وه یه: که موسو ئمانان له ولاتی خوینا، خوینا گه وره و سه روهر بن و خله و بله نه بی به ئاغا و گه وره یان، دنا به هیج شیوه یی مه به ست ئه وه نییه که تۆ له هه موو ریگه و شه قامیکا کاریکی واکه ی ئه وان ناچار بکه ی له ته نگه به رو سه ر شوسته و قه راخ ریگه کانه وه به رۆن!).
ا/ ئه وه تا عومه ری کوری عه بدولعه زیز دمفه رموی: (به لامه وه قه یدی نییه، ئه گه ر له پێشا سلا و له خاوه ن نامه کان بکری، چونکه خودای گه وره دمفه رموی: {فَاصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ}. {فه تحولباری ژماره: ۶۲۵۴}.

ب/ له فه تحولباریدا دمفه رموی: طه به ری له ته ریقی ئیبنو عویه ی نه وه فه رموودیه ی دهرده هیئین، دمفه رموی: {يَجُوزُ ابْتِدَاءُ الْكَافِرِ بِالسَّلَامِ لِقَوْلِهِ تَعَالَى: {لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ}.

۳ - چونکه له شه رع ی ئیمه ی موسو ئماناندا، کۆمه ئی بریارو رینمای ی هه یه، که فه رمان ده که ن به موسو ئمانان، که به شیوه ی گشتی خیرخوا بن و ره قتا ر به رزبن و ریزی دروستکراوانی خودایان له لابی و هه موو خاوه ن ماف ی مافی خو یی پی بده ی ن، به تایبه تی فه رمانکراوه به چاکه کردن له گه ل ئه هلی ذیمه دا و دروسته چاکو چۆنیان لی بکری و هاموشوی مالیان بکری و له خو شی و ناخو شیدا هاو به شییان بکری و ریزی بیرو باوه رو جه ژن و بۆنه و په رستگا و نامه گانیان بگیری.

۱۱۰. وه لامدانه وه ی سلا و رو ژ باشی خاوه ن نامه کان. (۵۶۱۷ - ۵۶۲۷)

بَابُ: الرَّدُّ عَلَى أَهْلِ الْكِتَابِ

۱۴۳۳- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: سَلَّمَ نَاسٌ مِنْ يَهُودَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالُوا: السَّامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ، فَقَالَ: «وَعَلَيْكُمْ»،

فَقَالَتْ عَائِشَةُ وَغَضِبَتْ: أَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا؟ قَالَ: «بَلَى قَدْ سَمِعْتُ فَرَدَدْتُ عَلَيْهِمْ، وَإِنَّا نَجَابُ عَلَيْهِمْ، وَلَا يُجَابُونَ عَلَيْنَا». {الحديث: ۵۶۲۵ = ۵۶۱۶ ف.م. تجريد/۳/۳۲۸، رقم: ۱۲۰۵ = ۶۰۲۴، ۶۰۳۰، ۶۲۵۶، ۶۳۹۵، ۶۴۰۱، ۶۹۲۷}:

جابیری کوری عەبدوللا (رەزای خودایان ئى بى) فەرمووی: جارى چەند کەسىكى جوولە کە سلاویان لە پىڭەمبەر کرد، گوتیان: (السَّامُ علیکم ئەى باوکی قاسم!) پىڭەمبەریش (دروودی خودای لەسەر بى) فەرمووی: (لەسەر ئیوهدیش)، عائیشەیش توورە بوو فەرمووی: (ئەى پىڭەمبەرى خودا! بۆ وەلامیان دەدەیتەو، ئەى گویت ئى نەبوو کە گوتیان چی؟ گوتیان: (السَّامُ عَلَیْکُمْ: مردن بۆ ئیوہ) پىڭەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) فەرمووی: (با، باش ئاگام ئى بوو کە چىیان گوت، منیش گوتە مردن بۆ ئیوهدیش بى، سەرەپای ئەوهدیش نزاى ئییمە لەوان گیرا دەبى، بەلام نزاى ئەوان لەئیمە گیرا نابى، کەواتە: ئەوان زیانیان لەخۆیان داو، نەوہک لەئیمە). {تاج: ۵/، زنجیرە: ۳۷، ژمارە: ۵۲۹۷}.

۱۱۱۱) یاساخرەدنى دەرجوونى ژنان لەپاش ھاتنى بالا پۆشى. (۵۶۳۲ - ۵۶۳۶)

بَابُ: مَنَعَ النِّسَاءَ أَنْ يَخْرُجْنَ بَعْدَ نَزُولِ الْحِجَابِ

۱۴۳۴- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا): أَنَّ أَزْوَاجَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) كُنَّ يَخْرُجْنَ بِاللَّيْلِ إِذَا تَبَرَّزْنَ إِلَى الْمَنَاصِعِ، وَهُوَ صَعِيدٌ أَفِيحٌ، وَكَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) يَقُولُ لِرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): احْجُبْ نِسَاءَكَ، فَلَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَفْعَلُ، فَخَرَجَتْ سَوْدَةُ بِنْتُ زَمْعَةَ زَوْجَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لَيْلَةً مِنَ اللَّيَالِي عِشَاءً، وَكَانَتْ امْرَأَةً طَوِيلَةً، فَنَادَاهَا عُمَرُ: أَلَا قَدْ عَرَفْنَاكَ يَا سَوْدَةُ! حَرَصًا عَلَى أَنْ يُنْزَلَ الْحِجَابُ، قَالَتْ عَائِشَةُ: فَأَنْزَلَ اللَّهُ {عَزَّ وَجَلَّ} الْحِجَابَ. {الحديث: ۵۶۳۵ = ۵۶۲۷ ف.م. تجريد/۱/۱۴۳، رقم: ۱۱۹ = ۱۴۷، ۱۴۶، ۴۷۹۵، ۵۲۳۷، ۶۲۴۰}:

عائیشە (رەزای خودای ئى بى) فەرمووی: دەستووری ھاوسەرەکانی پىڭەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) وابوو، کەدەچوون بۆ سەراو بەشەو دەرەچوون، دەچوون بۆ سەراو خانەکانی مەدینە، کە چۆلئیکى پان و پۆر بوو لەلا مالان بوو، پىیان دەگوت:

مه ناصيخ. عومهر يش هه ميشه پيشنياري دهكردو عه زري حه زرتي دهكرد: قوربان!
ژنهكانت قه دهغه بكه و مه يانه يله له مال در بچن، به لام پيغه مېهر (دروودي خوداي له سهر بڼ)
به گوپي نه دهكرد، تا شه وي له شه وان واري دهكه وي، كه سه وده ي كچي زه مېه، كه
هاوسه ري پيغه مېهر بوو، دهمي خه وتنان له مال در ده چي و ده چي بو سهر او،
له بهر نه وده ي كه سه وده ئافره تيكي كه له گه ت بوو، عومهر ده يناسي ته وده و بانگي دهكا:
ئهي سه وده! بزانه ده تناسين!

عومهر له پهروشي نه وده ئايه تي حيجابو خو پوشين و بالا پوشي بيته
خواره وده، به هيواي ئهم مه به سته بهرزه، ئهم قسه يه ي كرد، جا خوداي گه وړه و
سهر وړه، ئايه ته كانی حيجابو بالا پوشي ناره خواره وده، كه باسي حوكم و برياري
خو داپوشي ني ژنانيان تيادا روون كراوه ته وده).

روونكردنه وده:

له ته جريدي بوخاري دا، له روونكردنه وده ي ئهم فهرمو وده يه دا، له
كوردييه كه يدا دمه فرموي: مه به ست له حيجاب، له شه رعدا نه وده يه: پياو ته ماشاي
ناره واي له شي ئافره تي بيگانه نه كا، ئه ویش بهم چهند شي وده يه جي به جي ده بي:
له مال وده به هوي پهرده و هودهي تاي به ت و جيگهي جياوه. له دهر يشه وده به هوي عاباو
سهر پوشو و بالا پوشو و په چه و بهرگي ئاودامانه وده. جلي كوردي ژنانه ي خومان
بهرگيكي شهرعي زور جوانه، له راستيدا جوان ترين نمونه يه بو حيجابي ئيسلامی،
گرنگ نه وده يه ژن شهرمگاي شهرعي خوي به جليكي ژنانه بپوشي، هه تا نه گهر
بلووزو پانتولي ژنانه ي ئاساي به حه ياو حورمه ت له به ريكا ده بي، چونكه جل و
بهرگ له به شي عاداته، له به شي عيادات نييه، له بهر نه وده دروسته، كه به پي
عورفو باوي جواني سهرده م جل و بهرگ بگوري، به لام له هيلي سهره كي مه به ستي
ره واي شهرع دهر نه چي.

له راستيدا خو به ستنه وده به هه موو نه ريت و باوو عاده تيكي سهرده مي
حه زرته وده، له م سهرده مهي ئيمه دا كاري زه حمه ته، شتي وا بو كه سي خوي ده ست

دهدا، وهشتی چاکیشه، به لام بو ئه م خه لکه ی ئیمه ی ئه مرۆ به گشتی زه حمه ته، بناغه ی ئایینیش له سه ر ئاسانکارییه . {بروانه: تاج/۵، زنجیره: ۹۹، ژماره: ۵۲۲۵ چاپی جواره م، لاپه ره: ۳۱۷ هتا لاپه ره: ۳۳۱}.

(۱۱۱۲) رینگه ده درێ به ژن که له مال ده ربجێ بو کارێ ناسایی خوێ.

(۵۶۳۶ - ۵۶۳۳)

بَابُ: الْإِذْنُ لِلنِّسَاءِ فِي الْخُرُوجِ لِحَاجَتِهِنَّ

۱۴۳۵- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: خَرَجْتُ سَوْدَةً (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) بَعْدَ مَا ضُرِبَ عَلَيْهَا الْحِجَابُ لِتَقْضَىٰ حَاجَتُهَا، وَكَانَتْ امْرَأَةً جَسِيمَةً، تَفْرَعُ النِّسَاءَ جِسْمًا لَا تَخْفَىٰ عَلَىٰ مَنْ يَعْرِفُهَا، فَرَأَاهَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ: يَا سَوْدَةُ! وَاللَّهِ مَا تَخْفَيْنَ عَلَيْنَا فَنَنْظُرِي كَيْفَ تَخْرُجِينَ، قَالَتْ: فَأَنْكَفَأْتُ رَاجِعَةً، وَرَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي بَيْتِي، وَإِنَّهُ لَيَتَعَسَّىٰ وَفِي يَدِهِ عِرْقٌ، فَدَخَلْتُ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنِّي خَرَجْتُ، فَقَالَ لِي عُمَرُ: كَذَا وَكَذَا، قَالَتْ: فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِ، ثُمَّ رَفَعَ عَنْهُ وَإِنَّ الْعِرْقَ فِي يَدِهِ مَا وَضَعَهُ، فَقَالَ: «إِنَّهُ قَدْ أُذِنَ لَكُنَّ أَنْ تَخْرُجْنَ لِحَاجَتِكُنَّ». {الحديث: ۵۶۳۳ = ۵۶۲۴ فم = فتح الملهم. تجريد/ ۱، رقم: ۱۱۹ = ۱۴۶}:

عائیشه ی هاوسه ری پیغه مبه ر (دروودی خودا له پیغه مبه رو رهزای خودای گه وره له هه موو هاو و له هاوسه ره به رپزه کانی بیئت) فه رمووی: پاش ئه وه ی که حیجاب له سه ر ئیمه ی هاوسه رانی پیغه مبه ر فه رزکرا، سه وده ی کچی زه معه که هاوسه ری پیغه مبه ر بوو، شه وی له مال ده رده چی بو کاریکی خوێ، ده چی بو سهر اوکردن، سه وده ژنیکی قه به ی قووج بوو، به بالا له هه موو ژنی که له گه تر بوو، ئه وانه ی که له وه وپیش ده یانناسی، به شه و به بالا ده یانناسیه وه. عومه ر ده یبینی و ده یناسی و ده لی: ئه ی سه وده! به خودا ده تناسمه وه! بیینه چۆن به م شه وه له مال ده رده چیت!

عائیشه فه رمووی: سه وده به ره و دوا ده گه رپته وه، یه کسه ر هات بو لای پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بێ) که له وه ده مه دا پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بێ) له هۆده که ی من بوو،

شیوی ئیواری نۆش ده‌کرد، له‌وکاته‌دا گرتکی گوشتی به‌ده‌سته‌وه‌ بوو، خه‌ریک بوو ده‌یخوارد، سه‌وده‌ که‌هاته‌ ژووره‌وه‌، گوتی: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا! من بۆ ئیشی خۆم له‌مال ده‌رچووم، که‌چی عومه‌ر وا‌وی پی‌م گوت، قسه‌که‌ی عومه‌ری بۆیگی‌پایه‌وه‌، عایشه‌ فه‌رمووی: گرتکه‌که‌ی دانه‌نا که‌ سرووشی بۆهات، که‌ دۆخو با‌ری هاتنی سرووشه‌که‌ به‌ریدا، کوته‌ گوشته‌که‌ هه‌ر به‌ده‌سته‌یه‌وه‌ بوو، که‌ فه‌رمووی: (ئه‌ی هاوسه‌ره‌کانی پیغه‌مبه‌ر! وه‌ هه‌روه‌ها ئه‌ی ژنانی موسو‌ل‌مانان! مۆله‌تتان پێ دراو، که‌بۆ کارو فه‌رمانی ره‌وای خۆتان له‌مال ده‌رچن). {تاج/٢، زنجیره‌: ٤٨، ژماره‌: ٢١٦٦ ج/٤ = چاپی چواره‌م}.

١١١٣) ژنی خویی (مه‌هره‌م) له‌ پاشکۆی پیاوه‌وه‌ سواره‌کری. (٥٦٥٦ - ٥٦٥٧)

باب: جَعَلَ الْمَرْأَةَ ذَاتَ الْحَرَمِ مِنْ خَلْفِهِ

١٤٣٦- عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَتْ: تَزَوَّجَنِي الزُّبَيْرُ، وَمَا لَهُ فِي الْأَرْضِ مِنْ مَالٍ وَلَا مَمْلُوكٍ وَلَا شَيْءٍ غَيْرَ فَرَسِهِ، قَالَتْ: فَكُنْتُ أَعْلِفُ فَرَسَهُ، وَأَكْفِيهِ مَنُونَتَهُ، وَأَسُوسُهُ، وَأَدُقُّ النَّوَى لِنَاضِحِهِ، وَأَعْلِفُهُ، وَأَسْتَقِي الْمَاءَ وَأَخْرِزُ غَرَبَهُ، وَأَعْجِنُ، وَلَمْ أَكُنْ أَحْسِنُ أَخْبِزُ، فَكَانَ يَخْبِزُ لِي جَارَاتٍ مِنَ الْأَنْصَارِ، وَكُنَّ نِسْوَةَ صَدِيقٍ، قَالَتْ: وَكُنْتُ أَنْقُلُ النَّوَى مِنْ أَرْضِ الزُّبَيْرِ الَّتِي أَقْطَعَهُ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَلَى رَأْسِي، وَهِيَ عَلَى ثُلُثِي فَرَسَخٍ، قَالَتْ: فَجِئْتُ يَوْمًا وَالنَّوَى عَلَى رَأْسِي فَلَقِيتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَمَعَهُ نَفَرٌ مِنْ أَصْحَابِهِ، فَدَعَانِي ثُمَّ قَالَ: «إِخْ إِخْ». لِيَحْمِلَنِي خَلْفَهُ، قَالَتْ: فَاسْتَحْيَيْتُ وَعَرَفْتُ غَيْرَتَكَ، فَقَالَ: «وَاللَّهِ لِحَمْلِكَ النَّوَى عَلَى رَأْسِكَ أَشَدُّ مِنْ رُكُوبِكَ مَعَهُ»، قَالَتْ: حَتَّى أَرْسَلَ إِلَيَّ أَبُو بَكْرٍ بَعْدَ ذَلِكَ بِخَادِمٍ، فَكَفَفْتَنِي سِيَاسَةَ الْفَرَسِ، فَكَأَنَّمَا أَعْتَقْتَنِي. {الحديث: ٥٦٥٦ = ٥٦٤٨ ف.م. تجريد/٥، رقم: ١٧٨٠ = ٥٢٢٤، ٣١٥١}:

ئه‌سمانی کچی ئه‌بوه‌به‌کری سه‌دیق، که‌ خوشکی عایشه‌ی هاوسه‌ری پیغه‌مبه‌ر بوو، فه‌رمووی: کاتی زوبه‌یری کو‌ری عه‌وام منی هی‌ناو شووم پێی کرد، ئه‌وه‌ی پێی بلێی مال‌و به‌نده‌و شتی تری وا نه‌یبوو له‌سه‌ر رووی زه‌وی، ته‌نیا ئه‌سه‌په‌که‌ی نه‌بی، له‌گه‌ل وشتریکی ئاوکی‌ش، وه‌من خۆم ئالیکم ده‌دا به‌ ئه‌سه‌په‌که‌ی و خزمه‌تیم ده‌کردو

دام دەکرد، ۋە ناۋكى خورمام دەكۈتى و وردم دەکرد بۇ ئالىكى وىترە ئاۋكىشەكەى، ۋە ئاۋم دەكىشا بۇ خۇمان و سەتل و دۆلچەكەىم دەدوورىيەۋە پىنە و پەرۋىم دەکرد، ۋە ھەرخۇم ھەۋىرو نانم دەکرد، بەللام نەمدەزانى كە بەجۋانى نان بكەم، چەند ژنىكى دراوسىمان ھەۋو، ئەنصارى بوون، ئەۋان نانيان بۇ دەكردم، بەراستى ژنى راست و دروست خۇيان بوون.

لەۋپارچە زەۋىيەۋە، كە پىغەمبەر (درودى خوداى لەسەر بىن) بەخەلاتى دابوۋى بەزوبەيرى مىردم، لەۋيۋە بەسەر سەر ناۋكى خورمام دەگۈاستەۋە بۇ مائەۋە، بۇ ئالىكى وىترەكە، زەۋىيەكە نىزىكەى دوو مىل لەمەلەۋە دوور بوو (مىلى چۈار ھەزار ھەنگاۋە).

ئەسماء فەرموۋى: جا رۇژى لەسەر ئەم بارودۇخە كۆلئ ناۋكە خورما بەسەر سەرمەۋە بوو، لەرئ گەىشتەم بە پىغەمبەر و بە كۆمەلئ لەيارانى، كە لەكۆمەلەى يارىدەدەران بوون، بانگى كردم بۇلاى خۇى، ئەۋجا خورپى لە وىترەكەى ژىرى كەيىخى بدا، فەرموۋى: (يىخ .. يىخ) ھەتا من لە پاشكۆى خۇيەۋە سۈاربكا، چۈنكە من بيانى نەبووم خوشكى عائىشەى ژنى بووم و ژنى زوبەيرى كورپى عەۋام بووم، كە پورزاي پىغەمبەرە، چۈنكە دايكى زوبەير صەفییەى كچى عەبدولمۇططەلىبە، كە خوشكى عەبدوللاى باۋكى پىغەمبەرە، صەفییە موسولمان بوو، ئەسماء فەرموۋى: بەللام من سۈار نەبووم، چۈنكە شەرمم دەکرد، لەگەل پياۋانا برۆم بەرپىگەدا، لەھەمان كاتىشا بىرى ئەۋەشم كردهۋە كە زوبەيرى مىردم، بۇ شتى ۋاۋ لەكاتى ۋادا تەنگە دەىگرئ و پىى ناخۇشە.

جا كاتى پىغەمبەر (درودى خوداى لەسەر بىن) بەمەى زانى، كەۋا من شەرم دەكەم و شەرم دەمگرئ، تەشرىفى رۇىشتە و منيان بەجئ ھىلا، جا كاتى زوبەيرم دى، حالەكەم لەنوۋكەۋە بۇگىپرايەۋە، كە لەسەر حالىكى ۋا بەخزمەت پىغەمبەر و كۆمەلئ لە يارىدەدەران گەىشتەم، پىغەمبەر (درودى خوداى لەسەر بىن) وىترەكەى يىخ دا، كەمن لەپشتى

خۇيەۋە سوارىكا، بەلام من شەرمم كىردو بىرى غىرەكىردنى تۆم كەۋتەۋە، ئىتر سوار نەبوومو ئەۋان رۇيشتن و من مامەۋە!

زوبەير فەرموۋى: (سۆيىندم بەخودا ئەۋەم بەلاۋە گىرانتىر بوو، كە لەسەر ئەۋە حالە كۆلە ناۋكە خورما ھەلىگىرى، ھەتا ئەۋەى كە لەپاشكۆى پىغەمبەرەۋە سواربىۋىتايە!).

ئەسماء فەرموۋى: ئىتر لەسەر ئەم شىۋەدە مامەۋە خۆم خىزمەتى زوبەيرو ۋلاخەكانىم دەكىرد، ھەتا ماۋەيى لەۋەدۋا، پىغەمبەر (دروۋى خوداى لەسەر بى) بەھۋى ئەۋەبەگىرى باۋكەۋە كارەكەرىكى بۆم نارد، خىزمەتى ئەسپەكەى لەكۆل خىستىم، ئەۋە خىزمەتى ئەسپەكەى دەكىرد، ئەم كارە ئەۋەندە گىرنگ بوو بەلامەۋە، ۋەك لەبەندەيى ۋ كۆيلەيى ئازادىم بكات ۋابوو ئەۋەندەم پى خوش بوو).

روونكىردنەۋە:

رافە نوۋسەكانى ئەم فەرموۋەدەيە، ئەسماء بەبىيانى دادەنپىن بۆ پىغەمبەر چونكە ژنخوشك لەپىياۋ ھەرام نابى، بەتەۋاۋى، ھەروا ژنى پورزايىش لەپىياۋ ھەرام نابى، بەتەۋاۋى. رەنگى مەبەستى مامۇستاي دانەرى ئەم موختەسەرى سەھىجى موسلىمە، ئەۋەبى: كە مەھرەمىيەتى كاتى بى، بەتايىبەتى بۆ پىغەمبەرى خودا، لەناۋ كۆمەللى پىياۋ باشدا، لەگەل ژنىكى تەۋاۋ خىزمى خۇيدا، شتى ۋا لەپىيارى ئافرەتى خۇيى دابى).

۱۱۱۴) لەكاتى گومان پى بردندا، ۋاباشە مروۋە بلى: كە ئەمە فىسارە ژنە، جىگەى گومانى خراب نىيە. (۵۶۴۲ - ۵۶۴۴)

بَابُ إِذَا مَرَّ بِرَجُلٍ وَمَعَهُ امْرَأَةٌ فَلْيَقُلْ: إِنَّهَا فُلَانَةٌ

۱۴۳۷- عَنْ صَفِيَّةَ بِنْتِ حَيْيٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: كَانَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مُعْتَكِفًا، فَاتَيْتُهُ أَرْوَهُ لَيْلًا، فَحَدَّثْتُهُ، ثُمَّ قُمْتُ لِأَنْتَقِلَبَ فَقَامَ مَعِيَ لِيَقْلِبَنِي، وَكَانَ مَسْكُنُهَا فِي دَارِ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا)، فَمَرَّ رَجُلَانِ مِنَ الْأَنْصَارِ: فَلَمَّا رَأَى النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَسْرَعَا، فَقَالَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «عَلَى

رِسْلِكُمْ إِنَّهَا صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيٍّ»، فَقَالَ: سُبْحَانَ اللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: «إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنَ الْإِنْسَانِ مَجْرَى الدَّمِّ، وَإِنِّي خَشِيتُ أَنْ يَقْذِفَ فِي قُلُوبِكُمْ شَرًّا»، أَوْ قَالَ: «شَيْئًا». {الحديث: ۵۶۴۳ = ۵۶۳۵ ف.م. تجريد/ ۲، لاپەرە: ۳۰۸، رقم: ۹۳۱ = ۲۰۳۵، ۲۰۳۸، ۲۰۳۹، ۳۱۰۱، ۳۲۸۱، ۶۲۱۹، ۷۱۷۱. أبو داود. صوم: ۲۴۷۰. ابن ماجه. صوم: ۱۷۷۹. تحفة الأشراف: ۱۵۹۰۱}:

صەفییە کچی حویە، کە ھاوسەری پیغەمبەرە (دروودی خودا لہ پیغەمبەر و ھەموو ھاوێ و ھاوسەرەکانی بیټ) فەرمووی: جاری پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) لە دەدی دوایی رەمەزاند، لەناو مزگەوتە خەلوێ دەکێشا، واتە: ئیعتیکافی دەکرد، شەوێ چووم بۆلای بۆ مزگەوت بۆ سەردانی، تاوێ لەخزمەتیدا مامەو و قسە و گوشتوگۆم لەگەڵیدا کردو، ھەڵسام کە بچمەو و بۆ مالمەو، پیغەمبەریش (دروودی خودای لەسەر بێ) ھەڵسا لەگەڵ ماو ھات تا رەوانەم بکات، وەمائی صەفییە لہ و خانووەدا بوو، کە لەو دەدا بوو بەھێ ئوسامە کوری زەید (رەزای خودایان لێ بێ)، صەفییە فەرمووی: من و ھەزەرەت روشتین ھەتا گەشتینە ئەو دەرگایە مزگەوت کەوا لەلای دەرگای مائی ئوم سەلمە ھاوسەری پیغەمبەرەدا، جا لەوکاتەدا، دوو پیاو، لە یاری دەدەران (ئەنصار) لەوێو رەت بوون، کاتێ کە پیغەمبەریان دی لەگەڵ مندا بوو، سلاویان لێ کردو، پێیان ھەلگرتو ویستیان بە پەلە برۆن و تێ پەرن، پیغەمبەریش ھەستی بەو دیان کردو پێی فەرموون: (ھێواش بن، پەلمەکەن و مەپەشوکی، ئەمە صەفییە کچی حویەییە کەژنی خۆمە). ئەوانیش لە ئامازەکە پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) تێ گەشتن و گوتیان: سوبحانەللا! ئەی پیغەمبەری خودا! ئێمە چۆن دێ لەتۆ پیس دەکەین! وە قسەکە پیغەمبەریان بەلاو گران بوو، کەبۆنی ئەو دی دەھات، خوانە خواستە ئەوان گومانی خراپ بە پیغەمبەر بەرن.

فەرمووی: (ئاخر شەیتان لەناو جەستە ی مروؤفا وەک خوێن ھاتوچۆ دەکا، لەبەرئەو ترسام کە شەیتان شتێ، یا گومانیکێ بەد بخاتە ناو دلتانەو، دلتان لەمن

کرمی ببی، و، نه وه ببی به هوئی سهرتیا چوونتان و، خودا به هوئی نهو گومانه به دده وه به پیغه مبه ره که ی رقتان لی بگری و به فه تارمت بچن!!). {تاج/۲، زنجیره: ۷۵، لاپه ره: ۱۵۶، ژماره: ۱۴۶۴ چاپی چواره م} + {ریاضی صالحین/۴، زنجیره: ۳۷۰، ژماره: ۱۸۴۹ ج/۲}.

(۱۱۱۵) شهو مانه وه به ته نیا له لای ژنی بیانی ناخوئی. (۵۶۳۷ - ۵۶۴۱)

بَابُ: نَهَى الرَّجُلُ عَنِ الْمَيْتِ عِنْدَ امْرَأَةٍ غَيْرِ ذَاتِ مَحْرَمٍ

۱۴۳۸- عَنْ جَابِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أَلَا لَا يَبِيتَنَّ رَجُلٌ عِنْدَ امْرَأَةٍ تُبِّ إِلَّا أَنْ يَكُونَ نَاكِحًا أَوْ ذَا مَحْرَمٍ». {الحديث: ۵۶۳۷ = ۵۶۲۹ فم:}:

جابیر (رمزای خودای لی بی) دهفه رموی: پیغه مبه ره (دروودی خودای لهسه ره بی) دهفه رموی: (بیداربن! هیچ پیاوی به شهو به ته نیا له لای ژنی که بیوه ژن بی، شهو نه کاته وهو دوو به دوو به یه که وه نه میننه وه، مه گهر میردی بی، یا خوئی بی، وهک باوک و کورو براو مامو خال، نه وه دروسته و قهیدی نییه).

۱۴۳۹- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالْدُخُولَ عَلَى النِّسَاءِ». فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَرَأَيْتَ الْحَمُو؟ قَالَ: «الْحَمُو الْمَوْتُ»، قَالَ الْلَيْثُ بْنُ سَعْدٍ: الْحَمُو أَخُ الزَّوْجِ وَمَا أَشَبَّهُهُ مِنْ أَقَارِبِ الزَّوْجِ: ابْنُ الْعَمِّ وَنَحْوُهُ. {الحديث: ۵۶۳۸ = ۵۶۳۰ فم. تجرید/۵/۵۱، رقم: ۱۷۸۲ = ۵۲۳۲. ترمذی. رضاع: ۱۱۷۱، تحفة الأشراف: ۹۹۵۸}:

عوقبه ی کوری عامیر (رمزای خودای لی بی) فه رمووی: پیغه مبه ره (دروودی خودای لهسه ره بی) فه رمووی: (به ته نیا مه چن بولای ژنانی ناخوئی (واته: نامه حره م) پیاویکی نه نصاری عهرزیکرد: نه ی پیغه مبه ره ی خودا! نه ی نه گهر خزمی میرده که ی بی، وهک شووبراو مامی میرد؟ فه رمووی: (خزمی میرد مردنه: نهو لههه مووی خراپتره، چونکه به ناوی خزمایه تییه وه، نه گهر ناخوئی بی، دووور نییه کاری دوژمنی بکا). {تاج/۲/۵۴۵، زنجیره: ۵۶، ژماره: ۲۱۹۱}.

روونکردنهوه:

۱- له فهرمووده یه کهما، ئه وهی که دهفه رموی: (... له لای ژنی که بیوه ژن بئ... تاد) بیوه ژنی قهیدنییه، کچیش ههروایه، به لام بویه دق له سههه بیهوژن کراوه، چونکه ئه وه شهرمی له پیاو شکاوه و نزیکتره له گومان، به لام کچ به هوئی کچینییه وه جوړه له مپهری له نیواندا ههیه و نزیکبوونه وه لیی سته مته.

۲- له م شوینه دا له ته جریدا دهفه رموی: مه به ست له م جوړه فهرمووده یه: کردنی احتیاط و دووربینی و وهرعو پاریزه، دنا مه به ست چاندنی تۆوی دوو دلّی و خانه گومانی و بهد گومانی نییه، له ناو که سهه وکاردا، جا هه رگاتی له ناو خیزانا، هه ست به م جوړه په یوه ندییه گوماناوییه کرا، پئیسته پیشگریی لی بکری، دنا ئه گهر هیچ هوئی که رهوا نه بوو، بو پیکه وه ژبانی خیزانیی ناو که سوکار، ئه وه پیویست به وروژانی وا ناکات، که بئی به هوئی دلّیسی و پچراندنی شیرازه ی ناو خیزان و که سوکار، وهک بازی نا حالی وا حالی دهبن.

له راستیدا له سهه رده می پیغه مبهه ر خوئی وه، هه تا ئیستا خوشک و براو مامو خال و برازو خوشکهزا، چی هی میردبن، چی هی ژن بن، به که سیکی ئه میندار ناسراون و ریگهی هاموشوی ئاساییان لی نه گیراوه، مه گهر به هوئی ئه وه هاموشوییه وه گومان، یا کیشه یی دروست بووبی، ئه ویش زور به که می و به ده گمه ن، دیاره برپاریش به پیی زورینه یه وه که مینه ناکری به پیوه ر!).

۳- له کوتایی فهرمووده که وه له یی کوری سهه د دهفه رموی: حه مو، واته: خز می میرد، وهک شووبراو وینه ی شووبرا له خزمانی میرد، وهک ئاموزاو ئه مانه.

۴- خزم و که سوکاری ژن و میرد، ئه وهی خوئی بئ و ده ستوپیژی له ژنه که نه شک، دروسته دوو به دوو له شوینیکا پیکه وه بژین و به یی نه هیل هاموشویان دروسته، ئه مانه ییش وهک باوک و باپیرو کوپو کوپه زاو کچه زای میرد، یا وهک: باوک و باپیرو کوپو براو مامو خال و برازو خوشکه زای ژن، ئه مانه هی شیریش بن هه مان شته، خزمی پیاوو ژن ئه مانه ی لی دهرچی، به ناخوئی ده زمی رین و

دهستونوڙيان له ژنه که دهسکي. نه وهنده هه يه که سوکاري ميږد، چي هي ميږدي حازري بي، چي هي ميږدي کوني مردوو، يا ته لاقدر بي جياوازي نيه و هه ردوولا به خوږي داده نرين!!

هه روا کورمزي ميږدو کچه زاي ميږديش، با بهره و خواريش برؤن خوږين بو ژني باپيره يان و دهستونوڙيان ليی ناشکي!

(۱۱۱۶) جله وگيري له هاموشوي ژني که ميږدي له مال نه بي. (۵۶۳۷ - ۵۶۴۱)

بَابُ: النَّهْيُ عَنِ الدُّخُولِ عَلَى الْمَغِيبَاتِ

۱۴۴۰- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): أَنَّ نَفَرًا مِنْ بَنِي هَاشِمٍ دَخَلُوا عَلَى أَسْمَاءَ بِنْتِ عَمَيْسٍ، فَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) وَهِيَ تَحْتَهُ يَوْمَئِذٍ، فَرَأَاهُمْ فَكَرِهَ ذَلِكَ، فَذَكَرَ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَقَالَ: لَمْ أَرِ إِلَّا خَيْرًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَرَّأَهَا مِنْ ذَلِكَ»، ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ: «لَا يَدْخُلَنَّ رَجُلٌ بَعْدَ يَوْمِي هَذَا عَلَى مُغِيبَةٍ، إِلَّا وَمَعَهُ رَجُلٌ أَوْ اثْنَانِ». {الحديث: ۵۶۴۱ = ۵۶۳۳ فم = فتح الملهم}:

عهدوللاي کوري عمری کوري عاص (رهزای خودايان لي بي) فهرمووی: چهند که سي له بهني هاشم، به سهردان ده چن بو خزمه تي نه سمائي کچي عومه يس، که هاوسه ري نه بوبه کري صهديق بوو له وکاته دا، کاتي نه بوبه گر ده چيته وه بو ماله وه، ده بيني نه و پياوانه له وين، له مالي نه ون له لای نه سمائي هاوسه ري، وه زعه که ي پي ناخوش ده بي، جا نه مه باس دهکا بو حه زه رت (دروودي خوداي له سهر بي) وه عه رزي دهکا: نه ي پيغه مبه ري خودا! له م لايه نه وه نه وه ي چاکه نه بي، هيچي ترم نه ديوه، پيغه مبه ريش (دروودي خوداي له سهر بي) فهرمووی: (خوداي گه وره خوي نه و نافرته فره باشي به دوور گرتوو له شتي واو خوي پاکانه ي بويکردوو!).

پاشان پيغه مبه ري خودا (دروودي خوداي له سهر بي) روښته سهر دوانگه که و راوه ستاو فهرمووی: (له مرؤ به دواوه، با هيچ پياويکي بياني، نه چي بولاي ژني له ماله وه ي، که ميږده که ي له مال نه بي، مه گهر پياوي، يا دوو پياوي تري باشي له گه لدا بي).

روونکردنهوه:

ئهسمائی کچی عومه یس (رمزای خودای ئی بئ) هاووه ئیکی مهزنی پیغه مبه ره، بهر له کۆبوونه وهکانی داری ئه رقه م ئیسلام بووه، له گه ل میرده کهیدا، که جه عفه ری کورێ ئه بو طالیب بوو، کۆچی کرد بو حه به شه، له پاش شه هیدبوونی جه عفه ری میردی له غه زای مۆته دا، شووی کرد به ئه بوبه کری سه دیق، له پاش مه رگی ئه بوبه کری سه دیقیش عه لی کورێ ئه بو طالیب ماره یکرد، ئیمامی عومه ر له باره ی خه و په رژی ئی خه ووه په رسیاری ئی ده کرد.

ئه سماء له میردی یه که می، له جه عفه ری کورێ ئه بو طالیب، له خاکی حه به شه، موحه ممه دو عه بدوللاو عه ونی لی بوو، له میردی دووه می له ئه بوبه کر موحه ممه دی بوو، له میردی سییه می، له عه لی کورێ ئه بو طالیب یه حیای بوو. ئه سماء له دایکه وه خوشکی مه یموونه ی هاوسه ری پیغه مبه ره. {بڕوانه: ته جرید/ ٤، لاپه ره: ٣١٧، ژماره: ١٥٧٦ = ٤٢٣٠ فتح}.

(١١١٧) هه ره شه کردن له ها مو شو کردنی پیاوی سه ر ژنانی بۆلای ژنان.

(٥٦٥٤ - ٥٦٥٥)

بَابُ: الرَّجُلُ عَنْ دُخُولِ الْمُخْتَلِينَ عَلَى النِّسَاءِ

١٤٤١- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: كَانَ يَدْخُلُ عَلَى أَزْوَاجِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مُخَنَّثٌ فَكَانُوا يَعُدُّونَهُ مِنْ غَيْرِ أُولَى الْإِرْبَةِ، قَالَ: فَدَخَلَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَوْمًا وَهُوَ عِنْدَ بَعْضِ نِسَائِهِ وَهُوَ يَنْعَتُ امْرَأَةً، قَالَ: إِذَا أَقْبَلْتُ أَقْبَلْتُ بِأَرْبَعٍ، وَإِذَا أَدْبَرْتُ أَدْبَرْتُ بِثَمَانٍ، فَقَالَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أَلَا، أَرَى هَذَا يَعْرِفُ مَا هَا هُنَا، لَا يَدْخُلَنَّ عَلَيْكُنَّ»، قَالَتْ: فَحَبِّبُهُ.

بَابُ: إِطْفَاءُ النَّارِ عِنْدَ النَّوْمِ {الحديث: ٥٦٥٥ = ٥٦٤٧ ف.م. تجريد/ ٤، رقم: ١٥٩١ = ٤٣٢٤، ٥٢٣٥، ٥٨٨٧}:

عائیشه (رمزای خودای ئی بئ) فه رمووی: پیاویکی سه ر ژنانی هه بوو، ها تو چۆی هاوسه رهکانی پیغه مبه ری ده کرد، خه لکی وایان دانا بوو، که له و جوړه پیاوانه یه که

کاری جووتبوونیان بەژنان نییە و هاموشۆیان بۆلای ژنان دروستە، چونکە بەر ئەم نایەتە دەکەون، کەوا لەسوورەتی نوورداو دەفەرموئ: {أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ - النور / ۳۱}.

راوی فەرمووی: جا رۆژی پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) رۆیشت بۆلای ئوم سەلەمەیی هاوسەری، ئەم پیاووە سەر ژنانییەیش لەوێ بوو، بە عەبدوللای کوری ئومەییەیی بۆ ئوم سەلەمەیی گوت: ئەگەر سەبەینی بەپشتی خودا تا ئیفتان رزگار کرد، خۆم کچەکەیی غەیلانت نیشان دەدەم، لەدەستی نەدەیی، نیچیریکی قەلەو، چون شۆخو شەنگو گەرمو نەرمیکە!! لەپیشەووە نەرمو نۆلەو چوار لۆیە، لەپاشەووە خرو پەرەو خەپانەو هەشت لۆیە!

پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) کە ئەم قسانەیی بیست لەم کابرایە، فەرمووی: (ئەدیی من نەمدەزانی کە ئەمە ئەم قسانە دەزانن کە پەیوەندی بەم جیگە هەستیارانەیی ژنانەووە هەیە؟ مەهیلن کە ئەمە هاموشۆتان بکا). لە تەجریدا دەفەرموئ: لەگێڕانەووەیەکی تاجدا دەفەرموئ: (کە دادەنیشی خرو خەپانەووە هەر لۆیەو دەنیشیتە سەرلۆ، کە قسە دەکا، دەلێی شەکر دەشکینن، یا بولبولەو دەخوینن، بەینی هەردوو رانەکانی وەک خەپلەیی هەلاتە وایە! جا کاتن پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) گوئی لەم قسانەیی بوو، فەرمووی: (مەهیلن ئەمە بێ بۆلاتان!). {تاج/ ۲، زنجیرە: ۵۶، ژمارە: ۲۱۹۶، ج/ ۴ = چاپی چوارەم}. هەروا لەتەجریدا دەفەرموئ: ئەم بەهرانە لەم فەرموودەییە وەردەگیرین:

۱- ئەم پیاووە سەرژنانییە ناوی هیت بوو، وە دادەنری بەصەحابی!

۲- ئەم عەبدوللایە کە باوک بۆ خاتوو ئوم سەلەمە بوو، لە ئازادکردنی مەککەدا، لەگەڵ ئەبو سوفیانای ئیسلام بوون، لەرزگارکردنی مەککەدا، لەغەزای تائیفدا بەتیری شەهید بوو.

۳- پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) لەسەر ئەم جوۆرە قسانە هیتی لەمەدینە و دەهرنا، ناردی بۆ (الجمی). نەفیکردن و رەهەنە کردن جوۆریکە لەسزادان.

۴- عەرزی پېغمبەريان کرد: با فيساره پياوى سەرژناني بکوژين؟ فەرمووی: (خودا ريگهي ئەوهی پيم نه‌داوه که نوێژکاران بکوژم!).

له‌راستیدا ئەم فەرموودەیه، چارەسەری کێشەیه‌کی گەورەى ئەم سەردەمەمان بۆدەکا، زۆرینه‌ی لاوان و هونەرمنەندان و گۆرانیبیژان و موسیقا ژنەکان و چەنەبازەکان لەم بابەتەن، جا کورت و پوخت: (هاورپیتی و دۆستایەتی ئەم جوۆرە مرۆڤە سەر ژنانییانە کاریکی ناباشە، بە‌لام جنیو پێدان و غەیبەت و ئازاردانیان بە بە‌لاش و بە‌خۆپایی کاری ناباش و نادروستە و ئەمانیش هەر بە موسولمان دادەنرێن، ئەوهی که له‌سەر ئێمەیه هەوڵی چاکبوونیان بدەین، بە‌لام تۆلە و هەپەشە و گۆرەشە و ئازاردانیان ئەوه له‌ ئەستۆی دە‌ولەتە، بۆ ئێمە نه‌هاتوو له‌وه‌دا خۆتی هەلقورتین، بە‌لام ئەوه‌نده هەیه له‌کاتی پێویستدا، وه‌بۆ روونکردنه‌وهی رووی راستی، وه‌بۆ به‌رژوه‌ندی خاوه‌ن په‌یوه‌ندی، وه‌ له‌کاتی پرسیارو هە‌والپرسی له‌ ره‌فتاری که‌سی، بۆ ئەم مە‌به‌ستانه‌و له‌م کاتانه‌دا، بە‌لام شتی وا دروسته، به‌مه‌رجی، باسی فیسق و خراپی و نه‌نگه‌کانی، بۆ مە‌به‌ستی ره‌وابی، وه‌ک خوازیبێنی و دراوسێتی و هاورپیتی و هاوبه‌شی‌تی له‌شتیکا، شتی وا به‌ر ئەم گوته‌یه ده‌که‌وی: {لَاغِيبَةً فِي فَاسِقٍ: غەیبەتی فاسق بە‌غەیبەت دانانری!!}.

۵- له‌سەردەمی پېغمبەردا، سێ مرۆی سەرژنانی (مُخَنَّث) له‌ مە‌دینه هە‌بوون، هیت و ماتیع و هە‌دم، ئەم سێ زە‌لامه‌ هاموشۆی ژنانیان ده‌کرد، پېغمبەر هیتی ره‌هه‌نه‌ کرد بۆ کێوی عە‌یر، که کێوی بوو له‌نزیک ذولحوله‌یفه‌وه، ئێتر له‌وی مایه‌وه، هە‌تا سە‌رده‌می عومه‌ر، زۆر نه‌دارا و بێ دمه‌رتان بوو، ريگه‌یان پێ ده‌دا که روژی هە‌ینی بێ بۆ مە‌دینه بۆ سوال و دوايی ده‌گه‌رايه‌وه بۆ جيگه‌ی خۆی، له‌وی ما هە‌تا مرد. ئەم سێ که‌سه‌ دادەنرێن بە‌ سه‌حابی، دروست نییه، به‌چاوی بێ ریز ته‌ماشای بکری‌ن.

(۱۱۱۸) کوژاندنه‌ودی ناگر له‌کاتی خه‌وتندا. (۵۲۱۴ - ۵۲۲۶)

باب: إطفاء النار عند النوم

۱۴۴۲- عَنْ أَبِي مُوسَى (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: احْتَرَقَ بَيْتٌ عَلَى أَهْلِهِ بِالْمَدِينَةِ مِنَ اللَّيْلِ، فَلَمَّا حَدَّثَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِشَأْنِهِمْ، قَالَ: «إِنَّ هَذِهِ النَّارُ إِنَّمَا هِيَ عَدُوٌّ لَكُمْ، فَإِذَا نِمْتُمْ فَاطْفِئُوهَا عَنْكُمْ». {الحديث: ۵۲۲۶ = ۵۲۱۷ فم. تجرید/ ۵، رقم: ۱۹۷۳ = ۶۲۹۴ فتح الباری. تحفة الأشراف: ۹۰۴۸} :

ئه‌بو مووسای ئه‌شعه‌ری (رمزای خودای ئی بئ) فه‌رمووی: له‌مه‌دینه شه‌وی، مائی سووتا به‌سه‌ر خاوه‌نه‌که‌یدا، که ئه‌م رووداو‌ه‌یان عه‌رزى چه‌زهرت (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ) کرد، فه‌رمووی: (ناگر دوژمنی ئی‌وه‌یه، که ده‌خه‌ون له‌خوټانی بکوژینه‌وه‌). {ریاض/ ۱، زنجیره: ۱۶، ژماره: ۱۶۱/۶، لاپه‌ره: ۱۵۰ - ش} + {ژماره: ۱۳۲۴ تجرید = ۳۲۸۰ فتح الباری = به‌رگی/ ۳، لاپه‌ره: ۴۵۲ چاپی یه‌که‌م}.

(پوخته‌ی فه‌مووده‌کانی ئه‌م نامه‌یه)

- ۱- ئیستا وه‌ک سه‌رده‌می پێغه‌مبه‌ر نییه، دروسته به‌ موسوڵمان بگوتری: (ئه‌بولقاسم: باوکی قاسم).
- ۲- سوننه‌ته ناوی پێغه‌مبه‌ر بکری به‌ناوی تازه له‌دایکبوو به‌ ئومیدی ئه‌وه، که ره‌فتاری ره‌فتاری موسوڵمانانه بئ.
- ۳- ناوی عه‌بدوڵلاو عه‌بدوهره‌حمان خو‌شه‌ویست‌ترین ناون له‌لای خوا.
- ۴- سوننه‌ته له‌کاتی ناواندا، ده‌ست به‌ئینری به‌ساوه‌که‌داو نزای خیری دین و دنیاى بۆ بکری و ده‌می به‌خورما، یا به‌شیرینی شیرین بکری و بانگ بدری به‌گوئی راستیداو قامه‌ت بکری به‌گوئی چه‌پیدا.
- ۵- سوننه‌ته ناوی پێغه‌مبه‌ران و پیاو چاکان بکری به‌ناوی کوپی ساوا، وه هه‌روه‌ها سوننه‌ته ناوی ئافه‌رده‌ته باشه‌کان بکری به‌ناوی کچی ساوا، وه‌ک: مه‌ریه‌م و فاطیمه و عائیشه و ساراو خه‌دیجه.
- ۶- سوننه‌ته ناو بگوێدری به‌ناوی خو‌ش‌ترو باشترو له‌بارترو بئ کیشه‌تر.

- ۷- سوننەتە لەكاتی گوشتوگۆدا، مەرۇف ریزی بەرامبەر بگرئو بەخۆشەویستترین ناوو نازناو ناوبیرئ، وەك کۆرەكەم، مامە.
- ۸- هەندئ ناو ناباش و ناپەسەندن، لە فەرموودەکانا دیاری کراون، سوننەتە مەرۇف خۆی لییان بپاریزئ.
- ۹- مافەکانی موسوئلمان لەسەر موسوئلمان زۆرن.
- ۱۰- دانیشتن لەسەر رئ مافی خۆی هەیه، دەبئ رەچاو بکرین.
- ۱۱- دەستووری سلاوکردن و مۆلتخواستن، لەکاتی سەردانا.
- ۱۲- هەندئ بپاری تری تایبەت، کە لەخودی فەرموودەکان وەردەگیرئ.
- ۱۳- کوزاندنەوێ ناگر لەکاتی خەوتندا سوننەتە، مەگەر لەبەر پێویستی و ناچاری، کارەبایش بەشیكە لەناگر.
- ۱۴- پێشگیری لە هاوڕیتی و هاموشۆی پیاوی سەرژنانی.
- ۱۵- ژنئ میردی لەمال نەبئ، یا کەسوکاری نزیکى خۆی لەگەل نەبئ، هاموشۆی بئ بەهۆی دلپێسی حەرامە.
- ۱۶- لەکاتی ئەگەری دروستبوونی گومانئ، لەنیوانی پیاوو ژنیکا، پێویستە رونکردنەوێ پێویست ئەنجام بدرئ هەتا خەلک توشی بوختانی و گومانى بەد نەبئ. {بەروانە: ژمارە: ۱۴۳۷}.
- ۱۷- ژن مافی هەیه بۆ کاروبار و پێویستی خۆی لەمال دەرچئ، بەمەرجئ سەر نەکیشت بۆ بەد رهوشتی.

۴۱- نامه‌ی نووخته و نزاو دووعا

کتاب الرقي

{بروانه: رياض الصالحين، بهرگی سییه‌م، زنجیره: ۲۵۰ له ژماره: ۱۶۶۵۸ وه هتا ژماره: ۱۵۰۲ + ته جریدی بوخاری = مختصر صحیح البخاری، بهرگی پینجه‌م، ژماره: ۱۹۷۵ هتا ژماره: ۱۹۹۶ + التاج الجامع للأصول في أحاديث الرسول (صلى الله عليه وسلم)، به کوردی، بهرگی سییه‌م له زنجیره: ۷۳ وه هتا زنجیره: ۸۰ له ژماره: ۳۰۲۰ وه هتا ژماره: ۳۰۶۶}.

۱۱۱۹) نزاو نووخته‌ک‌ی جوبرانیل (سلاوی خودای لی بی) بو پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی)

بَابُ: فِي رَقِيَّةَ جَبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِلنَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

۱۴۴۳- عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنَّهَا قَالَتْ: كَانَ إِذَا اشْتَكَى رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) رَقَاهُ جَبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، قَالَ: بِاسْمِ اللَّهِ يُبْرِيكَ، وَمِنْ كُلِّ دَاءٍ يَشْفِيكَ، وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ، وَشَرِّ كُلِّ ذِي عَيْنٍ. {الحديث: ۵۶۶۳ = ۵۶۵۵ فم: }

عائیشه‌ی هاوسه‌ری پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی و ره‌زای خودا له‌هموو هاوده‌لان و هاوسه‌رانی بی) فه‌رمووی: جاران نه‌گه‌ر پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) ئیشی، ئازاری، سکالایه‌کی له‌ده‌ست نه‌خو‌شی ببوایه، جوبرانیل (دروودی سه‌لامی خودای مه‌زنی له‌سه‌ر بی) نزاو ده‌کرد بو‌ی و ده‌یفه‌رموو: {بِاسْمِ اللَّهِ يُبْرِيكَ، وَمِنْ كُلِّ دَاءٍ يَشْفِيكَ، وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ، وَشَرِّ كُلِّ ذِي عَيْنٍ} :

واته: به‌ناوی خودا، خو‌ی خو‌شت ده‌کاته‌وه، وه له‌هموو ده‌ردی شیفات ده‌داو، چاره‌ی هه‌موو نه‌خو‌شینیکت بو‌ده‌کا، وه له‌زیانی نه‌و هه‌سوودانه‌ی که هه‌سوودی

به خه ټك ده بن، په ناته ددها، وه له زياني هه موو چاوپيساني به دوورت ده گري!).
{تاج/۳، زنجيره: ۷۴، ژماره: ۳۰۳۳ ج/۴}:

۱۴۴۴- عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ صُهَيْبٍ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ: أَنَّ جَبْرِيلَ عَلَيْهِ
السَّلَامَ أَتَى النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ اشْتَكَيْتَ؟ فَقَالَ: «نَعَمْ»، قَالَ:
بِاسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ، مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ، مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنٍ حَاسِدٍ، اللَّهُ يَشْفِيكَ،
بِاسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ. {الحديث: ۵۶۶۴ = ۵۶۵۶ فم}:

عه بدولعه زيزي كوري صوههيب فهرمووي: نه بو نه ضره فهرمووي: نه بو
سه عيدي خودري (رهزاي خدا له هه موويان بي) فهرمووي: جوبرائيل (دروودي خوداي لسمه
بي) هاته خزمه تي حه زره تي پيغه مبه ر (دروودي خوداي لسمه بي) پيي فهرموو: (نه ي
موحه ممه ده! نه خو شيت؟ فهرمووي: به لي، نه خوشم. جوبرائيل فهرمووي پيي:
{بِاسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ، مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ، مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنٍ حَاسِدٍ، اللَّهُ يَشْفِيكَ،
بِاسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ}:

واته: به پيرؤزي ناوي خودا، نرات بؤده كه م، كه په ناته بدات له نيش و نازاري
هه موو شتي كه نازارت ددها، وه بت پاريزي له زياني هه موو كه سي، وه بي چاوپيني بي
له چاوي پيسي هه سوود! خودا شيفات ددها و چاره سه ري دهر دت ددها، به پيرؤزي
ناوي خودا ديسان نوو شته و دووعات بؤ ده كه م!). {تاج/۳، زنجيره: ۷۴، ژماره: ۳۰۳۱
ج/۴}.

روونكر د نه وه:

نه م نزيه ي وا له م دوو فهرموو دده يه ده، با شترين وي نه و نموونه ن بؤ نزاو
نووشته ي ياسايي، واته: شه ري. وه بؤ هه موو جوړه نه خو ش و نيش و نازاري
جه سته يي و دهر ووني ده ست دده ن، با شتر وايه كه كه سي كي خواناس بي خو يني
به سه ر خاوه ن سكا لكه ده. نزاو نوو شته و دووعا له م باب ه ته ده سي ناو ن بؤ يه ك
ناو د پوك.

۱۱۲۰) باسی جادوو بازی، جووله که جادوو له پیغه مبه‌ر (دروودی خودای له‌سهر

بئ) ده‌کهن. (۵۶۶۷ - ۵۶۶۸)

بَابُ: فِي السِّحْرِ وَسِحْرِ الْيَهُودِ لِلنَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

۱۴۴۵- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: سَحَرَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَهُودِيٍّ مِنْ يَهُودِ بَنِي زُرَيْقٍ، يُقَالُ: لَهُ لَيْدٌ بَنُ الْأَعْصَمِ قَالَتْ: حَتَّى كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يُخَيَّلُ إِلَيْهِ أَنَّهُ يَفْعَلُ الشَّيْءَ وَمَا يَفْعَلُهُ، حَتَّى إِذَا كَانَ ذَاتَ يَوْمٍ أَوْ ذَاتَ لَيْلَةٍ، دَعَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، ثُمَّ دَعَا، ثُمَّ دَعَا، ثُمَّ قَالَ: «يَا عَائِشَةُ، أَشَعَرْتُ أَنْ اللَّهَ أَفْتَانِي فِيمَا اسْتَفْتَيْتُهُ فِيهِ؟ جَاءَنِي رَجُلَانِ فَقَعَدَ أَحَدُهُمَا عِنْدَ رَأْسِي وَالْآخَرُ عِنْدَ رِجْلِي، فَقَالَ الَّذِي عِنْدَ رَأْسِي لِلَّذِي عِنْدَ رِجْلِي، أَوِ الَّذِي عِنْدَ رِجْلِي لِلَّذِي عِنْدَ رَأْسِي: مَا وَجَعَ الرَّجُلُ؟ قَالَ: مَطْبُوبٌ، قَالَ: مَنْ طَبَّهُ؟ قَالَ: لَيْدُ بَنِ الْأَعْصَمِ، قَالَ: فِي أَيِّ شَيْءٍ؟ قَالَ: فِي مُشْطٍ وَمُشَاطَةٍ وَجُبَّ طُلْعَةٍ ذَكَرَ، قَالَ: فَأَيْنَ هُوَ؟ قَالَ: فِي بَنَرِ ذِي أَرْوَانَ»، قَالَتْ: فَأَتَاهَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي أَنْاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ، ثُمَّ قَالَ: «يَا عَائِشَةُ وَاللَّهِ لَكَ أَنَّ مَاءَهَا نُقَاعَةُ الْحَنَاءِ، وَلَكِنَّ نَخْلَهَا رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ»، قَالَتْ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا أَحْرَقْتَهُ؟ قَالَ: «لَا، أَمَّا أَنَا فَقَدْ عَافَانِي اللَّهُ، وَكَرِهْتُ أَنْ أُثِيرَ عَلَى النَّاسِ شَرًّا، فَأَمَرْتُ بِهَا فُدِفَتْ». {الحديث: ۵۶۶۷ = ۵۶۵۹ فم. بخاری. طَبَّ: ۵۷۶۶. تحفة الأشراف: ۱۶۹۸۵} :

عائیشه‌ی هاوسهری پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سهر پیغه‌مبه‌رو ره‌زای خودا له‌همموو یاران و هاوولان و هاوسهره پاکیزه‌کانی بئ) فه‌رمووی: جووله‌که‌یه‌کی به‌نی زوره‌یقی، که ناوی له‌بیدی کوری نه‌عصه‌م بوو، جادووی له پیغه‌مبه‌ر کردبوو، هه‌تا هه‌ندی جار شتی واهه‌بوو، که پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سهر بئ) نه‌یکردبوو، که‌چی به‌خه‌یال واید‌ه‌زانی که کردوویه‌تی!

تا روژیکیان، یا شه‌ویکیان، پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سهر بئ) زۆر زۆر پارایه‌وه له‌خودا، که ئەم وه‌یه‌ی له‌کوژل بخا، له‌پاشا فه‌رمووی: ئەه‌ی عائیشه! ناگات لییه که‌خودا هات به‌ده‌نگمه‌وه و چاره‌ی ده‌رده‌که‌می پئ فه‌رمووم: دوو پیاو هاتن بۆلام، یه‌کیکیان له‌سه‌رینه‌مه‌وه دانیش‌تو ئەوی تریان له پایینه‌مه‌وه دانیش‌ت، ئەوه‌یان که

لهسه رینمه وه بوو گوتی به وه یان که له پایینمه وه بوو، یا فهرمووی: نه وه یان که له پایینمه وه بوو، گوتی به وه یان که لهسه رینمه وه بوو: نازاری ته م پیاوه چیه؟ گوتی: جادووی ئی کراوه، گوتی: کی جادووی ئی کردووه؟ گوتی: له بیدی کوری نه عصه م، گوتی: له چی؟ گوتی: له شانه و له کولک و مووی دهمی شانه که له کاتی موو داهینانا به رده بیته وه، یا له ناو ددانه کانی شانه که دا ده مینیته وه و له کیف (قاوغ) ی هیثووی خورمای نیردا، گوتی: جا ته وه له کوپیه؟ گوتی: له ناو بیری ذی شه روان دایه، عائیشه گوتی: جا پیغه مبه ر (دروودی خودای له سر بی) له گه ل دهسته یی له یارانی خویدا، چوون بو ته وئ، له پاشا که گه رایه وه فهرمووی: نه ی عائیشه! به و خودایه ناوه که ی ده لئی لینجاوی خه نه یه و، داره خورماکانی ده لئی سه رو گو یلاکی شه ی تانن، وا ره زا قورسو ناله بارن. گوتم: نه ی پیغه مبه ری خودا! ئایا ده ریت هیئا له بیره که؟ فهرمووی: (نه، وه ل من خودا چاکی کردم وه وه حه زیشم نه کرد که شه ر بورووژینم له خه لک، جا له به رئه وه ده ستوورم دا بیره که یان پر کرده وه). {تاج/۳، زنجیره: ۵۴، ژماره: ۲۹۴۹ چاپی جواره م}.

(۱۱۲۱) نوشته کردن بوی نه خویش به خویندنی (قُلْ اَعُوذُ وَهَكَانَ لَهْ كَلَّ تَهْ رَایِ ده مدا. (۵۶۷۱ - ۵۶۸۰)

بَابُ: الْقِرَاءَةُ عَلَى الْمَرِيضِ بِالْمُعَوَّذَاتِ وَالنَّفَثِ

۱۴۴۶- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِذَا مَرَضَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِهِ نَفَثَ عَلَيْهِ بِالْمُعَوَّذَاتِ، فَلَمَّا مَرَضَ مَرَضُهُ الَّذِي مَاتَ فِيهِ جَعَلْتُ أَنْفُثُ عَلَيْهِ وَأَمْسَحُهُ بِيَدِ نَفْسِهِ، لَأَنْتَهَا كَانَتْ أَعْظَمَ بَرَكَةً مِنْ يَدِي. {الحديث: ۵۶۷۸ = ۵۸۷۰ فم. تجرید/۵، رقم: ۱۶۲۳ = ۴۴۳۹، ۱۶، ۵۰، ۵۷۳۵، ۵۷۵۱}:

عائیشه (همزای خودای بی) فهرمووی: ده ستووری پیغه مبه ر (دروودی خودای له سر بی) وابوو، کاتی یه کی له که سوکاره که ی خو ی نه خویش ده که وت، سوو ده تی: (قُلْ هُوَ اللَّهُ) و سوو ده تی: (قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ) و (قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ) ی به سه ریدا ده خویندو له پاشا به ته رای ی دهمی پفی ئی ده کرد، به لام له و نه خویشیه دا، که پیغه مبه ر تیادا

مهرگ بوو به میوانی، من خوّم سوورده تکه کانم به سه ریډا ده خویندو نه نجا به تهرایی دهم فووم ئی دهکرد، به لّام دهستی پیغه مبهه ر خویم هه لده گرتو دهمینا به سه ر جهسته ی پیرۆزیدا، له بهرئه وهی که دهستی نهو گه لئ گه لئ له دهستی من به پیتو فهر و بهر که تر بوو). {تاج/۳، زنجیره: ۷۵، ژماره: ۲۰۳۷ ج/۴}.

۱۱۲۲) نووخته کردن به پیرۆزی ناوی خوداو به ناگرتن به ناوی خوداو سینه ته

جوانه کانی خودا (۵۷۰۱)

بَابُ: الرِّقِيَّةِ بِاسْمِ اللَّهِ وَالتَّعْوِيذِ

۱۴۴۷- عَنْ عُمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ الثَّقَفِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّهُ شَكَاَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَجَعًا يَجِدُهُ فِي جَسَدِهِ مُنْذُ أَسْلَمَ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «ضَعْ يَدَكَ عَلَى الَّذِي تَأْلَمُ مِنْ جَسَدِكَ، وَقُلْ: بِاسْمِ اللَّهِ ثَلَاثًا، وَقُلْ سَبْعَ مَرَّاتٍ: أَعُوذُ بِاللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ وَأُحَازِرُ». {الحديث: ۵۷۰۱ = ۵۶۹۳ فم. أبو داود. طب: ۳۸۹۱. ترمذی. طب: ۲۰۸۰. تحفة الأشراف: ۹۷۷۴}:

عومانی کوری نه بولعاصی نه ل تهقه فی (رمزی خودای ئی بین) عهرزی پیغه مبهه ری کرد (دروودی خودای له سه ر بین) که نه وه تی موسولمان بووم، ئازاری له جهسته مدا پهیدا بووه، پیغه مبهه ریش (دروودی خودای له سه ر بین) پیی فهرموو: (دهستت دابنئ له سه ر نهو شوینه ی جهسته ت که دهئیش و سی جار بلئ: (باسم الله: به ناوی خودا!) وه حهوت جاریش بلئ: (أَعُوذُ بِاللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ وَأُحَازِرُ): په نا ده گرم به خوداو به ته وانایی نهو له زیانی نه م ئیش و ئازاره ی که ههستی پی ده که م و مه ترسیم ههیه لی!)

له تاجدا ده فهرموئ: گمته ی نه بو داوودو ته رمه زی بو نه م فهرمووده یه ئاوایه: عوتمان ده فهرموئ: ژانیکم له گه لدا بوو، نه وهنده ی نه ما بوو که بمکوژی، جا چوومه لای پیغه مبهه ر (دروودی خودای له سه ر بین) فهرمووی: (حهوت جار دهستی راست به سه ر جیی ژانه که دا بهینه و هه موو جاری له گه لیدا بلئ: أَعُوذُ بِعِزَّةِ اللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ: په نا ده گرم به گه ورهیی و دهسته لات و ته وانایی خودا له زیانی نه م ئیشه ی که ههستی پی ده که م).

فهرمووی: که ئەمەم کرد، ئیتر خودا ئەو ژانەى لەکۆل خستەم، ئیتر منیش لەوساکەود، کەسوکارو خەلکی تریش رادەسپێرم کە لەکاتى هەبوونی ئیش و نازاری لەجەستەیاندا ئاوابکەن و بەم شیۆمیە ئەو نزایە بخوینن). {تاج/۳، زنجیرە: ۷۴، ژمارە: ۳۰۳۲}.

(۱۱۲۳) پەناگرتن بە خودا لەزیانی شەیتانی وەسودەسە لەناو نوێژدا.

(۵۷۰۲ - ۵۷۰۴)

بَابُ التَّعْوِذِ مِنْ شَيْطَانِ الْوَسْوَسةِ فِي الصَّلَاةِ

۱۴۴۸- عَنْ أَبِي الْعَلَاءِ: أَنَّ عُمَرَ بْنَ أَبِي الْعَاصِ أَتَى النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ حَالَ بَيْنِي وَبَيْنَ صَلَاتِي وَقِرَاءَتِي يَلْبِسُهَا عَلَيَّ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «ذَلِكَ شَيْطَانٌ يُقَالُ: لَهُ خَنْزَبٌ، فَإِذَا أَحْسَسْتُهُ فَتَعَوَّذْ بِاللَّهِ مِنْهُ، وَاتَّقِلْ عَلَى يَسَارِكَ ثَلَاثًا»، قَالَ: فَفَعَلْتُ ذَلِكَ، فَأَذْهَبَهُ اللَّهُ عَنِّي. {الحديث: ۵۷۰۲ = ۵۶۹۴ فم:}

ئەبو عەلاء فەرمووی: عوتمانى كورى ئەبولعاصى شەقەفى (رمزى خودای ئى بى)
فەرمووی: چووم بۆ خزمەتى حەزەمت (دروودى خودای لەسەر بى) عەرزیم کرد: قوربان! ئەى
پێغەمبەرى خودا! بەراستى شەیتان نوێژەكەمى ئى شیواندووم، خویندنى ناو
نوێژەكەى ئى تىك داوم، نازانم چەند ركات دەكەم، قورئان خویندەكەم ئى دەشیوى،
خۆشى و لەزەمت لە نوێژەكەم وەرناگرم. خۆشەویست (دروودى خودای لەسەر بى) فەرمووی:
(ئەو شەیتانىكە ناوى خەنزەبە، كە هەستت پێى كرد، سى جار ئەعوزو بیللا بكەو
پەنا بگرە بەخودا لى و لەلای چەپتەووە سى تف رۆكە!). فەرمووی: ئیتر وام كرد،
خودای گەورەمیش وەسودەسو دله راوكیكەى لەكۆل خستەم). {تاج/۱/۲۵۰، زنجیرە:
۷۵، ژمارە: ۴۹۶ چاپى چوارەم}.

۱- خويندنی ئه م نزايه و تف روکردنه كه، نابى له ناو نويزه كه دا بى، يا له پيش دهست پيكرديندا، يا له پاش ته واو كردنى. ئه م فهرموودميه به لگه يه له سهر ئه وه ههركاتى و له ههر شوينى مروف ههستى به زيانى شهيتان و وسوسه سى ئه م مهلعوونه كرد، سوننه ته سى جار (أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) بكا، يا به ههر سيغه يه كى تر په نا بگرئ به خوداى گه و ره لى و سى تف له لای چه پيه وه روڤكات، به لام نابى له كاتى تف روکردنه كه دا، كي شه يه كى ئه ده بى دروست بكا، وهك ئه وه رووى له كه سى بى و كه سه كه واهه ست بكا كه تفه كه له و دهكا، يا له ناو مزگه و تا تفه كه روڤكا، يا تفه كه بهر شتيكى پاك بكه وئ، وهك ناو و نان و قابو شتى وا. له غايه المامل شهر حى تاجول ئوصلدا دمفه رموى: (له پيش دهست پيكردينى نويزه كه دا سى جار (أَعُوذُ بِاللَّهِ) بكاو سى تف له لای چه پيه وه روڤكا. {تاج/۱، ص ۱۸۴ هامش رقم: ۱۰، ط/۴}.

نه وه وى (رهحمته خوداى ئى بى) دمفه رموى: مه به ست له (رىق) و (نفت) و (تفل) له م جوړه شوينا نه دا، پفيكى بى ته رپيه، به لام به ههر حال، تفيش ده بى، پفى ته رپيش ده بى. {بېروانه: شهر حى نه وه وى، بهرگى/۱۴، ص ۴۰۳، حديث رقم: ۵۶۷۸ شيخا، هه روا بهرگى/۱۵، ص ۱۸. كتاب الرؤيا طبعة ثانية}.

۲- عوتمانى كورى ئه بولعاصى ئه ل-شه قه فى (رمزى خوداى ئى بى) هاوه ئيكي ناودارى پيغه مبه ره، كۆمه ئى فهرمووده ي هه يه له سه حى موسى لىمدا، هه روا له (السُنن) دا، ومفده كه ي ئه قيف كاتى هاتن، ئه وپشيان له گه ئدا بوو، ئىسلام بوو، پيغه مبه ر (درووى خوداى له سهر بى) كردى به كارمه ندى سهر طائيف، ئه بوبه كرو عومهر يش له وئ هيشتيانه وه، له پاشا له سالى پازده ي كوچيدا، عومهر كردى به كارمه ندى سهر عومان و به حره ين، له پاشا له به صره نيسته جى بوو هه تا له وئ له سه رده مى جينشيني موعاوييه دا مه رگ بوو به ميوانى، هه ندى ده ئين سالى په نچاو پينچ و هه ندى ده ئين: سالى په نچاو يهك مردوو!

له پاش مهرگی پیڅه مېهر (مروودی خودای له سمر بڼ) گه لای هوز له ئیسلام هه لگه پرانه وه،
ته قیفیش ویستیان له ئیسلام پاشگهز بڼه وه، به لام عوتمان نه یه یشته پاشگهز
بڼه وه و وتاریکی دا بویان و فهرمووی: (ئیوه دواترین هوز بوون که ئایینی پیروزی
ئیسلامتان هه بوو لکړدووه، مه بن به سووری بهرله شکرو یه که م هوز بن که له ئیسلام
پاشگهز بڼه وه).

خوی دمه رموئ: (کاتی ئامینه کی وده هه ب پیڅه مېهری بوو، من ناماده کی
ئه وکاته بووم). له سمر هم بنیاته ده ب نزیکه کی سه دو بیست سال ژیا ب.

۱۱۲۴) نوو شته کی که س که زنده و شتی وا پیوه دی دابی به خویندنی سوورده تی
فاتحه. (۵۶۹۷ - ۵۷۰۰)

باب: رُقِيَّةُ اللَّيْثِ بِأَمْرِ الْقُرْآنِ

۱۴۴۹- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ
(صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) كَانُوا فِي سَفَرٍ، فَمَرُّوا بِحَيٍّ مِنْ أَهْلِ الْعَرَبِ، فَاسْتَضَافُوهُمْ، فَلَمْ
يُضِيفُوهُمْ، فَقَالُوا لَهُمْ: هَلْ فِيكُمْ رَاقٍ؟ فَإِنَّ سَيِّدَ الْحَيِّ لَدَيْغٍ أَوْ مُصَابٍ؟ فَقَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ:
نَعَمْ، فَأَتَاهُ فَرَقَاهُ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ فَبَرَأَ الرَّجُلُ، فَأَعْطَى قَطِيعًا مِنْ غَنَمٍ، فَأَبَى أَنْ يَقْبَلَهَا،
وَقَالَ: حَتَّى أَذْكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَأَتَى النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ)، فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَاللَّهِ مَا رَقِيتُ إِلَّا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ، فَتَبَسَّمَ
وَقَالَ: «وَمَا أَدْرَاكَ أَنَّهَا رُقِيَّةٌ؟» ثُمَّ قَالَ: «خُذُوا مِنْهُمْ، وَاضْرِبُوا لِي بِسْمِهِمْ مَعَكُمْ».
{الحديث: ۵۶۹۷ = ۵۶۸۹ فم = فتح الملهم. تجريد/ ۳، رقم: ۱۰۰۶ = ۲۲۷۶، ۵۰۰۷،
: {۵۷۳۶، ۵۷۴۹}

هم فهرمووده په له ته جریدی بوخاری و تاجول ئوصولدا ئاواپه، دهیکه یی به
رافه ی هم فهرمووده په ی ئیره ی موسلیم:

ئه بو سه عیدی خودی (مزی خودای ل بڼ) فهرمووی: دهسته یی له یاران ی پیڅه مېهر
(مروودی خودای له سمر بڼ) بووین، چووین بو سه فهری، رویشتن تالای خیل ی عره بده،
لاماندا، ویستمان که به میوان هه بوو لمان بکه، به لام خیل هه که رازی نابن و دایان

نەكردىن و مىواندارىيان پى نەكردىن، جا ئاغاي خىلەكە شت پىۋەى دەدا، وە بەزۆر شت ھەۋلى لەگەل دەدەن، بەلام سوۋدى نابى بۆى تا ھەندىكىان دەلىن: بۇناچن بۇناو ئەم كارۋانىيە، كە لىردەدا لايان داۋە، سا بەشكوو چارەيى لەلەى كەسىكىان ھەبى.

جا دەرۆن بۇلايان و دەلىن: سەرخىلەكەمان شت پىۋەى داۋە و بەزۆر شت ھەۋلمان لەگەلى داۋە، بەلام سوۋدى نىيە بۆى، ئايا لەلەى كەسى لەئىۋە چارەيى، چارەسەرى نىيە؟ يەكىكىان (كە ئىمامى نەۋەى دەفەرمۇى: ئەبو موسا خۆى بوۋە) دەلى: با، بەخودا من نوۋشتەى گەزەندە دەكەم، بەلام بەخودا چونكە ئىمە داۋى مىۋاندارىمان لىتان كەرد، كەچى ئىۋە داتان نەكردىن و رازى نەبوون، منىش دوۋعاتان بۇ ناكەم، ھەتا سەرقەلەمانە پىكەمان بۇ بىرپار نەدەن.

ئىنجا رىكەكەون لەسەر بىركەيى پەز، ئىتر ئەبو موسايش لەگەلىان دەچى بۇلەى سەرخىلەكەيان و لەۋى سوۋەتى (الحمد لله رب العالمين) بەسەرىا دەخوئى و بەتەپرايى دەمى كەمى تفى لى دەدا، وە ھەتا ھەوت جار ئەمە دوۋبارە دەكاتەۋە، ھەموو جارلى لەپىشا فاتىجە دەخوئى، وە ئەنجا بەتەپرايى دەمى پى لى دەكا، ئىتر شتپىۋە دراۋەكە ۋەك و شترى لەپەت بەربى، دەست و پاى كرايەۋە ھەستەۋ كەۋتە گەپرو رۆيشتەن و يەك دەنك پەلە قازى و پەلە فەرتى و پەلە پروۋسكىى نەما.

فەرمۇى: ئىتر ئەو سەرقەلەمانەى كە لەسەرى پىك ھاتبوۋىن بەتەۋاۋى دايان پىمان.

جا ھەندى كەسىان گوتيان: با بەشى بىكەين لەناو خۇمانا، بەلام دوۋعا خۇيەكە فەرمۇى: دابەشەى مەكەن تا دەچىنەۋە لى پىغەمبەر (دروۋى خۇداى لەسەر بى) و راستى روۋداۋەكەى عەرز دەكەين، ھەتا بزانىن ئەو فەرمانى بەچىيە پىمان، جا كەھاتنەۋە لى پىغەمبەر (دروۋى خۇداى لەسەر بى) و ئەمەيان بۇيگىرايەۋە، فەرمۇى: (چۇنت زانى كە ئەۋە دوۋعايە؟!). فەرمۇى: (شتى راست بوو خۇدا خستىە ناو دلمەۋە).

فهرمووی: (شتی باشتان کردووه، دهی دابهشی بکه‌ن و پشکی‌کیش بو‌من دابنن له‌گه‌ل خو‌تاندا، هه‌تا به‌ته‌واوی دل‌نیابن له دروستی کاره‌که‌تان و له حه‌لا‌لی سه‌ر قه‌له‌مانه‌که‌تان و له‌و‌کر‌یه‌ی که ومرت‌ان گرتووه).

جا پی‌غه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) له‌پاش دابه‌ش‌کردنه‌که دیسانه‌وه ره‌زامه‌ندی خو‌ی دهر‌بر‌یه‌وه به‌زمرده خه‌نه‌یی!).

له گیر‌انه‌وه‌یه‌کی تاجا: (هه‌ندی که‌سیان نه‌مه‌یان به‌دل نه‌بوو، وه ده‌یان‌گوت: تو‌ئهی ئه‌بو مووسا! له‌سه‌ر نامه‌ی خودا کر‌یت وهر‌گرتووه، تا کاتی هاتینه‌وه بو مه‌دینه، گوتیان: ئهی پی‌غه‌مبه‌ری خودا! ئه‌بو مووسا له‌سه‌ر قورئانی نامه‌ی خودا کر‌یی وهر‌گرتووه؟ ئه‌ویش (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) فهرمووی: (ره‌واترین شت که کر‌یی له‌سه‌ر وهر‌بگرن قورئانی پی‌روژه، که نامه‌ی خودای گه‌وره‌یه) ز {تاج/۳، زنجیره: ۷۵، ژماره: ۳۰۳۹ چاپی چواره‌م} + {تاج/۳، زنجیره: ۷۵، ژماره: ۳۰۴۰ ج/۴ = چاپی چواره‌م}.

۱۱۲۵) نوو‌شته کردن بو‌ده‌مه‌ستی هه‌موو جانه‌وه‌ریکی زه‌هردار.

(۵۶۸۱ - ۵۶۹۶)

بَابُ: الرُّقِيَّةِ مِنْ كُلِّ ذِي حُمَةٍ

۱۴۵۰- عَنْ الْأَسَدِ قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) عَنِ الرُّقِيَّةِ؟ فَقَالَتْ: رَخَّصَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لِأَهْلِ بَيْتٍ مِنَ الْأَنْصَارِ فِي الرُّقِيَّةِ مِنْ كُلِّ ذِي حُمَةٍ. {الحديث: ۵۶۸۱ = ۵۶۷۳ ف.م. تجريد/۵، رقم: ۱۸۸۳ = ۵۷۴۱. تحفة الأشراف: ۱۶۰۱۱}.

ئه‌له‌سه‌وه‌د فهرمووی: پر‌سیم له عائی‌شه (ره‌زای خودای بی) له‌بار‌هی نوو‌شته‌و چاو‌ه‌زار‌وه‌ه؟ فهرمووی: پی‌غه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) مؤ‌له‌تی دا به‌مال‌ی ئه‌ن‌ساری که نوو‌شته‌و چاو‌ه‌زار‌و ده‌مه‌ست بکه‌ن بو‌هه‌موو جانه‌وه‌ریکی زه‌هردار، وه‌ك مارو دوو‌پش‌ك و زمرده‌واله‌و هه‌موو چزوودارو زه‌هر‌دار‌یکی تر).

(۱۱۲۶) نووشتەى ميکووته. (۵۶۸۱ - ۵۶۹۶)

بَابُ: فِي الرُّقِيَةِ مِنَ الثَّمَلَةِ

۱۴۵۱- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: رَخَّصَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي الرُّقِيَةِ مِنَ الْغَيْنِ، وَالْحُمَةِ، وَالنَّمَلَةِ. {الحديث: ۵۶۸۸ = ۵۶۸۰ فم}:

ئەنەسى كورې مالېك (رمزى خوداى ئىبنى) فەرمووى: پېغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى) رېگەى ئىمەى داوھ كە چاومزارو دەمبەستى مارو دووپشك و جرو جانەوهرى زەهردارو ژەهردارو نووشتە و نزاى نەخۆشى ميکوته بکەين). {تاج/۳، زنجیره: ۷۳، ژمارە: ۳۰۲۵ ج/۴}.

(۱۱۲۷) نووشتەى دووپشك. (۵۶۸۱ - ۵۶۹۶)

بَابُ: فِي الرُّقِيَةِ مِنَ الْعُقَرِ

۱۴۵۲- عَنْ جَابِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: نَهَى رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَنِ الرُّقِيِّ؟ فَجَاءَ آلُ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهُ كَانَتْ عِنْدَنَا رُقِيَّةٌ، نَرُقِّي بِهَا مِنَ الْعُقَرِ وَإِنَّكَ نَهَيْتَ عَنِ الرُّقِيِّ، قَالَ: فَعَرَضُوهَا عَلَيْهِ، فَقَالَ: «مَا أَرَى بِأَسَا، مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَنْفَعَ أَخَاهُ فَلْيَنْفَعْهُ». {الحديث: ۵۶۹۵ = ۵۶۸۷ فم}:

جابر (رمزى خوداى ئىبنى) فەرمووى: پېغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى) جلەوگيرى کرد لەنووشتە کردن، خزماني عەمرى كورې حەزم هاتن بۆ خزمەتى حەزەرەتى پېغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى) گوتيان: ئەى پېغەمبەرەى خودا! ئىمە لەمە وپېش نووشتەمان دەکرد، نووشتەى دووپشكمان دەکرد، بەلام ئیستا تۆ جلەوگيرى لەنووشتە کردن دەکەى، سەبارەت بەئىمە فەرمانت بەچىيە؟ خۆشەويست (دروودى خوداى لەسەر بى) فەرمووى: (ئەو نووشتە و دووعايانەى كە دەيانكەن، كامانەن نیشانمیان بدن).

ئەوانیش نووشتە و دووعاكانى خۆيان خويندەوھ بۆ پېغەمبەرەو عەرزیان کرد كەچین و جى نین. ئەویش (دروودى خوداى لەسەر بى) فەرمووى: (لەم نووشتانەى ئیوھدا شتى

خراپ نابینم، بەشیوەی گشتیتش وەك دەستووریکی دامەزراو: هەر كەسیكتان دەتوانی، بەهەر شیوەیی بێ، بەهۆی نووشتەووە بێ، یا بەهۆی شتیکی ترەووەبێ، باسوود بە برادەریکی خۆی بگەیهنێ، با درێغی ئی نهكا. {تاج/٣، زنجیره: ٧٣، ژماره: ٣٠٢٠، ٣٠٢١، ٣٠٢٢، ٣٠٢٣، ٣٠٢٤}.

١٤٥٣- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّهُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لَقِيتُ مِنْ عَقْرَبٍ لَدَعَتْنِي الْبَارِحَةَ، قَالَ: «أَمَّا لَوْ قُلْتُ حِينَ أَمْسَيْتَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، لَمْ تَضُرْكُ». {الحديث: ٦٨١٨}.

ئەبو ھورەیرە (ڕەزای خودای ئی بێ) ڤەرمووی: ڤیاوی ھاتە خزمەتی ھەزەرت (دروودی خودای لەسەر بێ) عەزیزکرد: ئەو ڤیغەمبەری خودا! ئەم شەو دووڤشکی ڤیمەویدە، تا بەیانی خەوم ئی نەکەوت. ڤەرمووی: (ئەدی ئەگەر لەکاتی ئیوارەدا بتگوتبایە: {أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ}: ڤەنا دەگرم بە وشە تەواوەکانی خودا لەزیان و وەزەنی ئەوەی کە خودا خۆی دروستی کردوو، ئەگەر ئەم نزایەت سەر لەئیواری، بخویندبایی، مەگەر ھەزی خودای لەسەر بوایە، دەنا ئەو دووڤشکە زیانی نەدەبوو بۆت). {تاج/٣، زنجیره: ٧٤، ژماره: ٣٠٢٥} + {تاج/٣، زنجیره: ٧٤، ژماره: ٣٠٣٣ ج/٤}.

(١١٢٨) چاوینی راستەو بۆی ھەیە. (٥٦٦٣ - ٥٦٦٦)

بَابُ: الْعَيْنُ حَقٌّ وَإِذَا اسْتُغْسِلْتُمْ فَاغْسِلُوا

١٤٥٤- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «الْعَيْنُ حَقٌّ، وَلَوْ كَانَ شَيْءٌ سَابَقَ الْقَدَرَ سَبَقَتْهُ الْعَيْنُ، وَإِذَا اسْتُغْسِلْتُمْ فَاغْسِلُوا». {الحديث: ٥٦٦٦ - ٥٦٥٨ فم: ٤}

ئەبنو عەبباس (ڕەزای خودایان ئی بێ) ڤەرمووی: ڤیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ڤیغەمبەر (چاوینی راستەو ھەیە و کاریگەری ھەیە، گریمان شتی

ۋابوۋايە كەدەست پېشكەرى لى چارەنۋوسى خۇدايى بىكرادايە، چاۋى پېس دەستپېشكەرى لى دەكردو دەيئەنگاوت، چۈنكى چاۋى پېس ئەۋەندە كارىگەر، جا ئەگەر دىنباۋو، كەس ئى بوو بەچاۋتانەۋو داۋايان لى كىردن كە خۇتان بىشۇرن بۇيان، ئەۋە خۇتان بىشۇرن ئاۋەكە لى شىكا كۆيكەنەۋو لەپاشا ئاۋى خۇشۇردنەكەتان بىكەن بەسەر ئەۋەكەسەدا كەبوۋە بەچاۋتانەۋو، تا خۇدا شىقايىدا. (تاج/۳، زىجىرە: ۶۶، ژمارە: ۲۹۹۹).

روونكردنهۋە:

لى تاجدا دەفەرمۇي: دەستوورى ئەم خۇشۇردنەيش ئاۋايە: بەيى ئەم فەرموودەيە دواۋە، كە ئەحمەدو نەسائى ئىبنو حەببان (رەحمەتى خۇدايان لى بى) گىپراۋايانەتەۋە:

(چاۋ پېسەكە دەموچاۋى ۋە ھەردو دەستى ھەتا ھەردو ئانىشكى ۋە لەشى لەناۋكى بەرە خوار، تا خوارەۋە دەشۇرئى ۋە ئەۋ ئاۋە چۆراۋەيە دەكەنە قاپىكەۋە دەيكەن بەسەر سەرو پىشتى ئەۋ كەسەدا كەبوۋە بەچاۋيەۋە، پاشان قاپەكە دەمەۋ نخوون دەكەنەۋە، ئىتر بە فەرمانى خۇدا چاۋىنىي بەچاۋەبوۋەكە خۇش ۋە چاك دەيىتەۋە. {بىروانە: تاج/۳، زىجىرە: ۶۶، ژمارە: ۳۰۰۰}.

(۱۱۲۹) نوۋىستەي بەچاۋەبوۋن، واتە: چاۋەزار. (۵۶۸۱ - ۵۶۹۶)

بَابُ فِي الرُّقِيَةِ مِنَ الْعَيْنِ

۱۴۵۵ - عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَأْمُرُنِي أَنْ أَسْتَرْقِيَ مِنَ الْعَيْنِ. {الحديث: ۵۶۸۶ = ۵۶۷۸ ف.م. تجريد/۵، لاپەرە: ۱۷۶، رقم: ۱۸۸۱ = ۵۷۳۸ فتح الباری. تحفة الأشراف: ۱۶۱۹۹}:

عائىشە ھاۋسەرى پىغەمبەر (دروۋى خۇدا لەسەر پىغەمبەر ۋە لەسەر ھەموو ھاۋەل ۋە ھاۋسەرەكانى بى) فەرموۋى: جاران پىغەمبەر (دروۋى خۇدا لەسەر بى) فەرمانى

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) رَأَى بِوَجْهِهَا سَفْعَةً، فَقَالَ: «بِهَا نَظْرَةٌ، فَاسْتَرْقُوا لَهَا»، يَعْنِي بِوَجْهِهَا صُفْرَةً. {الحديث: ٥٦٨٩ = ٥٦٨١ فم. تجريد/ ٥، رقم: ١٨٨٢ = ٥٧٣٩ فتح الباری. تحفة الأشراف: ١٨٢٦٦} :

نوم سه‌له‌مه‌ی هاوسه‌ری پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌رو ره‌زای خودا له‌هه‌موو هاوه‌ل و هاوسه‌ره‌کانی بئ) فه‌رمووی: پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ) له‌مالی من بوو، کچۆ‌له‌یه‌کی بینی پلئ به‌ده‌مو چاویه‌وه بوو، فه‌رمووی: (ئه‌مه‌ بووه به‌چاوه‌وه، چاوه‌زاری بۆ بکه‌ن!) واته پلئیکی زه‌رد به‌ روویه‌وه بوو، وه‌ک خه‌رکانه. {تاج/ ٣، زنجیره: ٦٦، ژماره: ٣٠٠١ ج/ ٤}.

(١١٢١) نووخته‌کردن به‌ خۆلی زه‌وی. (٥٦٨١ - ٥٦٩٦)

بَابُ: الرُّقِيَّةِ بِتُرْبَةِ الْأَرْضِ

١٤٥٨- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) كَانَ إِذَا اشْتَكَى الْإِنْسَانُ الشَّيْءَ مِنْهُ أَوْ كَانَتْ بِهِ قَرْحَةٌ أَوْ جَرْحٌ، قَالَ: النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِإِصْبَعِهِ هَكَذَا، وَوَضَعَ سَفِيَانُ سَبَابَتَهُ بِالْأَرْضِ، ثُمَّ رَفَعَهَا: «بِاسْمِ اللَّهِ تُرْبَةُ أَرْضِنَا بِرِيقَةٍ بَعْضُنَا، لِيُشْفَى بِهِ سَقِيمُنَا بِإِذْنِ رَبِّنَا»، قَالَ ابْنُ أَبِي شَيْبَةَ: «يُشْفَى»، وَقَالَ زُهَيْرٌ: «لِيُشْفَى سَقِيمُنَا». {الحديث: ٥٦٨٣ = ٥٦٧٥ فم. تجريد/ ٥، رقم: ١٨٨٤ = ٥٧٤٥، ٥٧٤٦ فتح الباری. أبو داود. طب: ٣٨٩٥. ابن ماجه. طب: ٣٥٢١. تحفة الأشراف: ١٧٩٠٦} :

عائیشه (ره‌زای خودای ئی بئ) فه‌رمووی: ئه‌گه‌ر که‌سه‌ی ئی‌شئ، ئازاری له‌ له‌شیا بوایه، یاخود برینی، یا زامیکی پیوه بوایه، پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ) په‌نجه‌ی شایه‌تمان‌ی خوی به‌تفی خوی ته‌ر ده‌کردو ده‌ینایه‌ سه‌ر خا‌ک و په‌نجه‌ی تو‌زی خۆلی پیوه ده‌لکا، ئه‌وجا په‌نجه‌ی به‌ خۆل و ته‌راییه‌که‌ی ده‌میوه‌وه ده‌هینا به‌سه‌ر شوینی ئازاره‌که‌داو له‌وکاته‌دا ئه‌م نزایه‌ی ده‌خویندو ده‌یفه‌رموو: {بِاسْمِ اللَّهِ، تُرْبَةُ أَرْضِنَا، بِرِيقَةٍ بَعْضُنَا، لِيُشْفَى بِهِ سَقِيمُنَا، بِإِذْنِ رَبِّنَا} :

واتە: بە پىرۆزىي ناۋى خوداى گەورە، دۇعاو نزاو نووشتەت بۆدەكەم، ئەمە خاگى زەۋى خۆمانە، لەگەل تەراپىي دەمى موسولمانى لەخۆمانە، بەفەرمانى پەرورەدگارمان، دەبى بەچارەو دەرمان بۆ نەخۆشمان(۱).

ئەم فەرمودەيە ئىمامى موسلىم لەسئ مامۇستاي خۆيەۋە دەگىرپتەۋە، كە ئەبۇبەكرى كورى ئەبو شەيبەو زوھەيرى كورى حەربو ئىبنو ئەبى عومەرە، ھەركەسئ لەم سئ مامۇستايە رستەى كۆتاييان بەشىۋەي گىراۋمتەۋە، كەمى جىايە لەۋى تريان، ئىبنو ئەبى عومەر ناۋى دەگىرپتەۋە: (لِشْفَى بِهِ سَقِيمُنَا). ئىبنو ئەبى شەيبە ناۋى دەگىرپتەۋە: (لِشْفَى بِهِ سَقِيمُنَا) واتە: بەبى لامى ئەمرەكە، زوھەيرىش ئاۋا: (لِشْفَى سَقِيمُنَا) واتە: بەبى (بە). گەرچى ئەم سئ لەفزە، لەدەقى عەرەبىيەكەدا، رۆل دەبينو لەۋاتادا كاريگەرييان ھەيە، بەلام لە كوردىيەكەدا مەئالى ھەرسىكيان ئەۋەدەيە كە نووسراۋە.

۱۴۵۹- عَنْ خَوْلَةَ بِنْتِ حَكِيمِ السُّلَمِيَّةِ تَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «مَنْ نَزَلَ مَنْزِلًا، ثُمَّ قَالَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ، لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ حَتَّى يَرْتَحِلَ مِنْ مَنْزِلِهِ ذَلِكَ». {الحديث: ۶۸۱۷}.

خەۋلەى كچى حەكىمى ئەل-سولەمىيە (رمزى خوداى لى بىن) فەرموۋى: (ھەركەسئ كاتى دەچىتە جىگەين، يا دەچىتە ھەۋارى نوئ بلى: {أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ}: پەنا دەگرم بە پىرۆزىي وشە تەۋاۋەكانى خودا، لەشەرى ھەموو دروسكراۋانى خودا). ھەركەسئ لەم كاتەدا ئەم نزاىە بخوئىنى، ئىتر ھىچ شتى زىيانى پى ناگەيەنى، ھەتا لەو شوئىن ۋە ھەۋارە دەگوئزىتەۋە).

روونكرندنەۋە:

خەۋلەى كچى حەكىم، ھاۋەلى پىغەمبەرە، ھاۋسەرى عوئمانى كورى مەظعوون بوو، ئافرەتتىكى فريشتە ئاسا، زۆر خودا پەرست بوو، ھەمىشە بەرۆز بەرۆزوو بوو، بەشەۋىش سەرگەرمى شەۋ نوئز بوو.

۱۱۲) له کاتی نه خوښی و نازارا، بیاو نووښته ده کا بو که سوکاری.

(۵۶۷۱ - ۵۶۸۰)

باب: رُفِیَةُ الرَّجُلِ أَهْلُهُ إِذَا اسْتَكْوَا

۱۶۶۰- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِذَا اشْتَكَى مِنَّا إِنْسَانٌ مَسَحَهُ يَمِينَهُ ثُمَّ قَالَ: «أَذْهَبِ الْبَاسَ، رَبَّ النَّاسِ، وَاشْفِ أَنْتَ الشَّافِي، لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ، شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا»، فَلَمَّا مَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَقُلَّ أَخَذْتُ بِيَدِهِ، لِأَصْنَعَ بِهِ نَحْوَ مَا كَانَ يَصْنَعُ، فَانْتَزَعَ يَدَهُ مِنِّي، ثُمَّ قَالَ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَاجْعَلْنِي مَعَ الرَّفِيقِ الْأَعْلَى»، قَالَتْ: فَذَهَبْتُ أَنْظُرُ، فَإِذَا هُوَ قَدْ قَضَى. {الحديث: ۵۶۷۱ = ۵۶۶۳ فم. تجرید/ ۵، رقم: ۱۸۶۹ = ۵۶۷۵، ۵۷۴۳، ۵۷۴۴، ۵۷۵۰}:

عائشه (رمزای خودای لی بن) فهرمووی: دهستووری پیځه مبهه (دروودی خودای له سهر بن) وابوو، کاتی که سئ له ئیمه نازاریکی ببوايه، دهستی راستی ده هیئا به سهر شوینی نازاره که داو دهیضه رموو: (أَذْهَبِ الْبَاسَ، رَبَّ النَّاسِ، وَاشْفِ أَنْتَ الشَّافِي، لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ، شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا):

واته: نهی خودای من! نهی په روه ردگاری هه رچی ئاده میزاده! نهی لابه ری ئیش و نازارا! شیفای بده و خوښ و چاکی بکه روه، شیفاده ری به راستی هه ر خوټیت و خوښ بوونه وه هه ر به دهستی تویه، بیجگه له تو شیفاده ری تر نییه، نه گهر خواستی توی له سهر نه بی، درمان و نوشتی پاره ناگا، شیفایه کی ته واوی و که هیج دردی نه هیلی!).

جا کاتی پیځه مبهه ر خوښ نه خوښ که وت و درده که ی گران بوو، دهستیم گرت تاله سهر شیوه ی جارانی خوښ نه و دوعایه ی بو بکه م که نه و جارانی کاتی نه خوښ ده بووین ده یکرد بو ئیمه، که چی دهستی خوښ له دهستم راپسکاند، له پاشا فهرمووی: (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَاجْعَلْنِي مَعَ الرَّفِيقِ الْأَعْلَى): خودایه! لیم خوښه و شادم که به دیداری هاوړی هه ره پایه بلندو بمبه روه بوئاو یاران ی نه نجومه نی بالا (مه له ئوله علا) که وان له په نای خوټا).

عائیشه فهرمووی: ئیتړ که سهرنجمدا روانیم واگیانی پاکی سپاردو فهرمانی ههقی بهجی هیئا. {تاج/۳، زنجیره: ۷۴، ژماره: ۳۰۲۸} + {تاج/۳، زنجیره: ۷۵، ژماره: ۳۰۳۷}.

۱۴۶۱- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) كَانَ يَرْقِي بِهَذِهِ الرُّقِيَّةِ: «أَذْهَبِ الْبَاسَ، رَبَّ النَّاسِ، بِيَدِكَ الشِّفَاءُ، لَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا أَنْتَ». {الحديث: ۵۶۷۶ = ۵۶۶۸ فم:}

عائیشه (رمزای خودای لی بئ) فهرمووی: جاران پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهر بئ) بهم دوعایه نووشتهی دهکرد: (أَذْهَبِ الْبَاسَ، رَبَّ النَّاسِ، بِيَدِكَ الشِّفَاءُ، لَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا أَنْتَ):
واته: ئه ی خودایه! ئه م نازاره بهر وه بو لای خوټ، ئه ی پهرو مردگاری کو مه ئه ی
ئاده میزاده کان! چاره و چاره سهر و خو شبوونه وه ههر به دهستی تو یه، لابه ری ئه م
ئیش و نازاره ته نیا ههر تو ی و بهس).

-۱۱۳۳

بَابُ: لَا بَاسَ بِالرُّقَى مَا لَمْ يَكُنْ فِيهِ شَرِكٌ

۱۴۶۲- عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ الْأَشْجَعِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كُنَّا نَرْقِي فِي الْجَاهِلِيَّةِ، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! كَيْفَ تَرَى فِي ذَلِكَ؟ فَقَالَ: «اعْرِضُوا عَلَيَّ رُقَاكُمْ، لَا بَاسَ بِالرُّقَى، مَا لَمْ يَكُنْ فِيهِ شَرِكٌ». {الحديث: ۵۶۹۶ = ۵۶۸۸ فم:}

عه و ف کوری مالیک (رمزای خودای لی بئ) فهرمووی: جاران لهسهرده می نه زانیدا، واته لهسهرده می نه فامی و جاهیلیه تدا، دوعاو نووشته مان دهکرد، جا عهرزی پیغه مبهه مان کرد (دروودی خودای لهسهر بئ) ئه ی پیغه مبهه ری خودا! بو ئه م بابه ته توچی ده فهرمووی؟ فهرمووی: (ئو نووشته و دوعایانه ی ده یانکه ن گامانه ن، نیشانمیان بدنه، ههر دوعاو نووشته یی قسه و باسی شیرک و بته رستی تیا نه بی و بو نی
فره خوا یی لی نه یی قهیدی نییه). {تاج/۳، زنجیره: ۷۳، ژماره: ۳۰۲۰ ج/۴ = چاپی جواره م}.

پوختهی نامه‌ی نزاو نووخته

یه‌که‌م:

۱/ له ته‌جریدی بوخاریدا، که ناوداره به (مختصر صحیح البخاری) باب‌ه‌تیکم نووسیوه، له‌کوژتایی فه‌رمووده‌ی ژماره: ۱۰۰۶وه، ئه‌گهر ته‌ماشای بزه‌رموون جیگه‌ی خو‌یه‌تی.

جا والیردا بۆ ته‌واوکه‌ری ئه‌و باب‌ه‌ته ئه‌م فائیده‌یه له‌هه‌مان سه‌رچاوه‌وه، که په‌راوی (بَيْنَ يَدَيِ كِتَابِ اللَّهِ) یه، له‌پاش به‌کوردی کردنی، به‌کورتی و پوخته‌ی راگو‌یز ده‌که‌م، ئومیده‌که‌م که خودای گه‌وره بی‌کا به سه‌رچاوه‌ی فه‌بوولی نزاو نزاکاران:

۱/ ده‌ستوورده‌کانی نزاو نووخته و دووعا:

۱- رووکرده رووکه.

۲- له‌شی پاک بی.

۳- ده‌ستی به‌ده‌ست‌نو‌یزه‌وه بی.

۴- جل و به‌رگی پاک بی.

۵- هه‌ردوو ده‌ستی به‌پاکی هه‌تا ئاستی هه‌ردوو سه‌رشانی هه‌ژبی، وه‌ک که‌سی

له‌ئاودا نوقم بووبی و ده‌ست در‌یژبکا بۆلای خودا لی‌ی بی‌پار‌یته‌وه، که رزگاری بکا و نه‌هیل‌ی بخنکی.

۶- نزاو یادو زی‌کردو دووعا و نووخته‌که به‌نه‌ینی بی، مه‌گهر هۆیه‌ک هه‌بی بۆ

ده‌نگ هه‌ژبین، وه‌ک ئه‌وه کو‌مه‌ل‌ی له‌دوا ئه‌وه‌وه هه‌مان زی‌کر، یا هه‌مان پار‌انه‌وه‌و نزا‌یکه‌ن، له‌کاتی وادا واباشه به‌ده‌نگی به‌رزبی.

۷- له‌سه‌ره‌تاوه به‌حه‌مدو سوپاس و ستایشی خودا ده‌ست پی بکا، وه‌ک گو‌تنی

زی‌کری (الْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ) که ئه‌مه‌یه: (سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ). وه‌هه‌روه‌ها به‌سه‌لاوات له‌سه‌ر پی‌غه‌مبه‌ر، له‌پاش سوپاسی خودا، ده‌ست پی بکا.

۸- كۆتايى نزاو پارانه وه كهيش به سوپاسى خوداو سه لاوات له سهر پيغه مبه ر
كۆتايى بېت.

۹- له دوا دواييدا بلّى (ئامين).

۱۰- زۆر وړك بگرئ له كاتى نزاكرنه كه دا، به كوئى دل بپارېته وه.

۱۱- دلى لاي نزاو پارانه وه كه ي بى.

۱۲- بهرى دهستى بكاته ئاسمان و وهك سوالكه ر هه ردوو له پى پان بكاته وه، وهك
كه سى له دوستى دياريهك وهر بگرئ. ئەمە له كاتىكا بهرى دهستى بكاته ئاسمان،
كه داواى شتى باش له خودا بكا، به لام ئەگەر داواى ئەوهى ئى دهكرد، كه به لايه كى
له سهر لابه رى، واباشه پششى دهسته كانى به كراوه يى بكاته ئاسمان.

۱۳- به جه ختو به باوه رى ته واوه وه داواكه ي پيشكه ش به باره گاي زاتى
پهرومردگارى هه ره پاك و پيرۆز بكا.

۱۴- له پيشا به خودى خوى دهست پى بكا، له مه دا چه زرده تى ئيبراهيم (دروودى خودى
له سهر بى) بكا به سهر مه شق، كه دهفه رموى: (رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ
الْحِسَابُ - ۱۱/۱۴).

واته: ئەهى پهرومردگارمان! له خوّم خوښبه، له دايك و باوكم خوښبه،
له سه رجه مى موسولمانان خوښبه، له و رۆژهدا كه حيساب و ليپرسينه وه به رپا
دهيى).

۱۵- چه ند جارى نزاكه دووباره بكرىته وه، واباشه تا سى جار، دهقى نزاكه
دووباره بكرىته وه، گشت جارى كه دهيك.

۱۶- واباشه ئەگەر دهكرا، به و نزيانه نزا بكرئ، كه له قورئان و سوننه تا
هاتوون، وه دهقه كه يان پيت به پيت بگوترئ، كه ئەمە به عه ره بى پيى دهگوترئ:
(الإقتصار على اللفظ الوارد في القرآن والسنة بحروفه). يا دووعاى مه ئووور.

۱۷- باوه رى ته واوت وابى كه نزاو پارانه وه كه ت گيرايه ئەگەر مه رجه كانى
گيرابوونيان هاته جي كه ئەمانه ن:

- ۱۸- خۆراكى پاك و ھەلەل، پاكخۆرۇ ھەلەل خۆر.
- ۱۹- خۆپاراستن لەشتى نادروست و نارەواو لە زولم و زۆرۇ تاوان.
- ۲۰- ئەركە ئايىنىيەكان بەجوانى بەجى بەيىرى.
- ۲۱- پاكى لەش و دەروون و دەردەو و ناودەو.
- ۲۲- ھەلەلباردننى كاتى باش و دۆخى باش و جىگەى باش بۇ نزاو پارانەو دەو نووشتە و بەرزكردنەو دەو داوا بۆلەى خودا، وەك: رۆزى ھەينى، نىوانى بانگو قامەت، بەتايىبەتى سىيەكى كۆتايى شەو دەمەو سەھەرۇ مەلا بانگدان، لەپاش ھەموو نوپۇرە ھەرزەكان، لەناو كرنووشدا، لەناو قونووتدا، كە لەنوپۇرى بەيانى و لەنيو دەو دوايى رەمەزاندا دەخوپۇرى، يا لەو دەترى مانگى رەمەزاندا دەخوپۇرى، لەسەرەتاو تەكۇتا.
- ۲۳- بۆنەكانى نزاو پارانەو دەو نووشتە ھەر زۆر زۆرۇن، ھەموو كون و قوژبىنىكى ژيان دەگرنەو دەو، لەچركە ساتى لەدايكبوونەو دەو، ھەتا ئەو دەمەى دەجىنەو دەو ناو دوو تۆى خاكى دايكمان! لە ناوان و ھەوتەمەو دەست پى دەكات، ھەتا نوپۇرى تەرم و تەلقىنى مردو.
- ۲۴- واباشە نزا ھەمىشە دووبارە بكىتەو دەو، لەرۇژەكانا، لە ھەينىيەكانا، ھەتا گىرا دەبى، مەرفۇ لەكردنى كۆل نەدا.
- ۲۵- نزاو پارانەو دەو نووشتە جۆرى زۆرە، بە نووسىن دەبى، بەگوتن دەبى، بە نوپۇرە دەبى وەك نوپۇرى ئىستخارەو نزاو نوپۇرى گىرابوونى مرازو نوپۇرە بارانەو ناو قونووت و ناو تەحيات.
- ۲۶- واباشە لەكاتى كردنى نووشتە و نزاو، كە بەئومىدى گىرابوونى مرازبى ئەم سى شتە يەك بگرن: (قۇل و فيعل و صەدەقە: گوتن و كردار و خىر!).
- ۲۷- ھەموو نزاو نووشتەيى كە بەناوى خودا و نىشانە جوانەكانى بى دروستە، وە ھەموو جۆرە نووشتە و نزاو پارانەو دەيەكى تر، با مەئثووريش نەبى، بەمەرجى

بۆنى بىپەرستى و بىپاومىرى و جادووبازى لى نەيىخ دروستە و كاري باشە، ئىتر نووسراوبى يا خويندراو جياوازى نىيە.

۲۸- ھەلگرتنى نووشتە، بەھەر شىۋەيى بى دروستە، بەمەر جى نووشتەكە لەزاتى خۇيدا رەوابى، ەبىدوللاى كورى ەمىرى كورى عاص وايدەكرد {بىروانە: تاج/۳، زنجىرە: ۷۴، ژمارە: ۳۰۳۳}.

دووم:

۱- لەكاتى نەخۇشى و ترسو وەسۋەسە و شتى وادا نزاو دووعا سۈننەتە، پەنا گرتن بەخودا لەشەرى دروستكراوانى خۇى سۈننەتە.

۲- نووشتە و نزاى خراب، ئەگەر بەنووسىن بوو، كاتى دەدۇزىتەو و اباشە يا بسووتىنرى، يا بىكرى بەزىر خۇلەو، تا مەردوم لەزىانى بەدووربن و شەر نەورووژىنرى.

۳- كرى و سەر قەلەمانەى نووشتو ەللا.

۴- نووشتەى تايبەت بۇھەندى نەخۇى و پەتا ھەيە.

۵- چاوپنى راستە و چاوەزارکردن سۈننەتە.

۶- دروستە ھەندى شتى تايبەت بەكاربەينرىن لەكاتى نووشتەکردندا، وەك: تىفو تەپرايى دەم و خۇل و بۆنى خۇش و ئاوى زەمزمە و ھەنگوين، وەك: كاتى ناوانان و، ئاوى دەستىوژو خۇشۇردن لەگەل نووشتووى تايبەت. {بىروانە: تاج/۳، زنجىرە: ۶۶، ژمارە: ۲۹۹۸} و دەستەينان بەشۈينى ئازارداو تەكاندن و...ھتد.

۷- درووستە لەگەل نزاو نووشتەکردندا، داو دەرمانىش بەكاربەينرىن، ھاموشۋى پزىشك بىكرى، ھەموو ھۆيەك و رىگەيەكى رەوا بۇ گەيشتن بەمەبەست بگىرپتە بەر. دوعاو نزا بەبى پەپرەوى ئەم دەستوورو مەرجانەيش دروستە و زۆر باشە.

۴۲- نامه‌ی نه‌خو‌شی و پزیشکی

کتاب المرض والطب

{بروانه: ته‌جریدی بوخاری به‌کوردی، به‌رگی پی‌نجه‌م، زنجیره: ۷۹، له ژماره: ۱۸۷۰ وه هتا ژماره: ۱۸۹۰ + تاج/۳، لاپه‌ره: ۳۱۹ چاپی چوارم، له زنجیره: ۵۲ هتا زنجیره: ۸۱، له ژماره: ۲۹۳۵ هتا ژماره: ۳۰۶۶ + ریاض/۲، لاپه‌ره: ۲۳۷ چاپی دووم، زنجیره: ۱۴۴ هتا زنجیره: ۱۶۰، له ژماره: ۸۹۴ هتا ژماره: ۹۴۵}.

(۱۱۳۴) هه‌ر نه‌خو‌شی و نازاری تووشی موسو‌ل‌مان ده‌بی ده‌بی به‌پاکه‌وه‌که‌ری

کونا‌مه‌کانی. (۶۵۰۲ - ۶۵۱۶)

بَابُ مَا يُصِيبُ الْمُؤْمِنَ مِنَ الْوَجَعِ وَالْمَرَضِ

۱۴۶۳- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَهُوَ يُوعَكُ، فَمَسَسْتُ يَدَيْ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعَكًا شَدِيدًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أَجَلُ إِنِّي أُوْعَكُ كَمَا يُوعَكُ رَجُلَانِ مِنْكُمْ»، قَالَ: فَقُلْتُ: ذَلِكَ أَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أَجَلُ»، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى مِنْ مَرَضٍ فَمَا سِوَاهُ، إِلَّا حَطَّ اللَّهُ بِهِ سَيِّئَاتِهِ كَمَا تَحُطُّ الشَّجَرَةُ وَرَقَهَا».

بَابُ: فِي فَضْلِ عِيَادَةِ الْمَرْضَى {الحديث: ۶۵۰۴ = ۶۵۱۹ فم. تجرید/۵، لاپه‌ره: ۱۵۵، رقم: ۱۸۶۱ = ۵۶۴۷، ۵۶۴۸، ۵۶۶۰، ۵۶۶۱، ۵۶۶۷}:

عه‌بدول‌لای کوری مه‌سعوود (ره‌زی خودای ئی‌بین) فه‌رمووی: پی‌غه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر‌بین) نه‌خو‌ش بوو، چووم بو‌سه‌ردان و هه‌وال‌پرسی‌نی، تایه‌کی گران‌ی ئی‌هاتبوو، ده‌ستم لی‌دا زو‌ر گه‌رم بوو، عه‌رزیم کرد: ئه‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خودا! تایه‌کی گران و سه‌خت دای‌گرتووی؟ فه‌رمووی: (ئه‌دی وایه، من که‌تا دام‌ده‌گری، به‌قه‌د دوو پی‌او له‌ئێ‌وه تا دام‌ده‌گری).

گوتم: ئه‌وه له‌به‌ره‌وه‌یه که‌تو دوو قات پاداشتت بو‌هیه. فه‌رمووی: (به‌ئێ‌وه وایه، هه‌ر موسو‌ل‌مانێ هه‌ر ئێ‌ش و نازاریکی بی‌ته‌ری، وه‌ک ئه‌وه تووشی

نه خوښييهك، يا نازارى تر بښي، به هوځى نه ووهه خوداى گه وره خراپه و گوناوه كانى
لى هه ل دهوړينى، تا له نه نجاما موسولمان له گوناوه پاك ده بښته وه، وهك چو ن گه لاى
دره ختى سهرپاك هه لوه وړى ناوا). {تاج/۳، زنجيره: ۵، ۵۲، ژماره: ۲۹۳۹ ج/۴}.

(۱۱۳۵) خيرو به هرهى سهردانى نه خوښ. (۶۴۹۶ - ۶۵۰۱)

باب: فى فضل عياده المرضي

۱۴۶۴- عَنْ ثَوْبَانَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِنَّ
الْمُسْلِمَ إِذَا عَادَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ لَمْ يَزَلْ فِي خُرْفَةِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْجِعَ». {الحديث: ۶۴۹۸ =
۶۵۱۳}.

شهوبان (رمزى خوداى لى بښ) دهغه رموى: پيغه مبهري (درودى خوداى له سر بښ) دهغه رموى: (كاتى
موسولمان ده چى بؤ سهردانى براى موسولمانى نه خوښى، بؤ هه والپرسينى، نه وه
ده چى بؤ چنين و رنينى ميوه به هه شت هه تا ده گه رپته وه). له كو تاى
گيړانه وهى ژماره (۶۴۹۹) دا دهغه رموى: گوترا: نهى پيغه مبهري خودا! مبهست له م
رنينى ميوه به چييه؟ فه رموى: (يانى بهرى باخى به هه شت ده رنئ و نه م كاره
باشه كه ده چى بؤ سهردانى نه خوښ، ده بښ به مايه كچوونه به هه شتى).
{رياض/۲، زنجيره: ۱۴۴، ژماره: ۸۹۸}.

۱۴۶۵- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ): «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: يَا ابْنَ آدَمَ مَرَضْتُ فَلَمْ تُعِدْنِي، قَالَ: يَا رَبَّ
كَيْفَ أَعُودُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ؟ قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ عَبْدِي فَلَانًا مَرِضَ فَلَمْ تُعِدْهُ، أَمَا
عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ عِدْتَهُ لَوَجَدْتَنِي عِنْدَهُ؟ يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَطَعَمْتُكَ فَلَمْ تُطْعِمْنِي، قَالَ: يَا رَبَّ
وَكَيْفَ أَطْعِمُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ؟ قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّهُ اسْتَطَعَمَكَ عَبْدِي فَلَانٌ فَلَمْ تُطْعِمْهُ،
أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ أَطْعَمْتَهُ، لَوَجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي، يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَسْقَيْتُكَ فَلَمْ تَسْقِنِي، قَالَ:
يَا رَبَّ كَيْفَ أَسْقِيكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ؟ قَالَ: اسْتَسْقَاكَ عَبْدِي فَلَانٌ، فَلَمْ تَسْقِهِ، أَمَا إِنَّكَ
لَوْ سَقَيْتَهُ وَجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي». {الحديث: ۶۵۰۱ = ۶۵۱۶}.

نه بو هورهيره (رمزى خوداى گه وړى لى بښ) فه رموى: پيغه مبهري خودا (درودى خوداى له سر بښ)
فه رموى: (له رږږى قيامه تا خوداى گه وړه سهر وړه دهغه رموى: نهى ئاده ميزاد!

من نهخۇش بووم، كه چى تۆ نههاتى بۆ سەردانم، دهلى: ئەى پەرورەدگارم! تۆيى
 كه خوداى هەردوو جىهانى، ئىتر من چۆن چۆنى بىم بۆ سەردانت؟ خودا
 دىمەرەمۆ: تۆ دەزانى كه كاتى خۆى لەجىهان، فیسارە بەندەى من نهخۇش بوو،
 بۆچى سەرت لى نهەدا، ئەدى نهتەدەزانى ئەگەر سەرت لى بدايەو سەرخۇشيت لى
 بىكرەيە، لەو كاتەدا من لەوئى لەلەى بووم، ئەى ئادەمىزادا! داواى نان و ئاوو خۇراكم
 لەتۆ كرد كه چى بەشت نهەدام، دهلى: ئەى پەرورەدگارم تۆيى كه خوداى هەموو
 لايەكى و هەموو شتانى، ئىتر من چۆن چۆنى نان و ئاوت پى بدەم و چ رادەيەكى
 ئەوهم دەكهوئى؟ دىمەرەمۆ: تۆ دەزانى كه كاتى خۆى لەجىهان فیسارە بەندەم لە
 فیسارە رۆژدا، داواى نان و خوارەدەمەنى لى كرەيت كه چى بەشيت نهەدا، ئەدى
 نهتەدەزانى ئەگەر بەشيت بدايە ئىساكه پاداشى ئەومت لەلەى من هەبوو، ئەى
 ئادەمىزادا! من توونىم بوو، داواى ئاوم لى كرەى، كه چى تۆ بەشت نهەدام، دهلى: ئەى
 پەرورەدگارم! تۆيى كه خوداى هەمووانى من چ رادەم دەكهوئى و چۆن چۆنى ئاو
 بدەم بەتۆ؟ دىمەرەمۆ: فیسارە بەندەى من لەجىهان داواى ئاوى لى كرەيت، كه چى
 تۆ بەشيت پى نهەدا، ئەدى ئەگەر ئەو رۆژە ئەو ئاومت پى بدايە، ئىستا پاداشى
 باشى ئەو چاكەيەت لەلەى من بوو!). {تاج/۳، زنجیرە: ۵۶، ژمارە: ۲۹۵۸} +
 {رياض/۲، لاپەرە: ۲۳۷ چاپى دووهم، ژمارە: ۸۹۶}.

۱۱۳۶) مه لى: **خَبَّتْ نَفْسِي** : كه دەم كه نيە: دەروونم چەپەل بوو: دلم تىك

هەل دى: بەلام لەباتى ئەو بەلین: **لَقِسْتُ نَفْسِي**: دلم تىك دەچى: دلم بەيەكا

دى. (۵۸۳۹ - ۵۸۴۱)

بَابُ: لَا تَقُولَنَّ خَبَّتْ نَفْسِي

۱۴۶۶- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ): «لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ خَبَّتْ نَفْسِي، وَلَكِنْ لِيَقُلْ لَقِسْتُ نَفْسِي». {الحديث: ۵۸۳۹ =

۵۸۳۲ فم. بخارى. أدب: ۶۱۸۰. أبو داود. أدب: ۹۷۸}:

عائيشە (رەزى خۇداى لى بىن) فەرەمۆى: خۇشەويست (دروودو سالاوى خوداى گەورەو

سەرورەى لى بىن) فەرەمۆى: (كاتى دلتان دى بەيەكا، مەلئىن: **خَبَّتْ نَفْسِي**: گەدەم

گه‌نیوه، به‌لام بلّین: لَقِسَتْ نَفْسِي: دَلَم تَيْكَ هَلْ دِي). {ریاض/۴، زنجیره: ۳۲۹، ژماره: ۱۷۳۹ + تاج/۵، زنجیره: ۸۳، ژماره: ۵۴۶۹ ج/۴ = چاپی چوارم}.
روونکردنه‌وه:

خۆشه‌ویست (دروودی خودای له‌سەر بئ) مه‌به‌ستی ئه‌وه‌یه که موسولمانان فی‌ری قسه‌و گفتو لفتی شیرین و جوان ببن و قسه‌و گوته‌ی ناشیرین واز لی بینن، له‌کاتی گفتوگودا ناسک و به‌نه‌زاکه‌ت بن، دهنّا (حَبُثْتُ نَفْسِي) له‌ عه‌ره‌بیدا، ده‌ق به‌واتای (لَقِسَتْ نَفْسِي) یه، به‌لام وشه‌ی (حَبُثْتُ) وشه‌یه‌کی قیزه‌ونه، بو‌نموونه، به‌پیی ئه‌م فه‌رمووده‌یه، ئه‌م رستانه‌ی دواوه له‌ کوردیدا، که‌رچی رسته‌ی یه‌که‌م ده‌ق به‌واتای رسته‌ی دووه‌مه، به‌لام یه‌که‌میان ناسک‌تره له‌ دووه‌میان:

۱- سه‌راو ده‌کا: پی‌سای ده‌کا. ۲- لووتت بس‌په: چله‌که‌ت بس‌په.

۳- ئینه‌له‌ی کردووه: ترخه‌ی کردووه.

(۱۱۳۷) گشت دهردی دهرمانی هه‌یه. (۵۷۰۵ - ۵۷۳۲)

بَابُ: لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ

۱۴۶۷- عَنْ جَابِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنَّهُ قَالَ: «لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ، فَإِذَا أُصِيبَ دَوَاءُ الدَّاءِ بَرَأَ بِإِذْنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ». {الحديث: ۷۰۵ = ۵۶۹۷ فم}:

جابیری کوری عه‌بدوللا (ره‌زای خودای لی بئ) فه‌رمووی: خۆشه‌ویست (دروودی خودای له‌سەر بئ)

ده‌فه‌رموی: (گشت دهردی دهرمانی هه‌یه، جا هه‌رکاتی دهرمانه‌که دهرده‌که‌ی پی‌کا، یاخود هه‌رکاتی دهرمانی دهرده‌که دۆزرایه‌وه‌و پی‌ی دهرمان کرا، ئیتر به‌ فه‌رمانی خودای که‌وره‌و سه‌روه‌ر، نه‌خۆشه‌که چاک ده‌بیته‌وه). {تاج/۳، زنجیره: ۵۸، ژماره: ۲۹۶۳ ج/۴}.

(۱۱۳۸) قاله‌ها‌لوی دۆزه‌خه به‌ناو فیتکی بکه‌نه‌وه. (۵۷۰۵ - ۵۷۳۲)

بَابُ: الْحُمَى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ فَأَبْرُدُهَا بِالْمَاءِ

۱۴۶۸- عَنْ أَسْمَاءَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) أَنَّهَا كَانَتْ تَوْتِي بِالْمَرْأَةِ الْمَوْعُوَكَةِ فَتَدْعُو بِالْمَاءِ، فَتَصُبُّهُ فِي جَيْبِهَا، وَتَقُولُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «أَبْرُدُهَا

بِالْمَاءِ»، وَقَالَ: «إِنَّهَا مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ». {الحديث: ۵۷۱۶ = ۵۷۰۷ فم. تجرید/ ۵، رقم: ۱۸۷۹ = ۵۷۲۴ فتح الباری}:

دهستووری ئەسمای کچی ئەبوبه کرى صهديق (رمزى خودايان لى بى) وابوو، ژنيكى تاداريان دههينا بۆلاى، له کاتى تا لى هاتنه کهدا، تا دۆعاى بۆبکا، دهچوو ئاوى دههيناو له په خهيه وه ئاوه کهى دهکرد به باخه ئيدا بۆسه ر لهشى، وه دهیگوت: پيغه مبه ر (دروودی خودای لهسهر بى) فهرمانى کردوو په پیمان که تادار به ئاو فينك بکهينه وه! وه پيغه مبه ر (دروودی خودای لهسهر بى) دهيفه رموو: (تا له هالاوى دۆزده به ئاو فينكى بکهينه وه!). {تاج/ ۳، زنجيره: ۶۶، ژماره: ۲۹۹۷ ج/ ۴}.

(۱۱۳۹) تا گونا ه لاده بات. (۶۵۱۶ - ۶۵۰۲)

بَابُ: الْحُمَى تَذْهَبُ خَطَايَا

۱۴۶۹- عَنْ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) دَخَلَ عَلَى أُمِّ السَّائِبِ، أَوْ أُمِّ الْمُسَيَّبِ، فَقَالَ: «مَا لَكَ يَا أُمَّ السَّائِبِ - أَوْ يَا أُمَّ الْمُسَيَّبِ - تُزْفَرِينَ؟» قَالَتْ: الْحُمَى، لَا بَارَكَ اللَّهُ فِيهَا، فَقَالَ: «لَا تُسَبِّ الْحُمَى، فَإِنَّهَا تَذْهَبُ خَطَايَا بَنَى آدَمَ كَمَا يَذْهَبُ الْكَبِيرُ حَبَثَ الْحَدِيدِ». {الحديث: ۶۵۱۵ = ۶۵۳۰ فم}:

جابیری کوری عهبدو للا (رمزى خودايان لى بى) فهرمووى: پيغه مبه ر (دروودی خودای لهسهر بى) چوو بۆلاى ئوم سائيب، يا بۆلاى ئوم موسه ييه ب، فهرمووى: (ئهى ئوم سائيب!) يا فهرمووى: (ئهى ئوم موسه ييه ب! ئه وه چيته وا هه ل دهچوقيت؟ گوتى: تام لى هاتوو، خودا لى هه لپيچى و پيتى به رى به حه وادا، فهرمووى: (جنيو به تا مه ده، چونكه تا گونا هى ئاده ميزاد لاده بات وهك چۆن مووشه دمه چلك و ژهنگى ئاسن لاده بات). {تاج/ ۳، زنجيره: ۵۲، ژماره: ۲۹۹۱ ج/ ۴}.

(۱۱۴۰) باسى په ركه مو پاداشى باشى. (۶۵۱۶ - ۶۵۰۲)

بَابُ: فِي الصَّرَعِ وَتَوَابِهِ

۱۴۷۰- عَنْ عَطَاءُ بْنُ أَبِي رِبَاحٍ قَالَ: قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ: أَلَا أَرِيكَ امْرَأَةً مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟ قُلْتُ: بَلَى، قَالَ: هَذِهِ الْمَرْأَةُ السَّوْدَاءُ، أَتَتْ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَتْ:

إِنِّي أَصْرَعُ وَإِنِّي أَتَكَشَّفُ فَادْعُ اللَّهَ لِي، قَالَ: «إِنْ شِئْتَ صَبَرْتَ وَلَكِ الْجَنَّةُ، وَإِنْ شِئْتَ دَعَوْتَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يُعَافِيكَ»، قَالَتْ: أَصْبِرْ، قَالَتْ: فَإِنِّي أَتَكَشَّفُ فَادْعُ اللَّهَ أَنْ لَا أَتَكَشَّفَ، فَدَعَا لَهَا. {الحديث: ۶۵۱۶ = ۶۵۳۱ فم. تجرید/۵، رقم: ۱۸۶۲ = ۵۶۵۲}:

عهتای کوری ئەبو رەباح (رەزای رەحمەتی خودایان ئی بێ) فەرمووی: ئیبنو عەبباس (رەزای خودایان ئی بێ) فەرمووی: با ژنیکی بەهەشتیت پی نیشان بدەم. گوتم: ئادەیی بفرموو، فەرمووی: ئەم ژنە رەشە هاتە لای پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) عەزیزکرد: قوربان! من فیم ئی دئی و کاتی پەرکەمەکە دەمگرن گیانم دەردەکەوی، لەخودا بپارێرەو بەۆم کە چاکم بکاتەو. فەرمووی (دروودی خودای لەسەر بێ): (ئەگەر حەزەدەکەیی ددان بەخۆتا بگەرەو ئۆقرە بگەرەو بەهەشت بو تۆ، ئەگەر حەزیش دەکەیی ئەوا لەخودا دەپارێمەو بەۆت کەخودا چاکت بکاتەو). ژنە رەشەکە فەرمووی: (باشە ئارام دەگرم و لەژێر باری خودادا صەبر دەگرم، بەلام لەکاتی خوو لیھاتنەکەدا لەشەم دەردەکەوی، لەخودا بپارێرەو بەۆم کەئیتەر لەمەودوا لەشەم دەرنەکەوی، پیغەمبەریش (دروودی خودای لەسەر بێ) نزای ئەوێ بۆیکرد). {تاج/۳، زنجیرە: ۵۲، ژمارە: ۲۹۴۳ چاپی چوارەم}.

(۱۱۴۱) پەنۆولە بەرەیی دلی نەخۆش دەگری. (۵۷۰۵ - ۵۷۳۲)

بَابُ: التَّلْبِیْنَةُ مَجْمَعَةً لِفُرَادِ الْمَرِیضِ

۱۴۷۱- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) زَوْجِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): أَنَّهَا كَانَتْ إِذَا مَاتَ الْمَيِّتُ مِنْ أَهْلِهَا، فَاجْتَمَعَ لِذَلِكَ النِّسَاءُ ثُمَّ تَفَرَّقْنَ إِلَّا أَهْلَهَا وَحَاصَّتْهَا، أَمَرَتْ بِبُرْمَةٍ مِنْ تَلْبِیْنَةٍ، فَطَبَخَتْ، ثُمَّ صَنَعَ ثَرِيدٌ فَصَبَّتِ التَّلْبِیْنَةَ عَلَيْهَا، ثُمَّ قَالَتْ: كُلْنَ مِنْهَا، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «التَّلْبِیْنَةُ مَجْمَعَةٌ لِفُرَادِ الْمَرِیضِ تَذْهَبُ بَعْضُ الْحَزَنِ». {الحديث: ۵۷۳۰ = ۵۷۲۳ فم. تجرید/۵/۸۵، رقم: ۱۸۱۲ = ۵۶۸۹، ۵۶۹۰}:

عائیشەى ھاوسەرى پیغەمبەر (دروودی خودا لەسەر پیغەمبەر و رەزای خودا لەهەموو یارو ھاوێ و ھاوسەرانی بێ) کاتی کەسیکی دەمرد، ژنان کە بەم بۆنەییەو

لئی کۆدهبوونهوه، کاتی که بلأوهیان لی دهکردو بهس که سوکارو دستو پئوهندهکهی خوی دهمانهوه، دستووری ددها، که پر دیزهیی پهئوولهیان دهکردو دهیان کرد بهسهر تریتدا، نهوسا عائیشه بهژنهکانی دهفهرموو: لهمه بخون، چونکه ئەمه بو خهه باشه، من بو خوم بیستوومه له پیغهمبهه (دروودی خودای لهسهر بی) دهیفهه رموو: (پهئووله بهری دلی نهخوش دهگریو ناوسکی دهحهوینیتتهوهو خهه و خهه تیش دههوینیتتهوه!) {تاج/۳، زنجیره: ۶۷، ژماره: ۳۰۰۳}.

(۱۱۴۲) دههه مانکردن به شهه بهتی ههنگوین. (۵۷۰۵ - ۵۷۳۲)

بَابُ: التَّدَاوِي بِسَقِي الْعَسَلِ

۱۴۷۲- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَ: إِنَّ أَخِي اسْتَطْلَقَ بَطْنَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «اسْقِهِ عَسَلًا»، فَسَقَاهُ، ثُمَّ جَاءَهُ، فَقَالَ: إِنِّي سَقَيْتُهُ عَسَلًا فَلَمْ يَزِدْهُ إِلَّا اسْتَطْلَاقًا، فَقَالَ لَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ، ثُمَّ جَاءَ الرَّابِعَةَ، فَقَالَ: «اسْقِهِ عَسَلًا»، فَقَالَ: لَقَدْ سَقَيْتُهُ فَلَمْ يَزِدْهُ إِلَّا اسْتَطْلَاقًا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «صَدَقَ اللَّهُ، وَكَذَبَ بَطْنُ أَخِيكَ»، فَسَقَاهُ فَبَرَأَ. {الحديث: ۵۷۳۱ = ۵۷۲۴ فم. تجرید/۵/۱۶۲، رقم: ۱۸۷۲ = ۵۶۸۴، ۵۷۱۶}:

ئههه سهه عیدی خودری (همزای خودای لی بی) فهه رمووی: پیای هاته لای پیغهمبهه (دروودی خودای لهسهر بی) عهه رزیکرد: بریهه کم ههیه سکی دیشی، له گفتیکا: سکی دهچی؟ فهه رمووی: (ههنگوینی پی بده) ئههیش شهه بهتی ههنگوینی داپیی، بهلام بوجاری دووهه هاتهوه بو خزمهتی و عهه رزیکرد: من وهه تۆ فهه رموت شهه بهتی ههنگوینم دهه خواردی براهه مدها، بهلام ئهههه ندهی تر رهوانی کرد، ئههیش تا سی جار ههه وایفهه رموو، که شهه بهتی ههنگوینی پی بدها، بو جاری چوارهه هاتهوهه گوتی: قوربان! ههنگوینی دههه می، کهچی زیاتر سکی دهچی؟ فهه رمووی (دروودی خودای لهسهر بی): (خودا له قورئانی پیرۆزدا دههه رمووی: {فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ}: له ههنگوینا شیفاو دههه مان ههیه بو مهه روم) کههاته: ئهه فهه رمایشتهی خودا راسته، بهلام ئهوهی کهتۆ

ههنگوین ددهدی به براهکت و سکی براهکت پیی چاک نابی، ئهوه سکی براهکت درو
دهکا، کهواته: دیسان ههنگوینی پیی بده، جا جارئ تریش ههنگوینی پیی ددها، ئیتر
سکی چاک دهبیتهوه). {تاج/۳، زنجیره: ۶۰، ژماره: ۲۹۷۳ چاپی چوارهم}.

(۱۱۴۳) خو ده رمانکردن به رهشکه. (۵۷۰۵ - ۵۷۳۲)

بَابُ: التَّدْوِي بِالْحَبَّةِ الشُّونِيزُ

۱۴۷۳- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «إِنَّ فِي الْحَبَّةِ السَّوْدَاءِ شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ، إِلَّا السَّامَ». وَالسَّامُ: الْمَوْتُ، وَالْحَبَّةُ السَّوْدَاءُ: الشُّونِيزُ. {الحديث: ۵۷۲۸ = ۵۷۲۰ فم. تجرید/۵/۱۶۵، رقم: ۱۸۷۳ = ۵۶۸۷}:

ئهبو هورهیره (رمزای خودای لی بی) فهرمووی: بهگوپی خوُم لهزاری پیغه مبهه (دروودی
خودای لهسهر بی) م بیست دهیغه رموو: (رهشکه درمانی هه موو دهر دیکه، مه رگی لی
دهر چی) عهرزیم کرد مهبه ست له مه رگ چیه؟ فهرمووی: مهبه ست له مه رگ
مردنه، رهشکه ش سیاو لهیه). {تاج/۳، زنجیره: ۶۲، ژماره: ۲۹۸۷}.

(۱۱۴۴) کهسی لهسهر خورینی خورمای عه جوو بخوات. (۵۳۰۶ - ۵۳۰۹)

بَابُ: مَنْ تَصَبَّحَ بِسَبْعِ تَمَرَاتٍ عَجَوَةٍ لَمْ يَضُرَّهُ سُمْ وَلَا سِحْرٌ

۱۴۷۴- عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: سَمِعْتُ سَعْدًا يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «مَنْ تَصَبَّحَ بِسَبْعِ تَمَرَاتٍ عَجَوَةٍ لَمْ يَضُرَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ سُمْ وَلَا سِحْرٌ». {الحديث: ۵۳۰۶ = ۵۲۹۸ فم. تجرید/۵/۹۲، رقم: ۱۸۱۷ = ۵۴۴۵، ۵۷۶۸، ۵۷۶۹، ۵۷۷۹. أبو داود. طب: ۳۸۷۶}:

سه عدی کوری ئهبو وه قاص (رمزای خودای لی بی) فهرمووی: له پیغه مبهه م بیست
دهیغه رموو (دروودی خودای لهسهر بی): (هه رکه سی به یانیان لهسهر خورینی ههوت ده نک
خورمای (عه جوو) بخوات، ئیتر ئه و روژه نه زهرو نه جادوو زیانیان نابی بوی).

۱۴۷۵- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِنَّ فِي عَجْوَةِ الْعَالِيَةِ شِفَاءً، أَوْ إِنَّهَا تَرِيَّاقٌ أَوَّلُ الْبُكَرَةِ». {الحديث: ۵۳۰۹ = ۵۳۰۰ فم: عائيشه (رمزای خودای بی) فهرمووی: پیغهمبهر (دروودی خودای لهسمر بی) دهفهرموی: خورمای عهجووی نهلعالییه دهرمانه، بهراستی لهسهردهتای بهیانیدا، لهسهر ناشتا، وهك تریاق کاریگهره}.

روونکردنهوه:

- ۱- رافهکاران دهفهرموون: عهجوو جوړه خورمایه که هه زهرت (دروودی خودای لهسمر بی) بهدهستی خوئی ناشتوویه تی.
- ۲- نهلعالییه کوّمه لئ گوندو باخه، کهوان لهلای سهرووی مه دینه وه، نزیکترین شوینی نهلعالییه سی میله، دوورتیرینی ههشت میله.
- ۳- تریاق تیکه لیه کی دهرمانییه دهگیرته وه، چارهسهری نهوانه ی پی دهگری، کهزهرو ژار کاری تی کردوون، بهتایبهت نهوانه ی کهشت پیوه ی داون.

(۱۱۴۵) دوومه لانیس جه شنیکه له کهزۆ، ناوه که ی دهرمانه بوچاو. (۵۳۱۰ - ۵۳۱۶)

باب: الْكَمَاءُ مِنَ الْمَنِّ وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ

۱۴۷۶- عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنْ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «الْكَمَاءُ مِنَ الْمَنِّ الَّذِي أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى مُوسَى، وَمَاؤُهَا شِفَاءٌ لِلْعَيْنِ». {الحديث: ۵۳۱۳ = ۵۳۰۴ فم. تجرید/ ۴، رقم: ۱۶۳۲ = ۴۴۷۸، ۴۶۳۹، ۵۷۰۸}:

سه عیدی کوپی زهید (رمزای خودای بی) فهرمووی: پیغهمبهر (دروودی خودای لهسمر بی) دهفهرموی: (دوومه لانیس له چه شنی نهو کهزۆیه که خودای کهوره و سهروهر بارانی بو نهوه ی ئیسرنیل، که ناسراون به بهنی ئیسرائیل، وه ناوه که ی دهرمان (شیفا) یه بو چاو). {تاج/ ۳، زنجیره: ۶۵، ژماره: ۲۹۹۴ ج/ ۴ = چاپی چواره م} + {ریاض/ ۴، زنجیره: ۳۷۰، ژماره: ۱۸۶۸}.

روونکردنمهوه:

واته: دوومه لانیښ وځک ئه وه گه زویه ی که له سارای سینادا، له کاتی سهرگردانییهمه وهی ئیسرائیلدا، دهباری بویان، وځک ئه وه له خویهمه وه بهی که سی بیروینی خوی دهروی.

(۱۱۴۶) تیمارکردن به عوودی هیندی، واته به کوست. (۵۷۰۵ - ۵۷۳۲)

بَابُ: التَّدَاوِي بِالْعُودِ الْهِنْدِيِّ وَهُوَ الْكُسْتُ

۱۴۷۷- عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ، أَنَّ أُمَّ قَيْسٍ بِنْتَ مِحْصَنٍ - وَكَانَتْ مِنَ الْمُهَاجِرَاتِ الْأَوَّلِ اللَّاتِي بَايَعْنَ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَهِيَ أُخْتُ عُكَّاشَةَ بْنِ مِحْصَنٍ أَحَدِ بَنِي أَسَدِ بْنِ خُزَيْمَةَ، قَالَ أَخْبَرْتَنِي أَنَّهَا: أَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِابْنٍ لَهَا لَمْ يَبْلُغْ أَنْ يَأْكُلَ الطَّعَامَ وَقَدْ أَعْلَقَتْ عَلَيْهِ مِنَ الْعُدْرَةِ (قَالَ يُونُسُ: أَعْلَقَتْ غَمَزَتْ فَهِيَ تَخَافُ أَنْ يَكُونَ بِهِ عُدْرَةٌ) قَالَتْ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «عَلَامَةٌ تَدْعُرَنَّ أَوْلَادُكَ بِهَذَا الْإِعْلَاقِ؟! عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْعُودِ الْهِنْدِيِّ (يَعْنِي: الْكُسْتُ) فَإِنَّ فِيهِ سَبْعَةَ أَشْفِيَةٍ، مِنْهَا ذَاتُ الْجَنْبِ»، قَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ: أَخْبَرْتَنِي أَنَّ ابْنَهَا ذَاكَ بَالَ فِي حِجْرِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِمَاءٍ فَنَضَحَهُ عَلَى ثَوْبِهِ وَلَمْ يَغْسِلْهُ غَسَلًا. {الحديث: ۵۷۲۷ = ۵۷۱۹ فم. تجريد/ ۵/ ۱۶۵، رقم: ۱۸۷۴ = ۵۶۹۲، ۵۷۱۳، ۵۷۱۵، ۵۷۱۸} + {تجريد/ ۱/ ۱۸۳، رقم: ۱۶۲ = ۲۲۳، ۵۶۹۳ فتح الباری}.

عوبهیدوللای کورپی عهبدوللای کورپی عوتبهی کورپی مهسعوود فهرمووی: ئوم قهپسی کچی میحصه، که خوشکی ودهکاشه ی کورپی میحصه، بوو، که پیاوی بوو له خیلې بهنی نهسه دی کورپی خوزیمه، که ئوم قهپس له کۆجبه ره پېشینه کان بوو، که پهیمانیان دابوو به پیغمبر (دروودی خودای لهسهر بیو رهزای خودا لههه موو هاوده کانی بن) عوبهیدوللای فهرمووی: ئهم ئوم قهپسه ههوالی پیما، کوتی: کورپیکم ههبوو، شیره خوړه بوو، نانه خوړه نهبوو بوو، دوومه له ناو قورگی دهرچوو بوو، بهزهبری په نجه دوومه له کهم تهقاند، وه بردم بوو خزمه تی

ھەزرىت (دروىدى خوداى لەسەر بى) فەرمووى: (بۆچى بەزەبرى پەنجە دوومەلى گەرووى منالتان دەتەقېنن و ئازارىكى زۆريان دەدەن، بە عوودى ھىندى {واتە: بە کۈست: بە قوسط} گەرۋنىكە بۇ دەرمانى دەرد، دەرمانى بکەن، ئەم عوودى ھىندى (دارە ھىندى) يە، دەرمانى ھەوت دەردە: بۇ دوومەلى گەرووى منال دەيتكىننە ناو کونە لووتى، وە ئاوەگەشى بۇ نەخۋشى پالو و دەخورپتەو). عوبەيدولا فەرمووى: ئوم قەيس پىي فەرمووم: ئەو کورەم مىزى کرد بەکۋشى پىغەمبەردا، پىغەمبەر (دروىدى خوداى لەسەر بى) داواى ئاوى کردو پرزاندى لەشوينى مىزەكەى بە جلەكەيەو و بەشۆردن نەيشۆرد). {تاج/۳، زنجیرە: ۶۳، ژمارە: ۱۹۸۹ = چاپى چوارەم} + {تەجرید/۵، رقم: ۱۸۷۵ = ۵۶۹۶}.

روونکردنەو:

يەكەم: عوودى ھىندى و کۈست و قوسط يەك بابەتن نەوہوى دەفەرموئ: (وَالْعُودُ الْهِنْدِيُّ يُقَالُ لَهُ الْقُسْطُ وَالْكُسْتُ). عوودى ھىندى دارىكى پارچە پارچە يە، لە رەگى رووہكى قوسط دەكرئ، كە ئەم رووہكى قوسطە لە ھىندو لە كىشمىرو لە ولاتى چين دەژى، بازارگانەكان جاران لەدەرياو دەيانھينا لەبەرئەو پىيان دەوت: قوسطى بەحرى. بەزۆر شيو بەكار دەھيئرئ، وەك عەسقەلانى دەفەرموئ:

۱ - طەلاء ئەوہيە كە دەكرئ بە مەلھەم و بەزەيت چەوردەكرئ و شوينى ئازارى پى دەھەنوورئ.

۲ - تەكميديش ھەروەھا.

۳ - شەراب، دەكوترئ و دەكرپتە ناو ھەنگوين، يا ناو ئا، يا ناو شتى ترو دەخورپتەو.

۴ - تەنطيليش ھەروەھا.

۵ - سموط، لەزەيتا دەكوترئ و دەتكپرتە ناو كونە لووت.

۶ - دھنیش ھەروەھا.

۷ - تەبىئىيەت دەسەتتە ئۆزى ۋە بىر ۋەكەلەكەي جىگەي مەبەست قانگ دەدى. ھەرۋەھە دەفەرمۇ: پىزىشكەكان دەللىن: قوسۇ: پەلە لە سوۋرى مانگانە دەكاو مىز خىرا دەكاو كرمى ناو گەدە دەكوژى ۋە بەرى زەھر دەگرى ۋە بۇ سىبەرۋ بەكاردى ۋە گەدە گەرم دەكاو ئارەزوۋى جووتبوۋنى نىرو مى پىر دەكاو پىل ۋە شلى لەش بە ھەنۋىن لادەبا. بەشىۋەي گشتى ئەم دارە ھىندىيە: بۇ نەخۇشىيەكانى سىنگو بۇ بەلغەم ۋە كۆكە ۋە ھەلەمەت ۋە بۇ باو دوۋمەل سوۋدى زۆرە، بۇ ھەلدانەۋەي ئالو كەۋتن ۋە بۇ ھەۋى ناو دەم ۋە ناو گەروو سوۋدى ھەيە. ئەم عوۋى ھىندىيە: ھەيەتى سىبىيە، ھەيەتى رەشە، ھەيەتى شىرىنە، ھەيەتى تالە.

دوۋم: عودى ھىندى بۇندار (العود الهندى العطرى) جىايە لەم عودى ھىندىيە، ئەمە لە بۇنە پىرۋزەكانا دەيسوۋتەن تا بۇنى شوپنەكە خۇش بكا، لەچەشنى دەنكە شقارتەي دىرژ واىە، وا لەناۋاپاكەتا. سىيەم: (قسط اظفار) كە پىشى دەگوترى (كوست) ھەروەك پىي دەگوترى (أظفار الطيب) لىرەدا مەبەست ئەم جوۋرەش نىيە، بەلكو ئەمە جوۋرە بۇنىكى خۇشە، دەدى لەو جىگانەي لەش كە بۇنىان ناخۇشە، بۇ لابرەنى بۇ دىر ۋە بۇ ساردىي. {تەجرىد/۱۶۷/۵، ژمارە: ۱۸۷۵}.

۱۱۴۷) دەرمەنكردن لەلادەمەۋە بەدەمى نەخۇشەۋە. (۵۷۰۵ - ۵۷۳۲)

بَابُ: التَّدَاوِي بِاللَّدَوْدِ

۱۴۷۸ - عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: لَدَدْنَا رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فِي مَرَضٍ، فَأَشَارَ أَنْ لَا تَلْدُونِي، فَقُلْنَا: كَرَاهِيَةُ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ، فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ: «لَا يَبْقَى أَحَدٌ مِنْكُمْ إِلَّا لَدَّ، غَيْرُ الْعَبَّاسِ فَإِنَّهُ لَمْ يَشْهَدْكُمْ». {الحديث: ۵۷۲۵ = ۵۷۱۷ فم. بخارى. مفازى: ۴۴۵۸، ۵۷۰۹، ۵۷۱۰، ۵۷۱۱، ۶۶۸۶، ۶۸۹۷}.

عائیشه‌ی هاوسه‌ری پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سهر بئ) فه‌رمووی: له نه‌خوشینه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ردا (دروودی خودای له‌سهر بئ) له‌لادهمیه‌وه به‌زۆر دهرمانمان ده‌کرد به‌ده‌میه‌وه، ئه‌ویش کاره‌که‌ی ئیمه‌ی به‌دل نه‌بوو، ئاماژه‌ی بو‌ده‌کردین که‌شتی وا نه‌که‌ین، ئیمه‌یش گوتمان: بۆیه وانیشان دهدا، چونکه نه‌خۆش حه‌زی له‌ده‌رمان نییه، له‌به‌رئه‌وه به‌گویمان نه‌کردو به‌زۆر له‌لادهمیه‌وه دهرمانه‌که‌مان کرد به‌ده‌میه‌وه! به‌لام که‌هۆشی هاته‌وه فه‌رمووی: (ئه‌وه من جله‌وگیریم لی‌تان نه‌کرد، که به‌زۆر له‌لاوه دهرمان مه‌که‌ن به‌ده‌مه‌وه؟).

گوتمان: بۆیه به‌گویمان نه‌کردی، له‌دلی خۆمانا گوتمان: نه‌خۆش حه‌زی له‌ده‌رمان نییه. فه‌رمووی: (ده‌بێ له‌تۆله‌ی ئه‌وه‌دا که‌واتان له‌من کرد، ئه‌وه‌ی له‌م هۆده‌یه‌دا، به‌هه‌ر چاوی من به‌زۆر نابهدل، دهرمان بکری به‌لادهمیه‌وه یه‌که یه‌که، ته‌نیا عه‌بباس نه‌بێ، چونکه له‌وکاته‌دا ئه‌وتان له‌گه‌ل نه‌بوو).

له‌تاجا ئه‌مه‌ی پتره: ته‌نانه‌ت له‌به‌ر سوینده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سهر بئ) ئوممو‌لوئمنین مه‌یموونه، له‌وکاته‌دا به‌رپۆژووش بوو، به‌لام دهرمانیان به‌زۆر کرد به‌لادهمیه‌وه دهرخواردیان دا). {تاج/۲، زنجیره: ۶۴، ژماره: ۲۹۹۰ - ش/ت}.

(۱۱۴۸) باسی که‌له‌شاخ‌رو دهرمان کردنه ناو لووت. (۵۷۳۲ - ۵۷۰۵)

بَابُ فِي الْحَجَّامِ وَالسَّعُوطِ

۱۴۷۹- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) احْتَجَمَ، وَأَعْطَى الْحَجَّامَ أَجْرَهُ وَاسْتَعَطَّ. {المحدث: ۵۷۱۳ = ۵۷۰۵ م. بخاری. إجازة: ۲۲۷۸، ۲۲۷۹، ۲۱۰۳. تجرید/۳/۲۷، رقم: ۹۵۴ = ۲۱۰۳، ۱۸۳} + {تجرید/۵، رقم: ۱۸۷۵ = ۵۶۹۶ + تجرید/۹۵۳ = ۲۱۰۲}:

ئیبینو عه‌بباس (ره‌زای خودایان ئی بئ) فه‌رمووی: پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سهر بئ) فه‌رمووی: پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سهر بئ) که‌له‌شاخی له‌خۆی گرتو به‌خششی به‌و پیاوه‌دا، که که‌له‌شاخه‌که‌ی لی‌ی گرت، دیاره ئه‌گه‌ر مزو هه‌قه‌ده‌ستی که‌له‌شاخ‌گر حه‌رام بوایه، پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سهر بئ) شتی وای نه‌ده‌کرد/ که‌بچێ به‌خششی بدا به‌و که‌سه‌ی

که له شاخی لی گرتوووه، وه بو خوتیمارکردن دهرمانی دهتکانده لووتی خوئی).
{تاج/۲، زنجیره: ۱۴۶، ژماره: ۱۷۷۰ ج/۴ = چاپی چوارهم}.

(۱۱۴۹) خو تيمارکردن به که له شاخگرتن و به خو داخکردن. (۵۷۰۵ - ۵۷۳۲)

بَابُ: التَّدَاوِي بِالْحِجَامَةِ وَالْكِي

۱۴۸۰- عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ قَالَ: جَاءَنَا جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) فِي أَهْلِنَا، وَرَجُلٌ يَشْتَكِي خُرَاجًا بِهِ أَوْ جَرَاخًا، فَقَالَ: مَا تَشْتَكِي؟ قَالَ: خُرَاجٌ بِي قَدْ شَقَّ عَلَيَّ، فَقَالَ: يَا غُلَامُ أَتَتَنِي بِحِجَامٍ، فَقَالَ لَهُ: مَا تَصْنَعُ بِالْحِجَامِ يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ؟ قَالَ: أُرِيدُ أَنْ أُعْلِقَ فِيهِ مِحْجَمًا، قَالَ: وَاللَّهِ إِنَّ الدُّبَابَ لَيُصِيبُنِي، أَوْ يُصِيبُنِي الثُّوبُ فَيُؤْذِينِي، وَيَشَقُّ عَلَيَّ! فَلَمَّا رَأَى تَبَرُّمَهُ مِنْ ذَلِكَ قَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَدْوِيَّتِكُمْ خَيْرٌ فِي شَرْطَةِ مَحْجَمٍ، أَوْ شَرْبَةِ مِنْ عَسَلٍ أَوْ لَذْعَةٍ بَنَارٍ»، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «وَمَا أَحَبُّ أَنْ أَكْتُوِي»، قَالَ: فَجَاءَ بِحِجَامٍ فَشَرَطَهُ، فَذَهَبَ عَنْهُ مَا يَجِدُ. {الحديث: ۵۷۰۷ = ۵۶۹۹ فم. تجريد/۵، رقم: ۱۸۷۱ = ۵۶۸۰، ۵۶۸۱}:

عاصیمی کوری عومهری کوری قهتاده (رهحممتی خودایان لی بن) فهرمووی: جابیری کوری عهبدولاً (رمزای خودایان لی بن) هات بو مالمان، پیاویکی لی بوو، سکالای بوو، لهدهستی کوانی (واته: لهدهست دوومه لئیکی ته) یا سکالای بوو لهدهستی برینی، جابیر پیی فهرموو: نهوه چيته، سکالات لهچی دهرديکه؟ پیاوهکه گوتی: کوانی زور نازارم دهدا، بهرگهی نازارهکهی ناگرم!

جابیر فهرمووی بهکهسی: ئادهی کورهکه! که له شاخگریکم بو بهینه. پیی گوت: نهی باوکی عهبدولاً! که له شاخگرت بوچییه؟ جابیر فهرمووی: دهمهوی که له شاخی لی بگری. پیاوهکه گوتی: نهوه تو دهلیی چی سویندم بهخودا، میشی پیوه بنیشی ئیشم پی دهگهیهنی، تهنانهت جلهکه م بهری بکهوی ئیش بهدلّم دهگهیهنی، ئیتر چون دهتوانم که له شاخی پیوه بنیم و که له شاخی لی بگرم؟ جا کاتی ئیمامی جابیر (رمزای خودای لی بن) ئهم وهرس بوون و بیزاریهی لی بینی، له که له شاخگرتن، فهرمووی:

دهی من بوخوم بیستم له پیغهمبهر (دروودی خودای لهسر بئ) دهیغهموو: (ئهگهر شتی لهم دهرمانانهی ئیوه، خیریان تیادابی) یا فهرمووی: (خیریان پیوه بئ، ئهوه لهم سی شتهدا ههیه:

یهکهه: لهنهشتهری کهلهشاخدا. دووهم: لهشهر بهتی ههنگویندا.

سییهه: له داخکردن بهئاگر. پیغهمبهر (دروودی خودای لهسر بئ) فهرمووی: (بهلام من بهش بهحالی خوم، ههزناکهه که خوم داخ بکهه) عاصم فهرمووی: (جا کهلهشاخگری هیئا، کهلهشاخی ئی گرت، نازارهکهی نهها). {تاج/۳، زنجیره: ۶۰، ژماره: ۲۹۷۲ ج/۴ + زنجیره: ۶۰، لاپهره: ۲۴۱، ژماره: ۲۹۷۱ ج/۴}.

۱۴۸۱- عَنْ جَابِرٍ أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): اسْتَأْذَنْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي الْحِجَامَةِ، فَأَمَرَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَبَا طَيْبَةَ أَنْ يَحْجُمَهَا، قَالَ: حَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ: كَانَ أَحَاها مِنَ الرِّضَاعَةِ أَوْ غُلَامًا لَمْ يَحْتَلِمِ. {الحديث: ۵۷۰۸ = ۵۷۰۰ فم}:

جابیری کوری عهبدوئلا (رفزای خودایان ئی بئ) فهرمووی: ئوم سهلهمهی هاوسهری پیغهمبهر (دروودی خودای لهسر پیغهمبهر و رهزای خودا لهههموو هاوهل و هاوسهرهکانی بیئت) مؤلهتی له پیغهمبهر خواست، که ریگهی بدات کهلهشاخ لهخوی بگری، پیغهمبهریش (دروودی خودای لهسر بئ) فهرمانی به ئهبو طهیهه کرد، که کهلهشاخی ئی بگری.

فهرمووی: وادهزانم که جابیر فهرمووشی: ئهبو طهیهه برای شیریی ئوم سهلهمه بوو، خویی بوو پیی نامههرهه نهبوو، یا فهرمووی: (ئهوکاته ئهبو طهیهه کورپکی میرد منال بوو، هیشتا رهسیده نهبوو بوو).

۱۱۵۰) دهرمانکردن به برینی دهمارو بهداخکردن. (۵۷۰۵ - ۵۷۳۲)

بَابُ: التَّدَاوِي بِقَطْعِ الْعِرْقِ وَالْكَيِّ

۱۴۸۲- عَنْ جَابِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِلَى أَبِي بِنِ كَعْبٍ طَبِيبًا، فَقَطَعَ مِنْهُ عِرْقًا، ثُمَّ كَوَاهُ عَلَيْهِ. {الحديث: ۵۷۰۹ = ۵۷۰۱ فم}:

جابیری کوری عهبدوئلا (رمزای خودایان ن بئ) فهرمووی: لهغهزای خهندهقدا، تیری دای له رهگی ژیانی بالی ئوبهیی کوری کهعب، پیغهمبهر (دروودی خودای لهسهر بئ) پزیشکیکی نارد بو تیمارکردنی، پزیشکهکه دهماریکی ئوبهیی بری و لهپاشا دهمی دهمارهکهی بهداخیکی سووردهوه کراو داخ کرد.

(۱۱۵۱) دهزمانکردنی دهمی زام به داخکردن

بَابُ: التَّدَاوِي لِلجَّرَاحِ بِالْكِيِّ

۱۴۸۳- عَنْ جَابِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: رُمِيَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ فِي أَكْحَلِهِ، قَالَ: فَحَسَمَهُ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَدَهُ بِمِشْقَصٍ، ثُمَّ وَرِمَتْ فَحَسَمَهُ الثَّانِيَةَ. {الحديث: ۵۷۱۲ = ۵۷۰۴ فم. أبو داود. طب: ۳۸۶۴. تحفة الأشراف: ۲۷۳۹}:

جابیری کوری عهبدوئلا (رمزای خودایان ن بئ) فهرمووی: لهپرۆژی غهزای ئهحزایا، که ناسراوه به غهزای خهندهق، تیری دای له رهگی حهياتی بالی سهعدی کوری موعاذ، پیغهمبهر (دروودی خودای لهسهر بئ) بهدهستی خوی به پهیکانیکی پانکۆله، شوینی برینهکهی داخ کرد، پاشان دهستی سهعد پهنهما، دووباره پیغهمبهر (دروودی خودای لهسهر بئ) داخی کردهوه. {تاج/۱، زنجیره: ۲۲۴، ژماره: ۱۱۵۴ + تاج/۳، زنجیره: ۲۹، ژماره: ۲۷۶۴ + تاج/۳، زنجیره: ۶۰، ژماره: ۲۹۷۴ + تاج/۳، زنجیره: ۴۵، ژماره: ۳۴۶۷، ۳۴۶۸، ۳۴۶۹ + تاج/۴، زنجیره: ۸۹، ژماره: ۴۶۰۷، ۴۶۱۰}.

(۱۱۵۲) تیمارکردن بهمهی

بَابُ: التَّدَاوِي بِالخَمْرِ

بروانه: ژماره (۱۲۷۹) فهرموودهکهی وائیلی کوری حوجر (رمزای خودای ن بئ) که لهپیشهوه، له زنجیره (۱۰۲۱) دا رابورد.

(یوخته‌ی نامه‌ی نه‌خویشی و یزیشکی)

۱- سەردان لە نەخۆش ئەركیكى پیرۆزی ئایینییه، وەك سەردان و دینی خودای گەوره بکەى وایه.

۲- موسولمان له کاتی قسه و ناخواتن و گوډوگودا، دهمی زمانی شیرین بی، خوی له قسه و گوتهی ره شوکی و بازاری بپاریزی.

۳- هه‌موو دهردی دهرمانی هه‌یه، له‌پاش خۆ دهرمانکردن نریش بکری باشه، گه‌لێ جار چاکبوونه‌وه به‌سراوه به‌هه‌ردوو لاوه.

۴- خۆ تيمارکردن، بە کۆمه‌لێ دەرمان، که له‌سه‌رده‌می پيڤه‌مبه‌ردا باو بوون و کاريان پيکراوه، ئه‌گه‌ر له‌وان باشتر هه‌بوو دروسته‌ به‌ باشتره‌که‌ خۆ تيماربکړ.

5- لەپراستیدا، کۆمەڵەی دەرمان و چارەسەری زام و نەخۆشی و گەشتی دەرمانی و جەستەیی، لەکۆندا هەبوون، لەسەردەمی پێغەمبەریشدا سوودیانی ئی و مرگێراوە، وەك: کە ئەشاخ گرتن و خێن بەردان و خو داخکردن و زالوو بەکارهێنان و سینه‌مه‌کی و زەنجەفیل و ئەو شتانەی کە لەم نامەی پزیشکیدا لە پێشا رابوو، وەك هەنگوین و رەشکە و فەرنی و پەلۆولە و مەحەلەبی و دارە هیندی و دوومەلان و... تاد. ئەمانە و وێنەی ئەمانە لەشەرعا رێگەیان پێ دراوە، وە هەتا ئیستایش کەم تا زۆر، نیازمەندان بەکاریان دەهێنن، وە سوودیانی ئی و مەردەگەرن، وە پزیشک و دوکتۆریش رێگەی شتی وادەدەن و بگەرە هەندیکیان گەشەیان کردووە، وەك کە ئەشاخ و خۆین بەردان و بەکارهێنانی زالوی پزیشکی.

٦- وهك ياسايهكي سهرهكي گوتراوه: (ههركاتن باشتر ههبوو، كاربهو دهكرن،
باش تهرك دهكرن!!).

دهی به‌پیی ئەم یاسایه، ئیستا هەموو شتی گۆراوه، وه ئەم رینماییه
پزیشکیانه، په‌یوه‌ندیان به‌ په‌رستش و خوا په‌رستی و عیبادته‌وه‌ نییه، له‌به‌رئه‌وه
ده‌توانی خۆدەرمان کردن و خۆ چاره‌سەر کردن به‌شۆبهیه‌کی سه‌رده‌مانه‌ بێ، نه‌ک

بەم شىۋانەى كە لەپەراۋەكانى (الطَّبُّ النَّبَوِيّ = پزىشكى سەردەمى پېغەمبەردا) ئامازەيان بۆكرادە.

بگرە زۆرىنەى ئەم بابەتى پزىشكىيە لە روانگەى ئىسلامەۋە، يەككە لەم سى شتە:

۱- بەپپى رۆژ داۋو دەرمانى سەردەم بوون، پېغەمبەرىش خەلكەكەى ھاندادە، كە خۇيان تىماربەكەن و بەپپى توانا داۋو دەرمانى رەۋا بەكاربەيىن، كە لەبەردەستتا بوون و پزىشكان نواندوويانن بۆ خەلك. ئەم جۆرەيان كارىكى ئاسايى و باۋىكى دامەزراۋى ناو كۆمەلگەى ئەو رۆژە بوۋە، پەيوەندى بە ۋەحى و پېغەمبەرىيەۋە نىيە.

۲- پېغەمبەر (دروۋدى خوداى لەسەر بى) لەرپىگەى سىرووش و نىگاۋە قەسەى لىكردوون، زۆرتىنى ئەم جۆرەيان جۆرىكە لە موعجىزەكانى پېغەمبەر (دروۋدى خوداى لەسەر بى).
۳- كۆمەللى بىرپار كە پەيوەندى بە پزىشك و كارى پزىشكەۋە ھەيە.

كتابُ الطَّاعُونِ

١٤٨٥- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) خَرَجَ إِلَى الشَّامِ حَتَّى إِذَا كَانَ (بَسْرَعًا) لَقِيَهُ أَهْلُ الْأَجْنَادِ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ

وَأَصْحَابَهُ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِالشَّامِ، قَالَ: ابْنُ عَبَّاسٍ: فَقَالَ عُمَرُ: ادْعُ لِيَ الْمُهَاجِرِينَ الْأَوَّلِينَ، فَدَعَوْتُهُمْ، فَاسْتَشَارَهُمْ وَأَخْبَرَهُمْ أَنَّ الْوَبَاءَ قَدْ وَقَعَ بِالشَّامِ، فَاخْتَلَفُوا، فَقَالَ بَعْضُهُمْ: قَدْ خَرَجْتَ لِأَمْرٍ وَلَا تَرَى أَنْ تَرْجِعَ عَنْهُ، وَقَالَ: بَعْضُهُمْ: مَعَكَ بَقِيَّةُ النَّاسِ، وَأَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَلَا تَرَى أَنْ تُقَدِّمَهُمْ عَلَى هَذَا الْوَبَاءِ، قَالَ: ارْتَفِعُوا عَنِّي، ثُمَّ قَالَ: ادْعُ لِيَ الْأَنْصَارَ، فَدَعَوْتُهُمْ لَهُ، فَاسْتَشَارَهُمْ، فَسَلَكُوا سَبِيلَ الْمُهَاجِرِينَ، وَاخْتَلَفُوا كَاخْتِلَافِهِمْ، فَقَالَ: ارْتَفِعُوا عَنِّي، ثُمَّ قَالَ: ادْعُ لِيَ مَنْ كَانَ هَا هُنَا مِنْ مَشِيخَةٍ قُرَيْشٍ مِنْ مُهَاجِرَةِ الْفَتْحِ، فَدَعَوْتُهُمْ فَلَمْ يَخْتَلِفْ عَلَيْهِ رَجُلَانِ، فَقَالُوا: نَرَى أَنْ تَرْجِعَ بِالنَّاسِ، وَلَا تُقَدِّمَهُمْ عَلَى هَذَا الْوَبَاءِ، فَنَادَى عُمَرُ بِالنَّاسِ: إِنِّي مُصْبِحٌ عَلَى ظَهْرٍ، فَاصْبِحُوا عَلَيْهِ، فَقَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ: أَفِرَارًا مِنْ قَدَرِ اللَّهِ؟ فَقَالَ عُمَرُ: لَوْ غَيْرَكَ قَالَهَا يَا أَبَا عُبَيْدَةَ! وَكَانَ عُمَرُ يَكْرَهُ خِلَافَهُ، نَعَمْ نَفَرُ مِنْ قَدَرِ اللَّهِ إِلَى قَدَرِ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ لَوْ كَانَتْ لَكَ إِبِلٌ فَهَبَطْتَ وَادِيًا لَهُ عِدْوَتَانِ إِحْدَاهُمَا خَصْبَةٌ، وَالْأُخْرَى جَدْبَةٌ، أَلَيْسَ إِنْ رَعَيْتَ الْخَصْبَةَ رَعَيْتَهَا بِقَدَرِ اللَّهِ، وَإِنْ رَعَيْتَ الْجَدْبَةَ رَعَيْتَهَا بِقَدَرِ اللَّهِ؟ قَالَ: فَجَاءَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ وَكَانَ مُتَغَيِّبًا فِي بَعْضِ حَاجَتِهِ، فَقَالَ: إِنَّ عِنْدِي مِنْ هَذَا عِلْمًا، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «إِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِأَرْضٍ فَلَا تَقْدَمُوا عَلَيْهِ، وَإِذَا وَقَعَ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلَا تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ»، قَالَ: فَحَمِدَ اللَّهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ثُمَّ انْصَرَفَ. {الحديث: ٥٧٤٥ = ٥٧٣٨ فم. بخارى. طب: ٤٧٢٩} :

عبداللہ کوری عہد عباس (رمزای خودایان ن بی) فہرمووی: عومہری کوری خہطاب (رمزای خودای ن بی) لہسہردہمی جینشینی خویدا کہوتہری و چوو بو شام، کہ گہیشته سہرغ لہوی فہرماندارہکانی سہر گہورہ شاردہکانی شام ہاتن بہ پیریہوہ، کہ بریتی بوون لہ نہبو عوبہیدہی کوری جہراحو ہاوریکانی، عہرزیان کرد: کہوا تاعوون لہشام بلاوبووتہوہ، جا عومہر فہرمووی بہمن: کوچکارہ پیشینہکانم بو بانگ بکہ، منیش بانگم کردن بوئی، جا عومہر بوئہم باسہ راویژی پی کردن، بہلام قسہیان یہک نہبوو، ہندیکیان دہیانگوت: تو ہاتووی بو کاریکی وا، لہبہرئہوہ بہباشی نازانین کہ نہچی و بگہرپیئتہوہ، ہندیکی تریان دہیان گوت: تو ہاوہلانی

پېغەمبەر رو خەللى تىرىشت لەگەل دايە، لەبەرئەووە ئىمە بەباشى نازانىن کە
بیانبەیت بۆناو ئەم پەتایە، عومەرىش فەرمووی: دەورم چۆل کەن.

ئینجا بەمنى فەرموو: یاریدەدەران (ئەنصار) دکانم بۆ بانگکە. منیش بانگیانم
کرد بۆی، راویژى بەوانیش کرد، ئەوانیش وەك کۆچکاران (وەك: موهاجیرین)
رایان یەك نەبوو، جا بەوانیشی فەرموو: دەورم چۆل کەن. ئینجا فەرمووی: کى
لیرەیه لە پیرە میردانى قورەیش، ئەوانەى کە لەکاتى ئازادکردنى مەكکەدا کۆچیان
کردوو، ئەوانەم بۆ بانگ کە، جا کەبانگم کردن بەیەك دەنگ سەرچەم گوتمان:
ئیمە راما وایە کە خەلکەکە بگێرپتەووە بۆ دواووە نەیان بەیت بۆناو ئەم پەتایە،
ئیتەر عومەر جاریدا بەناو عەشاماتەکەدا: کە سبەینى سەر لەبەیانى سواردەبین و
دەگەرپینەووە بۆ مەدینە. ئەبو عوبەیدەیش فەرمووی: ئایا لەدەستى چارەنووسى
خودا هەلدىن؟ عومەرىش فەرمووی: ئەى ئەبو عوبەیدە! کاشكى کەسیكى تر ئەم
قسەیهى تۆى بکردایە! عومەر حەزى نەدەکرد کەبى دلى ئەبو عوبەیدە بکا، ئینجا
عومەر فەرمووی: بەللى لەدەست چارەنووسى خودا رادەکەین بۆلای چارەنووسى
خودا خۆی! ئەدى پیم بللى: ئەگەر تۆ رانى وشترت هەبى و بجیتە ناو دۆلێکەووە،
کەدوو لاپالى هەبى، لا پالێکیان بزوین و ئەویتریان چەقەن و رەقەن بى، جا ئەگەر
ئەو رانە لە لاپالە بزوینەکەدا بلەوەرپینیت، هەر بەچارەنووسى خودا نییە و ئەگەر
لەلاپالە رەقەنەکەشدا بیلەوەرپینیت هەر بەچارەنووسى خودا نییە؟ فەرمووی: جا
عەبدورەحمانى کورپى عەوف هات بەسەر ئەم مشت و مەردا، کە لەو پېش لەوئ
نەبوو، چوو بوو بۆ هەندى ئیشى خۆی، جا عەبدورەحمان هات فەرمووی: من
شارەزاییم لەم باسە هەیه: لە پېغەمبەرم بیست دەیفەرموو (دروودی خودی لەسەر بى): (کاتى
بیستتان کەوا تاعوون لەجیگەیهى بلاوبۆتەووە مەچن بۆلای بۆ ئەوئ و بەپېى خۇتان
مەچن بە پیریهووە، کاتى لەو جیگەیهش بلاوبۆووە کەئێوە لەوین، دەر مەچن لەوئ و
لەدەستى رامەکەن).

فەرموۋى: ئىتر ئومەر سوپاس و ستایشى خودای کردو گەراپەوہ بۆ مەدینە و سەفەرەكەى بىرى و نەچوو بۆ شام. {رياض/۴، زنجیره: ۳۶۱، ژمارە: ۱۷۹۲. چاپى دووہم + تاج/۳، زنجیره: ۵۳، ژمارە: ۲۹۴۸ ج/۴ = چاپى چوارەم}. {بىروانە: ژمارە: ۱۰۸۲، ۱۰۸۳ لەپیشەوہ}.

روونکردنەوہ:

تاعوون پەتايەكى تايبەتە، زۆرىنەى كات لەشیوہى دوومەلى تەر لەناكاو بە مرقۇ دەگا، لە بنبال و ئانىشك و دەست و پەنجە و نەرمەى لووت و پشت گوئ و شويەكانى تری جەستە دەردئ و پەيدا دەبى، جا تاعوون، چى دوومەل بى و چى برىن بى، بەرە بەرە دەور و بەرەكەى يارەش دەبیتەوہ، يا سوور دەبیتەوہ، لە رەنگى سوورى وەنەوشەيى، يا مەيلە و سەوز ھەل دەگەرئ و ئەنجا زەھرو ژارەكەى دەگاتە ناو دل و ناو گەدەو مرقۇكە تووشى دلە تەپى و رشانەوہ و چاوە قوولە دەبى!

رەشەكەى كەم كەس لە دەستى رزگارى دەبى، سوورەكەى لە ھەموو جۆرەكانى تری باشتەر. خوا بمانپاريزئ لى.

تاعوون پەتايەكى زۆر زۆر مەترسیدارە، گەل جار شارىكى بەتەواوى ويران کردوہ، كەس بەتاعوون بمرئ، پلەى شەھیدی بۆ ھەيە. {بىروانە: ژمارە: ۱۰۸۲ و ۱۰۸۳ لە زنجیره: ۵، ۸۵۹ و زنجیره: ۸۶۰ كە لەپیشەوہ لەم پەراوہ پىرۇزەدا رابورد}.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۴۴- نامه‌ی به دبینی و ره‌شبینی و ته‌نینه‌وه ته‌شه‌نه‌کردنی نه‌خو‌شی له‌یه‌کیکه‌وه بو‌یه‌کیکی تر کتاب الطيرة والعذوی

{ پروانه: تاج/۳، لاپه‌ره: ۳۷۴، زنجیره: ۷۶، ۷۷، ۷۸. له ژماره: ۳۰۴۱ وه هه‌تا ژماره: ۳۰۵۴ }.

(۱۱۵۴) ئەم جوړه شته نه‌فسانه‌ییه بایه‌خیان نییه: ته‌شه‌نه‌ی نه‌خو‌شی له‌خو‌یه‌وه
نو‌قلانه‌ی خراب و نه‌مانگی مو‌حه‌ره‌م ده‌بی به‌مانگی صه‌فه‌رو نه‌کونده‌بوو
به‌دبوومه. (۵۷۴۹ - ۵۷۵۸)

باب: لا عذوی ولا طيرة ولا صفر ولا هامة

۱۴۸۶- عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): حِينَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَا عَذْوَى، وَلَا صَفَرَ، وَلَا هَامَةَ»، فَقَالَ أَعْرَابِيٌّ: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَمَا بَالُ الْإِبِلِ تَكُونُ فِي الرَّمْلِ كَأَنَّهَا الظَّبَاءُ فَيَجِيءُ الْبَعِيرُ الْأَجْرَبُ فَيَدْخُلُ فِيهَا فَيُجْرِبُهَا كُلُّهَا؟ قَالَ: «فَمَنْ أَعْدَى الْأَوَّلُ؟» وَفِي رِوَايَةٍ: «لَا عَذْوَى وَلَا طِيْرَةَ وَلَا صَفَرَ وَلَا هَامَةَ». { الحديث: ۵۷۴۹ = ۵۷۴۲ فم. بخاری. طب: ۵۷۵۴، ۵۷۷۰، ۵۷۷۳، ۵۷۷۵. أبو داود. طب: ۳۹۱۱ } + { تجريد/۵/۱۷۴، رقم: ۱۸۷۷ = ۵۷۱۵، ۵۷۰۷ فتح الباری }:

ئەبو سه‌له‌مه‌ی كورپی عه‌بدو‌ره‌حمان ئەفه‌رموئ: ئەبو هوره‌یره (ره‌زای خودای ئی‌بی)
ده‌فه‌رموئ: خو‌شه‌ویست (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) ده‌فه‌رموئ: (نه‌ نه‌خو‌شی ته‌نینه‌وه
له‌خو‌یه‌وه هه‌یه‌و، نه‌مانگی مو‌حه‌ره‌م ده‌بی به‌مانگی صه‌فه‌رو نه‌هامه‌هه‌یه‌).
پیاویکی عاره‌بی ده‌شته‌کی عه‌رزیکرد: قوربان! ئەی پی‌غه‌مبه‌ری خودا! واده‌بی که
و‌شته‌کان له‌ناو لی ئەو ده‌شته‌دان، له‌به‌ر گورج و گو‌ئی و پاکی و پوختی ده‌لیی ره‌وه
ئاسکن، چ ده‌ردیان نییه، که‌چی که و‌شته‌ی لاهه‌کی گه‌ریان تی‌که‌لاو ده‌بی،

هه موویان گه پردهکا، ئه ی نه وه بۆچی وایه؟ فهرمووی: (ئهی باشه نه خوشیه که و گه رییه که له کیوه ته نییه وه و گه یشته به یه که م و شتر؟). {تاج/۳، زنجیره: ۷۶، ژماره: ۳۰۴۳}.

له گیرانه وهی ژماره (۵۷۵۰) دا دمه رموئ: (نه نه خوشی ته نییه وه له خوییه وه ههیه و نه نوقلانه ی خراب ههیه و نه پئ رهشی و به د قوومی ههیه و، نه پاشخستنی موحرره م بۆ کاتی صه فهرو نه پئشخستنی صه فهر بۆ کاتی موحرره م ههیه و، نه ماری و ههیه له ناو سکا، که ناوی صه فهر بی و له کاتی برسیتیدا ئازاری ئاده میزاد بداو، له ویشه وه ته شه نه بکا و به ته نییه وه بۆ یه کیکی ترو نه (هامه) ههیه، که گوایه: ئیسکی کوژراو ببی به مه لیک و هه میشه، له ده ورو به ری گۆره که ی بقیرینی هه تا که سوکاره که ی تۆله ی بستینن!). {تاج/۳، زنجیره: ۷۶، ژماره: ۳۰۴۵}.

ئه م گیرانه وهی ژماره (۵۷۵۰) ی موسلیمه له ته جریدی بوخاریدا ئه مه ی زیاتره: (له گه ل ئه وه میشه، ئه مه واتای واییه، که پاریز له نه خوشی نه کری، به لکوو پاریزکردن و خۆپاراستن له نه خوشی و له په تاو دووربینی له کاتی وادا، کاری باش و دروسته، ده ی که واته هه تا بۆت ده کری پاریز له گول بکه، که گولی ده ردیکی پیسه، زوو ته شه نه ده کا، وه له بهر گول هه لبی، نه بادا تۆش تووشی ببی هه روه ک چۆن له ترسا له بهر شیر هه ل دییت ئاوا). {تجرید/۵/۱۷۳، رقم: ۱۸۷۷ = ۵۷۰۷، ۵۷۱۷، ۵۷۵۷، ۵۷۷۰، ۵۷۷۳} + {تاج/۳، زنجیره: ۷۶، ژماره: ۳۰۴۵ ج/۴ = چاپی چواره م}.

روونکردنه وه:

۱- پوخته ی قسه ی ساخ له م شوینه دا ئه مه یه: (ئه فسانه و قسه ی کۆنی سهرده می نه زانی، بی بایه خه، هه موو شته له بنه رته دا به ده ست خودا خۆیه تی، به لام به پپی یاسای ئاسایی و به پپی حال و عاده ت و باوو به راورد، ده بی بۆ ئیحتیاط و دوور بینی، خۆت له ده ردو نه خوشی بپاریزی، نه بادا تۆیش تووشی ببی، به تایبه تی له نه خوشی خراب، که به ئه زموون ده رکه و تووه، له کاتی تیکلاوی و خۆنه پارستندا، به ئاسانی له یه کیکه وه ده گویزیتته وه بۆ یه کی تر.

ئەمە پوختەى فەرمايشتى ئىمامى نەوھوييە لەم شوپنەدا.

۲- مەبەستى سەرەكى لەم فەرموودانە دوو ئامانجى سەرەكىن:

أ/ پووچکردنەوہى بىرو باوہرى سەرەدمى نەزانى، كە زۆرىنەيان قسەى پېرو پووچو ئەفسانەن و لە راستیدا، هېچ بنەمايەكى دروست و راستيان نيبە. وەك: كونه پەپوو شوومە، كەرويشك كوئولە، قەلەرەش بەد قوومە، رىوى بىت بە پىرتەوہ، بايە قووش لەشوينى بخوينى كاوول دەبى، گيانى كوژراو دەبى بە بالئەديى، لەدەورى گۆرەكەى دەخوينى و بانگى كەسوکارەكەى دەكا، تا تۆلەى بىستين، زۆر بەيت و بالۆرەى ترى لەم بابەتە.

(۱۱۵۵) نەخۆش نەكرىتە ناو ساخەوہ. (۵۷۴۹ - ۵۷۵۸)

بَابُ: لَا يُورَدُ مُمْرِضٌ عَلَى مُصَحِّ

۱۴۸۷- عَنْ ابْنِ شَهَابٍ: أَنَّ أَبَا سَلَمَةَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ حَدَّثَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «لَا عَدْوَى»، وَيُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «لَا يُورَدُ مُمْرِضٌ عَلَى مُصَحِّ». قَالَ أَبُو سَلَمَةَ: كَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ بَعْدَ ذَلِكَ عَنْ قَوْلِهِ: «لَا عَدْوَى» وَأَقَامَ عَلَى أَنْ: «لَا يُورَدُ مُمْرِضٌ عَلَى مُصَحِّ»، قَالَ: فَقَالَ الْحَارِثُ بْنُ أَبِي ذُبَابٍ (وَهُوَ ابْنُ عَمِّ أَبِي هُرَيْرَةَ) قَدْ كُنْتُ أَسْمَعُكَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ تُحَدِّثُنَا مَعَ هَذَا الْحَدِيثِ حَدِيثًا آخَرَ قَدْ سَكَتَ عَنْهُ، كُنْتُ تَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَا عَدْوَى»، فَأَبَى أَبُو هُرَيْرَةَ أَنْ يَعْرِفَ ذَلِكَ، وَقَالَ: «لَا يُورَدُ مُمْرِضٌ عَلَى مُصَحِّ». فَمَا رَأَى الْحَارِثُ فِي ذَلِكَ حَتَّى غَضِبَ أَبُو هُرَيْرَةَ، فَرَطَنَ بِالْحَبَشِيَّةِ، فَقَالَ لِلْحَارِثِ: أَتَدْرِي مَاذَا قُلْتُ؟ قَالَ: لَا، قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: إِنِّي قُلْتُ: أَبَيْتُ. قَالَ أَبُو سَلَمَةَ: وَلَعَمْرِي لَقَدْ كَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يُحَدِّثُنَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «لَا عَدْوَى»، فَلَا أَذْرِي أُنْسَى أَبُو هُرَيْرَةَ أَوْ نَسَخَ أَحَدُ الْقَوْلَيْنِ الْآخَرَ. {الحديث: ۵۷۵۲ = ۵۷۴۵ فم} + {تجريد/ ۵/ ۱۸۰، رقم: ۱۸۸۸ = ۵۷۷۱، ۵۷۷۴}:

ئىبنو شەھاب، كە ئىمامى زوھرىيە (رەھمەتى خوداى ئى بى) دەفەرەموى: ئەبو سەلەمەى

كوپى عەبدوررەھمانى كوپى عەوف گىپرايەوہ بۆم، كە پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسمە بى)

فهرموویه تی: (نه خوشی ته نینه وه نییه) ههروه ها گیرایه وه: که پیغه مبهه (دروودی خودای له سهر بی) دهفه رموی: (نه خوش نه کریته ناو ساخه وه، نه بادا ساخه کانیش نه خوش بکه ون).

ئه بو سه له مه فهرمووی: من ئه م دوو فهرمووده یه له ئه بو هوره یه بیستوو، که ههردووکیانی له پیغه مبهه وه دهگیرایه وه بۆمان، که چی له دوا ییدا، ئه بو هوره یه له ئاستی فهرمووده یه که م بی دهنگ بوو، که فهرمووده ی (لَا عَدْرَى: نه خوشی ته نینه وه نییه) به لام بهردهوام بوو له سهر گیرانه وه ی فهرمووده ی دوو، که فهرمووده ی (لَا يُورِدُ مُمْرِضٌ عَلَى مُصِحٍّ: نه خوش نه کریته ناو ساخه وه).

فهرمووی: جا حاریتی کورپی ئه بو ذوباب، که ئاموزای ئه بو هوره یه بوو، که کورپی مامی بوو، ره خنه ی ئی گرتو پیی گوت: ئه ی ئه بو هوره یه! تو جارن له گه ل ئه م فهرمووده یه دا فهرمووده یه کی تریش بۆمان دهگیرایه وه، که من ئه وه فهرمووده ی ترم به گوئی خۆم له تو بیستوو، که تو ئیستا له وه فهرمووده ی تره بی دهنگ بوویت، جارن دهشت فهرموو: پیغه مبهه (دروودی خودای له سهر بی) دهفه رموی: (لَا عَدْرَى: نه خوشی ته نینه وه نییه).

ئه بو هوره یه قاییل نه بوو که شتی وای ئاگا ئی بی و پیی ئی بنی، وه گوته وه هه ره ئه مه یه: (لَا يُورِدُ مُمْرِضٌ عَلَى مُصِحٍّ: نه خوش نه کریته ناو ساخه وه). حاریتیش ئه م گوته ی ئه وه به دروست نه زانی و بووبه ده مه قاله یان. هه تا ئه بو هوره یه تووړه بوو، به زمانی حه به شی گوئماندی و به حاریتی فهرموو: ده زانی گوتم چی؟ حاریت گوتی: نه و، ئه بو هوره یه پیی فهرموو: هه ره ئه وه یه که پیتم گوت: قاییل نیم که پی له شتی وابینم!!

ئه بو سه له مه بو پشتیوانی قسه که ی حاریت، فهرمووی: (به گیانی خۆم، به بی گومان که له پيشا ئه بو هوره یه ئه م فهرمووده یه دهگیرایه وه بۆمان که پیغه مبهه (دروودی خودای له سهر بی) دهفه رموی: (لَا عَدْرَى: نه خوشی ته شه نه ناکات!) به لام نازانم که ئه بو هوره یه ئه مه ی له بیر جوو بوو، که پیی ئی نه ده ناو حاشای ئی ده کرد، یا قسه ی دوا یینی قسه ی پیشینی نه سخ ده کاته وه.

روونکردنهوه:

قسهی پیشین (لَا عَذْرَى)یه، قسهی دوایین (لَا يُورِدُ مُمْرِضٌ عَلَى مُصِحِّ)ه، چونکه قسهی پیشین، ته‌شه‌نه و ته‌نینه‌وهی دهر دو نه‌خو‌شی، نه‌فی و قه‌ده‌غه ده‌کا، به‌لام قسهی دوایین (لَا يُورِدُ مُمْرِضٌ عَلَى مُصِحِّ) ته‌شه‌نه و ته‌نینه‌وهی دهر دو نه‌خو‌شی دمه‌لینئ و ده‌یچه‌سپینئ و پیشگیری له‌وه ده‌کا، که‌ساخ تی‌کلا و نه‌خو‌ش نه‌کری و نه‌خو‌شیش تی‌کلا وی ساخ نه‌کری، نه‌بادا دهر ده‌که له نه‌خو‌شه‌که‌وه بجئ بو ساخه‌که.

(۱۱۵۶) مه‌لین: له فیساره بورجا بارانمان بو باری. (۵۷۴۹ - ۵۷۵۸)

بَاب: وَلَا تَوَّءَ

۱۴۸۸- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «لَا عَذْرَى، وَلَا هَامَةً، وَلَا تَوَّءَ، وَلَا صَفَرَ». {الحديث: ۵۷۵۵ = ۵۷۴۸ فم:}

ئه‌بو هوره‌یره (ره‌زای خودای ئی بئ) فهرمووی: پی‌غه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ) ده‌فه‌رموئ: (نه نه‌خو‌شی ته‌نینه‌وه هه‌یه و نه (هامه) هه‌یه و نه هه‌یج به‌ده‌ست ئه‌ستیره و بورج هه‌یه و نه مانگی سه‌فه‌ر به‌دبوومی هه‌یه). {تاج/۳، زنجیره: ۷۶، ژماره: ۳۰۴۱}.

(۱۱۵۷) غوولی بیابان درۆیه و راست نییه. (۵۷۴۹ - ۵۷۵۸)

بَاب: لَا غَوْلَ

۱۴۸۹- عَنْ جَابِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَا عَذْرَى، وَلَا طَيْرَةً، وَلَا غَوْلَ». {الحديث: ۵۷۵۶ = ۵۷۴۹ فم:}

جابیری کوری عه‌بدو‌للا (ره‌زای خودایان ئی بئ) فهرمووی: پی‌غه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ) ده‌فه‌رموئ: (نه نه‌خو‌شی ته‌نینه‌وه له‌خۆیه‌وه هه‌یه (چونکه له‌راستیدا ئه‌وه نه‌خو‌شیه که ده‌ته‌نیته‌وه، له‌مه‌وه بو ئه‌وه به‌پیی چاره‌نووس و فهرمانی خودایه) وه نه نو‌قلا‌نه‌ی خراب هه‌یه و نه‌پئ ره‌شی و به‌دقوومی هه‌یه و، نه حو‌لی بیابان هه‌بوون (وجودی هه‌یه).

روونکردنەوه:

جەماوەری زانایان دەفەرموون: حۆلی بیابان، لەباوەری رەشە خەلکەکەدا، جۆرە شەیاتینییهک بوو، لە چۆل و بیابانەکانا خۆی دەردهخست بۆ خەلک و بەفرو فیل لەریگە ویلیان دەکا، هەتا بە فەتارەتیان دەباو لەناویان دەبا، جا پێغهەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) لەم فەرموودەیدا ئەووی پووچ کردۆتەوهو دەفەرمووی: شتی وا بێ بایهخو بێ بنەمایە، بەهەر حال لە {مغنی المحتاج} دا دەفەرمووی: {وَ أَنَّهُ (أَيِ الْأَذَانُ) يُشْرَعُ إِذَا تَغَوَّلَتِ الْغِيلَانُ: أَيْ تَمَرَّدَتِ الْجَانُّ، بِخَبَرٍ صَحِيحٍ وَرَدَ فِيهِ}.

جا بەپێی ئەم فەرموودەیهو ئەم فەرمايشتهی خەطیبی شەریینی لەکاتی ترس، لەجنۆکەو پەری و شەیاتینیدا، واباشە بانگ بدری.

(١١٥٨) خۆپاراستن لەکەسی دووچاری نەخۆشی خراپ بوویی. (٥٧٨٣)

بَابُ فِي اجْتِنَابِ الْمُبْتَلَى

١٤٩٠- عَنْ الشَّرِيدِ قَالَ: كَانَ فِي وَفْدٍ ثَقِيفٍ رَجُلٌ مَجْذُومٌ، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّا قَدْ بَايَعْنَاكَ فَارْجِعْ». {الحديث: ٥٧٨٣ = ٥٧٧٦ فم}:

عەمری کۆری شەرید فەرمووی: شەریدی باوەم فەرمووی: نوێنەرەکانی هۆزی ئەقیف کەهاتن بۆ خزمەتی پێغهەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) پیاویکی گولیان تیاوو، پێغهەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) یەکیکی نارد بۆلای: (کەوا هەرلێرەوه، لەدوورەوه پەیمانم بەست لەگەڵ تۆ ئیتر بگەرێرەوه بۆ ولاتی خۆت). {تاج/٣، زنجیرە: ٧٦، ژمارە: ٣٠٤٦}.

روونکردنەوه:

شەریدی کۆری سوویدی ئەلشەقەفی (زمزی خودای ئی بێ) لە تائیف نیشتەجێ بوو، دەلێن: لە بنەرەتدا حەزەرەوتییە. کۆمەڵی فەرموودەیی لە پێغهەمبەرەوه دەگیرێتەوه، لەپیاوانی صەحیحی موسلیم و صەحیحی بوخارییە، چونکە بوخاری، لەوهوه بە تەعلیق فەرموودەیی (لَيْتُ الْوَاجِدِ يُحِلُّ عِرْضَهُ وَعُقُوبَتَهُ) دەگیرێتەوه، ئەبو

نەعیم دىمفەرمۇي: ئامادەي پەيمانى خۇشنىوودىي (بيعة الرضوان) بوو، پيغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بى) بۇ رېزلىئانى لە پاشكۆي خۇيەو سواری کردوو، دىمفەرمۇي: لەسەردەمى پيغەمبەردا، ژنيکمان بەردەباران (رەجم) کرد، که ئى بووينەو چووين بۇ خزمەتى پيغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بى). عەمرى کورى دەگيرپيغەمبەر: که باوكم شەرىد فەرمووي: دەورى سەد شيعرم لە شيعرەکانى ئومەييە کورى ئەبو سەلت خویندەو بۇ پيغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بى) فەرمووي: (لە شيعرەکانیەو وادەردەکەوئ وەك موسولمان بووبى وایە). ئومەييە فریای موسولمان بوون نەکەوتوو). {بەروانە: ژمارە: ۱۵۰۶ لەدواوہ} + {تاج/۵، زنجیرە: ۶۹، ژمارە: ۵۴۲۶}.

(۱۱۵۹) نوقلانەي باش فرە باشە. (۵۷۵۹ - ۵۷۷۳)

باب: في النّال الصّالح

۱۴۹۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «لَا طَيْرَةَ وَحَيْرَهَا الْفَالُ»، قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا الْفَالُ؟ قَالَ: «الْكَلِمَةُ الصَّالِحَةُ يَسْمَعُهَا أَحَدُكُمْ». {الحديث: ۵۷۵۹ = ۵۷۵۲ فم. تجريد/۵، رقم: ۱۸۸۵ = ۵۷۵۴، ۵۷۵۵ فتح الباری}:

ئەبو ھورەيرە (رمزای خوداي ئى بى) فەرمووي: لە پيغەمبەرم بىست، دىفەرموو: (نوقلانەي خراب بايەخى نييە، باشتري نوقلانەيش نوخشە ليدانە!). گوترا: ئەي پيغەمبەرى خودا! نوخشە ليدان وەکوو چى؟ فەرمووي: (وەك ئەو دەتانەوئ کارى بکەن لەکاتى نيازى کردنەکەيا، وشەيەكى باش بەرگويتان بکەوئ). {تاج/۳، زنجیرە: ۷۸، ژمارە: ۳۰۴۹}.

روونکردنەو:

بۇ نموونە: يەكئ بچئ بۇ حەج و عەمرە، لەکاتى باسکردنى ئەو سەفەرەدا، بەرگوئي بکەوئ کەسئ ئەم ئايەتە بخوینئ:

{ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى } ئەوہ جوړه نوقلانه يه کی باشه له خوداوه، نیشانه ی ئەوہ یه که حەج و عەمره که ی به نسیب ده بئ. زۆر جار پیغه مبهەر (دروودی خودای لاسەر بئ) کاتئ ئه رکیکي ده سپارد به یه کئ، ئه گهر ناوه که ی به دلئ نه بوا یه پیئ ناخۆش بوو، به وینه: ئه گهر کارمه نديکي دابنا یئ له سەر کاری، ناوی سه رکه وت بوا یه پیئ خۆش بوو، به لام ئه گهر ناوی ژیرکه وت بوا یه پیئ ناخۆش بوو. {بپروانه: تاج/۳، زنجیره: ۷۸، ژماره: ۳۰۴۹ تا دوا یی}.

(۱۱۶۰) شوومی و پی رهشی له خانوو ژن و ماییندا. (۵۷۵۹ - ۵۷۷۳)

بَابُ: الشُّؤْمُ فِي الدَّارِ وَالْمَرْأَةِ وَالْفَرَسِ

۱۴۹۲- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنَّهُ قَالَ: «إِنْ يَكُنْ مِنَ الشُّؤْمِ شَيْءٌ حَقٌّ فَفِي الْفَرَسِ وَالْمَرْأَةِ وَالِدَّارِ». {الحديث: ۵۷۶۸ = ۵۷۶۱ فم:}

ئیبنو عومەر (رهزای خودایان ئ بئ) فهرمووی: پیغه مبهەر (دروودی خودای لاسەر بئ) ده فهرموئ: {ئه گهر شوومی و به دبوومی هه بئ و هه ق و راست بئ، ئەوا لهم سئ شته دا هه یه: یه که م: مایین و ئەسپ.

دووهم: ژن.

سییه م: خانوو. {تاج/۳، زنجیره: ۷۷، ژماره: ۳۰۴۷}.

۱۴۹۳- عَنْ جَابِرٍ يُخْبِرُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ فَفِي الرَّبْعِ وَالْخَادِمِ وَالْفَرَسِ». {الحديث: ۵۷۷۳ = ۵۷۶۶ فم:}

جابیری کوری عه بدوئلا (رهزای خودایان ئ بئ) فهرمووی: پیغه مبهەر (دروودی خودای لاسەر بئ)

فهرمووی: (پئ رهشی و شوومی ئه گهر له شتی که هه بئ، ئەوا له هه ندئ لهم سئ شته دا هه یه:

۱- له خانوو مالددا.

۲- له نوکه رو کاره که ردا.

۳- له ئەسپ و ماییندا.

روونکردنەوه:

نەوهوی (رحمەتی خودای ئی) ددەهرموی: (زاناکان لەم پرسى پى رهشى و بهدقوومیهەدا، دوو بۆچوونی سەرەکیان هەیه:

بۆچوونی یەكەم: كە بە ئی لەراستیدا، ئەم سى شتە بەپى ئەو سروشتەى كەخودا دروستى كردوون لەسەرى، لەهەندى لەمانەدا، لەسەر رووى راستى، پى رهشى و بهدقوومى هەیه، جا هەركاتى مرؤفەهەستى بەشوومى یەكى لەژنو ئەسپ و مایین و نۆكەرو كارەكەر كرد، بەزوویى لى جیابیتەوه، بە تەلاق دان بى، بە فرۆشتن بى، بەهەر شیوهیى تر بى).

بە بۆچوونی بەندەى وەرگیریش، رووداوەکانیش ئەم بۆچوونی یەكەمه دووپات دەكەنەوه، گەرچى رای دووهمیش بى بایهخ نییه. بۆچوونی دووهم:

۱- بەدبوونی ژن شتىكى سروشتى نیه، كەشتى وا لەچارەى نووسرابى، بەلكوو هەر ژنى بیگرى، كە ئەم كێشانهى هەبوو، ئەوه پى رهشى و بهدقوومه: نەزۆك بى و زمان درێژى و بەدرهوشت بى و هۆى دل لىپیسکردنى مێرد بى و مەلكەر نەبى. ۲- شوومى مال و خانوو، لەوهدايه كە تەنگەبەر بى و ناخۆش بى و دراوسى خەراپى زیانەخرۆى هەبى.

۳- شوومى ئەسپ و مایین لەوهدايه كە غەزای پى نەكړى و بۆ كارى خیر بەكار نەهێنرى و بۆشتى دنیاى رووت بەكاربھێنرى.

۴- شوومى و پى رهشى كارەكەرو نۆكەرىش لەوهدايه: كە خووى خراب بى و درۆزن بى و هەرچى پى بسپێرى بەجوانى نەیکا.

نەوهوی ددەهرموی: زاناکان ددەهرموون، لەبارەى نەخۆشى تەنینهوه و نوقلانه و پى رهشى و ئەم جوړە شتانهوه: كۆگیرى بۆ ئەم بابەتانه، ئەم سى رێبازەیه:

- ۱- ئەوہی كەنابى بەھۆى زىانى راستو دروست، دەبى پىشتگوئى بخرئى و بايەخى بى نەدرئى، وەك نوقلانەى خراپ (طيرة).
- ۲- ئەوہى زىانى ئاشكرائى ھەيە و بە ئەزمون زىانى چەسپاوە، دەبى پارىزى ئى بكرئى، وەك پەتاو تاعوون و گولى و ... تاد.
- ۳- ئەوہى كە جاروبار وا چەسپاوە زىانى ھەبى، ئەوہ دروستە پارىزى ئى بكرئى، وەك: ژنو مايين و خانوو.

كورت و پوخت بەكوردى پەتى:

- ۱- پارىزو خۆپاراستن لەنەخۆشى خراپ و پەتاو شتى وا كاري رەوايە.
- ۲- لەم جۆرە شتانەدا واباشە راويژ بە پسپۆرى ئەم بابەتانە بكرئى.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۴۵- نامه‌ی کاهینی و کوله‌نانی

کتاب الکهانة

{بروانه: تاج/۳، زنجیره: ۷۹، ژماره: ۳۰۵۵ هه‌تا ژماره: ۳۰۶۲. هه‌روا بروانه: رياض الصالحين/۴، لاپه‌ره: ۹۸، زنجیره: ۳۰۳، ژماره: ۱۶۶۸.}

۱۱۶۱) ريگري له‌هاموشوی کوله‌نانی و نه‌وانه‌ی لانی نهیتی (غەيب) زانی ده‌که‌ن. (۵۷۷۴ - ۵۷۸۲) (باب: انهي عن اتيان الكهان وذكر الخط)

بروانه ژماره‌ی (۳۳۳) فهرمووده‌که‌ی موعاوييه‌ی کورپی حکمه‌ی سوله‌می، که له‌نامه‌ی نوێژدا رابورد.

۱۱۶۲) باسی نه‌وه‌ی که جنۆکه ده‌یفرینی. (۵۷۷۴ - ۵۷۸۲)

باب: ما تخطفها الجن

۱۴۹۴- عَنِ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: سَأَلَ أَنَسُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَنِ الْكُهَّانِ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَيْسُوا بِشَيْءٍ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ فَإِنَّهُمْ يُحَدِّثُونَ أَحْيَانًا الشَّيْءَ يَكُونُ حَقًّا؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «تِلْكَ الْكَلِمَةُ مِنَ الْجَنِّ يَخْطِفُهَا الْجَنِيُّ فَيَقْرُهَا فِي أُذُنِ وَلِيِّهِ قَرَّ الدَّجَاجَةِ فَيَخْلُطُونَ فِيهَا أَكْثَرَ مِنْ مِائَةِ كَذِبَةٍ». {الحديث: ۵۷۷۸ = ۵۷۷۱ فم. بخاری. طب: ۵۷۶۲، ۶۲۱۳، ۵۷۶۱. تحفة الأشراف: ۱۷۳۴۹}:

عائیشه (رمزای خودای بی) فهرمووی: چهن که‌سێ له‌باره‌ی کوله‌نانی و کاهینانه‌وه، که‌لا‌فی نه‌وه لی د‌ه‌ده‌ن، به‌ه‌و‌ی هه‌ند‌ی ه‌و‌ی تاییه‌ته‌وه، عیلمی غه‌یبیان هه‌یه، چهن که‌سێ سه‌بارمت به‌مانه، له پێغه‌مبه‌ریان پرسی، فهرمووی: (هیچ نین)، گو‌تیان: ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خودا! جاروبار قسه‌که‌یان راست د‌ه‌رده‌چی، ئه‌ی نه‌وه چییه؟ فهرمووی: (ئهو قسه راسته‌یان، هی نه‌وه‌یه، که جندۆکه گوی هه‌ل د‌ه‌خه‌ن بۆ گو‌فتو‌گ‌و‌ی ف‌ری‌شته‌کان و له‌ده‌می نه‌وانی د‌ه‌رف‌ینن، ئینجا وه‌ک م‌ری‌ش‌کی ب‌ل‌ی ق‌رت، ئاوا ده‌ی‌چ‌پ‌ین به‌گو‌ی براده‌ره‌که‌یاندا، که کوله‌نانییه‌که‌یه، جا ئه‌وانیش له

گيرفانى خوځيانه وه سه د دروى ترى پيوه دهنين۱). {تاج/۳، زنجيره: ۷۹، ژماره: ۳۰۵۶، ج/۴} + {رياض الصالحين/۴، زنجيره: ۳۰۳، ژماره: ۱۶۶۸، ج/۲}.

۱۱۶۲) نه ستيره گرتنه جنوکه، له وکاته دا که کوى هل ده خن بو دزینی هه وال له فريشته کان. (۵۷۷۴ - ۵۷۸۲)

بَابُ فِي رَمَى الشَّيَاطِينِ بِالنَّجُومِ عِنْدَ اسْتِرَاقِ السَّمْعِ

۱۴۹۵- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: أَخْبَرَنِي رَجُلٌ فِي رِوَايَةٍ رَجَالَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مِنَ الْأَنْصَارِ: أَنَّهُمْ بَيْنَمَا هُمْ جُلُوسٌ لَيْلَةً مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) رَمَى بِنَجْمٍ فَاسْتَنَارَ، فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «مَاذَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ إِذَا رُمِيَ بِمِثْلِ هَذَا؟» قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، كُنَّا نَقُولُ: وَلَدَ اللَّيْلَةِ رَجُلٌ عَظِيمٌ، وَمَاتَ رَجُلٌ عَظِيمٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «فَإِنَّهَا لَا يَرْمِي بِهَا لِمَوْتٍ أَحَدٍ وَلَا لِحَيَاتِهِ، وَلَكِنْ رَبَّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى اسْمُهُ إِذَا قَضَى أَمْرًا سَبَّحَ حَمَلَةَ الْعَرْشِ، ثُمَّ سَبَّحَ أَهْلَ السَّمَاءِ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ حَتَّى يَبْلُغَ التَّسْبِيحُ أَهْلَ هَذِهِ السَّمَاءِ الدُّنْيَا، ثُمَّ قَالَ الَّذِينَ يَلُونَ حَمَلَةَ الْعَرْشِ لِحَمَلَةِ الْعَرْشِ: مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟ فَيُخْبِرُونَهُمْ مَاذَا قَالَ. قَالَ: فَيَسْتَخْبِرُ بَعْضُ أَهْلِ السَّمَوَاتِ بَعْضًا، حَتَّى يَبْلُغَ الْخَبْرُ هَذِهِ السَّمَاءَ الدُّنْيَا فَتَخْطِفُ الْجِنُّ السَّمْعَ، فَيَقْذِفُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ وَيُرْمُونَ بِهِ، فَمَا جَاءُوا بِهِ عَلَى وَجْهِ فَهُوَ حَقٌّ، وَلَكِنَّهُمْ يَقْرِفُونَ فِيهِ وَيَزِيدُونَ». {الحديث: ۵۷۸۰ = ۵۷۷۳ فم: {

ئيبنو عه عباس (رمزى خودايان بى بن) فهرموى: پياويكى ياريدهدهران (واته: نه نصار) له يارانى پيغه مبهه (درودى خوداي لهسهر بى) بويگيرامه وه فهرموى: شهوى له خزمه تى پيغه مبهه ردا (درودى خوداي لهسهر بى) دانيشتبووين، له وکاته دا نه ستيره يى کشاو شه وقي دايه وه، پيغه مبهه (درودى خوداي لهسهر بى) فهرموى پييان: له سه رده مى نه زانيدا نه گهر نه ستيره بکشايه ده تانگوت چييه؟ گوتيان: خوداو پيغه مبهه رى خودا باشت دهرانن، ئيمه ده مانگوت: ئهم شهو پياويكى گه وره له دايک ده بى، يا پياويكى گه وره ده مرى! پيغه مبهه (درودى خوداي لهسهر بى) فهرموى: ئهو نه ستيره يه که ده کشى له بهرئه وه نييه که يه کى ده مرى، يا يه کى له دايک ده بى، به لام په روه دگارمان (ناوى پيروى هه ميشه هه بهرزه بلند بى) کاتى که برپارى کارى دده ده ست به جى هه لگرانى

تهخت و باره‌گای خوداوه‌ندی (حه‌مه‌له‌تولعه‌رش) دهست ده‌کهن به ته‌سبیحات کردن بۆ خودا و له‌شکۆ و گه‌وره‌یی ئه‌و کردگار مه‌زن و گه‌وره‌یه، دینه جومبوش و ستایش و سوپاسی ده‌کهن ئینجا خه‌لکی ئاسمان (که‌وان له‌خوار ئه‌وانه‌وه، ئه‌وانیش دهست ده‌کهن به ته‌سبیحات کردن بۆ خودا، ئیتر دهسته له‌دوا دهسته و چین له‌دوا چین، دهست ده‌کهن به ته‌سبیحات کردن، هه‌تا ده‌نگی ته‌سبیحات کردن ده‌گا به‌خه‌لکی ئاسمانی هه‌ره خواروو، که ئه‌م ئاسمانه‌ی ئیمه‌یه، ئینجا ئه‌وانه‌ی که له‌خوار فریشته هه‌لگره‌کانی تهخت و باره‌گای خوداوه‌ندییه‌وه‌ن به‌فریشته هه‌لگره‌کانی تهخت و باره‌گا ده‌لین: ئه‌وه په‌روه‌ردگاری ئیوه چی فه‌رموو؟ ئه‌وانیش چی فه‌رموو بوو به‌وانی ده‌لین جا یه‌ک له‌دوایه‌ک و دهسته به‌دهسته خه‌لکی ئاسمانه‌کان هه‌وال له‌یه‌کتری ده‌پرسن تا سه‌ره‌نجام ئه‌و هه‌واله‌ ده‌گا به‌خه‌لکی ئاسمانی هه‌ره خواروو، ئیتر له‌وئ جنۆکه گوی هه‌ل ده‌خه‌ن تا ئه‌و هه‌واله‌ بدن، له خه‌لکی ئاسمانی خواروو، وه بی‌فرین بۆ کۆله نانی و کاهینه‌کانی دۆستیان، جا له‌م کاته‌دا فریشته‌کان ئه‌و ئه‌ستیره‌یان تی ده‌گرن، جا هه‌ر قسه‌و هه‌والی که به‌شیوه‌ی خوی ده‌یه‌ینن ئه‌وه راست و دروسته، به‌لام خۆشیان درۆو ده‌له‌سه‌ی تری پیوه‌ ده‌نین و لئی زیاد ده‌کهن!). {تاج/۳، زنجیره: ۷۹، ژماره: ۳۰۵۷ ج/۴}.

(۱۱۶۴) که‌سی بجۆ بۆلای فالچی، یه‌ک نویژی گیرا نابێ. (۵۷۷۴ - ۵۷۸۲)

بَاب: مَنْ أَتَى عَرَّافًا لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ

۱۴۹۶- عَنْ صَفِيَّةَ (هي بنت أبي عبيد) عَنْ بَعْضِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «مَنْ أَتَى عَرَّافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةٌ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً».

کتاب الحیات و غیرها. {الحديث: ۵۷۸۲ = ۵۷۷۵ نم:}

سه‌فیه‌ی کچی ئه‌بو عوبه‌ید، فه‌رمووی: له‌هه‌ندی له‌هاوسه‌ره‌کانی پیغه‌مبه‌ره‌وه، له پیغه‌مبه‌ره‌وه (دروودی خودای له‌سه‌ر بن) ده‌فه‌رموی: (ئه‌وه‌ی برۆا بۆلای فالچی و له‌باردی شتی‌که‌وه په‌رسیاری لی بکاو به‌ختی له‌لا بگریته‌وه، ئه‌وه نویژی چل شه‌وی گیرا نابێ!). {تاج/۳، زنجیره: ۷۹، ژماره: ۳۰۵۹ ج/۴}.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۴۶- نامه‌ی مارو جانه‌وه‌رانی تر

کِتَابِ الْحَيَاتِ وَغَيْرَهَا

(۱۱۶۵) جله‌و‌گیریی له‌کوشتنی ماری مائی. (۵۷۸۴ - ۵۸۰۲)

بَابُ: النَّهْيُ عَنْ ذَوَاتِ الْبُيُوتِ

۱۴۹۷- عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَأْمُرُ بِقَتْلِ الْكِلَابِ يَقُولُ: «اقْتُلُوا الْحَيَاتِ وَالْكِلَابَ، وَاقْتُلُوا ذَا الطُّفَيْتَيْنِ وَالْأَبْتَرَ، فَإِنَّهُمَا يَلْتَمِسَانِ الْبَصَرَ، وَيَسْتَسْقِطَانِ الْحَبَالَى». قَالَ الزُّهْرِيُّ: وَنَرَى ذَلِكَ مِنْ سُمَيْهِمَا وَاللَّهُ أَعْلَمُ. قَالَ سَالِمٌ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ: فَلَبِثْتُ لَا أَتْرُكُ حَيَّةً أَرَاهَا إِلَّا قَتَلْتُهَا، فَيَيْنَا أَنَا أَطَارِدُ حَيَّةً يَوْمًا مِنْ ذَوَاتِ الْبُيُوتِ مَرَّ بِي زَيْدُ بْنُ الْخَطَّابِ، أَوْ أَبُو لُبَابَةَ، وَأَنَا أَطَارِدُهَا، فَقَالَ: مَهْلًا يَا عَبْدَ اللَّهِ! فَقُلْتُ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَمَرَ بِقَتْلِهِنَّ، قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَدْ نَهَى عَنْ ذَوَاتِ الْبُيُوتِ. {الحديث: ۵۷۸۷ = ۵۷۸۰ هـ.م. تجريد/ ۳، رقم: ۱۳۲۹ = ۳۲۹۷، ۳۳۱۰، ۳۳۱۲، ۴۰۱۶، ۴۰۱۷. أبو داود. أدب: ۵۲۵۲. تحفة الأشراف: ۱۲۱۴۷}:

ئیبینو عومهر (رهزای خودایان ئی بئ) فه‌رمووی: له پیغه‌مبه‌رم بیست، له‌سه‌ر دوانگه وتاری ده‌دا، گویم ئی بوو ده‌یفه‌رموو: (گشت ماری بکوژن، هه‌روه‌ها گشت سه‌گی بکوژن، به‌تایبه‌تی ئه‌و چه‌شنه مارانه‌ی که‌دوو هیلی ره‌ش، وه‌ک هیلی په‌لکه خورما وا به‌سه‌ر پشتیان‌ه‌وه‌و هه‌روا هه‌موو کو‌له‌ وه‌یبایی بکوژن، چونکه ئه‌م دوو جو‌ره ماره، ئاوی چاو ده‌به‌ن و سک له‌باری ژنی دوو‌گیان ده‌به‌ن، ئه‌وه‌نده ره‌زایان تاله‌و ئی‌سکیان قورس و گرانه‌و ره‌زایان بی ره‌زایه، ته‌نانه‌ت به‌ چاوپیکه‌وتن‌یان ئاوی چاو دادی و کورپه‌له له‌بارده‌چی!).

زه‌هری (که ئه‌م فه‌رمووده‌یه، له سالی کوری عه‌بدو‌للا‌وه، له ئیبینو عومهره، ده‌گیریت‌ه‌وه) ده‌فه‌رموی: واده‌زانم که ئه‌م سک له‌بارچوون و ئاوی چاو بردنه، له کاریگه‌ریی زه‌هری ئه‌م دوو جو‌ره مارانه‌وه‌یه، وه‌ خودا بو‌خوی باشت‌ری ئی ده‌زانی!).

سالم دمه رموی: عهبدوللای کوری عومهر فهرمووی: ئیتر که ئهمه له پیغه مبهه (دروودی خودای لسمه بن) بیست، ههه ماریکم دهبینی بواره نه دهدها، دهمکوشه، جاری ماریکم راوده نا تا بیکوژم، لهو چه شنه مارانه بوو، که پییان دهگوتری ماری مائی ناو مال، لهو کاته دا زهیدی کوری خه طاب، یا فهرمووی: ئه بو لوبابه بانگی لی کردم: هیواش ئه ی عهبدوللای مه یکوژه. گوتم: بوچی؟ خو پیغه مبهه (دروودی خودای لسمه بن) فهرمانی کردوو به کوژتنی مار. فهرمووی: ئاخر له وه دوو، کوشتنی ماری ناو مائی قه دهغه کردوو، که بهو مارانه دهلین: (عَوَامِرُ الْبُیُوتِ: خیوی ناو مال، نه بادا جنوکه ی مائی موسولمان بن). {تاج/۳، زنجیره: ۵، ژماره: ۲۵۸۴ ج/۴}.

(۱۱۶۶) ماری مائی ناو مال تا سی جار هه ره شه ی لی ده کری. (۵۷۸۴ - ۵۸۰۲)

بَابُ إِذْأَنَ الْعَوَامِرُ ثَلَاثَا

۱۴۹۸- عَنْ أَبِي السَّائِبِ مَوْلَى هِشَامِ بْنِ زُهْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ فِي بَيْتِهِ، قَالَ: فَوَجَدْتُهُ يُصَلِّي، فَجَلَسْتُ أَنْتَظِرُهُ حَتَّى يَقْضِيَ صَلَاتَهُ، فَسَمِعْتُ تَحْرِيكَاً فِي عَرَاجِينَ فِي نَاحِيَةِ الْبَيْتِ، فَالْتَفَتُ، فَإِذَا حَيَّةٌ، فَوَثَبْتُ لِأَقْتُلَهَا، فَأَشَارَ إِلَيَّ أَنْ أَجْلِسَ، فَجَلَسْتُ، فَلَمَّا انْصَرَفَ أَشَارَ إِلَيَّ إِلَى بَيْتٍ فِي الدَّارِ، فَقَالَ: أَتَرَى هَذَا الْبَيْتَ؟ فَقُلْتُ: نَعَمْ، فَقَالَ: كَانَ فِيهِ فَتًى مِّنَا حَدِيثُ عَهْدٍ بِعَرَسٍ قَالَ: فَخَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِلَى الْخُنْدَقِ، فَكَانَ ذَلِكَ الْفَتَى يَسْتَأْذِنُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِأَنْصَافِ النَّهَارِ فَيَرْجِعُ إِلَى أَهْلِهِ، فَاسْتَأْذَنَهُ يَوْمًا، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «خُذْ عَلَيْكَ سِلَاحَكَ، فَإِنِّي أَخْشَى عَلَيْكَ فُرَيْظَةً»، فَأَخَذَ الرَّجُلُ سِلَاحَهُ، ثُمَّ رَجَعَ، فَإِذَا امْرَأَتُهُ بَيْنَ الْبَابَيْنِ قَائِمَةً، فَأَهْوَى إِلَيْهَا الرُّمْحَ لِيَطْعُمَهَا بِهِ - وَأَصَابَتْهُ غَيْرَةٌ - فَقَالَتْ لَهُ: اكْفُفْ عَلَيْكَ رُمْحَكَ، وَادْخُلِ الْبَيْتَ حَتَّى تَنْظُرَ مَا الَّذِي أَخْرَجَنِي، فَدَخَلَ، فَإِذَا بِحَيَّةٍ عَظِيمَةٍ مُنْطَوِيَةٍ عَلَى الْفِرَاشِ، فَأَهْوَى إِلَيْهَا بِالرُّمْحِ فَانْتَضَمَهَا بِهِ، ثُمَّ خَرَجَ فَرَكَّزَهُ فِي الدَّارِ، فَاضْطَرَبَتْ عَلَيْهِ، فَمَا يَدْرِي أَيُّهُمَا كَانَ أَسْرَعَ مَوْتًا الْحَيَّةُ أَمْ الْفَتَى؟ قَالَ: فَجِئْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَذَكَّرْنَا ذَلِكَ لَهُ، وَقُلْنَا: ادْعُ اللَّهَ يُحْيِيهِ لَنَا، فَقَالَ:

«اسْتَغْفِرُوا لِصَاحِبِكُمْ»، ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ بِالْمَدِينَةِ جُنًّا قَدْ أَسْلَمُوا، فَإِذَا رَأَيْتُمْ مِنْهُمْ شَيْئًا، فَادْنُوهُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ، فَإِنْ بَدَأَ لَكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فَاقْتُلُوهُ، فَإِنَّمَا هُوَ شَيْطَانٌ». {الحديث: ۵۸۰۰ = ۵۷۹۳ فم}:

ئەبو سائىب بەندەى ئازادكرائى ھىشامى كورى زوھرە (رەھمەتى خودايان لى بى) ھەرمووى: ئەبو سەئىدى خودرى لەمالھەوى بوو، چووم بۆلاى، روانىم وا نوپژ دەكا، منىش دانىشتم چاوەپرانىم كرد ھەتا نوپژەكەى تەواو دەكا، كەچى لەو دەمەدا، لەناو كۆمەلە داركى بۆلە خورمادا، دەنگى خەشە خشىك دەھات، لەناو قوزبىنىكى مالەكەدا، كە ئاورم دایەو، دەروانم وا ماریكە، منىش راپەریم كە بىكوژم، كەچى ئەبو سەئىد، لەناو نوپژەكەدا ئاماژەى بۆم كرد، كەنەكەى دانىشە، مەيكوژە، منىش دانىشتمەو. كە لەنوپژەكەى بوویەو، ئاماژەى كرد بۆ ھۆدەيە لەناو خانووەكەداو ھەرمووى: ئەم ھۆدەيە دەبىنى؟ گوتەم: بەللى بۆچى؟ ھەرمووى: لاویكى لەئیمە تىدادبوو، تازە زاوا بوو، جا لەغەزای خەندەقا لەخزمەت پېغەمبەردا دەرچووین بۆ ئەم غەزايە، جا ئەو لاو رۆژانە، لەكاتى نپوھرپۇدا، مۆلەتى لە پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) وەردەگرتو دەگەرپایەو بۆلاى خیزانەكەى، رۆژى كە داواى مۆلەتى لە پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) كرد، پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) پېی ھەرموو: (چەكەكەت لەگەل خۆت ببە، چونكە من مەترسى ئەو دەم ھەيە، كە جوولەكەكانى بەنى قورەيظە، لەرپگەدەست دريژيت لى بكەن). جا پیاوھەكەيش چەكەكەى لەگەل خۆى برد، كە دەچیتەو بۆ مالھەو، دەروانى وا ژنەكەى لەنیوانى ھەردوو دەرگاكا دەراوہستاو، لاوھەكەيش بەتەنگەو بوونى نامووس دەيكرو، رەمەكەى لى بەرزەكەتەو كە پىادا بمانى، ژنەكەى پېی دەللى: (تۆ جارئ رەمەكەت لابەو بچۆرە ژوورەو، ھەتا بەچاوى خۆت ببىنى كەمن لەترسى چى ھۆدەكەم چۆل كەردو). كە لاوھەكە دەچیتە ژوورەو دەروانى وا ماریكى حەفيانى گەورە خۆى ئالاندوو لە نوپنەكەيانەو، ئەویش رەمەكەى پىادا تپى چەقاندو وەك ماسى بەدەى لەشیش ئاوا داى لەرپەكەى و ھینايە دەرەو لە حەوشەكەدا

دایچەقاند، کەچی لەپەر مارەکە وەك شارە زەردەوالتە لێی ئالۆسکا، کەس نەیزانی کامیان لەپێشدا مردن: مارەکە، یا لاوەکە؟

ئەبو موسا فەرمووی: جا چووین بۆ خەزمەتی پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) وە رووداوەکەمان گێڕایەووە بۆی، وە عەرزمان کرد: لەخودا داوا بکە کە خودا ئەم لاوە زیندوو بکاتەووە بۆمان. حەزرەت (دروودی خودای لەسەر بێ) فەرمووی: (داوای لێبۆردن و لێخۆش بوون لەخودا بکەن بۆ ئەم هاوێ مردووەتان!).

لەپاشا فەرمووی: (لەناو شاری مەدینەدا، هۆزی جنۆکە و شەیاتینی نیشەجین، هەیانە ئیسلام بوون، جا ئەگەر دنیاوو شتی لەوانەتان بینی، یەکسەر هەلەمەکوژن سەریان، لەپێشا هەتا سێ جار کە دەیانبینن، ئاگاداریان بکەنەووە و قاپیان بدەن، ئیتر لەو دەوا، لەپاش ئەو سێ جارە ئەگەر بینیتانەووە بیکوژن، چونکە ئەو شەیتانە!). {تاج/۳، زنجیرە: ۵، ژمارە: ۲۵۸۴ ج/۴}.

(۱۱۶۷) باسی کوشتنی مار. (۵۷۸۴ - ۵۸۰۲)

بَابُ قَتْلِ الْحَيَّاتِ

۱۴۹۹- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي غَارٍ وَقَدْ أُنْزِلَتْ عَلَيْهِ (وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا) فَتَحَنُّ نَأْخُذُهَا مِنْ فِيهِ رَطْبَةً إِذْ خَرَجَتْ عَلَيْنَا حَيَّةٌ فَقَالَ: «اقتُلوها»، فَأَبْتَدَرْنَاَهَا لِنَقْتُلَهَا، فَسَبَقْتَنَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «وَقَاهَا اللَّهُ شَرَّكُمْ كَمَا وَقَاكُمْ شَرُّهَا». {الحديث: ۵۷۹۶ = ۵۷۸۹ فم. تجريد/۲/۲۴۱، رقم: ۸۴۱ = ۱۸۳۰، ۳۳۱۷، ۴۹۳۱، ۴۹۳۴}:

عەبدوڵلای کوری مەسعوود (زەوی خودای ئی) فەرمووی: جارێ لەشەوی عەرمفەدا، لەخاکی مینادا، لە ئەشکەوتیکا، لەخەزمەتی پێغەمبەر دا بووین (دروودی خودای لەسەر بێ) لەوکاتەدا، سوورەتی (وَالْمُرْسَلَاتِ) ی هات بۆ پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) خۆی ئەم سوورەتی بەقەدرو ریزەو دەخویندەووە منیش وشە بەوشەو ئایەت بەئایەت، لەدەمی حەزرەت (دروودی خودای لەسەر بێ) وەرم دەگرت و لەبەرم دەکرد، جا لەمکاتەدا کە

هیشتا سوورته ته كه به سهر زاری پیغه مبه ره وه بوو (دروودی خودای له سهر بئ) وهدده می پیرۆزی پیی تهرو پاراو بوو، له پیر له ناگا، ماری دره پیری و په لاماری داین!

پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بئ) فهرمووی: (ئاده بیكوژن! به لام ماره كه دره باز بوو رویشته، پیغه مبه ریش (دروودی خودای له سهر بئ) فهرمووی: (همم ئه و قوتاری بوو له چنگی ئیوه و همم ئیوه قوتارتان بوو له چنگی ئه و!). {تاج/۴، زنجیره: ۶۰، ژماره: ۴۹۹ ج/۴}.

روونکردنه وه:

له په راوی رافه كانا ده فهرموون: (جنۆكه و په ری و شه یاتینی، خودای گه و ره توانای ئه وهی پیان داوه، كه شكل و شیوهی خوین بگوژن و بچنه شیوه و شكل و بیچی شتی تروه، جاری واهیه له شیوهی ماریكا خوین نیشان ددهن، یا له شكلی دوو پشكیكا دره ده كه ون، یا له وینیه پشیله یه كا خوی پیشان ددها، یا له ههر شیوهیه کی تردها، خوین دهنوین! ته نانه ته ده توانن بچنه كلیشهی مروقه وه!).

جا پاش ئه مه نه وهی ده فهرموئ:

۱- ئه م ئاگاداری و هه ره شهیه، كه له جنۆكه ی ناو مال ده كری، تا سی جار، بهس بۆشاری مه دینه وایه، له شوینانی تر، هه موو ماری به بی هۆشیاری پیدان و هه ره شه كردن لی ده كوژری.

۲- مارو دوو پشك، به بی بواره دان، له دهشت و دره ده كوژرین. نه وهی ده فهرموئ: ئیمامی مالیک ده فهرموئ: به بی مه رج و قهید ماری ناو مزگهوت ده كوژری.

۳- شیوهی هه ره شه كه ئاوایه: (سویندتان ددهم به و په یمانه ی كه سوله یمانی كوری داوود لی وهرگرتوون، كه ئازارمان مه دهن و مه یه نه بهرچاومان!). ئیمامی مالیک ده فهرموئ: (ئه وهنده به سه كه بلن: (به پستی خودا، به حهقی روژی قیامهت تهنگتان پی هه ل ده چنم، كه مه یه نه بهرچاومان و ئازارمان مه دهن!).

(۱۱۶۸) کوشتنی شه وگهرد. (۵۸۰۳ - ۵۸۰۹)

بَابُ فِي قَتْلِ الْأَوْزَاعِ

۱۵۰۰ - عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وقاص (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَمَرَ بِقَتْلِ الْوَزَغِ وَسَمَاءَ فُؤَيْسِقًا. {الحديث: ۵۸۰۵ = ۵۷۹۸ فم}:

سه عدی کوری نه بو وه قاص (رمزای خودای لی بن) فهرمووی: پیغه مبهه (دروودی خودای له سهر بی)

فهرمانی ددها به کوشتنی شه وگهرد (وه زه غ). وه ناویشی نا: له ریډهر چوو، واته: فاسیق). {تاج/۲، زنجیره: ۴، ژماره: ۲۵۸۰ ج/۴} + {ته جرید/۲، ژماره: ۸۴۲ = ۳۳۰۶} + {ریاض/۴، زنجیره: ۳۷۰، ژماره: ۱۸۶۳، ۱۸۶۴}.

۱۵۰۱ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «مَنْ قَتَلَ وَزَغَةً فِي أَوَّلِ ضَرْبَةٍ فَلَهُ كَذَا وَكَذَا حَسَنَةً، وَمَنْ قَتَلَهَا فِي الضَّرْبَةِ الثَّانِيَةِ فَلَهُ كَذَا وَكَذَا حَسَنَةً، لِدُونِ الْأُولَى، وَإِنْ قَتَلَهَا فِي الضَّرْبَةِ الثَّالِثَةِ فَلَهُ كَذَا وَكَذَا حَسَنَةً، لِدُونِ الثَّانِيَةِ». وفي رواية: «مَنْ قَتَلَ وَزَغًا فِي أَوَّلِ ضَرْبَةٍ كُتِبَتْ لَهُ مِائَةٌ حَسَنَةٍ، وَفِي الثَّانِيَةِ دُونَ ذَلِكَ، وَفِي الثَّالِثَةِ دُونَ ذَلِكَ». {الحديث: ۵۸۰۷ = ۵۸۰۱ فم} + {ریاض/۴، زنجیره: ۳۷۰، رقم: ۱۸۶۴}:

نه بو هورهیره (رمزای خودای لی بن) فهرمووی: پیغه مبهه (دروودی خودای له سهر بی) فهرمووی: (ههرکه سی بهیه کهم لیډان شه وگهردی بکوژی، نه وهنده و نه وهنده خیرو چاکه ی بویه هیه، وه نهو کهسه ی به لیډانی دووهم بیکوژی، نه وهنده و نه وهنده چاکه ی بویه هیه، به لام که متر له جاری به کهم، وه نهو کهسه ی به لیډانی سییه م بیکوژی نه وهنده و نه وهنده چاکه ی بویه هیه به لام که متر له جاری دووهم). له گیرانه وهی ژماره (۵۸۰۸ د)، ده فهرمووی: (که سی به پیاکیشانی به کهم شه وگهردی بکوژی، سه د چاکه ی بویه دنوووسری، نه وهی به پیاکیشانی دووهم بیکوژی که متری بویه دنوووسری، نه وهی به پیاداکیشانی سییه م بیکوژی له هی دوو که متری بویه دنوووسری!).

روونکردنه وه:

شه وگهرد (وه که فهره هنگی خال) ده لی: (شه وگهرد ده عبا به که وه که مارمی لکه، به لام نه م پیوه نه دا). له عه پینیدا، ده فهرمووی: (له قاپو شتی وادا ده تفیته وه، زیانیکی

گەرەى بۇ مەۋقۇ ئى دەكەۋىتەۋە، لەناۋ خۇيدا خۇى دەگەۋىزىنىۋ ماكى تۈۋشۈۋون بە گۈلى ئى پەيدا دەبى. ۋىنەكەى لە مۈنجددا دەق لەمارمىلكە دەكا، كەمى شل بى). ئەم جانەۋەرە چەند جۇرۋىكى ھەيە، گەرەۋە بچۈۋكى ھەيە، لە عەرەبىدا بە گەرەكانيان دەگۈترى سام ئەپرەص. بەزەنىم ئەم دەعبايە لەگەرەمىيان زۇرتەرە، ۋە ۋەزەنىشى زىاتەرە.

(۱۱۶۹) كۈشتىنى مېروۋلە. (۵۸۱۰ - ۵۸۱۲)

بَابُ فِي قَتْلِ النَّمْلِ

۱۵۰۲ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «نَزَلَ نَبِيٌّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ تَحْتَ شَجَرَةٍ، فَلَدَغَتْهُ نَمْلَةٌ، فَأَمَرَ بِجَهَازِهِ، فَأُخْرِجَ مِنْ تَحْتِهَا، ثُمَّ أَمَرَ بِهَا فَأُخْرِقَتْ، فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ، فَهَلَّا نَمْلَةٌ وَاحِدَةً!». {الحديث: ۵۸۱۱ = ۵۸۰۴ فم. تجريد ۳/، رقم: ۱۲۳۶ = ۳۰۱۹، ۳۳۱۹}:

ئەبو ھۈرەيرە (رەزى خۇداى ئى بىز) ھەرموۋى: پېغەمبەر (دروۋدى خۇداى لەسەر بىز) ھەرموۋى: (جارى پېغەمبەرى لە پېغەمبەران لەژىر سىبەرى درەختىكا بارەگاگەى دەخات، مېروۋلەى پېۋەى دەدا، جا ھەرمان دەكا شەكەكەى دەگۈيزنەۋە بۇ جېگەى تر، ئەۋجا ھەرمان دەدا شەرە مېروۋلەكە گشتى دەسوۋتىنن، جا خۇدا لەسەرئەۋە گلەى ئى دەكاۋ سەۋۋشى بۇ دەنىرى: خۇ تۇ تاقە يەك مېروۋلە گەستى، كەچى نەتەۋەيەكت لە نەتەۋەكان سەرچەم سوۋتاند، كە خالىيان ۋابوۋ تەسبىحات ۋ سوپاس ۋ ستايشى خۇدايان دەكرد، دەبوۋ ھەر ئەۋ مېروۋلەيەت سزا بدايە كە پېۋەى دايەت). {تاج/۲، زنجىرە: ۴، ژمارە: ۲۵۷۴ ج/۴}.

روونكرندنەۋە:

كۈشتىنى مېروۋلە بەبى ھۇكارىكى رەۋا ھەرەمە ۋ گوناھە، بەلام ئەگەر ئازارى ناۋ مالى دەدا، ۋەك ئەۋە دەكەۋتە ناۋ نان ۋ ناۋە ۋ ھەرچى دادەنرا لە مەۋبەق

میروله تیی ددهاو خراپی دهکرد، یا لهناو باخچه و هوشه کیشهیهکی بو دانیشتون دروست دهکرد، نهوه لهکاتی وادا:

۱- دروسته بههوی بۆن و شتی واوه دوور بخریتهوه.

۲- نهگهر ههر چاری نهدهکراو زیان و ئازارهکی بهردهوام بوو، نهوا دروسته بکوژری، بهلام بهسووتان نا. نیمامی نهوهوی دهفهرموئی: (لهمهزههبی ئیمهدا - واته: لهمهزههبی شافیعیدا - کوشتنی میرووله دروست نییه، لهبهر ئهم فهرموودهیه، که نهبو داود بهرشتهی دروست، بهپیی مهرچی بوخاری و موسلیم گیراویهتهوه: (ئیبنو عهباس دهفهرموئی: پیغهمبهر (دروودی خودای لهسهر بی) ریگهی کوشتنی ئهم چوار گیانلهبههری نهداوه: میرووله و ههنگو پهپوو سلیمانکه و صورده (باشووکه؟). {بروانه: تاج/۳، زنجیره: ۴، ژماره: ۲۵۷۸ چاپی چوارهم} {ههروا بروانه: فتح الملهم، بهرگی/۳ - ۴، ص ۲۳۸، رقم الحدیث: ۵۸۰۵}.

(۱۱۷۰) باسی کوشتنی پشیله. (۵۸۱۳ - ۵۸۱۹)

بَابُ: فِي قَتْلِ الْهَرِّ

۱۵۰۳- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «عُذِّبَتْ امْرَأَةٌ فِي هِرَّةٍ، سَجَنَتْهَا حَتَّى مَاتَتْ، فَدَخَلَتْ فِيهَا النَّارُ، لَا هِيَ أَطْعَمَتْهَا وَسَقَتْهَا إِذْ حَبَسَتْهَا، وَلَا هِيَ تَرَكَتْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الْأَرْضِ». {الحديث: ۵۸۱۳ = ۵۸۰۵ فم. بخاری. بدء الخلق: ۳۴۸۲} :

عهدوللای کوری عومهر (رمزای خودایان ئی بی) فهرمووی: پیغهمبهر (دروودی خودای لهسهر بی) دهفهرموئی: (ژنی لهسهر پشیلهیی سزادراوه، پشیلهکی بهند کردبوو، ههتا لهبرسانا مردبوو، لهو ماوهیهدا نهخوی ئاوو نانی دابوو پیی، وهنه بهرهلای کردبوو ههتا بوخوی لهچرو جانوههری ناو زهوی بخوات لهسهر نهوه خودا خستیه ناو ئاگری دۆزهخهوه). {ریاض/۴، زنجیره: ۲۸۲، ژماره: ۱۶۰۰}.

(١١٧١) باسی مشک و کەسانی کە خودا کردوونی بەمشک (٧٤٠٨ - ٧٤٠٩)

باب: فی الفار وانه مسح

١٥٠٤- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «فُقِدَتْ أُمَّةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا يُدْرَى مَا فَعَلَتْ، وَلَا أَرَاهَا إِلَّا الْفَارَ، أَلَا تَرَوْنَهَا إِذَا وُضِعَ لَهَا أَلْبَانُ الْإِبِلِ لَمْ تَشْرَبْهُ، وَإِذَا وُضِعَ لَهَا أَلْبَانُ الشَّاءِ شَرِبَتْهُ؟»، قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَحَدَّثْتُ هَذَا الْحَدِيثَ كَعَبًا، فَقَالَ: أَنْتَ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)? قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ ذَلِكَ مِرَارًا? قُلْتُ أَأَقْرَأُ التَّوْرَةَ? وَفِي رِوَايَةٍ: أَفَأَنْزَلَتْ عَلَيَّ التَّوْرَةَ? {الحديث: ٧٤٢١ = ٧٤٥٧ فم. تجريد البخاري/٣، رقم: ١٣٣٣ = ٣٣٠٥}:

ئەبو ھورەیرە (ھەزای خودای ئی) ھەرمووی: پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ھەرمووی: (بەرەیی لەنەو دە ئیسرائیل، واتە: لەملەتی جوولەکە، بزرپوون و بێ سەرو شوپن رویشتون، کەس نازانی چییان بەسەرھاتوو، وەمن وادەزانم کە خودا کردوونی بە مشک، وە ئەم مشکانە ئیستا ھەن لەو بەرە بابەن، چونکە مشکیش وەک جوولەکە ئەگەر شیرێ و شتری بو دابنری نایخواتەو، بەلام ئەگەر شیرێ مەری بو دابنری دەیخواتەو).

جا کاتی ئەم ھەرموودەھەم بو کەعبولئەحبار گێڕایەو، گوتی: تۆ خۆت ئەم ھەرموودەھەت بیست لەدەمی پێغەمبەر خۆی (دروودی خودای لەسەر بێ)؟ کە پێغەمبەر وابفەرمووی؟ گوتم: بەئێ، چەند جاری ئەمە لەی دووبارە کردو، منیش لەو بیزار بووم و پێم گوت: خۆ من تەورات بو ناخوینمەو؟ ھەتا تۆ مەودای رەخنەگرتنت ھەبێ. لە گێڕانەو دەھەکا گوتم: لەتۆ وایە تەوراتم بوھاتوو؟

روونکردنەو:

لەکۆتایی ئەم ھەرموودەھەدا، لە کوردییەکە تاجول ئوصولدا دەفەرمووی: بەلام وەکوو لەعەینی (عومدەتولقاری) دا دەفەرمووی: (لەپاش ئەم ھەرمایشە روونکرایەو بو پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) کەشتی مەسخ کراو، واتە: ئەو

مروغانه‌ی که کراون به بهرازو مه‌یموون و نازهل و ده‌عبا، زاوژئ ناگهن و وه‌چه‌یان ئی ناگه‌وئته‌وه). که‌واته: ئەم مشکانه‌ی ئیستا ههن له‌وه‌چه‌ی ئەو به‌ره‌ باب‌ه‌ نین!

(۱۱۷۲) پاداشی ناودان به‌ نازهل. (۵۸۲۰ - ۵۸۲۲)

باب: سَفَى الْبَهَائِمِ

۱۵۰۵- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ، فَوَجَدَ بئْرًا، فَنَزَلَ فِيهَا فَشَرِبَ، ثُمَّ خَرَجَ، فَإِذَا كَلْبٌ يَلْهَثُ يَأْكُلُ الثَّرَى مِنَ الْعَطَشِ، فَقَالَ الرَّجُلُ: لَقَدْ بَلَغَ هَذَا الْكَلْبُ مِنَ الْعَطَشِ مِثْلَ الَّذِي كَانَ بَلَغَ مِنِّي، فَنَزَلَ الْبئْرَ فَمَلَأَ خُفَّهُ مَاءً ثُمَّ أَمْسَكَهُ بِيَمِينِهِ حَتَّى رَقِيَ فَسَقَى الْكَلْبَ، فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ، فَغَفَرَ لَهُ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ: وَإِنَّ لَنَا فِي هَذِهِ الْبَهَائِمِ لَأَجْرًا؟ فَقَالَ: «فِي كُلِّ كَبِدٍ رَطْبَةٌ أَجْرٌ». {الحديث: ۵۸۲۰ = ۵۸۱۳ فم. تجريد/ ۳، رقم: ۱۰۳۸ = ۲۳۶۳ فتح الباری}:

ئەبو هورەیره (رمزای خودای ئی بئ) فه‌رمووی: خو‌شه‌ویست (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ) فه‌رمووی: (جاری پیاوی له‌ چو‌ئ به‌ ریگه‌یه‌کا ده‌ر‌و‌یش‌ت، توو‌ن‌ی‌تی زو‌ری بو‌ هی‌نا، تا بیر‌یکی د‌و‌زییه‌وه‌و چ‌وو‌ه‌ ناوی و ت‌یر‌ ناوی خو‌ار‌ده‌وه‌، کات‌ی‌ ها‌ته‌ ده‌ره‌وه‌ روا‌نی‌ وا‌ سه‌گی‌ له‌توون‌یا‌نا‌ واز‌مان‌ی‌ ده‌ر‌گی‌شا‌وه‌و‌ ها‌س‌که‌ ها‌س‌کیه‌تی‌و‌، له‌تا‌وا‌ ته‌پ‌ایی‌ ده‌وری‌ بیر‌ه‌که‌ ده‌لی‌س‌ی‌ته‌وه‌، جا‌ پ‌یا‌وه‌که‌، له‌به‌رخ‌و‌یه‌وه‌ ده‌ئ‌: ئەم‌ سه‌گه‌یش‌ له‌ توو‌ن‌یا‌نا‌ وه‌کو‌و‌ من‌ی‌ به‌سه‌ره‌ات‌وو‌ه‌! جا‌ دی‌سان‌ه‌وه‌ رو‌یش‌ته‌وه‌ خو‌اره‌وه‌ بو‌نا‌و‌ بیر‌ه‌که‌و‌ کا‌له‌ (خوف‌فه‌) که‌ی‌ پ‌یی‌ دا‌که‌ند‌و‌ پ‌ری‌ کرد‌ له‌نا‌وو‌، گ‌رت‌ی‌ به‌ده‌می‌ه‌وه‌و‌ به‌دی‌وا‌ری‌ بیر‌ه‌که‌دا‌ هه‌ل‌ز‌نی‌یه‌وه‌و‌ سه‌ر‌که‌وته‌وه‌ سه‌ر‌ئ‌و‌ سه‌گه‌که‌ی‌ نا‌ودا‌، جا‌ خو‌دا‌ له‌سه‌ره‌ئه‌وه‌ سو‌پ‌اس‌ی‌ کرد‌و‌ تو‌له‌ی‌ بو‌یک‌رده‌وه‌و‌ ل‌یی‌ خو‌ش‌ بو‌و‌!)

ها‌وه‌ل‌ان‌ عه‌رز‌یا‌ن‌کرد‌: ق‌ور‌با‌ن‌ ئە‌ی‌ فرو‌ستاده‌ی‌ خو‌دا‌! ئە‌ی‌ ره‌وان‌ه‌ک‌را‌وی‌ خو‌دا‌! ئە‌ی‌ پ‌ی‌غه‌م‌به‌ری‌ خو‌دا‌! دی‌اره‌ هه‌ر‌ چا‌که‌ی‌ی‌ له‌گه‌ل‌ گ‌یا‌ن‌له‌به‌ری‌ ب‌ی‌ز‌مانا‌ ب‌که‌ین‌، خ‌یر‌و‌ پاداش‌ی‌ هه‌یه‌؟ فه‌رمو‌وی‌: (به‌ئ‌ وایه‌، هه‌ر‌چا‌که‌ی‌ی‌ له‌گه‌ل‌ هه‌ر‌شت‌ی‌ ب‌ک‌ری‌ که‌

ته‌پایی ژيانی تيايی خيړيکی گه‌ورديه!). {تاج/۲، زنجيره: ۱۷۷، ژماره: ۱۹۳۹ ج/۴ = چاپی چواره‌م}.

(پوخته‌يه‌کی کورتی نامه‌ی مار)

۱- جوړه ماريکی تاييه‌ت هه‌يه، وه‌ک کوله وه‌يباب، له‌هه‌ر شويني بينران، سوننه‌ته بکوژرين و مۆلت و مه‌ودای دهر بازبوون نه‌درين.

۲- مارو دوو پشک و جان‌وه‌ری تری زيانه خرؤ، له‌دهشت و دهر، به‌بي مه‌رج ده‌کوژرين.

۳- ماری ناو مال، به‌تاييه‌تی نه‌وانه‌يان که‌پيان ده‌گوتري: (عَوَامِرُ الْبُيُوتِ = خيوی ناو مال) واباشه تا س‌جار، که دهر ده‌که‌ون، هوشيار بکړينه‌وه که مال‌که‌ه چۆل بکه‌ن، دنا ده‌کوژرين، جا نه‌گه‌ر پاش س‌جاره‌که دهر که‌وتن، نه‌وا ده‌کوژرين به‌بي مه‌رج.

۴- کوشتنی شه‌وگه‌رد سوننه‌ته، چونکه زيانی زۆره.

۵- کوشتنی ميرووله به‌بي هوی ره‌وا ناباشه و هه‌رامه، ده‌بي مروی موسولمان له‌شتی وا خوی بپاري‌زي، جوړی له ميرووله پيوه ده‌دا.

۴۷- نامه‌ی شیعیرو شتانی تری وا

کتاب الشَّعْرِ وَغَیْرِهِ

{بروانه: تاجول ئوصول به‌کوردی به‌رگی پینجه‌م، زنجیره: ۶۸، لاپه‌ره: ۴۸۸، له‌ژماره: ۵۴۲۲ هه‌تا ژماره: ۵۴۵۳، زنجیره: ۷۵ + ته‌جریدی بوخاری/۵، ژماره: ۱۹۵۴}.

(۱۱۷۲) باسی شیعیرو خویندنه‌وه‌ی شیعر. (۵۸۴۶ - ۵۸۵۵)

بَابُ فِي الشَّعْرِ وَإِنْسَادِهِ

۱۵۰۶- عَنْ الشَّرِيدِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: رَدِفْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَوْمًا، فَقَالَ: «هَلْ مَعَكَ مِنْ شَعْرِ أُمِّيَّةَ بْنِ أَبِي الصَّلْتِ شَيْءٍ؟» قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: «هِيَ»، فَأَنْشَدْتُهُ بَيْتًا، فَقَالَ: «هِيَ»، ثُمَّ أَنْشَدْتُهُ بَيْتًا، فَقَالَ: «هِيَ»، حَتَّى أَنْشَدْتُهُ مِائَةَ بَيْتٍ. {الحديث: ۵۸۴۶ = ۵۸۳۹ فم:}

عەمری کوری شه‌رید (رمزای خودایان ل بئ) له‌باوکیه‌وه فه‌رمووی: روژی له‌پاشکوی پیغه‌مبه‌روه سوار بوو بووم، فه‌رمووی (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ): (نایا هیج هه‌لبه‌ستی ئومه‌یه‌ی کوری نه‌بو سه‌لتت له‌به‌ره؟). گوتم: ئا، له‌به‌رمه! فه‌رمووی: (ئاده‌ی بلی) منیش شیعیرێکم له‌شیعه‌رکانی خویندنه‌وه‌ی بو‌ی. فه‌رمووی: (بابی). ئیتر هه‌ر شیعیرێ ئه‌وم بو‌ی ده‌خویندنه‌وه‌و هه‌ر ده‌یفه‌رموو: (بابی) هه‌تا سه‌د به‌یتم بو‌ی خویندنه‌وه). {تاج/۵، زنجیره: ۷۱، ژماره: ۵۴۳۷ چاپی چواره‌م}.

(۱۱۷۴) راستترین گوته‌یی که هه‌نهر گوتوووه‌تی

بَابُ: أَصْدَقُ كَلِمَةٍ قَالَهَا شَاعِرٌ

۱۵۰۷- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أَصْدَقُ كَلِمَةٍ قَالَهَا شَاعِرٌ كَلِمَةُ لَبِيدٍ: أَلَا كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلَا اللَّهَ بَاطِلٌ». {الحديث: ۵۸۴۹ = ۵۸۴۳ فم:}

(شاعیر) وتبیتی، ئەم گوتهیهی لهبیده که دهلی:

(أَلَا كُلُّ شَيْءٍ مَّا خَلَا اللَّهُ بَاطِلٌ
(وَكُلُّ نَعِيمٍ لَّا مَعَالَةَ زَائِلٌ)

واته:

نمهم دنیا پائیه کـ اوو باییه
هیچ و پیـ ووج و بیـ به هاییه
نـ ازو به هر ی بیـ به قاییه
نموده ی راست بیـ به س خواهیه!

{تاج/۵، زنجیره: ۶۹، ژماره: ۵۴۲۶ ج/۴ + تجریدی بوخاری بهرگی چوارم،
لاپه‌ره: ۱۹۰، ژماره: ۱۵۰۴.}

له ته جریدی بوخاریدا، له کوردییه کهیدا، دمفه رموی:

روونکردنهوه:

(لهسەر فه‌رمایشتی فه‌تحو‌لباری شه‌رحی سه‌حیحی بوخاری له‌پرا‌قه‌ی ئەم
 فه‌رمووده‌یه‌دا، که ژماره‌که‌ی له‌ فه‌تحو‌لباری‌دا = ۳۸۴۱، که‌دوو طه‌ره‌فی هه‌یه، ژماره‌:
 ۶۱۴۷ و ۶۴۸۹، له‌وێ‌دا ده‌فه‌رموئ: له‌بێ‌د ئی‌سلام بووه، وه‌ ئی‌مامی بوخاری به‌
 سه‌حابه‌ی داناوه. له‌ ئی‌صابه‌و ئی‌ستی‌عابیش‌دا ده‌فه‌رموئ: ناوی له‌بیدی کو‌ری
 ره‌بی‌عه‌ی کو‌ری عامیره، شاعیرێ‌کی به‌ناوبانگه‌، سوار چاکێ‌کی نازاو دلێ‌ر بووه، له‌دوو
 سه‌رده‌ما ژیاوه، زۆ‌رینه‌ی شیع‌ره‌کانی له‌پێ‌ش ئی‌سلام‌بوون‌دا گو‌تووه، موسو‌ل‌مانی‌کی
 زۆ‌ر جوان و رێ‌ک و پێ‌ک بووه، له‌گه‌ڵ ده‌سته‌یی‌ که‌ ژماره‌یان سی‌ازده‌ پیاو بوو،
 له‌هۆ‌زی به‌نی کلاب، که‌ نوێ‌نه‌ری هۆ‌زه‌که‌یان بوون، هات بو‌ خزمه‌تی پێ‌غه‌مبه‌رو
 ئی‌سلام بوو). عائیشه (هم‌زای خودای ئی‌ بێ‌) گه‌لی جار ده‌یفه‌رموو: ره‌حمه‌تی خودا له‌ له‌بێ‌د
 که‌ ده‌لێ‌ (کامل):

ذَهَبَ الَّذِينَ يُعَاشُ فِي أَكْثَرِهِمْ
وَبَقِيَ فِي خَلْفٍ كَجَلْدِ الْأَجْرِبِ

واته:

روویین ئهوانه ی کسه له زيانا
گوزهران خووش بوو له په نایانا
مامه وه له ناو وه چه یی بی فیه ر
بی وهج و بی فیه ر، وه کوو که وئی گه ر!

عائیشه (رمزی خودای ئی بئ) دهیقه رموو:

دهی ئه گهر له بید فریای ئه م سه رده مه ی ئیمه بکه وتایه، ده بی چی بگوتبایه!
ئیمامی عومه ر (رمزی خودای ئی بئ) له باره ی شیع ر وتنه وه، له پاش ئیسلامبوونی پرسیار
ئی دهکا، ده ئی: خودا له جیاتی شیع ر، به سوورته ی به قه ره هه قی بو کردوومه ته وه،
سه دو په نجا سا ل ژیاوه، له کووفه نیشته جی بوو، هه ر له وئی له کاتی هوکمپانی
وه لیدی کوپی عوقبه دا ده مرئ، له سه رده می جینشینی پیشه وا عوسماندا گیانی
پاکی به خزمه تی خودای گه وره شاد ده بی، له سالی چل و یه کی کوچیدا، له و رۆژه دا
که مو عاوییه ده چیه ناو کووفه. له ئیصابه دا ئاماژه دهکا، که پیغه مبه ر (دروودی خودای
له سه ر بئ) له سه ر دوانگه، شیع ره که ی له بید ده خوینیه وه.

ئیبنو عه بدول به رر (رهحمته ی خودای ئی بئ) له ئیستیعا با ده فه رموی: (کاتی ده گاته
ته مه نی سه دو بیست سا ل ئه م هوئراوه یه، ده ئی (کامل):

وَلَقَدْ سَأِمْتُ مِنَ الْحَيَاةِ وَطُولِهَا
وَسُؤَالِ هَذَا النَّاسِ: كَيْفَ لِيْ

واته:

له ژین و درێژی، ته و او بیزارم
{چوونی؟ ئه ی له بید!} ده دا ئازارم!

۱۱۷۵) خو خه ریککردنی زۆر به شیع ره وه ناباشه

بَابُ: كَرَاهِيَةُ الْأَمْتِلَاءِ مِنَ الشَّعْرِ

۱۵۰۸- عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

قَالَ: «لَأَنْ يَمْتَلِيَ جَوْفُ أَحَدِكُمْ قَيْحًا يَرِيهِ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَمْتَلِيَ شِعْرًا». {الحديث: ۵۸۵۳ =

۵۸۴۸ ف.م. تجريد البخارى/۵/۲۲۳، رقم: ۱۹۵۵ = ۶۱۵۴. ترمذى. أدب: ۲۸۵۲. ابن ماجه. أدب: ۲۷۶۰. تحفة الأشراف: ۲۹۱۹}.

سەعدى كۆرى ئەبو وەققاس (رەزى خۇدای ئى بىن) دەفەر مۆى: پېغەمبەر (دروودى خۇدای لەسەر بىن) دەفەر مۆى: (لەراستىدا ناودلى مروق پېرى لەكىم و زوخاویكى وا، كه ناوسكى بگەننى، هیشتا ئەوئى باشتەر لەوئى كه دلى پېرى لە هەلبەست و هونراوئ). {تاج/۵/۴۹۰، زنجیره: ۶۸، ژماره: ۵۴۲۲ ۴/ج}.

۱۱۷۶) خۆلکردن بەرووی ئەوانەى كه لەروو، لە گۆترە مەدحو ستایشى كەسى

لەروو دەكەن. (۷۴۲۶ - ۷۴۳۳)

باب: حَتَّى الثَّرَابِ فِي وُجُوهِ الْمَدَّاحِينَ

۱۵۰۹- عَنْ هَمَّامِ بْنِ الْحَارِثِ: أَنَّ رَجُلًا جَعَلَ يَمْدَحُ عُثْمَانَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، فَعَمِدَ الْمِقْدَادُ فَجَاءَ عَلَى رُكْبَتَيْهِ، وَكَانَ رَجُلًا ضَخْمًا فَجَعَلَ يَحْثُو فِي رَجْلِهِ الْحَصْبَاءَ، فَقَالَ لَهُ عُثْمَانُ: مَا شَأْنُكَ؟ فَقَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِذَا رَأَيْتُمُ الْمَدَّاحِينَ فَاحْثُوا فِي وُجُوهِهِمُ الثَّرَابَ». {الحديث: ۷۴۳۱ = ۷۴۶۶ ف.م.}.

هەممای کۆری حاریث فەرمووی: پیاوی لەروو، دەستی کرد بەمەدحو ستایشی ئیمامی عوتمان (رەزای خۇدای ئى بىن) میقدادی کۆری عەمریش، که ناسراوئ بە میقدادی کۆری ئەسوئ، هەستا چوو بۆلای پیاوئەکە و هات بەسەر چۆکدا، گەرچی میقداد پیاویکی قەبەى زلی زەبەلاح بوو، بەلام بۆئەوئى که فەرمانەکەى پېغەمبەر (دروودى خۇدای لەسەر بىن) جىبەجى بکا هات بەسەر چۆکا و تۆزى لە و خۆئى هەلگرت و وەشاندى بەرووی کابرای مەتەحکاردا. عوتمان فەرمووی: ئەوئ چیتە بۆ وادەکەى؟ میقداد فەرمووی: حەزەرەت (دروودى خۇدای لەسەر بىن) دەفەر مۆى: (ئەگەر کەسیکتان بینى، دەستی کرد بەمەدحو ستایش خوانى لەروو، خۆل بکەن بەسەر و چاويدا). {ریاض/۴/۱۷۰، زنجیره: ۳۶۰، ژماره: ۱۷۹۰} + {تاج/۵، زنجیره: ۱۹، ژماره: ۴۷۸۳، چاپى چوارەم}.

روونکردنەوه:

نەوهەوی (رەحمەتی خودای ئی) دەفەرەمۆی: کۆمەڵی فەرمووده هەیه سەبارەت بە قەدەغەکردنی مەتەحی لەپروو، فەرموودهی زۆری تەریش هەیه لەبارەى رێگە پێدانیەوه، هەردوو جۆرە فەرموودهکانیش فەرموودهی راست و دروستن. لەبەرئەوه زاناكان دەفەرەموون: رێبازی رێکخستن و پێکەوه سازانیان ئاوايه: کە بگوترێ ئەو کەسەى کە لەپروو وەسپى دەکری، ئەگەر خاوەنى باوەرپێکی پتەوی تەواو بوو، بەکۆششی خۆی دەروونی خۆیی دامراندبوو، بەو ستایشە لەخۆی نەدەگۆرا، نەفسی دنیایی مردبوو، وەگەیبوو پەیهی دنیایی و خودا ناسی تەواو، لەبەرئەوه مەترسی ئەوهی ئی نەدەکرا کە بەو ستایش و تەریفە، لەخۆی بایی ببێ و کەیفی پێی بێ، ئەوه وەسپى جوانی ئەو جۆرە کەسانە با لەپرووی خۆیانیش بێ دروستە، نادروست و ناباش نییه، بەلام ئەگەر مەترسی شتی وای ئی دەکراو، لەوانە بوو کەبەو مەتەحە گیرۆدە ببێ، یا بگۆڕی، یا بایی ببێ، یا کابرای وەسپگۆ، لە وەسپکردنەکەى، مەبەستی دەستکەوتنی خەڵات و شتی تری وابێ، ئەوه مەتەحی لەپروو، لەم کاتانەدا، زۆر خراب و ناباش و ناپەسەندە.

ئێتر بەپێی ئەم درێژە پێدانەى نەوهەوییە و رافە نووسەکانی تر، ئەو فەرمووده جیا جیايانە، کە لەم بارەیهوه هاتوون پیاو دەکری. {بەروانە: ریاض/۴، زنجیرە: ۳۶۰، ژمارە: ۱۷۹۰ هەتا کۆتایی}.

(۱۱۷۷) تەریف و مەتەحی لەپرووش نەبێ هەر ناباشە. (۷۴۲۶ - ۷۴۳۳)

باب: فی کراهیة التزکیة والمَدَح

۱۵۱۰- عَنْ أَبِي بَكْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): أَنَّهُ ذَكَرَ عِنْدَهُ رَجُلٌ، فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ: مَا مِنْ رَجُلٍ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَفْضَلُ مِنْهُ فِي كَذَا وَكَذَا، فَقَالَ: النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «وَيْحَكَ قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ»، مِرَارًا يَقُولُ ذَلِكَ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنْ كَانَ أَحَدُكُمْ مَادِحًا أَخَاهُ لَا مَحَالَةَ فَلْيَقُلْ: أَحْسِبُ فَلَانًا - إِنْ كَانَ يُرَى أَنَّهُ كَذَلِكَ - وَلَا أَزْكِي عَلَى اللَّهِ

أَحَدًا». {الحديث: ۷۴۲۷ = ۷۴۶۲ فتح المُلهم. تجرید/ ۳، رقم: ۱۱۲۲ = ۲۶۶۲، ۶۰۶۱، ۶۱۶۲. أبو داود. أدب: ۴۸۰۵. ابن ماجه. أدب: ۳۷۴۴. تحفة الأشراف: ۱۱۶۷۸}:

ئەبو بەکره (رمزای خودای ئی بئ) دهفه رموی: له خزمهتی پیغه مبهردا (دروودی خودای لهسهر بئ) باسی پیاوی کرا، پیاویکی تریش وهسپی چاکی و باشیی ئهوی کرد، پیغه مبهردا (دروودی خودای لهسهر بئ) فهرمووی: (هاوار بو تو ئهستوی هاوړیکهتت شکاند!). وه چه نندجار لهسهر یهک ئه و شهیهی دووباره کردهوه، ئهوجا فهرمووی:

(ئهگهر کهسیکتان ههر چاری نهبوو، که ویستی وهسپی کهسی بکا، با جهزمی پیاوا نهئی و بیخاته خانهی بۆچوونهوه و بلی: من وادهزانم که واوایه، ئهمهیش بهمهرجی ئهوه که ئه و کابرایه، بهزهینی خوی وایی که وهک خوی دهئی، وهبلی: بهلام شایهتی ئهوهی بۆنادهم که لهلای خودایش وهک من دهیلیم واک و باشه، چونکه شتی واک و بریاری واک بهس خودا بو خوی دهیزانی!).

(۱۱۷۸) نهردین (تاو لهکردن). (۵۸۵۶)

بَابُ اللَّعْبِ بِالنَّزْدِشِيرِ

۱۵۱۱- عَنْ بُرَيْدَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «مَنْ لَعِبَ بِالنَّزْدِشِيرِ فَكَأَنَّمَا صَبَغَ يَدَهُ فِي لَحْمِ خَنْزِيرٍ وَدَمِهِ». {الحديث: ۵۸۵۶ = ۵۸۵۰ فم. أبو داود. أدب: ۴۹۳۹. ابن ماجه. أدب: ۳۷۶۳. تحفة الأشراف: ۱۹۳۵}:

بوریهده (رمزای خودای ئی بئ) دهفه رموی: پیغه مبهردا (دروودی خودای لهسهر بئ) دهفه رموی: (ههر کهسی وازی به تاو له بکا، وهک دهستی بهگۆشت و خوینی بهراز رهنگ بکا ئاوایه)، واته: وهک پارووی ئی بگری و بیخوات ئاوایه، دیار و ناشکرایه که گۆشتی بهراز گلاوو چهپه و حهرا مه بهدهقی قورئان). {تاج: ۵۰۲/۵، زنجیره: ۷۴، ژماره: ۵۴۴۶}.

۴۸- نامه‌ی خهون بینین

کتاب الرؤیا

{بروانه: تاجول ئوصول، بهرگی جوارهم، لاپه‌ره: ۶۰۵ چاپی جوارهم، زنجیره: ۱، ژماره: ۴۲۹ هه‌تا زنجیره: ۱۱، لاپه‌ره: ۶۴۳، ژماره: ۴۲۹۶} + {ریاض/۲، لاپه‌ره: ۳۰۸، چاپی دووهم، زنجیره: ۱۳۰، ژماره: ۸۳۸ هه‌تا ژماره: ۸۴۴ + ته‌جریدی بوخاری = بوخته‌ی (مختصر صحیح البخاری) بهرگی بینجه‌م، لاپه‌ره: ۳۴۰، چاپی یه‌که‌م، زنجیره: ۹۳، له ژماره: ۲۰۸۱ هه‌تا لاپه‌ره: ۳۵۲، ژماره: ۲۰۹۱}.

(۱۱۷۹) خه‌وینینی پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی)

بَابُ: فِي رُؤْيَا النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

۱۵۱۲- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «رَأَيْتُ ذَاتَ لَيْلَةٍ فِيمَا يَرَى النَّائِمُ كَأَنَّا فِي دَارِ عُقْبَةَ بْنِ رَافِعٍ، فَأَتَيْنَا بِرُطَبٍ مِنْ رُطَبِ ابْنِ طَابٍ، فَأَوَّلْتُ الرُّفْعَةَ لَنَا فِي الدُّنْيَا، وَالْعَاقِبَةَ فِي الْآخِرَةِ، وَأَنْ دِينَنَا قَدْ طَابَ».

{الحديث: ۵۸۹۱ = ۵۸۸۶ فم:}

ئهنه‌سی کوری مالیک (ره‌زای خودای ئی بی) فه‌رمووی: چه‌زهرت (دروودی خودای له‌سه‌ر بی)

فه‌رمووی: (شه‌وی له‌خه‌وما دیتم که‌وا، وه‌کوو له‌مالی عوقبه‌ی کوری رافیعدا بین وابوو، که‌هاوه‌ئیکی ئهنصاری پیغه‌مبه‌ره، ته‌ره خورمای تازه‌یان بو‌مان هی‌نا، له‌وجۆره خورمایه که‌پی‌ی ده‌ئین: خورمای ئیبنو طاب! منیش ئهم خه‌ونه‌م ئاوا خه‌ون په‌رژین کرد: رافیعم لی‌کدایه‌وه به‌سه‌ر به‌رزیی دنیا‌مان و عوقبه‌یشم دانا به‌سه‌ره‌نجامی باشی دوارۆژمان و روطابی ئیبنو طابیشم لی‌کدایه‌وه به‌وه که‌وا ئهم ئایینه‌ی ئیمه‌ خو‌ش و باش بو‌وه دامه‌زراوه‌و ره‌گی داکوتاوه). {تاج/۴، زنجیره: ۵، ژماره: ۴۲۶۰ ج/۴ = چاپی جوارهم}.

روونکردنهوه:

له فهتحوولولهیما، له قازی عهیاضهوه (رهزای خودای لی بن) راگوئیز دهکا: که خهو لیکدانهوهو خهون په رژی، بهم چوار شیوهیه دهیی:

۱- ئیشتیقاق، وهک ئهمه ی پیغه مبهه (دروودی خودای له سهر بن) که نمونه یه کی جوانه، بۆ ئیشتیقاق، واته: بۆ دۆزینه وهی مانای خهون له واتای ناوو کونیه و که سناوو نازناو، چونکه (عوقبه) به گوردی واته: سهره نجام، (رافیع) واته: سهر بهرز، ئیبنو طاب (که کونیه یه: واته: که سناوه) واته: کاکه باشه.

هموو رسته که به سهر یه که وه به گوردی، واتاکه ی ئهمه یه: {شهوی له خهوما دیتم کهوا وه کوو له مالی (سهره نجام) ی کوپی (سهر بهرز) دا بین وابوو، ته ره خورمای تازه یان هینا بۆمان، لهو جوړه خورمایه که پیی ده لێن: روتابی (کاکه باشه) }.

۲- به وشته نهی که به شیوازیکی پته و له یه کتری ده چن، وهک مامۆستای قوتابخانه، خه و په رژی ده کری به قازی و ده سه لاتدار و سهرۆکی پا پۆر.

۳- نه وکاره ی که مروف له خه وندا دهیکا، بکری به نیشانه و به لگه، له سهر واتای خه ونه که، وهک که سی له خه وندا ده بین خه ریکی خانوو دروست کردنه، نه وه نیشانه ی نه وه یه که ژن دین، چونکه مه به ستی سهره کی له دروست کردنی خانوو، مال و منال پیکه وه نانه، نه وه دیش به بی ژن نابی.

۴- کردنی نه و شتانه ی که له قورئان و سونهت و په ندی پیشینانا، باسکراون، بکری به سهر چاوه بۆ خهون په رژی نه که. وهک ته عبیری (ته خته = خه شه به) به مونافیق و که سی ناپاک، چونکه قورئان دمه رموی: (كَأَنَّهُمْ خُشِبَ مُسَنَّدًا). وهک مشک به (فاسق) چونکه پیغه مبهه ناوی ناوه (فُوسِقًا) وهک شووشه به ژن، چونکه پیغه مبهه (دروودی خودای له سهر بن) به نه نه شه ی فه رموو که وشتری ژیر ئافره ته کانی لی ده خوری (رِفْقًا بِالْقَوَائِرِ).

۱۵۱۳- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَهَاجِرُ مِنْ مَكَّةَ إِلَى أَرْضٍ بِهَا نَخْلٌ، فَذَهَبَ وَهَلَى إِلَى

أَنَّهَا الْيَمَامَةُ أَوْ هَجْرُ، فَإِذَا هِيَ الْمَدِينَةُ يَثْرِبُ، وَرَأَيْتُ فِي رُؤْيَايَ هَذِهِ أَنِّي هَزَزْتُ سَيْفًا فَانْقَطَعَ صَدْرُهُ، فَإِذَا هُوَ مَا أُصِيبَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ أُحُدٍ، ثُمَّ هَزَزْتُهُ أُخْرَى فَعَادَ أَحْسَنَ مَا كَانَ فَإِذَا هُوَ مَا جَاءَ اللَّهُ بِهِ مِنَ الْفَتْحِ وَاجْتِمَاعِ الْمُؤْمِنِينَ، وَرَأَيْتُ فِيهَا أَيْضًا بَقْرًا، وَاللَّهُ خَيْرٌ، فَإِذَا هُمْ النَّفَرُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ أُحُدٍ، وَإِذَا الْخَيْرُ مَا جَاءَ اللَّهُ بِهِ مِنَ الْخَيْرِ بَعْدُ، وَتَوَابُ الصَّدَقِ الَّذِي آتَانَا اللَّهُ بَعْدَ يَوْمِ بَدْرٍ». {الحديث: ٥٨٩٣ = ٥٨٨٨ فم. بخاری. مناقب: ٣٦٢٢، ٣٩٨٧، ٤٠٨١، ٧٠٣٥، ٧٠٤١} :

ئه‌بو مووسای ئه‌شعه‌ری (رمزی خودای ئی بئی) فه‌رمووی: خو‌شه‌ویست (دروودی خودای له‌سه‌ر بئی) فه‌رمووی: (له‌خه‌وما دیم وا له‌مه‌ککه‌وه کو‌چ و بارده‌که‌م بو‌ وولاتی که باخو داره خورمای زوری والی، زه‌ینم بو‌ئه‌وه چوو که ئه‌و شوینه یا یه‌مامه بئی، یا هه‌جه‌ر بئی، که‌چی خو‌ی نه‌بوو، نه یه‌مامه بوو، نه شاری هه‌جه‌ر، به‌ئکوو ئه‌و شوینه مه‌دینه دهرچوو، که له‌پیش کو‌چدا ناوی یه‌ثریب بوو، خودای گه‌وره له‌قورئانا، ناوی نا (المدینه)).

هه‌ر له‌م خه‌ونه‌مدا، روانیم که‌وا شمشیری وابه‌ده‌سته‌مه‌وه، که رام وه‌شاندا نووکه‌که‌ی په‌ری، دیاربوو که ئه‌و شکسته بوو، که له‌غه‌زای ئو‌حوودا تووشی موسو‌لتمانان بوو، جا له‌پاشا که‌جاری تر رام وه‌شانده‌وه، که‌لی له‌جاران باشتی ئی هاته‌وه، دیاربوو که ئه‌و سه‌رکه‌وتنو یه‌گگرتنی موسو‌لتمانانه بوو، که له‌پاش تیکشکانی ئو‌حوود، له‌سالی ئایینده‌دا، له‌غه‌زای به‌دری دووه‌مدا، که ناوداره به به‌دری مه‌وعید، خودا ره‌خساندی بو‌ موسو‌لتمانان، هه‌ر له‌و خه‌ونه‌مدا چه‌ن سه‌ری گام بینی سه‌ر ده‌بران، هه‌ر له‌و خه‌ونه‌مدا ئه‌م رسته‌یه درا به‌گو‌یما: (وَاللَّهُ خَيْرٌ: خیر لای خواجه) دیاربوو ئه‌و گا سه‌ربرپه‌نه، ئه‌و چه‌فتا شه‌هیده بوون، که له‌غه‌زای ئو‌حوودا شه‌هید بوون، دیاربوو ئه‌و خیره‌یش که له‌لای خودا بوو، ئه‌و خیره‌و بی‌ره بوو که خودای گه‌وره له‌پاش به‌دری دووه‌م ره‌خساندی، وه پاداشی باشی ئه‌و سه‌ر راستیه بوو، که موسو‌لتمانان له‌به‌دری دووه‌مدا، پیاده‌یان کردو ئاماده‌ی به‌دری مه‌وعید بوون، به‌لام بی‌باوه‌ره‌کان، به‌ئینی خو‌یان نه‌برده سه‌رو نه‌هاتن!). {تاج/٣، زنجیره: ١٠١، ژماره: ٣١٥٩} + {تاج/٤، زنجیره: ٥، لاپه‌ره: ٦١٧، ژماره: ٤٢٥٧} .

۱۱۸۰) پیغمبر (دروودی خودای له سهر بی) له خه وندا، موسه یله مهی که ذذاب و

نه سوودی عه نسى ده بینى

باب: رُؤْيَا النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مُسَيِّمَةُ الْكَذَّابِ الْعَنْسِيِّ الْكَذَّابِ

۱۵۱۴- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: قَدِمَ مُسَيِّمَةُ الْكَذَّابِ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) الْمَدِينَةَ، فَجَعَلَ يَقُولُ: إِنْ جَعَلَ لِي مُحَمَّدٌ الْأَمْرَ مِنْ بَعْدِهِ تَبِعْتُهُ! فَقَدِمَهَا فِي بَشَرٍ كَثِيرٍ مِنْ قَوْمِهِ، فَأَقْبَلَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَمَعَهُ ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ بْنُ شَمَّاسٍ، وَفِي يَدِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قِطْعَةٌ جَرِيدَةٍ حَتَّى وَقَفَ عَلَى مُسَيِّمَةَ فِي أَصْحَابِهِ، قَالَ: «لَوْ سَأَلْتَنِي هَذِهِ الْقِطْعَةَ مَا أُعْطِيتُكَهَا، وَلَنْ أُنْعِدَّ أَمْرَ اللَّهِ فِيكَ، وَلَكِنْ أَدْبُرْتَ لِيَعْقِرَنَّكَ اللَّهُ، وَإِنِّي لَأُرَاكَ الَّذِي أُرِيتُ فِيكَ مَا أُرِيتُ، وَهَذَا ثَابِتٌ يُجِيبُكَ عَنِّي»، ثُمَّ انْصَرَفَ عَنْهُ، فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: فَسَأَلْتُ عَنْ قَوْلِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّكَ أَرَى الَّذِي أُرِيتُ فِيكَ مَا أُرِيتُ»، فَأَخْبَرَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ فِي يَدَيَّ سِوَارَيْنِ مِنْ ذَهَبٍ، فَأَهْمَنِي شَأْنُهُمَا، فَأَوْحَى إِلَيَّ فِي الْمَنَامِ أَنْ أَنْفُخَهُمَا فَتَنْفُخْتُهُمَا فَطَارَا، فَأَوَلَّتُهُمَا كَذَّابَيْنِ يَخْرُجَانِ مِنْ بَعْدِي، فَكَانَ أَحَدُهُمَا الْعَنْسِيُّ صَاحِبَ صَنْعَاءَ وَالْآخَرُ مُسَيِّمَةُ صَاحِبِ الْيَمَامَةِ». {الحديث: ۵۸۹۴ = ۵۸۸۹ فم. تجريد البخارى/ ۴، لاپه ره: ۳۶۲، رقم: ۱۶۰۸ / ۵۳۷۳، ۳۶۲۰، ۴۳۷۸، ۷۰۳۳، ۷۴۶۱، ۴۳۷۴، ۳۶۲۱، ۴۳۷۵، ۴۳۷۹، ۷۰۳۴، ۷۰۳۷. ترمذى. رؤيا: ۲۲۹۲. تحفة الأشراف: ۶۵۱۸، ۱۳۵۷۴} :

ئيبنو عه عباس (رهزای خودایان ئی بین) فهر مووی: به سهرینى پیغمبر (دروودی خودای له سهر بی)

موسه یله مهی دروژن که ناسراوه به موسه یله مهی که ذذاب، هات بو مه دینه، عه شاماتیکی زوری له هوژه کهی خوی له گه لدا بوو، دهیگوت:

نه گهر موحه ممد له دواى خوی، کاروبارو جینشینی خوی بسپیری به من و بمکات به جینشینی خوی، دیمه سهر دینه کهی و پهیره وى نهو ده که م، پیغمبریش (دروودی خودای له سهر بی) سابییتی کوری قه یسی له گه لدا بوو، که خه تیپو وتار خوینیکی زاناو داناوو، چوو بولای موسه یله مه، هه تا له بهر چاوی هه مووان، نیقامه حوججه ی له سهر بکات، وه له م کاته دا، پیغمبر (دروودی خودای له سهر بی) پارچه

چیلکەیهکی پەلکە خورمای بە دەستەووە بوو، کە گەشتە لای موسەیلەمە لەناو
هۆزەکەیدا بوو، پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) لەدیاری راوەستا، لەپاش گوشتوگۆیەك،
کە بریتی بوو لەو کە موسەیلەمە داوای جێنشینی پێغەمبەری کرد، پێغەمبەر
(دروودی خودای لەسەر بێ) پێی فەرموو: (ئەگەر داوای ئەم پارچە چیلکەیهشم ئی بکە
نایدەم پێت! چ جایی ئەوەی کە بتکەم بە جێنشینی خۆم لە داوای خۆم، تۆ ناتوانی
فەرمانی خودا سەبارەت بە خۆت بشکێنی و رادە ئێوەت ناکەوێ کە ئەو فەرمانە
خودا لەبارە تۆوە بریاری داووە بە تۆ رەت نابێتەو، خۆ ئەگەر تۆ لەمن
هەلبەگەر پێتەو، خودا لە گلوگۆت دەخات، وات دەبینم کە تۆ ئەو کابرایەیت کە
بەخەو حالی بەدی ئەوم پێ نیشان دراو، ئەوا من دەڕۆم ئەمە سابیتە چی
قەسەیکەت هەیە ئەو لەجیاتی من وەلامت دەداتەو، پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ)
بەجێ هیشت و روشت. ئیبنو عەبباس (زمزای خودای ئی بێ) فەرموو: لەبارە ئەم
خەونە پێغەمبەرەو، کە فەرموو: (... وات دەبینم کە تۆ ئەو کابرایەیت کە
بەخەو...) لەبارە ئەم خەونەو لە ئەبو هورەیرەم پرسى فەرموو: پێغەمبەر
(دروودی خودای لەسەر بێ) فەرموو: (نوستبووم لەخەوما دیم کە لەهەردوو دەستەدا دوو
بازنی زێرم دی، ئەو خەمگینی کردم، لە خەو کەمدا سرووشم بۆکرا: ئادە
فوویان ئی بکە، منیش فووم لیکردن، جا هەردووکیان بابردنی و فرین، ئەو دوو
بازنەم بەدوو درۆزن لیک دایەو، کە لە داوای من شۆرەتیان بۆ دایەو دەبێتەو ناویان
دەزڕی، ئەو دوو فرە درۆزنە یەکیکیان ئەسوەدی عەنسی بوو، ئەو وێتریان:
موسەیلەمە ی کە زازاب بوو، کە ئەسوەد لە صەنعاء بوو، موسەیلەمەیش لە یەمامە
(بوو). {تاج/۵، زنجیرە: ۹۵، ژمارە: ۵۵۳۲ ج/۴} + {تاج/۴، زنجیرە: ۵، ژمارە: ۴۵۶
ج/۴}.

(۱۱۸۱) دیتنی پیغہ مہر (دروودی خودای لہ سہر بی) لہ خہ وندا. (۵۸۵۷ - ۵۸۹۶)

بَاب: قَوْلِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): مَنْ رَأَى فِي الْمَنَامِ فَقَدْ رَأَى

۱۵۱۵- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «مَنْ رَأَى فِي الْمَنَامِ فَسَيَرَانِي فِي الْيَقَظَةِ، أَوْ لَكَأَمَّا رَأَى فِي الْيَقَظَةِ، لَا

يَتَمَثَّلُ الشَّيْطَانُ بِي»، وَقَالَ: فَقَالَ أَبُو سَلَمَةَ: قَالَ أَبُو قَتَادَةَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «مَنْ رَأَى فَقَدْ رَأَى الْحَقَّ». {الحديث: ۵۸۷۹ = ۸۷۴ فم. تجرید

البخاری ۳۴۲/۵، رقم: ۲۰۸۴، ۶۹۹۳، ۶۹۹۶. أبو داود. أدب: ۵۰۲۳}:

ئەبو ھورەیرە (رەزای خودای ئی بی) فەرمووی: بیستم لہ پیغہ مہر (دروودی خودای لہ سہر بی)

دەیفەر موو: (ھەرکەسی بەخەو من ببینی، ئەو بەچاوی سەریش لەحالی

ھۆشیاریدا من دەبینی، یا وەك ئەو وایە کە بەچاوی سەر لەحالی بیداریدا من

ببینی، شەیتان خۆی بۆناکرێ بەمن. واتە: ناتوانی خۆی بگۆڕێ و خۆی بباتە

شیوەو شەکلی منەو) + {ریاض/۲، زنجیرە: ۱۳۰، ژمارە: ۸۴۰}.

ئەبنو شەھاب، ئیمامی زوھری (رەحمەتی خودای ئی بی) فەرمووی: پیغہ مہر (دروودی خودای

لەسەر بی) فەرمووی: (ھەرکەسی لەخەونیدا من ببینی، ئەو خەویکی راست و دروستی

دیو، چونکە شەیتان خۆی بۆ ناکرێ بەمن و، ناتوانی بەھیج شیوەی و لەھیج

حالیکا بچیتە شەکل و شیوەی منەو). {تاج/۴، زنجیرە: ۷، ژمارە: ۴۲۶۷، ۴۲۶۸، ۴۲۶۹ +

بخاری. تعبیر: رقم: ۶۹۹۶} + {فتح الملهم. رقم: ۵۸۷۵ = ۶۹۹۵، ۶۹۹۶ = فتح الباری} +

{تەجریدی بوخاری ۳۴۲/۵، ژمارە: ۲۰۸۵ = ۶۹۹۷ فتح الباری}.

(۱۱۸۲) خەونی خۆشی باش لہ خوداوەیە، خەونی خراپیش لہ شەیتانەوہیە.

(۵۸۵۷ - ۵۸۹۶)

بَاب: الرُّؤْيَا مِنَ اللَّهِ وَالْحُلُمُ مِنَ الشَّيْطَانِ

۱۵۱۶- عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا قَتَادَةَ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «الرُّؤْيَا مِنَ اللَّهِ وَالْحُلُمُ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَإِذَا حَلَمَ أَحَدُكُمْ حُلْمًا يَكْرَهُهُ،

فَلْيَنْفُثْ عَنْ يَسَارِهِ ثَلَاثًا وَلْيَتَعَوَّذْ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّهَا، فَإِنَّهَا لَنْ تَضُرَّهُ»، فَقَالَ: إِنْ كُنْتُ لَأَرَى

الرُّؤْيَا أَثْقَلَ عَلَى مَنْ جَبَلٍ، فَمَا هُوَ إِلَّا أَنْ سَمِعْتُ بِهَذَا الْحَدِيثِ فَمَا أَبَالِيَهَا. {الحديث: ۵۸۶۰ = ۵۸۵۴ فم:}

ئەبو سەلەمە (رمزای خودای لی بی) فەرمووی: بیستم لەئەبو قەتادە دەیفەرموو: (خەونی خۆش و باش لەخوداوەیە، خەونی ناخۆش و خراپیش لە شەیتانەووەیە، جاکاتی کە سیکتان خەونیکی دی و ئەو خەونە پێ ناخۆش بوو، با لەلای چەپییەو سێ تەف رۆیکاو پەنابگرێ بەخودا لەشەری شەیتان و لەشەری ئەو خەونەو ئیتەر بو کەسی نەگیرێتەو، ئیتەر زیانی نابێ بۆی).

ئەبو سەلەمە دەفەرموو: کە ئەم فەرموودەییە پێغەمبەرم لە ئەبو قەتادە بیست، ئیتەر دەربەستی خەونی ناخۆش نەبووم، بەلام لەووپیش خەونی ناخۆشی وام دەبینی، لەکیو قورستربوو، بەلام لەپاش بیستنی ئەم فەرموودەییە، ئەم فەرموودەییە پێغەمبەرم جی بەجی دەکرد، ئیتەر زیانی نەدەبوو بۆم. {ریاض/۲، لاپەرە: ۳۱۰، زنجیرە: ۱۳۰، ژمارە: ۸۴۲}.

۱۱۸۳) خەونی باش لەخوداوەیە، کەسی خەونی ناخۆشی بینی با بۆکەسی

نەگیرێتەو. (۵۸۵۷ - ۵۸۹۶)

بَابُ: الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ مِنَ اللَّهِ، وَمَنْ رَأَى مَا يَكْرَهُ فَلَا يُحَدِّثُ بِهِ

۱۵۱۷- عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ: إِنْ كُنْتُ لَأَرَى الرُّؤْيَا تُمْرِضُنِي، قَالَ: فَلَقِيتُ أَبَا قَتَادَةَ فَقَالَ: وَأَنَا كُنْتُ لَأَرَى الرُّؤْيَا فَتُمْرِضُنِي، حَتَّى سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «إِنَّ الرُّؤْيَا الصَّالِحَةَ مِنَ اللَّهِ، فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مَا يُحِبُّ فَلَا يُحَدِّثُ بِهَا إِلَّا مَنْ يُحِبُّ، وَإِنْ رَأَى مَا يَكْرَهُ فَلْيَتَغَلَّ عَنْ يَسَارِهِ ثَلَاثًا وَلْيَتَعَوَّذْ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرِّهَا وَلَا يُحَدِّثُ بِهَا أَحَدًا فَإِنَّهَا لَنْ تَضُرَّهُ». {الحديث: ۵۸۶۲ = ۵۸۵۷ فم. بخاری. طب: ۵۷۴۷، ۶۹۸۵، ۶۹۹۵، ۷۰۰۵، ۷۰۴۴، أبو داودز أدب: ۵۰۲۱. ترمذی. رؤیا: ۲۲۷۷. تجرید/۵/۳۴۱، رقم: ۲۰۸۲}:

ئەبو سەلەمە فەرمووی: جاری وادەبوو خەونی وام دەدی، نەخۆشی دەخستم، هەتا جاری گەیشتم بە ئەبو قەتادە فەرمووی: منیش ئاوا بووم، خەونی وام

دەبینی نەخۆشی دەخستم، هەتا بەخزمەتی خۆشەویست (دروودی خودای لەسەر بێ) گەیشتم، وەلێم بیست دەیفەرموو: (لەراستیدا خەونی باش موژدەیی خۆشە لە خوداوە، جا کاتی کەسیکتان خەویکی خۆشی بینی، بانەییگێڕیتەووە بۆ کەس، مەگەر بۆ دۆست و خەونزان، بەلام کاتی خەونیکی ناخۆشی دی، با لەلای چەپیەووە سێ تف رۆبکا، وە پەنابگری بەخودا لەشەری شەیتان و لە شەری ئەو خەونەو ئیتەر بۆ کەسی نەگێڕیتەووە، ئیتەر خوا یاربێ زیانی نابێ بۆی). {تاج/۴، زنجیرە: ۱، لاپەرە: ۶۰۷، ژمارە: ۴۲۴}.

۱۱۸۴) کاتی خەونیکی ناخۆش دەبینی، با پەنابگری بەخوداوەرچەرخی بۆسەر لایەکە تری

بَاب: إِذَا رَأَى مَا يَكْرَهُ فَلْيَتَّعِزَّ وَلْيَتَّحَوَّلْ عَنْ جَنْبِهِ الَّذِي كَانَ عَلَيْهِ
 ۱۵۱۸- عَنْ جَابِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنَّهُ قَالَ: «إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ الرُّؤْيَا يَكْرَهُهَا فَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ ثَلَاثًا، وَلْيَسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ ثَلَاثًا، وَلْيَتَّحَوَّلْ عَنْ جَنْبِهِ الَّذِي كَانَ عَلَيْهِ». {الحديث: ۵۸۶۴ = ۵۸۵۸ فم = فتح الملهم}:

جابر (ڕەزای خودای ئی بێ) فەرمووی: پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) فەرمووی: (کاتی کەسێ لەئێوە خەونێ دەبینی، ئەگەر پێی ناخۆش بوو، با لەلای چەپیەووە سێ تف رۆبکا، وە سێ جار پەنابگری بەخودا لەشەری شەیتان، وەبا وەرچەرخی لەسەر ئەو لایەکی کە لەسەری راکشاووە بۆسەر ئەولاکە تری).

۱۱۸۵) خەونی موسوڵمان یەک بەشە لەچل و شەش بەش لە پێغەمبەراییەتی.
 (۵۸۵۷ - ۵۸۹۶)

بَاب: رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوءَةِ
 ۱۵۱۹- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النَّبُوءَةِ». {الحديث: ۵۸۶۹ =

۵۸۶۳ فم. تجرید / ۵ / ۳۴۵، رقم: ۲۰۸۷ = بخاری. تفسیر: ۷۰۱۷. ترمذی. رؤیا: ۲۲۹۱. أبو داود. أدب: ۵۰۱۸: {

عوبادهی کوری صامیت (رمزای خودای لی بن) فهرمووی: حه زرهت (دروودی خودای لهسه ربی) دمفه رموی: (خه ونی موسولمان یهك به شه له چل و شهش بهش له پیغه مبه رایه تی). {تاج/ ۴، زنجیره: ۱، ژماره: ۴۲۳۹}.

۱۱۸۶) کاتی شه و روژ به رایهر بوون، زور نزیکه که خه ونی موسولمان هه لهی نه بی

باب: إِذَا اقْتَرَبَ الزَّمَانُ لَمْ تَكُنْ رُؤْيَا الْمُسْلِمِ تَكْذِبُ

۱۵۲۰- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِذَا اقْتَرَبَ الزَّمَانُ لَمْ تَكُنْ رُؤْيَا الْمُسْلِمِ تَكْذِبُ، وَأَصْدَقُكُمْ رُؤْيَا أَصْدَقُكُمْ حَدِيثًا، وَرُؤْيَا الْمُسْلِمِ جُزْءٌ مِنْ خَمْسٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ التُّبُوَّةِ، وَالرُّؤْيَا ثَلَاثَةٌ: فَرُؤْيَا الصَّالِحَةِ بُشْرَى مِنَ اللَّهِ، وَرُؤْيَا تَحْزِينٍ مِنَ الشَّيْطَانِ، وَرُؤْيَا مِمَّا يُحَدِّثُ الْمَرْءَ نَفْسَهُ، فَإِنْ رَأَى أَحَدُكُمْ مَا يَكْرَهُ فَلْيَقُمْ فَلْيُصَلِّ، وَلَا يُحَدِّثْ بِهَا النَّاسَ»، قَالَ: «وَأَحَبُّ الْقَيْدِ وَأَكْرَهُ الْغُلِّ، وَالْقَيْدُ ثَبَاتٌ فِي الدِّينِ». فَلَا أَدْرِي هُوَ فِي الْحَدِيثِ أَمْ قَالَهُ ابْنُ سِيرِينَ. {الحديث: ۵۸۶۵ = ۵۸۵۹ فم. ته جریدی بوخاری به کوردی / ۵ / ۳۴۵، رقم: ۲۰۸۷ = ۷۰۱۷ فتح الباری. أبو داود. أدب: ۵۰۱۹. ترمذی. رؤیا: ۲۲۷۰. تحفة الأشراف: ۱۴۴۴}:

ئه بو هورهیره (رمزای خودای لی بن) فهرمووی: خو شه ویست (دروودی خودای لهسه ربی) دمفه رموی: (کاتی شه و روژ به رایهر بوون، وهک ناوه پراستی وهرزی به هارو ناوه پراستی وهرزی پاییز، له وکاته دا زور نزیکه که خه ونی موسولمان هه لهی نه بی و راست دهرچی، ئه وکه سه یشتان خه ونی زور راست و دروسته که خو ی زور راستگو یه. وه خه ونی موسولمان به شیکه له چل و پینج بهش له پیغه مبه رایه تی، خه ونیش سی جو ره: خه ونی باش، ئه مه یان مرده ی خو شه له خودا وه بو بهنده. هه ندی خه ونی تریش خه و خه فته، ئه مه شیان له شه ی تانه وه یه. هه ندی خه ونی تریش قسه جوینه وه و وورا وهی دهر وونه، که سی خه یالی لای شتی بی دیاره خه ونی پیوه ده بی نی! چونکه له وه پییش ئه وهنده له دلی خویدا بیر ی لی کردو ته وه له خه ویشدا ههر دیته وه خه و ی،

ئەمەشیان بایەخی نییە. جا ئەگەر کەسیکتان خەونیکی وای دی کە بەدلی نەبوو با هەلسو نوێژبکاو ئەو خەونە نەگیرێتەووە بۆ خەلک!.

ئەبو هورەیره دەیفەرموو: من بەش بەحالی خۆم دیتنی پێوەندو پابەندم لەخەوندا پێ خۆشە، چونکە نیشانەی بەندهی خودایە، بەلام حەز لەدیتنی زنجیری مل ناکەم لەخەوندا، چونکە نیشانەی باش نییە، بەلام پابەند نیشانەی دامەزراوییه لە ئاییندا، بۆیە حەزم لێیەتی. {فتح الملهم رقم: ۵۸۶۰}.

بەلام عەبدول وەهابی ئەل — ئەقەفی لەکوئایی ئەم گیرانەووەیەدا دەفەرموو: (نازانم ئەم رستە: «وَأُحِبُّ الْقَيْدَ وَأَكْرَهُ الْغُلَّ، وَالْقَيْدُ ثَبَاتٌ فِي الدِّينِ»: واتە: من بەش بەحالی خۆم، دیتنی پێوەندو پابەندم لەخەوندا پێ خۆشە، چونکە نیشانەی بەندهی خودایە، بەلام حەز لەدیتنی زنجیری مل ناکەم لەخەوندا، چونکە نیشانەی باش نییە، بەلام پابەند نیشانەی دامەزراوییه لە ئاییندا، بۆیە حەزم لێیەتی).

بەلام نازانم ئەم رستەیه بەشیکی لە فەرموودەکی پێغەمبەر یا قسەى موخەممەدی کۆری سیرینە!). {تاج/۴، زنجیره: ۱، ژمارە: ۴۲۴}.

۱۱۸۷) خەونی خەو پەرژینکراو

بَابُ: مَا جَاءَ فِي تَأْوِيلِ الرُّؤْيَا

۱۵۲۱- عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) كَانَ يُحَدِّثُ: أَنَّ رَجُلًا أَتَى رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَرَى اللَّيْلَةَ فِي الْمَنَامِ ظِلَّةً تَنْطِفُ السَّمَنَ وَالْعَسَلَ، فَأَرَى النَّاسَ يَتَكَفَّفُونَ مِنْهَا بِأَيْدِيهِمْ، فَالْمُسْتَكْثَرُ وَالْمُسْتَقِلُّ، وَأَرَى سَبَبًا وَاصِلًا مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ، فَأَرَاكَ أَخَذْتَ بِهِ فَعَلَوْتَ، ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ مِنْ بَعْدِكَ، فَعَلَا، ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَعَلَا، ثُمَّ أَخَذَ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَانْقَطَعَ بِهِ، ثُمَّ وَصَلَ لَهُ فَعَلَا، قَالَ أَبُو بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): يَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَيِّ أَنتَ وَاللَّهِ لَتَدَعَنِي فَلَا عُزْرَتَهَا. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «اعْبُرْهَا». فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ:

أَمَّا الظُّلَّةُ فَلُظَّةُ الْإِسْلَامِ، وَأَمَّا الَّذِي يَنْطِفُ مِنَ السَّمَنِ وَالْعَسَلِ فَالْقُرْآنُ حَلَاوَتُهُ وَلَيْئُهُ، وَأَمَّا مَا يَتَكَفَّفُ النَّاسُ مِنْ ذَلِكَ، فَالْمُسْتَكْثَرُ مِنَ الْقُرْآنِ وَالْمُسْتَقِلُّ مِنْهُ. وَأَمَّا السَّبَبُ الْوَاصِلُ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ فَالْحَقُّ الَّذِي أَنْتَ عَلَيْهِ تَأْخُذُ بِهِ فَيُعْلِيكَ اللَّهُ بِهِ ثُمَّ يَأْخُذُ بِهِ رَجُلٌ مِنْ بَعْدِكَ فَيَعْلُو بِهِ ثُمَّ يَأْخُذُ بِهِ، رَجُلٌ آخَرُ فَيَعْلُو بِهِ، ثُمَّ يَأْخُذُ بِهِ رَجُلٌ آخَرُ فَيَنْقَطِعُ بِهِ، ثُمَّ يُوصَلُ لَهُ فَيَعْلُو بِهِ، فَأَخْبِرْنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ بِأَيِّ أَنْتَ أَصَبْتَ أَمْ أَخْطَأْتَ؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أَصَبْتُ بَعْضًا وَأَخْطَأْتُ بَعْضًا»، قَالَ: فَوَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَتُحَدِّثَنِي مَا الَّذِي أَخْطَأْتَ؟ قَالَ: «لَا تُقَسِّمُ». {الحديث: ۵۸۸۷ = ۵۸۸۲ فم. تجرید/ ۵، لایپرہ: ۳۴۷، رقم: ۲۰۹۱ = ۷۰۶۶، ۷۰۰۰. أبو داود. أیمان ونذر: ۳۲۶۷، ۳۲۶۹}:

عوبه یدوللای کوری عہ بدوللای کوری عوتبہ (رحمہ تی خودایان لی بی)
 فہرمووی: ئیبنو عہ عباس فہرمووی: پیایو ہاتہ خرمہ تی پیغہ مبہر (درووی خودای لہ سہر
 بن) گوتی: ئہی پیغہ مبہری خودا! ئہ مشہو لہ خہ ومدا پہ لہ یہ ک ہہ ورم دینی، روؤ و
 ہہنگوینی لی دہچورایہ وہ، بینیشم کہ ئہو خہ لکہ بہ ہہ ردو و لہ پی دەستیان لییان
 دہگرتہ وہ، ہہ بوو زورو ہہ بوو کہ می گرتبوؤ و!

وہ بینیشم کہ مہ ندی لہ ئاسمانہ وہ شوپوؤتہ وہو گہیشتوؤتہ سہر زہوی، وہ توؤم
 دی ئہو کہ مہ ندمت گرت و سہر کہ وتیت، لہ پاش توؤ پیایوکی تر گرتی و ئہ ویش
 سہر کہ وت، لہ پاش ئہو پیایوکی تریش ہہ روا، لہ پاش ئہو پیایوکی تریش گرتی،
 بہ لام کہ مہ ندہ کہ لہ دەستیان پسا! ہہ تا بہ سستیانہ وہ بہ یہ کہ وہ بوؤ و ئہ ویش
 سہر کہ وت.

ئہ بو بہ کری صہ دیقیش (زمای خودای لی بی) فہرمووی: ئہی پیغہ مبہری خودا! باو کہم
 بہ قوربانت بی، بہ خودا دہ بی وازم لی بہینی من ئہم خہوہ لیئ کہ دەدہ مہ وہ.
 فہرمووی: (باشہ خہوپہرژینی بکہ) ئہ بو بہ کریش فہرمووی: پہ لہ ہہ ورم کہ کہ پرو
 ساباتی ئیسلامہ، ئہو روؤ و ہہنگوینہیش کہ دہچورایہ وہو لیئ دہتکا، ئہ وہ
 شیرینی و نہرم و ناسکی و نازداری قورئانہ، ئہ وہیش کہ ئہو خہ لکہ بہ ہہ ردو و بہری
 دەستیان لییان دہگرتنہ وہ، ئہ وہیہ کہ ہہ ندی کہس زور لہ قورئانا و ہر دہگرن و

هه‌ندی که‌س که‌م. ئەو که‌مه‌نده‌یش که له‌ئاسمانه‌وه گه‌یشتبوو‌ه سه‌ر زه‌وی، ئەو نایینه هه‌ق و راست و دروسته‌یه که که‌توی له‌سه‌ریت، رێگه‌ی هه‌ق و راستی ئیسلامه، هه‌ر له‌سه‌ری ده‌رۆیت و هه‌ر خودا پله‌و پایه‌ت جار له‌گه‌ڵ جاردا بل‌ندتر ده‌کا، له‌پاش تۆیش پیاوی رێگه‌ی راستی تۆ ده‌گرێ و پێی بل‌ند ده‌بیته‌وه، پیاویکی تریش دوا‌ی ئەو هه‌روه‌ها، له‌پاشدا پیاویکی تریش ده‌یگرێ و له‌سه‌ری ده‌روا، به‌لام له‌ده‌ستیدا ده‌پچرێ و بۆی ده‌به‌ستنه‌وه به‌یه‌که‌وه، جا ئەویش پێی به‌رز ده‌بیته‌وه!

جا ئە‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خودا! باو‌کم به‌قوربانت بێ، پیم به‌رموو که‌ ئایا پیکاو‌مه یا به‌هه‌له‌دا چووم؟

پی‌غه‌مبه‌ریش (دروودی خودای له‌سه‌ر بێ) فه‌رمووی: (هه‌ندیکی‌ت پیکاو‌وه و هه‌ندیکی‌ت هه‌له‌ کردووه).

ئه‌ب‌وبه‌کر فه‌رمووی: ده‌سا به‌خودا ئە‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خودا! ده‌بی پیم به‌رموو که‌ کامه‌یم به‌هه‌له‌ خه‌و په‌رژین کردووه، فه‌رمووی: (سویند مه‌خۆ پیت نالیم). {تاج/۴، لاپه‌ره: ۶۲۰، زنجیره: ۶، ژماره: ۴۲۶۴ ج/۴}.

۱۱۸۸) که‌سی شه‌یتان له‌خه‌وندا، یاری به‌ نه‌قلی کرد با نه‌یگیریته‌وه.
(۵۸۵۷ - ۵۸۹۶)

بَابُ: لَا يَخْبِرُ بِلُغْبِ الشَّيْطَانِ بِهِ فِي مَنَامٍ

۱۵۲۲- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! رَأَيْتُ فِي الْمَنَامِ كَأَنَّ رَأْسِي ضُرِبَ فَتَدَحَّرَجَ، فَاسْتَدَدْتُ عَلَى أَثَرِهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لِلْأَعْرَابِيِّ: «لَا تُحَدِّثِ النَّاسَ بِلُغْبِ الشَّيْطَانِ بِكَ فِي مَنَامِكَ». وَقَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بَعْدُ يَخْطُبُ فَقَالَ: «لَا يُحَدِّثَنَّ أَحَدُكُمْ بِلُغْبِ الشَّيْطَانِ بِهِ فِي مَنَامِهِ». {الحديث: ۵۸۸۵ = ۵۸۸۰ فم}:

جابیری کوری عه‌بدو‌للا (ره‌زای خودایان بێ) فه‌رمووی: عاره‌بیکی ده‌شته‌کی هاته‌ خزمه‌تی پی‌غه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بێ) گو‌تی: ئە‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خودا! له‌خه‌وما بینیم

ۋەكۈۋە لەسەرم بەدرى ۋە سەرم بېرە ۋە خەلۋىر بېيىتە ۋە ۋا بوو، ۋە خۆيشەم رامكرد
 بەشۋېنیا! دەبى ئەمە ۋاتەى چى بى؟ فەرموۋى بە ئەعرابىيەكە: (ئەمە خەۋنى
 تىكەل ۋ پىكەلە، لەخەۋتا شەيتان ۋازى پى كىردوۋى، شتى ۋا مەگىرەۋە بۇ خەلک).
 ۋە فەرموۋى: لە پىغەمبەرم بىست ۋتارى دەدا، فەرموۋى: (كەسىكتان
 خەۋنىكى ھەلەشە ۋ پەلەشەى بىنى ۋ لەخەۋنىدا شەيتان يارى بە ئەقلى كىرد،
 باشتى ۋا نەگىرپىتەۋە بۇ خەلک). {تاج/۴، زنجىرە: ۲، ژمارە: ۴۲۴۷ چ/۴}.

(پوختەى نامەى شىعرو نامەى خەۋن)

۱- شىعر لەكۆن ۋ نوپىدا دوو جۆرى ھەيە، باش ۋ خراپ باشەكەى ئەۋەپە
 سوۋدىكى كۆمەلەيەتى، يا رەۋشتى، يا زانستى، يا ئايىنى، يا نىشتمانى تىابى، ھەر
 شىعەرى لەم سوۋرەكەدا بخولپىتەۋە، ئەۋە دروستە، بگرە پەسەندو جوانە، ۋەئەم
 جۆرە شىعەرە لە قورئان ۋ سوننەتدا مۆلەتى پى دراۋە، ۋەھەر لەم روانگەۋەپە كە
 زۆرىنەى مامۇستاۋ پىشەۋا ئايىنى ۋ دىنى ۋ كۆمەلەيەتتىيەكان، شىعەريان داناۋە
 بەلگە سازى ۋ نموۋنەيان بەشىعەر ھىناۋەتەۋە.

خراپەكەيشى ئەۋەپە، كەۋەك ماكى گولى، كۆمەلگا چەپەل دەكا، دژى بەھا
 بەرزە مەۋىيەكانە، دژى ئايىنە، دژى رەۋشتى بەرزە، دژى باۋى جوانە، ھەر
 بەدەۋرى گەندەلى ۋ باخەل ۋ ناۋگەلدا، دەسوۋرپىتەۋە.

۲- گوپگرتن لەشىعەرى باش جوان ۋ پەسەندە، پىغەمبەر خۆى شتى ۋاى
 كىردوۋە، بگرە داۋايشى كىردوۋە كە شىعەرى ۋاى بۇ بخوینرپىتەۋە ھەتا گوپى لى
 بگرى.

۳- پەسنى شىعەرى باش سوننەتە، پىغەمبەر خۆى كىردوۋىتە.

۴- خوۋدا نە شىعەر، بەشىۋەپەكى ۋا، كە پەكى كارو پىشەۋ خاۋپەرستى بخا، يا
 سەربكاتە ھەجوۋ زەمى خەلک بەناھەق، ۋەك زۆرىنەى شاعىران، بەدرپىژاىى

میژوو، هەر خەریکی مەتەحی درۆو شتی وا بوون، خوودانە شیعر بەشیووی وا نادروستە.

۵- مەتەحی لەروو باش نییە، مەگەر بەپێی چەند مەرجی.

۶- خەون بینین هەقە، خەون دیاردەییەکی مروییە، لە قورئان و نامە پیرۆزەکانی تری ئاسماندا، خەون بە دیاردەییەکی راست و دروست دانراوە.

۷- دەستوورەکانی خۆپاراستن لەشەری خەوی خراپ کردنی ئەم شەش شتەییە:
 أ/ پەنابگری بەخوا لەشەری ئەو خەونە.

ب/ پەنابگری بەخوا لەشەری شەیتان.

ج/ سێ تف لەلای چەپیەو بەکا، بەشیووی کە گێشەیی بۆ خۆی، یا بۆ کەسی دروست نەبێ.

د/ بۆکەسی نەگێرپتەو.

ه/ هەستی نوێژبکا، بەلایەنی کەمەو دوورکات نوێژ بکا، ئێتر هەر جوۆرە نوێژی بێ، بریتی دەکەوێ، بەزەینم دروستە دوورکات نوێژی سوننەت بکا، بەنیازی رزگاربوون لەشەری ئەو خەونەو.

و/ ئەو لایە بگۆڕی کە لەسەری راکشاوو خەونەکە دیوو وەرچەرخی بۆسەر تەنیشتەکە تری.

نەووی لەشەرحی صەحیحی موسلیما، لەم شوێنەدا دەفەرموێ: (دەبێ کار بەکۆی ئەم گێرانەوانە صەحیحی موسلیمە بکری، کاتی کەسێ خەونیکی ناخۆشی خراپ دەبینی، با سێ تف بەلای چەپا بکاو بلی: (أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَمِنْ شَرِّهَا: پەنا دەگرم بەخودا لەشەری شەیتان و لەشەری ئەم خەونە، وە وەرچەرخی بۆسەر تەنیشتەکە تری، وە دوو رکات نوێژ بکا، ئەگەر ئەمانە بکا، ئەو کاری بەکۆی هەموو گێرانەوانەکان کردوو، خۆ ئەگەر تەنیا هەندێ لەمانەش بکا، بەسیەتی بۆ دوورخستنەوێ شەری ئەو خەونە، وەك فەرموودەکان بەراشکاوی ئەو دەلێن). فەرمایشتی نەووی هاتە کۆتایی.

- ۸- خەو ھەلبەستىن بەدرۆ، تاوانىكى گەوردىيە، لە موسوئلمانى باش ناودىيەتەو، لە فەرموودەدا ھەرەشە لەشتى وا بەتوندى كراود.
- ۹- ھەندى كاتى باش ھەيە بۆ خەون بينىن، وەك كاتى بەھارو پاش نوپىزى بەيانى و خەونى پياوى باش و خەونى پيغەمبەران.

تيببىنى دووھم سەبارەت بەم بابەتە:

وەك لەكۆتايى زنجيرەى: ٦٧٦، ژمارە: ٨٧٣ وە روونمان كردهو، كە زۆر لە مامۆستا و سوودمەندان و بەھرمەندان لەم كتيبە پيرۆزانە، دەفەرموون: روونكرندنەو و ژيننامەكان زۆر جىگەى سوودو كەئەك و بەھرمەن و سەرچاوەن بۆ زۆر داستان و برپارو سوودو بەھرى جۆر بەجۆر، بەلام ھەروا بەئاسانى ناكەونە بەرچا، جا والەسەر داواى ئەو مامۆستا و بەھرمەندە بەرپزانە لێرەشدا كۆمەلەى تر لە ژيننامەى سەحابە و راويەكان دەنووسين، كە بەژمارە: (٨٧٦) بەناوى (خاتوو شووھىبەى دايەنى پيغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر پيغەمبەر و رەزاي خودا لەوبى) دەست پى دەكەين).

بەشى دووھم ئە: ئىست و ناوى ئەو ھاوئە و كەسانەى كە ئەژمارە (٨٧٦) موە دەست پى دەكەن

ژمارەى زنجيرە	ناوى خاومەن ژيننامە، يا بابەت	ژمارەى فەرموودە
١٤٧	شووھىبەى دايەنى پيغەمبەر	٨٧٦
١٤٨	ھيندى كچى عوتبە دايكى موعاويە	٨٨٧
١٤٩	بەريەرە (كارەكەر و ئازادكراوى عائيشە)	٨٩٦
١٥٠	مەعمەرى كورپى عەبدوئەللاى كورشى نەضلە	٩٠٨
١٥١	مەرۋانى كورپى حەكەم	٩١٠
-	باسى حيلە شەرع	٩٣٦
١٥٢	أبو طةيبة الحجام	٩٣٥

۹۴۲	قۆر خکردنی رهوا	-
۹۴۹	عوبادهی کوری صامیت	۱۵۳
۹۷۰	سه عیدی کوری زهیدی کوری عه مری ئهل - عه ده وییه	۱۵۴
۹۸۰	فرۆشتنی ئاو دروسته یانا؟	-
۹۸۶	راسپیڤیه کانی پیغه مبه ر له پاش مهرگی	-
۹۹۲	روونکردنه وه یه کی گرنگ	-
۱۰۳۴	سه هلی کوری ئه بو حه ثمه	۱۵۵
۱۰۳۹ + ۱۰۳۸	ماعیزی ئه سه له می به رده بارانکراو	۱۵۶
۱۰۴۷	وه لیدی کوری عوقبه و عوماره ی برای	۱۵۷
۱۰۴۹	ابو برده الأنصاری	۱۵۸
۱۰۷۸	سه هلی کوری حونه یفی ئه نصاری	۱۵۹
۱۰۶۱	عبدالرحمن بن عثمان التیمی	۱۶۰
۱۰۸۳ + ۱۲۸۵	تاعوون چییه؟	-
۱۰۸۰	رۆل و ده وری نیت	-
۱۰۸۳	حه قفه و یه حیا و موحه ممه د	۱۶۱
۱۰۹۰	مه ته ئی	-
۱۱۱۰	وشه ی (فی سبیل الله) چی ده گریته وه	-
۱۱۱۳	موعاذی کوری جه به ل	۱۶۲
۱۱۱۵	نه قل و سه فه رکردن به قورئان و په راوی شه رعی	-
۱۱۲۲	ئه بو که بشه	۱۶۳
۱۱۳۰	صه عبی کوری جه ثامه	۱۶۴
۱۱۴۴	عبدالرحمنی کوری عه وف	۱۶۵
۱۱۴۷	مالیکی کوری ئه و سی کوری الحدثان	۱۶۶
۱۱۷۰	موحه ممه دی کوری مه سه له مه	۱۶۷
۱۱۷۰	نموونه ی سه ره ک جاشی	-
۱۱۷۸	پیئاسه ی حوده یییه	-
۱۱۸۱	ئوم ئه یمه ن، دایه نی پیغه مبه ر	۱۶۸

۱۷۰ ، ۱۶۹	مجاشر ومجالد ابنا مسعود	۱۸۵
۱۷۱	سهله مهي كورې نه كوه	۱۸۸
۱۷۲	حه ججاجي كورې يوسفى نه لته قه فې	۱۸۸
۱۷۳	عباسي كورې عه بدو لوت ته لیب	۱۸۹
۱۷۴	عه لدوللای كورې يه زیدی كورې زهید	۱۱۹۲
-	مه زهه بی نه هلی سونه و جه ماعت و مه زهه بی شيعه	۱۱۹۸
۱۷۵	ته میمی داری	۱۲۰۹
۱۷۶	مه عقیلی كورې یه سار	۱۲۱۱
۱۷۷	عامیری كورې عه مری موزنی	۱۲۱۲
۱۷۸	عه دی كورې عه میره ی كیندی	۱۲۱۵
-	روژده كی نه لحه رره	۱۲۲۳
۱۷۹	عه رفه جه ی كورې شورهیچ	۱۲۳۴
۱۸۰	قاسمی كورې موحه ممه دی كورې نه بویه كری صه دیق	۱۲۳۷
۱۸۱	نه بو نه عله به ی خوشه نی	۱۲۴۰
-	سونه ته گانی گاتی له سیدارهانی كه سی	۱۲۴۹
۱۸۲	شه دادی كورې نهوسی نه لخره زره جی	۱۲۴۹
-	کردنی كه سی تر به هاوبه ش له پاداشدا	۱۲۵۷
-	نه و شتانه كه له پیش نیسلا ما به چاكه دانراون	۱۲۶۰
۱۸۳	طاریقی كورې سووهیدی نه لجوعه فې = (سووهیدی كورې طاریق)	۱۲۷۹
-	بهراوردی له نیوان په رله مانی: ۱۹۹۲/۵/۱۹ و په رله مانی: ۱۳۲۰/۱۰/۷	۱۲۸۳
-	دمرویشی ماری قووت ددها!!	۱۲۸۷
-	پوخته ی نامه ی خواردنه وهكان	۱۲۹۵
۱۸۴	عه بدوللای كورې بوسری نه لوزنی	۱۳۱۶
-	مه لا نه حمه دی نودشه هه له له شافیعی ده گری (ره حمه تی خودایان لی بی)	۱۳۱۸
-	یه کی له فهرمووده جوارینه گانی بوخاری و موسلیم	۱۳۲۰
۱۸۵	عوقبه ی كورې فهرقه دی السلمی	۱۳۳۸
-	بویه كردنی قزو ریش	۱۳۴۷

۱۳۷۹	باسی ئەمۆستیلە و نَقِیْمی ئەمۆستیلە بۆ ژن و بۆ پیاو	-
۱۳۹۵ + ۱۳۸۵	بارۇكە و قژدانە دەم قژو شتی وا، وەك چاندنی موو بۆسەر یابۆ ریش یا برۆ	-
۱۳۸۸	خۆی لەمزگەوتەو ژنەكەى لەمالەوہ نیوہ رووتو قووتە	-
۱۴۰۴	ئەبو ئۆسەیدی ساعیدی	۱۸۶
۱۴۳۱	ئابیتى كۆرى ئەسلەمى ئەل بەنانى	۱۸۷
۱۴۳۲	رەفتار لەگەڵ خاوەن نامەدا لە ولّاتی خۆمانا	-
۱۴۳۹	ئاموشۆو پێكەوہ دانیشتنى خیزان	-
۱۴۴۰	ئەسمانى كچى عومەيس	۱۸۸
۱۴۴۱	هیت و عەبدوڵلای بابوك براى ئوم سەلەمەو ماتیع و هەدم	۱۸۹
۱۴۴۸	عوثمانى كۆرى ئەبولعاصى ئەل ئەقەفى	۱۹۰
۱۴۵۹	خەولەى كچى حەكیم ئەل - سولەمییە	۱۹۱
۱۴۶۲	پوختەى نامەى نزا (كتاب الدعاء)	-
۱۴۷۷	عودى هیندى و كوست و قوسط	-
۱۴۹۰	شەرىدى كۆرى سوویدی ئەل - ئەقەفى	۱۹۲
۱۵۰۷	لەبیدی كۆرى رەبیعە / الشاعر المشهور	۱۹۳

۴۹- نامه‌ی گه‌وره‌یی و پایه به‌رزی

کتاب الفضائل

{بروانه: تاجول ثوصول به‌کوردی، به‌رگی سییه‌م، زنجیره: ۱، لاپه‌ره: ۵۲۰، له‌ژماره: ۳۲۲۱ وه هه‌تا ژماره: ۳۵۸۹. له زنجیره یه‌که‌وه هه‌تا زنجیره: ۷۰ + ته‌جریدی بوخاری به‌کوردی، به‌رگی چواره‌م، لاپه‌ره: ۱۲۷، له زنجیره: ۶۶ وه هه‌تا زنجیره: ۶۷، له ژماره: ۱۴۴۹ وه هه‌تا ۱۵۲۲}.

گه‌وره‌یی و پایه به‌رزی پیغه‌مبه‌ری خودا (دروودی خودای له‌سه‌ر بی)
فضائل النبى (صلی الله علیه وسلم)

۱۱۸۹) خودای گه‌وره پیغه‌مبه‌ری هه‌لبژاردوو

باب: اصطفاء النبى (صلی الله علیه وسلم)

۱۵۲۳- عَنْ وَائِلَةَ بِنِ الْأَسْقَعِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ اصْطَفَى كِنَانَةَ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَاصْطَفَى قُرَيْشًا مِنْ كِنَانَةَ، وَاصْطَفَى مِنْ قُرَيْشٍ بَنِي هَاشِمٍ وَاصْطَفَانِي مِنْ بَنِي هَاشِمٍ».

{الحديث: ۵۸۹۷ = ۵۸۹۳ فم = ترقیم الشیخ خلیل مأمون شیحا لأحدیث صحیح مسلم + ترقیم فتح الملهم للأحادیث صحیح مسلم. ترمذی. مناقب: ۳۶۰۵، ۳۶۰۸}.

واشیلهی کورپی نه‌سقه‌ع (ره‌زای خودای لی بی) فه‌رمووی: به‌گوویی خوّم له‌زاری پیرۆزی پیغه‌مبه‌رم بیست ده‌یفه‌رموو (دروودی خودای له‌سه‌ر بی): (خودای گه‌وره‌ئێ شکۆدار، له‌ناو هه‌موو وه‌چه و نه‌وه‌ی ئیسماعیلدا، کینانه‌ی هه‌لبژاردوو، که یه‌کیکه له‌ باپیره گه‌وره‌کانه‌م، وه له‌ناو وه‌چه و نه‌وه‌ی کینانه‌یشدا، هوژی قوره‌یشی هه‌لبژاردوو، وه له‌ناو هوژی قوره‌یشیشدا کورپانی هاشم (به‌نی هاشم)ی په‌سه‌ند کردوو، وه له‌ناو کورپانی هاشمیشدا منی په‌سه‌ند کردوو). {تاج/۳، زنجیره: ۸، لاپه‌ره: ۳۹۲، ژماره: ۳۰۷۰. چاپی چواره‌م}.

۱۱۹۰) فەرمايشته كهى پيغهمبر (دروودى خوداى له سهر بى): من كه وهرى

نه وهرى بابه ناده مم

باب: قَوْلِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): أَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ

۱۵۲۴- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَأَوَّلُ مَنْ يَنْشَقُّ عَنْهُ الْقَبْرُ، وَأَنَا أَوَّلُ شَافِعٍ وَأَوَّلُ مُشَفِّعٍ». {الحديث: ۵۸۹۹ = ۵۸۹۵ فم. أبو داود. السنة: ۶۷۳. تحفة الأشراف: ۱۳۵۸۶}:

نه بو هورهيره (رهزاي خوداي نى بى) فهرمووى: خوشه ويست (دروودى خوداى له سهر بى) فهرمووى:
(لهروژى دواروژدا من سهرگه وهرى سهرجه م نه وهرى ناده مم، وه يه كه م كه سيشم كه
دهمى گورم بو دهكريته وه وه له گور ديمه دهره وه، وه يه كه م تكا كاريشم، وه يه كه م
كه سيشم كه له لاي خوداي گه وهره تكام گيرا ده بى!). {بروانه: تاج/۲، زنجيره: ۸۱،
لاپه ره: ۳۹۱، ژماره: ۲۰۶۴ چاپى چواره م = ۴/ج}.

۱۱۹۱) نموونهى نه و رينمايى و زانستهى كه خوداى گه وهر به پيغهمبردا

ناردوويه تى

باب: مَثَلُ مَا بَعَثَنِي بِهِ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مِنَ الْهُدَى وَالْعِلْمِ

۱۵۲۵- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِنَّ مَثَلَ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنَ الْهُدَى وَالْعِلْمِ، كَمَثَلِ غَيْثٍ أَصَابَ أَرْضًا، فَكَانَتْ مِنْهَا طَائِفَةٌ طَيِّبَةً، قَبِلَتِ الْمَاءَ، فَأَنْبَتَتِ الْكَلَأَ وَالْعُشْبَ الْكَثِيرَ، وَكَانَ مِنْهَا أَجَادِبُ أُمْسَكَتِ الْمَاءَ، فَتَفَعَّ اللَّهُ بِهَا النَّاسَ، فَشَرِبُوا مِنْهَا وَسَقَوْا، وَرَعَوْا، وَأَصَابَ طَائِفَةٌ مِنْهَا أُخْرَى، إِنَّمَا هِيَ قَيْعَانٌ لَا تُمْسِكُ مَاءً، وَلَا تُنْبِتُ كَلَأً، فَذَلِكَ مَثَلُ مَنْ فَقَهُ فِي دِينِ اللَّهِ وَتَفَعَّاهُ بِمَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ، فَعَلِمَ وَعَلَّمَ، وَمَثَلُ مَنْ لَمْ يَرْفَعْ بِذَلِكَ رَأْسًا، وَلَمْ يَقْبَلْ هُدَى اللَّهِ الَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ». {الحديث: ۵۹۱۲ = ۵۹۰۸ فم. تجريد/۱، رقم: ۶۹ = ۷۹ فتح
البارى. تحفة الأشراف: ۹۰۴۴}:

ئەبو موسای ئەشعەرى (رەزای خودای ئى بى) فەرمووى: خوشەويست (دروودی خودای لەسەر بى) فەرمووى: (نموونهى ئەو رینمایى و زانسته جوانەى، که خودای گەوره بەمنا ناردوووەتى، بۆ ئەو خەلگە، وەك بارانیكى زۆرى بەپیت و فەرۆیە، که ببارى له خاكى، بەشیكى خاكىكى پاك و بەپیز بى و بارانەوگە بگريته خۆى و لەوەرو گيايهكى زۆرى پى سەزبى، وە بەشیكى تىرى زەويیەگى رەقەن و رووتەن بى، شینایى و سەوزایى نەروینى، بەلام ناوگە قووت نەداتەوه، بەنگوو گلى بداتەوه و بى به ئەستىل و بە گوماو و بەگانیو، وە خودا بىکات بە ماىەى خىرو خوشى و سوود و گەلەك بۆ مەردوم، چى بۆ خویمان و چى بۆ مالاتیان: بەم رەنگە: هەم خویمان لى بخۆنەوه و هەم نازەل و مالاتیانى پى ئا و بدەن و هەم گشتووگالى ئەبەرەدا بگەن، وە بەشیكى تریشى دەشتایى و شورەكات بى، نە ئا و گەل بداتەوه و نە لەوەریش بەوەرپین. جا ئەم خاك و بارانە نموونه و وینەن بۆ ئەو کەسە خودا پێداوانە، که لەناىنى خودا شارەزا دەبن و بە فەرمانى خودا لەم نایینى مەم سوود و بەهەرە وەردەگرن، هەم خویمان خیری زانین دەبن و هەم خەلگى تریشى خیردەگەن، بەهۆى ئەوه وە لەهەردوو جیهانا سەریان پى بەرز دەبیتهوه، هەروەك نموونه و وینەیشن بۆ ئەو کەسانەیش که سەریان پى بەرز نابن، ئەو هیدایەت و دینە راستەى که خودا بەمنا ناردوووەتى ئەوان نایانەوئ و وەرى ناگەرن. (ریاض/۱، زنجیرە: ۱۶، ژمارە: ۱۶۲ + تاج/۱، زنجیرە: ۱۵، ژمارە: ۱۱۲ ج/۴).

۱۵۲۶- عَنْ أَبِي مُوسَى عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِنَّ مَثَلِي رَمَثَلُ مَا بَعَثَنِي اللَّهُ بِهِ، كَمَثَلِ رَجُلٍ أَتَى قَوْمَهُ، فَقَالَ: يَا قَوْمِ إِنِّي رَأَيْتُ الْجَيْشَ بَعَيْنِي وَإِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْعُرْيَانُ فَالْنَجَاءُ، فَأَطَاعَهُ طَائِفَةٌ مِّنْ قَوْمِهِ فَأَدْلَجُوا فَانْطَلَقُوا عَلَىٰ مُهَلَّتِهِمْ، وَكَذَّبَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ فَأَصْبَحُوا مَكَانَهُمْ، فَصَبَّحَهُمُ الْجَيْشُ، فَأَهْلَكَهُمْ وَاجْتَاَحَهُمْ، فَذَلِكَ مَثَلُ مَنْ أَطَاعَنِي وَاتَّبَعَ مَا جِئْتُ بِهِ، وَمَثَلُ مَنْ عَصَانِي وَكَذَّبَ مَا جِئْتُ بِهِ مِنَ الْحَقِّ».

{الحديث: ۵۹۱۳ = ۵۹۰۵ ف.م. تجريد/ ۲۷۳/۵، رقم: ۲۰۱۵ = ۶۴۸۲، ۷۲۸۳. تحفة الأشراف: ۹۰۶۵} :

ئەبو مووسای ئەشعەری (رەزای خودای ئی بن) فەرمووی: پېغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) فەرمووی: (نموونهی من و نموونهی ئەم نایینه پیرۆزەى که خودای گەورە بەمندا ناردوویەتی، وەك نموونهی پیاویکی راستگۆ وایە، که بەدڵسۆزی ھۆزەكەى خۆی، لەمەترسییەكى گەورەى نزیک ھۆشیار بکاتەو، بچیتە ناویان و بلى: ئەى خزمنە! ئەى خزەمەکانە! من بەچاوى خۆم، ئەو سوپایەم دى، که هاتوون بۆسەر ئیو، وەمن ترسینەرێكى راست و دروست و پەتیم بۆ ئیو، دەى هەتا زوو خۆتان رزگارکەن، درەنگە درەنگ!

جا کۆمەلێ لەھۆزەكەى بڕواى پى بکەن و بەگوێی بکەن و رزگاریان ببى، بەم شیوہیە: لەسەرەتای شەو دەو لەسەرەخۆ، شەو رەوى بکەن و خۆ قوتار بکەن لەدەستى شەبەبخوونى ئەو لەشکرى دوژمنە، بەلام کۆمەلێكى تریان ھۆشیار کردنەو دەكەى ئەو کەسە دڵسۆزەیان بەدرۆ بزانن و باوەر بە نامۆزگارییەکانى نەکەن و بى ئاگا و بى باکانە پشتى لیبەنەو، هەتا لەگەڵ بەیانا سوپاکە بدا بەسەریانداو، تەفرو توونایان بکەن و بە فەتارەتیاں بەرن.

دەى کۆمەلەى یەكەم سەر مەشقى جوانن بۆ ئەوانەى كە بەگوێی من دەكەن و پەپرەوى بەرنامەكەى من دەكەن و دەستەى رزگار و رزگارین! دەستەى دوو دەمیش نموونەن بۆ ئەوانەى كە لەفەرمانى من دەردەچن و ئەم نایینە پیرۆزە راست و دروستەى من بەدرۆ دەزانن!).

(۱۱۹۲) پېغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) تەواوکەرى کۆمەلەى پېغەمبەرانیو

کۆنا پېغەمبەریانە (دروودی خودای لەسەریان بى)

بَاب: تَتْمِيمُ الْأَنْبِيَاءِ وَخَتْمُهُمْ بِالْأَنْبِيَاءِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَبَارَكَ وَسَلَّمَ)

۱۵۲۷- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «مَثَلِي وَمَثَلُ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي، كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بُنْيَانًا فَأَحْسَنَهُ وَأَجْمَلَهُ، إِلَّا مَوْضِعَ لَبَنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ مِنْ زَوَايَاهُ، فَجَعَلَ النَّاسُ يَطُوفُونَ بِهِ، وَيَعْجَبُونَ لَهُ وَيَقُولُونَ: هَلَّا وُضِعَتْ هَذِهِ

اللَّبَنَةُ؟ قَالَ: فَأَنَا اللَّبَنَةُ، وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ». {الحديث: ۵۹۲۰ = ۵۹۱۶ فم. تجريد/ ۹۸/ ۴، رقم: ۱۴۰۹ = ۳۵۳۶ فتح الباری. ترمذی. أمثال: ۲۸۶۴}:

ئەبو ھورەیرە (رمزای خودای ئی بئ) فەرمووی: خۆشەویست (دروودی خودای لەسەر بئ) فەرمووی: (داستانی من و داستانی پیغەمبەرەکانی پیش من، وەك داستانی پیاوی وایە، خانوو بەرەیی ھەلبخاو تەلاری دروست بکاو، لەھەموو لایەنیکەو زۆر بە جوانی دروستی بکاو بەباشی بپرازی نیتەو، تەنیا شوینی تاقە یەك خشت نەبی كە لە گۆشە یەك، لە گۆشەکانی تەلارەكە چۆل بی، دەستە دەستە خەلك بەناویا بسوورپنەو وەو بلین: ئەم كۆشكە چەندە خۆشە! خۆزگە ئەم خشتەیش دادەنراو شوینەكە ی ناوا چۆل نەدەبوو!).

فەرمووی: (دە ی من ئەو خشتە یەم و ئەو چۆلی یەم پڕ کردۆتەو وەو، بووم بەدواترین پیغەمبەر، کۆتا پیغەمبەر و ئیتەر لەپاش من پیغەمبەری تر نابێ!). {تاج/ ۳، زنجیرە: ۸۱، ژمارە: ۳۰۷۱}.

۱۱۹۳) بەرد سلاوی لە پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بئ) دەکرد.

(۵۸۹۸ - ۵۸۹۷)

بَابُ: تَسْلِيمِ الْحَجَرِ عَلَى النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

۱۵۲۸- عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنِّي لَأَعْرِفُ حَجَرًا بِمَكَّةَ كَانَ يُسَلَّمُ عَلَيَّ قَبْلَ أَنْ أُبْعَثَ، إِنِّي لَأَعْرِفُهُ الْآنَ». {الحديث: ۵۸۹۸ = ۵۸۹۴ فم}:

جابیری کوری سەموورە (رمزای خودای ئی بئ) فەرمووی: خۆشەویست (دروودی خودای لەسەر بئ) دەیفەرموو: (بەردی ھەییە لە مەككە دەیزانم، بەرلەو ھەكە بکریم بە پیغەمبەر، ئەو بەردە سلاوی ئی دەکردم، ئیستایش دەزانم ئەو بەردە کامەییە). {تاج/ ۳، زنجیرە: ۹۴، ژمارە: ۳۱۴۱ ج/ ۴} + {تاج/ ۳، زنجیرە: ۹۴، ژمارە: ۳۱۴۲}.

روونکردنه‌وه:

له قورئان و نامه پیرۆزه‌کانی پيش قورئان و له سه‌حیحی سوننه‌تدا کۆمه‌لێ زانیاری هه‌یه له‌سه‌ر:

۱- دارو به‌ردیش زمانیان هه‌یه و قسه‌و گه‌فتوگۆو را‌کردن و رو‌یشتن و زۆر شتی سه‌یری تریش ده‌که‌ن، له‌سه‌ر رووی راستی، نه‌ك له‌سه‌ر شیوه‌ی مه‌جازو شتی وا، هه‌روا هه‌ندێ گياندارى بى زمانیش، له‌سه‌ر شیوه‌ی خه‌وارىق و مو‌عجیزه قسه ده‌که‌ن، وه‌ك ئه‌م به‌رده‌و ئه‌و به‌رده‌ی جله‌کانی مووسای فراند، وه‌ك ئه‌و خواردنا‌ه‌ی که له‌به‌رده‌م پي‌غه‌مبه‌ردا ته‌سبیحاتیان ده‌کرد. {ب‌روانه: تاج/۳، زنجیره: ۱۰۷، ژماره: ۲۱۸۱ + زنجیره: ۱۰۹، ژماره: ۲۱۸۳، ۲۱۸۴ چ/۴} + {تاج/۳، زنجیره: ۹۴، ژماره: ۲۱۴۲}.

۲- له قورئانا ئه‌وه‌ی واتیا که هه‌موو شتی ته‌سبیحات ده‌کا، به‌رد له خه‌شیه‌ت و سام و هه‌یبه‌تی خودا به‌رده‌ب‌نه‌وه‌و شه‌قار شه‌قار ده‌بن، میرووله‌و په‌پوو سلیمان هه‌یه‌یانه‌ی کردوو، زۆر شتی تری له‌م باب‌ه‌ته‌ز {ب‌روانه: ژماره: ۱۶۱۰ که له‌داواوه دیت. باسی فراندنی جله‌کانی مووسا}.

۱۱۹۴) ناو وه‌ك كانیوا له‌نیوانی په‌نجه‌کانی پي‌غه‌مبه‌ره‌وه هه‌لقولاوه.

(۵۹۰۰ - ۵۹۰۸)

باب: نَبْعُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

۱۵۲۹- عَنْ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَأَصْحَابَهُ بِالزُّرَّاءِ (قَالَ: وَالزُّرَّاءُ بِالْمَدِينَةِ عِنْدَ السُّوقِ وَالْمَسْجِدِ فِيمَا ثَمَّةً) دَعَا بِقَدَحٍ فِيهِ مَاءً، فَوَضَعَ كَفَّهُ فِيهِ، فَجَعَلَ يَنْبَعُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِهِ، فَتَوَضَّأَ جَمِيعُ أَصْحَابِهِ قَالَ: قُلْتُ: كَمْ كَانُوا يَا أَبَا حَمْزَةَ! قَالَ: كَانُوا زُهَاءَ الثَّلَاثِمَائَةِ. {الحديث: ۵۹۰۲ = ۵۸۹۸ فم. تجريد/۱، رقم: ۱۳۰ = ۱۶۹، ۱۹۵، ۲۰۰، ۳۵۷۲، ۳۵۷۳، ۳۵۷۴، ۳۵۷۵. ترمذی. مناقب: ۳۶۳۱. نسائی. موضوع: ۷۶}.

ئەنەسى كۆرى مالیک (رمزى خودای لی بن) فەرمووی: پېغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) لە زهراء بوو، كە جىگەيەكى زانراو بوو، لەبازارى مەدينە، خۆى و كۆمەللى لە ھاوړىكانى بوون، لەنزىك زهوارائەود، كاتى نووژى عەصر بوو، ئاو نەبوو بۆ دەسنوویژ، پېغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) داواى ئاوى كرد، جامىكى دەم پەليان بۆ ھبنا كەمى ئاوى تيابوو، پېغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) لەپى تبادانا، ئەنەس فەرمووی: كە سەيرى ئاودەكەم كرد، لەنيوانى پەنجەكانى پېغەمبەرەودە ھەل دەقولا، ئىتر ھاودەكانى پېغەمبەر (دروودی خودای لەسەر پېغەمبەر و رمزى خودا لەھەموو ھاودەلانى بى) ھەموويان دەسنوویژيان لەو ئاودە گرت. قەتادە فەرمووی: عەرزى ئەنەسم كرد: ئەى باوكى ھەمزە! ئەو ھاودەلانى كە لەو جامە دەسنوویژيان گرت چەند كەس دەبوون؟ فەرمووی: ئەندازەى سى سەد كەس دەبوون). {تاج/۱، زنجيرە: ۲۱، ژمارە: ۱۵۰، چ/۴} + {تاج/۳، زنجيرە: ۱۰۴، ژمارە: ۳۱۷۰}.

۱۱۹۵) چەند نیشانەو موعجىزەى روون و ناشكرای پېغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى)

سەبارەت بەناو (۵۹۰۰ - ۵۹۰۸)

بَابُ: آيَاتِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي الْمَاءِ

۱۵۳۰- عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَامَ غَزْوَةِ تَبُوكَ فَكَانَ يَجْمَعُ الصَّلَاةَ، فَصَلَّى الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ جَمِيعًا، وَالْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ جَمِيعًا، حَتَّى إِذَا كَانَ يَوْمًا آخَرَ الصَّلَاةَ، ثُمَّ خَرَجَ فَصَلَّى الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ جَمِيعًا، ثُمَّ دَخَلَ، ثُمَّ خَرَجَ بَعْدَ ذَلِكَ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ جَمِيعًا، ثُمَّ قَالَ: «إِنَّكُمْ سَتَأْتُونَ غَدًا إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى عَيْنَ تَبُوكَ، وَإِنَّكُمْ لَنْ تَأْتَوْهَا حَتَّى يُضْحِيَ النَّهَارُ، فَمَنْ جَاءَهَا مِنْكُمْ فَلَا يَمَسُّ مِنْ مَائِهَا شَيْئًا، حَتَّى آتَى»، فَجَنَّاها، وَقَدْ سَبَقْنَا إِلَيْهَا رَجُلَانِ، وَالْعَيْنُ مِثْلُ الشَّرَاكِ، تَبْضُ بِشَيْءٍ مِنْ مَاءٍ، قَالَ: فَسَأَلَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «هَلْ مَسَسْتُمَا مِنْ مَائِهَا شَيْئًا؟» قَالَا: نَعَمْ، فَسَبَّهُمَا النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَقَالَ لَهُمَا مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقُولَ، قَالَ: ثُمَّ غَرَفُوا بِأَيْدِيهِمْ مِنَ الْعَيْنِ قَلِيلًا قَلِيلًا، حَتَّى اجْتَمَعَ فِي شَيْءٍ، قَالَ: وَغَسَلَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِيهِ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ، ثُمَّ أَعَادَهُ فِيهَا

فَجَرَتِ الْعَيْنُ بِمَاءٍ مِنْهُمْ أَوْ قَالَ غَزِيرٍ (شَكُّ أَبُو عَلِيٍّ أَيْهُمَا قَالَ) حَتَّى اسْتَقَى النَّاسُ ثُمَّ قَالَ: «يُوشِكُ يَا مُعَاذُ أَنْ طَالَتْ بِكَ حَيَاةٌ أَنْ تَرَى مَا هَا هُنَا قَدْ مَلِئَتْ جَنَانًا». {الحديث: ۵۹۰۶ = ۵۹۰۲ فم}:

موعاذی کوپی جه بهل (زمرای خودای بی) فهرمووی: له سالی غه زای ته بو وگدا، له خرمه تی پیغه مبهردا دهر چووین بو ئه م غه زایه، ده ستووری پیغه مبهردا (دروودی خودای له سهر بی) وابوو له م غه زایه دا نوپژره چوارینه کانی کوژده کرده و، به جه م ده یکردن: نیوهرپو و عه صری پیکه وه به یه که وه، به دوو سلا و دانه وه ده کرد، وه شیوان و خه وتنانیشی پیکه وه به یه که وه به دوو سلا و دانه وه ده کرد، له پیشا نیوهرپو ی به چوار رگات ده کردو سلاوی ده دایه وه، دوا به دوا ئه ویش عه صری به چوار رگات ده کردو سلاوی ده دایه وه، هه روا شیوان و خه وتنانیش، له پیشا شیوانی به سی رگات ده کردو سلاوی ده دایه وه، ئه و جا به کسه ر خه وتنانی به چوار رگات ده کردو سلاوی ده دایه وه. هه تا رۆژی نوپژری دوا خست، ئه و جا دهر چوو، به جه م، به کوژدنه وه نوپژری نیوهرپو نوپژری عه صری کرد، ئه و جا چوو و ژوورده و بو ناو باره گاکه ی خوی، جا له پاشان دیسان دهر چوو به جه م، به کوژدنه وه نوپژری شیوان و نوپژری خه وتنانی به یه که وه کرد، له پاشا فهرمووی: (خوا حه زکا، سبه ینی ده گه ینه سه رکانیه که ی ته بو وک، چیشته نگاو یکی درهنگ ده گه نه ئه و، جا هه رکه سی له ئیوه گه یشته سه رکانیه که ده ست نه با بو ئا وه که ی هه تا خو م دیم!).

جا کاتی گه یشتینه سه رکانیه که، روانیمان وادوو پیاو له پیش ئیمه دا گه یشتبوونه سه رکانیه که، روانیمان واکانیه که، به قه د قه یسانی سۆلی ئاویکی که می له بهر دهر و. فهرمووی: پیغه مبهردا (دروودی خودای له سهر بی) له دوو پیا وه که ی پرسی: (ئایا ده ستان له ئا وه که دا وه؟)

گوتیان: به ئی، پیغه مبه ریش جمینی پیاندا، وه ئه وه ی که حه زی خودای له سهر بوو پیانی گوت. فهرمووی: جا به مشت، که مه که مه، هه نی ئاویان له کانیا وه که هه ل گۆزی و له شتیکا کو یان کرده وه، ئه و جا پیغه مبهردا (دروودی خودای له سهر بی)

لەو ئاۋەدا ھەردو دەستو دەموچاۋى خۇى تيا شۆرد، ئەوجا ئاۋەكەى كىردەۋە ناو كانىيەكە، ئىتر بە ھەرمانى خودا كانىيەكە تەقىو بەخوړ ئاۋى لەبەر دەپړۈشت، يا ھەرموۋى: بە لېشاۋ ئاۋى لەبەر دەپړۈشت. ئەبو عەلى ئەل-ھەنەفى، كە مامۇستاي مامۇستاكەى ئىمامى موسلىمە، لە رشتەى ئەم ھەرموۋدەيەدا، بەگومان بوو لەۋەدا كە ھەرموۋىيەتى: (بەخوړ ئاۋى لەبەر دەپړۈشت) يا ھەرموۋىيەتى: (بە لېشاۋ ئاۋى لەبەر دەپړۈشت). ئىتر خەلكەكە بەتېرو پېرى ئاۋيان گرت.

پاشان ھەزرىت (دروۋدى خوداي لەسەر بىن) ھەرموۋى: (ئەى موعاذا! ئەگەر تەمەنت درېژبى، بەچاۋى خۆت دەبىنى، دەۋرۋبەرى ئەم كانىيە، كە ئىستا وا وشك و برىنگە، پېردەبى لە باخ و باخات و رەزو دېبەر!) ز

روونكردنەۋە:

لە ھەتھولولھىمدا دەھەرموۋى: بە پىت و ھەرى ئەم موعجىزەى پېغەمبەرە، دەۋرۋبەرى ئەو كانىيە، لەۋەدوا كرابوو بە باخ و رەزو دارو درەخت و سەۋزايى گەش و جوان!).

(۱۱۹۶) خۇراك بەھۋى پېغەمبەرەۋە پىت و ھەرى تىدەكەۋى: (۵۹۰۰ - ۵۹۰۸)

بَابُ: بَرَكَةُ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي الطَّعَامِ

۱۵۳۱- عَنْ جَابِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَسْتَطْعِمُ، فَأَطْعَمَهُ شَطْرَ وَسْقٍ شَعِيرٍ، فَمَا زَالَ الرَّجُلُ يَأْكُلُ مِنْهُ، وَأَمْرَأَتُهُ وَضَيْفُهُمَا حَتَّى كَانَهُ، فَأَتَى النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَ: «لَوْ لَمْ تَكِلْهُ لَأَكَلْتُمْ مِنْهُ وَلَقَامَ لَكُمْ». {الحديث: ۵۹۰۵ = ۵۹۰۱ فم:}

جابر (رەزاي خوداي ن بىن) ھەرموۋى: پىاۋى ھاتە خزمەتى پېغەمبەر (دروۋدى خوداي لەسەر بىن)

داۋاي خۇراكى لىي كرد، پېغەمبەر (دروۋدى خوداي لەسەر بىن) نىو ۋەسقى جوۋى پى بەخشى، ئىتر پىاۋەكە خۇى و ژنەكەى و ميوانيان ھەر لىيان دەخواردو ھەر تەۋاو نەدەبوو، ھەتا رۆژى پىاۋەكە جوۋكەى پىۋا، ئىتر بەرە بەرە كەم بۆۋەو تەۋاو بوو، جا پىاۋەكە

چوو بو خزمه تی حه زره ت (دروودی خودای له سهر بڼ) نه مه ی عه رزیکرد، فه رمووی: (نه گهر نه یت پیوايه، هه تا هه تايه هه ر لیټان ده خواردو هه ر ته واو نه ده بوو!).

شت شت یاد ده خاته وه:

له که رکوک، له موسته شفا که رکوک ی عه سکه ری، کوردیکی مه ردی، موسولمانیکی پاکی لی بوو، ناوی (نائب ضابط مضمد / مه لا جبار) بوو، له قاوشی حومه بیات بوو، له گه ره کی نازادی که رکوک دائه نیشته، پیاویکی زور به دین و موته صه ویف بوو، سهر به ته ریه ته ی قادری بوو، هه تا بلاییت سه خی و دم به ویردو دیکرو صه لا وات و یادی خودا بوو، خولیای مزگه وت گردنه وه بوو، له هه ر وه خدیه کی عه سکه ری ببوايه، مزگه وتیکی خنجیله ی لی دروست ده کرد، له موعه سکه ری ره وانلزو له مه قه ری وه خدته مه یدان طویه رابیه و له مه قه ری فوچی یه کی لواي چوارو له مه رکمز ته دریبو له موسته شفا که رکوک عه سکه ری، سهر و مزگه وتی خنجیله و نه شمیله ی دروست کردبوو، که مزگه وته کی (م) ل) دوايي بوو به مزگه وتی مه قه ری فه یله قی یه ک.

له گه ره کی نازادی له که رکوک مزگه وتیکی گه وره ی دروست کردبوو، به ناوی (مزگه وتی مه لا جبار). که جه نابی شیخ عه بدولکه ریمی که ره بچه هات بو که رکوک نه و مزگه وته ی کرد به مه قه ری ته کیه که ی خوی.

نهم مه لا جه باره که سایه تییه کی نایینی زور به هیزی هه بوو، له پروی نایینییه وه شهرمی له دیو نه ده کرد، له سهر بازیکه وه هه تا قانید فه یله ق، به یه ک شیوه ناموزگاری نایینی ده کردن و داوی لی ده کردن که ته ریه ته وهر بگرن و ته و به بکه ن و ببن به ته و به کار، زور له دکتورو نه فسه رو مه راتیب، دلیان راده گرتو شهرمیان لی ده کردو، به راست یا به درو ته ریه تیان لی وهر ده گرتو داوی دووعاو نزاو به ره که ته و شتی وایان لی ده کرد!! من و خیزانم حاجی زه کیه ی مه لا که ریم عه لی، ته ریه تمان لی وهر گرتو هاموشوی ده کردین و زور خوشمان ده ویست، حاجی زه کیه ی نیستایش هه رده لی ده ترسم ته و به که م بو راگیر نه کری! هو ده که مان نزیکی

یہ کتری ہو، بہ گہرمی ہاموشوی یہ کتریمان دہکرد، عہصرانیٰ حہزم لہ چابوو، چووم بۆلای مہلا جہبار بۆ چا خواردنہوہ، قۆرییہ کی بچکۆلہ ی ہہبوو، بہ سہر ہیتہرکہوہ ہوو، قورییہ کہ رہنگیی سئ پەرداخ ی ئاو بگرتایہ، تہ ماشام کرد ہەر خەلک دئو مہلا جہبار چای بۆ تیددہکا، ہەرکەسئ دہہات دہیگوت: مامۆستا مہلا جہبار چایی ہہیہ، ئہویش پەلاماری قوریہ بچکۆلہ کە ی دہداو دہیگوت: بہ ئی، بہ ئی چایی زۆرہ، دہیگوت (پسّم اللہ) و چایی دوانی بۆ تیددہکرد، بہ بی گومان نزیکہ ی دہ پەرداخ ی گہورہ چای لہو قۆرییہ بچکۆلہ لی تیکرد، قوریہ کہ ہەر وہکوو خو ی پربوو، ئیتہر ہەتا ئیمہ لہو ی دانیشتبووین، ہەرکەسئ دہہات مہلا جہبار چای بۆ تیددہکردو بہ پەرداخ و دوو پەرداخ لی دہبرد!

۱۵۳۲- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: لَمَّا حَفِرَ الْخَنْدَقُ رَأَيْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) حَمَصًا فَأَنكَفَأْتُ إِلَى امْرَأَتِي، فَقُلْتُ: لَهَا هَلْ عِنْدَكَ شَيْءٌ؟ فَإِنِّي رَأَيْتُ بِرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) حَمَصًا شَدِيدًا، فَأَخْرَجَتْ لِي جَرَابًا فِيهِ صَاعٌ مِنْ شَعِيرٍ، وَلَنَا بُهَيْمَةٌ دَاخِنٌ، قَالَ: فَذَبَحْتُهَا، وَطَحَنْتُ فَفَرَعْتُ إِلَى فَرَاغِي فَقَطَعْتُهَا فِي بُرْمَتِهَا، ثُمَّ وَلَيْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَتْ: لَا تَفْضَحْنِي بِرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَمَنْ مَعَهُ، قَالَ: فَجِئْتُهُ فَسَارَرْتُهُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا قَدْ ذَبَحْنَا بُهَيْمَةً لَنَا وَطَحَنْتُ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ كَانَ عِنْدَنَا، فَتَعَالَ أَنْتَ فِي نَفَرٍ مَعَكَ، فَصَاحَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَقَالَ: «يَا أَهْلَ الْخَنْدَقِ إِنَّ جَابِرًا قَدْ صَنَعَ لَكُمْ سُورًا، فَحِيَّاهَا بِكُمْ»، وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَا تُنْزِلُنَّ بُرْمَتَكُمْ، وَلَا تُخْبِرُنَّ عَجِينَتَكُمْ حَتَّى أَجِيءَ». فَجِئْتُ وَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقْدُمُ النَّاسَ، حَتَّى جِئْتُ امْرَأَتِي، فَقَالَتْ: بِكَ وَبِكَ! فَقُلْتُ: قَدْ فَعَلْتُ الَّذِي قُلْتَ لِي، فَأَخْرَجْتُ لَهُ عَجِينَتَنَا، فَبَصَقَ فِيهَا، وَبَارَكَ، ثُمَّ عَمَدَ إِلَى بُرْمَتِنَا، فَبَصَقَ فِيهَا، وَبَارَكَ، ثُمَّ قَالَ: «أَدْعِي خَابِرَةَ فَلْتُخْبِرْ مَعَكَ، وَأَقْدَحِي مِنْ بُرْمَتِكُمْ وَلَا تُنْزِلُوها، وَهُمْ أَلْفٌ، فَأُقْسِمُ بِاللَّهِ لَا كُلُّوا حَتَّى تَرْكُوهُ، وَانْحَرِفُوا وَإِنْ بُرْمَتَنَا لَتَغِطُّ كَمَا هِيَ، وَإِنْ عَجِينَتَنَا (أَوْ كَمَا قَالَ الضَّحَّاكُ) لَتُخْبِرُ كَمَا هُوَ. {الحديث:

جابیری کوری عہدوللا (رمزی خودایان ئی بی) فہرمووی: لہرؤزی غہزای خہندہق،
 لہکاتی ہلگہندنی خہندہکہکدا، سہرنجمدا پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) تہواو
 برسبوو، جا چوومہوہ بؤلای ژنہکہم پییم گوت: ہیچمان ہہیہ؟ دہبینم
 پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) تہواو برسبیہتی، ئہویش ہہمانہیہکی ہیئا مہئی جوئی
 تیادابوو، بہرخؤلہیہکی دہستہمؤشمان ہہبوو ئہویشم سہربری، جا ئہو جوگہی
 ہاری و منیش بہرخہکہم جنی و کردمہ ناو دیزہکہیہوہو ہہردوکمان پیکہوہ ئی
 بووینہوہ، ئیتر ویستم بچمہوہ بؤلای پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) ژنہکہم گوتی: ہا!
 روو زہردم نہکہی، نہچی پیغہمبہرو ئہو ہہموو عہشاماتہی کہ لہگہلایہتی،
 ہہموویان خولک بکہی و ئہو ہہموو خہلگہ برژینی بہسہرما، چونکہ نانہکہ
 کہمہو بہشی ئہوہندہ ناکا، منیش چووم بہچیہ عہرزیم کرد: ئہی پیغہمبہری
 خودا! بہرخؤلہیہکمان سہربریوہو مہئی جوشمان ہاریوہ، خؤت و چہن کہسی
 بفہرموون وہرن بؤ نیوہرؤژہ، کہچی پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) بانگہوازی ہہلداو
 فہرمووی: (ئہی ئہہلی خہندہق! جابیر قاوہلئی نیوہ رؤژہی دروست کردوہو،
 بفہرموون بہزووی بچین!).

ئہنجا فہرمووی: نہ مہنجلہکہتان لہسہر سی کوچکہکہ دابگرن و نہ
 ہہویرہکہتان بکہن بہنان تا خؤم دیم). جا منیش گہرامہوہ، پیغہمبہریش (دروودی
 خودای لہسہر بی) وہپیش مہردومہکہ کہوت و ہاتن، کہ چوومہوہ ژنہکہم گوتی: واوات ئی
 بی بؤ وات کرد؟ گوتم: من ہہرئہوہم گوت بہ پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) کہخؤت
 گوتت: ژنہکہ ہہویرہکہی ہیئا بؤ پیغہمبہرو پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) تفی
 پیروزیی خوئی تیکردو نزای پیروزی بہسہردا خویندو ئہنجا چوو بؤلای
 مہنجلہکہو تفی کردہ ئہویش و نزای پیروزی بہسہر ئہویشدا خویندو فہرمووی:
 (ژنیکی نانکہری تریش بانگکہ با نانت لہگہلدا بکاو، چیشتہکہیش بہ ئہسکوئی لہ
 مہنجلہکہ تی بکہو لہسہر ناگرہکہ دایمہگرن، ہہزار کہس بوون سویندم
 بہیہزدانی پاک ہہتا توانییان نان و چیشتیان خوارد، ہہتا لییان مایہوہو بہریان ئی

گرت به لام هیشتا مهنجه له که مان وهك خوئی مابوو که می نه کردبوو!}. {تاج/۳، زنجیر: ۱۰۶، ژماره: ۳۱۷۷} + {ریاض/۲، زنجیر: ۵۶، ژماره: ۵۲۰/۳۰}.

۱۵۳۳- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ثَلَاثِينَ وَمِائَةً، فَقَالَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «هَلْ مَعَ أَحَدٍ مِنْكُمْ طَعَامٌ؟ فَإِذَا مَعَ رَجُلٍ صَاعٌ مِنْ طَعَامٍ أَوْ نَحْوُهُ، فَعُجِنَ، ثُمَّ جَاءَ رَجُلٌ مُشْرِكٌ مُشْعَانٌ طَوِيلٌ بَغَنَمٍ يَسُوفُهَا، فَقَالَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أُيْبِعُ أَمْ عَطِيَّةٌ» أَوْ قَالَ: «أَمْ هِبَةٌ»؟ قَالَ: لَا بَلْ يَبِيعُ، فَاشْتَرَى مِنْهُ شَاةً، فَصُنِعَتْ، وَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِسَوَادِ الْبَطْنِ أَنْ يُشَوَّى، قَالَ: وَائِمُ اللَّهِ مَا مِنَ الثَّلَاثِينَ وَمِائَةٍ إِلَّا حَزَّ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) حُزَّةً حُزَّةً مِنْ سَوَادِ بَطْنِهَا، إِنْ كَانَ شَاهِدًا أَعْطَاهُ، وَإِنْ كَانَ غَائِبًا خَبَأَ لَهُ، قَالَ: وَجَعَلَ قَصْعَتَيْنِ، فَأَكَلْنَا مِنْهُمَا أَجْمَعُونَ، وَشَبِعْنَا، وَفَضَلَ فِي الْقَصْعَتَيْنِ فَحَمَلْتُهُ عَلَى الْبَعِيرِ أَوْ كَمَا قَالَ. {الحديث: ۵۳۲۲ = ۵۳۲۳. تجريد/۳، رقم: ۱۱۱۱ = ۲۶۱۸، ۲۲۱۶، ۵۳۸۲}:

عهبدوهره حمانی کوری نه بوبه کری صه دیق (رهزای خودایان لی بی) فهرمووی: سه دو سیی کهس بووین، له سه فهریکا، له خزمه تی پیغه مبهردا بووین، خوراکمان هاته کزی و برسیمان بوو، پیغه مبهر (دروودی خودای له سر بی) فهرمووی: (کهستان خوراک پی هیهه؟) پیاوی مهنی خوراک پی مابوو، یا دهوری مهنی دهوو، شیلایان و کردیان به نان. جا کابرایه کی بته رستی قژ ئالوزکاوی قووجی دریژ داهول، رانیکی به رهو ئیمه هینا، به رهو شوینی لیی دهخوری، پیغه مبهر (دروودی خودای له سر بی) پیی فهرموو: (یا به فروشتن، یا به پیاوه تی نازده لیکمان پی بده؟) یا پیی فهرموو: (یا به دیاری و به خشین؟).

کابرا گوتی: به فروشتن ده تانده می، جا نازده لیک له رانه که ی لی کری، فهرمانی فهرموو سهریان بری و پاکیان کرد، پیغه مبهر (دروودی خودای له سر بی) فهرمانی دا ناو سکه که یان برژاند، سویندم به خودا نهو (۱۳۰) سه دو سیی که سه، پیغه مبهر خوئی، هه ریه که ی لهو ناوسکه، پارچه یه کی بو بری و دای پیی، نه کهر هاوه له که خوئی لهوئی

بوايه دەيدايه دەست خۆى، خۆ ئەگەر لەوئى نەبوايه بۆى هەلەدەگرت هەتا دەهاتەوهو دەيدا پيى. جا کاتى گۆشتى مەرەكە کولاً، کردى بەدوو قەرەوانە، ئەوجا هەموومان بەدەورى ئەو قەرەوانەدا دانىشتين و هەموومان بە بەرەكەتى وجودى پيڤەمبەر بە دەورىاندا جييان بۆوهو دەستمان کرد بەخواردن لييان، هەتا هەموومان تەواو تيرمان خوارد، کەچى هيشتا لەبەرمان مايەوه، خودا پيت و فەرپيکى ئاشکراى واى خستە ئەو مەنە خۆراکەو گۆشتى ئەو تاقە نازەلە، جا ئەوەندە مابوو لەو خۆراک و مەرگههين من خۆم بارم کرد لە وشتري، يا وهک راوى خۆى فەرمووى. {بەروانە: ژمارە: ۱۲۸ بۆ زانينى صاع} + {ژمارە: ۸۶ = اوکما قال}.

روونکردنەوه:

عەبدورەحمانى کورپى ئەبوبەكرى صەديقى کورپى ئەبو قوافە خۆى و ئەبوبەكرى باوكى و ئەبو قوحافەى باپيرى لە ھاوولانى پيڤەمبەر بوون، کورپيکى بووه ناوى مومەممەد بووه، نازناوى ئەبو عەتيق بووه، کە ناسراوه بە (أبو عتيق محمد بن عبدالرحمن بن أبى بكر الصديق) دادەنري لەريزى صەحابە بچکۆلەکان، چونکە لەپيش مەرگى پيڤەمبەرا لەدايک بووه، ئيبنو عەبدول بەر، لە ئيستيعابا دەفەرموي: (ئەم بەهرەيه کەچوار پشت صەحابەى پيڤەمبەربن تەنيا بۆ ئەم چوار کەسە چەسپاوهو بەس: موحەممەدى کورپى عەبدورەحمانى کورپى ئەبوبەكرى کورپى ئەبو قوحافە) کە هەرچواريان بەخزمەت پيڤەمبەر گەيشتوون.

عەبدورەحمان براى حەقى حەزرى عائيشەيه، واتە: براى باوك و دايككەيهتى. لەريزى لەشكرى بيپروايانى قورەيشا، لەدزى موسولمانان ئامادەى شەرى بەدرو شەرى ئوحد بووه، پالەوانيكى ناسراو بوو، داواى کرد کە پالەوانى بۆى بچيته مەيدان، ئەبوبەكرى باوكى ويستى بچى بۆ مەيدان بۆى، پيڤەمبەر (درودى خوداى لەسەر بين) نەيهيشت و پيى فەرموو: (خوتمان پى بهيلاه!).

دەليين: جارى لەپاش ئيسلامبوونى عەرزى باوكى دەكاو پيى دەلى: لەشەرى ئوحددا تۆ بەرهەوييەم کەوتى، دلم بەرايى نەدەدا، دەنا دەمکوشيت! ئەبەكر پيى

دهلئ: دهی نه گهر تو به رهه ویلئ مین بکه و تیتایه، بواره م نه ده دای دهمکوشتیت! که کاتئ موسولمان بوو، موسولمانیکی زور جوانی ئی دهرچوو، له گهل ئیمامی خالیدی کوری وه لیددا نامادهی شهر یه مامه بوو، ههوت که سی له سه رکرده کانیان کوش، یه کیکیان (محکم) یه مامه بوو، که له سه ر که لیئ له که لینه کانی قه لاکه بوو، ئیتر سوپای ئیسلام لهو که لینه وه هه لپژانه ناو قه لاکه وه، عه بدوره حمان کوری گه وره ی نه بوبه کره، له ئوم رۆمانه، پیاویکی پیاو چاکی دین قایمی خاودن په یمانی راستگو بوو، قهت دروی ئی نه بینراوه، له رووداوی ئهل جه مه لدا له گهل عائیشه ی خوشکی بوو، به لام موحه ممه دی برای له گهل پیشه وا عه لی بوو، رۆژی موعاوییه له سه ر دوانگه وتاری ددها، له خه لکه که داوا دهکا، که له پاش خوئی، یه زیدی کوری هه لبریزن به جینشین!!

عه بدوره حمانیش دهفه رموی: (بو ئه مه هیرقه لییه ته؟ که دهستووریان وایه هه رکاتئ قه یسه ر دهمری، قه یسه ری تر له شوینی داده نیشتی!).

موعاوییه له پاش ئه م هه لویسته سه د هه زار درمی زیوینی بو دهنیری، به لام ئه و وه ری ناگری و دهفه رموی: (ئایینم نافروشم بو جیهانم) جا عه بدوره حمان به ره و مه ککه ده که ویته ری، له ری له ناو خه ودا به مه رگی کوتوپر دهمری، ته ره مه که ی هه ل ده گرن و ده یبه ن بو مه ککه له وئ ده نیژن، سالی په نجاو سیی کوچی ده بی. کاتئ عائیشه هه والی مه رگی ده بیستی ده چی بو جه ج، له مه ککه ده چیته سه ر گوڤه که ی و له سه ری ده گری و ئه م شیعره ی موته میمی کوری نوو دیره ده خوینیته وه، که به سه ر مالیکی برایدا هه لی داوه، له به حری طه ویله:

وَكُنَّا كَذَمَائِي جُدَيْمَةَ حِقْبَةَ
مِنَ الدَّهْرِ حَتَّى قِيلَ لَنْ يَتَصَدَّعَا
فَلَمَّا تَفَرَّقْنَا، كَأَلْي وَمَالِكَا
لَطُولِ اجْتِمَاعٍ لَمْ تَبْتَ لَيْلَةً مَعَا

وهك دوو هاوده می گیانی به گیانی
 رۆژگاری زۆرمان پیکه وه رانی!
 گهردوون له ناکاو بێ چاوهروانی
 رۆژگاری دووری و جودایی هانی!
 تهوونی جودایی وه هاته نیه وه
 ریگه ی په یوه نندی ته و او بریه وه
 منی له کاکم و دابری وه
 ده ئیسی له مه و بهر یه کمان نه دیوه!

عەبدورەحمان لە سەرەتاوە ناوی عەبدولکەعبە بوو، پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر
 بێ) ناوەکەی گۆڕی و کردی بە عەبدورەحمان، چەند فەرموودەیەکە لە صەحیحدا
 هەیە، ئەم فەرموودەیە ئێرە (متفق علیه) یە، شیخی بوخاری و موسلیم
 گیراویانەتەوه، سالی لەپاش مەرگی عەبدورەحمان عائیشە ی خوشکیشی دەمری
 (رمزای خودایان ئی بێ). {بروانه: ژماره: ٤١ و ١٣٣٧ و ١٨٩} که له پێشهوه رابوو، ههروا بو
 شانازی و سهروهریه کانی ئەم بنه ماله یه بروانه ئەم ژمارانه لە تەجریدی بوخاری،
 بهشی کوردییهکی:

١- ژماره: ٣ ژياننامه ی خاتوو عائيشه ی کچی ئەبوبه کرى صهديق.

٢- ژماره: ٧٥ ژياننامه ی خاتوو ئەسمای کچی ئەبوبه کرى صهديق.

٣- ژماره: ٣٤٩ ژياننامه ی عەبدورەحمانی کورپی ئەبوبه کرى صهديق لێرەدا
 ژياننامه ی ئەبوبه کرى صهديق، به تێرو تهسه لی تۆمار دهکەین:

ئەبوبه کرى صهديق ناوی (عەبدوللای کورپی عوثمانه) ناسراوه بە ئەبوبه کرى
 کورپی ئەبو قوحافه، له سهردهمی نه زانیدا ناوی عەبدولکەعبە بوو، پێغەمبەر گۆڕی
 به عەبدوللای، ئەبوبه کرى قورەیشییه، ته میمییه، دایکی ناوی سهلمای کچی صهخره،
 ناسراوه به ئوممولخهیر. لهپاش سالی فیل به دوو سال و نیو له دایک بووه، لهپیش
 هاتنی ئیسلام و لهپاش هاتنی ئیسلام هاوڕیتی پێغەمبەری کردووه، لهکاتی کۆچ و
 لهسهفەری کۆچدا هاوڕیتی پێغەمبەر بوو، لهههههه موسوڵمانه پێشینەکانه، لهپاش

مەرگى پېغەمبەر، بە ھەلبۇزاردن ئەبۇبەكر بوو بەيەكەم جېنشىنى پېغەمبەر،
 پىاويكى سىپىكارى لەركەلەي لاواز بوو، رووخۇش و نەرمونيان بوو، شارەزاي زانستى
 بنەچەي عەرب بوو، بەتايىبەتى رەگەزى ھۆزى قورەيش، بازىرگان بوو، رەفتارى
 زۆر جوان بوو، ھەمىشە خاۋەنى دىۋەخان بوو، مەمانەي بەھەرەكەسى بىكردايە
 بانگھىشتى لى دەكرىد بۆسەر ئىسلامەتى، زۆر كەس لەسەر دەستى ئەۋدا ئىسلام
 بوو، وەك: عوتمانى كورپى عەففان و طەلحە و زوبەيرو سەعدو عەبدورەھمانى
 كورپى عەۋف. بە دەۋلەتمەندى موسولمان بوو، بەلام كاتى مەرگ بوو بەميوانى
 ھىچى لەپاش بەجى نەما! چەندىن كۆيلەي لەژيانى خۇيدا ئازاد كىردو، كە يەك
 لەۋانە بىلالى حەبەشى بوو، پېغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بى) خۇي بەفەرمانى خودا ناۋى
 نا (صدىق).

ئەبۇبەكر ئەو صاحىبى غارەيە، كە خودا لەم ئايەتەدا باسى فەضلى دەكاو
 دەفەرمۇي: {إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيَ اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي
 الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا - التوبة}.

ئەبۇبەكر رابەرى خىربوو لەنىۋانى خاتوو خەدىجە و پېغەمبەردا، ھەتا
 لەئەنجاما پېغەمبەر ماردىكرىد بۆ خۇي. ئەو رۆژەي كە پېغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بى)
 ۋەفاتى كىرد، ئەبۇبەكر ھەلبۇزىرا كرا بەيەكەم جېنشىنى پېغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر
 بى) ماۋەي جېنشىنىيەكەي دوو سال و دەۋرى (۲) سى مانگ بوو، رۆژى ھەينى (۲۱)
 بىست و يەككى (جمادى الآخرة) سالى سىازدەي كۆچى مەرگ بوو بەميوانى بەھۇي
 نەخۇشى سىلەۋە، خۇي رايىسپارد كە ژنەكەي بىشۋات كە ئەسمائى كچى عومەيس
 بوو، عومەرى كورپى خەتاب نوپۇزى مردوۋى لەسەر تەرمەكەي كىرد، لەھۇدەكەي
 عائىشەدا، لەپال گۆرى پېغەمبەردا، بەشەۋ ناشتىيان، تەمەنى (۶۳) شەست و سى سال
 بوو، بۆ زانىنى چەكلى لە كۆشش و ھەۋل و فەضلى ئەبۇبەكر بۆ خزمەتى ئىسلام
 بىروانە ئەم شۇئانە:

۱- تاجی کوردی به رگی سی، زنجیره: ۱۰۰، ژماره: ۳۱۵۵ + زنجیره: ۱۰۱ به ته و اوای + تاج/۳، زنجیره: ۳، ژماره: ۳۲۳۴، ۳۲۳۵، ۳۲۳۶، ۳۲۳۷، ۳۲۳۸، ۳۲۳۹، ۳۲۴۰، ۳۲۴۱، ۳۲۴۲، ۳۲۴۳ + تاج/۳، زنجیره: ۴، ژماره: ۳۲۵۴ + تاج/۳، زنجیره: ۵، ژماره: ۳۲۵۸ هه تا ژماره: ۳۲۶۹ + تاج/۳، زنجیره: ۸، ژماره: ۳۲۷۴، ۳۲۷۵، ۳۲۷۶ + تاج/۳، زنجیره: ۸، ژماره: ۳۲۷۹، ۳۲۸۰ + ژماره: ۱۵۲۴ له دو اووه.

۱۵۳۴- عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): أَنَّ أَصْحَابَ الصُّفَّةِ كَانُوا نَاسًا فَقَرَاءَ، وَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ مَرَّةً: «مَنْ كَانَ عِنْدَهُ طَعَامٌ اثْنَيْنِ، فَلْيَذْهَبْ بِثَلَاثَةٍ، وَمَنْ كَانَ عِنْدَهُ طَعَامٌ أَرْبَعَةٍ، فَلْيَذْهَبْ بِخَامِسٍ، بِسَادِسٍ»، أَوْ كَمَا قَالَ، وَإِنَّ أَبَا بَكْرٍ جَاءَ بِثَلَاثَةٍ، وَأَنْطَلَقَ نَبِيُّ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِعَشْرَةٍ وَأَبُو بَكْرٍ بِثَلَاثَةٍ، قَالَ: فَهُوَ وَأَنَا وَأَبِي وَأُمِّي، وَلَا أَدْرِي هَلْ قَالَ: وَامْرَأَتِي وَخَادِمٌ بَيْنَ بَيْتِنَا وَبَيْتِ أَبِي بَكْرٍ، قَالَ: وَإِنَّ أَبَا بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) تَعَشَّى عِنْدَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ثُمَّ لَبِثَ حَتَّى صَلَّيْتُ الْعِشَاءَ، ثُمَّ رَجَعَ فَلَبِثَ حَتَّى نَعَسَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَجَاءَ بَعْدَ مَا مَضَى مِنَ اللَّيْلِ مَا شَاءَ اللَّهُ، قَالَتْ لَهُ امْرَأَتُهُ: مَا حَبَسَكَ عَنْ أَضْيَافِكَ؟ - أَوْ قَالَتْ: ضَيْفِكَ - قَالَ: أَوْ مَا عَشَيْتِهِمْ؟ قَالَتْ: أَبَوْا حَتَّى تَجِيءَ، قَدْ عَرَضُوا عَلَيْهِمْ فَغَلَبُوهُمْ، قَالَ: فَذَهَبْتُ أَنَا فَاخْتَبَأْتُ، وَقَالَ: يَا غُنْثَرُ فَجَدِّعْ وَسَبِّ، وَقَالَ: كُلُّوْا لَا هَنِيئًا، وَقَالَ: وَاللَّهِ لَا أَطْعَمُهُ أَبَدًا، قَالَ: فَإِنَّمِ اللَّهُ مَا كُنَّا نَأْخُذُ مِنْ لُقْمَةٍ، إِلَّا رَبًّا مِنْ أَسْفَلِهَا أَكْثَرُ مِنْهَا، قَالَ: حَتَّى شَبِعْنَا وَصَارَتْ أَكْثَرُ مِمَّا كَانَتْ قَبْلَ ذَلِكَ، فَنَظَرَ إِلَيْهَا أَبُو بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، فَإِذَا هِيَ كَمَا هِيَ أَوْ أَكْثَرُ، قَالَ لِامْرَأَتِهِ: يَا أُخْتَ بَنِي فِرَاسٍ مَا هَذَا؟ قَالَتْ: لَا، وَقُرَّةَ عَيْنِي لَهِيَ الْآنَ أَكْثَرُ مِنْهَا قَبْلَ ذَلِكَ بِثَلَاثِ مِرَارٍ، قَالَ: فَأَكَلِ مِنْهَا أَبُو بَكْرٍ، وَقَالَ: إِنَّمَا كَانَ ذَلِكَ مِنَ الشَّيْطَانِ يَعْنِي يَمِينَهُ، ثُمَّ أَكَلِ مِنْهَا لُقْمَةً ثُمَّ حَمَلَهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَأَصْبَحَتْ عِنْدَهُ، قَالَ: وَكَانَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمٍ عَقْدٌ فَمَضَى الْأَجَلُ، فَعَرَفْنَا اثْنَا عَشَرَ رَجُلًا، مَعَ كُلِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ أَنَاسٌ، اللَّهُ أَعْلَمُ كَمْ مَعَ كُلِّ رَجُلٍ، قَالَ: إِلَّا أَنَّهُ بَعَثَ مَعَهُمْ فَأَكَلُوا مِنْهَا أَجْمَعُونَ، أَوْ كَمَا قَالَ. {الحديث: ۵۳۳۳ = ۵۳۲۴ فم. تجريد ۱/۳۴۴، رقم: ۳۴۹ = ۶۰۲، ۳۵۸۱، ۶۱۴۰، ۶۱۴۱. أبو داود. إيمان ونذور: ۳۲۷۰. تحفة الأشراف: ۹۶۸۸}.

عەبدورەحمانى كۆرە ئەبوبەكرى سەدىق (رەزىي خۇدايان ئى بىن) فەرمووى: دانىشتوانى
 ميوئانخانەى صوففە خەلكىكى ھەزار بوون، جارى پىغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن)
 فەرمووى: (ئەوۋى كە نانى دوو كەسى ھەيە، با يەككى لەم ميوئاننە لەگەل خۆى
 بىباتەوۋە بىكا بە سىيەميان ھەروا ئەوۋى كە نانى چوار كەسى ھەيە، يا پىنج
 ھەمى لەگەل خۆى بىباتەوۋە، يا فەرمووى: (با پىنج ھەمى، يا شەش ھەمى لەگەل
 خۆى بىباتەوۋە). يا وەك خۆى فەرمووى، فەرمووى: جا ئەبوبەكر سى كەسى لەگەل
 خۆى ھىنايەوۋە بۆ مائەوۋە، پىغەمبەر خۆى دە كەسى لەگەل خۆى بىر دەوۋە،
 عەبدورەحمان فەرمووى: مالى ئىمە من و باوكم و دايكم بووين، راوى فەرمووى:
 وابزانم عەبدورەحمان فەرمووشى: ژنەكەى من و نۆكەرىكىشمان لەگەل بوو،
 نۆكەرەكە ھى ئىمە و مالى باوكم بوو، بەلام ئەبوبەكر خۆى چوۋەوۋە بۆ لای
 ھەزرىت و لەلای ئەو شىۋى كىردەوۋە، لەپاشا لەوئى مايەوۋە ھەتا نوپۇزى خەوتنانيان
 كىرد، دووبارە لەگەل پىغەمبەردا رۆيشتەوۋە بۆ مالى پىغەمبەر و لەوئى مايەوۋە ھەتا
 پىغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن) وەنەوز گرتى، ئەو جا گەرايەوۋە بۆ مائەوۋە، ئەوۋەندەى
 خۇدا مەيلى لەسەربوۋە لەشەو رابووردبوو، جا ژنەكەى پىي گوت: بۆچى درەنگ
 ھاتىتەوۋە بۆلای ميوئانەكانت؟ ئەو یش بە دايكىمى فەرموو: ناشى ھەتا ئىستا شىۋت
 بۆيان دانەنابى؟ دايكىشم فەرمووى: خولكيان كىردن كەنانيان بۆ دابىرى، بەلام
 رازى نەبوون، تا خۆت نەيەيتەوۋە. عەبدورەحمان فەرمووى: جامنىش لەترسى
 باوكم چووم خۆم شار دەوۋە نەبادا لەسەر ميوئانەكان قسەم پى بلى، جا باوكم بانگى
 كىردم و فەرمووى: خوپىرى! ئەوۋە لەكوپى؟ ئەى لچ و لىۋت بىكرى، ئەى واوا لىكراۋ!
 ئەوۋە بۆ نانت بۆ ئەم ميوئاننە دانەناۋە؟ جا باوكم كە لەھالەكە ھالى بوو بە
 ميوئانەكانى فەرموو: دەبخۆن، بەنۆشى گىيانتان نەبى، ديارە سوۋچى خۆتان بوو،
 وە فەرمووشى: سا بەو خۇدايە بەھىچ جۆرى نابى من لىي بخۆم. عەبدورەحمان
 فەرمووى: شتىكى سەير روويدا، بەھەقى خۇدا ھەر پاروۋىەكمان لە
 خوار دەمەنىيەكە ھەلدەگرت، گورج لەبن پاروۋەكەوۋە بەرز دەبۆۋە و پىرو زۆرتىر

دہبوو، ئیتر ھەروا، ھەتا تیرمان خوارد، کەچی نانەکە زیادی کردبوو، کەمی نەکردبوو، ئەبوبەکریش بەوردی سەرەنجیکی ئەم حالەى داو بە دایکمی فەرموو: ئەرئ کچەکەى بەنى فیراس! ئەوہ چییە؟ خو نانەکە ھەتا لیى بخویت ھەر زیاد دەکا!! دایکیشم لە وەلامیدا فەرمووی: منیش وەك توێ لى دەزانم، بەلام سویندم بەوہى کە بووہ بەمایەى ئەم چاوو دل رۆشنییەم، نانەکە ئیستا سى قاتی پێشترىەتىو، لەپیتو فەرپى توو میوانەکانتەوہ خودا پیتو فەرپى تى خستووہ.

فەرمووی: لەبەرئەوہ ئەبوبەکریش سویندەکەى خوێ شکاندو تیکەییەکی بو موڤەرپکی لەو نانە موڤەرپکە خواردو فەرمووی: دیارە ئەو سویندەى کە خواردم لەم نانە نەخۆم ئەوہ لەشەیتانەوہ بوو، چونکە نانى پیرۆزى وا حەیفە مرؤڤ لیى نەخوا، ئەوجا قەرەوانەکەى بە خواردنەکەوہ ھەلگرتو بردى بو خزمەتى حەزرت، لەوئ داینا بو بەیانى، عەبدورەحمان فەرمووی: لەوہو پێش لەنیوانى ئیمەو لەنیوانى ھۆزىکى تردا پەیمانئ ھەبوو، ماوہى پەیمانەکەمان تەواو بوو بوو، خو مان ئامادەکردبوو کە بچین بو سەریان، حەزرت سوپاکەى کرد بەدواز دە بەشەوہ، ھەربەشئ لەو سوپایە سەرکردەییەکی بو دانا، ھەر سەرکردەیی مەگەر خودا بو خوێ بزانی کە چەند کەسى لەگەلدا بوو، لەگەل ئەوہیشدا، ئەو نان و چیشتە کەمە، کە لەو تاقە قەرەوانەییەدا بوو، لەسەرمتاوە بە بەرەکەتى ئەبوبەکرى صەدیق و میوانەکانى و لەوہدوایش بە پیرۆزى حەزرت (دروندى خودای لەسەر بئ) پیتو فەرپىکى ئاشکرای وای تى کەوت، بەشى ئەو ھەموو سوپاو لەشکرەى کردو ئەوانیش گشتیان لییان خواردو بەشیانى کرد. {ریاج/۳، لاپەرە: ۲۵۴ چاپى دووہم، زنجیرە: ۲۵۳، ژمارە: ۱۰۰۳/۱ - ۵۵۵ = ژمارە: ۱ ژمارەى فەرموودەکەىە لە زنجیرە: ۲۵۳، ژمارە: ۱۵۰۳ ژمارەى فەرموودەکەىە لە سەرەتای کتیبەکەوہ ھەتا ئیرە، ژمارە: ۵۵۵ ژمارەى فەرموودەکەىە لەسەرەتای بەرى سییەمەوہ ھەتا ئیرە}.

(١١٩٧) پیتو فہرو پیروزی پیغہ مہر لہ شیردا. (٥٣٢٧ - ٥٣٣٤)

بَابُ فِي بَرَكَاتِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي اللَّبَنِ

١٥٣٥- عَنْ الْمُقَدَّادِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: أَقْبَلْتُ أَنَا وَصَاحِبَانِ لِي، وَقَدْ ذَهَبَتْ أَسْمَاعُنَا وَأَبْصَارُنَا مِنَ الْجَهْدِ، قَالَ: فَجَعَلْنَا نَعْرِضُ أَنْفُسَنَا عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَلَيْسَ أَحَدٌ مِنْهُمْ يَقْبَلُنَا، فَاتَيْنَا النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَانْطَلَقَ بِنَا إِلَى أَهْلِهِ، فَإِذَا ثَلَاثَةُ أَعْزَنَ، فَقَالَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «اِحْتَلِبُوا هَذَا اللَّبَنَ بَيْنَنَا»، قَالَ: فَكُنَّا نَحْتَلِبُ، فَيَشْرَبُ كُلُّ إِنْسَانٍ مِنْهَا نَصِيبَهُ، وَتَرْفَعُ لِلنَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) نَصِيبُهُ، قَالَ: فَيَجِيءُ مِنَ اللَّيْلِ، فَيُسَلِّمُ تَسْلِيمًا لَا يُوقِظُ نَائِمًا، وَيُسْمِعُ الْيَقْظَانَ، قَالَ: ثُمَّ يَأْتِي الْمَسْجِدَ فَيُصَلِّي، ثُمَّ يَأْتِي شَرَابَهُ فَيَشْرَبُ، فَاتَانِي الشَّيْطَانُ ذَاتَ لَيْلَةٍ، وَقَدْ شَرِبْتُ نَصِيبِي، فَقَالَ: مُحَمَّدٌ يَأْتِي الْأَنْصَارَ فَيُتَحِفُونَهُ، وَيُصِيبُ عَنْدهُمْ، مَا بِهِ حَاجَةٌ إِلَى هَذِهِ الْجُرْعَةِ فَاتَيْتَهَا فَشَرِبْتُهَا! فَلَمَّا أَنْ وَعَلْتُ فِي بَطْنِي، وَعَلِمْتُ أَنَّهُ لَيْسَ إِلَيْهَا سَبِيلٌ، قَالَ: نَدَمَنِي الشَّيْطَانُ، فَقَالَ: وَيْحَكَ مَا صَنَعْتَ؟! أَشَرِبْتَ شَرَابَ مُحَمَّدٍ فَيَجِيءُ فَلَا يَجِدُهُ فَيَدْعُو عَلَيْكَ فَتَهْلِكُ؟! فَتَذْهَبُ دُنْيَاكَ وَآخِرَتُكَ! وَعَلَى شِمْلَةٍ إِذَا وَضَعْتُهَا عَلَى قَدَمِي خَرَجَ رَأْسِي، وَإِذَا وَضَعْتُهَا عَلَى رَأْسِي خَرَجَ قَدَمَايَ، وَجَعَلَ لَا يَجِيئُنِي النَّوْمُ، وَأَمَّا صَاحِبَايَ فَنَامَا وَلَمْ يَصْنَعَا مَا صَنَعْتُ، قَالَ: فَجَاءَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَسَلَّمَ كَمَا كَانَ يُسَلِّمُ، ثُمَّ أَتَى الْمَسْجِدَ فَصَلَّى، ثُمَّ أَتَى شَرَابَهُ فَكَشَفَ عَنْهُ فَلَمْ يَجِدْ فِيهِ شَيْئًا، فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَقُلْتُ: الْآنَ يَدْعُو عَلَيَّ، فَاهْلِكُ، فَقَالَ: «اللَّهُمَّ أَطْعِمْ مَنْ أَطْعَمَنِي، وَأَسْقِ مَنْ أَسْقَانِي»، قَالَ: فَعَمَدْتُ إِلَى الشِّمْلَةِ، فَشَدَدْتُهَا عَلَيَّ، وَأَخَذْتُ الشَّفْرَةَ فَانْطَلَقْتُ إِلَى الْأَعْزَنِ أَيُّهَا أَسْمَنُ فَادْبَحُهَا لِرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَإِذَا هِيَ حَافِلَةٌ، وَإِذَا هُنَّ حُفْلٌ كُلُّهُنَّ، فَعَمَدْتُ إِلَى إِنْاءٍ لَالٍ مُحَمَّدٍ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مَا كَانُوا يَطْمَعُونَ أَنْ يَحْتَلِبُوا فِيهِ، قَالَ: فَحَلَبْتُ فِيهِ حَتَّى عَلَنَتْ رَغْوَةٌ، فَجِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَ: «أَشَرِبْتُمْ شَرَابَكُمْ اللَّيْلَةَ»? قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اشْرَبْ، فَشَرِبَ، ثُمَّ نَاوَلَنِي، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ اشْرَبْ، فَشَرِبَ، ثُمَّ نَاوَلَنِي، فَلَمَّا عَرَفْتُ أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَدْ رَوَى وَأَصَبْتُ دَعْوَتَهُ، ضَحَكْتُ حَتَّى أُلْقَيْتُ إِلَى الْأَرْضِ، قَالَ: فَقَالَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِحْدَى سَوَاتِكَ يَا مُقَدَّادُ»، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ كَانَ مِنْ أَمْرِي

كَذًا وَكَذًا، وَفَعَلْتُ كَذًا وَكَذًا، فَقَالَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «مَا هَذِهِ إِلَّا رَحْمَةٌ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، أَفَلَا كُنْتَ آذَنْتَنِي فَنُوقِظَ صَاحِبَيْنَا فَيُصَيِّبَانِ»، قَالَ: فَقُلْتُ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا أَبَالِي إِذَا أَصَبْتُهَا وَأَصَبْتُهَا مَعَكَ مَنْ أَصَابَهَا مِنَ النَّاسِ!}. {الحديث: ۵۳۳۰ = ۵۳۲۱ فم}:

ميقدادی کوری ئەسودد (رمزای خودای ئی بن) فەرمووی: لەگەڵ دوو ھاوڕێما ھاتین بۆ ناو ھاوھەلانی پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر پیڤەمبەر و رمزای خودا لەھاوھەلانی بی)، لەبەر ماندوویی و برسییتی، وەك بلیی نەگویمان دەبیستی و نە چاومان دەبینی وابوو، فەرمووی: جا خۆمان رانواند بەسەر ھاوھەلانی پیڤەمبەردا، بەلام کەسیان میواندارییان پێ نەکردین، چونکە ئەوانیش نەدارابوون، جا چووین بۆ خزمەتی پیڤەمبەر خۆی (دروودی خودای لەسەر بی) ئەویش لەگەڵ خۆی بردینیەووە بۆلای خێزانەکە، روانیان واسی بزن لەوێ، پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بی) فەرمووی: (شیری ئەم بزنانە بدۆشن لەنیوانمانا وەك یەك دابەشی دەکەین و دەپخۆینەو!).

ئێتر ئێمە بزناکانمان دەدۆشی و ھەرکەسەمان بەشە شیری خۆمان دەخواردووە بەشەکە پیڤەمبەریشمان ھەڵدەگرت بۆی. فەرمووی: پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بی) کە بەشەو دەھاتەو، بەھیواشی لەسەر خۆ سلاوی دەکرد، ئەوێ کە خەوتوو بوو بەو سلاوێ خەبەری نەدەبوو، ئەویشی کە بەخەبەر بوو گوێی لە سلاوێکە بوو!

فەرمووی: لەپاشا دەچوو بۆ نوێژگاکی و شەو نوێژی دەکردو ئەوجا دەچوو بۆلای بەشە شیرەکە خۆی و دەپخواردو، جا شەویکیان ئێمە بزناکانمان دۆشی و بەشە شیری خۆمان خواردو، شەیتان ھاتە بن کلێشەم و ئەو لەعنتی بەم شیۆیە تەفرە دام، وتی: موحەممەد ھاموشۆی مالا ئەنصارەکان دەکا، ئەوان خواردەمەنی پیشکەش دەکەن و لەلای ئەوان قاوەلتی دەکا، پیویستی بەم جوړە شیرە نییە، جا بەم شیۆیە تەفرە دام و چووم بەشە شیرەکە پیڤەمبەریشم خواردو، جا ھەر ئەوێندە شیرەکە لەسکما جیگیربوو، وە بۆم دەرکەوت کە تازە لەژێر دەسەلاتی منا

نهماوه و ناتوانم به دهستی بهینمه وه، شهیتان په شیمانی کردمه وه و گوتی پیم:
 کۆست کهوئ، خانه خراب، مال ویران ئەمه چی بوو کردت، چۆن به شه شیره کهی
 موحه ممدت خواردمه وه، ئیستا که هاته وه دهیه وئ که بیخواته وه، دهبین نه ماهه، جا
 نزای خراپت لی ده کاو دهبی به هوئ سهر تیاچوونت ئاوا هه م جیهان و هه م دواروژت
 له کیس ده چی!

عابه یه کی کوت و کویرم له بهردابوو، دهمدا به قاجه کاندا به سه رما
 نه ده گه یشته وه، دهمدا به سه رما به قاجه کاندا نه ده گه یشته وه، جا له په زارده خه وم
 زرا، به لام هه ردوو هاوړیکه م خه ویان لی که وت و خه وتن، چونکه ئەو هه لای من
 کردم ئەوان شتی وایان نه کردبوو!

فه رمووی: جا پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بئ) وه ک شه وانی هاته وه، وه ک شه وان
 سلاوی کرد، ئەو جا چوو بۆ نوێژگا کهی و شه و نوێژی کرد، ئەو جا رویشت بۆ
 جیگه ی شیر خواردنه وه کهی سه ری ده فره کهی لادا، روانی ده فره که هیچی تیادا
 نییه. جا سه ری به رز کرده وه بۆ ئاسمان، له دلی خۆما گوتم: ئیستا نزای خراپم لی
 ده کاو ده فه وتیم، که چی خۆشه ویست به پیچه انه وه فه رمووی: (خودایه! ئەوه ی که
 نان و ئاوم پئ دها تویش چا کهی بده رده وه نان و ئاوی پئ بده!). فه رمووی: منیش
 په لاماری عابه که مم داو ئالاندم له خۆمه وه و چه قۆیه کم هه لگرت و چووم بۆلای
 بز نه کان، گوتم کامیان زۆر قه له و بی ئەوه یانی بۆ سه ر ده برم و پیشکه شی ده که م
 هه تا به ر نزا خیره کهی بکه وم، که چی روانیم بز نه کان هه موویان گوانیان پر پره
 له شیرو ده لئی چه ند رۆژه نه دوشراون، جا چووم قاپیکم هیئا، له مالی موحه ممه د،
 که خۆیان به ته مای ئەوه نه بوون که له و قاپه دا شیر بدوشن، فه رمووی: جا شیرم
 تی دۆشی هه تا پر بوو، که ف سه ر ریژیکرد لی، جا بر دم بۆ خزمه تی پیغه مبه ر
 (دروودی خودای له سه ر بئ) فه رمووی: (ئایا ئیوه به شه شیر ده کهی خۆتان خواردۆته وه!؟).
 فه رمووی: گوتم: ئەی پیغه مبه ری خودا! فه رموو تۆ بخۆرده وه، ئەویش خواردیه وه و
 قاپه کهی دایه وه دهستم، عه رزیم کرده وه: ئەی پیغه مبه ری خودا! بفه رموو دیسان

بخوړه وه، نه ویش ديسان خوارديه وه، نه و جا څاپه که ی دایه وه دهستم، جا کاتن زانیم کهوا پیغه مبه ر تیر شیری خوارده وه و من بهر نزا خیره که ی که وتم، ترسه که م رهوییه وه و ناخوشییه که م بوو به خوشی، له بهر نه وه له خوشیانا دهستم کرد به پیکه نین و له بهر پیکه نین که وتم به زه ویدا. فهرمووی: پیغه مبه ر (دروودی خودای له سر بی) فهرمووی: (نه ی میقداد! چی کاریکی ناشیرینت لی قه و ماوه کهوا پیده که نی؟) منیش رووداوه که م له نوو که وه گیرایه وه بو ی، که چون شهیتان ته فره ی دامو شیر که ی تو م خوارده وه و دوا یی که تو هاتیته وه... تا نه و ی که شیر که م دوشی بو ی! خو شه ویست (دروودی خودای له سر بی) فهرمووی: (نهم شیر له م کاته دا ره حمه تیکی خودای گه وره و سه رورر بووه، نه وه بو ناگادار مت نه کرد، که نه و دووبرادره ی تریشمان هه لستانایه و به شمان شیر بدانایه؟!).

فهرمووی: منیش عه رزیم کرد: سویندم به و خودایه ی که تو ی به م نایینه راست و دروسته وه ره وانه کردو وه، مادام تو لیت خوارده وه و خوم لییم خوارده وه نیر دهر به ستی که سی ترنیم که لیی بخواته وه).

۱۱۹۸) پیت و فره و پیروژی پیغه مبه ر (دروودی خودای له سر بی) له رو ندا.

(۹۰۸ - ۵۹۰۰)

بَاب: بَرَكَةُ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي السَّمَنِ

۱۵۳۶- عَنْ جَابِرٍ: أَنَّ أُمَّ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) كَانَتْ تُهْدِي لِلنَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي عَكَّةٍ لَهَا سَمْنًا، فَيَأْتِيهَا بَنُوهَا، فَيَسْأَلُونَ الْأَدَمَ، وَلَيْسَ عَنْدهُمْ شَيْءٌ فَتَعْمِدُ إِلَى الَّذِي كَانَتْ تُهْدِي فِيهِ لِلنَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَتَجِدُ فِيهِ سَمْنًا، فَمَا زَالَ يُقِيمُ لَهَا أَدَمَ بَيْتَهَا، حَتَّى عَصَرَتْهُ، فَأَتَتْ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَ: «عَصَرْتِهَا؟» قَالَتْ: نَعَمْ، قَالَ: «لَوْ تَرَكْتِهَا مَا زَالَ قَائِمًا». {الحديث: ۵۹۰۴ = ۵۹۰۰ فم:}

جابری کوری عه بدوللا (رمزی خودایان لی بی) فهرمووی: نومو مالیکی نه نصارییه (رمزی

خودای لی بی) دهستووری وابوو له هیزولکه یه کا رو نی به دیاری دهر د بو پیغه مبه ر (دروودی

خودای لهسمر بڼ). جا گه لى جار كوره كاني داواى پيڅوريان لى ده كړد، نه ویش هېچيان نه بوو كه بېكا به پيڅور بويان، جا ده چوو بولای نه و هيزولكه يه ي كه روڼى به ديارى تيا دهر د بؤ پيڅه مېهر (دروودى خودای لهسمر بڼ) ده پروانى روڼى وا تيا دا، ئيتړ تا ماوه يه كى زور، ههركاتى پيوستيان به روڼ بوايه بؤ پيڅورى خويان له و هيزولكه يه دابىنى ده كړد، تا روژى ئوم ماليك ده چى هيزه كه ده گوشى و روڼى تيا ناهيلى، ئيتړ روڼه كه ي ته واو ده بى، جا ئوممو ماليك ده چى بؤ خزمه تى پيڅه مېهر و روداوه كه ي عه رز ده كا، ده فهرموئ: (هيزولكه كه ت ته واو گوشى؟) ده لى: به لى، ده فهرموئ: (نه گهر نه تگوشيايه ههر به رده واو پيڅورى بو تان دابىن ده كړد!).

روونكردنه وه:

۱- له فته حو لولهيما، نه م چيروكه راگويز ده كا:

(ئوممو ماليكى نه نصاريه هيزه يى روڼ به ديارى ده با بؤ پيڅه مېهر، پيڅه مېهر يش فهرمان ده كا به بيلال كه خالى بكات و بيگوشى و بيداته وه ده ستى، كه چى ئوم ماليك ده پروانى هيزه كه پر پره له روڼ، جا ده چى بؤ خزمه تى پيڅه مېهر و عه رزى ده كا: شتى سه باره ت به من به سرووش دابه زيوه، ده فهرموئ (دروودى خودای لهسمر بڼ): (بؤ چى بووه كه وا ده لى، هيچ روويداوه؟). ده لى: نه ي نه وه نييه هيزه روڼه دياريه كه مت قه بوول نه كړدووه؟ پيڅه مېهر يش بيلال بانگ ده كا و له م باره يه وه پرسيارى لى ده كا، بيلال ده لى: به و خودايه ي كه توى به م ئايينه راست و دروسته وه ره وانه كړدووه، هيزه كه م ته واو خالى كړدو زوريشم گوشى هه تا شهرم كړد، له بهر زور گوشين!! نه و جا پيڅه مېهر (دروودى خودای لهسمر بڼ) موژده ي دا به ئوممو ماليك و پيى فهرموو: (نه م پيتو فهر و بهر كه ته ت پيرو زبى نه ي ئوممو ماليك، نه وه پيتو فهر و بهر كه ته، خودای گه وړه به زوويى پاداشى باشى داو ته وه!).

۲- ئوم ماليكى نه نصاريه يه كي كه له هاوه له بهر زه كاني پيڅه مېهر (دروودى خودای لهسمر بڼ) له بوخاريدا گيړانه وه ي نييه، به لام له موسليما هه يه تى، نه م فهرمووده يه ي ئيره ي له موسليما هه يه. خوى ده لى: جارى چووم بؤ خزمه تى پيڅه مېهر (دروودى

خودای له سهر بئ) چۆقهی دانم دههات، له تاو لهرزوتا، فهرمووی: (ئهی ئوممو مالیک! ئهوه چیته وا ههڵ دهچۆقیت؟) عمرزیم کرد: ئهوه لهرزو تا دایگرتووم خودا واوای ئی بکا، فهرمووی: (جمین به لهرزوتا مهده، چونکه بههوی لهرزو تاوه خودا گونا بهبهنده ههڵ دهوهڕینئ وهك چۆن گهلاى دار ههڵ دهوهڕئ ئاوا). {بروانه: تاج/۳/۳۲۱، زنجیره: ۵۲، ژماره: ۲۹۴۱ ج/۴}.

(۱۱۹۹) درهخت به ملکه چی شوینی پیغه مبهر (دروودی خودای له سهر بئ)

دهکهوی. (۷۴۳۷)

بَابُ: انْقِيَادُ الشَّجَرِ لِلنَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

۱۵۳۷- عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الْوَلِيدِ بْنِ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ: خَرَجْتُ أَنَا وَأَبِي نَطْلُبُ الْعِلْمَ فِي هَذَا الْحَيِّ مِنَ الْأَنْصَارِ قَبْلَ أَنْ يَهْلِكُوا فَكَانَ أَوَّلُ مَنْ لَقِينَا أَبَا الْيَسْرِ، صَاحِبَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَمَعَهُ غُلَامٌ لَهُ مَعَهُ ضِمَامَةٌ مِنْ صُحُفٍ، وَعَلَى أَبِي الْيَسْرِ بُرْدَةٌ وَمَعَاوِرٌ، وَعَلَى غُلَامِهِ بُرْدَةٌ وَمَعَاوِرٌ، فَقَالَ لَهُ أَبِي: يَا عَمِّ إِنِّي أَرَى فِي وَجْهِكَ سَفْعَةً مِنْ غَضَبٍ، قَالَ: أَجَلْ، كَانَ لِي عَلَى فَلَانٍ بْنِ فَلَانٍ الْحَرَامِيِّ مَالٌ: فَاتَيْتُ أَهْلَهُ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ السَّلَامَ، فَقُلْتُ: ثُمَّ هُوَ؟ قَالُوا: لَا، فَخَرَجَ عَلَى ابْنِ لَهْ جَفْرٌ، فَقُلْتُ لَهُ: أَيْنَ أَبُوكَ؟ قَالَ: سَمِعَ صَوْتَكَ فَدَخَلَ أَرِيكَهَ أُمِّي! فَقُلْتُ: أَخْرُجْ إِلَيَّ، فَقَدْ عَلِمْتُ أَيْنَ أَنْتَ، فَخَرَجَ: فَقُلْتُ: مَا حَمَلَكَ عَلَى أَنْ اخْتَبَأْتَ مِنِّي؟ قَالَ: أَنَا وَاللَّهِ أُحَدِّثُكَ ثُمَّ لَا أَكْذِبُكَ، خَشِيتُ وَاللَّهِ أَنْ أُحَدِّثَكَ فَأَكْذِبَكَ، وَأَنْ أَعِدَّكَ فَأُخْلِفَكَ، وَكُنْتُ صَاحِبَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَكُنْتُ وَاللَّهِ مُعْسِرًا قَالَ: قُلْتُ: أَللَّهُ؟ قَالَ: اللَّهُ، قُلْتُ: أَللَّهُ؟ قَالَ: اللَّهُ، قُلْتُ: أَللَّهُ؟ قَالَ: اللَّهُ، قَالَ: فَاتَى بِصَحِيفَتِهِ فَمَحَاهَا بِيَدِهِ، قَالَ: فَإِنْ وَجَدْتَ قِضَاءً فَأَقْضِنِي، وَإِلَّا أَنْتَ فِي حِلٍّ، فَأَشْهَدُ، بَصَرُ عَيْنَيَّ هَاتَيْنِ، (وَوَضَعَ إصْبَعِيهِ عَلَى عَيْنَيْهِ) وَسَمِعُ أُذُنَيَّ هَاتَيْنِ، وَوَعَاهُ قَلْبِي هَذَا، (وَأَشَارَ إِلَى مَنَاطِ قَلْبِهِ) رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَهُوَ يَقُولُ: «مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا، أَوْ وَضَعَ عَنْهُ، أَظْلَهُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ»، قَالَ: فَقُلْتُ لَهُ: أَنَا يَا عَمِّ لَوْ أَنَّكَ أَخَذْتَ بُرْدَةَ غُلَامِكَ وَأَعْطَيْتَهُ مَعَاوِرِيكَ، وَأَخَذْتَ مَعَاوِرِيهِ وَأَعْطَيْتَهُ بُرْدَتَكَ، فَكَانَتْ عَلَيْكَ حُلَّةٌ، وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ، فَمَسَحَ رَأْسِي وَقَالَ: «اللَّهُمَّ بَارِكْ فِيهِ»، يَا ابْنَ أَخِي بَصُرُ

عَيْنَيَّ هَاتَيْنِ، وَسَمِعُ أَذْنَيَّ هَاتَيْنِ، وَوَعَاهُ قَلْبِي هَذَا (وَأَشَارَ إِلَى مَنَاطِ قَلْبِهِ) رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَهُوَ يَقُولُ: «أَطْعَمُوهُمْ مِمَّا تَأْكُلُونَ، وَالْبَسُوهُمْ مِمَّا تَلْبَسُونَ»، وَكَانَ أَنْ أُعْطِيَتْهُ مِنْ مَتَاعِ الدُّنْيَا أَهْوَنَ عَلَى مَنْ أَنْ يَأْخُذَ مِنْ حَسَنَاتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ. ثُمَّ مَضَيْنَا حَتَّى أَتَيْنَا جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ فِي مَسْجِدِهِ، وَهُوَ يُصَلِّي فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ مُشْتَمِلًا بِهِ، فَتَخَطَّيْتُ الْقَوْمَ، حَتَّى جَلَسْتُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقِبْلَةِ، فَقُلْتُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ أَتُصَلِّي فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ وَرَدَاؤُكَ إِلَى جَنْبِكَ؟ قَالَ: فَقَالَ بِيَدِهِ فِي صَدْرِي هَكَذَا وَفَرَّقَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ وَقَوَّسَهَا: أَرَدْتُ أَنْ يَدْخُلَ عَلَى الْأَحْمَقِ مِثْلُكَ فَيَرَانِي كَيْفَ أَصْنَعُ فَيَصْنَعُ مِثْلَهُ. أَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي مَسْجِدِنَا هَذَا وَفِي يَدِهِ عُرْجُونُ ابْنِ طَابٍ فَرَأَى فِي قِبْلَةِ الْمَسْجِدِ نَحَامَةً فَحَكَّهَا بِالْعُرْجُونِ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا فَقَالَ: «أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يُعْرِضَ اللَّهُ عَنْهُ؟» قَالَ: فَخَشَعْنَا، ثُمَّ قَالَ: «أَيُّكُمْ يُحِبُّ أَنْ يُعْرِضَ اللَّهُ عَنْهُ؟ قُلْنَا: لَا أَتَيْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «فَإِنْ أَحَدَكُمْ إِذَا قَامَ يُصَلِّي فَإِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَبْلَ وَجْهِهِ، فَلَا يَبْصُقَنَّ قَبْلَ وَجْهِهِ، وَلَا عَنْ يَمِينِهِ، وَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهِ تَحْتَ رِجْلِهِ الْيُسْرَى، فَإِنْ عَجَلَتْ بِهِ بِأَدْرَةٍ فَلْيَقْلُ بِثَوْبِهِ هَكَذَا»، ثُمَّ طَوَى ثَوْبَهُ بِحُضْهِ عَلَى بَعْضٍ، فَقَالَ: «أُرُونِي عِيبًا»، فَقَامَ فَتَنَى مِنَ الْحَيِّ يَشْتَدُّ إِلَى أَهْلِهِ، فَجَاءَ بِخُلُوقٍ فِي رَاحَتِهِ، فَأَخَذَهُ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَجَعَلَهُ عَلَى رَأْسِ الْعُرْجُونِ، ثُمَّ لَطَّخَ بِهِ عَلَى أَثَرِ النَّحَامَةِ، فَقَالَ جَابِرٌ: فَمِنْ هُنَاكَ جَعَلْتُمُ الْخُلُوقَ فِي مَسَاجِدِكُمْ. سَرَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي غَزْوَةِ بَطْنِ بَوَاطٍ وَهُوَ يَطْلُبُ الْمَجْدِيَّ بْنَ عَمْرِو الْجُهَنِيَّ وَكَانَ النَّاصِحُ يَعْتَقِبُهُ مِنَ الْخُمْسَةِ وَالسَّتَّةِ وَالسَّبْعَةِ فَدَارَتْ عُقْبَةُ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ عَلَى نَاصِحٍ لَهُ، فَأَنَاحَهُ، فَرَكِبَهُ، ثُمَّ بَعَثَهُ، فَتَلَدَّنَ عَلَيْهِ بَعْضُ التَّلَدُّنِ، فَقَالَ لَهُ: شَأْ لَعْنِكَ اللَّهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «مَنْ هَذَا اللَّاعِنُ بَعِيرُهُ؟» قَالَ: أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «انْزِلْ عَنْهُ فَلَا تَصْحَبْنَا بِمَلْعُونٍ، لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ، وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَوْلَادِكُمْ، وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَمْوَالِكُمْ، لَا تُوَافِقُوا مِنَ اللَّهِ سَاعَةً يُسْأَلُ فِيهَا عَطَاءٌ فَيَسْتَجِيبُ لَكُمْ»..

سَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، حَتَّى إِذَا كَانَتْ عُشْيَشِيَّةً، وَدَنَوْنَا مَاءً مِنْ مِيَاهِ الْعَرَبِ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «مَنْ رَجُلٌ يَتَقَدَّمُنَا فَيَمْدُرُ الْحَوْضَ، فَيَشْرَبُ وَيَسْقِينَا؟» قَالَ جَابِرٌ: فَقُمْتُ فَقُلْتُ: هَذَا رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أَيُّ رَجُلٍ مَعَ جَابِرٍ؟» فَقَامَ جَبَّارُ بْنُ صَخْرٍ، فَأَنْطَلَقْنَا إِلَى الْبَيْتِ فَتَزَعْنَا فِي الْحَوْضِ سَجَلًا أَوْ سَجَلَيْنِ، ثُمَّ مَدَرْنَاهُ، ثُمَّ نَزَعْنَا فِيهِ حَتَّى أَفْهَقْنَاهُ، فَكَانَ أَوَّلُ طَالِعِ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَ: «أَتَاذَنَانِ؟» قُلْنَا: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَأَشْرَعَ نَاقَتُهُ فَشَرِبَتْ، فَشَنَقَ لَهَا فَشَجَتْ، فَبَالَتْ، ثُمَّ عَدَلَ بِهَا، فَأَنَاخَهَا، ثُمَّ جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِلَى الْحَوْضِ فَتَوَضَّأَ مِنْهُ، ثُمَّ قُمْتُ فَتَوَضَّأْتُ مِنْهُ مُتَوَضِّئًا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَذَهَبَ جَبَّارُ بْنُ صَخْرٍ يَقْضِي حَاجَتَهُ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لِيُصَلِّيَ وَكَانَتْ عَلَى بُرْدَةٍ ذَهَبَتْ أَنْ أُخَالَفَ بَيْنَ طَرَفَيْهَا فَلَمْ تَبْلُغْ لِي، وَكَانَتْ لَهَا ذَبَابٌ فَنَكَسْتُهَا، ثُمَّ خَالَفْتُ بَيْنَ طَرَفَيْهَا، ثُمَّ تَوَاقَصْتُ عَلَيْهَا، ثُمَّ جِئْتُ حَتَّى قُمْتُ عَنْ يَسَارِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَأَخَذَ بِيَدِي فَأَذَارَنِي حَتَّى أَقَامَنِي عَنْ يَمِينِهِ، ثُمَّ جَاءَ جَبَّارُ بْنُ صَخْرٍ، فَتَوَضَّأَ، ثُمَّ جَاءَ فَقَامَ عَنْ يَسَارِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِيَدَيْنَا جَمِيعًا، فَدَفَعَنَا حَتَّى أَقَامَنَا خَلْفَهُ، فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَرْمُقُنِي، وَأَنَا لَا أَشْعُرُ ثُمَّ فَطِنْتُ بِهِ، فَقَالَ هَكَذَا بِيَدِهِ، يَعْنِي شَدَّ وَسَطَكَ، فَلَمَّا فَرَعَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «يَا جَابِرُ!» قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: «إِذَا كَانَ وَاسِعًا فَخَالَفْ بَيْنَ طَرَفَيْهِ، وَإِذَا كَانَ ضَيِّقًا فَاشْدُدْهُ عَلَى حِقْوِكَ»...

سَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَكَانَ قُوْتُ كُلِّ رَجُلٍ مِّنَّا فِي كُلِّ يَوْمٍ تَمْرَةً، فَكَانَ يَمَصُّهَا، ثُمَّ يَصْرُهَا فِي ثَوْبِهِ، وَكُنَّا نَخْتَبِطُ بِقُسَيْينَا وَنَأْكُلُ حَتَّى قَرِحَتْ أَشْدَاقُنَا فَأَقْسِمُ أَخْطِئَهَا رَجُلٌ مِّنَّا يَوْمًا فَأَنْطَلَقْنَا بِهِ نَنْعَشُهُ، فَشَهِدْنَا أَنَّهُ لَمْ يُعْطَهَا فَأُعْطِيَهَا، فَقَامَ فَأَخَذَهَا. سَرْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) حَتَّى نَزَلْنَا وَادِيًا أَفِيحًا، فَذَهَبَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقْضِي حَاجَتَهُ، فَاتَّبَعْتُهُ بِإِدَاوَةٍ مِنْ مَاءٍ، فَتَنَظَّرَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَلَمْ يَرِ شَيْئًا يَسْتَتِرُ بِهِ، فَإِذَا شَجَرَتَانِ بِشَاطِئِ الْوَادِي، فَأَنْطَلَقَ

رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِلَى إِحْدَاهُمَا، فَأَخَذَ بَغُضْنٍ مِنْ أَغْصَانِهَا، فَقَالَ: «انْقَادِي عَلَى بِإِذْنِ اللَّهِ»، فَانْقَادَتْ مَعَهُ كَالْبَعِيرِ الْمَخْشُوشِ الَّذِي يُصَانِعُ قَائِدَهُ، حَتَّى أَتَى الشَّجَرَةَ الْأُخْرَى، فَأَخَذَ بَغُضْنٍ مِنْ أَغْصَانِهَا، فَقَالَ: «انْقَادِي عَلَى بِإِذْنِ اللَّهِ»، فَانْقَادَتْ مَعَهُ كَذَلِكَ، حَتَّى إِذَا كَانَ بِالْمَنْصَفِ مِمَّا بَيْنَهُمَا لَمْ يَبْنَهُمَا (يَعْنِي جَمَعَهُمَا) فَقَالَ: «الْتَمِيَا عَلَى بِإِذْنِ اللَّهِ». فَالْتَمَتَا، قَالَ جَابِرٌ: فَخَرَجْتُ أَحْضِرُ مَخَافَةَ أَنْ يُحْسِرَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِقُرْبِي فَيَتَّعِدَ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادٍ فَيَتَبَعِدَ) فَجَلَسْتُ أُحَدِّثُ نَفْسِي، فَحَاسَتْ مِنِّي لَفْتَةٌ، فَإِذَا أَنَا بِرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مُقْبِلًا وَإِذَا الشَّجَرَتَانِ قَدْ افْتَرَقَتَا، فَقَامَتْ كُلُّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا عَلَى سَاقٍ، فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَقَفَ وَقَفَةً، فَقَالَ: بِرَأْسِهِ هَكَذَا (وَأَشَارَ أَبُو إِسْمَاعِيلَ بِرَأْسِهِ يَمِينًا وَشِمَالًا) ثُمَّ أَقْبَلَ، فَلَمَّا انْتَهَى إِلَى قَالَ: «يَا جَابِرُ هَلْ رَأَيْتَ مَقَامِي؟» قُلْتُ: نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: «فَانْطَلِقْ إِلَى الشَّجَرَتَيْنِ، فَاقْطَعْ مِنْ كُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا، غُصْنًا فَأَقْبِلْ بِهِمَا حَتَّى إِذَا قُمْتَ مَقَامِي، فَأَرْسِلْ غُصْنًا عَنْ يَمِينِكَ وَغُصْنًا عَنْ يَسَارِكَ»، قَالَ جَابِرٌ: فَقُمْتُ فَأَخَذْتُ حَجَرًا فَكَسَرْتُهُ وَحَسَرْتُهُ فَاذْهَبْتُ لِي، فَاتَيْتُ الشَّجَرَتَيْنِ، فَقَطَعْتُ مِنْ كُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا غُصْنًا، ثُمَّ أَقْبَلْتُ أَجْرُهُمَا حَتَّى قُمْتُ مَقَامَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَرْسَلْتُ غُصْنًا عَنْ يَمِينِي وَغُصْنًا عَنْ يَسَارِي، ثُمَّ لَحِقْتُهُ، فَقُلْتُ: قَدْ فَعَلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَعَمَّ ذَاكَ؟ قَالَ: «إِنِّي مَرَرْتُ بِقَبْرَيْنِ يُعَذِّبَانِ، فَاحْبَبْتُ بِشَفَاعَتِي أَنْ يُرْفَهُ عَنْهُمَا مَا دَامَ الْغُصْنَانِ رَطْبَيْنِ». قَالَ: فَاتَيْنَا الْعَسْكَرَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «يَا جَابِرُ نَادِ بِوَضُوءٍ»، فَقُلْتُ: أَلَا وَضُوءٌ، أَلَا وَضُوءٌ؟ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا وَجَدْتُ فِي الرُّكْبِ مِنْ قَطْرَةٍ، وَكَانَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ يَبْرُدُ لِرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) الْمَاءَ فِي أَشْجَابٍ لَهُ عَلَى حِمَارَةٍ مِنْ جَرِيدٍ، قَالَ: فَقَالَ لِي: «انْطَلِقْ إِلَى فَلَانِ بْنِ فَلَانِ الْأَنْصَارِيِّ، فَاظْطَرَّ هَلْ فِي أَشْجَابِهِ مِنْ شَيْءٍ؟» قَالَ: فَانْطَلَقْتُ إِلَيْهِ، فَنَظَرْتُ فِيهَا، فَلَمْ أَجِدْ فِيهَا إِلَّا قَطْرَةً فِي عَزْلَاءٍ شَجَبٍ مِنْهَا، لَوْ أَنِّي أَفْرَغُهُ لَشَرِبَهُ يَابِسُهُ، فَاتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي لَمْ أَجِدْ فِيهَا إِلَّا قَطْرَةً فِي عَزْلَاءٍ شَجَبٍ مِنْهَا، لَوْ أَنِّي أَفْرَغُهُ لَشَرِبَهُ يَابِسُهُ، قَالَ: «اذهَبْ فَاتِنِي بِهِ»، فَاتَيْتُهُ بِهِ، فَأَخَذَهُ بِيَدِهِ، فَجَعَلَ يَتَكَلَّمُ بِشَيْءٍ

لَا أَدْرِ مَا هُوَ، وَيَعْمِزُهُ بِيَدَيْهِ، ثُمَّ أَعْطَانِيهِ فَقَالَ: «يَا جَابِرُ نَادِ بِجَفْنَةٍ»، فَقُلْتُ: يَا جَفْنَةُ الرُّكْبِ، فَأَتَيْتُ بِهَا تَحْمَلُ، فَوَضَعْتُهَا بَيْنَ يَدَيْهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِيَدِهِ فِي الْجَفْنَةِ هَكَذَا فَبَسَطَهَا وَفَرَّقَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ ثُمَّ وَضَعَهَا فِي قَعْرِ الْجَفْنَةِ وَقَالَ: «خُذْ يَا جَابِرُ فَصَبَّ عَلَىَّ وَقُلْ: بِاسْمِ اللَّهِ»، فَصَبَبْتُ عَلَيْهِ، وَقُلْتُ: بِاسْمِ اللَّهِ، فَرَأَيْتُ الْمَاءَ يَتَفَوَّرُ مِنْ بَيْنِ أَصَابِعِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، ثُمَّ فَارَتِ الْجَفْنَةُ وَدَارَتْ، حَتَّى امْتَلَأَتْ، فَقَالَ: «يَا جَابِرُ نَادِ مَنْ كَانَ لَهُ حَاجَةٌ بِمَاءٍ»، قَالَ: فَاتَى النَّاسُ فَاسْتَقَوْا حَتَّى رَوَوْا، قَالَ: فَقُلْتُ هَلْ بَقِيَ أَحَدٌ لَهُ حَاجَةٌ؟ فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَدَهُ مِنَ الْجَفْنَةِ وَهِيَ مَلَأَى.

وَشَكَا النَّاسُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) الْجُوعَ، فَقَالَ: «عَسَى اللَّهُ أَنْ يُطْعِمَكُمْ»، فَأَتَيْنَا سِيفَ الْبَحْرِ فَزَحَرَ الْبَحْرُ زَحْرَةً فَأَلْقَى دَابَّةً، فَأَوْرَيْنَا عَلَى شِقِّهَا النَّارَ، فَاطْبَحْنَا وَاشْتَوَيْنَا، وَأَكَلْنَا حَتَّى شَبِعْنَا، قَالَ جَابِرٌ: فَدَخَلْتُ أَنَا وَفُلَانٌ وَفُلَانٌ حَتَّى عَدَّ خَمْسَةً فِي حِجَاجِ عَيْنِهَا مَا يَرَانَا أَحَدٌ، حَتَّى خَرَجْنَا فَأَخَذْنَا ضِلْعًا مِنْ أَضْلَاعِهِ فَقَوَّسْنَاهُ، ثُمَّ دَعَوْنَا بِأَعْظَمِ رَجُلٍ فِي الرُّكْبِ وَأَعْظَمِ جَمَلٍ فِي الرُّكْبِ وَأَعْظَمَ كِفْلٍ فِي الرُّكْبِ، فَدَخَلَ تَحْتَهُ مَا يُطَاطَى رَأْسُهُ. {الحديث: ۷۴۳۷ = ۷۴۷۲ فم:}

عوبادهی کوری و هلیدی کوری عوبادهی کوری صامیت (رهزای خودایان بی) فهرمووی:

من و باوكم دهرچووین و رویشتین بو ناو هوژی یاریده ده ران (ئه نصار) هه تا نه مردوون و ماون لییانه وه فییری عیلم و زانست ببین، یه کهم کهس که تووشی بووین نه بول یه سهر بوو، که هاوړی پیغه مبهرو (دروودی خودا له پیغه مبهرو رهزای خودا لهو بی) خولامیکی خوئی له گه لدا بوو، خولامه که پر به قولی تو مارو په ره کاغه زی لوول دراوی پی بوو، نه بول یه سهر خوئی عابایه کی میلدارو مه عافییری به کی له بهردا بوو، که جوړه کوتال بوو، له گوندی مه عافیروست ده کرا، خولامه که شی هه روه ها، دوو پارچه ی لهو جوړه ی له بهردا بوو، جا باوكم پی گوت: نهی مامه! ده تبینم تووړه دیاریت، گوتی: نا، تووړه م، چه رده پی مالم له سهر فیساری کوری فیساری نه لحه رامی بوو، چووم بو مالیان و سلاوم کردو گوتم: فیساره

گوتی: منیش پییم گوت: ئەى مامە! خۆزگە تۆ عابا میلدارە کەت لە خۆلامە کەت دەسەندو مە عافیریە کەى خۆتت دەدابەو، یا بە پیچەوانەو، هەتا هەرکەسەتان سەرو دەستى بەرگى لەیەک رەنگى لەبەردا بووایە؟! ئەویش دەستى هیئا بەسەرماو گوتی: خودایە! پیتو فەرپت تی کەوئ، ئەى برازای خۆم! بەم دوو چاوانەى خۆم چاوم ئى بوو، وە بەم دوو گوێچکانەى خۆم گویم ئى بوو، وە بەم دلەى خۆم دلە لەلای بوو، وە لەم کاتەدا بە دەستى هیماى کرد بۆ بەندى دلئى خۆى، کە پیغەمبەر (دروندى خودای لەسەر بێ) فەرمووی: (لەهەمان شت کە خۆتان دەیحۆن و لەهەمان

جلو بهرگ كه بۇ خۆتانی دهكەن، نان و جلو بهرگیش بكەن بۇ بەندەو خولامەكانتان، بۆيە منیش ئەووم پى باشترە كه لەپرو پاتالى جيهان بەشى بدم، ئەوەكوو لەرۆزى قىامەتا لەچاكەو خىرو خىراتم لەباتى ئەوە ببا بۇ خۇى.

لەپاشا چووینە لای جابیری كورى عەبدوللا، لەمزگەوتەكەى خۇى بوو، لەو كاتەدا لەيەك لۆ جلددا نوپژى دەكرد، ئنالاندىبووى بەخۆيەو، جامنیش بەناو خەلكەكەدا هەنگاوم نا هەتا چووم لەبەینى ئەوو لەبەینى قىبلەدا، دانیشتم و گوتم: بەر رەحمەتى خودا كەويت! چۆن بەيەك لۆ جەلەو نوپژ دەكەى، ئەمە لەكاتىكا كه ئەوە بالا پۆشەكەتە لەلاتا، گوتى: جا ئەویش چەمۆلەيەكى نا لەسینگم و گوتى: مەبەستم ئەوہيە كه گەوجىكى وەك تۆ بىت بۇ لام و بمبىنى كەمن چى دەكەم، تا ئەویش ئاوا بكا، لەم مزگەوتەى حازرىەدا، پىغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بىن) هات بۆلامان داركى هیشوو و خورمايەكى ئىبنو طاللى بەدەستەو بوو، بەرووى رۆگەى مزگەوتەكەو و كلىكى بىنى، جا بەنووكى لاسكى هیشوو و خورماكه چلمەكەى كړاند، ئەو جا رووى كرده ئىمە و فەرمووى: (كىتان پى خۆشە كه خودا رووى لى وەرگىرئ؟) گوتى: ئىمەيش سەرمان كزكردو ساممان لى نىشت، ديسان فەرمووى: (كىتان پى خۆشە كه خودا رووى لى وەرگىرئ؟). گوتى: ديسان سەرمان كزكردو سام دايگرتين، بۇ جارى سىيەم ديسانەو و فەرموويەو: (كىتان پى خۆشە كه خودا رووى لى وەرگىرئ؟)

جا گوتمان: كەسمان، ئەى پىغەمبەرى خودا! فەرمووى: (دەى كاتى يەكى لەئىو هەلدەستى بۇ نوپژ ئەو و خوداى گەورەو پىرۆز روو بەروويەتى و بەرەو روويەتى، كەواتە تف رۆنەكاتە بەردەمى خۇى، وە هەروەها نەشيكاتە لای راستى خۇى، با لەلای چەپيەو وە بكاتە ژىر پى چەپى، وە ئەگەر لەناكاو، تفى، بەئغەمى، چلمى، زۆرى بۆهینا، با بەلایەكى جەكەى ئاوايەكى لى بكا، حەزرەت (دروودى خودای لەسەر بىن) جەكەى نووشتانەو و ولى بەيەكا، واتە: ئاواى لى بكا. ئەنجا فەرمووى: (هەنى عەبىر، واتە: بۆنى خۆشم، بۇ بهینن). جا كورپكى لاو لەناو

خەلکە کەدا ھەلسا، بە ھەراکردن چوو لەمالەو، لەناو لەپیا ھەنئ خەلووقی بۆ ھینا، کە خەلووق شتیکی زۆر بۆن خۆشە، پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) لیی وەرگرت و داینا لەسەر نووکی لاسکی ھیشوو دارخورماکەو شوینی کلمەکە ی پی سواخ، جابیر دەگوت: ئا لەمەو ھە کە ئیستا ئیو دەچن بۆنی خۆشەو یستی دەدەن لە مزگەوتە کانتان!

لەگەل پیڤەمبەردا (دروودی خودای لەسەر بێ) چووین بۆ غەزای بەطنی بوواط، پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) دەگەرا بۆ مەجدیی کوری عەمری ئەل-جوھەنی، لەو غەزایەدا، تاقە و شتریکی ئاوکیش پینج کەس، یا شەش کەس، یا ھەوت کەس، بەسەرە، بەنۆرە، بەرودوای یەکتری سواری ئەو تاقە و شترە دەبوون، جا پیاویکی یاری دەدەر (واتە: ئەنصار) و شتریکی خۆی ھەبوو، سەرە ھاتە سەر کەسواری، و شترەکە ی ییخ داو سواری بوو، کە ویستی ھەلئ سینی تەو و شترەکە ساو ساوی دەرکرد، ئەویش گوتی: ھەچە، لەعنەتی خودات لی بێ، پیڤەمبەریش (دروودی خودای لەسەر بێ) فەرمووی: (ئەو کئ بوو لەعنەت لە و شترەکە ی دەکا؟) ئەنصاری بەکە گوتی: من بووم، ئە ی پیڤەمبەری خودا!

فەرمووی: (دابەزە لیی، لەگەل لەعنەت و نەفرین لیکراوا ھاوپی تی ئیمە مەکە، نزای خراپ لەخۆتان و لە مال و مائەتان مەکەن، مەبادا ریکەوتی ئەوکاتانە بکەن کە ھەرچی لەخودا داوا بکری، لەو کاتانەدا، خودا پیستانی دەدا!).

جا رویشتین لەخزمەتی ھەزەرتدا (دروودی خودای لەسەر بێ) ھەتا دەمەو ئیوارەیی، لە ئاوی لە ئاوەکانی عەرەب نزیک بووینەو، پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) فەرمووی: چی پیاوی لەپیش ئیمەو دەروا، ئەستیلەکە سواخ دەداو ئامادە ی دەکاو بەریانەکە ی دەگری، تا ئاوەکە ئەو دەبی تەو و پەنگ دەخواتەو و ئەستیلەکە پردەبی، ھەم خۆشی ئا و دەخواتەو و ھەم ئا و بۆ ئیمەیش ئامادە دەکا. جابیر گوتی: منیش ھەلسام و گوتم: قوربان! من دەچم. فەرمووی: (کی تر دەچی لەگەل جابیردا؟) جەبباری کوری صەخر ھەلسا گوتی: من. جا من و ئەو تیمان تەقان ھەتا

چووینه سهر بیره که و سه تلّ دوو سه تلّ ناومان هه لگۆست و نه ستیلّی بهرده م
بیره که مان سواخ داو ریکمان خست و نینجا ناومان له بیره که هه لکیشا، هه تا
نه ستیره که مان لپان لپ کرد له ناو، جا یه که م که س که هات و سه ری هه لدا بو
لامان، پیغه مبه ر خوی بوو (دروودی خودای له سه ر بئ) فه رمووی: (به یار مه تی ئیوه؟).
عه ر زیمان کرد: به رمو و نه ی پیغه مبه ری خودا! ئیتر جله وی شل کرد بو و شتره که ی،
و شتره که ی تیر ناوی خوارده و، نه نجا جله و ده که ی توند کرده و و و شتره که گه ئی پان
کرده و و گمیزی کرد، نه و حا و شتره که ی لادا له سه ر ناوده و و بیخی داو پائی خست.
حه ز ر هت (دروودی خودای له سه ر بئ) خوی هاته و و بو سه ر گۆمیلکه که و ده ست نویزی ئی گرت و
منیش هه لسا م و چووم له شوین جی ده ست نویره که ی پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بئ)
ده ست نویرم گرت، جه باری گوری سه خریش چو و ده ست به ناو بگه یه نی، پیغه مبه ر
(دروودی خودای له سه ر بئ) هه لسا نویر بکا، منیش یه ک عابای میلدارم له به ردا بوو، ویستم
دوو چمکه که ی راست و چه پ بکه م، پیام نه گه یشته و، عابا که هه نی ریشو و گیزو
گۆلشکه ی پیوه بوو، سه ر به ر و خوارم کرده و و نه نجا له ژیر هه ر دوو بالمه و و
هه ر دوو چمکه که ییم راست و چه پ گرت و له سه ر سیینگم گریم دان و ملم کوور
کرده و و به سه ری او به منیشم گرتیم تا به رته بیته و و نه نجا چووم له لای چه پی
پیغه مبه ر و و راوستام، پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بئ) ده ستی گرتیم و سوور اندمه و و و
برده می له لای راستی خویه و و رایوه ستاندم، له پاشدا جه باری گوری سه خریش
هاته و و و ده ست نویری گرت و هات له لای چه پی پیغه مبه ر و و و هستا، هه ز ر هت (دروودی
خودای له سه ر بئ) ده ستی هه ر دو کمانی گرت و پائی پیوه ناین بو دوا و هه تا ریک له پشتی
خویه و و ریزی کردین و رایوه ستانین، ناگام ئی نه بوو پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بئ)
سه رهنجی منی ددها، له پاشا که هه ستم پیی کرد به ده ستی ناوای کرد، واته: ناو
قه دت ببه سته، جا کاتئ که ئی بو و و و فه رمووی: (ئه ی جابیر!). گۆتم: به رمو و نه ی
پیغه مبه ری خودا! فه رمووی: (ئه گه ر جله که فه رح بوو، دوو چمکه که ی راست و
چه پ بکه، به لام ئه گه ر ته سک بوو بیبه سته به که مه رته و و).

جا روښتین له خزمه تی هه زره تدا (دروودی خودای له سهر بڼ) ئه و دی که ئاده میزاد پیی
 بژی خوراکي هه ر پیاوئ له ئیمه هه ر روژدی یه ک قل خورما بوو! جاماوه یئ
 دمیمژی و له پاشا گریی دده له قه راخیکی جله کهیدا، وه به که وانه کانیشمان که لا
 ده وهران و دهمان خوارد، ئه وهنده که لا دارمان خوارد بوو لاغواوه مان ته رکی بوو، وه
 بوو بوو به زام! سویندم به خودا روژئ پیاویمکان به هه له له بیر چوو بوو، دهنکه
 خورما که ی نه دابوو پیی، ئیمه له بهر بئ هیزی چووینه ژیر بالئ و به لاره و لارو
 له قه له ق بر دمان و شایه تیمان بویدا که وهری نه گرتووه، ئه و جا دهنکه خورما که ی
 داپیی، ئه ویش هه لسا وهری گرت، له گه ل پیغه مبه ردا که و تینه ری و روښتین، هه تا
 که یشتینه دولیکی پان و پوړو به رین و له وئ لاماندا، پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بڼ)
 چوو ده ست به ئاو بگه یه نی، منیش به مه تاره یئ ئاوه وده شوینی که و تم، پیغه مبه ر
 (دروودی خودای له سهر بڼ) ته ماشای کرد هیچی نه دی که خوی له پالدا هه شاربدا، له و په ری
 شیوه که وه دوو درخت هه بوو، پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بڼ) چوو بو لای یه کیکیان و
 لقیکی لئ گرت و به درخته که ی فهرموو: (به فهرمانی خودا شوینم که وه و وهره
 له گه لما، ئیتر وک و شتری قه مته ر کراوی، که له مه له لووت که چوئن مامه حه مه یی
 ده کا بو جله و کیشه که، ئه و درخته یش ئاوا به ملکه چی شوینی پیغه مبه ر (دروودی
 خودای له سهر بڼ) که و ت، روښت تا چوو لای درخته که ی ترو په لیکی له ویش گرت و
 به ویشی فهرموو: (به فهرمانی خودا تویش وهره له شوینم!) ئه ویش به هه مان
 چه شن شوینی که و ت، جارویی هه تا که یشته ناوه راستی نیوانی هه ردو و لایان، له وئ
 درخته کانی نووساند به یه که وه و فهرمووی: (به فهرمانی خودا بنووسین
 به یه که وه و هه شارگه یه کم بو بکه ن!).

درخته کانیش لکان به یه که وه و پالیاندا به یه که وه و بوون به په رده و هه سار
 بوئ هه تا سه راوه که ی ته واو کرد، جابر گوتی: منیش به غار دوور که و تمه وه، نه بادا
 پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بڼ) هه ست بکا که من نریک که و توو مه ته وه و ئه و دوور تر
 بکه ویته وه، یا زیاتر دوور بکه ویته وه، ئینجا دانیشتم و له بهر خومه وه بیرم له مه

ده کرده و ده سی و دووی دلی خۆم ده کرد، جا که ئاورم دایه وه ته ماشام کرد وا پیغه مبهەر (دروودی خودای له سهر بئ) دیت به ره و من، وه درهخته گانیس له یهك جوئ بوونه وه وه هه ریه که ی له سهر بنکی خۆی وه ستاوه و چاوه نواری فهرمانی پیغه مبهەر دهکا! ته ماشام کرد پیغه مبهەر (دروودی خودای له سهر بئ) ئیستیکی کردو به سهری ئاوایه کی کردو ئه و جا درهخته گان چوونه وه بۆ جیگه ی خۆیان، ئینجا پیغه مبهەر (دروودی خودای له سهر بئ) هاته وه، که گه یشته وه لای من، فهرمووی: ئه ی جابیر! ئه م پایه ی منت بینئ؟ عه رزیم کرد: به ئی، ئه ی پیغه مبههری خودا! فهرمووی: (دهبچۆ مبولای ئه و دوو درهخته، له ههر یه که یان په ئی بپر وه بیهینه، تا دهگه یته شوینه که ی من، له و یوه لقیکیان له راستی خۆته وه و ئه و لقه که ی تریان له لای چه پته وه ره وانه بکه). جابیر گوتی: جا منیش هه لسام و به ردیکم هی ناو شکاندم و ده مه که ییم ته نک کردو تا ته و او بوو به ده م و تیز بوو، چووم بۆ لای درهخته گان و له هه ریه که یان لقیکم بری و به شوین خۆما به کیشم کردن هه تا گه یشته شوین پایه که ی هه زرمت (دروودی خودای له سهر بئ) له و یوه، وهك هه زرمت فهرمانی پی کردم، لقیکیانم له راستمه وه و ئه و لقه که ی تریانم له لای چه پمه وه ره وانه کردو خۆم چوومه وه بۆ خزمه تی و گوتم: قوربان! وهك فهرمووت وام کرد، ئه مه بۆچی بوو؟ فهرمووی: (من به لای دوو گوڤدا تی پهریم ئه شکه نجه و سزا دهران له به ره ئه وه هه زم کرد که به هۆی تکای منه وه سزاو نازاریان سووک ببئ، تا ئه و دوو لقه ته راییان تیا ده مینئ. گوتی: جا چووینه وه هۆردووگا که، هه زرمت (دروودی خودای له سهر بئ) فهرمووی: ئه ی جابیر! ئا و په یدا که بۆ ده ستنوئێژ. منیش دهستم کرد به بانگه واز: کئ بئ ئاوی له لا هه بی بۆ ده ستنوئێژ، ئه ری کئ بئ ئاوی له لای بۆ ده ستنوئێژ... تاد).

گوتی: گوتم: ئه ی پیغه مبههری خودا! یهك دلۆپ ئا و جیه له نا و کار وانه که دا دهستم نه که وت! پیاویکی ئه نصاری هه بوو له چه ند کونده کۆنیکێ ره قه لها توودا، ئاوی بۆ پیغه مبههر (دروودی خودای له سهر بئ) سارد ده کرد. له سهر کۆنده لانی له دارکی په لکه خورما. گوتی: فهرمووی: (تی ته قینه بۆ لای فیساری کورپ فیساری ئه نصاری بزانه

ھېچ ئاۋ ھەيە لە كۈندەكانىدا. گوتى: كەچووم تەماشام كرد تۈزى ئاۋ ھەبوو، لە ھەنگلى كۈندەيەكا بوو، ئەوھەندە كەم بوو ئەگەر دايم بگردايە لاوشكەكەي كۈندەكە خۆى ھەلى دەمژى!

چوومەوھە بۆ خەزمەتى و حالەكەم عەرزى كرد، فەرمووى: (بړۆ ئەو چۆرە ئاۋەم بۆ بىنە). چووم بۆيم ھىنا، گرتى بەدەستىوھە دەستى كرد بە نزاو دۆعا خويندن، بەلام نەمزانى لە دۆعاكەدا دەفەرموئ چى، وە بەدەستىشى كۈندەكەي ھەل دەگوشى، ئىنجا دايەوھە دەستم و فەرمووى: (بانگەواز ھەلدە بۆ سوپنەيەكەي گەورە، منىش جارمدا: كى بى سوپنەيەكەي گەورەى واى ھەبى كە بەشى ئەم بركە سوارە ئاۋ بگرئ. جا بەكۆل سوپنەيەكەي وايان بۆم ھىنا، تا لەبەردەمى حەزەرت خۆيدا دامنا، جا حەزەرت (دروودى خوداى لەسەر بى) بەدەستى ئاۋاى كرد، لەناو سوپنەكەدا: لەپى پان كەردەوھە پەنجەكانى بلاۋ كەردەوھە دەستى لەناو بنى سوپنەكەدا دانا، فەرمووى: ئەى جابىر! ئەو تۆزە ئاۋەى كەوا لەكۈندەكەدا بىكە بەسەر دەستى مندا، كەوا لەناو سوپنەكەداۋ بلى: باسم الله: بە پىرۈزىى ناۋى خودا) منىش وامكردو گوتم: باسم الله، ئىتر چاۋم لى بوو كە قول قول ئاۋ لەنيۋانى پەنجەكانى پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى) ھەل دەقولى، ئەو جا سوپنەكە وەك كانى تەقى و ئاۋى تىزا ھەتا پىر پىر بوو، فەرمووى: (ئەى جابىر! جاربدە كى كارى بەئاۋ ھەيە بابى ئاۋ ببا بۆخۆى). گوتى: جەماۋەرەكە ھاتن ئاۋيان خواردەوھە تا تىراۋو پاراۋ بوون، گوتى: گوتم: ئەرى كەس ماۋە كارى بەئاۋ ھەبى؟ دياربوو كەس نەماۋو، ھەركەسەيان بەشى خۆى ئاۋى بردبوو، ئىتر حەزەرت (دروودى خوداى لەسەر بى) دەستى لە سوپنەكە دەرھىنا، ھىشتا سوپنەكە لىپان لىپ بوو لەئاۋ.

خەلكەكە لەخەزمەتى حەزەرتدا سكالايان لەدەسنتى برسىتى كرد، فەرمووى: (ھىوا واىە كە خودا خۆى خواردەمەنىتان بۆ بىرەخسىنى!). جا چوۋىنە قەراخ دەريا، لەوى دەرياكە شەپۈلىكى داۋ شەپۈلەكە لەگەل خۆيا نەھەنگىكى فەردايە دەرەدو لەپالیا ناگرمان كەردەوھە دەستمان كرد بە كۆلاندن و برژاندن لە

گوشته که ی و دهستان کرد به خواردن تا تیرمان خوارد. جابر گوتی: من و فیسارو
 نه و فیسارو نه و فیسار، هه تا پینج که سی ژمارد، که هه موومان نه م پینج که سه
 له ناو کالانه ی چاویدا دانیشتن، له دهره وه دیار نه بووین و که س چاوی لیمان نه بوو
 تا خو مان هاتینه دهره وه!

په راسوویه کیشمان چه مانه وه و راستمان کرده وه و له سه ر نوو که که ی رامن گرت،
 زلترین زه لامي کاروانه که، به سواری زه به للاحترین نی ره و شتری ناو و شتره کان، که
 قه به ترین زین و کوپان به سه ر پشتیه وه بوو، به ژیریدا رۆیی و له ژیریه وه رمت بوو،
 به بی نه وه ی که سه ری دانه وینئ). {بروانه: ژماره: ۱۳۲۶ مختصر صحیح مسلم که
 له پیشه وه رابورد = ۴۹۷۴ صحیح مسلم + تاج/۳، زنجیره: ۱۱۰، ژماره: ۳۸۵ ج/۴}.

(۱۲۰۰) باسی موعجیزه ی له تبوونی مانگ. (۷۰۰۲ - ۷۰۱۰)

باب: فِي انْشِقَاقِ الْقَمَرِ

۱۵۳۸ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ) بِمِنَى إِذَا انْفَلَقَ الْقَمَرُ فِلْقَتَيْنِ، فَكَانَتْ فِلْقَةً وَرَاءَ الْجَبَلِ، وَفِلْقَةً دُونَهُ، فَقَالَ لَنَا رَسُولُ
 اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «اشْهَدُوا». {الحديث: ۷۰۰۳ = ۷۰۲۸ فم. تجرید/۴، رقم:
 ۱۴۴۷ = ۳۶۳۶، ۳۸۶۹، ۳۸۷۱، ۴۸۶۴، ۴۸۶۵}:

عه بدوللای کوری مه سهوود (رهزای خودای لی بن) فه رمووی: جارئ له مینا له خزمه تی
 حه زه رتدا بووین (دروودی خودای له سه ر بن) مانگ بوو به دوو که رته وه، که رتیکیان که وته
 پشت کیوه که وه و نه و که رته که ی تریشیان که وته نه و دیویه وه. پیغه مبه ریش (دروودی
 خودای له سه ر بن) به ئیمه ی فه رموو: (ته ماشاکه ن و به شایهت بن که نه م موعجیزه
 که و ره یه تان به چاوی خو تان له من بینئ). {تاج/۴، زنجیره: ۳۷، ژماره: ۴۱۳۷ ج/۴}.

۱۵۳۹ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ أَهْلَ مَكَّةَ سَأَلُوا رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنْ يُرِيَهُمْ آيَةً، فَأَرَاهُمْ انْشِقَاقَ الْقَمَرِ مَرَّتَيْنِ. {الحديث: ۷۰۰۷ = ۷۰۳۲
 فم}:

ئەنەسى كۆرى مالىك (رەزى خۇداى ئى بىن) فەرموۋى: خەلگى مەككە داۋاى موعجىزەيان لە پىغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن) كرد، وه لەناو خۇيانا رىكەوتن لەسەر ئەۋدى كە موعجىزەكەيان كە داۋاى دەكەن لە پىغەمبەر كە ئەنجامى بدا، لە مانگا دەرىكەۋى، جا شەۋىكىيان بىرپارداۋ لەو شەۋەدا كۆبۈنەۋەو حەزرىت ھاتو بە پەنجەى شاھەتمانى ئامازدى كرد بۇ مانگو مانگ دوو لەت بوو، وه پىغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن) دووچار لەتبۈۋنى مانگى پىشانى خەلگى مەككەدا. {تاج/۴، زنجىرە: ۳۷، ژمارە: ۴۱۳۶، ج/۴ = چاپى چۈرەم}.

روونكر دنەۋە:

موعجىزە چىيە؟ موعجىزە كاريكى زۆر گرنگە، كە پىغەمبەرەن ئەنجامى دەدەن، ھەتا بىن بە بەلگەيەكى روون و ئاشكرا لەسەر داۋاى پىغەمبەرەيەتى، كە ئەو جۆرە كارە گرنگو سەر سورھىنەرە بە ھىچ شىۋەيى لە تواناى كەسى تردا نىيە، بىجگە لە خۇداى گەۋرە بۇ نمۈۋنە: حەزرىتى عىسا، بۇ بەلگە لەسەر راستىي داۋاكەى، كە پىغەمبەرى خودايە، ئەم موعجىزانە، لەسەر دەستى ئەۋدا روۋى داۋە:

- ۱- لە بىشكەدا قسەى كردوۋە.

۲- لەگەل ئەدايك دەبى لەگەل دايكىدا دەست دەكا بە گەتوگۆ.

۳- لە قور بالندەى دروسمت دەكرود دەفرى.

۴- مردوۋى زىندو دەكردەۋە.

۵- گۈلو بەلەكى چاك دەكردەۋە.

۶- خەبەرى لە غەيب دەدا.

(۱۲۰۱) پاراستنى پىغەمبەر لە ئازارى ئاھەزانى. (۶۹۹۶)

بَاب: مَنَعَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مِمَّنْ هَمَّ بِإِذَاهِ

۱۵۴۰- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ أَبُو جَهْلٍ: هَلْ يُعْفَرُ مُحَمَّدٌ وَجْهَهُ

بَيْنَ أَظْهُرِكُمْ؟ قَالَ: فَقِيلَ: نَعَمْ، فَقَالَ: وَاللَّاتِ وَالْعُزَّى، لئن رَأَيْتَهُ يَفْعَلُ ذَلِكَ لَأَطَّانٌ عَلَى

رَقَبَتِهِ، أَوْ لَأَعْفَرَنَّ وَجْهَهُ فِي الثَّرَابِ، قَالَ: فَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَهُوَ يُصَلِّي، زَعَمَ لَيْطًا عَلَى رَقَبَتِهِ، قَالَ: فَمَا فَجَنَّهُمْ مِنْهُ، إِلَّا وَهُوَ يَنْكِصُ عَلَى عَقْبَيْهِ، وَيَتَّقَى بِيَدَيْهِ، قَالَ: فَقِيلَ لَهُ: مَا لَكَ؟ فَقَالَ: إِنَّ بَيْنِي وَبَيْنَهُ لَخُنْدَقًا مِنْ نَارٍ وَهَوًّا وَأَجْنَحَةً، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَوْ دَنَا مِنِّي لَأَخْتَطَفْتُهُ الْمَلَائِكَةُ عُضْوًا عُضْوًا»، قَالَ: فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ - لَا نَدْرِي فِي حَدِيثِ أَبِي هُرَيْرَةَ أَوْ شَيْءٌ بَلَغَهُ -: (كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيْطَعَى. أَنْ رَأَاهُ اسْتَعْنَى إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الرُّجْعَى. أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَى. عَبْدًا إِذَا صَلَّى. أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَى أَوْ أَمَرَ بِالْتَّقْوَى. أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى). - يَعْنِي أَبَا جَهْلٍ - (أَلَمْ يَعْلَمْ بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى. كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ. نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ. فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ. سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ. كَلَّا لَا تُطِعْهُ) فِي رَايَةِ قَالَ: «وَأَمْرُهُ بِمَا أَمَرَهُ بِهِ». فِي رَايَةِ: (فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ) يَعْنِي قَوْمَهُ. {الحديث: ٦٩٩٦ = ٧٠٢١ فم. تجريد البخاري ٤/، رقم: ١٧١٨ = ٤٩٥٨ فتح الباري}:

ئەبو ھورەیرە (رەزای خودای ئی بئ) ھەرمووی: ئەبو جەھل گوتی: ئەری موھەممەد بوو ھەو پیاوھ کە ھەبەرچاوی ئیوھو، بویری بەناوی نوێژدوھ، لنگەو تلوور بکھوی، یا لەپەو روو بکھوی و بەناوی کوپنووش و سەجدوھ تەویلی لەسەر خاڤ و خۆل دابنی و رووی خۆی خولاوی بکا؟

گوتیان: بەئێ، ئاوا دەکا. وتی: بەلاتو بە عوززا، بەدوو خودا مەزنەکە ی قورەیش! ئەگەر ببینم شتی وابکا، بەپیوھ لەناو کوپنووشدا دەچمە سەر بوئەقە ی ملی، یا روخساری لەناو خۆلا دەگەوزینم. ھەرمووی: جا جارێ پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بئ) نوێژی دەکرد، لەوکاتەدا ئەبو جەھل چوو بو گیانێ، ھەتا کار بەسویندەکە ی بکا و دەستدریزی ئی بکات لەناو نوێژدەکەیدا. بەلام خەلکە ھەر ئەوھەندەیان زانی کە ئەبو جەھل پاشەو پاش دەکشیئەوھو وەک کەسێ شتی شالاوی بو هیئابی، بەھەردوو دەست پاسی خۆی دەکا. ھەرمووی: کاتی پێیان گوت: ئەوھ جیتە بو وادەکەیت؟ گوتی: خەندەکیکی پر لەئاگرو شتەگیکی زۆر سامناک و کۆمەئێ بال، لە غەیبەوھ لەبەینی من و لەبەینی ئەودا پەیدا بوون!

پیغهمبه ریش (دروودی خودای له سهر بی) فهرمووی: (نه گهر زیاتر لیتم نزیك ببوايه ته وه و وازی له وه دستدریژییه نه هیئایه، بهرله وهی که نه وه دستدریژی له من بکا، فریشته پهل په لیان ده کردو پارچه پارچه دهیان فراند).

راوی دمفه رموی: جا نازانین که باسی هاتنی ئهم ئایه تانه ی دواوه یش به شی بوو له م فهرمووده یه نه بو هورده یره نه بو هورده یره نه مه یشی فهرمووه، یا شتی بوو گه یشتوو به راوی و نه وه فهرمووی: جا خودای بالا ده ست و خاوه ن شکو، به م بونه یه وه، ئهم ئایه تانه ی نارد ه خواره وه:

{كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظٍ، أَنْ رَأَاهُ اسْتَغْنَى، إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَى، أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَى، عَبْدًا إِذَا صَلَّى، أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَى، أَوْ أَمَرَ بِالْتَّقْوَى، أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى، أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى، كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ، نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ، فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ، سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ، كَلَّا لَا تَطِعُهُ - سورة العلق، الآيات: ۶ - ۱۹}.

کورته ی واکاکیان و مه به ست لیان:

(مروقی نه زانی دوور له خوا، به ده نکه جوئی دهره ی، به که مترین نازو نیعمه ت له خو ی ده گو ی، وای لی دئ گالته ی به ئایین و رهفتاری به رزدی، ری له به رنامه ی ئایین ده گری، نازانی که خودا ئاگای له هه موو شتی هه یه هیچی لی ون نابی، روژی به که ساسی دپته وه به رده ستی خودا، خودا تو له ی به رودای لی ده ستینی).

۱۲۰۲) پاراستنی پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بی) له ده ستدریژی که سی که ویستوو یه تی بیکوژی. (۵۹۰۹ - ۵۹۱۱)

باب: مَنْحُ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مِمَّنْ أَرَادَ قَتْلَهُ

۱۵۴۱- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: غَزَوْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) غَزْوَةَ قَبْلِ نَجْدٍ، فَأَدْرَكَنَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي وَادٍ كَثِيرِ الْعِصَاءِ، فَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) تَحْتَ شَجَرَةٍ، فَعَلَّقَ سَيْفَهُ بِغُصْنٍ مِنْ أَغْصَانِهَا، قَالَ: وَفَرَّقَ النَّاسُ فِي الْوَادِي يَسْتَظِلُّونَ بِالشَّجَرِ، قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّ رَجُلًا أَتَانِي وَأَنَا نَائِمٌ فَأَخَذَ السَّيْفَ، فَاسْتَيْقَظْتُ وَهُوَ قَائِمٌ عَلَى رَأْسِي، فَلَمْ أَشْعُرْ إِلَّا وَالسَّيْفُ صَلَّتَا فِي يَدِهِ فَقَالَ لِي: مَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّي؟ قُلْتُ: اللَّهُ، ثُمَّ قَالَ فِي الثَّانِيَةِ: مَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّي؟ قَالَ: قُلْتُ: اللَّهُ، قَالَ: فَشَامَ السَّيْفَ، فَهَا هُوَ ذَا جَالِسٌ»، ثُمَّ لَمْ يَعْرِضْ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ). {الحديث: ۵۹۰۹ = ۵۹۰۵ فم. تجريد البخارى/ ۴، رقم: ۱۵۵۷ = ۴۱۳۵، ۲۹۱۳، ۴۱۳۴، ۴۱۳۶}:

جابیری کوری عہدوللا (رمزی خودایان لی بی) فہرمووی: لہ غہزایہکا لہ خزمہت پیغہمبہر خویدا (دروودی خودای لہسہر بی) بہرہو نہجد رؤیشتین بو غہزایی، لہ قرچہی نیوہرؤدا، لہ شیویکی دپکہزیاویدا، بو سہرخہو شکاندنی نیوہرؤ لاماندا، خہلگہکہ بہناو شیوہکہدا بلاو بوونہوہو چوونہ سیبہری دارہکانہوہ، پیغہمبہریش (دروودی خودای لہسہر بی) لہبن سیبہری دار سہمؤرہیہکا دابہزیو شمشیرہکہی پیادا ہہلواسیو خہوت، کاتی خہبہری دہبیتہوہ دہروانی وا پیایو لہلای دایہ، کہ ہاتوہ حہزرمہت ہہستی پیی نہکردوہ، فہرمووی: جا پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) ئیمہی بانگ کردو فہرمووی: (نہم پیاوہ شمشیرہکہی منی ہہلکیشابوو، بہ رووتی گرتبووی بہدہستیہوہ بہدیار سہرمہوہ راوہستابوو، دہیگوت پییم: کی رزگارت دہکات لہدہستم؟ منیش گوتم: خودا، دیسانہوہ بو جاری دوہم گوتی: کی رزگارت دہکات لہدہستم؟ منیش گوتم: خودا، جا شمشیرہکہی نایہوہ ناو کیلانہکہی، وا ئہوہتانی بو خوئی دانیشتوہ) ئیتر پیغہمبہریش (دروودی خودای لہسہر بی) تۆلہی لہ پیاوہکہ نہسہندو ہیچی لیی نہکرد). {تاج/ ۴، زنجیرہ: ۳۹، ژمارہ: ۴۴۴۳}.

۱۲۰۳) گوشتی زہہراوی مہر دہرخواردی پیغہمبہر دراوہ. (۵۶۶۹ - ۵۶۷۰)

بَابُ: فِي السَّمِ وَأَكْلِ الشَّاةِ الْمَسْمُومَةِ

۱۵۴۲- عَنْ أَنَسٍ: أَنَّ امْرَأَةً يَهُودِيَّةً أَتَتْ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِشَاةٍ مَسْمُومَةٍ، فَأَكَلَ مِنْهَا، فَجِئَ بِهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَسَأَلَهَا عَنْ ذَلِكَ؟ فَقَالَتْ: أَرَدْتُ لِأُقْتَلَكَ! قَالَ: «مَا كَانَ اللَّهُ لِيُسَلِّطَكَ عَلَى ذَاكَ». قَالَ: أَوْ قَالَ:

«عَلَى». قَالَ: قَالُوا: أَلَا نَقْتُلُهَا؟ قَالَ: «لَا»، قَالَ: فَمَا زِلْتُ أَعْرِفُهَا فِي لَهَوَاتِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ). {الحديث: ۵۶۶۹ = ۵۶۶۱ فم. بخاری. هبة: ۲۶۱۷}:

ئەنەس (رەزای خودای لەسەر بێ) فەرمووی: زنیکی جوولەگە مەرپیکی زەهراوی دانا بۆ پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) هەندیکی لیی خوارد، ئینجا ژنەکیان هینا بۆلای پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) بۆ مەسەلە مەرە زەهراوییه که لیی پرسى؟ که بۆچی ئەمەى کردوو؟ گوتى: ویستم بتکوژم، فەرمووی: خودا کاریکی وانا که ئەو بەتۆ بکری). یا فەرمووی: (خودا شتی وا ناکا کهتۆ بەسەر مندا زال بکا). گوتیان: بۆ نەیکوژین؟ ئەى پیغەمبەرى خودا! فەرمووی: (مەیکوژن!).

ئەنەس فەرمووی: هەتا کاتی مەرگی پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ئەشەرو ماکی ئەو خواردنە زەهراوییه بە زمانە بچکۆلەو مەلاشوی پیغەمبەرەو مابوو).
{تاج/۳، زنجیرە: ۵۵، ژمارە: ۲۹۵۱، ۲۹۵۲، ۲۹۵۳، ۲۹۵۰} + {بخاری. طب: ۵۷۷۷، ۲۴۲۸ +
تجريد البخاری/۴، ژمارە: ۱۶۲۱ هەتا ژمارە: ۱۶۲۸}.

۱۲۰۴) لە خەملکردندا پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) پیکایه تی.

(۵۹۰۰ - ۵۹۰۸)

بَابُ فِي إِصَابَةِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي الْخَرْصِ

۱۵۴۳- عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) غَزْوَةَ تَبُوكَ، فَاتَيْنَا وَادِيَ الْقُرَى عَلَى حَدِيقَةٍ لِمَرْأَةٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «اخْرُصُوهَا»، فَخَرَصْنَاهَا، وَخَرَصَهَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَشْرَةَ أَوْسُقٍ، وَقَالَ: «أَحْصِيهَا حَتَّى تَرْجِعَ إِلَيْكَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ». فَأَنْطَلَقْنَا حَتَّى قَدِمْنَا تَبُوكَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «سَتَهَبُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَةُ رِيحٌ شَدِيدَةٌ، فَلَا يَقُمْ فِيهَا أَحَدٌ مِنْكُمْ، فَمَنْ كَانَ لَهُ بَعِيرٌ فَلْيَشُدَّ عِقَالَهُ، فَهَبَتْ رِيحٌ شَدِيدَةٌ، فَقَامَ رَجُلٌ، فَحَمَلَتْهُ الرِّيحُ حَتَّى أَلْقَتْهُ بِجَبَلِي طَيِّيٍّ، وَجَاءَ رَسُولُ ابْنِ الْعَلَمَاءِ صَاحِبِ أَيْلَةٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِكِتَابٍ وَأَهْدَى لَهُ بَغْلَةً بَيْنُضَاءَ فَكَتَبَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

وَسَلَّمَ)، وَأَهْدَى لَهُ بُرْدًا، ثُمَّ أَقْبَلْنَا حَتَّى قَدِمْنَا وَادِيَ الْقُرَى، فَسَأَلَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) الْمَرْأَةَ عَنْ حَدِيثِهَا كَمْ بَلَغَ ثَمَرُهَا؟ فَقَالَتْ: عَشْرَةَ أَوْسُقٍ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنِّي مُسْرِعٌ، فَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ فَلْيُسْرِعْ مَعِيَ، وَمَنْ شَاءَ فَلْيَمْكُثْ»، فَخَرَجْنَا حَتَّى أَشْرَفْنَا عَلَى الْمَدِينَةِ، فَقَالَ: «هَذِهِ طَابَةٌ، وَهَذَا أَحَدٌ وَهُوَ جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ»، ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ خَيْرَ دُورِ الْأَنْصَارِ دَارُ بَنِي النَّجَّارِ، ثُمَّ دَارُ بَنِي عَبْدِ الْأَشْهَلِ، ثُمَّ دَارُ بَنِي عَبْدِ الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْجِ، ثُمَّ دَارُ بَنِي سَاعِدَةَ، وَفِي كُلِّ دُورِ الْأَنْصَارِ خَيْرٌ»، فَلَحَقْنَا سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ، فَقَالَ أَبُو أُسَيْدٍ: أَلَمْ تَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) خَيْرَ دُورِ الْأَنْصَارِ فَجَعَلْنَا آخِرًا؟ فَأَدْرَكَ سَعْدُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ خَيْرَتْ دُورِ الْأَنْصَارِ فَجَعَلْتَنَا آخِرًا؟ فَقَالَ: «أَوْلَيْسَ بِحَسْبِكُمْ أَنْ تَكُونُوا مِنَ الْخِيَارِ». {الحديث: ۵۹۰۷ = ۵۹۰۳ فم. تجريد/ ۲/ ۱۲۵، رقم: ۷۱۳ = ۱۴۸۱، ۱۸۷۲، ۳۱۶۱، ۳۷۹۱، ۴۴۲۲. أبو داود. خراج: ۳۰۷۹ + تجريد/ ۴، رقم: ۱۴۸۷}:

ئەبو حومەیدی ئەلساعیدی (رمزى خودای لی بی) فەرمووی: لە خزمەتی حەزەرتدا (دروودی خودای لەسەر بی) دەرچووین بۆ غەزای تەبووک، کە گەشتینە وادیلقورا، ژنی لەناو باخیکی خۆیدا بوو، پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بی) فەرمووی: (ئەم باخە بخەملێن). ئیڤمەیش هەرکەسە بەجۆری خەملاندەمان، وە پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بی) خۆی خەملاندی بە دە دەسقو بە ژنەکەشی فەرموو: (تۆ هەلی ژمیڤرە تا بەپشتی خوا دەگەرپیڤنەو بۆلات). ئەنجا روڤشتین هەتا چووینە تەبووک، پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بی) فەرمووی: (ئەم شەو بایەکی سەخت هەل دەکا لیټان، کەستان لەوکاتەدا هەلمەسن، هەر کەسەش وشتی هەیه، با توند توند پیوهندی بکا). جا بایەکی سەختی وا هەلی کرد، پیاوئ لەوکاتەدا هەلسا، بایەکە هەلی گرتو لەلای دوو کیوکهی طهیا لەوئ تووڤی دا، فروستادهی ئیبنو عەلای شای ئەیلە نامەیهکی لە ئیبنو عەلاوہ هیڤا بۆ پیڤەمبەر، لەگەڵ هیستەرە ماچەیهکی سپیدا بەدیاریی.

پیڤەمبەریش (دروودی خودای لەسەر بی) نامەیهکی بۆی ناردو عابەیهکیشی بەدیاری بۆ نارد، جا کەهاتینەو بۆ وادیلقورا، پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بی) بۆ باخەکە لە ژنەکە ی پرسی: (باخەکەت بەرەکە ی چەند دەسقو دەرچوو؟). گوتی: دە دەسقو.

ئەنجا پېغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) فەرمووی: (من بەزوویی دەپۆمەووە بۆ مەدینە، جا ئەوێ حەزەدەکا لەگەڵ مندا بێ، ئەووە کەیفی خۆیەتی و ئەوەدیشی حەزەدەکا کە لیڤە بمینیتەووە، ئەووە با بمینیتەووە).

ئەو جا کەوتینە رێ، کاتی لەدوورەووە مەدینەمان لێ دەرکەوت فەرمووی: (ئەمە طابەییە، واتە: خۆش و خاوی و سازگارە، وە ئەوەش چیا ی ئوحوودە، ئەم کێوە ئیمە ی خۆش دەوێ و ئیمەش ئەومان خۆش دەوێ!).

لەپاشا فەرمووی: (باشترین گەرەك و خانە ی یاریدەدەران (ئەنصار) گەرەك و خانەکانی بەنی نەحارن، لەپاش ئەوان گەرەك و خانەکانی بەنی عەبدول ئەشەلن، لەپاش ئەوان گەرەك و خانەکانی بەنی ساعیدەن، وە گەرەگ و خانووەکانی یاریدەدەران (ئەنصار) هەموویان خێردار و باش و خاسن!).

لەپاشا کە سەعدی کۆری عوبادەمان پێ گەشت، ئەبو ئوسەید پێی گوت: ئاگات لێیە کە پېغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) باشیتیی گەرەك و خانەکانی یاریدەدەران ی دیاری کردو پلە ی باشی و بەرپزیری بۆ دانان، کەچی ئیمە ی خستە دواو، کە بنەمالە ی بەنی ساعیدەین!

سەعدیش چوو بۆلای پېغەمبەر و عەرز ی کرد: ئە ی پېغەمبەر ی خودا! باشیتیی گەرەك و خانەکانی یاریدەدەران دیاری کردووە کەچی ئیمەت لەپلە ی دواو داناو کە بنەمالە ی بەنی ساعیدەین؟! فەرمووی: (بەس نییە کە ئێوەدیش بەردەستە ی چاکان کەوتوون!). {تاج/۳، زنجیرە: ۱۰۳، ژمارە: ۳۱۶۸ ج/۴}. بۆ ژیاننامە ی ئەبو حومەید بروانە پاش ژمارە: ۱۵۴۷ لەدواو.

۱۲۰۵) فەرماشتی پېغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ): من کە مەرم گرتوون کە نەکەوێ ناو ناگر. (۵۹۱۳ - ۵۹۱۷)

بَاب: قَوْلُ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنَا أَخَذُ بِحُجْرَتِكُمْ عَنِ النَّارِ ۱۵۴۴ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «مَثَلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْقَدَ نَارًا، فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهَا، جَعَلَ الْفَرَّاشُ وَهَذِهِ

الدَّوَابُّ الَّتِي فِي النَّارِ يَقَعْنَ فِيهَا، وَجَعَلَ يَحْجُزُهُنَّ وَيَغْلِبْنَهُ فَيَتَّقَحَمْنَ فِيهَا، قَالَ: فَذَلِكُمْ مَثَلِي وَمَثَلُكُمْ، أَنَا آخِذٌ بِحُجَزِكُمْ عَنِ النَّارِ، هَلُمَّ عَنِ النَّارِ، هَلُمَّ عَنِ النَّارِ، فَتَغْلِبُونِي تَقَحَّمُونَ فِيهَا». {الحديث: ۵۹۱۶ = ۵۹۱۲ فم. تجريد البخارى/ ۴، رقم: ۱۳۶۴ = ۳۴۲۶، ۶۴۸۳. تحفة الأشراف: ۱۴۷۷۱} :

ئەبو ھوردیرە (رمزى خودای ئى بن) فەر مووی: خۆشەو یست (دروودى خودای لەسەر بى) فەر مووی: (وینەى من و وینەى ئیوہى ئومەتى من، ئەى نەتەوہى ئیسلام! وەك وینەى پیاوئى وایە كە ئاگرىكى كردبیتەوہ، جانەوہرو پەپوولەيەكى زۆرى تى ورووكابن و پەيتا پەيتا بکەونە ناوى و بسووتپن، پیاوہكە ھەردەيەوئ بەريان ئى بگرئ و نەھيئى بکەونە ناو ئاگرەكە، بەلام جانەوہرو پەپوولەكان كویرانە بەرەو ئاگرەكە ھەر ئەزەك دەدەن و لەبەر زۆرى خويان پیاوہكە دەرەقەتيان نايەت و سەرەنجام دەسەپینە ناو ئاگرە سوورەكەوہ، دەى ئەمە رىك وینەى من و وینەى ئیوہيە: ئەوہتانی من كەمەرم گرتوون و بەزۆر دوورتان دەخەمەوہ لە ئاگرى دۆزەخ و بەدەم پیتان دەلیم: وەرن بۆلای بەرنامەى جوانى ئیسلام و دووربکەونەوہ لە ئاگرى دۆزەخ، كەجى ئیوہ بەزۆر خوتان لەدەستم رادەپسكینن و دەرەقەتتان نايەم و سەرەنجام خوتانى تى فرئ دەدەن!). {تاج: ۴۷/۱، زنجیرە: ۹، ژمارە: ۶۶ + رياض: ۱۵۱/۱، زنجیرە: ۱۶، ژمارە: ۱۶۳/۸ چاپى دووہم}.

۱۲۰۶) پیغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) لەھە موو كەسى، لەگەلى ئیسلام،

باشتر خودا دەناسى و زیاتریش لىی دەترسى. (۶۰۶۲ - ۶۰۶۴)

بَابُ: كَانَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَعْلَمُهُمْ بِاللَّهِ وَأَشَدَّهُمْ لَهُ خَشْيَةً

۱۵۴۵ - عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: رَخَّصَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي أَمْرِ، فَتَنَزَّ عَنْهُ نَاسٌ مِنَ النَّاسِ، فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَغَضِبَ، حَتَّى بَانَ الْغَضَبُ فِي وَجْهِهِ، ثُمَّ قَالَ: «مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَرْغَبُونَ عَمَّا رُخِّصَ لِي فِيهِ؟! فَوَاللَّهِ لَأَنَا أَعْلَمُهُمْ بِاللَّهِ، وَأَشَدَّهُمْ لَهُ خَشْيَةً». {الحديث: ۶۰۶۴ = ۶۰۶۵ فم. بخارى. أدب: ۶۱۰۱، ۷۳۰۱} :

عائیشه (رهزای خودای لی بن) دهفهرموئ: بؤ کارئ پیغهمبهر (دروودی خودای لهسهر بن) بهپیئ مؤلّتهی شهرعی کاریکرد، بهباری ئاسانیدا نهنجامی دا، نهوهک بهباری قورسی و گرانیدا، ههندی کەس له خه لکه که پاریزیان لهوهکرد، که وهک پیغهمبهر (دروودی خودای لهسهر بن) نهوکاره بهپیئ مؤلّتهی شهرعی بهباره سووکه کهیدا بیکهن، گوتیان: ئیمه لهکوئ و پیغهمبهر لهکوئ، نهو خوای گهوره له گوناھی بهرودوای خوئش بووه، پیویستی بهخۆرنجاندن نییه وهک ئیمه!!

کاتی ههلوئست و قسهی نهمانه گهیشتهوه به پیغهمبهر (دروودی خودای لهسهر بن) تووره بوو، لهپاشا ههزرت (دروودی خودای لهسهر بن) فهرمووی: (نهوه بؤچی کهسانئ و پهیدابوون، پاریز دهکهن لهههندی کاری و کهمن بهپیئ نهو مؤلّته شهرعییه دهیکهم، که خودا ریگهی نهو مؤلّتهی پیمداوه؟! دهی سویندم به خودای گهوره من کهلی باشتر لهوان خودا دهناسم وهلهوان زیاتریش لیی دهترسم، دهی نهوه ریگهی نهوهم لی ناگرئ که کار به مؤلّتهی شوهرعی بکهه لهههندی کاردا). {بروانه: ریاض/۱/۱۳۴، ژماره: ۱۴۲/۲، زنجیره: ۱۴، ۱۴۹/۸ + تاج/۱، زنجیره: ۱۰، ژماره: ۷۷، ۷۸، ۸۰. ج/۴ = چاپی جوارهه لاپهه: ۵۳} + {تاج/۳، زنجیره: ۹۰، ژماره: ۳۱۳۳ ج/۴ = چاپی جوارهه}.

۱۲۰۷) دوورگرتنی پیغهمبهر (دروودی خودای لهسهر بن) لهتاوان و تۆله

سهندنیشی بهس لهبهه رهزای خودای گهوره بووهو بهس. (۵۹۹۹ - ۶۰۰۵)

باب: بعد النبئ (صلی الله علیه وسلم) من الآثام وقيامه لحارم الله تعالى

۱۵۴۶- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) زَوْجِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنَّهَا قَالَتْ: مَا خَيْرَ رَسُولٍ لِلَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلَّا أَخَذَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَكُنْ إِثْمًا، فَإِنْ كَانَ إِثْمًا كَانَ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنْهُ، وَمَا انْتَقَمَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لِنَفْسِهِ إِلَّا أَنْ تُنْتَهَكَ حُرْمَةُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ. {الحديث: ۵۹۹۹ = ۶۰۰۰ فم. تجريد البخاری/۴/۱۰۸، رقم: ۱۴۲۳ = ۳۵۶۰، ۶۱۲۶، ۶۷۸۶، ۶۸۵۳ فتح الباری. أبو داود. أدب: ۴۷۸۵. تحفة مالأشراف: ۱۶۵۹۵}:

عائىشە (رەزى خۇداى ئى بىن) فەرەمۇوى: ھەركاتى پېغەمبەر خۇى بىكرايە بەسەرپىشك لەنىوانى دوو كارد، كە يەككىيان لەوى تریان ئاسانتر بووايە، ھەمىشە ئاسانەكەيانى ھەل دەبژاردو ئەوھەيانى دەكرد، بەمەرچى ئەو كارە گوناھ نەبوایە، ئەگىنا لەھەموو كەسى زياتر لىى دوور دەكەوتەو، ھەرگىزىش پېغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن) ھەق و تۆلە سەندى، كە پەيوەندى تايبەتى بەخۇدى خۇیەو ھەبوایە، نەیدەسەند بەلكوو كابرای دەبەخشى، مەگەر كەسى قەدرو رىزى شەرىعەتى خۇداى گەورەو مەزنى بشكاندبايە، ئەو تۆلەى ئەوھى ئى دەسەند). {تاج/۳، زنجیرە: ۹۰، ژمارە: ۳۱۳۱ + ریاض/۲/۱۷۶، زنجیرە: ۷۵، ژمارە: ۶۴۴ ج/۲ = چاپى دووھم}.

۱۲۰۸) پېغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن) ئەوھەندە لەشەو نوێژا راوہستابوو، ھەردوو پىتى پەنەما بوو. (۷۰۵۵ - ۷۰۵۷)
 باب: صَلَاتِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) حَتَّى انْتَفَخَتْ قَدَمَاهُ وَقَوْلُهُ: أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا
 ۱۵۴۷- عَنْ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) صَلَّى حَتَّى انْتَفَخَتْ قَدَمَاهُ، فَقِيلَ لَهُ: أَتَكْلِفُ هَذَا وَقَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ؟ قَالَ: «أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا». {الحديث: ۷۰۵۵ = . تجريد البخارى/۱، رقم: ۵۶۳ = ۱۱۳۰، ۴۸۳۶، ۶۴۷۱. ترمذى. صلاة: ۴۱۲. نسائى. صلاة: ۱۴۱۹. تحفة الأشراف: ۱۱۴۹۸}:

موغیرەى كورپ شوعبە (رەزى خۇداى ئى بىن) فەرەمۇوى: پېغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن) ئەوھەندە لەشەو نوێژا بەپىوہ راوہستابوو، ھەردوو قاجى، يا ھەردوو لاقى پەنەما بوون!

ياران (رەزى خۇدايان ئى بىن) عەرزىان كرد: ئەى خۆشەويستى خودا! بۆجى ئەوھەندە خۆت ماندوو دەكەى، خۆ تۆ خودا لە گوناھى بەرودوات خۆش بوو، كەواتەبۆ وا لەخۆت دەكەى؟ ئەویش (دروودى خۇداى لەسەر بىن) فەرەمۇوى: (ئەدىى نابى كەمنىش

بهندهیه کی ستایشکارو عهبدیکی سوپاس گوزاریم؟). {تاج/۱، زنجیره: ۱۸۱، ژماره: ۹۷۱. چاپی چوارهم} + {ریاض/۱، زنجیره: ۱۱، ژماره: ۹۸}.

روونکردنهوه:

ئه‌بو حومهیدی ئه‌ل-ساعیدی (رمزای خودای ئی بن) هاوه‌لیکی ناوداری پیغه‌مبه‌ره، ناوی عه‌بدوره‌حمانی کوری سه‌عه‌ده، ئه‌نصاریه، خه‌لکی مه‌دینه‌یه، ئاماده‌ی جه‌نگی ئو‌خودو مه‌ل‌به‌ندو شه‌رگا‌کانی دوا‌ی ئو‌خود بوو، له‌خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ردا، له‌دژی بب‌او‌مه‌ران، له‌پیا‌وانی سه‌حیحه‌ینه، واته: له‌و سه‌حابانه‌یه که گیرانه‌وه‌یان له سه‌حیحی بو‌خاری و له سه‌حیحی موس‌لیمدا هه‌یه، له‌کو‌تایی جین‌شینی مو‌عاوییه‌دا فه‌وتی کردووه (رمزای خودای ئی بن).

۱۲۰۹) فه‌رمایشتی پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بن): من پیشه‌نگی ئی‌وه‌م له‌سه‌ر جه‌وزی که‌و‌په‌ر. (۵۹۲۴ - ۵۹۵۸)

بَاب: قَوْلُ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ
۱۵۴۸- عَنْ جُنْدَبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «أَنَا فَرَطُكُمْ عَلَى الْحَوْضِ». {الحديث: ۵۹۲۴ = ۵۹۲۱ فم. بخاری. رقاق: ۶۵۸۹. تحفة الأشراف: ۳۲۶۵}:

جون‌دوب (رمزای خودای ئی بن) فه‌رمووی: به‌گو‌یی خو‌م له‌زاری پیر‌ۆزی پیغه‌مبه‌رم بیست ده‌یفه‌رموو: (من پی‌شه‌روی ئی‌وه‌م بو‌سه‌ر جه‌وزی که‌و‌شه‌ر، هه‌تا به‌رله‌وه‌ی که‌ئیه‌و بێن بو‌ئهو‌ی من ریکی بخه‌م بو‌تان). {تاج/۵، زنجیره: ۱۲۶، ژماره: ۵۶۷۵، ۵۶۷۶}.

۱۲۱۰) جه‌وزه‌که‌ی پیغه‌مبه‌رو با‌سی که‌وره‌یه‌که‌ی و رو‌یشتی نه‌ته‌وه‌ی ئی‌سلام بو‌سه‌ری. (۵۹۲۴ - ۵۹۵۸)

بَاب: فِي حَوْضِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَعَظْمِهِ وَوُرْدُ أُمَّتِهِ
۱۵۴۹- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: رَسُلُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «حَوْضِي مَسِيرَةُ شَهْرٍ، وَزَوَايَاهُ سَوَاءٌ وَمَاؤُهُ أَبْيَضُ مِنَ الْوَرَقِ،

وَرِيحُهُ أَطْيَبُ مِنَ الْمِسْكِ، وَكِيْزَانُهُ كُنْجُومِ السَّمَاءِ، فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَا يَظْمَأُ بَعْدَهُ أَبَدًا»،
 قَالَ: وَقَالَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ): «إِنِّي عَلَى الْحَوْضِ حَتَّى أَنْظُرَ مَنْ يَرِدُ عَلَيَّ مِنْكُمْ، وَسَيُؤْخَذُ أَنْاسٌ دُونِي فَأَقُولُ:
 يَا رَبِّ مَنْنِي وَمِنْ أُمَّتِي، فَيَقَالَ: أَمَّا شَعَرْتَ مَا عَمِلُوا بِعَدِّكَ، وَاللَّهِ مَا بَرَحُوا بِعَدِّكَ
 يَرْجِعُونَ عَلَى أَعْقَابِهِمْ، قَالَ: فَكَانَ ابْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ يَقُولُ: اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوْذُ بِكَ أَنْ تَرْجِعَ عَلَيَّ
 أَعْقَابَنَا أَوْ أَنْ نَفْتَنَ عَنْ دِينِنَا». {الحديث: ٥٩٢٨ = ٥٩٢٧ ف.م. بخارى. رفاق: ٦٥٩٣،
 ٧٠٤٨. تحفة الأشراف: ١٥٧١٩} :

داوود فهرمووی: نافعی کوری عومەر فهرمووی: ئیبنو ئەبی مولهیکه
 فهرمووی: عهبدوللای کوری عهمری کوری عاص (رهزای خودا له خووی و له باوکی
 بئ) فهرمووی: پیغه مبهەر (دروودی خودای له سهەر بئ) فهرمووی: (حهوزی کهوثره م پانییه کهی
 یه که مانگه رییه، ههروا درێژییه کهی چونکه نیوانی گۆشهکانی یه کهسانه به یه کهتری،
 ئاوه کهی له زیو سپیتره، بۆنی له بۆنی میسک خوشره، ژماره ی سورا حیهی کهانی سهری
 که موسولمانان ئاویان پئ نۆش ده کهن وه که ژماره ی ئەستیره ی ئاسمان وان،
 هه رکهسی لئی نۆش بکا، هه تا هه تایه توونی نابئ).

ئیبنو ئەبی مولهیکه، ئەم فهرموودهیه ی تریشی له باره ی حهوزی کهوثره وه،
 له ئەسمائی کچی ئەبویه کهروه گێراوه ته وه وه فهرمووی: ئەسماء فهرمووی:
 پیغه مبهەر (دروودی خودای له سهەر بئ) فهرمووی: (بو خو م له سهەر حهوزی کهوثره چاوه پروانتان
 ده کهم، هه تا بزانه کامانه تان دین بۆلام و ده بن به میوانم له سهەر ئەو حهوزه، بو
 نۆشکردنی ئاوه کهی، کهسانی له من دانه برپین و جیا یان ده که نه وه له میوانه کانه و
 ناهیلن له ئاوه کهی نۆش بکهن، منیش عهرز ی خودای گه و ره ده کهم و ده لیم: ئەی
 بهروه ردگاری گه و ره! خو ئەمانه له من و له ئۆمه تی من، ئیتر بۆچی فریشته کان
 ریگه یان پئ نادهن که بپن بۆ سهەر حهوزه کهم و له ئاوه کهی بخۆنه وه؟ له وه لاما پیم
 ده گوتری: ئەدی تۆ نازانی ئەمانه له پاش تۆ چی کاریکی ناشیرینیان کردوه:
 به خودا ئەمانه ی کهوا ریگه یان پئ نادری که بپن بو خزمه تت، بۆ سهەر حهوزی

کهوثر، بۆ نۆشکردن له ئاوهکهی کهدهبی به کلیلی رزگاری ههتا ههتایی، ئهمانه لهپاش مه‌رگی تۆ یه‌کسه‌ر پاشگه‌ز بوونه‌ته‌وه‌و له ئایین هه‌لگه‌راونه‌ته‌وه‌.

راوی ده‌فه‌رموی: جاران له‌کاتی گێرانه‌وه‌ی ئه‌م فه‌رمووده‌یه‌دا له‌دوايه‌وه‌ ئیبنو ئه‌بی موله‌یکه‌ ده‌یفه‌رموو: خودایه‌! ئیمه‌ په‌نا ده‌گرین به‌ په‌نای تۆ، که‌ خوا نه‌خواست له‌ ئایینی پی‌رۆزی ئیسیلام پاشگه‌ز ببینه‌وه‌، یا تووشی ئا‌زاوه‌و سه‌ر لی‌شی‌وانی ئایینی ببین). {تاج/۱، زنجیره‌: ۹، ژماره‌: ۶۹ + تاج/۴، زنجیره‌: ۸۶، ژماره‌: ۴۲۲۸ هه‌تا ۴۲۳۱} + {تاج/۵، زنجیره‌: ۱۲۶۰، ژماره‌: ۵۶۷۵ هه‌تا ۵۶۸۹} + {تج‌رید/۵/۲۹۵، رقم: ۲۰۴۱ = ۶۵۸۷ فتح الباری}.

۱۵۵۰- عَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهَبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «حَوْضُهُ مَا بَيْنَ صَنْعَاءَ وَالْمَدِينَةِ»، فَقَالَ لَهُ الْمُسْتَوْدُ: أَلَمْ تَسْمَعْهُ قَالَ: «الْأَوَانِي»؟ قَالَ: لَا، فَقَالَ الْمُسْتَوْدُ: تَرَى فِيهِ الْآنِيَةَ مِثْلَ الْكَوَاكِبِ. {الحديث: ۵۹۳۸ = ۵۹۳۷ فم. تج‌رید/۵، رقم: ۲۰۴۲ = ۶۵۹۱ فتح الباری. تحفة الأشراف: ۳۲۸۷}.

حاریشه‌ی کوری وه‌هب (ره‌زای خودای لی‌بن) فه‌رمووی: بیستم له‌ پی‌غه‌مه‌به‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) ده‌یفه‌رموو: (حه‌وزی کهوثره‌ی من له‌ سه‌نه‌عای یه‌مه‌نه‌وه‌ هه‌تا مه‌دینه‌ ده‌بی).

موسته‌و‌ریدی کوری شه‌ددادی کوری عه‌مه‌ر، که‌خۆی و باوکی هاوه‌لی پی‌غه‌مه‌به‌ر بوون فه‌رمووی پی‌ی: ئه‌ی لی‌ت نه‌بیستوه‌ که‌باسی په‌رداخو پی‌اله‌و سورا‌حیه‌کانی سه‌زی بکات؟ حاریشه‌ فه‌رمووی: نه‌ه‌. موسته‌و‌رید فه‌رمووی: (ده‌ی به‌قه‌د ئه‌سته‌یره‌ی ئاسمان قاپو ده‌فری وا له‌سه‌ر). {تاج/۵، زنجیره‌: ۱۲۷، ژماره‌: ۵۶۸۱ ج/۴ = چاپی چواره‌م}.

۱۵۵۱- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِنَّ أَمَامَكُمْ حَوْضًا مَا بَيْنَ نَاحِيَّتَيْهِ كَمَا بَيْنَ جَبَا وَأُدْرَحَ». وَفِي رِوَايَةٍ: قَالَ عُبَيْدُ اللَّهِ: فَسَأَلْتُهُ - يَعْنِي نَافِعًا - فَقَالَ: قَرَيْتَيْنِ بِالشَّامِ، بَيْنَهُمَا مَسِيرَةُ ثَلَاثِ لَيَالٍ، وَفِي رِوَايَةٍ:

ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ. {الحديث: ۵۹۴۱، ۵۹۴۲ = ۵۹۴۰، ۵۹۴۱ فتح الملهم = فم = ف.م، تجريد البخاری / الترجمة الكردية المجلد/ ۵، رقم: ۲۰۳۹ = ۶۵۷۷ فتح الباری}:

ئیبنو عومەر (رمزای خودای ئی بێ) فەرمووی: پیڤه مبهەر (دروودی خودای له سهر بێ) فەرمووی: (حه وزی له دەرگای به هه شتا وا له پێشخانه وه، له جهر بانه وه ههتا نه زروح ده بێ) له گێرانه وه ديه كا: (حه وزه كه ی من له دەرگای به هه شتا وا له پێشخانه وه له جهر بانه وه ههتا نه زروح ده بێ). له گێرانه وه ديه كا: عوبه يدوللا فەرمووی: له نافعیم پرسی: ئه م دوو شاره له كوین؟ فەرمووی: (دوو ئاوايين وان له شام، نیوانیان سی شهو ریگایه، له گێرانه وه ديه كا: سی رۆژه رییه). {تاج/ ۵، زنجیره: ۱۲۷، ژماره: ۵۶۸۰}.

۱۵۵۲- عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «أَلَا إِنِّي فَرَطْتُ لَكُمْ عَلَى الْحَوْضِ، وَإِنْ بَعْدَ مَا بَيْنَ طَرَفَيْهِ كَمَا بَيْنَ صَنْعَاءَ وَأَيْلَةَ، كَأَنَّ الْأَبَارِيقَ فِيهِ النُّجُومُ». {الحديث: ۵۹۵۷ = ۵۹۵۷ فم}:

جابیری کوپی سه مووره (رمزای خودای ئی بێ) فەرمووی: پیڤه مبهەر (دروودی خودای له سهر بێ) فەرمووی: (بیداربێ! که من پێشپهروی ئیوهم له سهر حه وزی کهوثر، دووری نیوانی ئه م کهناری ههتا ئه و کهناری، وهك دووری نیوانی صه نعاو ئه یله وایه، سورا حیه کانی سه ری له زویدا ده لێی ئه ستیره ی ئاسمان). {تاج/ ۵، زنجیره: ۱۲۷، ژماره: ۵۶۸۲ ج/ ۴}.

۱۵۵۳- عَنْ أَبِي ذَرٍّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا آيَةُ الْحَوْضِ؟ قَالَ: «وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَا تَبِيَّتُهُ أَكْثَرُ مِنْ عَدَدِ نَجُومِ السَّمَاءِ وَكَوَاكِبِهَا، أَلَا فِي اللَّيْلَةِ الْمُظْلَمَةِ الْمُصْحَبِ آيَةُ الْجَنَّةِ مَنْ شَرِبَ مِنْهَا لَمْ يَظْمَأْ، آخِرَ مَا عَلَيْهِ يَشْخَبُ فِيهِ مِيزَابَانِ مِنَ الْجَنَّةِ، مَنْ شَرِبَ مِنْهُ لَمْ يَظْمَأْ، عَرْضُهُ مِثْلُ طُولِهِ مَا بَيْنَ عَمَّانَ إِلَى أَيْلَةَ مَاؤُهُ أَشَدُّ بَيَاضًا مِنَ اللَّبَنِ، وَأَحْلَى مِنَ الْعَسَلِ». {الحديث: ۵۹۴۵ = ۵۹۴۴ فم}:

ئهبو زهر (رمزای خودای ئی بێ) فەرمووی: گوتم: ئه ی پیڤه مبهیری خودا! قاپو قاچاخی سهر حه وزه که ی تو جیه؟ فەرمووی: (سویندم به و که سه ی که گیانی موحه مبه دی به دهسته، ژماره ی ئه و قاپو قاچاخ و سوراخی و پیاله و جام و په رداخانه ی که وان

لهسه‌ری، له ژماره‌ی نه‌ستیره‌ی ئاسمان زیاتره، له تاریکه شه‌ودا، که ئاسمان سایه‌قه‌ی سامال بئ، هه‌موو حاجه‌تی به‌هه‌شتن، له‌به‌رئه‌وه هه‌رکه‌سێ پێیان بخواته‌وه، ئیتر هه‌تا هه‌تایه جاریکی تر تینووی نابێ، له به‌هه‌شته‌وه دوو پلووسک ده‌رژیه‌ ناوی، پانییه‌که‌ی به‌قه‌د درێژییه‌که‌یه‌تی، له عه‌ممانه‌وه تا ئه‌یله ده‌بێ، ئاو‌ه‌که‌ی له‌شیر سپی تره‌و له هه‌نگوین شیرینه‌ره). {تاج/۵، زنجیره: ۱۲۷، ژماره: ۵۶۸۲ چ/۴}.

۱۵۵۴- عَنْ ثَوْبَانَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِنِّي لَبِعُقْرِ حَوْضِي أَذُودُ النَّاسَ لِأَهْلِ الْيَمَنِ، أَضْرِبُ بِعَصَايَ حَتَّى يَرْفُضَ عَلَيْهِمْ»، فَسُئِلَ عَنْ عَرَضِهِ؟ فَقَالَ: «مِنْ مَقَامِي إِلَى عَمَّانَ»، وَسُئِلَ عَنْ شَرَابِهِ؟ فَقَالَ: «أَشَدُّ بَيَاضًا مِنَ اللَّبَنِ، وَأَحْلَى مِنَ الْعَسَلِ، يَغْتُ فِيهِ مِيزَابَانِ، يَمْدَانِهِ مِنَ الْجَنَّةِ، أَحَدُهُمَا مِنْ ذَهَبٍ، وَالْآخَرُ مِنْ وَرَقٍ». {الحديث: ۵۹۴۶ = ۵۹۴۵}:

ئه‌وبان (ره‌زای خودای ئی بئ) فه‌رمووی: پێغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ) فه‌رمووی: (به‌خودی خۆم له‌به‌رپانی هه‌وزه‌که‌مدا راده‌وه‌ستم، گوری گوری له‌و خه‌لکه‌ ده‌که‌م و به‌دار دووریان ده‌خه‌مه‌وه‌و درپان پێ ده‌ده‌م، له‌به‌ر خاتری خه‌لکی یه‌مه‌ن و نو‌ره‌ برپان بۆ ده‌که‌م، هه‌تا له‌پێشا ئه‌وان لێی بخۆنه‌وه، له‌پاداشی ئه‌وه‌دا، که له‌جیه‌انا له‌پێش پێشه‌وه‌ باوه‌رپان هێناوه، لێی پرسیار کرا: ئه‌و هه‌وزه‌ی تۆ چه‌نده‌ پانه؟ فه‌رمووی: (لێره‌وه‌ تا عه‌ممان ده‌بێ). له‌باره‌ی چۆنیی ئاو‌ه‌که‌شیه‌وه‌ لێیان پرسێ؟ فه‌رمووی: (له‌شیر سپیی تره‌، له هه‌نگوین شیرینه‌ره، دوو پلووسکی له به‌هه‌شته‌وه‌ تی ده‌رژێ، یه‌کیکیان له‌زی‌ره، یه‌کیکیان له‌زی‌وه، له‌ئاوی به‌هه‌شت ئه‌و دوو پلووسکه‌ ئاو بۆ هه‌وزی که‌وه‌ته‌ری من دینن). {تاجم، ۵، زنجیره: ۱۲۷، ژماره: ۵۶۸۵}.

۱۵۵۵- عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) خَرَجَ يَوْمًا فَصَلَّى عَلَى أَهْلِ أُحُدٍ صَلَاتَهُ عَلَى الْمَيِّتِ، ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَى الْمَنْبَرِ فَقَالَ: «إِنِّي فَرَطُ لَكُمْ، وَأَنَا شَهِيدٌ عَلَيْكُمْ، وَإِنِّي وَاللَّهِ لَأَنْظُرُ إِلَى حَوْضِي الْآنَ، وَإِنِّي قَدْ أُعْطِيتُ مَفَاتِيحَ خَزَائِنِ الْأَرْضِ، أَوْ مَفَاتِيحَ الْأَرْضِ، وَإِنِّي وَاللَّهِ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تُشْرِكُوا بَعْدِي

وَلَكِنْ أَخَافُ عَلَيْكُمْ أَنْ تَتَنَافَسُوا فِيهَا». {الحديث: ۵۹۳۲ = ۵۹۳۱ ف.م. تجريد البخارى = الترجمة الكردية/ ۲، رقم: ۶۴۱ = ۱۳۴۴، ۳۵۹۹، ۴۰۴۲، ۴۰۸۵، ۶۴۲۶، ۶۵۹۰}:

عوقبەى كورى عامير (رهزاي خوداي لى بىن) فەرمووى: رۆژى پېغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بىن) لەپاش ھەشت سالى، لەشەھىدبوونى شەھيدانى جەنگى ئوھود، لەمال دەرجوو، رۆيشت نويزى مردووى لەسەر شەھيدانى غەزاي ئوھود كرد، لەپاشا گەراپەوھە بۆ مەدينە، رۆيشتە سەر دوانگەكەو، وەك خواحافىزى لە زىندوان و مردوودان بكا، فەرمووى: (خۆم بەرايى و پېشەرەوتانم، لەپېش گەلى ئىسلامى خۆمەوھە دەپۆم، تا ئەوان دېن خۆم ھەوزى كەوتەريان بۆ ئامادە دەكەم خۆم چاودېرم بەسەر تانەوھە، لەھەردوو جىھاندا كەردەوھەكانى ئۆدەم پىن نىشان دەدرى و لە قيامەتیشا شاھەتيتان بۆ دەدەم، سوپىندەم بەخودا مەن ئۆيىستاكە لەم چەركە ساتەدا، ھەوزى كەوتەر، كە ھەوزى تايبەتى خۆمەو ژوانگەى خۆم و ئۆمەتمەو پېشوازيى ئۆمەتمەى لەبەھەشتا لەسەر دەكەم، ئائىستا ئەو ھەوزەم وا لەبەر چاوم، بەچاوى سەر تەماشاي دەكەم، بېگومان كەيلەكانى گەنجىنەكانى زەوى ھەمووى خەلات كراون بەمەن) يا فەرمووى: (كەيلەكانى زەوى دراون بەمەن، كەواتە: زوو يا درەنگ گەلى ئىسلام دەست دەگەرن بەسەر ئەو ولاتانەدا، بەخودا تازە مەن مەترسىم لەوھە نەماوھە كە ئۆدە، خوا نەخواست، لەپاش مەرگى مەن بچنەوھە سەر بىتپەرستى و فرە خودايى و شتى تىرى واو دەست بكەنەوھە بە بىتپەرستى، بەپشتى خودا شتى وا تازە لە تىكراى ئۆمەتمەم روونادات، تاك و تەرايش ئەو بايەخەى نىيە، بەلام مەترسى ئەوھەم لىتان ھەيە كە ئۆدەيش وەك نەتەوھەكانى تىرى پېشىن، كە لەسەر پىرو پىتى جىھان، لەناو خۆتانە خۆتان بۆنەوھەو بچن بەگىزى يەكتىداو تىك بەربىن و لەناوبچن، وەك چۆن ئەوان لەسەر شتى وا فەوتان و لەناوچوون!).

عوقبە فەرمووى: ئەمە لەئاخر سالى ژيانيدا بوو، وە ئەو جارە دواجار بوو كە پېغەمبەر لەسەر مەنبەر بىيەنم. {تاج/ ۵، زنجىرە: ۱۲۶، ژمارە: ۵۶۷۶ ج/ ۴} + {تاج/ ۳، زنجىرە: ۱۱۲، ژمارە: ۳۱۸۷}.

۱۲۱۱) باسی سیفہ تو نیشانہ و ہاتن و تہ مہنی پیغہ مہر (دروودی خودای لہسہر

بی). (۶۰۴۸ - ۶۰۴۶)

بَابُ: فِي صَفَةِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَمَبْعَثِهِ وَسِنِّهِ

۱۵۵۶- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لَيْسَ بِالطَّوِيلِ الْبَائِنِ، وَلَا بِالْقَصِيرِ، وَلَيْسَ بِالْأَبْيَضِ الْأَمْهَقِ، وَلَا بِالْأَدَمِ، وَلَا بِالْجَعْدِ الْقَطَطِ وَلَا بِالسَّيْطِ، بَعَثَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى رَأْسِ أَرْبَعِينَ سَنَةً، فَأَقَامَ بِمَكَّةَ عَشْرَ سِنِينَ، وَبِالْمَدِينَةِ عَشْرَ سِنِينَ، وَتَوَفَّاهُ اللَّهُ عَلَى رَأْسِ سِتِّينَ سَنَةً وَلَيْسَ فِي رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ عِشْرُونَ شَعْرَةً بَيْضَاءَ). {الحديث: ۶۰۴۲ = ۶۰۴۴ فم}:

ئەنەسى كورى مليك (رمزای خودای بی) فەر مووی: پیغە مہر (دروودی خودای لہسہر بی)

پیاویکی دەستەى مام ناوەندى بوو، نەزۆر درێژو نەزۆر كورت بوو، رەنگى سىو سوور بوو، بەلام نەك سىپىيەكى سادەى بى تام، سەوزەيش نەبوو، قزىشى نە لووليكى كرژبوو، وە نەخاويكى تەواو خاويش بوو كە خودا كردى بە پيغە مەهر و سرووش (وەحى)ى بۆ نارد، تەمەنى چل سال بوو، دە سال مايه وە لە مەككە لەو ماوهيدا سرووشى بۆ دەهات، وە لەمەدينەيش هەروەها دە سالى تر مايه وەو سرووشى بۆ دەهات، وە كاتى كە گيانى پاكي سپارد، تەمەنى شەست سال بوو، هەمووى بيست مووى سى لەسەر و ريشيا نەبوو). {بەروانە: ژمارە: ۱۵۹۵ + ژمارە: ۱۵۹۲ لەم پەرەو كەوا لەدواو، لەزنجيرە: ۱۲۳۶}. {تاج/۳، زنجيرە: ۸۳، ژمارە: ۳۰۸۴ ج/۴ = چاپى چوارەم}.

۱۵۵۷- عَنْ الْبَرَاءِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) رَجُلًا مُرْبُوعًا بَعِيدَ مَا بَيْنَ الْمَنْكِبَيْنِ، عَظِيمَ الْجُمَةِ إِلَى شَحْمَةِ أُذُنَيْهِ، عَلَيْهِ حَلَةٌ حُمْرَاءُ، مَا رَأَيْتُ شَيْئًا قَطُّ أَحْسَنَ مِنْهُ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ). {الحديث: ۶۰۸۱ = ۶۰۱۹ فم. تجريد/ ۱۰۴/ ۴، رقم: ۱۴۱۸ = ۳۵۵۱، ۵۸۴۸، ۵۹۱۰. أبو داود. لباس: ۴۰۷۲. ترمذی. أدب: ۲۸۱۱ م. نسائی. الزينة: ۵۲۴۷. تحفة الأشراف: ۱۸۶۹}:

بەرەاء (رمزای خودای بی) فەر مووی: پیغە مہر (دروودی خودای لہسہر بی) بالاً ناہندی بوو، نە قووچیکى نافۆلاو نە کورته بنەیهکی بى تام بوو، سینگو ناوشانى پان بوو، قزە

سهری زورو پربوو جاری وادهبوو قزی دهیدا له نهرمه‌ی هه‌ردوو گوچک‌ه‌ی! جاری دیم دهستی جلی سووری له‌به‌ردا بوو، هه‌رگیز له‌ژیانی خو‌ما شتی‌کم نه‌دیوه، یا که‌سی‌کم نه‌بینیوه که‌ ئاوا وه‌ک پی‌غه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) جوان و نازدار بی!). {تاج/۳، زنجیره: ۸۲، ژماره: ۳۰۸۵ ج/۴}.

روونکردنه‌وه:

۱- قسه‌ی راست ئه‌وه‌یه، که‌ کاتی پی‌غه‌مبه‌ر وه‌فاتی کردوو ته‌مه‌نی شه‌ست و سئ ساڵ بووه، نه‌ک شه‌ست ساڵ.

۲- ماوه‌ی ریساله‌که‌ی و پی‌غه‌مبه‌رایه‌تییه‌که‌ی بیست و سئ ساڵ بووه، نه‌ک بیست ساڵ.

۱۵۵۸- عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَمَا عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ رَجُلٌ رَأَاهُ غَيْرِي، قَالَ فَقُلْتُ لَهُ: فَكَيْفَ رَأَيْتَهُ؟ قَالَ: كَانَ أْبْيَضَ مَلِيحًا مُقَصِّدًا. قَالَ مُسْلِمٌ بْنُ الْحَجَّاجِ: مَاتَ أَبُو الطُّفَيْلِ سَنَةَ مِائَةٍ، وَكَانَ آخِرَ مَنْ مَاتَ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ). {الحديث: ۶۰۲۵ = ۶۰۲۶ فم}:

ئه‌بو طوفه‌یل (ره‌زای خودای ئی بی) فه‌رمووی: له‌سه‌ر رووی زه‌وی بی‌ج‌گه‌ له‌خۆم که‌سی تر نه‌ماوه له‌سه‌ر رووی زه‌وی، که‌ پی‌غه‌مبه‌ری دی‌بی (دروودی خودای له‌سه‌ر بی). گو‌تیان: تو‌ که‌دیوته، بو‌مان باس بکه‌ که‌ ره‌نگ و روو شی‌وه‌ی چۆن بو‌وه؟ فه‌رمووی: سو‌ورو سپی‌یه‌کی نازداری شی‌وه‌ شیرین بوو، له‌شو لاری‌کی ناس‌ک و نازداری ریک و پیک و ناسایی هه‌بوو). ئی‌مامی موس‌لیمی کوری هه‌ج‌ج‌ا که‌ دانه‌ری سه‌حیحی موس‌لیمه‌ (ره‌زای خودای ئی بی) ده‌فه‌رموئ: ئه‌بو طوفه‌یل سائی سه‌دی کو‌چی مردوو، وه‌ دواترین که‌س بو‌وه له‌ هاوه‌لانی پی‌غه‌مبه‌ر که‌مردوو!). {تاج/۳، زنجیره: ۸۳، ژماره: ۳۰۸۸}.

روونکردنه‌وه:

ئه‌بو طوفه‌یل ناوی عامیری کوری واثیله‌ بوو، به‌خزمه‌ت پی‌غه‌مبه‌ر که‌یشتوو، چه‌ند فه‌رمووده‌یی له‌ پی‌غه‌مبه‌ره‌وه‌ ده‌گیر‌یت‌ه‌وه، که‌ ئه‌م فه‌رمووده‌یه‌ی ئیره‌

يەكەيەنە، لە ئىستىعابدا دەفەر مۆى: سالى غەزاي ئوحوو لەدايك بوو، هەشت سالان بوو كە پىغەمبەر مردوو، لە كووفە نىشتە جى بوو، هەوا خواى ئىمامى عەلى بوو، لە هەموو شەركاكانى عەلىدا لەگەل عەلى بوو، سالى سەدى كوچى لە مەككە مردوو، تەمەنى سەد سال بوو، هەندى دەللىن: لەسەد تىپەريو، هەستىار (شاعىر) يكى جوان بوو، پياويكى ريزدارى مەزن بوو، حازر وەلام بوو، زۆر هوشمەند بوو، لەدەستەو هەوا خواى ئىمامى عەلى بوو، باوى عەلى دەدا بەسەر ئەبوبەكرو عومەردا، بەلام مەدحى جوانى ئەبوبەكرو عومەرى دەکرد، رەحمەتى دەنارد بو عوشمان (رەزاو رەحمەتى خودا لە هەموويان بى).

(۱۲۱۲) مۆرى پىغەمبەرايەتى. (۶۰۲۸ - ۶۰۳۷)

باب: فى خاتم النبوة

۱۵۵۹ - عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَدْ شَمِطَ مُقَدِّمَ رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ، وَكَانَ إِذَا ادَّهَنَ لَمْ يَتَبَيَّنْ، وَإِذَا شَعِثَ رَأْسُهُ تَبَيَّنَ، وَكَانَ كَثِيرَ شَعْرِ اللَّحْيَةِ. فَقَالَ رَجُلٌ: وَجْهُهُ مِثْلُ السَّيْفِ، قَالَ: لَا، بَلْ كَانَ مِثْلَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ، وَكَانَ مُسْتَدِيرًا، وَرَأَيْتُ الْخَاتَمَ عِنْدَ كَتِفِهِ مِثْلَ بَيْضَةِ الْحَمَامَةِ يُشْبِهُ جَسَدَهُ). {الحديث: ۶۰۳۷ = ۶۰۳۹ فم:}

جابىرى كورى سەمووره (رمزى خوداى ئ بى) فەرمووى: پىشەسەرو چالى چەناگەى پىغەمبەر (درودى خوداى لەسەر بى) هەنى بۆز بوو بوون، بەلام كە چەورى دەکرد بو زىيەكەى پىوە ديارنەبوو، بەلام كە قژەكەى دەزاكا، مووە سپىيەكان دەردەكەوتن، مووى ريشى پىبوو، پياوى گوتى: رووى وەك شمشىر ئاوا بىرقەدارو درىژو جوان بوو؟ فەرمووى: نە، وەك شمشىر نەبوو، بەلكوو گەلى لەوەيش جوانتر بوو، وەك خۆرو مانگ واخرو گەشو جوان بوو! مۆرى پىغەمبەرايەتيم بينى، بەناو شانیهو بوو، وینەى هیلکەى كۆتر وابوو، لەرەنگى جەستەى بوو). {تاج/۳، زنجیره: ۸۴، ژمارە: ۳۰۹۶ + زنجیره: ۹۲، ژمارە: ۳۱۳۸، ۳۱۳۷، ۳۱۳۹ چاپى چوارەم}.

١٥٦٠- عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: ذَهَبَتْ بِي خَالَتِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنَ أُخْتِي وَجَعَ، فَمَسَحَ رَأْسِي، وَدَعَا لِي بِالْبَرَكَةِ، ثُمَّ تَوَضَّأَ فَشَرِبْتُ مِنْ وَضُوئِهِ، ثُمَّ قُمْتُ خَلْفَ ظَهْرِهِ، فَنَظَرْتُ إِلَى خَاتَمِهِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ مِثْلَ زُرِّ الْحَجَلَةِ. {الحديث: ٦٠٤٠ = ٦٠٤٢ فم. تجريد البخارى، الترجمة الكردية ١/، رقم: ١٤١ = ١٩٠، ٣٥٤٠، ٣٥٤١، ٥٦٧٠، ٦٣٥٢}:

سائیبی کوری یه زید (رهزای خودای لی بئ) فهرمووی: پوورم خوشکی دایکم، بردمی بۆلای پیغه مبهەر (دروودی خودای لهسهر بئ) فهرمووی: ئەه ی پیغه مبههری خودا! ئەم خوشکه زایه م نه خو شه، پیغه مبههریش (دروودی خودای لهسهر بئ) دهستی هینا به سهر سهرمداو دوعاو نزای پیتو فهری بۆ کردم، ئەنجا دهست نویژی گرتو له ئاوه چۆری دهست نویژه کهیم بۆ مووفه رک خواردوه، ئەهوجا له پشتیه وه راوه ستام و سهیری مۆری پیغه مبههرايه تيم کرد، که بهناو شانیه وه بوو، وهک دوگمه ی پهرده کولله وابوو، یاخود وهک هیلکه ی کهو وابوو). {تاج/٣، زنجیره: ٩٢، ژماره: ٣١٣٧}.

١٥٦١- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَرْجَسَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: رَأَيْتُ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَأَكَلْتُ مَعَهُ خُبْزًا وَلَحْمًا (أَوْ قَالَ: ثَرِيدًا) قَالَ فَقُلْتُ لَهُ: أَسْتَغْفِرُ لَكَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)؟ قَالَ: نَعَمْ وَلَكَ، ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ: (وَأَسْتَغْفِرُ لِدُنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ)، قَالَ: ثُمَّ دُرْتُ خَلْفَهُ، فَنَظَرْتُ إِلَى خَاتَمِ النُّبُوَّةِ بَيْنَ كَتِفَيْهِ عِنْدَ نَاحِيَةٍ كَتِفِهِ الْيُسْرَى جُمْعًا عَلَيْهِ خِيْلَانٌ، كَأَمْثَالِ الثَّالِيلِ. {الحديث: ٦٠٤١ = ٦٠٤٣ فم}:

عاصم له عه بدوللای کوری سهر جیسه وه (رهزای خودایان لی بئ) فهرمووی: خو م پیغه مبههرم دیوه (دروودی خودای لهسهر بئ) وه نانو گوشتیشم لهگه ئیدا خواردوه، یا گوتی: نانو تریتم لهگه ئیدا خواردوه. عاصیم گوتی: پییم گوت: ئایا پیغه مبههر (دروودی خودای لهسهر بئ) پاراوه ته وه بۆت؟ فهرمووی: به لئ، بۆ تویش و بۆ هه موو موسولمانیکی تریش پاراوه ته وه، ئەهوجا بۆ پشتیوانی قسه که ی خو ی ئەم نایه ته ی خوینده وه: {وَأَسْتَغْفِرُ لِدُنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ - محمد - ٤٧/١٩}.

واته: داواى ليټوردن و تاوان پوښى لهخودا بکه، هم بؤ خوت و هم بؤ ههموو موسولمانى، بؤ نيرو ميان).

عبداللّاه فرموى: ټينجا له پښتیه وه سوورامه وه چاوم کهوت به موری پیغه مبهرايه تی، به ناو شانیه وه بوو، له شیوه ددهستی نووقاو و ابوو، خالیکی زوری پیوه بوو له چه شنی ورده بالووکه!). {تاج/۳، زنجیره: ۹۲، ژماره: ۳۱۳۹ ج/۴}.

روونکردنه وه:

۱- عه بدوللای کوری سهرجیس (رمزاو رهمه تی خودای ئی بی) له پیاوان (رجال) ی صه حیجی موسلیمه، له هاوډله بچکوله کانی پیغه مبهره، له به صره دائه نیشته، چهند فرموده ده کی له پیغه مبهره وه گیراوه ته وه، یه کی له فقهی ناوداره کانی عاصیمی نه حوده له. ټیمامی عه سقه لانی (رهمه تی خودای ئی بی) له ئیصابه دا ده فرموی: (صحابی صحیح السماع = هاوډلی پیغه مبهره، به شیوه دروست فرموده کی له پیغه مبهره بیستوه و گیراویه ته وه).

۱۲۱۲) شیوه دهمو چاوو پاژنه ی پیغه مبهره (دروودی خودای له سهر بی).

(۶۰۱۶ - ۶۰۲۷)

باب: صِفَةُ فِیْمِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَعَيْنِيهِ وَعَقِبِهِ

۱۵۶۲- عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ضَلِيعَ الْفَمِ، أَشْكَلَ الْعَيْنِ، مَنهُوسَ الْعَقِبَيْنِ. قَالَ: قُلْتُ لِسِمَاكِ: مَا ضَلِيعُ الْفَمِ؟ قَالَ: عَظِيمُ الْفَمِ، قَالَ: قُلْتُ: مَا أَشْكَلُ الْعَيْنِ؟ قَالَ: طَوِيلُ شَقِّ الْعَيْنِ. قَالَ: قُلْتُ: مَا مَنهُوسُ الْعَقِبِ؟ قَالَ: قَلِيلُ لَحْمِ الْعَقِبِ. {الحديث: ۶۰۲۴ = ۶۰۲۵ فم}:

جابری کوری سه مووره (رمزای خودای ئی بی) فرموى: پیغه مبهره (دروودی خودای له سهر بی)

دهمی گه وره بوو، که نیشانه ی رهوانبیزییه، چاودکانی قهوی و نه خشین و جوان بوو، پاژنه ی پیی که م گوشت بوو. شوعبه ده فرموی: عهرزی سیمای کوری حهریم کرد: ضه ليعول فهم واتای چیه؟ فرموى: دم گه وره، وتم: نهی نه شکه لول عهین

روونکردنهوه:

١٥٦٤- عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَبْيَضَ، قَدْ شَابَ، كَانَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) يُشَبِّهُهُ. {الحديث: ٦٠٣٤ = ٦٠٣٦ فم. تجريد البخارى بالكوردى/٤، رقم: ١٤١٣ = ٣٥٤٤، ٣٥٥٣. ترمذى. أدب: ٢٨٢، ٢٨٢٧. تحفة الأشراف: ١١٧٩٨}:

نهبو جوحه یفه (رمزای خودای لی بن) فهرمووی: پیغهمبه رم دیوه، پیاویکی سوورو سپی بوو، سه ری بۆز بوو بوو، چه سه نی کوری عه لی شیوه ی ته واو له پیغهمبه ر ده چی).
 ۱۲۱۶ (شیوه ی مووی پیغهمبه ر (دروودی خودای له سه ر بی). (۶۰۱۶ - ۶۰۲۷)

باب: صِفَةُ شَعْرِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

۱۵۶۵ - عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) كَانَ يَضْرِبُ شَعْرَهُ مَنَكَبَيْهِ. {الحديث: ۶۰۲۲ = ۶۰۲۳ فم. بخاریز لباس: ۵۹۰۳، ۵۹۰۴، نسائی. زینة: ۵۲۵۰}:

نه نهس (رمزای خودای لی بن) فهرمووی: گه لی جار قژی پیغهمبه ر (دروودی خودای له سه ر بی) دهیدا له هه ردوو سه ر شانه کانی). {تاج/۳، زنجیره: ۴۳، ژماره: ۲۸۶۳ ج/۴}.

۱۵۶۶ - عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ شَعْرُ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِلَى أَنْصَافِ أُذُنَيْهِ. {الحديث: ۶۰۲۳ = ۶۰۲۴ فم}:

نه نهس (رمزای خودای لی بن) فهرمووی: گه لی جار دریزی مووی سه ری پیغهمبه ر (دروودی خودای له سه ر بی) هه تا نیوه ی هه ردوو گو یچکه ی بوو). {تاج/۳، زنجیره: ۴۳، ژماره: ۲۸۶۴ ج/۴}.

۱۲۱۷ (پیغهمبه ر (دروودی خودای له سه ر بی) گه لی جار مووی سه ری شو ر ده کرده وه گه لی جار جیای ده کرده وه به ملاو لای سه ریدا. (۶۰۱۶ - ۶۰۲۷)

باب: فِي سَدْلِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) شَعْرُهُ وَفَرْقِهِ

۱۵۶۷ - عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: كَانَ أَهْلُ الْكِتَابِ يَسْأَلُونَ أَشْعَارَهُمْ، وَكَانَ الْمُشْرِكُونَ يَفْرُقُونَ رُءُوسَهُمْ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يُحِبُّ مُوَافَقَةَ أَهْلِ الْكِتَابِ فِيمَا لَمْ يُؤْمَرْ بِهِ، فَسَدَلَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) نَاصِيَتَهُ ثُمَّ فَرَّقَ بَعْدُ. {الحديث: ۶۰۱۶ = ۶۰۱۷ فم. تجرید/۴، رقم: ۱۴۲۱ = ۳۵۵۸، ۳۹۴۴، ۵۹۱۷. أبو اود. ترجل: ۴۱۸۸. نسائی. زینة: ۵۲۵۳. ابن ماجه. لباس: ۳۶۳۲. تحفة الأشراف: ۵۸۳۶}:

ئىبنو عەبباس (رمىزى خودايان ئى بن) دەفەرمۇي: پېغەمبەر (دروودى خودى لەسەر بىن) بۇ ھەرىشتى كە خودا فەرمانى پى نەكردايە، كە چۆنى بكا، ھەزى دەكرد كە موافەقەى خاوەن نامەكان بكا، خاوەن نامەكان چۆن ئەو شتە ئەنجام دەدن ئەویش ئاوا ئەنجامى دەدا، خاوەن نامەكانىش دەستوورىان وابوو قزى خۆيانيان بە دەورى سەريانا شۆر دەكردەو، بەلام ھاوبەش پەيداكرەكان (موشرىكەكان) دەستوورىان وابوو قزى خۆيانيان لەناوەراستى سەرياندا دەكرد بەدوو بەشەو و لايان دەدا بەم لاو لای سەرياندا، جا لەپىشدا پېغەمبەر (دروودى خودى لەسەر بىن) لەسەر دەستوورى خاوەن نامەكان پېشە سەرى خۆى شۆر دەكردەو بەبى لەتكردن، بەلام لەدوايىدا، قزى خۆى دەكرد بەدوو لەتەو و لای دىا بەملا و بەولای سەريدا). {تاج/۳، زنجىرە: ۴۳، ژمارە: ۲۸۶۵ چ/۴}.

روونكر دنەو:

۱- بەپى دەقى ئەم فەرموودەيە، دروستە كە رەفتارى جوان و باوى پەسەندى ناو كۆمەلى خاوەن نامەكان، بكرىن بەسەر مەشق و پېشىنە و چاويان ئى بكرى و پەپرەوى بكرىن، بەمەرجى كە لەبارەى ئەو شتەو دەقىكى رۆشن نەبى لە ياسا نامەى خۆمانا، كە بە پېچەوانەى ئەو شتەو بى، كەواتە زۆر لە رەفتار و باوى كۆمەلايەتى جوانى ناو كۆمەلگاكاني ناو رۆژئاواى ئەم سەردەمە، ئەگەر بكرىن بەسەر مەشق و پېشىنە و پەپرەو بكرىن كارى پەسەندە.

۲- لەھەمان كاتا، ئەم فەرموودەيە بەلگەيە لەسەرئەو: (كە پاراستن و زىندوو كردنەو و باوو نەرىت و خووى باشى ناو كۆمەلگای خۆت، با پەيوەندى بە ئايىنىشەو نەبى كارى رەوايە) ئەو تانى پېغەمبەر خۆى (دروودى خودى لەسەر بىن) كاتى گەلى عەرەبى خۆى ھەموو موسولمان بوون و رىزيان نەما بۇ ئايىنى بتپەرستى گەرايەو سەر باوى دامەزراوى ناو كۆمەلگای خۆى، كە عەرەبى سەردەمى خۆى بوون و موافەقەى قەومەكەى خۆى پى باشتر بوو لە موافەقەى خاوەن نامەكان، تەنانت ئەگەر ئەم گەرانەو و پېغەمبەرە، بۆسەر دەستوورى جارانى گەلەكەى، بە

وده‌جی و سرووشیش بی، هر به‌لگه‌یه له‌سهر ئه‌وه په‌پرده‌ی پیشینان له‌کاری ره‌وادا
کاری ره‌وايه.

بۆ پشتیوانی ئه‌م قسه‌یه، ئه‌مه‌تان عه‌رزده‌که‌م:

(له‌یاسا نامه‌ی خوادا، چه‌ند بنه‌مایێ بۆ برپاری شت چه‌سپاوه، وه‌ك عورفو
باوی جوانی ناو كۆمه‌ل و په‌پرده‌ی پیشینانی باش.... تاد). جا ئاله‌م روانگه‌یه‌وه که
له ئیسلامدا، وه‌ك له فیه‌قی ئاسانا ده‌فه‌رموئ: (یاسای سه‌ره‌کی بۆ ئه‌م برپاره ئه‌م
ده‌ستووریه که ده‌ئێ: هر گیانله‌به‌رئ عه‌رب به‌پاکی بزانی، چه‌لآله، مه‌گه‌ر
شه‌رع به‌حه‌رامی دابنێ!!).

هه‌روا له فیه‌قی ئاسانا، له‌قازی حوسه‌ینه‌وه راگوێز ده‌کا، که مه‌به‌ست له
عه‌رب کام عه‌ربه‌یه، ده‌ئێ: قازی حوسه‌ین ده‌فه‌رموئ: (مه‌به‌ست له‌وه که‌هه‌ر
گیانله‌به‌رئ عه‌رب به‌پاکی بزانی پاکه‌و چه‌لآله‌و هر گیانله‌به‌رئ عه‌رب به
پییسی بزانی پیسه، مه‌گه‌ر رای شه‌رع به‌ پیچه‌وانه‌وه بی، مه‌به‌ست له‌م عه‌ربه‌بانه،
که ده‌گه‌رو بایه‌خ بۆ برپاره‌کانیان هه‌یه عه‌ربه‌ی سه‌رده‌می پیغه‌مبه‌ر خۆیه‌تی).
{ب‌روانه: فیه‌قی ئاسان، به‌رگی دووهم، زنجیره: ۳۶۳، لایه‌ره: ۹۸۱ هه‌تا ۹۸۴}.

۱۲۱۸) چۆنیتی زه‌رده‌خه‌نه‌ی پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سهر بی). (۵۹۸۹)
بَاب: فِي تَبْسُمِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

سه‌باره‌ت به‌م بابه‌ته ب‌روانه فه‌رمووده‌که‌ی جابیری کوری سه‌مووره، که
له‌نامه‌ی نوێژدا، له زنجیره: ۲۵۷دا، له ژماره: ۳۶۲دا له‌پیشه‌وه رابورد. {تاج/۳،
زنجیره: ۸۷، ژماره: ۳۱۰۶ ج/۴}.

۱۲۱۹) شه‌رمو شکۆی پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سهر بی). (۵۹۸۶ - ۹۸۸)
بَاب: كَانَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا
۱۵۶۸- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا، وَكَانَ إِذَا كَرِهَ شَيْئًا عَرَفْنَاهُ فِي وَجْهِهِ.
{الحديث: ۵۹۸۶ = ۵۹۸۷ فم. تجريد البخاري/۴، رقم: ۱۴۲۵ = ۳۵۶۲، ۶۱۰۲، ۶۱۱۹}:

ئەبو سەئیدی خۇدری (رەزای خۇدای ئی بىن) فەر مووی: پېغەمبەر (دروودى خۇدای لەسەر بىن) بۆ
شەرم و شکۆ لە گەورە کچی ناو پەردە بەشەرم و شکۆتر بوو، تەنانەت ئەگەر حەزى
لەشتى نەبوايە، شەرمى دەکرد کەباسى بکا، بە روویا دەمانزانی کە حەزى لىی
نییە). {تاج/۳، زنجیرە: ۹۰، ژمارە: ۳۱۱۶ چ/۴}.

روونکردنەو:

بەلام ئەگەر ئەو شتەى کە حەزى لىی نەبوو، پىویستی بەراگەیاندن بووايە،
ئەو بەپى ئایەتى: {وَاللّٰهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ - الْأَحْزَاب - ۵۳/۳۳} بە
شێنەیی و بە هیمنانە رايدەگەیاند.

۱۲۲۰) بۆنى خۆشى پېغەمبەر و نەرم و نۆلى جەستەى. (۶۰۰۶ - ۶۰۰۸)

بَاب: طَيْبُ رَأْيَةِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَلَيْنَ مَسْهٍ

۱۵۶۹- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ) أَزْهَرَ اللَّوْنِ، كَانَ عَرَقُهُ اللَّوْلُو، إِذَا مَشَى تَكَفَّأً، وَلَا مَسِسَتْ دِيْبَاجَةً وَلَا حَرِيرَةً أَلَيْنَ
مِنْ كَفِّ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَلَا شَمَمْتُ مِسْكَةً وَلَا عَنْبَرَةً أَطِيبَ مِنْ رَائِحَةِ
رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ). {الحديث: ۶۰۰۸ = ۶۰۰۹ فم. تجريد البخارى/۴،
رقم: ۱۴۲۴ = ۳۵۶۱ = تجريد/۵۶۹ = ۱۱۴۱ فتح البارى}:

ئەنەسى كۆرى مالیک (رەزای خۇدای ئی بىن) فەر مووی: رەنگى پېغەمبەر سىو و سوور بوو،
گەش و نوورانى بوو، کە ئارەقى دەکرد، ئارەقەگەى دەتگوت گۆى مروارپپە، لەکاتى
رۆپیندا کە دەرویشت کەمى بەبەردا دەینواند، دەتگوت لەسەرەو خوارکەو دادەپەرئ!
و هەرگیزاو هەرگیز دەستم لەهیچ شتێ نەداو، نە دىباج و نە ئاوریشم و
نەشتى تر، کە وەك دەست و جەستەى پېغەمبەر (دروودى خۇدای لەسەر بىن) ئاوا نەرم و شلو
ناسک و نازدار بى!

و هە قەت قەت، بۆنى هیچ شتێکم نەکردوو، نەمیسک و نە عەنبەر و نەهیچى
تر، کە بۆنى لەبۆنى پېغەمبەر (دروودى خۇدای لەسەر بىن) خۆشتر بووبى!). {تاج/۳، زنجیرە:

۸۵، ژماره: ۲۰۹۷} + {تاج/۳، زنجیره: ۸۳، ژماره: ۳۰۹۲، ۳۰۹۱ + تاج/۳، زنجیره: ۸۳، ژماره: ۳۰۸۴}.

۱۵۷۰- عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) صَلَاةَ الْأُولَى، ثُمَّ خَرَجَ إِلَى أَهْلِهِ وَخَرَجْتُ مَعَهُ، فَاسْتَقْبَلَهُ وَلَدَانِ، فَجَعَلَ يَمْسَحُ خَدِّي أَحَدَهُمْ وَاحِدًا وَاحِدًا، قَالَ: وَأَمَّا أَنَا فَمَسَحَ خَدِّي، قَالَ: فَوَجَدْتُ لِيَدِهِ بَرْدًا أَوْ رِيحًا كَأَنَّمَا أَخْرَجَهَا مِنْ جُوتَةِ عَطَّارٍ). {الحديث: ۶۰۰۶ = ۶۰۰۷ فم}:

جابیری کوری سه مووره (رمزای خودای لی بن) فه رمووی: له گهل پیغه مبهردا (دروودی خودای لسهر بن) نوپزی نیوه پوم به کومهل (به جه ماعت) کرد، نه نجا پیغه مبهردا (دروودی خودای لسهر بن) روپشته وه بو ماله وهی و منیش له گه لیا چوومه وه، جا مندا لان هاتن به پیریه وه، پیغه مبه ریش (دروودی خودای لسهر بن) یه که یه که دهستی دهینا بهروومه تيانا، دهستی هینا به روومه تی منیشا. فه رمووی: دهستی وا فینک و بونی وا خوشه ویستی بوو دهتگوت کردوویه تی به قوتوی گولاو فروشا، یا له شووشه ی گولاوی هه لکیشاوه). {تاج/۳، زنجیره: ۸۵، ژماره: ۳۰۹۹ ج/۴}.

۱۲۲۱) ته نانهت له کاتی سه رماو سو له شدا که سرووش (وه حی) ده هات بو پیغه مبهردا (دروودی خودای لسهر بن) چوراوگه ی نارهق به ناو چاوانیدا خور خور ده هاته خواره وه. (۶۰۰۹ - ۶۰۱۶)

بَابُ عَرَقِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي الْبَرْدِ حِينَ يَأْتِيهِ الْوَحْيُ

۱۵۷۱- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: إِنْ كَانَ لَيُنْزَلُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي الْغَدَاةِ الْبَارِدَةِ ثُمَّ تَفِيضُ جَبْهُتُهُ عَرَقًا. {الحديث: ۶۰۱۲ = ۶۰۱۳ فم. تجريد/۱، رقم: ۲ = ۲، ۳۲۱۵. ترمذی. مناقب: ۳۶۳۴. نسائی. إفتتاح: ۹۳۳، ۹۳۴. تحفة الأشراف: ۱۶۸۴۹}:

عائیشه (رمزای خودای لی بن) ده فه رمووی: به خودا خوم پیغه مبهردا دیوه، له روژی سه رماو سو له دا، که سرووش (وه حی) ده هاته خواره وه بو، وا شه که تی ده کرد،

له وکاته دا که حاله تی سرووشه که بهری دهدا، چۆراوگهی ئاره ق به ناو چاوانیدا خور
 خور دهاته خواره وه). {تاج/۳، زنجیره: ۹۷، ژماره: ۳۱۴۴ ج/۴ = چاپی چواره م}.
 ۱۵۷۲- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا): أَنَّ الْحَارِثَ بْنَ هِشَامٍ سَأَلَ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): كَيْفَ يَأْتِيكَ الْوَحْيُ؟ فَقَالَ: «أَحْيَانًا يَأْتِينِي فِي مِثْلِ صَلَافَةِ الْجَرَسِ، وَهُوَ
 أَشَدُّ عَلَيَّ ثُمَّ يَفْصِمُ عَنِّي وَقَدْ وَعَيْتُهُ، وَأَحْيَانًا مَلَكٌ فِي مِثْلِ صُورَةِ الرَّجُلِ، فَأَعْيَى مَا
 يَقُولُ». {الحديث: ۶۰۱۳ = ۶۰۱۴ فم. تجريد/۱، رقم: ۲ = ۲، ۳۲۱۵ فتح الباری}:

عائیشه (همزای خودای لی بن) دهفه رموی: حاریشی کوری هیشام له پیغه مبهری پرسی،
 فهرمووی: ئەه ی پیغه مبهری خودا! سرووش چۆن بو دی؟ فهرمووی (دروودی خودای له سه ر بی)
 (که لی جار به وینه زرنکه ی زهنگ بۆم دی، ئەم جۆره یان سه خترین شیوهیه تی
 له لام، جا که فریشته ی سرووش، یان سرووشه که خوی، بهرم دهدا و باری له شم
 سووک ده بی و بارو دۆخی دابه زین و هاتنی سرووش ته وا و ده بی، ئیتر فریشته که
 هه رچی فهرمووه پیم دیته بهرم و ره وانمه و باش باش دهیزانمه و لیی تی ده گهم.
 زۆر جارانیش فریشته که (واته: جوبرائیل) له شیوه ی پیاویکا وه که ده حیه ی که لبی
 خوی دمرده خا بۆم و قسه م له گه ل ده کاو هه رچی دهفه رموی: وهری ده گرم و دیته
 بهرم و ره وانی ده که م). {تاج/۳، زنجیره: ۹۷، ژماره: ۳۱۴۴ ج/۴}.

۱۲۲۲) بایسی بۆنی خووشی ئاره قی پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بی).

(۶۰۰۹ - ۶۰۱۶)

بَابُ: طِيبُ عَرَقِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

۱۵۷۳- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: دَخَلَ عَلَيْنَا النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَ: عِنْدَنَا، فَعَرِقَ، وَجَاءَتْ أُمِّي بِقَارُورَةٍ فَجَعَلَتْ تَسْلُتُ الْعَرَقَ فِيهَا،
 فَاسْتَيْقِظَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَ: «يَا أُمَّ سُلَيْمٍ مَا هَذَا الَّذِي تَصْنَعِينَ؟»
 قَالَتْ: هَذَا عَرَقُكَ، نَجْعُلُهُ فِي طَبِينَا وَهُوَ مِنْ أَطْيَبِ الطِّيبِ. {الحديث: ۶۰۰۹ = ۶۰۱۰
 فم}:

ئەنەسى كۆرى مالىك (رمزى خۇداى ئى بىن) فەرموۋى: پېغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن) ھات بۇ مالمان، لەۋى سەرخەۋى نىۋەپۇ شكان، كە خەۋى ئى كەۋت ئارەقى دەردا، جا دايكم شووشەيەكى ھىناۋ بەدەستى ئارەقەكەى دائەلېسايە ناۋى، پېغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن) خەبەرى بۆۋە، فەرموۋى: (ئەى دايكى سولەيم! ئەۋەچى دەكەى؟) فەرموۋى: ئەمە ئارەقى تۆيە، دەيكەينە ناۋ گولۋى خۇمانەۋە، ئەم لە گولۋا گەئى بۆنى خۇشترە). {تاج/۳، زنجيرە: ۸۵، ژمارە: ۳۱۰۰ ج/۴}.

۱۲۲۲) خۇ موۋفەرك كىردن بە ئارەقى پېغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن).

(۶۰۰۹ - ۶۰۱۶)

باب: التَّبَرُّكُ مِنْ عَرَقِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

۱۵۷۴ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَدْخُلُ بَيْتَ أُمِّ سُلَيْمٍ فَيَنَامُ عَلَى فِرَاشِهَا، وَلَيْسَتْ فِيهِ. قَالَ: فَجَاءَ ذَاتَ يَوْمٍ فَنَامَ عَلَى فِرَاشِهَا فَاتَّيْتُ، فَقِيلَ لَهَا: هَذَا النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) نَامَ فِي بَيْتِكَ عَلَى فِرَاشِكَ، قَالَ: فَجَاءَتْ وَقَدْ عَرِقَ وَاسْتَنْقَعَ عَرَقُهُ عَلَى قِطْعَةِ أَدِيمٍ عَلَى الْفِرَاشِ، فَفَتَحَتْ عَتِيدَتَهَا فَجَعَلَتْ تُنَشِّفُ ذَلِكَ الْعَرَقَ فَتَعَصَّرُهُ فِي قَوَارِيرِهَا، فَفَزَعَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَ: «مَا تَصْنَعِينَ يَا أُمُّ سُلَيْمٍ؟» فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ نَرْجُو بَرَكَتَهُ لَصِيَّانَنَا. قَالَ: «أَصَبْتَ». {الحديث: ۶۰۱۰ = ۶۰۱۱ فم:}

ئەنەسى كۆرى مالىك (رمزى خۇداى ئى بىن) فەرموۋى: جاران گەئى جار، پېغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن) دەھات بۇ مالى ئوممو سولەيمى دايكم، كە ھاۋسەرى ئەبو طەلھەى زېبابم بوو، گەئى جار كە دايكم لەسەر نوپنەكەى خۇى نەبۋايە، پېغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن) لەسەر نوپنەكەى دايكم دەخەۋت، رۆزى پېغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن) ھات بۇ مالمان، دايكم لەمال نەبوو، پېغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن) لەسەر نوپنەكەى دايكم خەۋت، چوون بەدايكميان گوت: ئەى ئوممو سولەيم! پېغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن) تەشرىفى ھاتوۋە، بۇ مالتان، لەمالى ئىۋە لەسەر نوپنەكەى تۆ نووستوۋە، فەرموۋى: جا ئوممو سولەيم ھاتەۋە، تەماشای كرد پېغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن)

ئارەقچىكى زۆرى دەرداۋە، چۆراۋەتە سەر پارچەيى چەرم لەسەر نوپىنەكە، جا دايكەم ھەبگەكەيى كىردەۋەدە شووشەيەكى ئى دەرھىناۋ ئەۋ ئارەقەي بەشتى ھەل دەمىزى دەيگوشىيە ناۋ شووشەكانىيەۋە. جا پىغەمبەر (دروۋى خوداى لەسەر بى) لەخەۋەكەي راجەنىۋ فەرموۋى: (ئەۋە خەرىكى چىت ئەي دايكى سولەيم!) دايكەم فەرموۋى: قوربان! ئەي پىغەمبەرى خودا! بە ئومىدى پىرۋىزىۋ موۋفەركى بۆ مائالەكانمان ئەم ئارەقەي تۆ كۆدەكەينەۋە! فەرموۋى: (پىكاۋتە ئافەرىم بۆ خوت!). {تاج/۳، زنجىر: ۸۵، ژمارە: ۳۱۰۰}.

روونكر دىنەۋە:

يەكەم:- بۆ ۋەلامى چەند پىرسىيارىك ۋ تىگەيشتى تەۋاۋ لەم فەرموۋىدە پروانە ئەم جىگەيانە:

ا- تاجى كوردى بەرگى سىيەم، زنجىر: ۴۲، لاپەر: ۶۸۵، چاپى چوارەم، ژمارە: ۳۴۴۷، ۳۴۴۸ + لاپەر: ۷۰۴، زنجىر: ۵۴، ژمارە: ۳۴۸۵، ۳۴۸۶، ۳۴۸۷، ۳۴۸۸، ۳۴۸۹، ۳۴۹۰، ۳۴۹۱ + لاپەر: ۷۰۰، زنجىر: ۴۹، ژمارە: ۳۴۷۷، ۳۴۷۸.

ب- تەجىرىدى بوخارى، بەرگى سىيەم، لاپەر: ۳۲۴، ژمارە: ۱۲۰۰ = ۳۹۲۴ ژياننامەي ئوم حەرام پوورى ئەنەسى كوپى مالىك + بەرگى/۱، لاپەر: ۳۴، ژمارە: ۱۳ ژياننامەي ئەنەسى كوپى مالىك + بەرگى/۲، لاپەر: ۴۴، ژمارە: ۶۱۷ ژياننامەي ئەبو طەلحە.

ج- موختەسەرى صەحىجى بوخارى، ژمارە: ۲۲، ژياننامەي ئەنەسى كوپى مالىك.

دوۋەم:- كۆمەللى فەرموۋىدە شوپىنەۋارو بىسراۋى زانايان ھەيەكە دەگەنە رادەي تەۋاتور، ئەۋە دەچەسىپىنن كە خۆ پىرۋىزىكردن خۆ موۋفەركىكردن بە پاشماۋەدە شوپىنەۋارو ئاسارى پىغەمبەرانو پىياۋچماكان، كارى رەۋاۋ پەسەندە، بەمەرچى كە ئەۋە سەرنەكىشى بۆ ھاۋەل داناۋ شىرك بۆ خودا.

۱۲۲۴) نزیکی پیغهمبه (دروودی خودای لهسهر بی) له خه لک و پیرۆزی وه رگرتن لی. (۵۹۹۶ - ۵۹۹۸)

بَاب: فِي قُرْبِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مِنَ النَّاسِ وَتَبَرُّكِهِمْ بِهِ
 ۱۵۷۵- عَنْ أَنَسٍ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِذَا صَلَّى الْغَدَاةَ، جَاءَ خَدَمُ الْمَدِينَةِ بِأَنْيَتِهِمْ فِيهَا الْمَاءَ، فَمَا يُؤْتَى بِإِنَاءٍ إِلَّا غَمَسَ يَدَهُ فِيهَا، فَرُبَّمَا جَاءُوهُ فِي الْغَدَاةِ الْبَارِدَةِ فَيَغْمِسُ يَدَهُ فِيهَا. {الحديث: ۵۹۹۶ = ۵۹۹۷ فم:}

ئهنهسی کوری مالیک (رمزای خودای لی بی) فهرمووی: پیغهمبه (دروودی خودای لهسهر بی) که نویژی بهیانی دهکرد، ئیتر راژه کهران و ئاوکی شهکانی مه دینه حاجهت و دهفردکانیان به ئاوهکه وه دههینا بو، ئه ویش بو مو فهرک و پیرۆزی دهستی پیادهکردن، که لی جار به یانیان زور ساردیش بوو، به لام له گهل ئه ودهشا هه ردهستی دهکرد به ناو ئاوهکه داو ناو میدی نه دهکردن و دلی رادهگرتن!}. {تاج/۳، زنجیره: ۹۰، ژماره: ۳۱۲۸ ج/۴}.

۱۵۷۶- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَالْحَلَّاقُ يَحْلِقُهُ، وَأَطَافَ بِهِ أَصْحَابُهُ، فَمَا يُرِيدُونَ أَنْ تَقَعَ شَعْرَةٌ إِلَّا فِي يَدِ رَجُلٍ. {الحديث: ۵۹۹۷ = ۵۹۹۸ فم:}

ئهنهس (رمزای خودای لی بی) فهرمووی: به چاوی خووم پیغهمبه رم بی، سه رتاش سه ری دهتاشی، یارانی خه رمانه یان لی دابوو، هه ر ته له موویه ک به رده بووه، یاران دهیان قوسته وه وه دهکوته ناو دهستی یه کیکیانه وه!}. {تاج/۳، زنجیره: ۹۰، ژماره: ۳۱۲۹ ج/۴}.

۱۵۷۷- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ امْرَأَةً كَانَتْ فِي عَقْلِهَا شَيْءٌ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي إِلَيْكَ حَاجَةً، فَقَالَ: «يَا أُمَّ فَلَانٍ انْظُرِي أَيَّ السَّكَكِ شِئْتِ حَتَّى أَقْضِيَ لَكَ حَاجَتَكَ»، فَحَلَا مَعَهَا فِي بَعْضِ الطُّرُقِ، حَتَّى فَرَعَتْ مِنْ حَاجَتِهَا. {الحديث: ۵۹۹۸ = ۵۹۹۹ فم:}

ئەنەس (رەزاي خوداي ئى بن) فەرمووى: ژنى ھەبوو، لەكاتى خۇيدا شانەكار (ماشىپتە) دايكە خەديجەى ژنى پىغەمبەر بوو، تۆزى ھۆشى تەواو نەبوو، جارى گوتى: ئەى پىغەمبەرى خودا! فرمانىكى نەينىم پىت ھەيە، فەرمووى: ئەى دايكى فېسار! كوئىت پىن خۆشە بچۆ بۆ ئەوئ تا بىم كارەكەتت بۆ جىبەجى بكم، ئىتر لەسەرە رىيەكا دوو بەدوو كۆبوونەو ھەتا ژنەكە ئىشەكەى تەواو بوو، نەينىيەكەى خوى عەرزی ھەزەرت (دروودى خوداي لەسەر بىن) كرد. {تاج/۳، زنجیرە: ۹۰، ژمارە: ۳۱۳۰ ج/۴}.

۱۲۲۵) پىغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بىن) بەرەحمترین كەسە بۆ مەلآن و خاوو خىزان. (۵۹۷۹ - ۵۹۸۵)

بَابُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَرْحَمَ النَّاسِ بِالصَّبِيَّانِ وَالْعِيَالِ
 ۱۵۷۸- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: مَا رَأَيْتُ أَحَدًا كَانَ أَرْحَمَ النَّاسِ بِالْعِيَالِ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: كَانَ إِبْرَاهِيمُ مُسْتَرْضِعًا لَهُ فِي عَوَالِي الْمَدِينَةِ، فَكَانَ يَنْطَلِقُ وَتَحْنُ مَعَهُ فَيَدْخُلُ الْبَيْتَ وَإِنَّهُ لَيُدَّخِنُ وَكَانَ ظُهُرُهُ قَيْنًا فَيَأْخُذُهُ فَيَقْبَلُهُ، ثُمَّ يَرْجِعُ. قَالَ عَمْرُو: فَلَمَّا تُوُفِيَ إِبْرَاهِيمُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّ إِبْرَاهِيمَ ابْنِي وَإِنَّهُ مَاتَ فِي الثُّدَى، وَإِنْ لَهُ لُظْرَيْنِ تُكْمَلَانِ رِضَاعَهُ فِي الْجَنَّةِ».

{الحدیث: ۵۹۸۰ = ۵۹۸۱ فم:}

ئەنەسى كورى مالیک (رەزاي خوداي ئى بن) فەرمووى: كەسم نەدیو ھەئەئاو ھەك پىغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بىن) بەزەى بىتەو بەخیزانا، گوتى: لەگوندئ لە گوندەکانى دەوروبەرى مەدینە، ئىبراھیمی كورى پىغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بىن) درابوو بەدایەن، كە پىغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بىن) دەچوو بۆلاى، ئىمەیش لەخزمەتیا دەچووین، مێردى دایەنەكەى ئىبراھیم (واتە: باوكە شیرییەكەى) ئاسنگەربوو، ئاسنگەرىی ھكرد، پىغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بىن) كەدەچوو ژیوورەو مالاكە پربوو لەدوو كەل و بۆچرووكو، خانوو كە قانگ درابوو، جا ھەزەرت (دروودى خوداي لەسەر بىن) ئىبراھیمی كورى ھەل دەگرتو تیر تیر ماچى دەکردو بۆنى دەکردو ئینجا دەگەرايەو، كاتى كە ئىبراھیم مرد، پىغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بىن) فەرمووى: (ئىبراھیم كورى منە، مەمكە

خۆرە بوو كەمەرد، لەبەرئەووە لەبەهەشتا دوو دایەنى هەیه، مەمكى پى دەدەن، هەتا لەمەمەك دەبریتەووە!}. {تاج/۱، زنجیرە: ۱۹۷، ژمارە: ۱۰۳۵ ج/۴ = چاپى چوارەم} + {تاج/۳، زنجیرە: ۹۰، ژمارە: ۳۱۲۵، ۳۱۲۶ + تجرید/۲، لاپەرە: ۵۱، رقم: ۶۲۶}.
 ۱۵۷۹- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ الْأَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ أَبْصَرَ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يُقْبَلُ الْحَسَنَ فَقَالَ: إِنَّ لِي عَشْرَةَ مِنَ الْوَلَدِ، مَا قَبِلْتُ وَاحِدًا مِنْهُمْ! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمُ». {الحديث: ۵۹۸۲ = ۵۹۸۳ فم. تجرید البخارى بالكوردی/۵، رقم: ۱۹۲۰ = ۵۹۹۸ فتح الباری}:

ئەبو ھورەیرە (رمزای خودای ئى بى) فەرمووی: ئەقرەعی کوری حابیس چاوی ئى بوو، پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) ھەسەنى کوری عەلى ماچ دەکرد، کە کچەزای بوو، کوری فاطیمەى کچی بوو، ئەقرەع وتی: من دەمنالەم ھەیه، تا ئیستا کەسیانم ماچ نەکردوو! پیغەمبەریش (دروودی خودای لەسەر بى) فەرمووی: (کەسێ رەحمى نەبێ رەحمى پى ناکرێ!). {تاج/۳، زنجیرە: ۱۹۷، ژمارە: ۱۰۳۵ + تاج/۱، زنجیرە: ۱۹۷، ژمارە: ۱۰۳۵، ۱۰۳۶ + تاج/۲، زنجیرە: ۹۰، ژمارە: ۳۱۲۶ ج/۴}.

۱۲۲۶) مېھرەبانى پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) بوژنان، فەرمانى دەکرد بە وشترەوانەکان کە وشتری ژیر ژنان بەھیتواشی ئى خورن. (۵۹۹۰ - ۵۹۹۵)
 بَابُ رَحْمَةِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) النِّسَاءُ وَأَمْرُهُ السُّوقَ بِهِنَّ بِالرَّفْقِ
 ۱۵۸۰- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ وَغُلَامٌ أَسْوَدُ يُقَالُ لَهُ أَنْجَشَةُ يَحْدُو، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «يَا أَنْجَشَةُ رُؤْيَاكَ سَوَّاءٌ بِالْقَوَارِيرِ». {الحديث: ۵۹۹۰ = ۵۹۹۱. تجرید البخارى = مختصر صحيح البخارى = الترجمة الكردية/۵/۲۲۵، رقم: ۱۹۰۶ = ۶۲۰۲، ۶۱۴۹، ۶۱۶۱، ۶۲۰۹، ۶۲۱۰، ۶۲۱۱. تحفة الأشراف: ۳۰۰ = ۹۴۹}:

۱- لە تاجول ئوصولدا دەفەرموێ:

ئەنەسى کوری مالیک (رمزای خودای ئى بى) فەرمووی: پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) وشترەوانیکى دەنگخۆشى ھەبوو، ناوی ئەنجەشە بوو، جارێ پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر

بن تووشی بوو، به هۆره به دهنگه خوشه که ی و شتره گانی ژیر هاوسره پاکیزه گانی پیغه مبهری ئی ده خوری و و شتره گان به ته گانا ده پویشن، جا پیی فهرموو: (ئهی ئه نجه شه! توژی هیواش، باریان شووشه یه مه یشکینه!). واته: ئافرمته وهک مینا ناسکه، بهرگهی ئهم هه لبهز هه لبهزو خیراییه ناگری).

۲- له ته جریدا ده فهرموئ:

ئهنه سی کوری مالیک (رهزای خودای ئی بن) فهرمووی: کو مه ئی ژن، که یه کیکیان ئوم سولهیمی دایکم بوو، به سواری و شتر له سه فهریکا، له ناو بارو بنه که دا بوون، ئه نجه شه که نوکه ری پیغه مبهر بوو، به دهنگه خوشه که ی خوی، به هۆره، و شتره گانی ژیر ئافره ته گانی ئی ده خوری، وهک زانراوه و شتر نه گهر به دهنگی خوشه ویستی هۆره ی بۆ بکری ته واو خیرا ده بی، ههروهک چۆن ران به دهنگی شمشالی خوش باش ده له وه پئ ئاوا! جا پیغه مبهر (دروودی خودای له سه ر بن) بۆئه وهی که ئه نجه شه پیی ئی هه لنه بری و به ناسایی و شتره گان ئی بخوری، پیی فهرموو: ئهی ئه نجه شه! هیواش له سه ره خو به، و لاخه گان به هیواشی ئی بخوره، چونکه باریان ئافره ته، که وهک شووشه و مینا ناسکن و بهرگهی ئهم هه لبهز هه لبهزه ناگرن!). {تجریدی بوخاری/۵/۲۲۵، ژماره: ۱۹۶۰ = ۶۲۰۲ + تاج/۳، لاپه ره: ۴۸، زنجیره: ۹۰، ژماره: ۳۱۲۷ + تاج/۵، لاپه ره: ۵۰۶ چاپی/۴، زنجیره: ۷۸، ژماره: ۵۶۱۰}.

(۱۲۲۷) دلیری پیغه مبهرو له پیشه وه بوونی به ره و جهنگ. (۵۹۶۱ - ۵۹۶۳)

بَابُ فِي شَجَاعَةِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَتَقْدُمُهُ إِلَى الْحَرْبِ

۱۵۸۱- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَحْسَنَ النَّاسِ، وَكَانَ أَجْوَدَ النَّاسِ، وَكَانَ أَشْجَعَ النَّاسِ، وَلَقَدْ فَرَعَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ ذَاتَ لَيْلَةٍ، فَأَنْطَلَقَ نَاسٌ قَبْلَ الصَّوْتِ، فَتَلَقَّاهُمْ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) رَاجِعًا، وَقَدْ سَبَقَهُمْ إِلَى الصَّوْتِ وَهُوَ عَلَى فَرَسٍ لَأَبِي طَلْحَةَ عُرِي فِي عُنُقِهِ السَّيْفُ، وَهُوَ يَقُولُ: «لَمْ تُرَاعُوا، لَمْ تُرَاعُوا». قَالَ: «وَجَدْنَاهُ بَحْرًا، أَوْ إِنَّهُ لَبَحْرٌ»، قَالَ: وَكَانَ فَرَسًا يُبْطَأُ. {الحديث: ۵۹۶۱ = ۵۹۶۱ فم. تجريد البخاری/۳/۳۰۹، رقم: ۱۱۸۰ = ۲۸۵۷، ۲۸۲۰،

۲۸۷۲، ۲۸۶۶، ۲۸۶۷، ۲۹۰۸، ۲۹۶۸، ۲۹۶۹، ۲۰۴۰، ۶۰۳۳، ۳۲۱۲. ترمذی.
جهاد: {۱۹۸۷}:

ئەنەسى كۆرى مالىك (رمزى خوداى لى بىن) فەرموۋى: پېغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن) لەھەموو كەسنى چاكتىر بوو، وە لەھەموو كەسنى سەخىتر و بەخشندەتر بوو، وە لەھەموو كەسنى ئازاترو دلپىرتر بوو، شەۋى شارى مەدىنە شەلەزاۋ مەردوم ھەموو تۇقۇن، قاۋدو شەلەزانى و ترسو تۇقۇنى روويدا، پېغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن) بۇ سۇراخى ئەم ھەۋالە، ئەسپىكى پشت رووتى بىن جل و زىنى لە ئەبو طەلھە زىبابم خواست ناۋى مەندووب بوو، بەسۋارى ئەو ئەسپە چوو بۇ سۇراخى رووداۋەكە، چەند كەسكى تىرىش بەردو ئەو دەنگە چوون كە بوو بوو بەھۋى شىپىزە بوونى خەلكى شاردەكە لەۋلاۋە پېغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن) بەرەنگارىان بوو شمشىرەكە لە ملىدا بوو، بەسۋارى ئەسپەكە دەگەرايەۋە لە سۇراخى ھەۋالەكە و دەيفەرموو: (مەشەلەژىن، مەشەلەژىن، ھىچى وامان نەدى كەببى بەھۋى ترسو بىم و نا ئارامى) وە فەرموۋى: (بەلام بەراستى ئەم ئەسپە وەك شەپۇلى دەريا وايە، ئەۋەندە گورجو گۆل و خىرايە!).

ئەنەس فەرموۋى: خىرايى و گورجو گۆلى ئەسپەكە لەو ھەلمەتەدا بە موعجىزە پېغەمبەر بوو، دەنا ئەسپەكە خۇى ناسراو بوو بە تەمەلى و سستى و تەۋەزەلى!!). {تاج/۳، زنجىرە: ۹۰، ژمارە: ۳۱۲۲}.

۱۲۲۸) پېغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن) رەفتارى لەھەموو كەس بەرزترو

رەۋىشتى لەھەموو كەس جوانتر بوو. (۵۹۶۶ = ۵۹۷۱)

باب: كَانَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ خُلُقًا

۱۵۸۲- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ خُلُقًا، فَأَرْسَلَنِي يَوْمًا لِحَاجَةٍ فَقُلْتُ: وَاللَّهِ لَا أَذْهَبُ، وَفِي نَفْسِي أَنْ أَذْهَبَ لِمَا أَمَرَنِي بِهِ نَبِيُّ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَخَرَجْتُ حَتَّى أُمَرَ عَلَى صَبِيَّانٍ، وَهُمْ يَلْعَبُونَ فِي السُّوقِ، فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَدْ قَبِضَ بِقَفَائِي مِنْ رَأْيِي، قَالَ:

فَنَظَرْتُ إِلَيْهِ وَهُوَ يَضْحَكُ، فَقَالَ: «يَا أُنَيْسُ! أَذْهَبْتَ حَيْثُ أَمَرْتُكَ؟» قَالَ: قُلْتُ: نَعَمْ، أَنَا أَذْهَبُ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ أُنَيْسٌ: وَاللَّهِ لَقَدْ خَدَمْتُهُ تِسْعَ سِنِينَ مَا عَلِمْتُه قَالَ لِسَيِّءٍ صَنَعْتُهُ: «لَمْ فَعَلْتَ كَذَا وَكَذَا»، أَوْ لِسَيِّءٍ تَرَكْتُهُ: «هَلَا فَعَلْتَ كَذَا وَكَذَا». {الحديث: ۵۹۷۰ = ۵۹۷۰، ۵۹۷۱ فم}:

ئەنەسى كۆرى مالىك (رەزاي خوداي لى بىن) فەرمووى: پېغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بىن) لەهەموو كەس رەهوشى جوازىر بوو، رەفتارى تا بىلايت بەرزو جوان بوو، رۆزى ناردى بۇ كارى پيىم گوت: بەخودا ناچم. بەلام لەدلەوہ نيازىم هەبوو كەبچم بوى. جا رۆيشتم لەرئ، تووشى تاقمى منال بووم يارييان دەکرد لەناو بازاردا، منيش چوومه ناويان، جا كاتيكم زانى كە پېغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بىن) لەپشتهوہ، پشته مى گرتم، كە سەيرم كرد پى دەكەنى، فەرمووى: (نەسەكە! چووى بۇ ئەوہى كە پيىم گوتيت؟ منيش گوتم: بەئى، وا دەرۆم بوى ئەى پېغەمبەرى خودا! ئىنجا چووم!)

ئەنەس فەرمووى: سویندم بەخودا، نو سال خزمەتى ئەو زاتەم کردووہ، چ لەمالەوہو چ لەرېگەو سەفەردا، لەبیرم نایى كە شتيكم کردبى، يا شتيكم نەکردبى، پيىم فەرمووبى: بۇ ئەمەت وا کردووہ، يا بۇ ئەوہت وانەکردووہ! {تاج: ۲، زنجیرە: ۹۰، ژمارە: ۳۱۲۳، ۳۱۲۴}.

۱۲۲۹) چۆنيتى قسەى پېغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بىن). (۷۴۳۵ - ۷۴۳۴)

بَابُ: صِفَةِ حَدِيثِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

۱۵۸۳ - عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزَّيْرِ قَالَ: كَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ يُحَدِّثُ وَيَقُولُ: اسْمَعِي يَا رَبَّةَ الْحُجْرَةِ، اسْمَعِي يَا رَبَّةَ الْحُجْرَةِ، وَعَائِشَةُ (رَضَوَانُ اللَّهِ عَلَيْهَا) تُصَلِّي، فَلَمَّا قَضَتْ صَلَاتَهَا قَالَتْ لِعُرْوَةَ: أَلَا تَسْمَعُ إِلَى هَذَا وَمَقَالَتِهِ أَنْفًا؟ إِنَّمَا كَانَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يُحَدِّثُ حَدِيثًا لَوْ عَدَّهُ الْعَادُّ لَأَحْصَاهُ. {الحديث: ۷۴۳۴ = ۷۴۶۹ فم}:

عوروى كۆرى زوبەير (رەزاي خودا لەخۆى و لەياوکی بىن) فەرمووى: ئەبو هورەيرە (رەزاي خوداي لى

بىن) فەرموودەى پېغەمبەرى بۇ مەردومەكە دەگيرايەوہ، عائيشە لەو كاتەدا نويزى

دهکرد، لهناو هۆدهکهی خۆیدا، ئەبو هورهره ناگای لهوه نهبوو که لهوکاتهدا عایشه نوێژ دهکا، بۆ پشتیوانی گیرانهوهکهی خۆی، بهدهنگی بهرز، دهیفرموو: ئەه عایشه! ئەه خاوهنی ئەم هۆدهیهی تهنیشتان تۆش گویت ئی بی، ئەگەر ههلهیهکم کرد بۆمی راست بکهروهه، جا کاتئ عایشهه پووورم نوێژهکهی تهواوکرد، بهمنی وت، که عوروه خوشکهزای عایشهه: سهیری ئەم کابرا ناکهی کردوو بهتی بهچی گاته گالتئ لهم کاتهدا؟ پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهه بئ) وا لهسهه خۆو بهشینیهی و بهروونی فهرمایشتی دهفرموو، ئەگەر کهسئ قسهکانی ئەوهی بژماردایه وشه بهوشه دهیژمارد، نهک وهک ئەم یهک لهدوایهک ههلهپریژئ!.

{تاج/۳، زنجیره: ۸۶، ژماره: ۳۱۰۲ ج/۴ = چاپی چوارهم}.

۱۲۳۰) پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهه بئ) تهمی و نامۆژگاری لهسهه

شیوهیهکی مه یانه کار دهکردین. (۷۰۵۵ - ۷۰۵۷)

باب: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَتَخَوَّلُنَا بِالْمَوْعِظَةِ

۱۵۸۴- عَنْ شَقِيقِ أَبِي وَائِلٍ قَالَ: كَانَ عَبْدُ اللَّهِ يُذَكِّرُنَا كُلَّ يَوْمٍ خَمِيسٍ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ إِنَّا نَحِبُّ حَدِيثَكَ وَنَشْتَهِيهِ، وَلَوْ دِدْنَا أَنَّكَ حَدَّثْتَنَا كُلَّ يَوْمٍ، فَقَالَ: مَا يَمْنَعُنِي أَنْ أُحَدِّثَكُمْ إِلَّا كَرَاهِيَةً أَنْ أَمْلِكُمْ، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) كَانَ يَتَخَوَّلُنَا بِالْمَوْعِظَةِ فِي الْأَيَّامِ كَرَاهِيَةَ السَّامَةِ عَلَيْنَا. {الحديث: ۷۰۵۸ = ۷۰۸۳ فم. تعريد البخاری/۱/ ۸۷. مجلد/۱، رقم: ۶۱ = ۶۸، ۷۰، ۶۴۱۱ فتح الباری. ترمذی. أدب: ۲۸۵۵. تحفة الأشراف: ۹۲۵۴}.

شهقیق ناسراو به ئەبو وائیل فهرمووی: عهبدو لای کوری مه سهوود (رهزای خودای ئی بئ) دهستووری وابوو، ههموو رۆژی پینج شه موانئ، تهمی و نامۆژگاریی دهکردین و وهعزی دهخویندهوه بۆمان، رۆژی پیاوی پیی گوت: ئەه باوکی ئەوره حمان! خۆزگه ههموو رۆژی ئەم په ندهو نامۆژت بۆمان دهخویندهوه، چونکه ئییه ههزمان لهم فهرمایشتانهی تویهو ئەم قسانهی تۆمان پی خوشه، فهرمووی: ئەدی من له بهرئهوه وانا کهم چونکه ههزنا کهم به وهعزی زۆر وهستان بکهه، منیش وهک

جارانی پیغمبهر خوئی دهکهم، نهو جاران ناو بهناو پهندی ئیمه‌ی داده‌داو
 ئاموژگاری و فه‌مایشتی بو ده‌خویندینه‌وه، نه‌بادا نه‌گهر هه‌موو روژی په‌ندمان
 دابداو وه‌عزمان بو بخوینیته‌وه جارپس ببین، منیش ئیستا له‌گه‌ل ئیوه‌دا ئاوا
 ده‌کهم و چاو له‌و ده‌کهم. {ریاض/۲، لایه‌ره: ۲۱۹، زنجیره: ۹۱، ژماره: ۶۹۹/۱ چاپی
 دووهم}.

۱۲۳۱) پیغمبهر (دروودی خودای له‌سه‌ر بێ) بو به‌خشنده‌یی و پیاوه‌تی و

خیرخوایی له‌ وینه‌ی نه‌بوو. (۵۹۶۴ - ۵۹۶۵)

بَابُ: كَانَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَجُودَ النَّاسِ بِالْخَيْرِ

۱۵۸۵- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ) أَجُودَ النَّاسِ بِالْخَيْرِ، وَكَانَ أَجُودَ مَا يَكُونُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ، إِنَّ جَبْرِيلَ عَلَيْهِ
 السَّلَامُ كَانَ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ سَنَةٍ فِي رَمَضَانَ حَتَّى يَنْسَلِخَ، فَيَعْرِضُ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) الْقُرْآنَ، فَإِذَا لَقِيَهُ جَبْرِيلُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَجُودَ
 بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ. {الحديث: ۵۹۶۴ = ۵۹۶۵ فم. تجريد البخاری. الترجمة
 الكردية/ ۱، لاثقة: ۲۰، رقم: ۶ = ۶، ۱۹۰۲، ۳۲۲۰، ۳۵۵۴، ۴۹۹۷}:

ئیبنو عه‌بباس (ره‌زای خودایان ئی بێ) فه‌رمووی: پیغمبهر (دروودی خودای له‌سه‌ر بێ) بو
 به‌خشنده‌یی و پیاوه‌تی و چاکه‌ خوازی مانه‌ندی نه‌بوو! له‌ رهمه‌زانانیشا، که
 جوهرائیل (دروودی خودای له‌سه‌ر بێ) ده‌هات بۆلای، له‌هه‌موو کاتیکی تر زیاتر خیری ده‌کردو
 شتی ده‌به‌خشی و به‌خشنده‌تر بوو، جوهرائیلیش (سلاوی خودای له‌سه‌ر بێ)
 ده‌ستووری وابوو، هه‌موو سالی، له‌مانگی رهمه‌زانا، هه‌تا مانگ ته‌واو ده‌بوو، هه‌موو
 شه‌وی ده‌هات بۆ خزمه‌تی، پیغمبهر (دروودی خودای له‌سه‌ر بێ) له‌و ماوه‌یه‌دا، ده‌وری
 قورئانی بۆی ده‌کرده‌وه، هه‌تا به‌باشی ره‌وانی بکاو له‌یادی نه‌چیته‌وه. جا له‌م
 کاته‌دا، که جوهرائیل (دروودی خودای له‌سه‌ر بێ) ده‌هات بۆ خزمه‌تی، پیغمبهر (دروودی خودای له‌سه‌ر
 بێ) بو به‌خشنده‌یی و خیرخوایی سه‌ری پێوه نه‌بوو، وه‌ بۆ ئه‌مه‌ ئه‌وه‌نده‌ خیرا بوو،
 وه‌ ئه‌وه‌نده‌ به‌هه‌ر چوار لادا شتی ده‌به‌خشی، ده‌تگوت بای هه‌لکراوه، سوژه‌ی

۱۲۳۲) نه‌بووه که‌شتی له پی‌غه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) داوا بکړی و‌بلی:
 فا. (۵۹۷۲ - ۵۹۷۸)

١٥٨٦- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: مَا سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) شَيْئًا قَطُّ فَقَالَ: لَا. {الحديث: ٥٩٧٢ = ٥٩٧٣ فم. تجريد البخارى بالكوردى/٥، لايهره: ٢١٢، رقم: ١٩٣٥ = ٦٠٣٤ فتح البارى}:

جابیری کوپی عہدوللہ (رمزای خودایان لں بی) فہرمووی: ہہرگیز نہبووہ کہشتی لہ پیغہمبہر (دروودی خودای لمسہر بی) داوا بکری و بلی: نا!!!). {تاج/۳، زنجیرہ: ۹۰، ژمارہ: ۳۱۱۹ ج/۴}.

روونکړنه:

لهچند دهقیکا له قورئان و له سوننه تدا چه سپاوه که پیغهمبر (دروودی خودای لسمبر
 بن) وشه ی (لا = نا) ی به کارهی ناوه، وهک نایه تی: {لَا أَجِدُ مَا أُحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ}. وهک
 نه وهی پیغهمبر (دروودی خودای لسمبر بن) به نه شعهریه کانی فهرموو: {وَاللّٰهُ لَا أُحْمِلُكُمْ}.
 {بروانه: ژماره: ۱۲۰۵ = ۶۷۵۹ که له پیښه وه رابورد}.

وڤلامى له بار بؤ ئهم پرسه يه: مه به ست ئهمه يه، به شي وهى گشتى پيځه مبه ر که داواى شتي کى لى ده کرا، جى به جيى ده کرد، مه گه ر کاتى که مه هانه يه کى ره واى بباويه، وه ک ئهم نمونانه ي سهر وهى کو مه لى نمونه ي تر، که شارده وانين له لاي که سى خو ي.

١٥٨٧- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) غَنَمًا بَيْنَ جَبَلَيْنِ، فَأَعْطَاهُ إِيَّاهُ، فَاتَى قَوْمَهُ فَقَالَ: أَيُّ قَوْمٍ أَسْلِمُوا، فَوَاللَّهِ إِنْ مُحَمَّدًا (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لَيُعْطَى عَطَاءٌ مَا يَخَافُ الْفَقْرَ، فَقَالَ أَنَسٌ: إِنْ كَانَ الرَّجُلُ لَيُسَلِّمُ مَا يُرِيدُ

إِلَّا الدُّنْيَا، فَمَا يُسَلِّمُ حَتَّى يَكُونَ الْإِسْلَامُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا). {الحديث: ۵۹۷۵ = ۵۹۷۶ فم:}

ئەنەسى كۆرى مالىك (رەزىي خۇدای ئى بىن) فەرەمۇوى: مېڭە ئى ئەو ەندە زۆر بوو لەبەىنى دوو شاخابوو، پىاوئى داواى ئەو رانەى لە پېڭەمبەر (دروودى خۇدای لەسەر بىن) كرد، پېڭەمبەر (دروودى خۇدای لەسەر بىن) بە خەلاتى داى پېئى، جا پىاو ەكە كاتئى رۇيشتەو ە ناو ھۆزەكەى، گوتى: ئەى خزمىنە! تازوو ە ئىسلام بىن، سوئندم بەيەزدانى پاك، مو ەمەد (دروودى خۇدای لەسەر بىن) بە چەشنئى خەلات دەدات و بەخشىش دەبەخشئى واديارە لەبەرئەو ەى كە پىشتى بەخۇدای خۇئى ئەستوو ە، مەترسى لەھەژارى نىيە. ئەنەس دەيفەرەموو: گە ئى جار وادەبوو پىاو ەبوو، كە موسولمان دەبوو، لەپېشدا بو پروپاتال و پروپىتى جىهان ئىسلام دەبوون، بەلام ھەر لەگە ئىسلام دەبوو، ئىتر و ئەم ئىسلامەتییە دەچوو ە ناو دلپەو ە، و تىكە ئى خوئىن و موخى دەبوو، ئىسلامى خوشتەر دەوېست لەھەموو مال و مولك و سامانى جىهان!). {تاج/۳، زنجیرە: ۹۰، ژمارە: ۳۱۲۰ ج/۴}.

۱۲۲۲) خەلاتى پېڭەمبەر (دروودى خۇدای لەسەر بىن) ھەم گەورە بوو، ھەم زۆر بوو. (۵۹۷۲ - ۵۹۷۸)

باب: فِي عَطَايِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَعِظَمِهِ وَكَثْرَتِهِ

۱۵۸۸- عَنْ ابْنِ شَهَابٍ قَالَ: غَزَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) غَزْوَةَ الْفَتْحِ فَتَحَ مَكَّةَ، ثُمَّ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، فَاقْتَتَلُوا بِحُنَيْنٍ، فَنَصَرَ اللَّهُ دِينَهُ وَالْمُسْلِمِينَ، وَأَعْطَى رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَوْمَئِذٍ صَفْوَانَ بْنِ أُمَيَّةَ مِائَةَ مِنَ النَّعَمِ، ثُمَّ مِائَةً، ثُمَّ مِائَةً، قَالَ ابْنُ شَهَابٍ: حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ صَفْوَانَ قَالَ: وَاللَّهِ لَقَدْ أَعْطَانِي رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مَا أَعْطَانِي وَإِنَّهُ لَا بَعْضُ النَّاسِ إِلَيَّ، فَمَا بَرِحَ يُعْطِينِي حَتَّى إِنَّهُ لَأَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ). {الحديث: ۵۹۷۶ = ۵۹۷۷ فم:}

زوهري ئىبنو شههاب (رحمتهى خوداى ئى بنى) **فهرمووى: پيغهمبهر** (دروودى خوداى لهسهر بىن) كاتى شارى مهككهى نازاد كردو لهدهستى بيباوهران رزگارى كرد، ئهوجا خوئى و سويپاكهى دهرجوون، لهكونهين لهگهل بيباوهراندا پيئ ههئپرژان، لهئهنجاما خوداى مهزن ئاييىنى خوئى و سويپاى موسولمانانى سهرخست، لهو رۆژهدا پيغهمبهر (دروودى خوداى لهسهر بىن) **سهده وشتري دا بهصهفوانى كورى ئومهيه، لهپاشا سهدى تريشى داپيئى، لهپاشا ديسان سهدى تريشى داپيئى.** زوهري (ئىبنو شههاب) دهيفهرموو: سهعيدى كورى موسهيهيب گيرپايهوه بۆم كه صهفوان دهىگوت: سويندم بهخودا لهسهرهتاوه كه پيغهمبهر (دروودى خوداى لهسهر بىن) **ئهو خهلاتانهى دهكردم، لهههموو كهسئ زياتر رقم ليئى بوو، بهلام بهره بهره ههر خهلاتى دهكردم، ههتا وام ليهاهت كه پيغهمبهرم لهههموو كهسيكى تر لهلا خوشهويستتر بوو.** {بروانه: تاج/۳، زنجيره: ۹۰، ژماره: ۳۱۲۱ + تاج/۴، زنجيره: ۶۵، ژماره: ۴۵۲۰، ۴۵۱۹ + ژماره: ۱۱۸۹ و ۱۱۹۰ و ۱۱۹۱ كه لهپيشهوه له زنجيره: ۹۴۷ى ئەم پهراوى پوختهى صهحيى موسليمهه دا رابوردن}.

۱۲۲۴) **باسى بهئينهكانى پيغهمبهر (دروودى خوداى لهسهر بىن).**

(۵۹۷۸ - ۵۹۷۲)

بَابُ فِي عِدَاتِهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

۱۵۸۹- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَوْ قَدْ جَاءَنَا مَالُ الْبَحْرَيْنِ، لَقَدْ أُعْطِيتُكَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا»، وَقَالَ بِيَدَيْهِ جَمِيعًا، فَقَبِضَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَبْلَ أَنْ يَجِيءَ مَالُ الْبَحْرَيْنِ، فَقَدِمَ عَلَى أَبِي بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) بَعْدَهُ فَأَمَرَ مُنَادِيًا فَنَادَى: مَنْ كَانَتْ لَهُ عَلَى النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عِدَّةٌ أَوْ دَيْنٌ فَلْيَأْتِ، فَقُمْتُ فَقُلْتُ: إِنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «لَوْ قَدْ جَاءَنَا مَالُ الْبَحْرَيْنِ أُعْطِيتُكَ هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا». فَحَثَى أَبُو بَكْرٍ مَرَّةً، ثُمَّ قَالَ لِي: عُدَّهَا، فَعَدَدْتُهَا فَإِذَا هِيَ خَمْسُمِائَةٍ، فَقَالَ: خُذْ مِثْلَيْهَا. {الحديث: ۵۹۷۷ = ۵۹۷۸ فم. تجريد البخارى بالكوردى/۳، رقم: ۱۰۱۱ = ۲۲۹۶، ۲۵۹۸، ۲۶۸۳، ۳۱۶۴، ۳۱۸۳، ۴۳۸۳. تحفة الأشراف: ۲۶۴۰} :

جابری کوری عہدوللّا (رمزای خودایان لی بی) فہرمووی: پیغہمبہر (دروودی خودای لہسمر بی)
 فہرمووی پیم: (نہگر مال (سہرانہ: جزیہ)ی بہحرہین ہات، ئەوہندەو ئەوہندەو
 ئەوہندەت پی دەدەم). پیغہمبہر (دروودی خودای لہسمر بی) ہەردوو دەستی خۆی کرد
 بہمستو ئاماژە پییان کرد، کہ سئ مستی ئاوا لەو پارە ی سہرانە ی بہحرہینەت
 پی دەبەخشم.

ئیتەر چارەنووسی خودایی وابوو، سہرانە ی بہحرہین ہەر نہہات ہەتا
 پیغہمبہر (دروودی خودای لہسمر بی) گیانی پاکی سپارد، بەلام کاتی ئەو سامانہ گەشت،
 ئەبوبہکر (رمزای خودای لی بی) بوو بوو بہجینشین، فہرمانی فہرموو جارچی جاریدا:
 ہەرکەس بەئینی، یا قەرزیک ی ہەیہ لہسمر پیغہمبہر (دروودی خودای لہسمر بی) بابی بۆلای
 ئیمہ. منیش چووم بۆلای و عەرزیم کرد: پیغہمبہر (دروودی خودای لہسمر بی) پیی فہرمووم:
 (نہگر سامانہکە ی بہحرہین گەشت سئ مستی ئاوا وات پی دەدەم).

نەویش مستی لہ سامانہکە ی پیمدا، بہمشتی خۆی و فہرمووی: ئادە ی بی
 ژمیرہ، کہ ژماردم پینج سەد پارە بوون فہرمووی: دوو ئەوہندە ی تریش ہەلبگرہ
 بۆ خۆت کہ ہەمووی کردیہ ہەزارو پینج سەد پارە). {ریاض/۲، زنجیرہ: ۸۶،
 ژمارہ: ۶۹۱ ج/۲ = چاپی دووہم}.

۱۲۳۵) ژمارە ی ناوہکانی پیغہمبہر (دروودی خودای لہسمر بی).

(۶۰۵۸ - ۶۰۶۱)

بَابُ: فِي عَدَدِ أَسْمَاءِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

۱۵۹۰- عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)
 قَالَ: «إِنَّ لِي أَسْمَاءً، أَنَا مُحَمَّدٌ، وَأَنَا أَحْمَدُ، وَأَنَا الْمَاحِي الَّذِي يَمْحُو اللَّهُ بِيَ الْكُفْرَ، وَأَنَا
 الْحَاشِرُ الَّذِي يُحْشَرُ النَّاسُ عَلَى قَدَمَيَّ، وَأَنَا الْعَاقِبُ الَّذِي لَيْسَ بَعْدَهُ أَحَدٌ»، وَقَدْ سَمَّاهُ
 اللَّهُ رَوْفًا رَحِيمًا. {الحديث: ۶۰۵۹ = ۶۰۶۲ فم. تجريد/کوردی/۴، لاپەرہ: ۹۶، رقم:

۱۴۰۶ = ۳۵۳۲، ۴۸۹۶. ترمذی. أدب: ۲۸۴۰. تحفة الأشراف: ۳۱۹۱}:

جوبه يري ڪوري موطعيم (رمزي خوداي لي بي) فهرمووي: پيغهمبه ر (درووي خوداي له سهر بي)
 فهرمووي: (من ڪومه لي ناوم ههيه: من ناوم موحه ممهده، ڪه بهواتا بهردهوام
 سوپاسڪراوه، من ناوم نه حمهده، ڪه بهواتا بهردهوام سوپاسي خوا دهڪا، زياتر
 لههه موو ڪهس، من ناوم (الماحي) يه، واته: ناوم قه لاچوڪه ره، واته: نهو ڪه سه م ڪه
 خودا بههوي منه وه ڪوفرو بي باوهري دهرپته وه وه لاچوي دهڪاو قري تي دهخا،
 من ناوم (الحاشر) ه، واته: ڪوڪه ره وه، نهو ڪه سه م ڪه هه موو نه وهي ئاده م
 ڪوده ڪه ميه وه بههوي مندا دين و دهچين بو مه حشهر و ڪوده بينه وه لهدهشتي
 ڪوبونه وه، من ناوم (العاقب = پاشه به ره) يه، واته: دواهه مين پيغهمبه ر م).

زوهري دهيفهرموو: بيگومان ڪه خوداي گه ورهيش له قورثانا، له ڪوتايي
 سووردهتي بهقه ردها، ناوي ناوه (رهووف) و (رهحيم) وهك دهفه رموي: {لَقَدْ جَاءَكُمْ
 رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ - التَّوْبَةُ -
 ۱۲۸/۹}:

واته: نهه نهته وهي موسولمانان! خودا پيغهمبه ريكي بوٿان ناردوه، ڪه
 لهخوٿانه وه نهویش وهك نيوه ئاده ميزاده، ڪه داراي ڪومه لي رهوشي بهرزي وايه، ڪه
 هاندرن بوئه وهي ڪه باوهري پي بهينن.

يه ڪه م سيفهتي باشي نه وهيه: له رهگهزي خوٿانه وه نهویش ئاده ميزاده.
 دووه م: پهروشه بوٿان وهه رڪاتي تووشي رهنج و مهينه تو سهراسي ببن ههول
 دهدها ڪه رزگار تان بڪا.

سيهه م: خه مخورتانه وه بهدل حه زدهڪا دهرگاي هه موو خير يكتان لي بڪاته وه.

چواهم: بو موسولمانان و برواداران زور بهسوزو دلسوزو ميه رهبانه).

۱۵۹۱- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يُسَمِّي لَنَا نَفْسَهُ أَسْمَاءً فَقَالَ: «أَنَا مُحَمَّدٌ، وَأَحْمَدُ، وَالْمُقَفَّى، وَالْحَاشِرُ، وَنَبِيُّ
 التَّوْبَةِ، وَنَبِيُّ الرَّحْمَةِ». {الحديث: ۶۰۶۱ = ۶۰۶۴ فم}:

ئەبو مووسنای ئەشعەری (رەزای خودای ئی بئ) فەرمووی: پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بئ) هەندئ لەناوەکانی خوئی باس دەکرد بۆمان، دەیفەرموو: من ناوم موحمەدە، وە ناوم ئەحمەدە، وە ناوم: دواھەمینە، چونکە پاشە بەرەو دوایین پێغەمبەر، وە ناوم کۆکەرەوہیە، وە ناوم پێغەمبەری تەوبەییە، چونکە خودا بەھوئی منەوہ دەرگای تەوبەیی بۆ خەلک کردۆتەوہ، وە ناوم پێغەمبەری رەحمەتە). {تاج/۳، زنجیرە: ۸۲، ژمارە: ۳۰۸۳ ج/۴ = چاپی جوارەم}.

(۱۲۳۶) پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بئ) بەشیوہی پێغەمبەر چەندی لە مەککەو لە مەدینە بووہ. (۶۰۴۷ - ۶۰۵۷)
بَابُ: کَمَ أَقَامَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِمَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ
 ۱۵۹۲- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: أَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِمَكَّةَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ سَنَةً يُوحَى إِلَيْهِ، وَبِالْمَدِينَةِ عَشْرًا، وَمَاتَ وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَسِتِّينَ سَنَةً. {الحديث: ۶۰۵۰ = ۶۰۵۲ فم}:

ئەببەو عەبباس (رەزای خودایان ئی بئ) فەرمووی: تەمەنی پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بئ) چل سال بوو، کە خودا کردی بە پێغەمبەر، ئەوکاتە لەشاری مەککە بوو، جا لەمەککە سیازدە سال مایەوہ، لەو ماوہیەدا نیگا (وہحی = سرووش)ی بۆ دەھات، ئەوجا خودا فەرمانی پیکرد کە لە مەککەوہ کۆچ و بارو رەو بکا بۆ شاری مەدینەیی نازدار، ئیتر کۆچی کرد بۆ ئەوئی و لەویش دە سال مایەوہ، لەویش سرووشی بۆ دەھات و سەر گەرمی پەخشی پەيامەکەیی بوو، کاتی مەرگیش بوو بە میوانی و مرد تەمەنی شەست و سێ سال بوو). {تاج/۳، زنجیرە: ۹۹، ژمارە: ۳۱۵، ۳۱۵۴}. بڕوانە: ژمارە: ۱۵۵۶ لە زنجیرە: ۱۲۱۱ کە لەپیشەوہ رابورد + ژمارە: ۱۵۹۵ کە لەدواوہ دیت.

۱۵۹۳- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: أَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِمَكَّةَ خَمْسَ عَشْرَةَ سَنَةً، يَسْمَعُ الصَّوْتِ، وَيَرَى الضَّوْءَ سَبْعَ سِنِينَ، وَلَا يَرَى شَيْئًا، وَثَمَانِ سِنِينَ يُوحَى إِلَيْهِ، وَأَقَامَ بِالْمَدِينَةِ عَشْرًا. {الحديث: ۶۰۵۷ = ۶۰۶۰ فم}:

ثیبنو عہ عباس (رمزای خودایان لَ بِن) فہرمووی: پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بِن) لہتہمہنی چل سائیدا کہ خودا کردی بہ پیغہمبہر پازدہ سال لہ مہککہ مایہوہ، حہوت سائیان، گوئی لہ دہنگی فریشتہکہ بوو، کہ لہغہیبہوہ بانگی دہکردو ہہروا رووناکی و نووری فریشتہکہ و نووری ثایاتی خودای دہبینی، بہلام خودی فریشتہکہی نہدہبینی، ہہشت سائیشیان وہی بو دہہاتو لہو کاتہدا فریشتہکہی دہبینی. وہ دہسائیش لہمہدینہ مایہوہ).

۱۲۳۷) پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بِن) لہتہمہنی چہند سائیدا گیانی سپاردو کۆچی دواپی کرد. (۶۰۳۸ - ۶۰۴۶)

باب: کَمَ سِنُ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَوْمَ فَيْضٍ

۱۵۹۴- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَسِتِّينَ، وَأَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَسِتِّينَ، وَعُمَرُ وَهُوَ ابْنُ ثَلَاثٍ وَسِتِّينَ). {الحديث: ۶۰۵۳ = ۶۰۵۵ فم:}

ئہنہسی کوری مالیک (رمزای خودای لَ بِن) فہرمووی: کاتی پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بِن)

کۆچی دواپی کردو خوا بردیہوہ بۆلای خوئی تہمہنی شہستو سئ سال بوو، ئہبوبہکریش کہمرد ہہر تہمہنی شہستو سئ سال بوو، عومہریش کہ کوژرا ہہر تہمہنی شہستو سئ سال بوو). {تاج/۳، زنجیرہ: ۹۹، ژمارہ: ۳۱۵۴}.

۱۵۹۵- عَنْ عَمَارِ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ قَالَ: سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ: كَمْ أَتَى لِرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَوْمَ مَاتَ. فَقَالَ: مَا كُنْتُ أَحْسِبُ مِثْلَكَ مِنْ قَوْمِهِ يَخْفَى عَلَيْهِ ذَلِكَ، قَالَ: قُلْتُ: إِنِّي قَدْ سَأَلْتُ النَّاسَ فَاحْتَلَفُوا عَلَيَّ، فَأَحْبَبْتُ أَنْ أَعْلَمَ قَوْلَكَ فِيهِ. قَالَ: أَتَحْسِبُ؟ قَالَ: قُلْتُ: نَعَمْ. قَالَ: أَمْسِكَ أَرْبَعِينَ بُعْثَ لَهَا خُمْسَ عَشْرَةِ بِمَكَّةَ، يَأْمَنُ وَيَخَافُ، وَعَشْرَ مِنْ مَهَاجِرِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ. وَقَدْ تَقَدَّمَ حَدِيثُ أَنَسٍ أَنَّهُ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) تَوَفَّى وَهُوَ ابْنُ سِتِينَ سَنَةً). {الحديث: ۶۰۵۳ = ۶۰۵۵ فم:}

عہماری نازادکراوی بہنی ہاشم فہرمووی: لہ ثیبنو عہ عباسم پرسی: تہمہنی

پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بِن) چہند بوو، کاتی کہمرد؟ فہرمووی: باوہرم وانہبوو، کہ

وینەى تۆ لەناو ھۆزى خۆیدا، شتى وانەزانى و ئەم پرسەى لەلا پەنھان بى،
فەرمووى: عەرزىم كرد: من لەم بارەىەو پەرسىارم لەخەلكى كردوو، وەلامەكانىيان
حيا جىايە، ھەركەسى شتى دەلى، لەبەرئەو ھەزدەكەم و پىم خۆشە راى تۆش
بزانم لەم بارەىەو. فەرمووى: ژمارە دەزانى؟ گوتە: بەلى. فەرمووى: لەپىشا چل
بگرە بە دەستەو، كە لەتەواوى چل سالىدا خودا رەوانەى كردو كردى بە
پىغەمبەر، ئەو چل، پازدە سالىش لە مەككە ماىەو، كە لەوماوئەدا لەلاىەكەو
لەخۆى ئەمىن بوو، لەلاىەكەشەو دەترسا، چل و پازدە ئەمە پەنجاو پىنج،
دەسالىش لەمەدینە ماىەو لەو رۆژەو كە لەمەككەو كۆچى كرد بۆ مەدینە،
كەواتە: چل و پازدەو دە، ھەمووى دەكاتە شەست و پىنج سال: تەواوى تەمەنى
پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى).

بروانە فەرموودەكەى ئەنەسى كۆرى مالىك كە لەپىشەو لە ژمارە: ۱۵۵۶دا، لە
زنجیرە: ۱۲۱۱دا رابورد، كە ئەنەس دەفەرموى: (كاتى پىغەمبەر خودا بردىەو بۆلاى
خۆى تەمەنى شەست و سى سال بوو).

۱۲۳۸) خۆاى گەورە ئەگەر خواستى خىرى ھەبى بە نەتەوئەى ئەو لەپىش

خۆيانەو گىانى پىغەمبەرەكەيان دەكىشى. (۵۹۲۳)

باب: إِذَا رَحِمَ اللَّهُ أُمَّةً قَبَضَ نَبِيَّهَا قَبْلَهَا

۱۵۹۶- عَنْ أَبِي مُوسَى (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ:
«إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ إِذَا أَرَادَ رَحْمَةً أُمَّةً مِنْ عِبَادِهِ، قَبَضَ نَبِيَّهَا قَبْلَهَا، فَجَعَلَهُ لَهَا فَرَطًا،
وَسَلَفًا بَيْنَ يَدَيْهَا، وَإِذَا أَرَادَ هَلَكَةً أُمَّةً عَذَّبَهَا وَنَبِيَّهَا حَيًّا، فَأَهْلَكَهَا وَهُوَ يَنْظُرُ، فَأَقْرَعَ عَيْنَهُ
بِهَلَكَتِهَا حِينَ كَذَّبُوهُ وَعَصَوْا أَمْرَهُ». {الحديث: ۵۹۲۳ = ۵۹۲۰ فم}:

ئەبو مووسای ئەشعەرى (رمزى خوداى ن بى) دەفەرموى: پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى)

فەرمووى: (خوداى گەورەو سەرورە، ئەگەر خواستى خىرو نىازى باشى بە
نەتەوئەى ھەبى، لە بەندەكانى خۆى، ئەو لەپىش خۆيانەو گىانى
پىغەمبەرەكەيان دەكىشى و دىكا بە بەراىى و پىشەنگيان و لەپىش ئەوانەو

رەۋانەى دەكا ھەتا لە بەھەشتا پېشوازىيان لى بكا، ئاۋا مەرگى پېغەمبەرەكەيان ۋەك ھالى ژيانى بۇيان دەپن بەمايەى رەحمەت ۋە خېرو خوشى، بەلام ئەگەر خودا ويستى نەتەۋەپن لەناوبدا، ئەۋە لەژيانى پېغەمبەرەكەيانا، ئەۋ نەتەۋە لەناۋ دەبا، ۋە بەۋە چاۋو دلى ئەۋ پېغەمبەرە روژن دەكاتەۋە، لەسەرئەۋەى كە بەدرۇيان دەخستەۋەۋە بېگوپن دەكرد). {تاج/۳، زنجيرە: ۹۱، ژمارە: ۳۱۳۶ چاپى چۈارەم}.

(۱۲۳۹) باسى فەرمايشتى خوداى گەۋرە: {فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ} الآية {۶۰۶۵}

بَابُ: فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: {فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ} الآية

۱۵۹۷- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): حَدَّثَهُ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ خَاصِمَ الزُّبَيْرِ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي شِرَاجِ الْحَرَّةِ الَّتِي يَسْقُونَ بِهَا النَّخْلَ، فَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ: سَرَّحَ الْمَاءَ يَمْرُ، فَأَبَى عَلَيْهِمْ، فَاخْتَصَمُوا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «اسْقِ يَا زُبَيْرُ، ثُمَّ أَرْسِلِ الْمَاءَ إِلَى جَارِكَ»، فَغَضِبَ الْأَنْصَارِيُّ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْ كَانَ ابْنُ عَمَّتِكَ، فَتَلَوْنَ وَجْهَ نَبِيِّ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، ثُمَّ قَالَ: «يَا زُبَيْرُ اسْقِ ثُمَّ احْبِسِ الْمَاءَ حَتَّىٰ يَرْجِعَ إِلَى الْجَدْرِ». فَقَالَ الزُّبَيْرُ: وَاللَّهِ إِنِّي لَأَحْسِبُ هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِي ذَلِكَ: {فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ} الآية. {الحديث: ۶۰۶۵ = ۶۰۶۸ فم}:

عەبدوللای کوپی زوبەیر (رمزای خودایان لى بىن) فەرمووی: زوبەیری باوکم و پیاویکی ئەنصارى لە خزمەتى پېغەمبەردا، لەسەر سەردى ئاۋ، كە لە ئاۋەپروكانى ئەلخەررەۋە دەھات، كە باخە خورمايان پى ئاۋدەدا، بوو بەھەرايان، پیاۋە ئەنصارىيەكە بە زوبەیری گوت: ئاۋەكە بەردە، بابروا بۆ ناۋ باخەكانى ئىمەيش، زوبەیریش رازى نەبوو، بە پېشنىارەكەى ئەۋ، جا بۆ ناۋبىژى و دادگايى كردن جوۋنە خزمەتى خەزرت (دروودى خوداى لەسەر بىن). خەزرت (دروودى خوداى لەسەر بىن) بە زوبەیری فەرموو: (ئەى زوبەیر! مەزراكەت ئاۋبەدە ئەۋسا ئاۋەكە بەرەلا بكە بۆ دراوسىيى

باخه كهت). كابرای نه نصاریش تووړه بوو، گوټی: ئه ی پیغه مبهری خودا! ئه وه پوورزای خوټه، بویه به لای ئه ودا دهیبه ی!

جا رووی پیغه مبهر (دروودی خودای له سر بڼ) گؤړاو رهنګی زویری لی نیشته و فهرمووی: (ئهی زوبهیر! باخه كهت ئاوبده، هه تا دیړاوه كانیان ته واو پرده بن و ئاوه كه دده له قه دیان ئه و جا ئاوه كه یش بگړه وه!).

زوبهیر (رمدای خودای لی بڼ) فهرمووی: واده زانم كه ئه م ئایه ته له م باره یه وه هاته خواره وه، كه ده فهرموئ: {فَلَا رَبَّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ}.

واته: رووداو وانیه، كه وهك ئه وان گومان ده بن، به و كه سه ی كه وا په رومردګاری تویه، ئه و ناپاكانه باوړنه یینن هه تا به ئارم زووی دل، تۆ ده كن به حه كه م و به فهرمانړه و، له و كیشه و بهر نانه دا كه روو دده دن له ناویانا، وه له گه ل ئه وده شیا به و بریارو حوكمه رازی بن، كه تۆ ده یدهدیت به بی چهن و چوڼ و پیناخو ش بوون). {تاج/٢، زنجیره: ١٧٣، ژماره: ١٩٢٤ چ/٤ = چاپی چواره م}.

١٢٤٠) باسی په یره ویی پیغه مبهرو فهرمایشتی خودای كه وړه: {لَا تَسْأَلُوا عَنْ

أَشْيَاءَ إِنْ تُبَدَّ لَكُمْ تَسْؤُكُمْ}. {٦٠٦٦ - ٦٠٧٨}

باب: فِي انْبَاءِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَقَوْلُهُ تَعَالَى: {لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبَدَّ لَكُمْ تَسْؤُكُمْ}

١٥٩٨- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: بَلَغَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ) عَنْ أَصْحَابِهِ شَيْءٌ، فَخُطِبَ فَقَالَ: «عُرِضَتْ عَلَيَّ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ فَلَمْ أَرَ كَالْيَوْمِ فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ، وَلَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ، لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا، وَلَبْكَيْتُمْ كَثِيرًا»، قَالَ: فَمَا أَتَى عَلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَوْمَ أَشَدُّ مِنْهُ، قَالَ: غَطُّوا رُءُوسَهُمْ وَلَهُمْ حَنِينٌ، قَالَ: فَقَامَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، فَقَالَ: رَضِينَا بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا، وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا، قَالَ: فَقَامَ ذَاكَ الرَّجُلُ فَقَالَ: مَنْ أَبِي؟ قَالَ: «أَبُوكَ فَلَانٌ»، فَزَلَّتْ هَذِهِ الْآيَةُ: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبَدَّ لَكُمْ تَسْؤُكُمْ). {الحديث: ٦٠٧٢ =

٦٠٧٥ فم. تجريد البخاري بالكوردی/٤، رقم: ١٦٥٨ = ٤٦٢١، ٩٣، ٥٤٠، ٧٤٩،

٦٣٦٢، ٦٤٦٨، ٦٤٨٦، ٧٠٨٩، ٧٠٩٠، ٧٠٩١، ٧٢٩٤، ٧٢٩٥}:

ئەنەسى كۆرى مالىك (رەزى خۇداى ئى بى) فەرموۋى: لەتەرەف ھاۋەلانىيەۋە شتې گەيشتەۋە بە پىغەمبەر (دروۋدى خۇداى لەسەر بى) ھەزى لەو جۆرە شتە نەبوو، جا وتارىكى دلھەژىنى دا، فەرموۋى: (ئەمپۇ لەناۋ ئەم نوپژەدا كە بەجەماعەت بۆم كىردن، بەھەشت و دۆزەخىان ھىنايە بەرچاۋم، ئەو نازو بەھەرەو خىرو خوشىيەى كە ئەمپۇ لە بەھەشتدا بىنىم ھەرگىزاۋ ھەرگىز شتى وام نەدىۋە، ۋەكى تىرىش ئەو ناخۇشى و سزاۋ ئىش و نازارەى كە ئەمپۇ لە دۆزەخدا بىنىم قەت قەت شتى وا ناخۇشم نەبىنىۋە!

دەى ئەۋە كەمن دەيزانم، لە ھەۋال و باسى سزاۋ تۆلەى خۇدا، ئەگەر ئىۋە دەتانزانى، سامو ترسو بىم دايدەگرتن و، كەم پى دەكەننن و زۆر دەگىريان).

فەرموۋى: جا رۆژى وا سەخت و ناخۇش لە يارانى پىغەمبەر (دروۋدى خۇداى لەسەر بى) روۋى نەداۋە، فەرموۋى: جا ھاۋەلانى پىغەمبەر (دروۋدى خۇداى لەسەر بى) روۋى خۇيان داپۇشى و دايان لەپرمەى گىريان، فەرموۋى: جا عومەرى كۆرى خەتتاب (رەزى خۇداى ئى بى) ھەستاو بۆ دلدانەۋەى پىغەمبەر (دروۋدى خۇداى لەسەر بى) فەرموۋى: (خودامان بە پەرۋەردگارى خۇمان قەبوۋلە و ئىسلاممان بە ئايىنى خۇمان قەبوۋلە و موھەممەدمان بە پىغەمبەر قەبوۋلە. پىاۋى ھەبوۋ ناۋى عەبدوللاى كۆرى حوزافە بوو، كە لەگەل يەككىكا دەمى تى دەگىرا، بەرابەرەكەى تانەى زۆلى ئى دەداۋ پىى دەگوت: تۆ كۆرى باۋكى خۆت نىت، جا پىاۋە بۆ ساخكردنەۋەى رشتەى بنەچەى خۆى، عەرزى ھەزەرتى كرد: قوربان! ئەى پىغەمبەرى خۇدا! باۋكى من كىيە؟ فەرموۋى: (تۆ كۆرى باۋكى خۆتى و باۋكى تۆ حوزافەيە!). جا بەم بۆنەيەۋە ئەم ئايەتە ھاتە خوارەۋە، كە دەفەرموۋى: { يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءٍ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسْأَلُكُمْ - المائدة - ۱۰۱/۵ } :

ۋاتە: ئەى موسولمانىنە! پرسىارى وا لە پىغەمبەرى خۇتان مەكەن كە بەدەردتان نەخاۋ ئەركى سەرشانتان گرانتر بكا، بەتايبەتى پرسىارى وا ئەگەر ۋەلام بدىتەۋە راستى روۋداۋەكەتان بۆ دەردەكەۋى و زۆر جار ۋادەبى بە

بیچہ وانہی خواستی ئیوہوہ دہبن، لہکاتی وادا تووشی تہریقی و شہرمہزاری و ناخوشی و دلتنگی دہبن!}. {بروانہ: تاج/۳، زنجیرہ: ۵، ۱۱۳، ژمارہ: ۳۱۹۵ ج/۴ + تاج/۴، زنجیرہ: ۶، ژمارہ: ۲۸۴۲ + تاج/۲، زنجیرہ: ۵، ۷۹، ژمارہ: ۱۴۷۹ + ریاض/۱، زنجیرہ: ۵۰، ژمارہ: ۴۰۱ + ریاض/۲، زنجیرہ: ۵۴، ژمارہ: ۴۴۷}.

۱۵۹۹- عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّ أَكْثَرَ الْمُسْلِمِينَ فِي الْمُسْلِمِينَ جُرْمًا مَنْ سَأَلَ عَنْ شَيْءٍ لَمْ يُحَرِّمْ عَلَى الْمُسْلِمِينَ فَحَرَّمَ عَلَيْهِمْ مِنْ أَجْلِ مَسْأَلَتِهِ». {الحديث: ۶۰۶۹ = ۶۰۷۲ فم. بخاری. اعتصام: ۷۲۸۹}:

سہ عدی کوری ئہبو وہقاص (رہزای خودای ئی بن) فہرمووی: پیغہمبہر (دروودی خودای لہسمر بن) دہفہرمووی: (لہناو موسولمانانا تاوانبارترین موسولمان ئہو کہسہیہ، کہ لہشتی بہبن پیویستی زور، بکولیتہوہو پرسپاری زوری لہبارہوہ بکا، شتہکہ خوی ہیشتا حہرام نہکراہی، بہلام بہہوی پرسپارہکہی ئہوہوہ حہرام ببی، لہ موسولمانانی تریش). {تاج/۴، زنجیرہ: ۶، ژمارہ: ۲۸۴۵ ج/۴}.

۱۶۰۰- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَجُلًا قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيْنَ أَبِي؟ قَالَ: «فِي النَّارِ». قَالَ: فَلَمَّا قَفَى دَعَا، فَقَالَ: «إِنَّ أَبِي وَأَبَاكَ فِي النَّارِ». {الحديث: ۴۹۹ = فم}:

ئہنہس (رہزای خودای ئی بن) فہرمووی: پیاوی عہرزی پیغہمبہری کرد: قوربان! ئہی پیغہمبہری خودا! باوکم لہسہردہمی نہزانیدا مردوہو، لہپیش ہاتنی ئایینی پیروزی ئیسلاما، جیگہی کوپیہ: بہہشتیہ، یان دوزہخی؟ فہرمووی: (باوکت دوزہخیہ، وا لہناو ناگردا). راوی دہفہرمووی: جا کابرا کہپشتی ہلکرد، پیغہمبہر (دروودی خودای لہسمر بن) بانگی کردہوہ فہرمووی: (باوکی من و باوکی تویش لہبہرئہوہی کہ لہ ئہہلی فہترتن دوزہخین و وان لہئاگری دوزہخدا). {تاج/۵، زنجیرہ: ۱۱، لاپہرہ: ۳۶۴، ژمارہ: ۵۱۷۶ = ما ورد فی أهل الفترة}. لہم شویچنہدا لہ تاجول ئوصلدا، روونکردنہوہیہکی جوانم نووسیوہ لہبارہی جیگہی دواروژی باوکی پیغہمبہرہوہ، تکایہ بفہرموو بیخوینہرہوہ.

۱۲۴۱) وازهینان لهه رشتی که پیغه مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) نه‌هیی لی
بکاو خو پاراستن له پیچه‌وانه‌ی فهرمانی نه‌و. (۶۰۶۶ - ۶۰۷۸)

باب: فی الإنهاء عما نهى عنه النبي (صلى الله عليه وسلم) وترك الإخـ وتلاف عليه في المسألة
۱۶۰۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)
يَقُولُ: «مَا نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوهُ، وَمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ فَافْعَلُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ، فَإِنَّمَا أَهْلَكَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلُكُمْ، كَثْرَةُ مَسَائِلِهِمْ، وَاخْتِلَافُهُمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ». {الحديث: ۶۰۶۶ = ۶۰۶۹
فم. بخاری. إعتصام: ۷۲۸۸} :

ئه‌بو هوره‌یره (ره‌زای خودای لی بی) فهرمووی: گویم له پیغه مبه‌ر بوو ده‌یفه‌رموو:
(ئه‌وه‌ی که گوتم پیتان مه‌یکه‌ن توخنی مه‌که‌ون، وه ئه‌وه‌ی که گوتم پیتان بیکه‌ن،
چه‌نده‌ی له تواناتانا هه‌یه بیکه‌ن، چونکه نه‌ته‌وه‌کانی پيش ئیوه له‌به‌رئه‌وه
فه‌وتان و له‌ناو‌چوون، چونکه پرسپاری زو‌ریان له پیغه مبه‌ره‌کانیان ده‌کردو له‌د‌زیان
ده‌وه‌ستان و چه‌ندو چوونیان له‌گه‌لدا ده‌کردن). {ریاض/۱، زنجیره: ۱۶، ژماره: ۱۵۶}.

۱۲۴۲) جیاوازی هه‌وال و فهرمانی پیغه مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) له‌باره‌ی
کاروباری نایینه‌وه، له‌گه‌ل رای پیغه مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) سه‌باره‌ت
به‌کاروباری دنیا‌یی. (۶۰۷۹ - ۶۰۸۱)

باب: فيما أخبر به النبي (صلى الله عليه وسلم) من أمر الدين والفرق بينه وبين الرأي للدنيا
۱۶۰۲- عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عبيدالله (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: مَرَرْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِقَوْمٍ عَلَى رُؤُوسِ النَّخْلِ، فَقَالَ: «مَا يَصْنَعُ هَؤُلَاءِ؟» فَقَالُوا: يُلْقَحُونَهُ:
يَجْعَلُونَ الذَّكَرَ فِي الْأُنْثَى فَيَلْقَحُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «مَا أَظُنُّ
يُغْنِي ذَلِكَ شَيْئًا»، قَالَ: فَأَخْبَرُوا بِذَلِكَ فَتَرَكُوهُ، فَأَخْبَرَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)
بِذَلِكَ، فَقَالَ: «إِنْ كَانَ يَنْفَعُهُمْ ذَلِكَ فَلْيَصْنَعُوهُ، فَإِنِّي إِنَّمَا ظَنَنْتُ ظَنًّا، فَلَا تُؤَاخِذُونِي
بِالظَّنِّ، وَلَكِنْ إِذَا حَدَّثْتُكُمْ عَنِ اللَّهِ شَيْئًا فَخُذُوا بِهِ، فَإِنِّي لَنْ أَكْذِبَ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ».
{الحديث: ۶۰۷۹ = ۶۰۸۲ فم} :

طه‌لحه‌ی کوری عوبه‌یدوللا (ره‌زای خودای لی بی) فهرمووی: له‌خزمه‌تی پیغه مبه‌ردا،
دامان به‌لای کۆمه‌لیکا، به‌سه‌ر دارخورماوه بوون، خه‌ریکبوون موتوربه‌یان ده‌کرد،

پیغهمبەر (دروودی خودای لسمەر بئ) فهرمووی: (ئهمانه چی دهکهن؟) عهرزیان کرد: ئهوه پهیوهندو موتوربهی دهکهن، تۆوی خورما نییره که دتهکیینه ناو بۆلی خورمای مییه که، کهوا لهناو کیفیکا، نیتر موتوربه دهبی و دهبی بهخورما!

پیغهمبەر (دروودی خودای لسمەر بئ) فهرمووی: (گومان نابهم شتی وا کهلکی ههبی!).

فهرمووی: جا ئهم فهرمایشتهی پیغهمبەر (دروودی خودای لسمەر بئ) باسکرا بۆ ئهوه کۆمهله، ئهوانیش وازیان له موتوربه کردنه که هیئا، جا ههوال درا به پیغهمبەر (دروودی خودای لسمەر بئ) که کۆمهله که، بههوی فهرمایشته کهی تۆوه، وازیان لهخورما موتوربه کردنه که هیئاوه، ئهویش فهرمووی: (ئهگهر ئهوه موتوربه کردنه سوودی ههیه بۆ بهروبوومی باخهکانیان، وه به ئهزموون و تهجره به ئهوه چهسپاوه، باوازی ئی نههین و وهك جارن داره خورماکانیان موتوربه بکهن، ئهوهی کهمن گوتم لهم بارهیهوه به گومانی خۆم گوتم، نهوهك به وهحی و لهلای خوداوه ئهوهه پئ گوترایی، واته: ئهوه رای تایبهتی خۆم بوو، لهکاریکا که پهیوهندی به راگهیانندی ئایینییهوه نییه، کاریکی دنیایی رووته، دهی ئهوه جوړه گومان و رادهربرینی خۆمه مهکهن بهرهخنه لهسهرم، منیش وهك ئیوه ههر ئادهمیزادم خۆ غهیب زان نیم، بگهر خۆتان لهکاروباری جیهانی خۆتان باشت دهرزانن، بهلام ههرکاتئ شتیکم پیتان گوت، که بهفهرمانی خودا پیتانم راگهیانند، ئهوه کاری پئ بکهن و جئ بهجیی بکهن، چونکه من قهت قهت بهدهم خوداوه درؤناکهه و قسهی خودا ههمیشه راست دهردهچی و ههلهی تیانابی!). {تاج/۳، زنجیره: ۱۰۳، ژماره: ۳۱۶۹. چاپی جوارهه} + {ژماره: ۳۱۶۸ تاج/۲} + {تاج/۳، زنجیره: ۱۰۱، ژماره: ۳۱۵۹}.

روونکردنهوه:

گوتارو کردارو ئاکاری پیغهمبەر (دروودی خودای لسمەر بئ) دهبن بهدوو بهشی سهرهکییهوه:

۱- ئهوهی که پهیوهندی بهکاروباری ئایینهوه بئ، وهك: نویترو رۆژوو، وهك کردارهکانی ههجو و عهره، وهك: یاساو دهستوورهکانی ههلال و هاوسهری و تهلاق و

ظیهار، وهك: فەرمانكردن به چاكه و ریگرتن له خراپه، وهك: ئه وهه موو باسو
 بابته تانهی كه له پهراوه كانی شه ریعه تدا باسكراون ئه وهی كه له م بابته بی، ئه وه
 له خودا وهیه وهه مووی راست و دروسته و قه بوولی هه له ناكات و په پیره وی گردنی
 پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بن) دانه نری به په پیره وی فەرمانه كانی خودای گه و ره، جا یا
 واجبه، یا حه رامه، یا مندوبه، یا مكروهه، یا موباحه، هه ركامی له مانه به مه رچی
 خوی.

۲- ئه وهی كه كرده وهی تایبه تی پیغه مبه ر خوی بی، یا گوته ی ئه و بی، كه
 په یوه ندی به بابته تی ئایینه وه نه بی، یا رای تایبه تی پیغه مبه ر خوی بی، وهك ئه م
 نموونه یه ی ئیره، ئه وه وهك كردار و گوتار و رای خه لکی تروایه، گه لی جار راست و
 دروست دهرده چی، جاری وایش هه یه، له وانه یه كه نه یی کی، وهك زۆر له و شتانه ی
 كه رۆژانه كردوونی، یا گوتوو یانی، له سه ر شیوه ی عاده ت، نهك له سه ر شیوه ی
 عیبادت، یا له سه ر شیوه ی ریكه وت و ئیتیفاق، نهك له سه ر شیوه ی مه به ست و
 قه صد.

۳- ئه مه یش چه ند نموونه یه كه كه له بابته تی دووه می كردار و گوتار و ئاكاری
 پیغه مبه رن، كه له شیوه ی عاده ت و رای تایبه تن، نهك له شیوه ی ریساله ت و عیبادت:
 ۱- فەرمووده ی ژماره: ۱۱۵۸ كه له زنجیره: ۹۲۴ دا له م پوخته ی سه حیجی
 موسلیمه دا رابورد.

۲- فەرمووده ی ژماره (۲۶۶ = ۱۳۶۶ مسلم) له پیشه وه له زنجیره (۱۶۷) دا رابورد.

۳- فەرمووده ی ژماره: (۲۷۶) + (۳۰۸) + (۳۲۰) + (۳۴۲) + (۳۵۲) + (۳۵۵) +

۴- {تاج/۱، زنجیره: ۱۰۹، ژماره: ۶۴۰ + ۶۴۱ + ۶۴۲ + ۶۴۳ + ۶۴۴} + {تاج/۴، زنجیره:

۹، ژماره: ۳۸۸۹}.

۵- ته جریدی بوخاری ژماره: (۱۲۰۹) + ۱۲۵۶ + ۱۳۷۲ + ۱۲۸۱ + ۱۲۸۳ + ۱۳۰۳ + ۱۳۴۹ +

(۱۳۶۰ + ۱۳۶۲).

بَابُ: تَمَنَّى رُؤْيَا النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَالْحِرْصُ عَلَيْهِ

ئەبو ھورەيرە (رمزى خوداى ئىبنى) ڧەرموۋى: پېغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن) ڧەرموۋى: (سويندم بەو كەسە كە گيانى موحەممەدى بەدەسە، كە خۇى كەسى ھەموو كەسە، ديارە كە خوداى گەورە سەرورە، ئىو دەكەونە رۇژىكى واو لەپاش مەرگى من، ھەزەكەن كە سەر و مالى خۇتان بەخت بكن و لەباتى ئەو يەك چركەسات من بىين، ئىتر ئەگەر لەو دەوايش نەم بىين بەو دەمە كەمەو بەو تاقە چاوپىكەوتنە قاييل دەبن و بەستان دەكا). (مامۇستا ئىبراھىم كورى موحەممەد كورى سوگفيانى نەيسابورى كە شاگردى ئىمامى موسلىمە، كە صەحىحى موسلىم لە ئىمامى موسلىمەو گىرآنەو - رىوايەت - دەكا، كە ناسراو بە ئەبو ئىسحاق دەڧەرموى: لە رستەكانى ئەم ڧەرموودەيەدا پېش و پاش ھەيە بەلای منەو، بەم شىوہ: دەڧەكە خۇى ئاوايە: (وَلَا يَرَانِي لِأَنْ يَرَانِي أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ أَهْلِهِ وَمَالِهِ مَعَهُمْ). لەسەر ڧەرمايشتى ئەبو ئىسحاق ئەم دەڧە لەپېشا ئاوا بوو: «وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ فِي يَدِهِ لَيَأْتِيَنَّ عَلَى أَحَدِكُمْ يَوْمٌ وَلَا يَرَانِي، ثُمَّ لَأَنْ يَرَانِي {مَعَهُمْ} أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ أَهْلِهِ وَمَالِهِ» جا وشەى (مَعَهُمْ) دواخراو و براوئە دوا دواو.

روونکردنهوه:

نهووهی (رحمتهی خودای لی بن) دهفه رموی: مه به ست له م فه رمووده یه نهووه یه که هاو ده لان هانیدا له سه ر ناماده بوونی کوړی زانستی پیغه مبه ر، له ماله وه، له سه فه ر، به مه به ستی فی ربوونی یاسانامه و له به رکردنی فه رمووده گانی و راگه یناندنیان به په یوه ندیداران وه نهو هشینان پی را بگه په نی، نه گه ر له م لایه نه وه دریغی و کوتایي بکه ن روژی ده بی په شیمان ده بنه وه، وه ک نیمای عومه ر له م لایه نه وه ده یفه رموو: (هاموشوی بازارو سه رقائیم به مامه له وه دووری خسته مه وه له کوړی زانستی پیغه مبه ر).

۱۲۴۴) که سانی ناوات ده خوازن، که که سوکارو مال و منالیان بکه ن به قوربانۍ یه ک دهم بینینی پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بی). (۷۰۶۱ - ۷۰۹۲)

باب: فِيمَنْ يُوَدُّ رُؤْيَا النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِأَهْلِهِ وَمَالِهِ

۱۶۰۴ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «مَنْ أَشَدَّ أُمْتِي لِي حُبًّا نَاسٌ يَكُونُونَ بَعْدِي، يُوَدُّ أَحَدَهُمْ لَوْ رَأَى بِأَهْلِهِ وَمَالِهِ».

{الحديث: ۷۰۷۴ = ۷۱۰۱ فم:}

نه بو هورهیره (رهزای خودای لی بن) فه رمووی: پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بی) فه رمووی: (به شیکن له و که سانه ی نه ته وه ی نیسلامی من، که منیان زور خوش دهوی، که سانی که له پاش مه رگی من دینه دنیاوه، ناواتیانه که به سه رو مال و منال ببن به قوربانۍ یه ک دهم که منی تیادا بینن!).

۵۰- نامه‌ی یاد‌ی پیغهمبه‌ران و باسی پایه به‌رزیاان کتاب ذکر الانبیاء و فضله‌م

(۱۲۴۵) باسی سه‌ره‌تای دروستکردنی ناده‌م (سلاوی خودای له‌سه‌ر بی). (۶۹۸۵)

باب: فی ابتداء خلق آدم علیه السلام

۱۶۰۵- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِيَدِي فَقَالَ: «خَلَقَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ التُّرْبَةَ يَوْمَ السَّبْتِ، وَخَلَقَ فِيهَا الْجِبَالَ يَوْمَ الْأَحَدِ، وَخَلَقَ الشَّجَرَ يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ، وَخَلَقَ الْمَكْرُوهَ يَوْمَ الثَّلَاثَاءِ، وَخَلَقَ النَّوْرَ يَوْمَ الْأَرْبَعَاءِ، وَبَثَّ فِيهَا الدَّرَابَ يَوْمَ الْخَمِيسِ، وَخَلَقَ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَعْدَ الْعَصْرِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ، فِي آخِرِ الْخَلْقِ وَفِي آخِرِ سَاعَةٍ مِنْ سَاعَاتِ الْجُمُعَةِ، فِيمَا بَيْنَ الْعَصْرِ إِلَى اللَّيْلِ». {الحديث: ۶۹۸۵ = ۷۰۰۹ فم}:

نه‌بو هورمه‌یره (ره‌زای خودای بی) فه‌رمووی: پیغهمبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) ده‌ستی
گرتهم و فه‌رمووی: (خودای گه‌ورده مه‌زن له‌روژی شه‌مه‌دا زه‌وی دروستکردو،
له‌روژی یه‌ک شه‌مه‌دا چیاکانی له‌زه‌ویدا دروسمت کردو، له‌روژی دووشه‌مه‌دا دارو
دره‌ختی دروست کردو له‌روژی سی شه‌مه‌دا به‌دیو خراپه‌و ناخوشی دروست
کردو، له‌روژی چوار شه‌مه‌دا نوورو رووناکی دروسمت کردو، له‌روژی پینج
شه‌مه‌دا زینده‌وه‌رانی دروست کردو په‌خش و بلاوی کردنه‌وه، به‌ناو زه‌ویدا، وه
له‌دوا دواپی دروستکراوانا ناده‌می دروست کرد، له‌پاش عه‌صری روژی هه‌ینی، له‌دوا
کاژی‌ریدا، له‌کاژی‌ره‌کانی روژی هه‌ینی). {تاج: ۴، زنجیره: ۳، ژماره: ۳۶۹۰ ج/۴}.

(۱۲۴۶) باسی گه‌وره‌یی نیبراهیمی خه‌لیل (سلاوی خودای گه‌وره‌ی له‌سه‌ر بی).

(۶۰۹۷ - ۶۰۹۰)

باب: فی فضل إبراهيم الخليل عليه السلام

۱۶۰۶- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَ: يَا خَيْرَ الْبَرِيَّةِ! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «ذَاكَ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ». {الحديث: ۶۰۹۰ = ۶۰۹۴ فم}:

نه‌ه‌سی کوری مالیک (رمزای خودای نی بی) فه‌رمووی: پیاوی هاته خزمه‌تی چه‌زرت
(دروودی خودای له‌سر بی) عه‌رزی کرد: نه‌ی چاکترین دروستکراوه‌کان! پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای
له‌سر بی) فه‌رمووی: (نه‌وه ئیبراهیمه که چاکترینی هه‌موو دروستکراوانه).

(۱۲۴۷) خو سوننه‌تکردنی ئیبراهیم. (۶۰۹۰ - ۶۰۹۷)

باب: اِخْتَتَانِ اِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

۱۶۰۷- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «اِخْتَتَنَ اِبْرَاهِيمُ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهُوَ ابْنُ ثَمَانِينَ سَنَةً بِالْقَدُومِ». {الحديث: ۶۰۹۳ = ۶۰۹۷ فم. بخاری (تجرید البخاری = مختصر صحیح البخاری. المجلد الرابع، رقم: ۱۳۴۸ = ۳۳۵۶، ۶۲۹۸ فتح الباری. لاپه‌ره: ۲۵، چاپی: ۱۰/۱ ز).}

نه‌بو هوره‌یره (رمزای خودای نی بی) فه‌رمووی: پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سر بی) فه‌رمووی:
(چه‌زرتی ئیبراهیم (دروودی خودای له‌سر بی) به‌فه‌رمانی خودا، له‌ته‌مه‌نی هه‌شتا سالی‌دا، له
گون‌دی قه‌دووم که‌وا له‌شام، به‌ته‌شوئ خۆی به‌ده‌ستی خۆی سوننه‌تکرد). {تاج/۳،
زنجیره: ۱۱۵، ژماره: ۳۲۰۳ ۴/ج}.

(۱۲۴۸) باسی فه‌رمایشتی ئیبراهیم (سلاوی خودای له‌سه‌ر بی): (رَبِّ اَرْنِي كَيْفَ

تُحْيِي الْمَوْتَى) وه باسی لووتو یوسف (دروودی خودایان له‌سه‌ر بی). (۶۰۹۰ - ۶۰۹۷)

باب: قَوْلُ اِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: (رَبِّ اَرْنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى) وَذَكَرَ لُوطُ وَ يُوسُفُ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ

۱۶۰۸- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «نَحْنُ أَحَقُّ بِالشَّكِّ مِنْ اِبْرَاهِيمَ، إِذْ قَالَ: (رَبِّ اَرْنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى، قَالَ: أَوْلَمْ تُؤْمِنْ، قَالَ: بَلَى وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قُلُوبِي)، قَالَ: «وَيَرْحَمُ اللَّهُ لُوطًا، لَقَدْ كَانَ يَأْوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ، وَلَوْ لَبِثْتُ فِي السَّجْنِ طُولَ لَبْثِ يُوسُفَ لَأَجَبْتُ الدَّاعِيَ»». {الحديث: ۶۰۹۴ = ۶۰۹۸ فم. تجرید/۴، لاپه‌ره: ۴۰ چاپی/۱۰/۱ ز. رقم: ۱۳۵۵ = ۳۳۷۲، ۳۳۷۵، ۳۳۸۷، ۴۵۳۷، ۴۶۹۴، ۶۹۹۲}:

نه‌بو هوره‌یره (رمزای خودای نی بی) ده‌فه‌رمووی: خوشه‌ویست (دروودی خودای له‌سر بی) فه‌رمووی:
(گریمان من له‌فه‌رزی مه‌حال‌دا، گومانم له‌زیندوو بوونه‌وه‌دا هه‌بی، چه‌زرتی

ئىبراهيم شتى وای نه بووه و گومانی وای به دلدا نه هاتووه، به لام ئهم گفوتوگوئی ئىبراهيمه، که له م ئايه ته دا خودا باسی فهرمووه بو مان، ته نیا بو ئه وه بووه که به هوئی دیتن به چاوی سهره وه، ته و او دل نه ستوورو دلنیا بیی، وه کوو چۆن ئیمه به بیستن بو مان دهرکه وتووه، که دهریای گه و ره گه و ره ههیه، به لام کاتی به چاوی سهر ئه وه دهریایانه ده بینین، هه رچه ند زانستو عیلمه کۆنه که مان، که له ریگه ی ژنه وتنه وه بووه، هه یج پتر نابی، به لام پته و ترو دامه زراو تر ده بی، ته نانه ت نه گهر یه کئی له وه دوا بلی دهریا هه بوونی نییه، ئیمه بر وای پی ناکه یین.

ئایه تی گو فتوگو که ئه مه یه: {رَبِّ اَرْنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى قَالَ: اَوَلَمْ تُؤْمِنْ قَالَ: بَلَى وَلَكِنْ لِّيَطْمَئِنَّ قُلُوبِي - البقرة - ۲/۲۶۰}:

واته: ئىبراهيم فهرمووی: په روهر دگاری من! ئه ی خاوه نی ههر دوو جیهان! نیشانم بده ئهم خه لکه که دهمرن و ساله های سال دهنه وه به خاكو ئه ندامه کانی له شیان دهرزین و دهن به خۆل و خاشاک و بای رۆژگار، به ئارمزووی خوئی، شه ن و که و یان ده کاو، په خشو پرشیان ده کا له وولاتا، چۆن چۆنی تو له قیامه تا زیندوو یان ده که یته وه و، به چی شیوه یی ئه و پارچه په رتو پرژو بلاوانه یه ک ده خه یته وه؟!

خودا له وه لامی ئهم پرسیاره ی ئىبراهيمدا فهرمووی: ئه ی ئىبراهيم! ئایا تو هیشتا باوه رت نه هی ناوه به وه که من ده توانم مردوو زیندوو بکه مه وه؟ عه رزی کرد: با، به خودا زۆر باش ئه وه دهمزانم و باوه رم به وه ههیه، به لام دهمه وئ که دلم ئاو بخواته وه و وه ها دابمه زری، که ئیتر دلّه راوکی و ریگه ی سووسه ی سووسه بای وه سواس و راپایی و دوو دلی نه فس و دهروون، له دل و ناخی مندا نه میئو، ئه وه ی که به دل باوه رم پیی کردووه، به چاوی سهریش بیبینم!!

خودای مه زن بو خوئی دهیزانی که ئىبراهيم ئه مه دهمزان، وه لی بو یه ئهم پرسیاره ی لی کرد، تا بیسه ران وه لامه که ی ئىبراهيم بیستن!). {تاج/ ۴، زنجیره: ۳، ژماره: ۲۷۴۵ ج/ ۴}.

پَیغَمبەر (دروودی خودای لَمسَر بِن) فەرمووشی: رَحْمَتِی خُودا لَه پَیغَمبەر لُوط بِن، لَهسەر چی بیرو باوهرپَی فەرموویهتی: {لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً أَوْ آوِي إِلَى رُكْنٍ شَدِيدٍ}. واته: حه زهرتی لُوط پَیغَمبەر، کاتنِ هۆزه کهی په لاماری میوانه کانیان داو، ویستیان دهستدریژی لَه نامووسیان بکه نو، هه وئی لَه گه ئیاندا دا، که وازیبن و هست لَه دهستدریژی نامووسی لَه گه ل میوانه کانی هه لَگرن و روو زهردی به سەر خوی میوانه کانی نه هیبن و هه وئه کهی سوودی نه بوو، پاش ئه مه فەرمووی: کاشکی یاخۆم هیزیکم ببوایه، هه تا چاره ی ئه م بِن شهرمی و نامه ردی و دهستدریژییه ی ئیوهم بِن بکرایه، یاخۆم هیزیک ئاوهام ببوایه، یاخود لَه په نای زاتیکی ته واناو به هیزدا بوومایه، تا ئه و چاره سهری ئه م بِن شهرمییه ی ئیوهم بکرایه!.

پَیغَمبەر (دروودی خودای لَمسَر بِن) فەرمووی: لُوط چۆن وا ده فهرموی، خۆ ئه و، واته: حه زهرتی لُوط، لَه راستیدا لَه په نای زاتیکی ته واناو به هیزدا بوو، که خودای ته واناویه، ئیتر چۆن وا ده فهرموی. حه زهرت فەرمووی: (له لایه کی تریشه وه ئافهریم بۆ حه زهرتی یووسف، بۆ خوی بۆ ئارام و بۆ سه بری و بۆ خوگرتنی، به راستی مه ردو به سه برو ئازاو به پشو بوو، ئه وه بوو پاش ئه و هه مکه حه پس و زیندانییه، کاتنِ پاشا ناردی به شوینیدا، که بچن بۆلای، ئه و نه چوو، وه ویستی له پیشدا بیسه لاین که ئه و به ناره واهه ندراده، بۆیه به فروستاده کهی پاشای فهرموو، برۆ عهرزی پاشا بکه، فهرمان بدا، ئه و ژنانه که دهستی خویان له تو پهت کرد، لَه گه ل ژنی وه زیردا، له کاتی دعوته که دا، کوپان بکاته وه و لیان بپرسی، حالئ ئه وان چۆن بووه و حالئ منیش چۆن بووه؟ تا پاک و بیس دهر بکه وئ بۆ هه موو لای، ئه وسا من دیم بۆلای پاشا، وه لئ ئه گهر من له جیگه ی یووسف بوومایه و ئه وه ندی ئه و، وازۆر له به ندیخانه دا بمایه ته وه، ههر که دههاتن به دوامدا، گورج به بِن چه ندو چوون ده چووم لَه گه ئیان بۆ لای پاشا). {تاج/ ۴، زنجیره: ۱۲، ژماره: ۳۹۲۳ چ/ ۴}.

١٢٤٩) فەرمايشتى ئىبراهيم (دروودى خوداى لەسەر بى): (إِنِّى سَقِيمٌ)، وه (بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا) هەرەها فەرمايشتەكەى ئىبراهيم سەبارەت بە سارای زنى (نەمە خوشکمه). (٦٠٩٧ - ٦٠٩٠)

باب: فِي قَوْلِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: (إِنِّى سَقِيمٌ)، وَبَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا، وَفِي سَارَةِ (هِيَ أُخْتِي) ١٦٠٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «لَمْ يَكْذِبْ إِبْرَاهِيمُ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَطُّ، إِلَّا ثَلَاثَ كَذَبَاتٍ، ثِنْتَيْنِ فِي ذَاتِ اللَّهِ: قَوْلُهُ (إِنِّى سَقِيمٌ)، وَقَوْلُهُ: (بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا)، وَوَاحِدَةً فِي شَأْنِ سَارَةَ، فَإِنَّهُ قَدِمَ أَرْضَ جَبَّارٍ، وَمَعَهُ سَارَةُ وَكَانَتْ أَحْسَنَ النَّاسِ، فَقَالَ لَهَا: إِنَّ هَذَا الْجَبَّارَ إِنْ يَعْلَمَ أَنَّكَ امْرَأَتِي يَغْلِبْنِي عَلَيْكَ، فَإِنْ سَأَلَكَ فَأَخْبِرِيهِ أَنَّكَ أُخْتِي، فَإِنَّكَ أُخْتِي فِي الْإِسْلَامِ، فَإِنِّي لَا أَعْلَمُ فِي الْأَرْضِ مُسْلِمًا غَيْرِي وَغَيْرِكَ، فَلَمَّا دَخَلَ أَرْضَهُ رَأَاهَا بَعْضُ أَهْلِ الْجَبَّارِ، أَتَاهُ فَقَالَ: لَهُ لَقَدْ قَدِمَ أَرْضَكَ امْرَأَةً لَا يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تَكُونَ إِلَّا لَكَ، فَأَرْسَلَ إِلَيْهَا، فَأَتَتْ بِهَا، فَقَامَ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَى الصَّلَاةِ، فَلَمَّا دَخَلَتْ عَلَيْهِ لَمْ يَتَمَالِكْ أَنْ بَسَطَ يَدَهُ إِلَيْهَا، فَقَبِضَتْ يَدَهُ قَبْضَةً شَدِيدَةً فَقَالَ لَهَا: ادْعِي اللَّهَ أَنْ يُطْلِقَ يَدِي، وَلَا أَضْرُكَ، فَفَعَلَتْ، فَعَادَ، فَقَبِضَتْ أَشَدَّ مِنَ الْقَبْضَةِ الْأُولَى، فَقَالَ لَهَا مِثْلَ ذَلِكَ، فَفَعَلَتْ، فَعَادَ، فَقَبِضَتْ أَشَدَّ مِنَ الْقَبْضَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ، فَقَالَ: ادْعِي اللَّهَ أَنْ يُطْلِقَ يَدِي، فَلَمَّا دَعَا اللَّهَ أَنْ لَا أَضْرُكَ، فَفَعَلَتْ، وَأُطْلِقَتْ يَدُهُ، وَدَعَا الَّذِي جَاءَ بِهَا فَقَالَ لَهُ: إِنَّكَ إِنَّمَا أَتَيْتَنِي بِشَيْطَانٍ، وَلَمْ تَأْتِنِي بِإِنْسَانٍ، فَأَخْرَجَهَا مِنْ أَرْضِي وَأَعْطَاهَا هَاجِرًا، قَالَ: فَأَقْبَلَتْ تَمْشِي، فَلَمَّا رَأَاهَا إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ انْصَرَفَ فَقَالَ لَهَا: مَهَيْمَ؟ قَالَتْ: حَيْرًا، كَفَّ اللَّهُ يَدَ الْفَاجِرِ، وَأَخَذَمَ خَادِمًا. قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَتِلْكَ أُمُّكُمْ يَا بَنِي مَاءِ السَّمَاءِ. {الحديث: ٦٠٩٧ = ٦١٠١ فم. تجريد/٤، لاپەرە: ٢٦، رقم: ١٣٤٩ = ٩٩٢، تجريد/٣ = ٢٢١٧ فتح الباری. سالی چاپ: ١٠١٠ز}:

ئەبو ھورەیرە (رەزای خودای ئی بى) فەرمووی: پێغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى) فەرمووی: (ئىبراهيم پێغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى) ھەرگیز درۆى نەکردوو، تەنیا سى درۆ نەبێت، ئەو سى درۆیەیش دوانیان ساخ لەبەر رەزای خودا بوو: یەكی لەو دوو نەو بوو کە فەرموویەتى: (إِنِّى سَقِيمٌ): من نەخۆش و دەرەدارم. کە مەبەستى ھەزەرتى ئىبراهيم لەم قسەى نەو بوو کە لەگەڵ ھۆزەكەى دەرەجى بۆ کارىكى

ناشایسته، ئەودەکەى تریشیان ئەودە بوودە که فەرموویەتی: (بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا).
 واتە: کاتی ھۆزدەکەى گەرانەودە بۆ بوتخانەکە و روانیان ھەموو بتەکانیان شکاوە،
 تەنیا گەوردەکەیان نەبێ، ئیبراھیمیان گومانبار کرد کہ ئەم کارەى کردبێ، ئەویش
 فەرمووی: ئەم بتانە من نەم شکاندوون، بەلکوو گەوردەکەیان ئەودەى کردووە،
 درۆکەى تریشیان لەبارەى خاتوو سارەى خیزانیەودە بوودە، جارێ ئیبراھیم سارەى
 پێ دەبێ دەگاتە پادشایەکى زۆردارى ملھور، سارە بۆ جوانى لەوینەى نابێ،
 لەبەرئەودە پێى فەرموو: ئەگەر ئەم زۆردارە زەبردارە ملھورە پێ بزانی کہ تو ژنى
 منى، زەوت دەکا لێم، خوشم دەکوژێ تا نەلێن: ئەم پادشایە ئەودەندە خوا نەناس و
 بێ رەزاو بێ وێژدان و بێ رەوشە ژن بەمارەو تەلاقەودە زەوت دەکا، جا ئەگەر
 پرسىارى ئى کردى مەلئ مێردمە، پێى بلێ: کہ تو خوشكى منى، لەپراستیدا تو
 بەپێ ئایینی ئیسلامەتى، تو خوشكى ئایینی منیت و موسولمان براو خوشكى
 یەكترى، لەم سەر زەمینەشدا جگە لەخۆم و لەخۆت موسولمانێكى تر گومان نابەم،
 کاتی ئیبراھیم دەرواتە ناو ولاتى زۆردارەکەودە، ھەندى لە دەستوپای پادشا
 ملھورەکە چاویان بەسارە دەکەوێ، جا دەچى بۆلاى و پێى دەلێ: ئافرەتى ھاتۆتە
 قەلەمەرەوى توو ھەر قابیل بەخۆتە! پادشاش دەنێرى بەشوین سارەداو دەیبەن
 بۆى، ئیبراھیم ھەل دەستى و دەچى بەلاى نوێژەودە، بە ئومىدى ئەودە کہ خودا
 نامووسى بپاریزى لەدەمى گلاوى ئەو سەگە ھارەو خودا بەتوانایى خۆى وەك سەگ
 سنكى بکات. جاھەر کہ سارە دەچیتە ژوورەودە دەیبەن بۆ زۆردارەکە، زۆردارەکە
 خۆى پێ راناگیرى و دەستى بۆ دەبا، بەلام لەلایەنى خداوە توند دەستى رەق دەبێ!
 جا پادشا بەسارە دەلێ: لەخودا داواکە کہ دەستم چاڪ بکاتەودە وازت ئى دەھێنم و
 زیانم بۆت نابێ، ئەویش دەپاریتەودە دەستى چاڪ دەبیتەودە، کہ چى دیسانەودە
 کابرای زۆردار دەستى بۆ دەباتەودە، وەلئ ئەمجارە دەستى لەجارى یەكەم زیاتر رەق
 دەبێ، دووبارە داواى ئى دەکاتەودە کہ ھەمدىسانەودە بۆى بپاریتەودە، ئەویش دیسان
 بۆى دەپاریتەودە، کہ چى ھەمدىسانەودە دەستى بۆ دەباتەودە کہ دەستدریژی

نامووسى ئى بىكا، ئەمجارە دەستى لەھەردوو جارەكەى پېشوو زياتر وشك دەبى،
ئەنجا پېى دەلى: لەخودا بپارپېرەو كە دەستم چاك بىكەتەو، سويندەت بۇ دەخۇم بە
خوداى گەورە، كەئىتر زىانەم نابى بۇت، ساراش (سلاوى خودا لەخۇى و لەمپىردى و
لەنەوئى پېرۇزى خۇى و مپىردى) وادەكاو دەستى پادشا چاك دەبىتەو، جا ئەو جا
پادشا ئەو كابرەيە بانگ دەكا كەخاتوو سارەى هېنابوو بۇى، وەپىى دەلى: تۇ
شەيتانت بۇمن هېناو، نەو دەكوو ئادەمىزاد، خەرىك بوو دەستم ئى بوەشىنى، ئەم
ژنە لە ولاتى من دەربەكو بىكەرە دەروەى قەلەمپەروى ولاتى من و ھاجەرەشى پى
بەدە كە خەزمەتى بىكا).

فەرمووى: (ئىنجا سارە پاش ئەوە خودا نامووسى پاراست، بەپى گەپايەوە بۇ
مالەو، ئىبراھىم كەچاوى پىي كەوت نوپۇزەكەى تەواو كەردو پىي فەرموو: چى بوو؟
سارە خاتوون فەرمووى: سوپاس بۇ خودا، باش بوو، بەدلى خۇمان بوو) خودا
لەبالى ئەو بەدكارەى داو رېگەى دەستى نەداو ئەم كارەكەرەشى رەخساند بۇمان،
كەناوى ھاجەرەيە).

ئەبو ھورەيرە (رەزى خۇداى ئى بى) فەرمووى: دەى ئەى گەلى عەرەب! كە لەسەر ئاوى
باران دەژىن و لەم روانگەوە ناسراون بە (بەنى ماء السماء = نەوئى ئاوى ئاسمان)
ئەم ژنە واتە: خاتوو ھاجەرە، دايكە گەورەى ئىوئەيە، چونكە دايكى ھەزەرتى
ئىسماعىل پىغەمبەرە، كە بابا گەورەى پىغەمبەرەو ئىوئەيش لەنەوئى ئەون!
{تاج/۳، زنجىرە: ۱۱۵، ژمارە: ۳۲۰۴ + ۴/ج + تاج/۴، زنجىرە: ۳، ژمارە: ۳۷۰۱ + ۴/ج}.

روونكر دىنەو:

۱ - ئەم فەرموودەيە روونكر دىنەوئەكى چاكى دەوئ، لەپىشا بېروانە ئەم
سەرچاوانە، بۇ ھالىبوونى تەواو لە كورۇك و ناوەرۇك و مەبەست لەم
فەرموودەيە. عەينى/۱۱، ص ۳۰ + فتح البارى، ژمارە: ۲۶۳۵، ۲۳۵۷، ۲۳۵۸، ۵۰۸۴.
۶۹۵۰.

۲ - هاجهر، يا ئاجهر، ناویکی سهریانییه، دهلین: باوکی یهکی بووه له پادشایانی قیبط، خه لکی گوندی حه فنه له میصر، له صه عیدی میصر، که ئیستا شوینه واری ئی ماوه.

۳ - له گیرانه وهکانی ئەم فەرمووده یه وه دهرده که وئ: که ده سنوئژو نوئژو دووعاو نزا، له ناو نه ته وه موسولمانهکانی تری پیش ئیمه دا بوون.

۴ - نوئژو نزاو پارانه وه ده سنوئژو یادی خوداو پشت به ستن به خوداو هه نا بردن بو خوداو خودا کردن به شایهت له سهر کرده وئ چاک، ئەم جوړه شتانه هه میسه و هه موو کاتیک باشتین چهکی دهستی مرؤی موسولمانن، به تایبهتی له کاتی لیقه ومان و که ساسی و دامووی و بی دهره تانیدا.

۵ - فیله شهرعانه و حيله شهرعو درؤو سوینی درؤ ته ورییه و شوینه وئ، له کاتی وادا دروسته، ته نانهت ته لاق خواردن و ظیهار کردنیش، له کاتی وادا دروسته و نه ته لاقه که ده که وئ و نه ظیهاره که داده مه زری، به مه رجی بو به رژه و هندییه کی ره وای وایی که شایسته ی کردن یان گوتنی ئەم شتانه بی، کردن و گوتنی ئەم جوړه شتانه له حوکم و برپاری ئیکراهدان، به مه رجی کردن و گوتمان بو پاراستن و رزگارکردنی سهر و نامووس و سامانی بی، که شایسته ی نه وه بی، به لکوو هندی جار سوننه تن بگره جاری واده بی پیویستن واته: واجبن. به لام ده بی هه موومان نه وه بزانی، که ره وایوونی ئەم جوړه شتانه، به هیچ شیوه یی په یوه ندی نییه، به ته قیه وه که شیعه دهیکه ن و دایده نین به نیوه ی ئاین.

۶ - وشه ی (ئیراهیم) له سهر فهرمایشتی عه سقه لانی (رهحمهتی خودای ئی) ناویکی سهریانییه، واته: (ئیراهیم = أب رحیم = باوکی دلسوز = باوکی میهره بان).

۷ - زوړجار خودای گه وره پیاو چاکان و ئافرده ته باشه کان تاقی ده کاته وه و تووشی دهر دو به لاهو کیسه و به ره و تهنگ و چه له مه و سه خله تی دهر وونی و جهسته یی و سامانی و منال و که سوکارییان دهکا، تا بزانی پله ی صه برو ئارام و خوگرییان

چهندهو چۆنه، مه بهست لهو ئه زموون و تافیکردنانه وهیه رهفهی دهره جات و پایه بهرزیبانه، ههروهك مه بهست ئه وهیشه که ببن به سهر مه شق و پیشهوا، له خۆشی و ناخۆشیداو له تهنگانه و فهرحانه دا، بۆ موسولمانان، به شیوهی گشتی که له کاتی وادا بلین: خۆ من له هه زردهتی ئیبراهیم زیاتر نیم.

۱۲۵۰) باسی پیغه مبهه موسا (دروودی خودای له سه ره بی) فهرمایستی خودای

که وهه: (فَبَرَأَ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهاً). {۶۰۹۸ - ۶۱۱۰}

باب: فِي ذِكْرِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ، وَقَوْلِهِ تَعَالَى: (فَبَرَأَ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهاً)

۱۶۱۰- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ رَجُلًا حَيًّا، قَالَ: فَكَانَ لَا يُرَى مُتَجَرِّدًا، قَالَ: فَقَالَ بَنُو إِسْرَائِيلَ: إِنَّهُ آذَرُ، قَالَ: فَاعْتَسَلَ عِنْدَ مُوَيْهِ، فَوَضَعَ ثَوْبَهُ عَلَى حَجَرٍ، فَأَنْطَلَقَ الْحَجَرُ يَسْعَى، وَاتَّبَعَهُ بِعَصَاهُ يَضْرِبُهُ: ثَوْبِي حَجَرٌ، ثَوْبِي حَجَرٌ! حَتَّى وَقَفَ عَلَى مَلَأٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ، وَنَزَلَتْ: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى فَبَرَأَ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهاً). {الحديث: ۶۰۹۹ = ۶۱۰۳ ف.م. تجريد/۱، لاپه ره: ۲۱۵، چاپی/۱۰۱، رقم: ۱۹۲ = ۲۷۸، ۳۴۰۴، ۴۷۹۹}:

ئه م فهرموودهیه له تاجول ئوصولدا ئاوايه دهیکهین به راقه و شه رح بۆ ئه م گیرانه وهی ئیره:

ئه بو هورهیره (ره زای خودای ئ بی) فهرمووی: پیغه مبهه (دروودی خودای له سه ره بی) فهرمووی:

(موسا پیغه مبهه (دروودی خودای له سه ره بی) پیاویکی زۆر به شه رم و شکۆ بوو، هه میشه خۆی باش داده پۆشی، به رهنگیکی وایستی له شی هیج نه ده بینرا، جا هه ندی کهس له نه وهی ئیسرائیل، به م جوړه قسانه، ئازاری دلی موسایان دهاو دهیانگوت: موسا بۆیه به م شیوهیه خۆی داده پۆشی دیاره نهنگی به له شیوه ههیه، سایا به له که، یا ده به و قۆره، یا دهردیکی تری هه ره هیه. جا خودای گه وه ره سه ره ور وستی ئه م قسه و باسه ی ئه وانه به درۆ بخته وه و پاکی و بی نهنگی موسا دهربخات، جا بۆیه روژی موسا (دروودی خودای له سه ره بی) به ته نیا خۆی له وان کلا کردو رویشت بۆ چو ئیه که

خوئی بشوړئ و جله‌کانی خوئی له‌بهر داکه‌ندو له‌سهر به‌ردئ داینان، جا کاتئ که‌خوئی شوړدو لیبووه چوو بو‌لای جله‌کانی هه‌تاگوو له‌بهریان بکاته‌وه، به‌لام به فه‌رمانی خودای گه‌وره به‌رده‌که جله‌که‌ی مووسای فراند!!

مووسایش داردسته‌که‌ی خوئی هه‌لگرتو به‌راکردن نیشته‌سهر به‌رده‌که‌و رایکرد به‌شوینیاو بانگی ده‌کرد: به‌رده‌که! جله‌کانم دانئ! به‌رده‌که! جله‌کانم دانئ!! به‌رده‌که‌یش رویش، مووسایش له‌شوینی رویش، هه‌تا گه‌یشته به‌کۆمه‌لئ له‌نه‌وه‌ی ئیسرائیل و هه‌موو ته‌ماشای له‌شی مووسایان کرد، به‌رووتو قووتی و به‌چاوی خو‌یان دییان که له‌شو لار له‌وه جوان‌ترو پاک‌ترو بئ نه‌نگ تر نابئ و زور دووره له‌و درو‌یانه‌ی که ئه‌وان ده‌یانلئ!!

جا ئه‌وجا به‌رده‌که ره‌ق راوه‌ستاو مووسایش جله‌کانی هه‌لگرته‌وه‌و ده‌ستی کرد به‌لیدانی به‌رده‌که‌و به‌گو‌چانه‌که‌ی چه‌ن کوته‌کیکی باشی لید!!

ئهبو هوره‌یره (ره‌زای خودای ئی بن) فه‌رمووی: سویندم به‌ خودای گه‌وره، مووسا وا به‌تونیدی و به‌زه‌برو به‌هیزو نه‌یم، به‌دار ده‌سته‌که‌ی به‌رده‌که‌ی داپلۆسی بوو، سئ یاجوار، یا پینج خالی لیکرد بوو، وه‌ک جینگه‌ برین، ئه‌مه ئه‌و داستانه‌یه که خودای گه‌وره به‌م ئایه‌ته ئاماژه‌ی بو ده‌کاو ده‌فه‌رموئ:

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَىٰ فَبَرَّاهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِندَ اللَّهِ وَجِيهًا - الأحزاب - ۶۹/۳۳} :

واته: ئه‌ی که‌سانئ که باوه‌رتان هه‌یه به‌خوداو به‌ ئایینی پیرۆزی ئیسلام! ئیوه وه‌کوو ئه‌وانه مه‌بن که ئازاری دلئ مووسایان دهدا، به‌م جو‌ره قسه‌و قسه‌لۆکانه‌ی که له‌ فه‌رمووده‌که‌دا باس کران، تا خودای گه‌وره پاک‌ی و بئ نه‌نگی مووسای ده‌رخست و قسه‌ ناهه‌قه‌کانی ئه‌وانی به‌درو خسته‌وه، له‌راستیدا مووسا له‌لای خودای گه‌وره، گه‌لئ خاوه‌نی خاترو پایه‌و ری‌زدارو به‌ری‌ز بوو!}. {تاج/۴، لاپه‌ره: ۴۲۹، زنجیره: ۱۶، ژماره: ۴۰۵۴ ئایه‌تی: (۶۹) له‌سووره‌تی ئه‌حزاب، که ژماره‌که‌ی له‌ناو سووره‌ته‌کانی قورئاندا (۳۳)یه}.

له بهر خاتری سـووره تی نه حزب
خودا لاماندا له شه ری نه حزب

۱۲۵۱) داستانی هزره تی مووسا له گه ل هزره تی خدری زینده (سلاوی خودایان
لی بی). (۶۱۱۳ - ۶۱۱۸)

باب: فِي قِصَّةِ مُوسَى مَعَ الْخَضِرِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ

۱۶۱۱- عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ: قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ: إِنَّ تَوْفَا الْبِكَالِيِّ يَزْعُمُ أَنَّ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ صَاحِبَ بَنِي إِسْرَائِيلَ، لَيْسَ هُوَ مُوسَى صَاحِبَ الْخَضِرِ! فَقَالَ: كَذَبَ عَدُوُّ اللَّهِ، سَمِعْتُ أَبِي بَنَ كَعْبٍ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «قَامَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ خَطِيبًا فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ، فَسُئِلَ: أَيُّ النَّاسِ أَعْلَمُ؟ فَقَالَ: أَنَا أَعْلَمُ، قَالَ: فَعَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِ إِذْ لَمْ يَرِدْ الْعِلْمُ إِلَيْهِ، فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ: أَنَّ عَبْدًا مِنْ عِبَادِي بِمَجْمَعِ الْبَحْرَيْنِ هُوَ أَعْلَمُ مِنْكَ، قَالَ مُوسَى: أَيُّ رَبِّ كَيْفَ لِي بِهِ؟ فَقِيلَ لَهُ: احْمِلْ حُوتًا فِي مِكْتَلٍ فَحَيْثُ تَفْقَدَ الْحُوتَ فَهُوَ ثُمَّ، فَاذْطَلِقْ، وَاذْطَلِقْ مَعَهُ فَتَاهُ، وَهُوَ يُوْشَعُ بْنُ نُونٍ، فَحَمَلَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ حُوتًا فِي مِكْتَلٍ، وَاذْطَلَقَ هُوَ وَفَتَاهُ يَمْشِيَانِ حَتَّى أَتَيَا الصَّخْرَةَ، فَفَرَّقَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ وَفَتَاهُ، فَاضْطَرَبَ الْحُوتُ فِي الْمِكْتَلِ حَتَّى خَرَجَ مِنَ الْمِكْتَلِ فَسَقَطَ فِي الْبَحْرِ، قَالَ: وَأَمْسَكَ اللَّهُ عَنْهُ جَرِيَةَ الْمَاءِ، حَتَّى كَانَ مِثْلَ الطَّاقِ فَكَانَ لِلْحُوتِ سَرَبًا، وَكَانَ لِمُوسَى وَفَتَاهُ عَجَبًا، فَاذْطَلَقَا بَقِيَّةَ يَوْمِهِمَا وَلَيْلَتِهِمَا وَنَسِيَ صَاحِبُ مُوسَى أَنْ يُخْبِرَهُ، فَلَمَّا أَصْبَحَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ لِفَتَاهُ: (أَتَيْنَا غَدَاءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا). قَالَ: وَلَمْ يَنْصَبْ حَتَّى جَاوَزَ الْمَكَانَ الَّذِي أُمِرَ بِهِ، قَالَ: (أَرَأَيْتَ إِذْ أَوَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهِ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا). قَالَ مُوسَى: (ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِي فَارْتَدَّا عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا). قَالَ: يَقْصَانِ آثَارَهُمَا، حَتَّى أَتَيَا الصَّخْرَةَ فَرَأَى رَجُلًا مُسَجًى عَلَيْهِ بِثَوْبٍ، فَسَلَّمَ عَلَيْهِ مُوسَى، فَقَالَ لَهُ الْخَضِرُ: أَنَّى بَارِضِكَ السَّلَامُ؟ قَالَ: أَنَا مُوسَى، قَالَ: مُوسَى بَنِي إِسْرَائِيلَ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: إِنَّكَ عَلَى عِلْمٍ مِنْ عِلْمِ اللَّهِ عِلْمَكَ اللَّهُ لَا أَعْلَمُهُ، وَأَنَا عَلَى عِلْمٍ مِنْ عِلْمِ اللَّهِ عِلْمَنِيهِ لَا تَعْلَمُهُ، قَالَ لَهُ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ: (هَلْ أَتْبَعُكَ عَلَى أَنْ تُعَلِّمَنِي مِمَّا عُلِّمْتُ رُشْدًا، قَالَ: إِنَّكَ لَنْ

تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا، وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَى مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا. قَالَ: سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا). قَالَ لَهُ الْخَضِرُ: (فَإِنْ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا). قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: فَانْطَلَقَ الْخَضِرُ وَمُوسَى يَمْشِيَانِ عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ، فَمَرَّتْ بِهِمَا سَفِينَةٌ فَكَلَّمَاهُمَا أَنْ يَحْمِلُوهُمَا، فَعَرَفُوا الْخَضِرَ فَحَمَلُوهُمَا بِغَيْرِ نَوْلٍ، فَعَمَدَ الْخَضِرُ إِلَى لَوْحٍ مِنَ الْأَوْحِ السَّفِينَةِ فَنَزَعَهُ، فَقَالَ لَهُ مُوسَى: قَوْمَ حَمَلُونَا بِغَيْرِ نَوْلٍ عَمَدْتَ إِلَى سَفِينَتِهِمْ فَحَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِمْرًا، (قَالَ: أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا، قَالَ: لَا تُوَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا). ثُمَّ خَرَجَا مِنَ السَّفِينَةِ فَبَيْنَمَا هُمَا يَمْشِيَانِ عَلَى السَّاحِلِ إِذَا غُلَامٌ يَلْعَبُ مَعَ الْغُلَمَانِ، فَآخَذَ الْخَضِرُ بِرَأْسِهِ فَاقْتَلَعَهُ بِيَدِهِ فَقَتَلَهُ، فَقَالَ مُوسَى: (أَقْتَلْتُ نَفْسًا زَاكِيَةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا). قَالَ: (أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا). قَالَ: - وَهَذِهِ أَشَدُّ مِنَ الْأُولَى - (قَالَ: إِنْ سَأَلْتَكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي عُذْرًا. فَانْطَلَقَا، حَتَّى إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا أَهْلُهَا فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّفُوهُمَا، فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقَضَ فَأَقَامَهُ). يَقُولُ: مَائِلٌ، قَالَ: الْخَضِرُ بِيَدِهِ هَكَذَا فَأَقَامَهُ. قَالَ لَهُ مُوسَى: قَوْمَ أَتَيْنَاهُمْ فَلَمْ يُضَيِّفُونَا وَلَمْ يُطْعِمُونَا وَ (لَوْ شِئْتُ لَتَّخَذْتُ عَلَيْهِ أَجْرًا. قَالَ: هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ، سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا). قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «يَرْحُمُ اللَّهُ مُوسَى لَوَدِدْتُ أَنَّهُ كَانَ صَبْرًا حَتَّى يُقَصَّ عَلَيْنَا مِنْ أَحْبَابِهِمَا». وَقَالَ: وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «كَانَتِ الْأُولَى مِنْ مُوسَى نِسْيَانًا». قَالَ: «وَجَاءَ عَصْفُورٌ حَتَّى وَقَعَ عَلَى حَرْفِ السَّفِينَةِ ثُمَّ نَقَرَ فِي الْبَحْرِ. فَقَالَ لَهُ الْخَضِرُ: مَا نَقَصَ عَلِمِي وَعِلْمُكَ مِنْ عِلْمِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا مِثْلُ مَا نَقَصَ هَذَا الْعَصْفُورُ مِنَ الْبَحْرِ». قَالَ سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ: وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) يَقْرَأُ: (وَكَانَ أَمَامَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ صَالِحَةٍ غَضَبًا). وَكَانَ يَقْرَأُ: (وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ كَافِرًا). {الحديث: ٦١١٣ = ٦١١٩ فم. تجريد البخاري/ ١، چاپی/ ١٠١٠، رقم: ١٠١ = ١٢٢، ٧٨، ٢٢٦٧، ٢٧٢٨، ٣٢٧٨، ٣٤٠٠، ٣٤٠١، ٤٧٢٥، ٤٧٢٦، ٤٧٢٧، ٦٦٧٢، ٧٤٧٨، ترمذی. تفسیر القرآن: ٣١٣٠.

أَبُو دَاوُدَ. السَّنَةُ: ٤٧٠٥. تَحْفَةُ الْأَشْرَافِ: ٣٩}:

سه عیدی کوری جوبه یر (رحمتهی خودای ئی بی) فهرمووی: به ئیبنو عه عباسم گوت: که نهوف به ککالی ده ئی: ئەو مووسایه که هاوړپیی خدری زینده بووه و داستانه که یان له قورئاندا باسی کراوه، ئەو مووسا مه شهووره نییه که پیڅه مبهری نهودی ئیسرائیل بووه!

ئیبنو عه عباس (رهزای خودایان ئی بی) فهرمووی: ئەو دوشمنی خودایه درؤ دهکا (ئەو لای خوی پیاوی باشه و زانیه کی پایه به رزه چۆن هه لای وا گه وره دهکا) چونکه من ئوبه ییهی کوری که عب خوی قسهی بۆم کرد، فهرمووی: به گوپی خۆم بیستم له زاری پیرۆزی خۆشه ویست (دروودی خودای له سمر بی) دهی فهرموو: (مووسا پیڅه مبهر (دروودی خودای له سمر بی) هه لاسایه وه له ناو نهودی ئیسرائیلدا و تاریکی دا (نهودی ئیسرائیل واته: نه تهودی یه عقووب) لییان پرسی: کئ له هه موو که سی زاناته؟ فهرمووی: من! خودای گه وره یش (له بهرئه وهی که زانینی ئەم باسهی هه واته نه کرد به عیلمی خودا) گلهیی له مووسا کردو سرووش و نیگای نارد بۆی: ئەی مووسا! بهندهیه کی من ههیه ئەو له تو زاناته، ئیستا وا له مه جمه عول به حره دین (واته: له دواوانی دوو ده ریای فارس و رۆم، که ئیستا پێیان ده گوترئ: ده ریای سوورو و ده ریای سپی، که ئیسته ئەو جه مسهره پارچه یه زه وییه له ولاتی میسر، وا له نیوانی کیشوهری ئاسیا و کیشوهری ئه فریقادا، که نالیکه گه وره ی ئی هه لکه نراوه به ناوی که نالی سویس و بووه به رارهوی پا پۆری گه وره، له ده ریای سووره وه به ره و ده ریای سپی و به پیڅه وانه شه وه).

مووسا فهرمووی: ئەی په روه ردگارم! جا ئەوه چۆن خۆم بگه یه نمه لای؟ فهرمووی: ماسیه ک برژینه و له گه ل خۆتدا له زه میله یه کا بییه، جا له کویدا ئەو ماسیه ت وون کرد، ئەو بهندهیه وا له ویدا، جا له زه میله یه کا ماسیه کی هه لگرت و خوی و یۆشه ی کوری نوون، که هه م سوخته ی بوو، هه م خوشکه زای بوو، که وتنه ری و رویشتن هه تا گه یشتنه لای تاویره که ی قه راخ ده ریاکه، که خدری زینده له وئ بوو، ئیتر له وئ سه ریان نایه وه و خه وتن، ماسیه که یش له زه میله که دا

راپه‌پری و هاته دهره‌وه و که‌وته ناو دهریاکه‌وه، وه به‌ناو نی‌رینه‌ی ئاوی دهریاکه‌دا خه‌نده‌کیکی بۆ خۆی دروست کردو ریگه‌ی خۆی گرته به‌رو که‌وته‌پری، خودای که‌وره‌یش شلپاوی ئاوه‌که‌ی که به‌رۆیشتنی ماسیه‌که شه‌ق ده‌بوو، وه‌ک تاقی سه‌رده‌رگا و په‌نجه‌ره کرد به توونیل له‌ژیر ئاوه‌که‌دا!

له گیرانه‌وه‌یه‌کا: له‌بن ئه‌و گا به‌رده‌دا کانی‌اوئ هه‌یه ناوی ئاوی کانی ژیا‌نه‌و ناسراوه به‌ئاوی حه‌یات، هه‌رچی شتێ له‌و ئاوه‌ی ئی بکه‌وئ، زیندوو ده‌بیته‌وه، جا ماسیه‌که له‌ئاوی ئه‌و کانیه‌ی ئی ده‌که‌وئ و ده‌جوو‌لێته‌وه‌و راده‌چه‌نئ و له‌ زه‌میله‌که ده‌رده‌په‌پری و ده‌چیته‌ ناو دهریاکه‌وه، که مووسا (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ) خه‌به‌ری ده‌بیته‌وه، یوو‌شه‌ی هاو‌پری له‌بیر نابێ باسی ئه‌م حاله‌ی ماسیه‌که‌ی بۆ بکا، جاما‌وه‌ی ئه‌و رۆژو شه‌وێکی ته‌واو هه‌تا به‌یانی ده‌رۆن، تا بۆ سه‌به‌ینئ مووسا به‌ یوو‌شه‌ع ده‌فه‌رموئ: نانی به‌یانیمان بۆ به‌یینه، به‌راستی له‌م سه‌فه‌ره‌ماندا تووشی ماندوو‌یی بووین! فه‌رمووی: هه‌تا له‌و شو‌ینه ره‌ت نه‌بوون که خودا کردبووی به‌ نیشانه‌ بۆی، هه‌ستی به‌ماندوو‌یی و کفتی و شه‌که‌تی نه‌کرد، خزمه‌تکاره‌که‌ی عه‌زیزکرد: {أَرَأَيْتَ إِذْ أَرْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنْسَانِيهِ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا - الْكَهْف - ۱۸/۶۳} :

واته: قوربان! پێم نایئێ بۆچی وام به‌سه‌رهات؟ ده‌زانی کاتئ گه‌یشتینه‌ لای به‌رده‌که‌و تو نووستیت، من شتێکی سه‌هیرم دی ته‌ماشام کرد و ماسیه‌ برژاوه‌که‌مان له‌ناو زه‌میله‌که ده‌رپه‌پری و خۆی فرده‌دایه‌ ناو دهریاکه‌وه و له‌سه‌ر شیوه‌یه‌کی زۆر سه‌هیر و سه‌ر سو‌رپه‌ینه‌ر به‌ناوی ئاوه‌که‌دا ده‌ستی کرد به‌رۆیشتن، من له‌بیرم چوو ئه‌م رووداو‌ت بۆ بگێرمه‌وه، دیاره شه‌یتان ئه‌وه‌ی له‌بیر برده‌مه‌وه، به‌هۆی خه‌یالی ده‌له‌وه، فه‌رمووی: ئه‌و تونیله‌ی که بۆ مووسا و شاگرده‌که‌ی سه‌ر سو‌رپه‌ینه‌ر بوو، که بۆ ماسیه‌که له‌ غه‌م و قومووش بوو، وه‌ک بۆشایی ناو بۆری وابه‌وو، به‌لام بۆ مووسا و شاگرده‌که‌ی سه‌رسو‌رپه‌ینه‌ر بوو. مووسا به‌ یوو‌شه‌ی فه‌رموو: {قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغُ فَارْتَدَّ عَلَى آثَارِهِمَا قَصَصًا - الْكَهْف - ۱۸/۶۴} :

واته: دهی ئیمه بۆئمه دهگهړین، که تۆ دیوته، ئیتر ریک به شوینی خۆیاند
 گهړانهوه، فهرمووی: به شوینی خۆیاند ریک گهړانهوه و شوینه واری خۆیانیان دهقاو
 دهق هه لگرتوه تا گهیشتنه وه لای تاویره که، ته ماشایانکرد وای پیاوی به نوینی خوی
 داپۆشیوه، جا موسا سلاوی لیکرد، خضریش (سلاوی لی بئ) فهرمووی: له کوئی له م
 ولاتی تۆیه ئەم جوړه سلاو و رۆزباشیه ههیه! فهرمووی: من موسام. خدری
 زینده فهرمووی: موسای پیغه مبهری بهنی ئیسرائیل؟ فهرمووی: به ئی ئەوم،
 هاتووم بۆلای تۆ که له م عیلم و زانسته نایابهی که له لای خوداوه فیڕکراوی،
 هه ندیکم فیڕبکهی، که ببی به هوئی گهیشتنم به رهزای خودا، خدر فهرمووی: تۆ
 ناتوانی له گه ل مندا، خۆت بگری و صهبر بکهی، ئەی موسا! من خودا له عیلم و
 زانستی خوی، بازه عیلم و زانستیک وای فیڕکردووم، تۆ به ته وای نایزانیته و هک
 من شاره زاییه کی ته وای نییه له و بابه ته دا، که پیی دهگوتری: عیلمی حه قیقه ت، یا
 عیلمی له دوننی، یا زانستی به هره یی (عِلْمِی لَدُنِّی) وه ههروه ها تۆیش خوی مهزن
 له عیلم و زانستی خوی بازه عیلم و زانیارییه کی فیڕکردووی، که بریتیه له
 شه ریه ته و عیلمی ظاهر، من وهک تۆ نایزانم، که وایوو وازیینه تۆ به رپگه ی خۆت و
 من به رپگه ی خۆم. موسا فهرمووی: {سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابِرًا وَلَا أَعْصِي لَكَ
 أَمْرًا - الکهف - ۶۹/۱۸}.

واته: خودا یاربئ ئەگه ر ریکه م بدهی له خزمه تتابم، ده بینی به باشی ئارام
 ده گرم و سه ریچی له فرمانت ناکه م، خدریش فهرمووی: {فَإِنْ أَتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي
 عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا - الکهف - ۷۰/۱۸}.

واته: باشه، به لām به مه رجی له شت زۆر مه کو له ره وه، هه رجیم کرد قسه مه که و
 هه قت به سه رمه وه نه بی، هه تا خۆم تیت دهگه یه نم.

فهرمووی: پاش ئەوه که له سه ر ئەم مه رجه ریکه وتن، هه ردوکیان له قه راخی
 ده ریاکه وه که وتنه ری، تا پاپۆرئ هات، قسه یان له گه لیان کرد، که هه لیان بگرن،
 خدریان ناسی، به بی کرئ به خۆرایی هه لیان گرت، که سواری پاپۆره که بوون، له پر

له ناکاو مووسا چاوی ئی بوو کهوا خدر به ته شوئ ته خته یه کی له ته خته کانی پاپوره که هه لکه ند، مووسا پیی فهرموو: ئه وه چیت کرد! لای خوئی ئه م پیاوانه پیاوه تیایان له گه ئمان کردو به به لاش ئیمه یان سوار کردوو، که چی تو ده چیت پاپوره که یان کون ده که ی، تاکوو سهرنشینه کانی نوقم بکه ی و له ئاودا بخنکین! به راستی تاوانی گه وره و ناهه موارت کرد.

خدر فهرمووی: ها! ئه دیدی من پیی نه گوتیت که تو له گه ل مندا هه ل ناکه ییت و ناتوانی ئوقره بگری؟ مووسا فهرمووی: له بیرم نه بوو، لییم مه گره و هاوړپیه کی باش به و چاو پۆشیم ئی بکه، با نه بیت به مایه ی باری زه حمه ت بۆم. فهرمووی: ئه م جاری یه که مه یان مووسا له یادی نه بوو، فهرمووی: له و کاته دا چۆله که یی هات له سه ر لیواری پاپوره که نیشته وه و دهن دوو کیکی ژهند به ئاوی ده ریا که دا، خدر پیی فهرموو: زانیاری من و زانیاری تو له چاو زانیاری خودادا وه ک دهنووک ژهندی ئه م چۆله که یه وایه به م ده ریا به دا، ئه و جا له پاپوره که هاتنه ده ری و هه ردوکیان به که ناری ده ریا که دا ده ستیان کرد به رویشتن، له ناکاو خدر چاوی که وت به کورپیکی منالکار له ناو مندا لاندایاری ده کرد، یه که سه ر پر ی کرد به سه ریا و به ده ست وه ک به چه که چۆله که سه ری هه لکه ندو ملی هه لکیشاو به بی قسه و پرسیارو چه ندو چوون کوشتی!! مووسا پیی فهرموو: { أَقْتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَّقَدْ جِئْتَ شَيْئًا نُكْرًا - الکهف - ۱۸/۷۴ }.

واته: ئه و مندا له بی تاوان و گیانه پا که ت به ناهه ق چۆن کوشت، به بی ئه وه ی که سیکی کوشتی، له خو ته وه کوشتت؟! به راستی کاریکی زۆر نارموات کردو کاری و نا شیرین که س په سه ندی ناکا.

له غایه توله ئموولی شه رحی تاجول ئوصولدا ده فهرمووی: ده گپرنه وه خدر له م وه لامی مووسایه زۆر تووړه ده بی، ده چی ده فه ی شانی چه پی مناله که ده رده هیئی و گوشته که ی ئی داده مالی، سه یرده که ن لیی نوو سراوه، له خواییه وه: ئه م کورپه کافره،

قەت ئیمان و باوەر ناهێنێ! ئیتەر مووسا هیواش دەبیتهوه. خدر دەرمووی: {قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَّكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ صَبْرًا - الکەف - ۷۵/۱۸}:

واته: کوڕه! من پێم نهگوتی کهتۆ لهگهڵ مندا ههڵناکهی و ناتوانی خۆت بگری و سه‌ر له‌کاری من دهرناکهی، له‌به‌رئه‌وه‌ خۆت پێ ناگیرێ و هه‌ڵ دهرده‌یتی؟ پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بێ) فه‌رمووی: (رهددی ئه‌م جاره‌ی خدر توندو تیژتر بوو، له‌ رهددی جاری یه‌که‌می). مووسا فه‌رمووی: {إِنْ سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي، قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي عُذْرًا - البقرة - ۷۶/۱۸}:

واته: ئه‌گه‌ر جاریکی تر پاش ئه‌مجاره‌ هه‌ڵه‌ی وام کردو له‌مه‌رجی خۆم دهرچووم ئیتەر هاوڕیتیم مه‌که‌، ئیتەر بیانوو مه‌هانه‌ت بریوم.

فه‌رمووی: پاش ئه‌وه‌ که‌وتنه‌وه‌ ری و رو‌یشتن هه‌تا چونه‌ ئاوه‌دانیه‌ک (شاری ئه‌نطاکیه‌) له‌وی داوای نان و ئاویان له‌هه‌موو خه‌لکی ئه‌و ئاوه‌دانیه‌ کرد که‌ بیخۆن، به‌لام که‌سیان قاییل نه‌بوون که‌ میوانداریان بکه‌ن و به‌نائومیدی رو‌یشتن، دیواریکیان بینی خه‌ریک بوو هه‌رس به‌یئێ و برووخی، خدر ده‌ستیکی پیا‌دا هێنا و راستی کرده‌وه‌. مووسا پێی فه‌رموو: خه‌لکی ئه‌م شاره‌ بێ وێژدان و چرووک و پیسکه‌ن، ئه‌م هۆزه‌ لای خۆی ئیمه‌ بووین به‌میوانیان، که‌چی نه‌نان و ئاوێکیان پێماندا و نه‌ میوانداریان پێ کردین، ئه‌گه‌ر ئاره‌زووت ببوایه‌ کریت لی وهرده‌گرتن و به‌کرێ دیواره‌که‌ت راست ده‌کرده‌وه‌ بۆیان.

خدر فه‌رمووی: {هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ سَأُبْنِكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا - الکەف - ۷۸/۱۸}.

واته: ئه‌مه‌ کاتی له‌یه‌ک حیا‌بوونه‌وه‌ی من و تۆیه‌ له‌یه‌که‌تری، به‌زوویی ئه‌و شتانه‌ت بۆ روون ده‌که‌مه‌وه‌و نه‌یئیه‌که‌یانت پێ ده‌لێم که‌تۆ خۆت بۆ رانه‌گیرا به‌راه‌ریان. پیغه‌مبه‌ری خۆمان، چه‌زهرتی موحه‌مه‌د (دروودی خودای له‌سه‌ر بێ) فه‌رمووی: (خۆزگه‌م مووسا زیاتر ددانی به‌خۆیدا بگرتبایه‌، هه‌تا خودا زیاتر داستانی ئه‌م دوو زاته‌ی باس بکرا‌یه‌ بۆمان!

سه عیدی کوری جوبه یر (ره حمه تی خودای لی بن) فه رمووی: ئیبنو عه بیاس (رمزای خودایان لی بن)
 نه م نایه تهی به م قیرائه ته ده خوینده وه: {وَكَانَ أَمَامَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا}
 وه نه م نایه تهی تریشی به م قیرائه ته ده خوینده وه: {وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ أَبَوَاهُ
 مُؤْمِنَيْنِ}. {تاج/۴، لاپه رشه: ۲۴۰، چاپی چواره م، زنجیره: ۱، ژماره: ۲۹۷۴}.

۱۲۵۲) فه رمایشتی پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بی): باوی هیج

پیغه مبه ری مه ده ن به سه ر پیغه مبه ریکی تردا. (۶۰۹۸ - ۶۱۱۰)

باب: فِي قَوْلِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): لَا تَفْضَلُوا بَيْنَ أَنْبِيَاءِ اللَّهِ

۱۶۱۲- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: بَيْنَمَا يَهُودِيٌّ يَعْزُضُ سِلْعَةً لَهُ أُعْطِيَ
 بِهَا شَيْئًا كَرِهَهُ، أَوْ لَمْ يَرْضَهُ، (شَكَّ عَبْدُ الْعَزِيزِ) قَالَ: لَا وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَيْهِ
 السَّلَامُ عَلَى الْبَشَرِ. قَالَ: فَسَمِعَهُ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، فَلَطَمَ وَجْهَهُ قَالَ: تَقُولُ: وَالَّذِي اصْطَفَى
 مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلَى الْبَشَرِ وَرَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بَيْنَ أَظْهَرِنَا، قَالَ:
 فَذَهَبَ الْيَهُودِيُّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَ: يَا أَبَا الْقَاسِمِ إِنَّ لِي ذِمَّةً
 وَعَهْدًا، وَقَالَ: فَلَنْ لَطَمَ وَجْهِي. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لِمَ لَطَمْتَ
 وَجْهَهُ؟» قَالَ: قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلَى الْبَشَرِ، وَأَنْتَ
 بَيْنَ أَظْهَرِنَا. قَالَ: فَغَضِبَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) حَتَّى عُرِفَ الْغَضَبُ فِي
 وَجْهِهِ، ثُمَّ قَالَ: «لَا تَفْضَلُوا بَيْنَ أَنْبِيَاءِ اللَّهِ، فَإِنَّهُ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ، فَيَصْعَقُ مَنْ فِي
 السَّمَوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ. قَالَ: ثُمَّ يُنْفَخُ فِيهِ أُخْرَى فَاكُونَ أَوَّلَ مَنْ بُعِثَ
 أَوْ فِي أَوَّلَ مَنْ بُعِثَ، فَإِذَا مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ أَخَذَ بِالْعَرْشِ فَلَا أَدْرَى أَحُوسِبَ بِصَعْقَتِهِ يَوْمَ
 الطُّورِ، أَوْ بُعِثَ قَبْلِي، وَلَا أَقُولُ: إِنَّ أَحَدًا أَفْضَلُ مِنْ يُونُسَ بْنِ مَتَّى عَلَيْهِ السَّلَامُ».

{الحديث: ۶۱۰۲ = ۶۱۰۷ فم. تجريد البخاري بالكوردی/۳، رقم: ۱۰۵۲ = ۲۴۱۱،
 ۳۴۰۸، ۳۴۱۴، ۶۵۱۷، ۷۴۷۲، ۷۴۲۸. تحفة الأشرناف: ۱۳۹۳۹. أبو داود. السنة:
 ۴۶۷۱. ترمذی. تفسیر: ۳۲۴۵}:

نه بو هوره یره (رمزای خودای لی بن) فه رمووی: جارئ کابرایه کی جووله که، شمه کیکی
 خوئی دده روشت، نرخیکیان پیی دابوو، پیی رازی نه بوو، جا به م بوئه یه وه ناوا

سویندی خوارد: نا، بهو کهسه که مووسای هه ئبزار دووهو کردوو یه تی بهسه ر دهسته ی هه موو جیهان بهو نرخه نایدهم، فهرمووی: جا پیاوئ له موسولمانان، له کۆمه له ی یاریده ده ران، گوئی له م قسه یه ی جووله که که بوو، شه قاز لله یه کی ئی ددهاو پئی ده لئ: چۆن وا ده لئی به م قسه یه ی تۆبی، مووسا له پیغه مبه ر ی ئیمه ی ش گه و ره تره؟! فهرمووی: جووله که که چوو بو خزمه تی پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بئ) عه رز ی کرد: ئه ی باوکی قاسم! من ذیمیم و له ئه هلی ذیمه م، که چی ئه وه تا فیساره هاوه لئ تو له سه ر شتیکی وا شه قاز لله یه کی ئی دام. پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بئ) به ئه نصاریه که ی فه رموو: (بوچی شه پاز لله ت له م کابرایه داوه؟). گوئی: ئه ی پیغه مبه ر ی خودا! واوا ده لئ، شتی وایش واتای وایه که مووسا له تو گه و ره تره، که پیغه مبه ر ی ئیمه ی!

فه رمووی: جا پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بئ) وا توو ره بوو، توو ره یی به رو خساریه وه دیار بوو، پاشان فه رمووی: (له خۆتانه وه به بی به لگه یه کی رو شن باوی هیج پیغه مبه ر ی له پیغه مبه ران، مه دهن به سه ر پیغه مبه ریکی تر دا له پیغه مبه ران، له راستیدا، له پیش روژی قیامه تا، که فووی یه که م ده کری به صووردا، وه ک قور ئان ده فه رموئ، هه رچی وا له ئاسمانه کان و هه رچی وا له زه ویدا، خو رپه یان ئی ده که وئ و له سام و بیمی نر که و نه عه رته گه و ره که هه موو له هو ش خو یان ده چن و ده بوو ری نه وه، مه گه ر ئه و که سانه که به ویست و خواستی خودا، ئه م نر که و نه عه رته یه کاریان تی نا کا) فه رمووی: (له پاشا که فووی دوو م ده کری به صووردا، هه موو زیندو ده بنه وه، من یه که م که س ده بم که زیندو و ده به وه) یا فه رمووی: (له یه که م که سه کان ده بم که زیندو و ده کری نه وه که چی له و کاته دا ده بینم و مووسا په لاماری دامینی ته خت و باره گای خودای داوه و به توندی که مه ر ی عه رشی گرتووه، جا نازانم مووسا به هو ی بوو رانه وه که ی کیوی طووره وه رزگاری بووه له بوو رانه وه ی نه فخره ی یه که م، یا ئه و له پیش مندا هو شی ها تو ته وه!).

پيغهمبر (دروودی خودای له سهر بن) فهرمووی: (من شتی وا نالییم که بلایم که سی باشتره له یوونسی کوپی مهتتا). {تاج/۳، زنجیره: ۱۱۶، ژماره: ۳۲۰۶، ۳۲۱۵ ج/۴ + ته جریدی بوخاری به کوردی بهرگی چواره، چاپی دووهم، لاپهړه: ۴۷، ژماره: ۱۳۶۲ = ۳۴۱۶، ۳۴۱۵، ۴۶۰۴، ۴۶۳۱، ۴۸۰۵}.

روونکردنهوه:

۱- مه بهست له وه که ددهرمووی له خوټانه وه، به بی دهقی روشن، باوی پیغهمبرئ مه دهن به سهر پیغهمبرئکی تردا، نه و دیه: که به بی پیویست هم جوړه پرسه نه و رووژینری، یا مه بهست نه و دیه: که نه و باودانه سهر بکیشی بو که موکورتی پیغهمبرئ، دنا خودای گه وړه بو خووی له قورنانا ددهرمووی: {تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ} که هم نایه ته پیروزه دهقیکی روشن له سهر نه وه که هندی له پیغهمبره کان له هندیکی تریان گه وړه ترن!

۲- بورانه وه که ی کیوی توووری حه زردتی مووسا، له نایه ته دا، له سوورده تی ئه عرافدا، تو مارکراوه، که ددهرمووی: {وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَنْ تَرَانِي وَلَكِنْ انْظُرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرَانِي فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًا وَحَرَّ مُوسَى صَعِقًا فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ - الأعراف - ۱۴۳/۷}:

نه و دتا له نایه ته دا، به پیی به لینی، مووسا ده چی بو سهر کیوی طوور که وا له ساری سینا، له ولاتی میسری نیستا، له وی له گهل خوادا دهست دهکا به گو فتوگو، وه داوا له خودا دهکا که خووی نیشانی مووسا بدا هتا به چاوی سهر له دنیادا، ته ماشای بکاو زاتی خودا ببینی!! خودایش ویستی که تی بگه یه نی که ناتوانی نه و ببینی، فهرمووی: نه ی مووسا! ته ماشای نه و کیوی طوور ده بکه، من ورشه یه کی خو می بو دمر نه خه م نه گهر خووی بو راگیراو بهرگه ی نه و ورشه دهر خسته ی منی گرت نه و توش ده توانی من ببینی و بهرگه ی دهر که وتنی جیلوه و ورشه ی من دهگری، که خودا خووی پیشانی کیوه که دا، به جاری کیوه که هه پروون هه پروون بوو له گهل

تهختی زهوییه که دا یه کسان بوو، جا مووسا له سامو هه بیته تی ئەم رووداوه سهختو دیژواره تۆقی و له شوینی خۆیدا بوورایه وه و بئ هۆش کهوت، کاتی هۆشی هاته وه و هاته وه سه ره خو و له حاله که به باشی حالی بوو، بۆ عوزر هینانه وه فه رموو: ئەه ی په ره وردگاری گه وره! به راستی پاک و پیروزی و بئ گه ردی هه میشه یی هه ر بۆ تۆیه و بهس، په شیمانم له م داوایه ی که له خۆمه وه له تۆم کرد، وه من یه که م باوه رداری سه رده می خوّم).

۳- فووی یه که میش که ده کړئ به صووردا، له م ئایه ته دا روون کراوته وه، که ده فه رمو: {وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ - الزمر - ۶۸/۳۹}.

واته: فووی یه که م ده کړئ به که ره نا (صوور) دا، کۆتایی به ژیا نی جیهان دینئ، ئیتر به فه رمانی خودا، هه رچی زیندوو هه یه له ئاسمانه کان و زه ویدا، هه مووی به یه که جار ده مرن، مه گه ر که سانی نه بئ، که خودا له م مه رگه ساته جیا ی کردوونه ته وه و خواستی له سه ر نه وه یه که نه مرن، وه ک په ریه کانی به هه شت و که سانی تر، جا له پاش چل سال فووی دووهم ده کړئ به که ره نا دا، ئیتر هه موو زیندوو ده بنه وه و هه رچی مردوو هه یه هه موویان له ناو خاک ده رده چن و چاوه روانی ده که ن که چیان ئی ده کړئ!).

۱۲۵۳) باسی مه رگی مووسا پیغه مبه ر (دروودو سلاوی خودای گه وره ی له سه ر

بئ). (۶۰۹۸ - ۶۱۱۰)

بَابُ: فِي وَفَاةِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ

۱۶۱۳- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «جَاءَ مَلَكُ الْمَوْتِ إِلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَقَالَ لَهُ: أَجِبْ رَبَّكَ، قَالَ: فَلَظَمَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ عَيْنَ مَلَكِ الْمَوْتِ فَفَقَّاهَا، قَالَ: فَرَجَعَ الْمَلَكُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى فَقَالَ: إِنَّكَ أَرْسَلْتَنِي إِلَى عَبْدٍ لَكَ لَا يُرِيدُ الْمَوْتَ وَقَدْ فَقَّاهُ عَيْنِي، قَالَ: فَرَدَّ اللَّهُ إِلَيْهِ عَيْنَهُ، وَقَالَ ارْجِعْ إِلَى عَبْدِي فَقُلْ: الْحَيَاةُ تُرِيدُ؟ فَإِنْ كُنْتَ تُرِيدُ الْحَيَاةَ، فَضَعْ يَدَكَ عَلَى مَتْنِ ثَوْبٍ فَمَا

تَوَارَتْ يَدُكَ مِنْ شَعْرَةٍ فَإِنَّكَ تَعِيشُ بِهَا سَنَةً. قَالَ: ثُمَّ مَهْ؟ قَالَ: ثُمَّ تَمُوتُ. قَالَ: فَلَا نَ مِنْ قَرِيبٍ، رَبِّ أَمْتِنِي مِنَ الْأَرْضِ الْمُقَدَّسَةِ رَمِيَّةً بِحَجَرٍ). قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «وَاللَّهِ لَوْ أَنِّي عِنْدَهُ لَأَرَبْتُكُمْ قَبْرَهُ إِلَى جَانِبِ الطَّرِيقِ عِنْدَ الْكُثَيْبِ الْأَحْمَرِ». {الحديث: ۶۱۰۰ = ۶۱۰۵ فم. تجريد البخاری بالكوردی / ۲، رقم: ۶۳۹ = ۱۳۳۹، ۳۰۴۷، لاپه‌ره: ۵۹. چاپی یه‌که‌م، لاپه‌ره: ۷۴ چاپی سالی / ۱۰۱۰ز}:

ئەبو هورەیره (رمزای خودای ئی بنی) فەرمووی: فریشتە‌ی گیان‌کێشان بە فەرمانی خودا، لەشیوە‌ی پیاویکا، دەچێ بۆ‌لای پیغە‌مبەر مووسا (دروودی خودای لەسەر بنی) پێی دە‌لێ: وە‌لامی پەروردگارت بە‌دە‌روە، من بە‌فەرمانی خودا هاتووم که گیانی تۆ بکێشم، تۆش وەرە بە‌دە‌نگی فەرمانە‌که‌ی پەروردگارتە‌وه! مووسا شە‌فاز‌لله‌یه‌کی ئی دە‌دا، چاویکی قە‌لبووج دە‌کا) فەرمووی: جا فریشتە‌که‌ دە‌گەرێتە‌وه بۆ‌لای خودا و پێی دە‌فەر‌موێ: تۆ منت ناردوو و بۆ‌لای بە‌ندە‌یی کە‌نایە‌وێ بمری، ئە‌وه‌تانێ مشتە‌کۆ‌لە‌یه‌کی دا لە‌چاو، چاومی تە‌فاند، فەرمووی: جا خودا چاوی چاک دە‌کاتە‌وه‌و، پێی دە‌فەر‌موێ: بچۆ‌روە بۆ‌لای بە‌ندە‌که‌م که مووسایە‌و پێی بلێ: ئایا حە‌زت لە‌ژیانە‌؟ ئە‌گەر حە‌زت لە‌ژیانە‌، دە‌ستت دا‌بنی لە‌سەر پشتی جوانە‌گای، چە‌ند موو بوو بە‌ژێر دە‌ستتە‌وه‌، لە‌باتی هەر موویی لە‌و مووانە‌ سالی تریش بژی. مووسا فەرمووی: ئە‌ی پەروردگارم! لە‌پاش ئە‌وه‌ چییە‌؟ فەرمووی: لە‌پاش ئە‌وه‌یش هەر مردنە‌، مووسا فەرمووی: کە‌واتە‌ با ئیستابی زوو بە‌زوو، بە‌لام دا‌وای لە‌ خودای گە‌وره‌ کرد، کە‌وا نزیکی بکاتە‌وه‌ لە‌خانە‌ی پیرۆزە‌وه (واتە‌ لە‌ بە‌یت‌وله‌قدیسە‌وه) که بە‌قە‌د یە‌ک بە‌رده‌ هاوێژی بمی‌نی بۆ‌ی و لە‌ویدا بمری و بنیژری).

حە‌زە‌رت (دروودی خودای لە‌سەر بنی) فەرمووی: (بە‌خودا، ئە‌گەر ئیستا لە‌وێ بوومایە‌، لە‌و جیگە‌دا که مووسای تیا‌دا نی‌ژرا‌وه‌ گۆ‌رە‌که‌یم نیشان دە‌دان، کە‌وا لە‌تە‌نیشت ریگە‌که‌وه‌، لە‌بن تە‌پۆ‌لکه‌ لە‌ سوورە‌که‌دایە‌، بە‌رده‌ هاوێژیکی دە‌می‌نی بۆ‌ بە‌یت‌ول مە‌قدیس). {ب‌روانە‌: ژمارە‌: ۱۶۱۴ که یە‌ک‌سەر وا لە‌دوا ئە‌م فەر‌موودە‌وه‌ که‌وا‌ین لە‌خ‌زمە‌تیدا + تاج/۳، زنجیرە‌: ۱۱۷، ژمارە‌: ۳۲۰۷ = تاج/۳، زنجیرە‌: ۱۱۶، ژمارە‌: ۳۲۰۸}.

روونکردنه‌وه:

ئهم بههرانه لهم فهرمووده‌یه وهرده‌گیرئ:

۱- فریشته ده‌چیته شه‌کل و شیوه‌ی مرؤفه‌وه.

۲- ئهم جوړه فهرمووده‌یه جوړه غه‌یبايه‌تییه‌کی واتیادا، باش وایه به‌بی زانیاری ته‌واو قسه‌ی ئی نه‌کړئ.

۳- فهرمووده‌ی پیغه‌مبه‌ریش، وه‌ک قورئانی پیروژ، له‌رووی ده‌قه‌کانیه‌وه، دوو جوړی هه‌یه: موحه‌م و موته‌شابه‌ه، ئه‌وه‌ی موحه‌م بی له‌هه‌موو روویه‌که‌وه (واضح الدلال) یه به‌لگه‌ی روښنه له‌سهر مه‌به‌ست، به‌لام موته‌شابه‌ه‌که‌ی پیویستی به‌شیکردنه‌وه‌ی قووله، له‌لایه‌ن پسیوړانه‌وه، وه ئهم جوړه فهرمووده، له ئه‌ده‌بی هاوچه‌رخدا ناسراوه، به ره‌مزیه‌ت.

دینی پاک و پوخت پر له‌سهره‌وه‌ی
ریکی هوښی ساخ، بی دهردی سهری
ته‌نیا ئیسلامه، گهردین په‌روه‌ی
له‌سهری بزی و له‌سهری به‌ری!
ده‌ریای بی په‌یی پر ته‌لیسمی ژین
مه‌له‌ی تیابکه به‌را به‌ری دین!
بخو و بخه‌وه و سهرکه سهر سهرین
دوور به له‌وانه‌ی که‌وا سهرسهرین!
به‌بی شیاوی ته‌واوی ته‌واو
له‌ده‌ریای بی په‌ی قه‌ت مه‌نی هه‌نگاو
له‌سه‌فه‌ری ژین، شه‌قاو به‌شه‌قاو
خه‌لاتی خودا بنی‌ره بان چاوا!
رازو نه‌ینسی و ته‌لیسمی ناو ژین
هه‌روا هه‌وا ئی هه‌ردوو دنیاو دین
مه‌ر له‌ژیر خا‌کا په‌یی پی به‌رین
ئی‌مه‌ تا نه‌مرین زور بی خه‌به‌رین!
له‌په‌ره‌ی دلت له‌جیگه‌ی ده‌فته‌ر
بنووسه بالی: (اللَّهُ أَكْبَرُ!!)
فه‌رمایشتی خوا، قسه‌ی پیغه‌مبه‌ر
به‌بی چهن و چوون، وه‌ک تاجی که‌وه‌ر

دەنئەمە سەرچاۋ، دەنئەمە سەر سەر
بە پشەتتوانى خوداى بانى سەر
فەسەيە دەكەم بېكە بە پشەوەر
لەبەرى بە ۋەك شىعەرى زىوەر:
بەقەد نىسەكەكە دىسەكى كۆمپوتەر
بەقەد سەد زانە عىلمى ۋا لەبەر!!

۱۲۵۴) فەرموودەى پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى): لەلاى مووساۋە

تەپەرىم لە گۆرەكەيدا نوێژى دکرد. (۶۰۹۸ - ۶۱۱۰)

باب: فِي قَوْلِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مَرَرْتُ عَلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ يُصَلِّي فِي قَبْرِه
۱۶۱۴- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)
قَالَ: «أُتِيتُ (وَفِي رِوَايَةٍ هَذَا) مَرَرْتُ عَلَى مُوسَى لَيْلَةَ أُسْرِي بِي عِنْدَ الْكَثِيبِ الْأَحْمَرِ،
وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي قَبْرِه». {الحديث: ۶۱۰۷ = ۶۱۱۳ ف.م. نسائي. قِيَامُ اللَّيْلِ: ۱۶۳۱.
تحفة الأشراف: ۸۸۲}:

ئەنەسەى كورى مالىك (رەزەى خوداى لى بىن) فەرمووى: خۆشەويست (دروودى خوداى لەسەر بى)

فەرمووى: ئەو شەۋە كە چووم بۆ ئىسرا، واتە: رۆيشتەم بۆ شەۋە رەۋى، لەرێگە
لەلاى مووسا پىغەمبەرەۋە رەت بووم، لەلاى تەپۆلكە لە سوورەكەدا بوو، لەناو
گۆرەكەيدا راۋەستابوو بەپێۋە نوێژى دکرد). {تاج/۳، زنجیرە: ۱۱۶، ژمارە: ۳۲۰۸
ج/۴}.

روونکردنەۋە:

۱- بېروانە: تەجىرىدى بوخارى، ۋەرگەرۋە كوردىيەكەى، بەرگى يەكەم، لاپەرە:
۱۷۲، چاپى يەكەم، ژمارە: ۱۵۹ = ۲۱۶ فتح البارى ھەتا كۆتايى روونکردنەۋەكە.

۲- كۆمەلەى دەقى رۆشن ھەيە: لەسەرئەۋە كە پىغەمبەرەن ۋە شەھىدان لە
گۆرەكانياندا زىندوون، ۋەگيانان پەيوەندىيەكى بەھىزى ھەيە بە جەستەيانەۋە،
بەلام مەرج نىيە كە ژيانى شەھىدان ۋە پىغەمبەرەن ۋە پياۋ چاكان، لەژيانى
دووھەمدا، بەتايبەتى لەژيانى بەرزەخ ۋە ناو گۆردا، دەقاۋ دەق ۋەك ژيانى جىھانيان
ۋابى، رەنگبى لەزۆر رووۋە، ئەم سى ژيانە جياۋازىيان زۆر بى، واتە: ژيانى

جیهان و ژيانی به رزخ و ژيانی دوا روژ! نه مه بیرو باوهری جه ماوهری زانایانی نه هلی سوننه ت و جه ماعه تن.

۳- خواپه رستی و عیاده ت و پهرستی خواناسان و باوهر داران له گوړو له ژيانی به رزخ و له بهه شتا، له جوړی عیاده تی ته کلیفی نین، به لکوو خودی ئه م عیاده تانه خوځان بو خواونه کانیان جوړیکن له بههری گیانی و نازو نیعمه تی دوا روژی و له زره تی تایبه ت.

له فهرمووده ی ساختا، کو مه ئی شت له م بابته ته چه سپاوه: وهك ئه م نویره ی مووسا له گوړه كهیدا، وهك ته وافی چه زره تی عیسا به دهوری بهی تا. {تاج/۳، زنجیره: ۱۱۷، ژماره: ۳۲۰۹ = تجرید/۴، ژماره: ۱۳۷۰ = ۳۴۴۰ فتح الباری + مسلم. ایمان: ۴۲۴، ۴۲۵، ۷۲۸۹ شیخا}.

وهك: ته لیبیه و عه مره ی مووسا یونس (بروانه: تاج/۳، زنجیره: ۱۱۸، ژماره: ۳۲۱۴ = بخاری. حج)، (ته جرید/۲، لاپه ره: ۱۷۰ ج/۱، ژماره: ۷۴۷ = ۱۵۵۵ فتح الباری. موسلیمیش له میعراجدا گیراویه ته وه).

وهك بهه شتییه كان به یانیان و ئیواران سوپاس و حمدو یادو زیكرو ته سباحتی خودای مه زن دهكهن (تاج/۵، لاپه ره: ۷۵۲، زنجیره: ۱۴۲ اوصاف اهل الجنة ژماره: ۵۷۳۷، ۵۷۳۸. مسلم. جنبه ونعیمها رقم: ۷۰۷۶، ۷۰۷۷، ۷۰۷۸ شیخا. تجرید البخاری/۳، ژماره: ۱۳۱۲ = ۳۲۴۵ فتح الباری). وهك ئه وه قورئان خویننه كان له بهه شتا قورئان ده خوینن (بروانه: تاج/۴، لاپه ره: ۷، زنجیره: ۷۶، ژماره: ۳۵۹۵، ۳۵۹۶ حدیثان صحیحان عند الترمذی). وهك: خویندنی سوورته تی ته بارهك له ناو گوړدا. (بروانه: تاج/۴، زنجیره: ۸۸، ژماره: ۳۶۵۶ ج/۴).

وهك: ته لیبیه و چه ج و عه مره و ته وافی بهیت له لایه نی پیغه مبه رانه وه، وهك نویرکردنی مووسا نویرکردنی عیسا نویرکردنی ئیبراهیم، كه پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بن) له شهوی ئیسراءدا بینویانی نویرژیان کردووه. {تاج/۳، زنجیره: ۱۰۰، ژماره: ۳۱۵۷ = مسلم. ایمان: ۴۲۹} له فه تحولولهیما ئه م چه دیته نه قل دهكا، كه بهیه قی و مه ناوی به صه حیحیان داناوه: (الأنبياءُ أحياءُ في قبورهم يصلُّون). واته:

پيغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) دەفەرموئ: (پيغەمبەران زیندوون لە گۆرەکانیانان نوێژ دەکەن). شەرحى فەرموودەى ژمارە (۶۱۱۳ فتح الملهم = فم).

وہك: ئەووە لەشەوى ئیسراء دا، پيغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) بەرنوێژى بۆ كۆمەلەى لە پيغەمبەران دەكا. {بەروانە: تاج/۳، زنجیرە: ۱۰۰، ژمارە: ۳۱۵۷. مسلم. ایمان: ۴۲۹}.

۴- كورتو پوختو بەكوردی پەتە:

(پيغەمبەران و شەهیدان و پیاو چاكان، لەژیانی بەرزەخدا زیندوون، وە پەيوەندیان بە جەستەکانیان و بە گۆرەکانیانەووە هەیه، وە پەيوەندى بە یەكترییەووە دەکەن، هاموشۆى ئاسمانەكان و شوینانى تر دەکەن، وە هەرودها بەشداری لە بۆنەو رووداووە گەنگەکانى جیهاندا دەکەن، وەك هاوبەشى لە بۆنەى حەج و عەمرەو تەوافو نوێژى جەماعەتو پيشوازی یەكترى.

لەجیهانى دووھەمیشا هەست بەخۆشى و ناخۆشى خۆیان و گەلەکانیان دەکەن، بەخۆشیی و باشی نەتەووەکانیان شادمان دەبن، بەكزی و بى نازی و كەساسى و لاوازییان دلگران دەبن، كەیفخۆش دەبن، تووڕە دەبن، پێدەكەن، دەگرین، ئاگانیان لەحالى ئۆمەتیان هەیه. {تاج/۳، زنجیرە: ۲۰، ژمارە: ۳۳۷۸ + تاج/۳، زنجیرە: ۱۰۰، ژمارە: ۳۱۵۵}.

لەژیانی بەرزەخا: خواپەرستى و عیبادەتو پەرستش و كاری تری جیا جیا ئەنجام دەدەن، وەك: نوێژو جەماعەتو دەستنوێژ گرتن. {ژمارە: ۱۶۳۲ = ۶۱۵۰ صحیح مسلم} و حەج و تەوافى بەیتو عەمرەو یادى خوداو نزاى باش و ئامۆژگارى خێرو سلاوو رۆژباشى و چاكوچۆنى لە یەكترى و وەلامدانەووە سلاو، وە زۆر لە رەفتارو خوو عادەتو باوى كۆمەلایەتى جوانى دنیایى لەناویانا دەمێنێ و پەیرەوى دەکەن، وەك ئەووە ئادەمو ئیبراھیم شانازی بەووە دەکەن، كە كۆرى خانەدان و پایە بەرزى وەك موحەممەدیان هەیه، وەك: گریان و خەم خواردن بۆ جیماوى كەساسى گەلى خۆیان، وەك پيشوازی و چوون بەپیر میوان و چاك و چۆنى.

ههروا مردوو دهتوانی پهیوهندی و قسه و گوفتوگوؤ و چاک و چۆنی و تهفاهوم لهگهل زیندوو بکا.

وه جیاوازی زمان و رهگهزو نیشتمان و نهتهوه، نابی بهپڭر له تیگه‌یشتن له یه‌کتزی {بروانه: ته‌جریدی بوخاری به‌کوردی به‌رگی چواره‌م ژماره: ۵: ۱۵۱۳ = ۳۸۸۷، ۳۲۰۷، ۳۲۹۳، ۳۴۳۰ فتح الباری}.

(کورت و پوخت: زۆر شت له‌جیهانی دووه‌ما به‌پیوه‌ری ئەم جیهانی یه‌که‌مه‌ ناپیوری، به‌لکوو زۆر شت له‌وجیهان ریڤ به‌پیچه‌وانه‌ی پیوه‌ره‌کانی ئەم جیهانی یه‌که‌مه‌یه‌!).

(۱۲۵۵) باسی یادی یوسف پیغه‌مبهر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی): (۶۱۱۱)

بَابُ: فِي ذِكْرِ يُوسُفَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

۱۶۱۵- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَكْرَمُ النَّاسِ؟ قَالَ: «أَتْقَاهُمْ». قَالُوا: لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ، قَالَ: «فِيُوسُفَ نَبِيُّ اللَّهِ ابْنُ نَبِيِّ اللَّهِ ابْنِ نَبِيِّ اللَّهِ ابْنِ خَلِيلِ اللَّهِ». قَالُوا: لَيْسَ عَنْ هَذَا نَسْأَلُكَ، قَالَ: «فَعَنْ مَعَادِنِ الْعَرَبِ تَسْأَلُونِي؟ خِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَقَّهُوا». {الحديث: ۶۱۱۱ = ۶۱۱۷ فم. تجريد البخاری/ ۴، رقم: ۱۳۴۵ = ۳۳۵۳، ۳۳۷۴، ۳۳۸۳، ۳۴۹۰، ۴۶۸۹ ز تحفة الأشراف: ۱۴۳۰۷}:

ئه‌بو هوره‌یره (ره‌زای خودای ئی بی) ده‌فه‌رموی: له‌ پیغه‌مبهر پرسیار کرا: کام که‌سی گه‌وره‌ترو به‌ریزت‌ره؟ فه‌رمووی: (گه‌وره‌ترین و به‌ریزت‌رینیان له‌لای خودای گه‌وره، ئه‌و که‌سه‌یانه که‌زۆرت‌ر له‌خودا بترسی!). عه‌رزیان کرد: مه‌به‌ستمان ئه‌مه‌ نییه‌ و له‌م لایه‌نه‌وه لیت ناپرسین. فه‌رمووی: (ده‌ی گه‌وره‌ترین و به‌ریزت‌رینیان به‌پرشته‌ی نه‌سه‌بو و بنه‌چه‌و ره‌سه‌ننامه: پیغه‌مبهر یوسوفه، که‌ هه‌م خوی پیغه‌مبهری خودایه، هه‌م باوکی پیغه‌مبهری خودایه، هه‌م باپیره‌ی پیغه‌مبهری خودایه، هه‌م باپیره‌ گه‌وره‌یشی که‌ حه‌زرتی ئیبراهیم خه‌لیله‌ دۆستی خودایه. واته: (خلیل الله) یه. گوتیان: قوربان! مه‌به‌ستمان ئه‌مه‌یش نییه‌ و پرسیار ی ئه‌مه‌یشت ئی

ناکهین. فهرمووی: (دیاره لهبنهچهی بنهماله و خانهدانه کانی عه‌ره‌ب پرسیار ده‌که‌ن، که‌رێک وه‌ک کان وان، که هه‌رکانێ تایبه‌تمه‌ندی خوێ هه‌یه، چو‌ن جیاوازیو به‌رزی و نزمی له‌نیوان کانه‌کانا هه‌یه، به‌هه‌مان شیوه‌یش له‌نیوان بنه‌ماله‌کانی عه‌ره‌بدا هه‌یه؟).

عه‌رزیان کرد: به‌ئێ مه‌به‌ستمان ئه‌وانه. فهرمووی: (ده‌ی بزانی که ئه‌و که‌سانه‌تان که له‌سه‌رده‌می پێش هاتنی ئیسلامه‌تیدا باش بوون، ئیستاش له‌سه‌رده‌می هاتنی ئیسلامه‌تیدا هه‌ر ئه‌وانه‌تان باشه‌کانتان، به‌لام به‌مه‌رجێ که شاره‌زایی له‌ ئاییندا په‌یدا بکه‌ن و به‌جوانی ره‌فتاری پێ بکه‌ن!). {تاج/۴، زنجیره: ۱۳، ژماره: ۳۹۲۷ ج/۴ = چاپی چواره‌م}.

روونکردنه‌وه:

حه‌زهره‌تی یوسف خوێ و باوکی و باپیره‌ی و باپیره‌ گه‌وره‌ی پێغه‌مبه‌ر بوون، ناوی یوسفی کورێ یه‌عقوبی کورێ ئیسه‌حاقی کورێ ئیبراهیمه (سلا‌وو دروودی خودایان له‌سه‌ر بێ). {بره‌وانه: تاج/۴، زنجیره: ۱۳، ژماره: ۳۹۲۶ ج/۴ = چاپی چواره‌م}.

(۱۲۵۶) باسی یادی زه‌که‌ریا (دروودی خودای له‌سه‌ر بێ). (۶۱۱۲)

بَابُ: فِي ذِكْرِ زَكْرِيَّا عَلَيْهِ السَّلَامُ

۱۶۱۶- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «كَانَ زَكْرِيَّا نَجَّارًا». {الحديث: ۶۱۱۲ = ۶۱۱۸ فم:}

ئه‌بو هوره‌یره (ره‌زای خودای ئێ بێ) فهرمووی: پێغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بێ) فهرمووی: (پێغه‌مبه‌ر زه‌که‌ریا (دروودی خودای له‌سه‌ر بێ) دارتاش بوو). {تاج/۳، زنجیره: ۱۸، ژماره: ۳۲۱۶ ج/۴}.

(۱۲۵۷) باسی یونوس (دروودی خودای له‌سه‌ر بێ). (۶۰۹۸ - ۶۱۱۰)

بَابُ: فِي ذِكْرِ يُونُسَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

۱۶۱۷- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنَّهُ قَالَ: «قَالَ: يَعْزِي اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: لَا يَنْبَغِي لِعَبْدٍ لِي (وَقَالَ ابْنُ الْمُثَنَّى لِعَبْدِي) أَنْ يَقُولَ أَنَا خَيْرٌ

مِنْ يُؤُسَ بْنِ مَتَّى عَلَيْهِ السَّلَامُ». {الحديث: ۶۱۰۹ = ۶۱۱۵ فم. تجرید/ ۴، رقم: ۱۳۶۲ = ۳۴۱۶، ۳۴۱۵، ۴۶۰۴، ۴۶۳۱، ۴۸۰۵، ۴۶۳۳. تحفة الأشراف: ۱۲۲۷۲}:

ئەبو ھورەیرە (رەزای خودای ئی) ھەرمووی: پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر ئی) ھەرمووی: (واتە: خودای گەورەو مەزن ھەرمووی): بۆ هیچ بەندەبەکی من رەوا نییە کە لەخۆیەو بەلێ: من باشترم لە یونسی کورپی مەتتا). {تاج/ ۲، زنجیرە: ۱۸، ژمارە: ۲۲۱۵}.

روونکردنەوہ:

۱- ئەم ھەرموودەبە ئیمامی موسلیم (رەحمەتی خودای ئی) لەدوو مامۆستای خۆیەوہ دەگێژێتەوہ، کە (ئەبوبەکری کورپی شەبیە) و (موحەممەدی کورپی موئەننا)ن، جیاوازییەکی زۆر کەم لەیەک وشەدا ھەیە، لەنیوانی گێرانەوہی ئەبوبەکرو موحەممەدی کورپی موئەننادا، بەم شیوہیە: لە گێرانەوہی ئەبوبەکرا وشەکە (لَعَبْدِي)یە، بەلام لە گێرانەوہی موحەممەدی کورپی موئەننادا، وشەکە (لَعَبْدِي)یە، لە وەرگەرپراوہ کوردییەکەدا پالمتە واتی دوو وشەکە (یا دوو لەفظەکە) رەچاوکرەوہ.

۲- مەبەست لەوہ کە دەفەرئەو: بۆ هیچ بەندەبە رەوا نییە، کە لەخۆیەوہ بەلێ... تاد، بەلام ئەگەر لەخۆیەوہ نەبوو، وە بەپێی بەلگەبەکی قورئانی، یا ھەرموودەبی بوو، ئەوہ دروستە.

(۱۲۵۸) باسی عیسا (دروودی خودای لەسەر ئی). (۶۰۸۳ - ۶۰۸۹)

باب: فِي ذِكْرِ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ

۱۶۱۸- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ فِي الْأُولَى وَالْآخِرَةِ». قَالُوا: كَيْفَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «الْأَنْبِيَاءُ إِخْوَةٌ مِنْ عِلَاتٍ، وَأُمَّهَاتُهُمْ شَتَّى، وَدِينُهُمْ وَاحِدٌ، فَلَيْسَ بَيْنَنَا نَبِيٌّ». {الحديث: ۶۰۸۵ = ۶۰۸۶ فم. تجرید البخاری بالكوردی/ ۴، رقم: ۱۳۷۱ = ۳۴۴۲، ۳۴۴۳. أبو داود. السنة: ۴۶۷۵. تحفة الأشراف: ۱۴۷۶۹}:

ئەبو ھورەيرە (رەزای خودای ئى بن) دەفەر موی: خوشەو یست (دروودی خودای لەسەر بى) دەفەر موی: (لەھەردوو جیھاندا من لەھەموو کەسیکی تر، لەپیشترم بە عیسی کۆری مەریەم).

عەرزىان کرد: چۆن؟ ئەى پێغەمبەرى خودا! فەر موی: (پێغەمبەرەکان ھەموو براى یەكترین، بەلام داکیان جیاھە ھەریەکی لەھەو پێھەکن، گەرچی داکیان جیاھە (واتە: شەریعەتەکانیان جیا جیاھە) بەلام لە بنەرەتدا ئایینەکیان یەكە، کە خودا بەیەك زانین و یەكتا پەرستى، ھۆی ئەو دیش کە من لەپیشتر پێغەمبەرم بەعیسا ئەو دىھە کە لەنیوانى من و لەنیوانى ئەودا پێغەمبەرى تر نییە). {تاج/۳، زنجیرە: ۱۱۷، ژمارە: ۳۲۱۲}.

۱۲۵۹) ھەموو مندالی کاتی لەداک دەبى شەیتان سەرە سیخورمەییەکی ئى

دەدا. مەریەم و عیسی کۆری نەبى. (۶۰۸۳ - ۶۰۸۹)

بَابُ مَسِّ الشَّيْطَانِ كُلِّ مَوْلُودٍ إِلَّا مَرْيَمَ وَأَبْنَاهَا عَلَيْهِ السَّلَامُ

۱۶۱۹ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «مَا مِنْ مَوْلُودٍ يُولَدُ إِلَّا نَحَسَهُ الشَّيْطَانُ، فَيَسْتَهْلُ صَارِحًا مِنْ نَحْسَةِ الشَّيْطَانِ إِلَّا ابْنُ مَرْيَمَ وَأُمُّهُ». ثُمَّ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: اقْرَءُوا إِنْ شِئْتُمْ: (وَإِنِّي أُعِيدُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ). {الحديث: ۶۰۸۶ = ۶۰۸۹ ف.م. بخارى. تفسير: ۴۵۴۸. تحفة الأشراف: ۱۳۲۷۶}.

ئەبو ھورەيرە (رەزای خودای ئى بن) فەر موی: پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) فەر موی: (ھەموو مندالی کاتی لەداک دەبى، شەیتان سەرە سیخورمەییەکی ئى دەدا، بەھۆی ئەو سەرە سیخورمەى شەیتانەو دىھە کە مندال ھەر کە لەداک دەکەوێتە خوارو، دەس بەجى ھاوارو قیژدیی دەکا، بەلام عیسی کۆری مەریەم و مەریەمى داکی، بەرئەم سەرە سیخورمەییە نەکەوتوون).

ئەبو ھورەيرە (خودای ئى رازى بن) فەر موی: ئەگەر حەزدەکەن بۆ پشتیوانى ئەم فەر مودەییە ئەم ئایەتە بخوینن:

{وَإِنِّي أُعِيدُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ - آل عمران - ۳۶/۳} : واتە: وە

بەپراستی من ئەم کچەم و نەتەو دى ئەم کچەم دەھاومە پەناى مێھەربان و تەوانایى

تۆۋە، لە دەس بۆ بردن و زیان لیدانی ئیبلیسی دەرکراوی بەشپراو لە رحمەتی تۆ!}. {تاج/۳، زنجیرە: ۱۱۷، ژمارە: ۳۲۱۱ ج/۴}.

۱۲۶۰) فەرماشتی عیسا: باوەرم ھەبە بەخودا و چاوی خۆم بەدرۆ دەخەمەو! (۶۰۸۹ - ۶۰۸۳)

بَابُ: قَوْلُ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ آمَنْتُ بِاللَّهِ وَكَذَّبْتُ نَفْسِي
 ۱۶۲۰- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «رَأَى عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَجُلًا يَسْرِقُ فَقَالَ لَهُ عِيسَى: سَرَقْتَ؟ قَالَ: كَلَّا وَالَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، فَقَالَ عِيسَى: آمَنْتُ بِاللَّهِ، وَكَذَّبْتُ نَفْسِي». {الحديث: ۶۰۸۹ = ۶۰۹۳ فم. تجريد البخاری/۴، رقم: ۱۳۷۲ = ۳۴۴۴ فتح الباری}:

ئەبو ھورەیرە (دەزای خودای ئی بن) فەرمووی: خۆشەویست (دروودی خودای لەسەر بێ) دەفەرموی: عیساى کورێ مەریەم (سلاوی خودایان ئی بن) چاوی ئی بوو، کابراییی دزی دەکا، پێی فەرموو: تۆ دزیت دەکرد. کابراکە گوتی: نە، بەو خودایەى کە ھەر خۆی خودایە، من شتی وام نەکردوو! عیساى کورێ مەریەمیش (دروودی خودایان لەسەر بێ) فەرمووی: باوەرم ھەبە بەخودا و چاوی خۆم بەدرۆ خستەو!!}. {تاج/۳، زنجیرە: ۱۱۷، ژمارە: ۳۲۱۳}.

روونکردنەو:

دەلێن: جارێ کویرێک و ئیفلجیک و پیاویکی ساخ، لەجیگەیی دەبن، ساخەکە برێ پارەى پێ دەبێ، لە بنمیچی جیگەکەدا دەیشاریتەو و دەروا بۆ کارێ، کەدیتەو دەروانی پارەکە نەماو، بۆ چارەسەر و راویژ دەچێ بۆلای عیسا، عیسا دەچێ لەگەڵیا بۆ جیگەى پارە دزراو، لێی دەپرسێ: کێت لەگەڵدا بوو؟ دەلێ: من و ئەم کویرە و ئەم ئیفلجە بووین، دیارە ئەم کویرە چاوی لێم نەبوو و ئەمەیش ئیفلجە، کەواتە دزەکە ئەمانە نییە!! عیسا دەفەرموی: (بە پێچەوانەو، قاچی ئەم کویرە و چاوی ئەم ئیفلجە ئەم دزییەیانکردوو!).

۵۱- نامه‌ی گه‌وره‌یی هاوهدلانی پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودا له‌سه‌ر

پیغه‌مبه‌رو ره‌زای خودای گه‌وره له یاران و هاوهدلانی بی)

کتاب فضائل أصحاب النبى (صلى الله عليه وسلم)

{بروانه: تاجول نوصول به کوردی، به‌رگی سییهم زنجیره: ۱ هه‌تا زنجیره: ۷۵
له ژماره: ۳۲۲۱ وه هه‌تا ژماره: ۳۵۸۹ له لاپه‌ره: ۵۳۰ وه هه‌تا لاپه‌ره: ۷۸۰ ج/ع/ +
{مختصر صحیح البخاری المسمى ب(التجريد الصريح) له زنجیره: ۶۶ وه هه‌تا زنجیره:
۶۷ له ژماره: ۱۴۴۹ وه هه‌تا ژماره: ۱۵۲۲}.

۱۲۶۱) باسی به‌هره‌و گه‌وره‌یی نه‌بویه‌کری سه‌دیق (ره‌زای خودای لی بی) له‌گه‌ل

باسی فه‌رمایشتی پیغه‌مبه‌ر: (ئه‌ی نه‌بویه‌کر گومان‌ت چیه به‌و دوو که‌سه، که

خودا خو‌ی که‌سی سییه‌میانه). (۶۱۱۹ - ۶۱۳۶)

باب: فضائل أبي بكر الصديق (رضي الله عنه) وقوله (صلى الله عليه وسلم): (ما

ظنك باثنين الله ثالثهما)

۱۲۶۱- عَنْ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ أَبَا بَكْرٍ الصِّدِّيقَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

قَالَ: نَظَرْتُ إِلَى أَقْدَامِ الْمُشْرِكِينَ عَلَى رُءُوسِنَا وَنَحْنُ فِي الْغَارِ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! لَوْ أَنَّ

أَحَدَهُمْ نَظَرَ إِلَى قَدَمَيْهِ أَبْصَرَنَا تَحْتَ قَدَمَيْهِ، فَقَالَ: «يَا أَبَا بَكْرٍ مَا ظَنُّكَ بِاِثْنَيْنِ اللَّهُ

ثَالِثُهُمَا». {الحديث: ۶۱۱۹ = ۶۱۲۵ فم. تجريد البخاری/ع، رقم: ۱۵۱۹ = ۳۹۲۲،

{۳۶۵۳، ۴۶۶۳}:

ئه‌نه‌سی کور‌ی مالیک (ره‌زای خودای لی بی) فه‌رمووی: ئه‌بویه‌کری سه‌دیق (ره‌زای خودای لی بی)

فه‌رمووی: له‌خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ردا بووم، له‌سه‌فه‌ری کۆچدا، له‌ناو ئه‌شکه‌وته‌که‌ی چیا‌ی

سه‌ور بووین، ئه‌و ده‌سته‌یه‌ی که‌له ناموسولمانه‌کانی مه‌که‌که شویتمان که‌وتبوون، که یا

بمانکۆژن، یا دیلمانیکه‌ن، سه‌رکه‌وتبوونه سه‌ر سه‌ربانی ئه‌شکه‌وته‌که‌و، به‌سه‌ر

سه‌رمانه‌وه راوه‌ستابوون، که ته‌ماشام کردو سه‌رم هه‌لپ‌ری وا قاجی ئه‌و ده‌سته‌یه‌ی دیارن

له‌منه‌وه، عه‌رزی جه‌زده‌تم کرد: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا! خو ئه‌گه‌ر یه‌کیکیان ته‌ماشای

ژیرپیی خو‌ی بکا، له‌به‌رپیی خو‌یدا ده‌مانییوو که‌شف ده‌بین و ده‌مان کۆژن!

فهرمووی (دروودی خودای له‌سهر بی): (ئهی ئه‌بویه‌کر! بی دهنگبه، ئیمه دوو که‌سین، خودا خووی که‌سی سییه‌ممانه، دهی گومان‌ت چیه بهو دوو که‌سه که‌خودا خووی که‌سی سییه‌میانه. واته: خه‌مت نه‌بی خودای گه‌وره له‌گه‌ئمانه، که‌سی خودای له‌گه‌ئ بی، که‌س زه‌فه‌ری پی نابا). {تاج/۴، زنجیره: ۱۰، ژماره: ۳۹۰۳. ته‌فسیری سوورته‌تی ته‌ویه}.

۱۲۶۲) فهرمووده‌ی پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سهر بی): (ئه‌بویه‌کر له‌گشت که‌س پتر پیاو‌ده‌تی به‌سهر منه‌وه هه‌یه).

بَابُ قَوْلِهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّ أَمَنَ النَّاسَ عَلَى فِی مَالِهِ وَصَحْبَتِهِ أَبُو بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) ۱۶۲۲- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) جَلَسَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ: «عَبْدُ حَيْرَةَ اللَّهِ بَيْنَ أَنْ يُؤْتِيَهُ زَهْرَةُ الدُّنْيَا وَيَبِينَ مَا عِنْدَهُ، فَاخْتَارَ مَا عِنْدَهُ». فَبَكَى أَبُو بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) وَبَكَى، وَقَالَ: فَدَيْنَاكَ بِآبَائِنَا وَأُمَّهَاتِنَا، قَالَ: فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) هُوَ الْمُخَيَّرُ، وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ أَعْلَمَنَا بِهِ، وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّ أَمَنَ النَّاسَ عَلَى فِی مَالِهِ وَصَحْبَتِهِ أَبُو بَكْرٍ، وَلَوْ كُنْتُ مَتَّخِذًا خَلِيلًا، لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا، وَلَكِنْ أُخُوَّةُ الْإِسْلَامِ، لَا تُبْقِينَ فِی الْمَسْجِدِ خَوْفَةً إِلَّا خَوْفَةَ أَبِي بَكْرٍ». {الحديث: ۶۱۲۰ = ۶۱۲۶ فم. تجرید البخاری ۱/، رقم: ۲۸۶ = ۴۶۶، ۳۶۵۴، ۳۹۰۴ فتح الباری. ترمذی. مناقب: ۳۶۶۰. تحفة الأشراف: ۴۱۴۵}:

ئه‌بو سه‌عیدی خودری (ره‌زای خودای لی بی) فهرمووی: پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سهر بی) له‌سه‌ردوانگه‌ دانیش‌ت، وتاریکی بو‌ماندا، فهرمووی: (خودا به‌نده‌یه‌کی خووی کردوو به‌سهر پشک: که‌ یا له‌جیه‌اندا بمینی و به‌هره‌مه‌ندی له‌خووشی دنیا‌ی رازاوه، یان ئه‌و به‌شو باره‌یه هه‌لبگرئ که‌ له‌لای خودا دانراوه بو‌ی، ئه‌و به‌نده‌یه‌یش ئه‌و به‌شو باره‌یه‌ی هه‌لبزار که‌ له‌لای خودایه).

فهرمووی: جا ئه‌بویه‌کری سه‌دیق، که‌ گوپی له‌م فهرمایشته‌ی پیغه‌مبه‌ر بوو، ده‌ستی کرد به‌گریان و زۆر گریا، وه فهرمووی: قوربان! ئهی پیغه‌مبه‌ری خودا! باوئو دایکمان ده‌که‌ین به‌ قوربانی تو!

فهرمووی: ئیمه ئەم گریانەى ئەومان بەلاوہ سەیر بوو!! تەنانەت من لەدلى خوڤا گوتم: ئەم پیرە مێردە بو دەگری؟ لەبەرئەوہى کەخودا بەندەىەکی کردووہ بەسەرپشک لەنیوانى خوڤى جیہان و لەنیوانى ئەو بەشو بارەىەى کەوا لەلای خودا، وە بەندەکەیش بەشو بارەو بەەرەکەى لای خودای ھەلبژاردبى شتى وا گریانى بوڤجیہ؟

تومەز ئەو بەندەىەى کەکراوو بەسەرپشک و خاترخو کرابوو، لەنیوان ئەم جیہان و ئەو جیہاندا پیڤغەمبەر خوڤى بوو (دروودى خودای لەسەر بى) وە ئەبوبەکر (رمزای خودای لى بى) لەئیمە باشتر لەمەبەستى فەرموودەکەى حەزەرەت (دروودى خودای لەسەر بى) تیڤگەشتبوو. پیڤغەمبەر فەرموو: (ئەى ئەبوبەکر! مەگرى، بەراستى ئەبوبەکر لەھەموو کەس زیاتر پیاوہتى بەسەرمنەوہ ھەى، چ بەگیان، چ بەسامان، ئەگەر من لە ئۆمەتم کەسێکم بگرتایە بەدۆست بوڤ خوڤ، ئەبوبەکر ھەل دەبژاردو دەمکرد بەدۆستى گیانى بەگیانى خوڤ، بەلام کەسێ لەئۆمەتم ناگرم بەدۆست و خەلىلى تايبەتى بوڤ خوڤ، چونکە من خودا کردوومى بەدۆستى خوڤ، بەلام لەگەل ئەمەشدا تا بلێى براىەتى و دۆستايەتى نایینى ئىسلام لەنیوانمانا پتەوو بەھیزە لەسایەى خوداوہ!). ھەتا ئەوکاتە گەل لە ھاوہلان دەرگیان لەسەر مالى مزگەوت بوو، جا پیڤغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) سەبارەت بەم بابەتە فەرموو: (ھەردەرگایى لەسەر مزگەوتە دەبى بگىرى، تەنیا دەرگای مالاکەى ئەبوبەکر نەبى!). (تاج/٤، زنجیرە: ٣، ژمارە: ٢٢٢٤، ٤/٤).

١٢٦٢) خۆشەویستەرىن کەس لەلای پیڤغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى)

ئەبوبەکرى صەدیفە. (٦١١٩ - ٦١٣٦)

باب: أَحَبُّ النَّاسِ إِلَى النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَبُو بَكْرٍ الصَّدِيقُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) وَأَرْضَاهُ ١٦٢٣- عَنْ أَبِي عُمَرَ قَالَ: أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ الْعَاصِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بَعَثَهُ عَلَى جَيْشِ ذَاتِ السَّلَاسِلِ فَأَتَيْتُهُ فَقُلْتُ: أَيُّ النَّاسِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: «عَائِشَةُ»، قُلْتُ: مِنْ الرِّجَالِ؟ قَالَ: «أَبُوهَا»، قُلْتُ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «ثُمَّ عُمَرُ». فَعَدَّ رَجُلًا. {الحديث: ٦١٢٧ = ٦١٣٣ فم. تجريد البخارى/٤، رقم: ١٤٥٢ = ٣٦٦٢، ٤٣٥٨} :

ئەبو عثمان فەرمووی: عەمری کۆری عاص (رەزای خودای ئی بن) فەرمووی: پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بی) منی کرد بە فەرماندەیی سوپای غەزای زاتو سەلاسیل، چوومە خزمەتی، عەرزیمکرد: ئەی پیڤەمبەری خودا! کێ زۆر خوشەویستە لەلات؟ فەرمووی: (عائیشە). وەتم: ئەی لەپیاوان؟ فەرمووی: (باوکی عائیشە). واتە: ئەبوبەکرێ صەدیق. گوتم: لەپاش ئەوان کێی تر؟ فەرمووی: (عومەر). حەزەرەت (دروودی خودای لەسەر بی) چەند کەسیکی تریشی ژمارد کە خوشی دەوین. {تاج/۳، زنجیرە: ۳۱، ژمارە: ۲۴۱۸}.

۱۲۶۴) کۆمەڵی کاری چاکە لە ئەبوبەکرێ صەدیقدا کۆبوونەتەوە و بوون بەهۆی ئەوە کە بیکەن بە بەهەشتی
بَابُ: إِجْتِمَاعُ أَعْمَالِ الْبِرِّ لِلصَّدِيقِ وَدُخُولِهِ الْجَنَّةِ
 {بەروانە: فەرموودەکە ی ئەبو هورەیرە، کە لەپیشەووە لەژمارە: (۵۴۲) دا رابورد}.

۱۲۶۵) فەرموودەکە ی پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بی): (من و ئەبوبەکر و عومەر باوەرمان بە مەهەییە). (۶۱۱۹ - ۶۱۳۶)

بَابُ: فِي قَوْلِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): فَإِنِّي أُوْمِنُ بِهِ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ
 ۱۶۲۴- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَسُوقُ بَقَرَةً لَهُ قَدْ حَمَلَ عَلَيْهَا التَّفَتُّ إِلَيْهِ الْبَقَرَةُ فَقَالَتْ: إِنِّي لَمْ أُخْلَقْ لِهَذَا، وَلَكِنِّي إِنَّمَا خُلِقْتُ لِلْحَرْثِ». فَقَالَ النَّاسُ: سُبْحَانَ اللَّهِ تَعَجُّبًا وَفَزَعًا! أَبَقَرَةٌ تَكَلِّمُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «فَإِنِّي أُوْمِنُ بِهِ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ». قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «بَيْنَا رَاغٍ فِي غَنَمِهِ عَدَا عَلَيْهِ الذُّئْبُ، فَأَخَذَ مِنْهَا شَاةً، فَطَلَبَهُ الرَّاعِي، حَتَّى اسْتَنْقَذَهَا مِنْهُ، فَالْتَفَتَ إِلَيْهِ الذُّئْبُ فَقَالَ لَهُ: مَنْ لَهَا يَوْمَ السَّبْعِ؟ يَوْمَ لَيْسَ لَهَا رَاغٍ غَيْرِي». فَقَالَ النَّاسُ: سُبْحَانَ اللَّهِ! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «فَإِنِّي أُوْمِنُ بِذَلِكَ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ». {الحديث: ۶۱۳۳ = ۶۱۳۹
 فم. تجريد البخاری/۳، رقم: ۱۰۲۲ = ۲۳۲۴، ۲۴۷۱، ۳۶۶۳، ۳۶۹۰}.

ئەبو ھورەیرە (رەزای خودای ئی بن) فەرمووی: پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) فەرمووی: (جاری پیاوی رەشەولایخیکی بارکردبوو، لێی دەخوری، لەوکاتەدا رەشەولایخەکە ئاوری ئی دایەو دەگوتی: من بۆ ئەمە دروست نەکراوم، من بۆ جووتکردن و زەوی کێلن دروست کراوم، نەک بۆ بارو سواربوون، خودا ھەرشتیکێ بۆ شتی دروست کردووە: مەرقە بۆ خواپەرستی، گا بۆ جووتکردن!

جا خەلکەکە لەمە سەرسام بوون و تۆقین، کە ولای قسەبکا و ھانایان بردەبەر یادوزیکری خودا و گوتیان: سوبحانە للّا! نامەخوا لەکاری خوا، رەشە ولایخ قسە دەکا!! جا ھەزەرت (دروودی خودای لەسەر بێ) فەرمووی: (ئەگەر ھەندئ کەس سەرسام دەبن لەقسەکردنی ئازەلئ بئ زمان، بەلام من خۆم و ئەبوبەکری صەدیق و عومەری فارووق، باوەردەکەین بەم گفتوگۆیە، سەرسام مەبن لەشتی وا، بۆ خوا چی تی دەچی، ئەو کەسە کە ئادەمیزادی ھیناوتە قسە، دەتوانی ئازەلئیش بەھینیتە قسە!).

ئەبو ھورەیرە فەرمووی: پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) فەرمووی: (جاری گورگی مەری دەفرینیت لەبەر شوانی، شوانەکە شوینی دەکەوی و دەنیشیتە سەری، ھەتا لێ دەسینیتەو، جا گورگەکە ئاوپ لە شوانەکە دەداتەو دەپی دەلئ: ئەی رۆژەکە کە رۆژ رۆژی درندەییەو، جگە لەمن شوانی تری نییە، کئ رزگاری دەکا لەچنگم!! مەردومەکە گوتیانەو: سوبحانە للّا، نامەخوا لەکاری خوا، چەند جوانە! خۆشەویست (دروودی خودای لەسەر بێ) فەرمووی: (من و ئەبوبەکەر و عومەر باوەر بەمە دەکەین!). {تاج/۲، زنجیرە: ۱۷۱، ژمارە: ۱۹۱۹ چاپی چوارەم}.

۱۲۶۱) ھاوڕیتی ئەبوبەکری صەدیق و عومەری فارووق بۆ پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ). (۶۱۲۷ - ۶۱۵۸)

باب: مرافقة الصديق والفاروق النبى (صلى الله عليه وسلم)

۱۶۲۵- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: وَضَعَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَلَى سَرِيرِهِ، فَتَكَنَّفَهُ النَّاسُ يَدْعُونَ وَيُشْنُونَ وَيُصَلُّونَ عَلَيْهِ قَبْلَ أَنْ يُرْفَعَ، وَأَنَا فِيهِمْ، قَالَ: فَلَمْ يَرُعْنِي إِلَّا بِرَجُلٍ قَدْ أَخَذَ بِمَنْكِبِي مِنْ وَرَائِي، فَالْتَفَتُ إِلَيْهِ فَإِذَا هُوَ عَلِيٌّ (رَضِيَ

اللَّهُ عَنْهُ)، فَتَرَحَّمْ عَلَى عُمَرَ وَقَالَ: مَا خَلَّفْتُ أَحَدًا أَحَبَّ إِلَيَّ أَنْ أَلْقَى اللَّهَ بِمِثْلِ عَمَلِهِ مِنْكَ، وَإِنَّمِ اللَّهُ إِنْ كُنْتُ لِأُظُنُّ أَنْ يَجْعَلَكَ اللَّهُ مَعَ صَاحِبَيْكَ وَذَٰكَ أَنِّي كُنْتُ أَكْثَرُ أَسْمَعُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «جِئْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ، وَدَخَلْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ، وَخَرَجْتُ أَنَا وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ، فَإِنْ كُنْتُ لِأَرْجُو أَوْ لِأُظُنُّ أَنْ يَجْعَلَكَ اللَّهُ مَعَهُمَا».

{الحديث: ٦١٣٧ = ٦١٤٣ فم. تجريد البخارى/٤، رقم: ١٤٥٧ = ٣٦٧٧، ٣٦٨٥} :

ئيبينو عه بيباس (رهزای خودایان لی بئ) فهرمووی: له پاش پیکانی عومه ر (رهزای خودای لی بئ) کاتی مرد، له سهر داره تهرمی، تهرمی عومه ریان دانابوو، خه لکه که دهوردیان لیی دابوو، بوی دهپارانه وده وده سپی باشیی نهویان دهکردو نویژیان له سهر تهرمه کهی دهکرد، من خو میان تیادابووم، نه مهیش له پییش نه وده دابوو که بیبهن بینیژن، له ناکاو نه وده ندم زانی پیاوی له پشتمه وده ئانیسکی دانا له سهر سه رشانم، که ئاورم لی دایه وده، ته ماشایم کرد عه لی کوری نه بو طالیب بوو (رهزای خودای لی بئ)، جا رحمه تی نارد بو عومه رو فهرمووی: نهی رحمه تی خودات لی بئ، کاریکی مهردانه ی وات کردووه که که سیکی ترت نه هیشتوته وده، له پاش خوته وده، که که زبکه م دهفتاری نه و بگرمو به مانه ندی کرده ودهی نه وده وده بجمه وده دیداری خودا جگه له خوت، به راستی بوویت به سهر مه شقی ههره بالا بو مان، سویندم به خودا به راستی هیوام وابوو که خودا به سهر به رزی شادت بکاته وده به دیداری ههر دوو هاوړپکانت، که پیغمبه رو نه بوبه کرن، چونکه گه لی جار من دهمژنه وت له پیغمبه ر (دروودی خودای له سهر بئ) باسی پیکه وده ژیانی خو شیی خو ی و ئیوهی به شانازییه وده دهکردو دهیغه رموو: (من و نه بوبه کرو عومه ر چووین بو نه وئ، وده من و نه بوبه کرو عومه ر چووین بو ماله وده، وده من و نه بوبه کرو عومه ر دهر چووین بو فیساره شوین!).

نه و جا عه لی فهرمووی: (هه میشه من ئومیدم به لوتفی خودا وابوو که شادت بکا به ههر دوو هاوړه لکه که، وات: به پیغمبه رو به نه بوبه کرو).

۱۲۶۷) دانانی نه بوبه کړی صه دیق به جینشین (رهزای خودای لی بی). (۶۱۱۹-۶۱۲۶)
باب: اِسْتِخْلَافُ الصَّدِیقِ (رَضِيَ اللهُ عَنْهُ)

۱۶۲۶- عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ: سَمِعْتُ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللهُ عَنْهَا)، وَسُئِلَتْ مَنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مُسْتَخْلَفًا لَوْ اسْتَخْلَفَهُ؟ قَالَتْ: أَبُو بَكْرٍ، فَقِيلَ لَهَا: ثُمَّ مَنْ بَعْدَ أَبِي بَكْرٍ؟ قَالَتْ: عُمَرُ. ثُمَّ قِيلَ لَهَا: مَنْ بَعْدَ عُمَرَ؟ قَالَتْ: أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ. ثُمَّ انْتَهَتْ إِلَى هَذَا. {الحديث: ۶۱۲۸ = ۶۱۳۴ فم}:

نیبنو نه بی موله یکه فهرمووی: من گویم لی بوو، پرسیار له عائشه کړا: پیغه مبه (دروودی خودای له سر بی) کیی ده کرد به جینشین نه گهر له پاش مهرگی جینشینی بوخوی دابنایه؟ فهرمووی: نه بوبه کړی صه دیق. عه رزیان کرد: نهی دوی نهو کیی تری ده کرد به جینشینی خوی له پاش نه بوبه کړ؟ فهرمووی: عومه ر، دیسان عه رزیکړا: نهی دوی عومه کیی ده کرد به جینشین نه گهر جینشینی دیاری بکردایه له دوا عومه؟ فهرمووی: نه بو عوبه یدهی کوری جه رراح. نیتر عائشه لیړه دا کوتایی پی هیناو باسی جینشینی تری نه کرد له پاش نه بو عوبه یده.

روونکر نه وه:

وهك بلّیت عائشه (رهزای خودای لی بی) نه م وه لامه ی خوی له م فهرمووده یه وه هه لّینجایی، که ده فهرموئ: له غه زای موته دا جه زره ت (دروودی خودای له سر بی) زهیدی کوری حاریتی کرد به سر کرده ی سوپاکه، له پاشا فهرمووی: (نه گهر زهید کوژرا نهوا جه عفه ر له شوینی نهو سر کرده یه، نه گهر جه عفه ریش کوژرا عه بدوللای کوری رهواحه سر کرده یه). {بخاری. مغازی: ۴۲۶۲. تاج: ۴، زنجیره: ۱۰۰، ژماره: ۴۶۴۰ چ/۴}.

{بروانه: فهرمووده ی ژماره: (۱۶۲۸) که له پاش یه ک فهرمووده ی تر دیت}.

۱۶۲۷- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ امْرَأَةً سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) شَيْئًا، فَأَمَرَهَا أَنْ تَرْجِعَ إِلَيْهِ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ إِنْ جِئْتُ فَلَمْ أَجِدْكَ. قَالَ أَبِي: كَأَنَّهَا تَعْنِي الْمَوْتَ. قَالَ: «فَإِنْ لَمْ تَجِدِينِي فَاتِي أَبَا بَكْرٍ». {الحديث: ۶۱۲۹ = ۶۱۳۵ فم. تجريد البخاری/ ۴، رقم: ۱۴۴۹، ۳۶۵۹، ۷۲۲۰، ۷۳۶۰}:

موحه مەمەدى كۆرى جوبەيرى كۆرى موطعيم (رەزىي خۇدايان لى بىن) فەرموۋى: باوكم فەرموۋى: ژنى ھاتە خزمەتى ھەزرىت (دروودى خۇداى لەسمەر بىن) داۋاى شىتىكى لى كىرد، لەۋكاتەدا پىغەمبەر (دروودى خۇداى لەسمەر بىن) ئەۋ شتەى نەبوۋ، فەرموۋى پىيى: جارىكى تر ۋەرەۋە ژنەكەيش گوتى: ئەى پىغەمبەرى خۇدا! ئەگەر ھاتمەۋەۋ تۆم دەست نەكەۋت بچم بۆلاى كى كە لەباتى خۆت بەئىنەكەت جىبەجى بكا بۆم؟ ژنەكە لەم پىرسىيارە ۋەك بلىيت مەبەستى ئەۋە بوۋ، ئەگەر مەن ھاتمەۋەۋ تۆ مردبوۋى، بۆ موراجەعە بچم بۆلاى كى ئەى پىغەمبەرى خۇدا! فەرموۋى (دروودى خۇداى لەسمەر بىن): (ئەگەر ھاتىتەۋەۋ مەنت دەست نەكەۋت، بچۆ بۆلاى ئەبوبەكر، ئەۋ لەباتى مەن كارەكەت بۆ جىبەجى دەكات). {تاج/۳، زنجىرە: ۱۱۰، ژمارە: ۲۴۵۹ چ/۴}.

۱۶۲۸- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي مَرَضِهِ: «ادْعِي لِي أَبَا بَكْرٍ أَبَاكَ، وَأَخَاكَ، حَتَّى أَكْتُبَ كِتَابًا، فَإِنِّي أَخَافُ أَنْ يَتَمَنَّى مُتَمَنٍّ، وَيَقُولُ قَائِلٌ أَنَا أَوْلَى، وَيَأْبَى اللَّهُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَّا أَبَا بَكْرٍ». {الحدِيث: ۶۱۳۱ = ۶۱۳۷. فم. تجريد البخارى بالكوردى. المجلد ۵/، رقم: ۱۸۶۵ = ۵۶۶۶، ۷۲۱۷}:

عائىشە (رەزىي خۇداى لى بىن) فەرموۋى: پىغەمبەر (دروودى خۇداى لەسمەر بىن) لەۋ نەخۇشسىيەيدا كەتيا مرد، فەرموۋى: ئەى عائىشە! ئەبوبەكرى باوكت و براكەتم بۆ بانگ بكة، ھەتا ۋەصىتىنامەيى بنووسم بۆ ئەبوبەكر كە لەپاش مەرگى خۆم ئەۋ جىنشىنم بىن، نەبادا ھەركەسە بۆ خۆى ھەۋلېدا بۆ شوپنەكەم و بلى: جىنشىنى ھەقى مەۋ بۆ مەن رەۋاترەۋ بىرۇبىيانوۋ بۆ ئەمە بدۆزنەۋە. بەلام نا، پىۋىست بە نووسىنى راسپىرىنامە ناك، چونكە نەخۇدا شتى ۋا دەكا، كە جگە لە ئەبوبەكر كەسى بىي بە جىگەنشىنم، نە موسولمانانىش شتى ۋا قەبوول دەكەن و جگە لە ئەبوبەكر بەكەسى تر رازى نابن كە لەپاش خۆم بىي بەجىنشىنم).

ئەۋەدبوۋ و ابوۋ لەپاش مەرگى ھەزرىت (دروودى خۇداى لەسمەر بىن) ئەبوبەكر بە ھەلېزاردن كرا بەجىنشىن!

(۱۲۶۸) باسی به هر دو گه وره یی عومهری کوری خه طاب (ره زای خودای لی بی).
(۶۱۳۷ - ۶۱۵۸)

باب: فضائل عمر بن الخطاب (رضی الله عنه)

۱۶۲۹- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُ النَّاسَ يُعْرَضُونَ عَلَيَّ، وَعَلَيْهِمْ قُمْصٌ، مِنْهَا مَا يَبْلُغُ الثَّدْيَ، وَمِنْهَا مَا يَبْلُغُ دُونَ ذَلِكَ، وَمَرَّ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَعَلَيْهِ قِمِصٌ يَجْرُهُ»، قَالُوا: مَاذَا أَوَّلْتَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «الَّذِينَ». {الحديث: ۶۱۳۹ = ۶۱۴۵} فم. تجريد البخاری/۱، رقم: ۲۲ = ۲۳، ۳۶۹۱، ۷۰۰۸، ۷۰۰۹. ترمذی. رؤیا: ۲۲۸۵. نسائی. إيمان: ۵۰۲۶. تحفة الأشراف: ۶۷۰۰. :

ئه بو سه عیدی خودری (ره زای خودای لی بی) فه رمووی: پیغه مبهه (دروودی خودای له سهه بی)
فه رمووی: (نووستبووم له خه و ما ئه و خه لکه م پی نیشان دران، هه موو سهه و کراسیان له بهردا بوو، هه یان بوو کراسه که ی زور کورمت بوو ده گه یشته سهه مه مکی و هه یان بوو له وه زیاتر یا که متر بوو، به لام که سهه دی عومهری کوری خه تاب هات و ئه و به بهرده م ما رانوینراو رت بوو، ته ماشام کرد کراسی کی ئاودامانی له بهردا بوو له بهر پی ده خشا).

عه رزیان کرد: قوریان! ئه ی پیغه مبهه ی خودا! ئه و مت به چی خه و په رزین کردو به چی لیکت دایه وه؟ فه رمووی: (به ئایین!).

روونکردنه وه:

کراس له خه وندا ئایینه، هه تا باش و داپوشه رو تیرو ته سهل بی و اتای وایه خاوه نه که ی ئایینی قایم تره.

۱۶۳۰- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنَّهُ قَالَ: «بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ إِذْ رَأَيْتُ قَدَحًا أُتِيَ بِهِ فِيهِ لَبَنٌ فَشَرِبْتُ مِنْهُ حَتَّى إِنِّي لَأَرَى الرَّيَّ يَجْرِي فِي أَظْفَارِي، ثُمَّ أُعْطِيتُ فَضَّلِي عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ». قَالُوا: فَمَا أَوَّلْتَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «الْعِلْمُ». {الحديث: ۶۱۴۰ = ۶۱۴۶} فم. تجريد البخاری بالكوردی. المجلد الأول، رقم الحديث: ۷۱ = ۸۲، ۳۶۸۱، ۷۰۰۶، ۷۰۰۷، ۷۰۲۷، ۷۰۳۲. :

عەبدوللای کورێ عومەر (رهزای خودای ئی بن) فەرمووی: پێغه‌مبەر (دروودی خودای له‌سەر بێ) فەرمووی: جاری خه‌وتبووم، له‌خه‌وما کاتیچکم زانی پیاڵه‌یی شیریان هینا بۆم، جا خۆم لێم خواردوه‌وه‌تا ته‌واو ته‌واو پاراو بوومو شیر له‌سه‌ری په‌نجه‌کانمه‌وه‌ سه‌ر ریژی ده‌کردو له‌ لووتمه‌وه‌ هاته‌وه‌، ئه‌جا پاشماوه‌که‌ی خۆم دا به‌ عومه‌ری کورێ خه‌تاب، عه‌رزبان کرد: ئه‌ی پێغه‌مبهری خودا! ئه‌وه‌ به‌چی لێک ده‌ده‌یته‌وه‌؟ فەرمووی: (به‌زانین).

له‌په‌ره‌ی دلت له‌جیگه‌ی ده‌فته‌ر
بنووسه، بآی: (اللَّهُ أَكْبَرُ)
وه‌ک له‌وحوکه‌حفوز نه‌خشه‌ی بوونه‌وه‌ر
نووسرا له‌ له‌وحی سنگی پێغه‌مبەر
په‌نجه‌ی چون قه‌ئه‌م، سینگی چون ده‌فته‌ر
نووسرا له‌دوو تووی زانین سه‌راسه‌ر
مه‌ئێ چوون چوونی جیی ده‌بیته‌وه‌
ره‌خنه‌ی وابخه‌ ژیری پیتته‌وه‌!!
(گه‌ر زه‌ری شووعوور وه‌ها پیتته‌وه‌
که‌ گوته‌ خودا ده‌بریتته‌وه‌!!)
پیتته‌وه‌ری ژیری بکه‌ به‌راپه‌ر
ست له‌گه‌ل شتا بکه‌ به‌راپه‌ر:
به‌قه‌د نیکیکه‌ دیکی کۆمپیتته‌ر
به‌قه‌د سه‌د مه‌لا عیله‌ی وا له‌به‌ر

١٦٣١- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي عَلَى قَلْبٍ عَلَيْهَا دَلْوٌ، فَتَرَعْتُ مِنْهَا مَا شَاءَ اللَّهُ، ثُمَّ أَخَذَهَا ابْنُ أَبِي قُحَافَةَ فَتَرَعَهَا بِهَا ذُنُوبًا أَوْ ذُنُوبَيْنِ وَفِي نَزْعِهِ ضَعْفٌ (وَاللَّهُ يَغْفِرُ لَهُ) ثُمَّ اسْتَحَالَتْ غَرِبًا فَأَخَذَهَا ابْنُ الْخَطَّابِ، فَلَمْ أَرَ عَبْقَرِيًّا مِنَ النَّاسِ يَنْزِعُ نَزْعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، حَتَّى ضَرَبَ النَّاسُ بِعَطْنٍ». (الحديث: ٦١٤٢ = ٤١٤٨ فم. بخاری. فضائل أصحاب النبي: ٣٦٦٤، ٧٠١٩، ٧٠٢٠، ٧٠٢١) :

ئەبو هورەیره (رهزای خودای ئی بن) فەرمووی: له‌ پێغه‌مبهرم بیست ده‌یفه‌رموو: (جاری خه‌وتبووم، له‌خه‌وما له‌سه‌ر بیرێ بووم، سه‌تلیکی له‌سه‌ر بوو، چه‌نده‌ی خودا چه‌زی

لهسهري بوو ئاوم بهو سهته لي هه لگوزي، لهوکاته ا نه بوبه کرو عومه ريش پهيدا بوون، لهپاش من نه بوبه کړي کورې نه بو قوحافه دؤلچه (سه تل) کهي هه لگرتو به کړيکه وه، دؤلچه يي، دوو دؤلچه ناوي هه لکيشا، خوداي گه وره به به خششي خوي ليي ببوري، نه نجا عومه ري کورې خه طاب له دهستي نه بوبه کړي ودرگرتو دؤلچه که له دهستي عومه ردا بوو به سه تليکي گه وره، که به قهده مه شکه يي گاوه س ئاوبگري، که سم نه ديوه لهو خه لکه، که ئاوا وهک عومه ر بليمه ت بي و ئاوا به هه لپه و هه لمه ت و دهست و برديي، جا عومه ر به شيويه کي وا ناوي زورکرد، هه تا خه لکه که له دهوري بير که په چهيان بو ئاژه له گانيان به ست، بو حه وانه وديان له پاش پاراو بوون). { تاج/ ۴، زنجيره: ۴، ژماره: ۴۵۱ ج/ ۴ }.

روونکر دنه وه:

نه وه وي (رحمه تي خوداي لي بي) دهفه رموي: زاناکان (رحمه تي خودايان لي بي) دهفه رموون: نه م خه ونه ي پيغه مبه ر (دروودي خوداي له سه ر بي) نموونه يه کي روون و ئاشکرايه بو حالي نه بوبه کرو عومه ر، له کاتي جينشينياندا، له پاش پيغه مبه ر، که چو ن نه مانيش شوين پي حه زره تيان هه لگرتو وهو به سوننت و رهفتاري جواني نه و کاريان کردو وهو بوون به مايه ي رحمه ت و پيت و فهرو سوود بو سه رجه مي خه لک.

۱۶۳۲- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنَّهُ قَالَ: «بَيْنَا أَنَا نَائِمٌ إِذْ رَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ، فَإِذَا امْرَأَةٌ تَوَضَّأُ إِلَى جَانِبِ قَصْرِ، فَقُلْتُ لِمَنْ هَذَا؟ فَقَالُوا: لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ. فَذَكَرْتُ غَيْرَةَ عُمَرَ، فَوَلَّيْتُ مُدْبِرًا». قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ: فَبَكَى عُمَرُ وَتَحَنَّنَ جَمِيعًا فِي ذَلِكَ الْمَجْلِسِ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، ثُمَّ قَالَ عُمَرُ: يَا أَبَايَ أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَعَلَيْكَ أَغَارٌ؟ { الحديث: ۶۱۴۸ = ۶۱۵۴ فم. تجريد البخاري/ ۴، رقم: ۱۴۵۸ = ۳۶۷۹، ۵۲۲۶، ۷۰۲۴ }:

نه بو هورهيره (رهزي خوداي لي بي) له پيغه مبه ره وه (دروودي خوداي له سه ر بي) فه رموي: (خه وتبووم، وا له خه وما وام له به هه شتا، ته ماشام کرد وا ئافره تي نازدار له پال ته لاريکا ده س نويز ده گري. گوتم: نه م کو شک و ته لاره هي کييه؟ گو تيان: هيي

عومهری کوری خهتابه، جا ویستم که بچه ناوی و لهناودهو تهماشای بکه، بهلام کهیادی غیرهتی عومهرم کهوتهوه، کهچهنده بهتهنگ ناموسهوه دیت ئیتر نهچوومه ژوورهوهو بهروهو دوا گهرامهوه).

ئهبو هورهیره (رمزای خودای ئی بین) فهرمووی: ئیمه هه موومان لهو کوری دانیشتنی پیغه مبهردا نامادهبووین، عومهریش لهوی بوو، لهخوشیدا دهستی کرد بهگریان، لهپاشا عومهر فهرمووی: ئهی پیغه مبهری خودا! باوک و دایکم بهقوربانت بن، چون دل لهتو پیس دهکههه). {تاج/۳، زنجیره: ۴، ژماره: ۳۲۴۹، ۳۲۴۸}.

۱۶۳۳- عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: اسْتَأْذَنَ عُمَرُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَعِنْدَهُ نِسَاءٌ مِنْ قُرَيْشٍ يُكَلِّمْنَهُ وَيَسْتَكْثِرْنَ، عَالِيَةً أَصَوَاتُهُنَّ، فَلَمَّا اسْتَأْذَنَ عُمَرُ، قُمْنَ يَبْتَدِرْنَ الْحِجَابَ فَاذِنَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَرَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَضْحَكُ، فَقَالَ عُمَرُ: أَضْحَكَ اللَّهُ سِنَّكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «عَجِبْتُ مِنْ هَؤُلَاءِ اللَّاتِي كُنَّ عِنْدِي، فَلَمَّا سَمِعْنَ صَوْتَكَ ابْتَدَرْنَ الْحِجَابَ»! قَالَ عُمَرُ: فَأَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ يَهْبَنَ. ثُمَّ قَالَ عُمَرُ: أَيْ عَدَوَاتِ أَنْفُسِهِنَّ أَتَهَبْنَنِي وَلَا تَهَبْنَ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)? قُلْنَ: نَعَمْ أَنْتَ أَغْلَظُ وَأَقْظُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)! قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا لَقِيكَ الشَّيْطَانُ قَطُّ سَالِكًا فَجًّا، إِلَّا سَلَكَ فَجًّا غَيْرَ فَجِّكَ». {الحديث: ۶۱۵۲ = ۶۱۵۸ فم. بخاری. بدء الخلق: ۳۲۹۴، ۳۶۸۳، ۶۰۸۵}:

سهعدی کوری ئهبو وهققاص (رمزای خودای ئی بین) فهرمووی: دهستهیی لهژنانی قورهیش لهلای چهزرت دهبن و گوشتوگووی لهگهل دهکهن بهدووورو دریزی، لهبهه غهلبهغهئبی خویمان دهنگی پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهه بین) کپ دهکهن، جا لهوکاتهدا عومهر داوای ریگه دهکاو مؤلهت دهخوازی کهبچی بولای چهزرت (دروودی خودای لهسهه بین). ئیتر ژنهکان گورج ههل دهستن و خویمان گورج دهکهنهوهو خویمان دهییچنهوهو دهیانهوئ برپون، پیغه مبههیش (دروودی خودای لهسهه بین) ریگه دهدا به عومهر و عومهر دهچیته ژوورهوه، دهروانی و چهزرت (دروودی خودای لهسهه بین) پی دهکهنی، دهئنی: ئهی

پيغهمبهری خودا! یا خودا پيگه نینی خیرت بی، خیره وا پیده که نی؟ ده فهرموی: (سه یرم هات له م ژنانه که له لای من، ههر که گوپیان له دهنگی تۆ بوو گورج به لاماریاندا، خوئیان گورج کرده و په چه یان گرته و ده خوئیان گرد کرده و ده! عومهر کوتی: قوربان! ئە ی پيغهمبهری خودا! هه ق وابوو که ئە مانه شهرم و شکۆ له تۆ پتر بکه، ئە نجا عومهر به ژنه گانی فهرموو: ئە ی دوژمنانی خۆتان! چۆن سام له من ده که ن و که چی سام له چه زرهت ناکه!

گوتیان: ئاخو تۆ مۆنیت و پیاویکی گه ئی ره ق و توندو تیریت، به لام چه زرهت (دروودی خودای له سه ر بێ) زۆر به نه زاکه ت و نه رمونیان و هی دییه. جا چه زرهت (دروودی خودای له سه ر بێ) فهرمووی: (به سه، ئە ی کوری خه تاب! ئە م به سه زمانانه له کوئی ده ره قه تی تۆ دین، تۆ شه یتان ده ره قه ت نایی، به و که سه که ره وانی منی وا له ده سنا تۆ له ههر ریگه یه که وه برۆیت، شه یتان له ترسی تۆ به و ریگه یه دا ناروات!). {تاج/۳، زنجیره: ۴، ژماره: ۳۲۴۸، ج/۴ = چاپی چواره م}.

۱۶۳۴- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: «قَدْ كَانَ يَكُونُ فِي الْأُمَمِ قَبْلَكُمْ مُحَدَّثُونَ، فَإِنْ يَكُنْ فِي أُمَّتِي مِنْهُمْ أَحَدٌ، فَإِنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ مِنْهُمْ». قَالَ ابْنُ وَهْبٍ: تَفْسِيرُ مُحَدَّثُونَ: مُلْهُمُونَ. {الحديث: ۶۱۵۴ = ۶۱۶۰ فم}:

عائیشه (رهزای خودای ئی بێ) فهرمووی: جاران پيغهمبهر (دروودی خودای له سه ر بێ) ده یفه رموو: (له پيشینان، له نه وه ی ئیسرا ئیل، له هۆزی جووله که، گه ئی پیاوی واهه بوون، له گه ل ئە وه دا که پيغهمبهریش نه بوون، به لام قسه یان راست ده رده چوو، وه ک خودا بیخاته ناو دلایان وابوو، یا فریشه قسه یان بۆ بکا ئاوا، جا ئە گه ر له ئۆمه تی مندا، له م جوړه پیاوانه هه بی، عومهر یه کیکه له وان!).

رشته (سه نه دی) ئە م فهرمووده یه ئاوا یه:

۱- نیمامی موسلیم.

۲- ئە بو طا هیر، که ناوی ئە حمه دی کوری عه مری کوری سه رحه.

۳- عہدوللای کوپری ودهب.

۴- ئیبراہیمی کوپری سہعد.

۵- لہباوکیہوہ کہ سہعدی کوپری ئیبراہیمہ.

۶- لہ ئہبو سہلہمہوہ.

۷- لہ عائیشہوہ.

۸- لہ پیغہمبہرہوہ.

جا عہدوللای کوپری ودهب واتای (مُحَدَّثُونَ) لہدہقی فہرموودہکہدا بہ (مُلْهُمُونَ) لیک دہداتہوہ.

روونکردنہوہ:

زاناکان دہفہرموون: ئەم فہرموودہیہ بہلگہیہ لہسہرئہوہ کہ پیاو چاکانی ئەم گہلی ئیسلامہیش وەك پیاو چاکانی گہلہ پیشینہکان، ئەولیایان، تیادہبی و کەرامہتیان لی روودەدا وە ئەم فہرموودہیہ باشترین بہلگہیہ لہسہر ہہبوونی کەرامەت. {بہروانہ: تہجریدی بوخاری/۱/۲۹۰، ژمارہ: ۲۸۵ = ۴۶۵ فتح الباری}.

۱۶۳۵- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: قَالَ عُمَرُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): وَافَقْتُ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ فِي ثَلَاثٍ: فِي مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ، وَفِي الْحِجَابِ، وَفِي أُسَارَى بَدْرٍ. {الحديث: ۶۱۵۶ = ۶۱۶۲ فم. تجرید البخاری/۱، رقم: ۲۵۵ = ۴۰۲، ۴۴۸۳، ۴۷۹۰، ۴۹۱۶}:

دریژدی ئەم فہرموودہیہ لہ تہجریدی بوخاریدا ئاوہہایہ:

ئیبینو عومەر فہرمووی: پیشہوا عومەر (رہزای خودایان لی بنی) فہرمووی: لہسایہی خوداوہ، لہم سی پرسہ (مہسہلہیہ)دا رای من لہگہل فہرمانی پەرورددگاری گہورہما یہکی گرت:

یہکەم: عہرزی پیغہمبہرم کرد: ئەہی پیغہمبہری خودا! خۆزگہ مہقامی ئیبراہیممان دہکرد بہنوێژگا! واتہ: ئەو شوینہی کہ لہکاتی دروستکردنی کەعبہدا ئیبراہیم تیادا رادہوہستا، دہمانکرد بہجیگہ نوێژ، جا بہم بۆنہیہوہ ئەم ئایتہ ہاتہ خوارہوہ: {وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى - البقرة}.

واته: له مه قامی نیراهیم چېگه نوښت وهر بگړن و نوښت سوننه تی تیا بکهن بڅوتان.

دووهم: گوتم: نهی پیغمبره خودا! خو زگه فہمانت ده کرد به ژنه کانت به له چک کردن و خو داپوشین، واته: له پیاوی بیگانه چارشو بگړنه وه، یا له پستی پهرده وه قسه و گفتوگو یان له گه لدا بکهن، چونکه چاک و خراب قسه یان له گه ل ده کهن، جا بهم بونه یه شه وه نایه تی حجاب هاته خواره وه که دمه رموی: {وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ - الْأَحْزَاب - ۳۳/۳۵}.

واته: کاتئ قسه و گفتوگو تان له گه ل ژنه کانی پیغمبره را کرد، وهک نه وه داوی ناوی، نانئ، روونکردنه وه یی، پرسیاریکی شهرعتان لی کردن، له پستی پهرده وه، وهک دیوارو دمرگاو پهرده ی ناو باره گا، قسه یان له گه لدا بکهن.

سییم: کاتئ که ژنه کانی پیغمبره (دروودی خودای لسمه یی) له بهر هه ویباری یه کتری، گه له کومه یان له هه زهت کرد، منیش پیانم گوت: هیوا وایه نه گهر ته لاقتان بدا خودا له باتی نیوه چهند ژنیکی باشتی پی بدا) جا له م روویه شه وه نه م نایه ته هات بو پیغمبره (دروودی خودای لسمه یی) که دهقی هیواکه ی منه: {عَسَى رَبُّهُ أَنْ طَلَّقَنَّ أَنْ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِّنْكَ - التَّحْرِيم - ۵}.

روونکردنه وه:

له فته تحولول هیما ده فهرموی: ته فصیلی نه م فهرمووده یی نیمامی موسلیم له بوخاریدا، بهم شیوه یه که له پیشه وه نووسرا. به لام نه وه ندده هیه لی رده موافقه ی سییم نه م هیه که دمه رموی: {وَفِي أَسَارٍ بَدْرٍ}. که روونکردنه وه ی نه م برگه ی سییم هیش له پیشه وه، له م په راوه پیرو زده دا، له ژماره (۱۱۵۸) دا رابورد، له زنجیره (۹۲۴).

۱۶۳۶ - عَنْ ابْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: لَمَّا تُرِفَى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي ابْنِ سُلُوكٍ، جَاءَ ابْنُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَسَأَلَهُ أَنْ يُعْطِيَهُ قَمِيصَهُ أَنْ يَكْفَنَ فِيهِ أَبَاهُ، فَأَعْطَاهُ، ثُمَّ سَأَلَهُ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْهِ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لِيُصَلِّيَ عَلَيْهِ، فَقَامَ عُمَرُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، فَأَخَذَ بِثَوْبِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتُصَلِّيَ عَلَيْهِ وَقَدْ نَهَاكَ اللَّهُ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيْهِ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّمَا خَيْرِنِي اللَّهُ فَقَالَ: (اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ)، وَسَأَزِيدُ عَلَى سَبْعِينَ». قَالَ: إِنَّهُ مُنَافِقٌ، فَصَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: (وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ). {الحديث: ۶۱۵۷ = ۶۱۶۳. فم. تجريد البخاري بالكوردی/۲، رقم: ۶۰۹ = ۱۲۶۹، ۴۶۷۰، ۴۶۷۲، ۵۷۹۶. تحفة الأشراف: ۷۸۲۶}:

ئيبينو عومهر (رمزای خودایان لی بئی) فهرمووی: که عهبدوللای کورپی ئوبهیی کورپی سهلولول (سهروکی ناپاکانی مه‌دینه) مرد، عهبدوللای کورپی ئهم عهبدوللایه، که یه‌کی بوو له هاوه‌له راست و دروسته‌کانی چه‌زهرت (دروودی خودای له‌سه‌ر بئی) هات بولای چه‌زهرت، عه‌رزیکرد: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا! کراسی‌کی خۆتم پی‌ بده، تا بیکهم به‌کفن بو‌ باوکم، به‌لکوو به‌ پیروزی ئه‌و کراسه‌ی تو‌ سزای له‌سه‌ر سووک ببی، ئه‌ویش کراسی‌کی خۆیی پیدایا، له‌پاشا داواشی لی کرد که نویژی مردووشی له‌سه‌ر بکا. پیغه‌مبه‌ریش (دروودی خودای له‌سه‌ر بئی) هه‌لسا که‌بچی نویژی له‌سه‌ر بکا، عومهر هه‌لسا جله‌که‌ی پیغه‌مبه‌ری گرت و عه‌رزیکرد: قوربان! ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا! تو‌ خودا ریگه‌ی ئه‌مه‌ی نه‌داویت، ئیتیر نویژی چی له‌سه‌ر ده‌که‌یت!

فه‌رمووی (دروودی خودای له‌سه‌ر بئی): خودا منی کردوو به‌سه‌رپشکو و خاتر خۆی کردوو و ده‌فه‌رموی: {اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ} - التوبة - ۸۰/۹.

واته: ئاره‌زووی خۆته، داوا‌ی لی خوشبوون بکه‌ بو‌یان، یان مه‌یکه، ئیمه‌ ریگه‌ی ئه‌ومت لی ناگرین، به‌لام ئه‌وه‌ بئی سووده، نه‌ک جار و دوو‌جار، ئه‌گه‌ر چه‌فتا جاریش داوا‌ی لی‌خوشبوونیان بو‌ بکه‌ی، خودا لی‌یان خوش نابی).

پيځه مېهر (دروودی خودای له سر بڼ) فه رمووی: (دهی من له هفتا جار زیاتر داوای لیځو شېوونی بو ده که م!!).

عومه ر (رمزای خودای لی بڼ) فه رمووی: ئاخر نه مه ناپاک و مونافیه. قسه بهر (راوی ده لی: جاکاتی که ه زره ت (دروودی خودای له سر بڼ) نویژی له سه ری کرد، خودا نه م نایه ته ی تری ناره خواره وه که ده فه رموی: {وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَّتَّ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهٖ - التوبه - ۸۴/۹}.

واته: به هیج شېوه یی، نابی نویژی مردوو بکه ی له سر هیج کامی له وان کاتی که دهمرن، وه له سر گوره که ی رامه وهسته بو نزا کردن بوی). {تاج/۴، زنجیره: ۱۰، ژماره: ۳۹۰۷ - سوورته ی ته وبه}.

روونکر د نه وه:

۱- له ته جری دی بو خاریدا، به کوردی، له ژماره: (۶۰۹ = ۱۳۶۹) دا روونکر د نه وه یه کی زور دوو رو دریژم له سر نه م باسه ی وا له م فه رمو دمه دا نووسیوه، نه گهر بفه رمووی ره چاوی بکه ی جیگه ی خو په تی.

۲- عه بدوللای کوری عه بدوللای کوری سه لوول (رمزای خودای لی بڼ) یه کی که له هاوړی زور به ریژه کانی پیځه مېهر (دروودی خودای له سر بڼ) له هوژی خه زره جه، که خه زره ج یه کی که له دوو هوژه گه وره که ی مه دینه، که ناسراون به نه وسو خه زره ج، له پیش کوچکردنی پیځه مېهر بو مه دینه، نه م دوو هوژه کی شه ی گه وره و شهرو شوړی زورو دوو رو دریژیان له نیوانا بوو، خودا به هو ی ئایینی پیروزی ئیسلامه وه کردنی به دوستو برای یه کتری و ناوی نان: (انصار: یاریده دمران).

که واته: عه بدوللای نه نصاریه، له پیشدا ناوی حو باب بوو، پیځه مېهر (دروودی خودای له سر بڼ) ناو ده که ی گوړی و ناوی نا عه بدوللای، ناماده ی غه زای به درو ئو حودو گشت غه زه واته کانی تری پیځه مېهر بووه، له خزمه ت پیځه مېهر خویدا، عه بدوللای یه کی بوو له نوو سه رنانی سرووش، وه له غه زای ته بوو کا عه بدوللای باوکی، که ناوداره به عه بدوللای کوری ئوبه یی کوری سه لوول، که سه روکی ناپاکه کان بوو، هه ره شه ی له

پېغەمبەر (دروودى لەسەر) كىرىپ كەتتى: (مەن مۇھەممەد كاتىپى گەپلىرىنى بۇ ئىشقا
مەدھىيە، مەن مۇھەممەد كامىرانى بەدەسەلەتتە تۇرغانىمەن بولۇپ، مەن تەرىپىنى چۆل
دەككەت مەدھىيە ياپۇپ مەن دەپمەن ياپۇپ ئەمەس).

جا كاتىپ قورئاننى پىرۇز، پەردەنى لەسەر ئەمەس قىلىپ ۋەھراۋىيەنى ئېيتىپ سەلۋول
ھەلئەللى، غەبىدوللانى كۆپى، پىشتى پېغەمبەرنى كىرىپ كەتتى ۋەھراۋىيەنى ۋەستەۋ بە
پېغەمبەرنى قەرمۇ: (سۆيىنىم بەخۇدا ئەي پېغەمبەرنى خۇدا! دامەۋى نەتەۋان ئەمەس،
غەزىزەۋى تەۋان تەۋى).

ھەروەھە قەرمۇ: (ئەي پېغەمبەرنى خۇدا! ئەگەر رېگەم پىش بەدى بەدەستى
خۇم دەپكۆرم).

بەلەم پېغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن) رېگەم پىش نەداۋ پىش قەرمۇ: (بەلەم
بەجۋانى ھەۋرەپىتى بىكە). پېغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بىن) زۆر لىلى رازى بولۇپ، ۋە گەل
جەپەسەن ۋە تەجى ئەۋى كىرىدە، لەشەرنى ھەلگەپراۋەكاندا (ئەھلى رىددەدا)
لەكەتتى جىننىنى ئەبۇبەكرى سەدىقا، لەسالى دۈزەدى كۆچىدا، لە ۋەلەتتى يەمەمە
شەھىد بولۇپ.

۳- ئەمەس غەبىدوللانى كۆپى سەلۋولە، باۋكى ناۋى ئوبەيى كۆپى مەلىكە، سەلۋول
نەنكىيەتتى، دايكى باۋكىيەتتى، ئىش بولۇپ ھەۋزى خۇزە، ئېيتىپ سەلۋول يەكەن بولۇپ،
لەسەرۋەك ھەۋزەكانى ھەۋزى خەزەج لەمەدەنە، ھەۋزى خەزەج، لەپىش كۆچى
پېغەمبەر بۇ مەدھىيە، بىرپارەندەبۇۋ كە ئېيتىپ سەلۋول بىكەن بە پادىشاى خۇيان،
بەلەم كە پېغەمبەر مۇسۇلمانان دەۋلەتتى ئىسلامىيان لەمەدەنە دامەزەندە، ئەمەس
ھەلەلى لەدەست چۈۋ لەبەرئەۋە ئەمەس كەبىرە ھەتە مەرد، ئەۋ كۆنە قىنەلى لەدەلدا
بولۇپ، ۋەرقى لە پېغەمبەر بولۇپ، نەسراۋە بە سەرۋكى نەپاكەكان، كە لەزاراۋە
سەزەننەتە ناۋدارە بە سەرۋكى نەپاكەكان، ۋەتە: سەرۋكى مۇنافىقەكان! ئېيتىپ
سەلۋول لەسالى نۆى كۆچىدا مەرد.

۱۲۶۹) باسی به هره و گوره یی عوثمانی کوری عه ففان (رهزای خودای لی بی).

(۶۱۵۹ - ۶۱۶۶)

بَابُ: فِي فَضَائِلِ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ (رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ)

۱۶۳۷- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مُضْطَجِعًا فِي بَيْتِي، كَاشِفًا عَنْ فَخْذَيْهِ أَوْ سَاقَيْهِ، فَاسْتَأْذَنَ أَبُو بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، فَأَذِنَ لَهُ وَهُوَ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ، فَتَحَدَّثَ، ثُمَّ اسْتَأْذَنَ عُمَرُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، فَأَذِنَ لَهُ وَهُوَ كَذَلِكَ، فَتَحَدَّثَ، ثُمَّ اسْتَأْذَنَ عُثْمَانُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، فَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَسَوَّى ثِيَابَهُ، (قَالَ مُحَمَّدٌ: وَلَا أَقُولُ ذَلِكَ فِي يَوْمٍ وَاحِدٍ) فَدَخَلَ فَتَحَدَّثَ، فَلَمَّا خَرَجَ، قَالَتْ عَائِشَةُ: دَخَلَ أَبُو بَكْرٍ فَلَمْ تَهْتَشَّ لَهُ، وَلَمْ تَبَالِهِ، ثُمَّ دَخَلَ عُمَرُ فَلَمْ تَهْتَشَّ لَهُ، وَلَمْ تَبَالِهِ، ثُمَّ دَخَلَ عُثْمَانُ، فَجَلَسْتُ وَسَوَّيْتُ ثِيَابَكَ، فَقَالَ: «أَلَا أَسْتَحِي مِنْ رَجُلٍ تَسْتَحِي مِنْهُ الْمَلَائِكَةُ». {الحديث: ۶۱۵۹ = ۶۱۶۵ = فتح الملهم شرح صحيح مسلم}:

عائشه (رهزای خودای لی بی) فهرمووی: جارئ پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهه بی) لهمالی من راکشابوو، ههردوو رانی، یا فهرمووی: ههردوو لاقی ههلمالی بوو، نهبویه کوری سهه دیق هات، مؤله تی هاتنه ژوورهودی خواست، ههزهه ریگهی پید، هاته ژوورهوده، بهلام پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهه بی) وهزعی لهخوی تیک نه داو لهسهه حالی خوی مایه وهو دهستیان کرد به گوفتوگو، لهپاش نهو عومهه مؤله تی هاتنه ماله وهی خواستو نهویش ههریهو شیویه هاته ژوورهوده دانیشته دهستی کرد به گوفتوگو لهگهل پیغه مبهه ردا، لهپاشدا عوثمانی کوری عه ففان مؤله تی خواست، کهچی پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهه بی) ریك دانیشته و جلهکانی خویی ریك خست. موحه ممه دی قسه بهر (واته: راوی له رسته ی نهه فهرمووده یه دا) دهلی: من نالیم که نهه هه مووی لهیه ک رؤژدا رووی داوه. نهو جا عوسمان هاته ژوورهوده قسه ی خوی کرد، که رؤیی، عه رزی ههزهه تم کرد: قوربان! نهبویه کر هاته ژووری رووت خوش نه بوو لهگهل و ژور دهر بایستی نه بووی، لهپاشا عومه ریش هات بو نهویش ههروده ها بووی، کهچی که عوسمان هات، هه لسا یته دانیشته و خوت کوکرده وهو جلهکانی خوت ریك خست؟! فهرمووی: (چون شهرم و شکو نه کهم له پیاوی که

فریشتہ شہرم و شکوی لی دہکن، کہ عوسمانہ!)۔ لہ گیارہ وہیہ کی تاجول نوصولدا (ژمارہ: ۶۱۶۰ صحیح مسلم): فہرمووی (درووی خودای لہسہر بن): (عوسمان پیاوویکی زور شہرمنہ، مہترسی ئہوہم ہہوو نہگہر لہسہر ئہو حالہ ریگہی پی بدہم کہبیٹہ ژوورودہ بولام، ئہو ئیشہی کہ بہمنی ہہوو بووی جی بہجی نہکری لہشہرمانا)۔ {تاج/۳، زنجیرہ: ۸، ژمارہ: ۳۲۷۹ ج/۴}۔

۱۶۳۸- عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيْبِ قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبُو مُوسَى الْأَشْعَرِيُّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، أَنَّهُ تَوَضَّأَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ خَرَجَ فَقَالَ: لَا تَزِمَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَلَا كُونَنَّ مَعَهُ يَوْمِي هَذَا، قَالَ: فَجَاءَ الْمَسْجِدَ، فَسَأَلَ عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالُوا: خَرَجَ وَجَهَ هَا هُنَا، قَالَ: فَخَرَجْتُ عَلَى أَثَرِهِ أَسْأَلُ عَنْهُ، حَتَّى دَخَلَ بَيْتَ أَرِيَسَ، قَالَ: فَجَلَسْتُ عِنْدَ الْبَابِ، وَبَابُهَا مِنْ جَرِيدٍ، حَتَّى قَضَى رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) حَاجَتَهُ وَتَوَضَّأَ، فَقُمْتُ إِلَيْهِ، فَإِذَا هُوَ قَدْ جَلَسَ عَلَى بَيْتِ أَرِيَسَ وَتَوَسَّطَ قَفَّهَا وَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ وَدَلَاهُمَا فِي الْبَيْتِ، قَالَ: فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ، ثُمَّ انْصَرَفْتُ، فَجَلَسْتُ عِنْدَ الْبَابِ، فَقُلْتُ: لَا كُونَنَّ بَوَّابَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) الْيَوْمَ، فَجَاءَ أَبُو بَكْرٍ، فَدَفَعَ الْبَابَ، فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ فَقَالَ: أَبُو بَكْرٍ، فَقُلْتُ: عَلَى رِسْلِكَ، قَالَ: نَعَمْ، ثُمَّ ذَهَبْتُ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا أَبُو بَكْرٍ يَسْتَأْذِنُ؟ فَقَالَ: «إِذْنٌ لَهُ، وَبَشَرُهُ بِالْجَنَّةِ»، قَالَ: فَأَقْبَلْتُ حَتَّى قُلْتُ لِأَبِي بَكْرٍ: ادْخُلْ، وَرَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يُبَشِّرُكَ بِالْجَنَّةِ، قَالَ: فَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ، فَجَلَسَ عَنْ يَمِينِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مَعَهُ فِي الْقَفِّ، وَدَلَّى رِجْلَيْهِ فِي الْبَيْتِ، كَمَا صَنَعَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَكَشَفَ عَنْ سَاقَيْهِ، ثُمَّ رَجَعْتُ، فَجَلَسْتُ، وَقَدْ تَرَكْتُ أَخِي يَتَوَضَّأُ وَيَلْحَقُنِي، فَقُلْتُ: إِنْ يُرِدِ اللَّهُ بِفُلَانٍ (يُرِيدُ أَخَاهُ) خَيْرًا يَأْتِ بِهِ، فَإِذَا إِنْسَانٌ يَحْرُكُ الْبَابَ، فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ فَقَالَ: عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ، فَقُلْتُ: عَلَى رِسْلِكَ، ثُمَّ جِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ، وَقُلْتُ: هَذَا عُمَرُ يَسْتَأْذِنُ؟ قَالَ: «إِذْنٌ لَهُ وَبَشَرُهُ بِالْجَنَّةِ»، فَجِئْتُ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) فَقُلْتُ: أَذِنَ وَيُبَشِّرُكَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِالْجَنَّةِ، قَالَ: فَدَخَلَ فَجَلَسَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي الْقَفِّ عَنْ يَسَارِهِ، وَدَلَّى رِجْلَيْهِ فِي الْبَيْتِ، ثُمَّ رَجَعْتُ فَجَلَسْتُ، فَقُلْتُ: إِنْ يُرِدِ اللَّهُ بِفُلَانٍ خَيْرًا - يَعْنِي

أَخَاهُ - يَأْتِي بِهِ، فَجَاءَ إِنْسَانٌ فَحَرَكَ الْبَابَ. فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ فَقَالَ: عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ. فَقُلْتُ عَلَى رِسْلِكَ، قَالَ: وَجِئْتُ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَأَخْبَرْتُهُ، فَقَالَ: «إِئْذَنْ لَهُ، وَبَشِّرُهُ بِالْجَنَّةِ، مَعَ بَلَوَى تُصِيبُهُ». قَالَ: فَجِئْتُ فَقُلْتُ: ادْخُلْ وَيُبَشِّرْكَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِالْجَنَّةِ مَعَ بَلَوَى تُصِيبُكَ، قَالَ: فَدَخَلَ فَوَجَدَ الْقَفَّ قَدْ مَلِئَ، فَجَلَسَ وَجَاهَهُمْ مِنَ الشَّقِّ الْآخَرِ. قَالَ شَرِيكَ: فَقَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ: فَأَوَّلَتْهَا قُبُورُهُمْ. {الحديث: ١٦٦٤ = ٦١٧٠ فم = فتح الملهم. تجريد البخارى بالكوردى / ٤، رقم: ١٤٥٤ = ٣٦٧٤، ٣٦٩٣، ٣٦٩٥، ٦٢١٦، ٧٠٩٧، ٧٢٦٢. تحفة الأشراف: ٨٩٩٦}:

سه عیدی کوری موسه ییهب فه رمووی: نه بو موسای نه شعهری (رمزای خودای لی بن)
 فه رمووی: له ماله وه دستنویژم گرت و دهر چووم، گوتم: ده بی نه مپو له پیغه مبه ر
 (دروودی خودای له سر بی) جیانه مبه وه، به هه ناسه خزمه تی به جی نه هیلم، فه رمووی: جا
 چووم بو مزگه وت، له وی پرسیاریم کرد، گوتمان: ته شریفی دهر چووه، به ره و
 ئیره وه رویش، منیش به شوینیدا رویشتم و دهمپرسی، تازانیم که پیغه مبه ر (دروودی
 خودای له سر بی) وا له ناو باخی له باخه گانی مه دینه دا، خهریکه ده ست به ناو ده گیه نی،
 له پاشا چووه ناو بیرى ئه ریسه وه و ده سنویژی گرت، بیره که دهر گاکه ی له چه په ری
 په لکه خورما بوو، پیغه مبه ر (دروودی خودای له سر بی) له سر ناخله ی بیره که، له ناوه راستیدا
 دانیشتم، هه ردو و لاقی به رووتی داهیشتمه ناو بیره که وه، منیش چووم بو
 خزمه تی و سلوم لی کردو نه و جا گه رامه وه دواوه له به رده م دهر گای بیره که دا
 دانیشتم، بووم به دهر که وانی! زوری نه خیاند نه بوبه کری صه دیق هات، پالی نا به
 چه په ره که وه که بی کاته وه. گوتم: نه وه کییه؟ فه رمووی: منم نه بوبه کرم. گوتم:
 هیواش به، جا چووم، گوتم: قوربان! نه وه نه بوبه کره داخوازی ده کا که بیته
 ژووره وه؟ فه رمووی: ریگه ی پی بده و موژده ی به هه شتی پی بده).

منیش چوومه وه بو لای و عه رزیم کرد: بفه رموو وهره ژووره وه، پیغه مبه ر
 (دروودی خودای له سر بی) موژده ی به هه شت پی ددها، ئیتر نه بوبه کر هاته ژووره وه، له لای
 راستی پیغه مبه ره وه، له سر ناخله که دانیشتم له گه لیدا و هه ردو و قاجی خو ی به ناو

بیرەكەدا، داهیللا دەق وەك پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) هەردوو لاقی خووشی هەلماڵی، وە سوپاس و ستایشی پەرەمەردگاری کرد، منیش گەرامەووە لەبەرەمەرگا، لەشویئەکە ی پېشووم دانیشتمەووە، بڕایەکم هەبوو، کە لەمال دەرچووم بڕیارمان وابوو کە دەستنوێژ بگرئ و بێت بۆلای من، جا لەدلی خووما گوتم: ئەگەر خودا مەیلی لەسەربێ کە ئەو بڕایەم ئەمەڕۆ تووشی خێریکی گەورە بێ بەزوویی دەیهێنێ، جا لەم دەمە دەمی چاوەروانییەدا هەستم کرد کەوا کەسێ دەرگا کە دەبزوینێ. گوتم: ئەو کێیە؟ گوتی: عومەری کورێ خەتابم، وتم: لەسەر خوێبە، تۆزێ هیواشکە با مۆلەتت بۆ بخوازم.

ئەوجا چوومە خزمەتی حەزەمت و عەرزیم کرد: عومەری کورێ خەتابە مۆلەت دەخوازێ؟ فەرمووی: (رێگە ی پێ بدە بابێتە ژوورەووە مۆژدە ی بەهەشتیشی پێ بدە. چووم پێیم گوت: بفەرموو وەرە ژوورەووە، پیغەمبەر مۆژدە ی بەهەشت پێ دەدا).

ئەویش رویشتە ژوورەووە، سوپاس و ستایشی خودای کرد، لەخزمەت پیغەمبەردا، لە ئاڤەلی بیرەكەدا، لەلای چەپی پیغەمبەرەووە دانیشت و هەردوو پێی خوێی بەبیرەكەدا شۆڕ کردەووە، منیش دیسان چوومەووە لەشویئە خووم دانیشتمەووە دیسانەووە لەبەر خوومەووە گوتەووە: ئەگەر خودا حەزکا، ئەمەڕۆ فیسارە کەسی بڕام تووشی خێرو خووشی بکا، لەم بۆنە جوانەدا دەپرەخسێنێ، جا مەروقی هات لەدەرگای دا، گوتم: ئەو کێیە؟ گوتی: عوسمانی کورێ عەففانم، منیش گوتم: هیواشکە، چوومەووە بۆ خزمەتی پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) عەرزیم کرد کە عوسمانە. فەرمووی: (رێگە ی پێ بدەو مۆژدە ی بەهەشتی پێ بدە، گەرچی تووشی قۆرتیکی گەورەش دەبێ!).

منیش چوومەووە بۆ خزمەتی و عەرزیم کرد: فەرموو وەرە ژوورەووە، پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) مۆژدە ی بەهەشت دەدات، ئەگەرچی لەو پێناوەدا تووشی مەینەتی دەبێ! ئەویش هاتە ژوورەووە، تەماشای کرد و سەکۆی قەراخ دەمی بیرەكە

پربوو، پیغهمبهر و ئه‌بویه‌کرو عومهری تیادا دانیشتوو، حیگه‌ی که‌سی تری تیادا نابیته‌وه که له‌گه‌ل ئه‌وانا تیادا دانیشت، له‌به‌رئه‌وه به‌رامبهر پیغهمبهر (دروودی خودای له‌سهر بن) دانیشت له‌لاکه‌ی تره‌وه.

شهریکی کورێ ئه‌بو نه‌میر، که له‌رشته‌ی ئه‌م فه‌رمووده‌یه‌دا فه‌قی و شاگردی سه‌عیدی کورێ موسه‌یه‌به ده‌لی: سه‌عیدی کورێ موسه‌یه‌به‌ی مامۆستام ده‌یفه‌رموو: من ئه‌م دانیشتنه‌یان له‌سهر ئه‌م شیوه‌یه له‌م بیرێ ئه‌ریسه‌دا، ئاوا لی‌ک ده‌ده‌مه‌وه: که ئه‌مه هێماو ئاماژه‌یه بۆ گۆره‌کانیان، که ئه‌وه‌تا شه‌یخه‌ین: ئه‌بویه‌کرو عومهر گۆریان وا له‌گه‌ل گۆرێ پیغهمبهردا، له‌ره‌وضه‌ی پیروژدا، به‌لام ئیمامی عوسمان گۆره‌که‌ی له‌ گۆرستانی به‌قیعه، له‌گه‌ل ئه‌وانا نییه). {تاج/٤، زنجیره: ٨، ژماره: ٣٢٧٢ ج/٤ = چاپی جواره‌م}.

روونکردنه‌وه:

ئه‌م بیرێ ئه‌ریسه وا له‌نزیک قه‌باوه، له‌مه‌دینه، ئه‌و بیریه که ئه‌موس‌تیه‌که‌ی پیغهمبهر، که له‌ده‌ستی عوسماندا بوو که‌وته ناوی و گه‌رچی هه‌ولێکی زۆری دا که بیدۆزیته‌وه، به‌لام نه‌دۆزرایه‌وه و ره‌شه‌را هات، ئیتر دوانه‌وه به‌ره به‌ره ئاشووب و فه‌رتنه‌وه ئاژاوه له‌ناو ریزی موسولمانانا سه‌ری هه‌لدا وه هه‌تا ئیستایش هه‌ر به‌رده‌وامه، هه‌ر رۆژی به‌ناویکه‌وه هه‌ر جارێ به‌ جوړیک. ئه‌و مه‌ینه‌ته‌یش که تووشی ئیمامی عوسمان بوو ئه‌وه‌بوو که له‌ماله‌که‌ی خۆیدا، گه‌مارۆیاندا هه‌تا شه‌هیدیان کرد. {به‌روانه: ژماره: ٩ له‌پیشه‌وه له‌به‌رگی یه‌که‌مدا رابورد}.

١٢٧٠) باسی به‌هره‌وه‌که‌وه‌یی عه‌لی کورێ ئه‌بو طالیب (ره‌زای خودای لی بی).

(٦١٦٧ - ٦١٧٩)

بَابُ فِي فَضَائِلِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

١٦٣٩- عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: خَلَفَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ تُخَلِّفُنِي فِي النِّسَاءِ

وَالصَّبَّانَ؟ فَقَالَ: «أَمَّا تَرْضَى أَنْ تَكُونَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى غَيْرَ أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي». {الحديث: ۶۱۶۷ = ۶۱۷۳ فم. تجرید البخاری بالکوردی. المجلد الرابع رقم: ۱۶۱۸ = ۴۴۱۶، ۳۷۰۶. ترمذی. مناقب: ۳۷۳۱. تحفة الأشراف: ۳۸۵۸}:

سه عدی کوری ئه بو وهققاص (رهزای خودای ئی بئ) فهرمووی: کاتی پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهه بئ) دهرچوو بو غهزای ته بووک، عهلی کوری ئه بو طالیبی کرد به جینشینی خووی و لهسهه شاری مهینه به جیی هیشت بهسهه شاره وه داینا. عهلی فهرمووی: ئه ی پیغه مبهه ری خودا! ده مکه یت به جینشین و به جیم ده هیلی له ناو ژنان و منالاندا؟! فهرمووی: (ئه دی تو به وه رازی نابی که تو بو من له پایه ی هارووندا بیت بو مووسای برای، وه ک کاتی مووسا دهرچوو بو کیوی طور، به هاروونی برای فهرموو، وه ک له قورنایی پیروژدا ده فهرموو: {وَقَالَ مُوسَى لِأَخِيهِ هَارُونَ اخْلُفْنِي فِي قَوْمِي وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ - الأعراف - ۱۴۲/۷}).

واته: مووسا کاتی رویشت بو به جیه یانی خوا به رستی چل روژه که له کیوی طور، به هاروونی برای فهرموو: له جیگه ی من دانیشه و ئیش و کاری ئایینی و دنیایی به جی بهینه له ناو که له که مانا و به رفتهار و کردارت و هه لسوکه وت و مامه له ت له گه لیانا، به شیوه ی خویم بئ و مه به ستت ری و پیک و دامه زرانی ناو کو مه ل بئ و ئازاوه به رپا مه که و چاو له ئازاوه گیران و گیره شیوینان مه که و دوور به له رفتهار و کردار و کو مه ل و کو رپان).

فهرمووی (دروودی خودای لهسهه بئ): ئه ی عهلی! ئه مه حال و پایه ی من و تو یه له گه ل یه کا، له م سه فه ره ی مندا بو ئه م غه زایه، به لام ئه وه نده هیه: جیاوازی هیه له نیوان تو و هارووندا، هاروون پیغه مبهه بووه، به لام تو پیغه مبهه نیت، چونکه له دوای من پیغه مبهه ری تر نییه و نابی، که واته: وه جهه شه به هه که له نیوانی تو و هارووندا، ته نیا ئه وه یه که تو له ماوه ی ئه م سه فه ره ی منا جینشینی منی له سهه شاری مه دینه هه تا دیمه وه!). {تاج/۳، زنجیره: ۹، ژماره: ۳۲۹۱ ج/۴} + {تاج/۳، زنجیره: ۹، ژماره: ۳۲۹۳}.

۱۶۴۰- عَنْ سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ يَوْمَ خَيْبَرَ: «لَأُعْطِينَ هَذِهِ الرَّأْيَةَ رَجُلًا يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ، يُحِبُّ اللَّهُ وَرَسُولَهُ، وَيُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ». قَالَ: فَبَاتَ النَّاسُ يَدُوكُونَ لَيْلَتَهُمْ أَيُّهُمْ يُعْطَاهَا، قَالَ: فَلَمَّا أَصْبَحَ النَّاسُ غَدَوْا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) كُلُّهُمْ يَرْجُونَ أَنْ يُعْطَاهَا، فَقَالَ: «أَيْنَ عَلَى بْنِ أَبِي طَالِبٍ؟». فَقَالُوا: هُوَ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ. قَالَ: (فَأَرْسَلُوا إِلَيْهِ)، فَأَتَى بِهِ، فَبَصَقَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي عَيْنَيْهِ وَدَعَا لَهُ، فَبَرَأَ حَتَّى كَانَ لَمْ يَكُنْ بِهِ وَجَعٌ، فَأَعْطَاهُ الرَّأْيَةَ، فَقَالَ عَلَى (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): يَا رَسُولَ اللَّهِ أَقَاتِلَهُمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا؟ فَقَالَ: «انْفُذْ عَلَى رِسْلِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّ اللَّهِ فِيهِ، فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ». {الحديث: ۶۱۷۳ = ۶۱۸۰ فم. تجريد البخارى ۳/، رقم: ۱۲۰۷ = ۲۹۴۲، ۳۰۰۹، ۳۷۰۱، ۴۲۱۰ فتح البارى. تحفة الأشراف: ۴۷۷۷} :

سهلى كورى سهد (رمزى خودايان نى بى) فهرمووى: روژى غهزاي خهيبهر، پيغه مبهري
 (دروودى خوداي لهسهر بى) فهرمووى: (سبهينى ئهم ئالايه ددهم به پياوئ، خوداو پيغه مبهري
 خوداي خوښدهوئ و خوداو پيغه مبهري خودايش ئهويان خوښدهوئ، لهسهر دهستى
 ئهو پياوهدا خودا خهيبهر فهتج و نازاد دهكا، ئيتر ئهو شهوه ههتا به يانى خهلكهكه
 ههر رهمليان نى ددها: ئاخو پيغه مبهري ئالاكه ددها به كاميان، وهكام لهوان ئهم
 شانازييه بى مانهندهى دهست دهكهوئ. جا كه روژ بووه مهردومهكه زوو چوونه
 خزمهتى هه زرهت (دروودى خوداي لهسهر بى) ههركه سهيان له دلهوه به ته مابوو كه ئالاكه
 بدرئ بهو، پيغه مبهري (دروودى خوداي لهسهر بى) فهرمووى: (عهلى كورى ئه بو طاليب
 له كوئييه؟) عهريزيان كرد: قوربان! ئهى پيغه مبهري خودا! ههر دوو چاوه كانى
 ديشين. فهرمووى: دهبنيرن به شوينيا).

كه عهلى هات، پيغه مبهري (دروودى خوداي لهسهر بى) تفى خوئى كرده ناو ههر دوو
 چاوه كانيه وهو نزاى چاكبوونه وهى بو يكر دو بو يپارايه وه. ئيتر دهست به جئ
 چاوه كانى واچاك بوونه وه، دهنگوت له وه و پيش قهت چاوى نه ئيشاوه!

ئەوسا ئالاکەى پېيدا، عەلى فەرمووى: ئەى پېغەمبەرى خودا! ھەتا وەك ئېمەيان لى دى و وەك ئېمە موسولمان دەبن ھەر شەرىپان لەگەل بکەم؟

فەرمووى: (بەناھىستە و ھېدى و ھېواشى لەگەل سوپاکەتا بکشى ھەتا دەچیتە مەيدان بۆيان و دەگەیتە قەراخ مالەکانیان، لەوى بانگیان بکە بۆ موسولمان بوون، ئەوھى کە مافى خودایە و لەنايىنى ئىسلاما لەسەريان پېويستە بۆيان روون بکەرەو، جا ئەگەر ژنەوتیان و ئىسلام بوون ئەوا باشە و لىيان قەبوول بکە، ئەگینا ئەوسا شەرىپکە لەگەلئان. دەسا بەوکەسە کە کەسى لەرەنگ نىيە، کە خودای گەوردیە، ئەگەر بەھوى تۆو، خودا تاقە پیاوى رینمایى بکا، رینگەى راستى ئايىنى خودای پى نیشانبد، خېرو پاداشى باشى ئەوھ لەلای خودا، بۆ تۆ باشترە لەھەرچى وشتى سوور ھەيە کە نایابترینى مالى عەرەبە). {تاج/۳، زنجیرە: ۹، ژمارە: ۳۲۸۹، ۳۲۹۳ + تاج/۱، زنجیرە: ۱۵، ژمارە: ۱۱۳/۵} + {تاج/۳، زنجیرە: ۹، ژمارە: ۳۲۹۰}.

۱۶۴۱- عَنْ سَهْلَ بْنِ سَعْدٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: اسْتَعْمَلَ عَلَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ مِنْ آلِ مِرْوَانَ، قَالَ: فَدَعَا سَهْلَ بْنَ سَعْدٍ، فَأَمَرَهُ أَنْ يَشْتِمَ عَلِيًّا، قَالَ: فَأَبَى سَهْلٌ، فَقَالَ لَهُ: أَمَّا إِذَا أُبَيَّتَ فَقُلْ: لَعَنَ اللَّهُ أَبَا التُّرَابِ! فَقَالَ سَهْلٌ: مَا كَانَ لِعَلِيٍّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) اسْمٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ أَبِي التُّرَابِ، وَإِنْ كَانَ لَيَفْرَحُ إِذَا دُعِيَ بِهَا. فَقَالَ لَهُ: أَخْبِرْنَا عَنْ قِصَّتِهِ، لِمَ سُمِّيَ أَبَا تُرَابٍ؟ قَالَ: جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بَيْتَ فَاطِمَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا)، فَلَمْ يَجِدْ عَلِيًّا فِي الْبَيْتِ. فَقَالَ: «أَيْنَ ابْنُ عَمِّكَ؟» فَقَالَتْ: كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَهُ شَيْءٌ فَعَاظِبَنِي، فَخَرَجَ فَلَمْ يَقُلْ عِنْدِي، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): لِإِنْسَانٍ «انْظُرْ أَيْنَ هُوَ؟» فَجَاءَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هُوَ فِي الْمَسْجِدِ رَاقِدٌ، فَجَاءَهُ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَهُوَ مُضْطَجِعٌ قَدْ سَقَطَ رِدَاؤُهُ عَنْ شِقِّهِ فَأَصَابَهُ تُرَابٌ، فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَمْسَحُهُ عَنْهُ وَيَقُولُ: «قُمْ أَبَا التُّرَابِ قُمْ أَبَا التُّرَابِ». {الحديث: ۶۱۷۹ = ۶۱۸۶ فم. تجرید/۱، رقم: ۲۷۰ = ۴۴۱ فتح الباری}:

سەھلى كۆرى سەعدى ئەل-ساعىدى (رەزى خودايسان لى بىن) فەرمووى: پياوى لەكەسوكارى مەروان بوو بەسەركارى سەر شارى مەدينەى نازدار، ناردى بەشوینما،

گوتی: وەرە جنیو بە عەلی بدە. گوتم: من شتی وا ناکەم. پێی گوتم: کە ئەوە ناکە ی بلێ: لەعەنت و نەفرینی خودا لە ئەبو توراب بێ، گوتم: من هەڵە ی وا ناکەم، چونکە هیچ ناویکی عەلی وەک ئەم ناوە ی لەلای خوێش نەبوو، کە بەئەبو توراب بانگیان دەکرد کەیفخوێش دەبوو، جا پێیان گوت: بۆچی بە عەلی دەلێن ئەبو توراب، واتە: خوێلای؟ فەرمووی: جاری پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) دەروا بۆ مائی فاطیمە ی کچی، کە هاوسەری عەلی بوو، دەروانی عەلی لەمالەوہ نییە، دەفەرموی: فاطیمە! نامۆزات کوا، عەلی لەکوێیە؟ فاطیمە دەفەرموی: شتی لەنیوانماندا روویدا، توژی عاجزی کەوتە نیوانمان و لەبەرئەوہ چووئە دەروہو و جانی نیوہرۆ ی لەلای من نەکرد، پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) بەمروقی دەفەرموی: (ئادە ی بزائە عەلی لەکوێیە؟). کەدیتەوہ دەلێ: ئە ی پێغەمبەری خودا! عەلی لەمزگەوت خەوتووہ، حەزەرت (دروودی خودای لەسەر بێ) دەچی بۆ مزگەوت بۆلای عەلی، دەروانی وا راکشاوہو پۆشاکەکە ی لەلایا کەوتووہو خوێلای بووہ، جا پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) بەدەستی خوێ خوێلەکە ی ئی دەتەکیئێ و خوێ خوێ پێی دەفەرموی: (هەلئە ئە ی خوێلای، هەلئە ئە ی ئەبو توراب!). {تاج/۳، زنجیرە: ۹، ژمارە: ۳۲۹۲، ۳۲۹۳ ج/۴}.

(۱۲۷۱) باسی بەھرەو کەورەیی زوبەیری کوری عەوام. (۶۱۹۲ - ۶۲۰۱)

باب: فِي فَضَائِلِ الرَّبِيعِ بْنِ الْعَوَّامِ

۱۶۴۲- عَنْ أَبِي عَثْمَانَ قَالَ: لَمْ يَبْقَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي بَعْضِ تِلْكَ الْأَيَّامِ الْقَاتِلَ فِيهِنَّ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) غَيْرُ طَلْحَةَ وَسَعْدٍ. (عَنْ حَدِيثِهِمَا). {الحديث: ۶۱۹۲ = ۶۱۹۹ فم. تجريد/۴، رقم: ۱۴۶۴ = ۳۷۲۲، ۴۰۶۳، ۳۷۲۳، ۴۰۶۱}:

ئەبو عوئمانی نەھەدی (رەزای خودای ئی بێ) فەرمووی: لەغەزایی لە غەزاکانی پێغەمبەرەدا (دروودی خودای لەسەر بێ) کە لەگەڵ دوژمندا دەجەنگی، واتە: لە غەزای ئوحووددا، کەسی لەگەڵ نەما، بێجگە لە طلحەو سەعدی کوری ئەبو وەقاص.

ئەبو عوئمان كەخۆى تابىعىيە دەفەرموئ: خۆمن لەوئ نەبووم و ئامادەى ئەم جەنگى ئوحوودە نەبووم، بەلام ئەمەى كە گوتم: قسەى طەلحە و سەعد خۆيانە و ئەم فەرموودەيەم لەوان لەخۆيان بىستووە).

روونکردنەو:

۱- ئەم فەرموودەيە پەيوەندى بەم سەرباسەوە نىيە، كە باسى بەهرەو گەورەيى زوبەيرى كورپى عەوامە. لە ئەصلەكەدا، كە شىخى ئەلبانى تەحقيقى كردوو، لە چاپەكەى بەردەستى منا كراو بەدواھەمىن فەرموودەى سەرباسى (فضائل علي بن أبي طالب) ديارە كە پەيوەندى بەو باسەيشەوە نىيە.

لەھەمووى سەيرتر ئەلبانى لە پەراويزداو لەشەرحى فەتحول مولھىمدا ضەمىرى (عَنْ حَدِيثِهَا) بۆ طەلحە و زوبەير دەبەنەو، بەلام لە فەتحولباريدا ضەمىرەكە دەباتەو بۆ طەلحە و سەعد، كە حەقى خۆشى وەھايە. بەلام بەزەينم لە نىوانى زنجيرە (۱۲۷۰)دا كە باسى بەهرەى عەليیە و لەنىوانى زنجيرە (۱۲۷۱)دا، كەباسى گەورەيى زوبەيرە، سەرباسى پەرابى بەناوى {فَضَائِلُ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)}.

۲- ئەوەى كە لەم فەرموودەيەدا دەفەرموئ: بەس طەلحە و سەعد، لەم جەنگەدا، لەدەورى پيغەمبەر مابوون، مەبەست بازى حالى تايبەتە، دەنا كەسانى تريس لەم جەنگەدا پشتى پيغەمبەريان چۆل نەكردو لەدەوروپەرى وەك شىرو پۆلەنگ دەجەنگان، لە فەتحولباريدا ناوى ئەم زاتانە دەبا، كە سەنگەرى پيغەمبەريان چۆل نەكردوو:

۱- طەلحە. ۲- سەعد. ۳- مىقداد. ۴- ئەبوبەكر. ۵- عەلى. ۶- عەبدورەحمانى كورپى عەوف. ۷- زوبەير. ۸- ئەبو عوبەيدەو كەسانى تريس. {بەروانە: ژمارە: ۱۱۶۰ كە لە زنجيرە: ۹۲۶دا لەپيشەوە رابورد + تاج/۳، زنجيرە: ۴۹، ژمارە: ۳۴۷۷ + فەتحولبارى. ژمارە: ۳۷۲۲ بەتايبەتى ژمارە: ۴۰۶۰ ھەتا ۴۰۶۳}.

۱۶۴۳- عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ: نَدَبَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) النَّاسَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ، ثُمَّ نَدَبَهُمْ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ، ثُمَّ نَدَبَهُمْ فَانْتَدَبَ الزُّبَيْرُ، فَقَالَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوَارِيٌّ وَحَوَارِيُّ الزُّبَيْرِ». {الحديث: ۶۱۹۳ = ۶۲۰۰ فم. تجريد/ ۳، رقم: ۱۱۷۴ = ۲۸۴۷ فتح الباری}:

موحه ممدی کوری ئەلەونکەدیر فەرمووی: جابیری کوری عەبدوللە (ڕەزای خودایان ئی) (بن) فەرمووی: لەڕۆژی غەزای خەندەقا، پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) مەردومی هان دەدا لەسەر خەبات و تیکۆشان و جەنگینی شیرانە لەپیناوی بەرزی ئالای ئیسلامدا، یەکەم کەس کەچوو بەدەنگی پیڤەمبەر دەو و ئامادەیی خۆیی عەرزیکرد زوبەیر بوو، تا سێ جار حەزەرت هەر موسوڵمانەکانی هان دەدا لەسەر غەزاکردن و خەباتگیران و هەموو جاری زوبەیر مەردانە و شیرانە دەچوو بەدەنگیەو، پیڤەمبەریش (دروودی خودای لەسەر بێ) فەرمووی: (هەموو پیڤەمبەری لەسەردەمی خۆیدا، لەکاتی ژیانیدا، یارو یاوەرو دۆستیکی گیانی بەگیانی بوو، یارو یاوەرو دۆستی گیانی بەگیانی منیش لەسەردەمی خۆما زوبەیرە). {تاج/ ۳، زنجیر: ۱۰، ژمارە: ۳۳۱۲ ج/ ۴}.

ئەم فەرموودەیە، ھۆکەیی لە بوخاریدا ئاوايە:

جابیر فەرمووی: لەڕۆژی غەزای خەندەقا، پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ویستی سووسە کاری بنیڕی، سووسەیی ھەوالی دوژمنی بۆ بکا، فەرمووی: (ئای بۆ پیاوی بچێ ھەوالی دوژمنم بۆ بەینێ؟! زوبەیر فەرمووی: من دەچم، دووبارە ھەمان فەرمایشتی فەرموو، دیسان زوبەیر فەرمووی: (من دەچم ھەوالی دوژمنت بۆ دەزانم و بۆت دەھینم! پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ئەم ھەلوێستەیی زوبەیری زۆر پێ خۆشبوو، فەرمووی: (هەموو پیڤەمبەری لەسەردەمی خۆیدا لەکاتی ژیانیدا، یارو یاوەرو دۆستیکی گیانی بەگیانی بوو، یارو یاوەرو دۆستی گیانی بەگیانی منیش لەسەردەمی خۆما زوبەیرە).

۱۶۴۴- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ: كُنْتُ أَنَا وَعُمَرُ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ مَعَ النِّسْوَةِ فِي أَطْمِ حَسَّانٍ، فَكَانَ يُطَاطِي لِي مَرَّةً فَأَنْظُرُ وَأُطَاطِي لَهُ مَرَّةً فَيَنْظُرُ، فَكُنْتُ أَعْرِفُ أَبِي إِذَا مَرَّ عَلَى فَرَسِهِ فِي السَّلَاحِ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ، قَالَ: وَأَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، قَالَ: فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِأَبِي، فَقَالَ: وَرَأَيْتَنِي يَا بُنَيَّ؟ قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: أَمَّا وَاللَّهِ لَقَدْ جَمَعَ لِي رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَوْمَئِذٍ أَبَوَيْهِ، فَقَالَ: «فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي». {الحديث: ۶۱۹۵ = ۶۲۰۲ فم. تجريد/ ۴، رقم: ۱۴۶۳ = ۳۷۲۰ فتح الباری. ترمذی. مناقب: ۳۷۴۳} :

عہدوللای کوری زوبہیر (رمزی خودایان لی بن) فہرمووی: لہروژی غہزای خہندہقا، کہ پیشی دہگوتری: غہزای ئہحزاب، من و عومہری کوری ئہبو سہلہمہ، دانرابوون بہدیار ژنہکانی پیغہمبہرہوہ کہ لہناو قہلاکھی حہساندا بوون بوؤ ئاگاداری و سہرپرہشتی کردنیان جارجارہ ئہو پشتی دائنہنہواند، من ئہچوومہ سہر پشتی و لہسہر دیواری قہلاکھوہ سہرہنجی دہوروبہری قہلاکھم دہدا، جارجارہ بہ پیچہوانہوہ من پشتی خوّم دہچہمانہوہو ئہو دہچووہ سہر پشتم و تہماشای دہوروبہری قہلاکھی دہکرد. جا ہہموو جاری باوکم دہناسییہوہ کہ بہسواری ئہسپہکھی بہچہکی تہواوہوہ دہہات و دہچوو بوؤ گہرہکی جوولہکہکانی بہنی قورہیظہ، دوو سئ جارم بینی.

عہلی کوری موسہیر، ہہتا ئیرہ ئہم فہرموودہیہ، لہہیشامی کوری عورودہوہ، لہ عورودہوہ لہ عہدوللای کوری زوبہیرہوہ دہگیریتہوہ، کہ عہدوللای برای عورودہی کوری زوبہیرہ. لیرہ بہدواوہ عہلی ئہم فہرموودہیہ دہگیریتہوہ لہ عہدوللای کوری عورودہی کوری زوبہیرہوہ، لہ مامہیہوہ کہ عہدوللای کوری زوبہیرہ ناوہا: عہلی کوری موسہیر دہفہرموی: عہدوللای کوری عورودہ دہفہرموی: عہدوللای کوری زوبہیرہوہ: کاتی گہرامہوہ بوؤ مالہوہ، گوتم: باوہ! من توّم دی، ہہر دہہاتی و دہچووی بوؤ بہنی قورہیزہ، ئہوہ خیربوو؟ فہرمووی: بوؤ کورم! تو بہچاوی خوّت لہم کاتہدا منت بینی؟ گوتم: نا، فہرمووی: ئہوہ پیغہمبہر (درووی

خودای لهسهر بڼ) فهرمووی: (کڼ دهجی بؤ هوژی بهنی قورمه‌یزه دهنګوباسی ئه‌وانم بؤ دهینئ هه‌تا بزانیڼ که په‌یمان‌ه‌که‌یان له‌گه‌ل ئیمه‌ ده‌شکینن و شهر له‌دژی ئیمه‌ ده‌که‌ن یانا؟).

جامن چووم و دهنګوباسی ئه‌وانم بۆیه‌ینایه‌وه، که چوومه‌وه خزمه‌تی، پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای لهسهر بڼ) باوک و دایکی خوی پیکه‌وه کرد به‌قوربانم و فهرمووی: (باوک و دایکم به‌قوربانت بڼ!). {تاج/۳، زنجیره: ۱۰، ژماره: ۳۳۱۳ چ/۴}.

۱۶۴۵- عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ: قَالَتْ لِي عَائِشَةُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا): أَبَوَاكَ وَاللَّهِ مِنَ الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ. (وَفِي رَوَايَةٍ): أَبَا بَكْرٍ وَالزُّبَيْرِ. {الحديث: ۶۱۹۹ = ۶۲۰۷ فم. تجريد/۴، رقم: ۱۵۴۹ = ۴۰۷۷}:

عوړووی کوری زوبه‌یر فهرمووی: عایشه‌ی پوورم (همزای خودای ڼ بڼ) پیی فهرمووم: به‌خودا باوک و باپیره‌ی تو، له‌و کۆمه‌له‌یه‌ن که‌خودا له‌وه‌سپو ستایش‌یاندنا ده‌فه‌رموی:

{الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقُوا أَجْرٌ عَظِيمٌ - آل عمران - ۱۷۳}.

واته: ئه‌و که‌سانه‌ی که فهرمانی خودا و پیغه‌مبه‌ری خودایان به‌جی هیئاو که‌وتنه‌ ریگه‌ به‌شوینی دوژمنه‌کانیانا، له‌پاش ئه‌وه‌ی که‌تووشیان بوو له‌زام و له‌ کوشتار له‌غه‌زای ئو‌خودداو ئه‌و شه‌که‌تی و زاماری و ئیش و ئازاره‌ ساردی نه‌کردنه‌وه، بؤ ئه‌م کۆمه‌له‌ دلیره‌ دلسۆزه‌ نه‌به‌رده‌ نه‌به‌زه‌ له‌ هاوړپییانی تو، ئه‌ی موحه‌مه‌د! که به به‌لگه‌و گفتارو کردارو ره‌فتار ساخیان کرده‌وه و چه‌سپان‌دیان که‌ خاوه‌ن هه‌لوښتو چاکه‌ن و دارای باوهری ساغن و له‌خودا ترسی راست و دروستن بؤ ئه‌مانه‌ پاداش و به‌ش و باره‌یه‌کی گه‌وره‌ له‌هه‌ردوو جیهاندا هه‌یه، خودای گه‌وره‌ له‌جیهاندا ئه‌نا خوانیانه‌و به‌هه‌شتی به‌رین له‌و جیهانا جیگه‌یانه‌!).

له گێڕانهوهی ژماره: (۶۲۰۰) ی سه حیحی موسلیمدا دهفه رموی: مه بهستی عایشه له باوک و باپیره عوروه: زوبهیری کوری عه وامه که باوکی عوروهیه و نه بوبه کری سه دیقه، که باوکی ئەسمای دایکیه تی.

روونکردنهوه:

زوبهیری کوری عه ووامی کوری خووه یلید، قورەشییه، پورزای پیغه مبه ره، دایکی سه فیهی کچی عه بدولوتته لیه، که خوشکی عه بدوللای باوکی پیغه مبه ره، یه کیکه له عه شه ره ی موبه شه ره، یه کیکه له و شهش که سه، که ئیمامی عومه ر ایسپارد له پاش خوی یه کیکیان لی هه لبرێرن بۆ جینشین، له ته مه نی دوا زده سالی دا موسولمان بوو، مامه ی زوبهیر ده ییچا له حه سیریکه وه و به دوو که ل قانگی ده دا، هه تا له ئیسلام پاشگه ز ببیته وه. زوبهیر گه نم ره نگ بوو، بالا مام ناوه ندی بوو، ریشی ته نک بوو، له وسه رده مه دا که پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بێ) په یمانی برایه تی به ست له نیوانی موسولمانانا له مه ککه، کردی به برای عه بدوللای کوری مه سه وود، زوبهیر زاوای نه بوبه کری سه دیق بوو چونکه میردی ئەسمای کچی بوو، کوری زۆر بوو، وهک: عه بدوللای عوروه و موضعه ب و موندیر، زوبهیر بازرگانیک ی گه وره بوو، زۆر زۆر ده و له مه ند بوو، زوبهیر له شه ری ئەلجه مه لدا به شداری کرد، به لام دوا یی وازی هی نا، زه لامی که ناوی عه مری کوری جهرمووز بوو، به نامه ردانه له پشت ه وه رمیک ی لی دا، ئەوجا به کۆمه کی دوو نامه ردی تر، که ناویان فوضاله ی کوری حابیس و نوفه یع بوو، به نامه ردی به ته واوی کوشتیان. ئەم روودا وه دلته زینه، له رۆژی پینچ شه مه مه دا بوو، له ده ی مانگی جو مادی یه که م، سالی سی و شه شی کۆچی، وه له هه مان رۆژدا کاره ساتی دلته زینی جه نگی ئەلجه مه ل روویدا، گوته ی به هیز تر ئەوه یه که له ته مه نی شه ست و حه وت سالی دا شه هید کرا وه، له ناوچه ی زوبهیر له به صره نیژرا وه، به نده جوومه ته سه ر گۆری پیرۆزی، زوبهیر دوو کۆچی کردو وه، یه کێ بۆ حه به شه و کۆچی بۆ مه دینه، سه فیه ی دایکی زوبهیر یه کیکه له پوو ره موسولمانه کانی پیغه مبه ر، هه موو شه رگا کان له خزه مت پیغه مبه ردا ناماده بو وه،

سی و هشت (۳۸) فەرمووده‌ی هیه، دوو فەرمووده‌یان مۆتتفه‌قو عه‌له‌یهین، بوخاری به‌ته‌نیا چه‌وتیانی گێراوته‌وه، له‌ناوچه‌یه‌کی به‌صره‌ به‌ناوی (وادی السباع = دۆلی درنده) شه‌هیدکرا، له‌پیشا له‌وێ نێژرا، له‌پاشا ته‌رمه‌که‌ی گوازاریه‌وه بو به‌صره‌و له‌به‌صره‌ سپێردرا به‌خاک. گۆره‌که‌ی له‌به‌صره‌ ناسراوه‌و زیاره‌تگایه (بو زانیاری ته‌واو سه‌بارت به‌م بنه‌مائه‌ خانه‌دانه‌ برۆانه: ژماره: ۳، ۱۵۳۳، ۸، ۴۱، ۱۸۶، ۲۳۱، ۱۲۳۷ له‌م په‌راوه‌ پیرۆزه‌ که‌ موخته‌صه‌ری سه‌حیحی موسلیمه). هه‌روا برۆانه {تاج/۳، زنجیره: ۱۹۸، ژماره: ۳۳۱۲، ۳۳۱۳، ۳۳۱۴، ۳۳۱۵، ۳۳۱۶، ۳۳۱۷، ۳۳۱۸، ۳۳۱۹، ۳۳۲۴. زنجیره: ۳۷، ژماره: ۲۴۳۰ هه‌تا ۲۴۴۰} هه‌روا برۆانه {ته‌جرید/۱، ژماره: ۳/۳ + ۷۵ = ۸۶ فه‌تخ + ژماره: ۷۸۴ = ۱۶۴۳ فه‌تخ} + {ریاضی الصالحین/۲، زنجیره: ۲۵، ژماره: ۲۰۲/۴ چاپی دووهم، لاپه‌ره: ۱۸۶}.

(۱۲۷۲) باسی به‌هره‌و گه‌وره‌یی طه‌له‌و زویه‌یر (ره‌زای خودایان لی بی).

(۶۱۹۲ - ۶۲۰۱)

بَابُ فِي فَضَائِلِ طَلْحَةَ وَالزُّبَيْرِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا)

۱۶۴۶- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) كَانَ عَلَى جَبَلٍ حِرَاءٍ فَتَحَرَكَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «اسْكُنْ حِرَاءَ فَمَا عَلَيْكَ إِلَّا نَبِيٌّ أَوْ صَدِيقٌ أَوْ شَهِيدٌ»، وَعَلَيْهِ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَأَبُو بَكْرٍ، وَعُمَرُ وَعُثْمَانُ وَعَلِيٌّ وَطَلْحَةُ وَالزُّبَيْرُ وَسَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ، (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ). {الحديث: ۶۱۹۸ = ۶۲۰۵ فم}:

ئه‌بو هوریره (ره‌زای خودای لی بی) فەرمووی: جارێ پی‌غه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) له‌گه‌ڵ کۆمه‌لێکا، له‌سه‌ر چیای حیراء بوون، کێوه‌که‌ جوولاو که‌وته‌ له‌رزه‌ له‌رز، پی‌غه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) فەرمووی: (ئه‌ی کێوی حیراء! دامه‌زری، له‌رزه‌ له‌رزێ چیته‌، ئه‌وانه‌ی که‌ له‌سه‌ر پشته‌ی تۆن، له‌یه‌کێ له‌م سێ جو‌ره‌ که‌سه‌ به‌ده‌رنین: یا پی‌غه‌مبه‌ره، یا دۆستیکی خوای راستگۆو راستاله‌، یا شه‌هیده‌و له‌پێناوی خودادا ده‌کوژرێ!).

فهرمووی: له وکاته دا ئەم زاتانه له سهر چیاکه دهبن: پیڅه مبهه (دروودی خودای له سهر بئ) و نه بوبه کړی سه دیق و عومهر و عوتمان و عهلی و طه لحه و زوبه یرو سه عدی کورې نه بو وه ققاص (رهزای خودا له هه موویان بئ). {تاج/۳، زنجیره: ۱۰، ژماره: ۳۲۱۳ + تاج/۳، زنجیره: ۸، ژماره: ۳۲۸۰، ۳۲۸۳}.

(۱۲۷۲) به هره و گه وره یی سه عدی کورې نه بو وه ققاص (رهزای خودای لی بئ).

(۶۱۸۰ - ۶۱۹۱)

بَابُ فِي فَضَائِلِ سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

۱۶۴۷- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: سَهَرَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مَقْدَمَهُ الْمَدِينَةَ لَيْلَةً، فَقَالَ: «لَيْتَ رَجُلًا صَالِحًا مِنْ أَصْحَابِي يَحْرُسُنِي اللَّيْلَةَ»، قَالَتْ: فَبَيْنَا نَحْنُ كَذَلِكَ سَمِعْنَا خَشْخَشَةَ سِلَاحٍ، فَقَالَ: «مَنْ هَذَا؟» قَالَ: سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «مَا جَاءَ بِكَ؟» فَقَالَ: وَقَعَ فِي نَفْسِي خَوْفٌ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَجِئْتُ أَحْرُسُهُ، فَدَعَا لَهُ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، ثُمَّ نَامَ. {الحديث: ۶۱۸۱ = ۶۱۸۸ فم. تجريد/۳، رقم: ۱۱۸۷ = ۲۸۸۵، ۷۲۳۱}:

عائیشه (رهزای خودای لی بئ) فهرمووی: لهو سه رده مه دا که چه زرهت (دروودی خودای له سهر بئ)

هات بو مه دینه، شهوی خهوی لی زرا، فهرمووی: (خوزگه م ئەم شهو پیاویکی باش له هاوه لانی خو م نیشکی ده گرتم!).

عائیشه فهرمووی: زوری پی نه چوو گویمان له خره ی چهك بوو، پیڅه مبهه (دروودی خودای له سهر بئ) فهرمووی: (ئه وه کییه؟). فهرمووی: منم سه عدی کورې نه بو وه ققاصم!

پیڅه مبهه (دروودی خودای له سهر بئ) پیی فهرموو: (بوچی هاتوو؟) فهرمووی: مه ترسیم له پیڅه مبهه هه بوو، که سی ده ستریز لی بکا، هاتووم نه مشه و نیشت ده گرم.

پیغهمبهر (دروودی خودای لهسمر بن) پاراپیهوه بووی و نرای باشی بووی کردو نهوجا بهدلنیایی بهبی ترسو بیم نووست. {تاج/۳، زنجیره: ۱۲، ژماره: ۳۳۲۷ ج/۴ = چاپی چوارهم}.

۱۶۴۸- عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ: أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) جَمَعَ لَهُ أَبِيهِ، يَوْمَ أُحُدٍ، قَالَ: كَانَ رَجُلٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَدْ أَحْرَقَ الْمُسْلِمِينَ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «ارْمِ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي»، قَالَ: فَتَرَعْتُ لَهُ، بِسَهْمٍ لَيْسَ فِيهِ نَصْلٌ، فَأَصَبْتُ جَنْبَهُ فَسَقَطَ، فَأَنْكَشَفْتُ عَوْرَتَهُ، فَضَحِكَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، حَتَّى نَظَرْتُ إِلَى نَوَاجِذِهِ. {الحديث: ۶۱۸۷ = ۶۱۹۴ فم}:

عامیری کوړی سهعدی کوړی نهبو وه قاص (رهزای خودایان لى بن) فهرمووی: باوكم فهرمووی: لهروژى غهزای نوخوددا پیغهمبهر (دروودی خودای لهسمر بن) باوك و دایكى خوى پیکهوه کرد بهقوربانم و پى گوتم باوك و دایکم بهقوربانم بن، پیاو لههابهشپهیداکارهکان، ناگری بهردابووه موسولمانهکان، نهوهندهی لى کوشتبوون، پیغهمبهر (دروودی خودای لهسمر بن) بهباوكم دهفهرموى: (تیر تی بگره باوك و دایکم بهقوربانم بن!)

باوكم فهرمووی: منیش تیریکی بى نووكم لهو کابرایه گرت، که ناگری بهردابوو له لهشکری موسولمانان، تیرهکه دای لهلاتهنیشتی کابرا کهوت بهلادا، شهرمگای دهركهوت و توپی، پیغهمبهر (دروودی خودای لهسمر بن) لهخوشی نهوهی کهوا بهداماوی توپی پیکهنى، تهنانهت واپیکهنى بهچاوی خوم تهماشای ددانهکانیم کرد).

۱۶۴۹- عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّهُ نَزَلَتْ فِيهِ آيَاتٌ مِنَ الْقُرْآنِ، قَالَ: خَلَفْتُ أُمَّ سَعْدٍ أَنْ لَا تَكَلِّمَهُ أَبَدًا، حَتَّى يَكْفُرَ بِدِينِهِ، وَلَا تَأْكُلَ وَلَا تَشْرَبَ، قَالَتْ: زَعَمْتُ أَنَّ اللَّهَ وَصَّاكَ بِوَالِدِكَ وَأَنَا أُمُّكَ وَأَنَا أَمْرُكَ بِهَذَا، قَالَ: مَكَّثْتُ ثَلَاثًا، حَتَّى غَشِيَ عَلَيْهَا مِنَ الْجَهْدِ، فَقَامَ ابْنُ لَهَا يُقَالُ لَهُ: عُمَارَةُ فَسَقَاَهَا، فَجَعَلَتْ تَدْعُو عَلَى سَعْدٍ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي الْقُرْآنِ هَذِهِ الْآيَةَ: (وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا - ۲۹/۹)،

(وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا، وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا - ۱۶/۳۱). قَالَ: وَأَصَابَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) غَنِيمَةً عَظِيمَةً، فَإِذَا فِيهَا سَيْفٌ، فَأَخَذَتْهُ فَأَتَيْتُ بِهِ الرَّسُولَ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقُلْتُ: نَفَلَنِي هَذَا السَّيْفُ فَأَنَا مَنْ قَدْ عَلِمْتَ حَالَهُ، فَقَالَ: «رُدُّهُ مِنْ حَيْثُ أَخَذْتَهُ»، فَأَنْطَلَقْتُ حَتَّى إِذَا أَرَدْتُ أَنْ أُلْقِيَهُ فِي الْقَبْضِ، لَأَمْتَنِي نَفْسِي، فَرَجَعْتُ إِلَيْهِ، فَقُلْتُ: أَعْطِنِيهِ. قَالَ: فَشَدَّ لِي صَوْتُهُ: «رُدُّهُ مِنْ حَيْثُ أَخَذْتَهُ». قَالَ: فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: (يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ). قَالَ: وَمَرِضْتُ فَأَرْسَلْتُ إِلَى النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَأَتَانِي، فَقُلْتُ: دَعْنِي أَقْسِمَ مَالِي حَيْثُ شِئْتُ، قَالَ: فَأَبَى، قُلْتُ: فَالْتَّصِفْ؟ قَالَ: فَأَبَى، قُلْتُ: فَالْتُّلْتُ. قَالَ: فَسَكَتَ، فَكَانَ بَعْدُ الثَّلَاثَ جَانِزًا. قَالَ: وَأَتَيْتُ عَلَى نَفَرٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرِينَ فَقَالُوا: تَعَالِ نُطْعِمَكَ وَنَسْقِيكَ خَمْرًا، وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ تَحَرَّمَ الْخَمْرُ، قَالَ: فَأَتَيْتُهُمْ فِي حَشٍّ (وَالْحَشُّ: الْبُسْتَانُ) فَإِذَا رَأْسُ جَزُورٍ مَشْوِيٍّ عِنْدَهُمْ، وَزِقٌّ مِنْ خَمْرٍ، قَالَ: فَأَكَلْتُ وَشَرِبْتُ مَعَهُمْ، قَالَ: فَذَكَرَتِ الْأَنْصَارُ وَالْمُهَاجِرُونَ عِنْدَهُمْ، فَقُلْتُ: الْمُهَاجِرُونَ خَيْرٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، قَالَ: فَأَخَذَ رَجُلٌ أَحَدَ لَحْيِي الرَّأْسِ فَضَرَبَنِي بِهِ فَجَرَحَ بَأْنْفِي، فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَأَخْبَرْتُهُ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِيَّ - يَعْنِي نَفْسَهُ - شَأْنَ الْخَمْرِ: (إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ). {الحديث: ۶۱۸۸ = ۶۱۹۵ فم} :

موصعه بی کوری سه عد فهرمووی: باو کم فهرمووی: چه ند نایه تی له قورئان سه باره ت به من دابه زی و من هو ی هاتنیان بووم. فهرمووی: نوم سه عدی دایکم سویندی خوارد که نه قسمه له گهل بکاو نه نان و ناو بخوا، تامن په شیمان (پاشگهن) نه بمه وه له نایینی نیسلام، وه دایکم دهیگوت پییم: تو له کن خو ت ده لئی خودا فهرمانی پی کردووی که بو باوک و دایکت باش بیت، دهی نه گهر نه مه وایه و تو باوهرت پیی هیه، من دایکت و فهرمانت پی ده کم که واز بی نی له نیسلام و بو نه مه له فهرمانی من دهر نه جیت.

فهرمووی: جادایکم سی شهو و سی روژ به و حاله مایه وه، تامی ناو و زادی نه کرد، تا له بهر په ریشانی بوورایه وه، هه تا کورپکی تری هه بوو، ناوی عوماره بوو، چوو

خودای گه وره دیش له م بارمیه وه ئەم ئایه تهی ناردە خواریه وه: {وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ
بِالَّذِي هُوَ حُسْنًا - العنكبوت - ۹/۲۹}:

{وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا، وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا - لوقمان - ١٥/٣١}:

واته: ئامۇژگارى ئادەمىزادمان كىردووه كەزۇر باش و فرە خاس بى، لەگەل دايك و باوك و نەنك و باپىرو، چاكەى ئەوانى لەبەرچا و بى و دىسۇزىان بى و سىلەى بەدنىمەك نەبى، چونكە ئەوان ھۆ و رشتەى بوونى ئەون، ئەوەتانى دايكى بەسەزمان بەچەرمى سك بەھەزار ئەرك و نازار و دەردى سەرى نۆ مانگ ھەلى دەگرى و دوو سالى رەبەق شىرى دەداتى و خىزمەتى دەكا، ھەتا دەبىرپىتەوہ لەشىر، پاش ئەوەش جۇرەھا ناخۆشى لەپىناوى خۆشى ئەودا دەكىشى و دەچىزى، دەى سوپاسى من بكەن، كە خوداى ئىوہم و دروستم كىردوون لەنەبوون، سوپاسى ئەوانىش بكەن و چاكەيان بەدەنەوہ، ئەوەش بزانن كەدوا ئەنجامتان لای مەو و زووبى يا درەنگ بەداماوى دىنەوہ بەردەستى خۆم، بەلام ئەگەر باوك و دايك و كەسوكار و ھەركەسىكى تر ھەوئىاندا لەگەلتان كە ھاوہل و ھاوبەشى بۆ من دابىنى و شتى كە خۆى ھەبوونى نىيە و ئىوہ خۆتان باوہرتان پى نىيە و بەشىاوى نازانن بەقسەى ئەم و ئەو تەنانەت بەزۆرى زۆردارىش مەيكەن بە ھاوہل و ھاوتا و ھاوپى من، وەلى خودا ھەقەو ھەموو ھەقىكى پى خۆشە، لەدنيدا بەجوانى و بەمەردى و بە بىاوہتى رەفتارىان لەگەل بكەن).

سەعد فەرمووی: لەڕۆژی رووداوی بەدردا، پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) تالانی و دەسکەوتی جەنگی زۆری دەست کەوت، منیش شمشیریکم لەمالی تالانییەکە هەلگرت و بردم بۆلای پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) عەرزیم کرد: ئەو پیڤەمبەری خودا! لەسایەى خوداوه، لەخودا بەزیادی، داخی دلی خۆم بەکافرەکان رشت، لەتۆلەى عومەیری برامدا، سەعیدی کوری عاصم گوشت و ئەمە شمشیرەکیەتی، واهیناومە بۆلای تۆ، ئەم شمشیرەم پێ ببەخشە، تۆ خۆتیش ئاگات لەحالی من هەیه.

پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) فەرمووی: (ئەمە نەهێ من و نەهێ تۆیە، بیخەرەوه سەر تالانییەکە!).

جا شمشیرەکەم برد، هەتا خەریک بووم هەلی بدمە سەر خەرمانی تالانییەکان، کەچی دلم بەرای نەداو گەڕامەوه بۆلای پیڤەمبەر و عەرزیم کردەوه: ئەم شمشیرەم پێ ببەخشە، بەلام ئەمجاریان بەدەنگیکى تیزو توندتر فەرمووی: (لەکویت هیناوه ببەرەوه بۆ ئەوێ و لەسەر کۆگای تالانییەکان دابین!)

جا بەم بۆنەیهشەوه ئەم ئایەتەى تریش، هەر بەهۆى منەوه هاتە خوارەوه:
 {يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ - الْأَنْفَال - ۱/۸} :

واتە: ئەو پیڤەمبەر! پرسىارت لى دەکەن، لە بریارو حوکمی ئەو مال و تالانییەى کە بەجەنگ، بەزەبرى شیرو تیرو گوللەو بەهیزی بازوو، لە ناموسولمانەکانى وەردەگرن، دەبێ چۆن دابەش بکری و بدری بەکێ، تۆ ئەو پیڤەمبەر! بەفەرمانى من وەلامیان بەدەرەوهو بلێ: ئەو مالە مالێ خوداو پیڤەمبەری خودایە، پیڤەمبەری خودا بەفەرمانى خودا بەکێ بوی پێ دەدا، ئیوه بەردى بناغەى ئیسلامن هەتا هەتایە دەبن بەسەرمەشق و پێشەوا، بۆ وەچەو نەوهى دواى خۆتان، کەواتە: چاوتان لەمالی دنیا نەبێ، چاوتان لە بەرژەوهندى ئیسلام بێ، ئاشووب مەگێرن و لەسەر چلکی دەست ئاژاوه بەرپا مەکەن و گوێرایەلێ

خوداو پیغهمبەر بن، ئەگەر ئۆیو بەراستی موسولمانی ساغن). {بروانه: تاج/۴، زنجیره: ۹، ژماره: ۲۸۷۵ — سوورەتی ئەنقال}.

سەعد فەرمووی: جاریکیش نەخۆش کەوتم، ناردم بەشوینی پیغهمبەردا (دروودی خودای لەسەر بێ) تەشریفی هات بۆلام، عەزیمکرد: (ئەگەر مۆلەتم بەدی سامانەکەم بە ئارەزووی خۆم دابەش دەکەم؟).

سەعد فەرمووی: پیغهمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ریگهی ئهوهی پیم نه‌دا، گوتم: ده‌ی مۆلەتم پی بده که سییه‌کی ماله‌کەم بکەم بەخێرو راسپیری؟ سەعد فەرمووی: دیسان پیغهمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ریگهی نیوهدیشی پیم نه‌دا، گوتم: ده‌ی مۆلەتم پی بده که سییه‌کی ماله‌کەم بکەم بەخێرو وه‌سیت؟ سەعد فەرمووی: پیغهمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) بێ دەنگ بوو، ئیتر له‌وه به‌دوا کردنی سییه‌ک به‌خیر دروست بوو.

سەعد فەرمووی: جاریکیش چووم بۆناو دەسته‌یی له‌ ئەنصارو له‌ موهاجیرین (له‌ یاریده‌دەران و له‌ کۆچکاران) گوتیان: وەرە له‌ گه‌ڵ ئیمه‌ بخۆو مه‌ی بنۆشه‌، ئەمه‌ش له‌پیش هه‌رامبوونی مه‌ی و باده‌ نۆشیدا بوو، فەرمووی منیش چووم، روانیم وا وان له‌ناو دیبه‌ریکا، دیبه‌ر واته‌ باخ، سه‌ری وشتریکیان برژاندوووه‌ کونده‌یی ئاره‌قیان داناوه‌، له‌و گۆشته‌ برژاوه‌یان ده‌خواردو له‌و باده‌یه‌یان ده‌کرد به‌سه‌ردا.

فەرمووی: منیش له‌گه‌ڵیانا ده‌ستم کرد به‌گۆشت خواردن و مه‌یخواردنه‌وه‌، جا به‌سه‌رخۆشی ده‌ستم کرد به‌باسی یاریده‌دەران و کۆچکاران و گوتم: کۆچکاران باشت‌ر له‌ یاریده‌دەران! سەعد خۆی له‌ کۆچکاره‌ پێشینه‌کان بوو، فەرمووی: جا پیاوی له‌وان ته‌نگه‌ گرتی و ئیسکی لاشه‌ویله‌ی که‌له‌ سه‌ره‌که‌ی هه‌ل‌گرت و پیاپا کیشام و لووتمی زامارکردو لووتم پژاو چووم بۆ خزمه‌تی پیغهمبەر و هه‌واله‌کەم بۆی شیکرده‌وه‌، جا به‌م بۆنه‌یشه‌وه‌، سه‌بارت به‌من له‌م باره‌یه‌وه‌، خودای گه‌وره‌و شکۆدار، ئەم ئایه‌ته‌ی دابه‌زاند:

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ - المائدة - ۹۰/۵} :

واته: نهی موسولمانینه! بزائن عارهق و مهی و بادو شهراپو قومارو یاری قومارو په رستن و ریژگرتنی بتهکان و فالگرتنه و دانه گرتنه و د به نه زلام و شتی و، نه مانه هه موو له کرده و دی شهیتانن، زور پیسو و حه رام و چه په لن، که و ابی خو تانی لی بیاریزن، تا رزگارو سه رفراز بین له هه ردو و جیهاندا). {تاج/۴، زنجیره: ۳، ژماره: ۳۷۲۲ چ/۴}.

۱۶۵۰- عَنْ سَعْدٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) سِتَّةَ نَفَرٍ، فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ لِلنَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): اطْرُدْ هَؤُلَاءِ لَا يَجْتَرُّونَ عَلَيْنَا، قَالَ: وَكُنْتُ أَنَا وَابْنُ مَسْعُودٍ وَرَجُلٌ مِّنْ هَذِلٍ وَبِلَالٌ وَرَجُلَانِ لَسْتُ أَسْمِيَهُمَا، فَوَقَعَ فِي نَفْسِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَقَعَ، فَحَدَّثَ نَفْسَهُ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: (وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ). {الحديث: ۶۱۹۱ = ۶۱۹۸ فم} :

سه عدی کوری نه بو و ده ققاص (د مزای خودای لی بن) فه رمووی: دهسته یه کی شهش که سی بووین له خرمه تی پیغه مبهردا بووین: من و ئیبنو مه سعوود و پیاویکی هوزدیلی و بیلال و دوو پیاوی تر بووین، که نامه وی ناویان بهیئنم، هاو به شپه یداکه رده کان به پیغه مبهریان گوت: ئیمه پیشنیاریکمان هه یه: نه م هه ژارانه له ده وری خو ت دهر بکه، تا ئیمه یش هاموشو ت بکه یین، با نه مانه سامیان لی مان نه شک و زات نه که من به سه رمانا.

پیغه مبه ر (د روودی خودای له سه ر بن) له م لایه نه وه، نه وهی که خودا له چاره ی نوو سیبو و هات به دلیا و دلی چه که ره ی کرد، که داوا که یان جی به جی بکا، به ئومی دی ئیسلام بوونیان!

جا خودا له م باره یه وه نه م نایه ته ی نارد ه خواره وه: {وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِّنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ - الأنعام - ۵۲/۶} :

واته: ئەى خۆشەويست! تۆ پېغەمبەرى خودايت، نەوھك پياوى دنيایى و
سیاسەتبار، کەواتە نەكەى دلى ئەو ھەزارانە بشکینى و لە گۆرو مەجلىسى خۆت،
بەقسەى ئەو بتپەرستانە دەریان بکەى، ئەوانە بەرپۆژو بەشەو، ھەمیشە
سەرگەرمى عبادەت و بەندەى ساغ و دروستن بۆ رەزای خودا، حسیب و لیكۆئینەو
لە ئیمان و رازی دلى ئەو ھەزارانە لەسەر تۆ نییە، تۆ نابى باوەرى ساغى ئەم
موسوئمانە ساغە باشانە، بەرابەر بەکەسبى مەیلی ئەو ناموسوئمانە بەگزانە
بخەیتە سەر سەودا، بەتەمای ئیمانھێنانى ئەو دەولەمەندو دارايانە، دلى پاکی ئەو
موسوئمانە ھەزارانە بشکینى، چونکە ھەل دەگرى ئیمانى ئەم ھەزارە دلسۆزانە
لەلای خودا گەلى مەزنتر بى لەئیمانى ئەو بیباوەرانە، لەفەرزى ئیمانھێنانیاندا،
بەلى گشت کەسى حسیبى خۆى لەسەر خۆیتى، تەنانەت ئەم مەسەلەى ئەو ھەندە
روون و ئاشکراو بەلگە نەویستە تۆو ئەوان تییدا چون یەکەن، ھەرۆھک حسیبى
ئەوان بەدەست تۆ نییە، حسیبى تۆیش بەدەست ئەوان نییە، کەواتە بۆ دەریان
دەکەى! ئەى خۆشەويست! ئەگەر پاش ئەم روونکردنەوہیە کە گرێى دلى
کردنەوہو، دەفعى ئیشکالى کردن شتى وا بکەى ئەوا تۆ بەزۆردارو ستەمگەرو
ستەمکار حسیب دەکرییت، دیارە کە لەمەولا تۆ شتى وا ناکەى، بەلام ئەم
روونکردنەوہیە پایەى بەرزى ھەزارى باوەردارى ساغ لەلای خودا دەرەخا و
ھەرەشەىەکی توندە لەو کەسانەى کە لەمەولا پېشنیاری وا ناھەق بۆ تۆ دەکەن).

{تاج/۵، زنجیرە: ۹۸، ژمارە: ۵۲۰۱، ج/۴ = چاپى چوارەم}.

۱۲۷۴) باسى بەھرەو گەورەى ئەبو عوبەیدەى کورى ئەلجەرراج (رەزای خودای لى
بى). (۶۲۰۲ - ۶۲۰۵)

فِي فَضَائِلِ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

۱۶۵۱- عَنْ حُذَيْفَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: جَاءَ أَهْلَ نَجْرَانَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ابْعَثْ إِلَيْنَا رَجُلًا أَمِينًا. فَقَالَ: «لَأَبْعَثَنَّ إِلَيْكُمْ رَجُلًا أَمِينًا حَقَّ أَمِينٍ، حَقَّ أَمِينٍ»، قَالَ: فَاسْتَشْرَفَ لَهَا النَّاسُ، قَالَ: فَبِعَثْتُ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ.

{الحديث: ۶۲۰۴ = ۶۲۱۱ فم. تجريد/ ۴، رقم: ۱۴۷۴ = ۳۷۴۴، ۴۳۸۲، ۷۲۵۵ = فتح الباری + تجريد/ ۴، رقم: ۱۶۱۰ = ۴۳۸۰ فتح الباری تحفة الأشراف/ ۹۴۸}:

خودهیضه کوری یه مان (رهزای خودای لی بین) فهرمووی: خه لکی نه جران هاتنه خزمه تی حه زرهت (دروودی خودای له سهر بین) عه رزیانکرد: ئه ی پیغه مبه ری خودا! پیاویکی هیمن و ئه مینمان بو بنیره، فهرمووی: پیاویکی ته واه هیمن و ئه مینداری به حه ق ئه مین و ده ستپاکتان بو دهنیرم!

فهرمووی: جا خه لکه که هه رکه سی له لای خو یه وه، له خو شی ئه م نازناوه جوانه خو ی قوت کرده وه گو یقولا خ بوون بو ئه و فه رمانه مه زنه. پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بین) ئه بو عوبه یده ی کوری جه رراخی نارد، تابیی به ماموستایان و فی ری ئیسلامیان بکا). {تاج/ ۳، زنجیره: ۱۳، ژماره: ۳۳۳۳ ج/ ۴}.

روونکردنه وه:

ئه بو عوبه یده ناوی ته واه ی: عامیری کوری عه بدوللای کوری جه رراحه، ئه بو عوبه یده و عو ثمانی کوری مه ظعوون و عوبه یده ی کوری حاریث و عه بدوره حمانی کوری عه وف و ئه بو سه له مه ی کوری عه بدول ئه سه د له یه ک کاتدا موسولمان بوون، له پیش ئه وه دا که پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بین) مالی ئه لئه رفه م بکا به باره گای نه ینی کومه ئه ی موسولمانان.

دایکی ناوی ئومه یمه ی کچی غه نه مه له موسولمانه هه ره پیشینه گانه، ئه بو عوبه یده دوو کوچی کردووه، کوچی بو حه به شه و کوچی بو مه دینه. ئاماده ی شه رگه ی به درو شه رگاگانی تری پاشی بووه، له غه زای ئو حوددا دوو ئه لقه ی کلا و زریه که ی پیغه مبه ر چه قیپوونه روومه تی، ئه بو عوبه یده به ددان ده ری هینان، به هوی ئه مه وه دوو ددانی پیشینه ی که وتن و بوی بوون به هوی جوانی!!

زۆرینه ی ولاتی شام له سهر ده ستی ئه بو عوبه یده دا نازادکرا، فه رمووده ی زۆری له پیغه مبه رده و گێراوده وه. ئه بو عوبه یده پیاویکی له رو لاوازبوو، ریشیکی ته نک ی هه بوو، بالا به رزبوو، مال و سامانیکی وای نه بوو، گوزهرانی زۆر ساده و ئاسایی بوو،

عومەر پیی فەرموو: دهبوو هه‌ندی مالت ببوایه، فەرمووی: ئه‌ی فەرمان‌ده‌وای موسولمانان! ئه‌مه‌ی هه‌مانه‌ ده‌مانگه‌یه‌نیتته هه‌وار. یه‌کئ له‌ دروشمه‌کانی ئه‌م گوته‌یه‌ بوو: (خراپه‌ی دیرین به‌ چاکه‌ی شیرین بSRنه‌وه‌!).

له‌ تاعونه‌که‌ی عه‌مواسدا به‌تاعوون شه‌هید بوو له‌شام، له‌گوندئ که‌ناوی عه‌مواس بوو، له‌به‌ینی ره‌مله‌و به‌یتوله‌قدیسدا بوو، له‌سالی هه‌ژده‌ی کۆچیدا، له‌ته‌مه‌نی په‌نجاو هه‌شت سالی‌دا، یه‌کیکه‌ له‌ده‌ که‌سه‌که‌ی که‌ موژده‌ی به‌هه‌شتیان له‌لایه‌نی پیغه‌مبه‌ره‌وه‌ پی به‌خسراوه‌، که‌ ناسراون به‌ عه‌شه‌ره‌ی موبه‌شه‌ره‌، نازناوی له‌ناو هاوه‌لانا (ئه‌مینداری پیغه‌مبه‌ر) بوو. {بروانه‌: تاج/۳، زنجیره‌: ۱۳، ژماره‌: ۳۳۳۲ هه‌تا ژماره‌: ۳۳۳۴ + ژماره‌: ۳۳۳۵ + ۳۳۳۸ + تاج/۳، زنجیره‌: ۵۳، ژماره‌: ۲۹۴۸، ۲۹۴۵، ۲۹۴۶، ۲۹۴۷}.

(۱۲۷۵) باسی به‌هره‌و که‌وره‌یی هه‌سه‌ن و هوسه‌ین (ره‌زای خودایان لی بی).

(۶۲۰۶ - ۶۲۱۱)

بَابُ فِي فَضَائِلِ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ (رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا)

۱۶۵۲- عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: لَقَدْ قُدْتُ بِنَبِيِّ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَالْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ بَغْلَتَهُ الشَّهْبَاءُ حَتَّى ادْخَلْتُهُمْ حُجْرَةَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، هَذَا قُدَامَهُ، وَهَذَا خَلْفَهُ. {الحديث: ۶۲۱۰ = ۶۲۱۷ فم = فتح الملهم بشرح صحيح الإمام مسلم. ترمذی. أدب: ۲۷۵}:

سه‌له‌مه‌ی کورپی ئه‌که‌وه‌ (ره‌زای خودای لی بی) فەرمووی: خوّم به‌ده‌ستی خوّم جلّه‌وی هیستره‌ بوژی پیغه‌مبه‌رم راده‌کیشا، پیغه‌مبه‌رو هه‌سه‌ن و هوسه‌ینی به‌سه‌ر پشته‌وه‌ بوون، ئه‌میان له‌به‌رده‌میاو ئه‌ویان له‌پاشکویا بوو، له‌سه‌ر ئه‌م حاله‌ جلّه‌وی هیستره‌که‌م بویان راکیشا هه‌تا بردیانه‌ هۆده‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی).

{تاج/۳، زنجیره‌: ۲۰، ژماره‌: ۳۳۶۷ ج/۴}.

روونکردنهوه:

ئەم هیستەرە رەنگی بۆز بوو، ناوی دوڵ دوڵ بوو، موقەو قەس بەدیاری ناردی بۆ پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسمەر بێ) ئەم هیستەرە ما هەتا زۆر پیربوو، هەتا هەموو ددانەکانی کەوتن، هەتا لەبەر پیری کۆیریش بوو، لەپاش مردنی پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسمەر بێ) عەلی کۆری ئەبو طالیب سواری دەبوو، لەپاش عەلیش حەسەن، لەپاش حەسەن حوسەین، لەپاش ئەویش موحەممەدی کۆری ئەلحەنەفییه.

۱۶۵۳- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: خَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي طَائِفَةٍ مِنَ النَّهَارِ، لَا يُكَلِّمُنِي وَلَا أُكَلِّمُهُ، حَتَّى جَاءَ سُوقَ بَنِي قَيْنَقَاعَ، ثُمَّ انْصَرَفَ حَتَّى أَتَى خَبَاءَ فَاطِمَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) فَقَالَ: «أَتَمَّ لُكْعُ، أَتَمَّ لُكْعُ»، يَعْنِي حَسَنًا (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، فَظَنَنَّا أَنَّهُ إِنَّمَا تَحْبِسُهُ أُمُّهُ لَأَنْ تُغَسِّلَهُ وَتَلْبِسَهُ سَخَابًا، فَلَمْ يَلْبَثْ أَنْ جَاءَ يَسْعَى، حَتَّى اعْتَنَقَ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا صَاحِبَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «اللَّهُمَّ إِنِّي أَحِبُّهُ فَاجِبُهُ وَأَحِبُّ مَنْ يُحِبُّهُ». {الحديث: ۶۲۰۷ = ۶۲۱۴ فم. تجريد البخاری بالکردی/ ۳، رقم: ۹۶۰ = ۲۱۲۲، ۵۸۸۴}:

ئەبو ھورەیرە (رمزای خودای ئی بێ) فەرمووی: جارێک بەروژ لەگەڵ پیڤەمبەردا (دروودی خودای لەسمەر بێ) دەرچوو، لەرێ نە ئەو قەسە لەگەڵ من کرد، نە من قەسەم لەگەڵ ئەوکرد، تاجووینە بازارێ قەینوقناع، کە یەکیکە لە بازارەکانی شاری مەدینە ئەوجا گەرایەووەو چوو بۆ مائی فاطیمە کچی، کە ھاوسەری ئیمامی عەلی و دایکی حەسەن و حوسەینە، لەوێ لە حەوشەکە مائی فاطیمە دانیشتو فەرمووی: (ئەرێ بچکۆل لەکوێیە؟ ئەرێ بچکۆل لەوێیە؟).

جا دایکی نەختی بەندی کرد، وابزانم دایکی ویستی بیشواتو هەنێ حەتەتۆکە بۆنخۆشی لەمل بکا، زۆری پێ نەچوو کە حەسەن بەهەرکردن هاتو لەگەڵ پیڤەمبەردا (دروودی خودای لەسمەر بێ) دەستیان کردە ملی یەکتەری و باوەشیان کرد بەیەکاو پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسمەر بێ) خۆش خۆش ماچی دەکرد، ئەوجا خۆشەویست (دروودی خودای لەسمەر بێ) فەرمووی: (خودایە! من ئەمەم خۆش دەوێ، ساتۆیش خۆشت

بوئ و ئەو کەسەیشت خوئ بوئ کە ئەوێ خوئ دەوئ!). {تاج/۳، زنجیرە: ۲۰، ژمارە: ۳۳۶۶}.

۱۲۷۶) باسی بەهرەو کەورەیی فاطیمە کچی پیغەمبەر (دروودی خودایان

لەسەر بئ). (۶۲۵۷ - ۶۲۶۴)

باب: فِي فَصَائِلِ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

۱۶۵۴- عَنْ الْمُسَوَّرِ بْنِ مَخْرَمَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): أَخْبَرَهُ أَنَّ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) خَطَبَ بِنْتَ أَبِي جَهْلٍ، وَعِنْدَهُ فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَلَمَّا سَمِعَتْ بِذَلِكَ فَاطِمَةُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا)، أَتَتْ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَتْ لَهُ: إِنَّ قَوْمَكَ يَتَحَدَّثُونَ أَنَّكَ لَا تَغْضَبُ لِبَنَاتِكَ، وَهَذَا عَلِيٌّ نَاكِحًا ابْنَةَ أَبِي جَهْلٍ، قَالَ الْمُسَوَّرُ: فَقَامَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَسَمِعَتْهُ حِينَ تَشْهَدُ، ثُمَّ قَالَ: «أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أَنْكَحْتُ أَبَا الْعَاصِ بْنَ الرَّبِيعِ، فَحَدَّثَنِي وَصَدَقَنِي، وَإِنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ مُضْغَةٌ مِنِّي، وَإِنَّمَا أَكْرَهُ أَنْ يَفْتَنُوهَا، وَإِنَّهَا وَاللَّهِ لَا تَجْتَمِعُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ وَبِنْتُ عَدُوِّ اللَّهِ عِنْدَ رَجُلٍ وَاحِدٍ أَبَدًا». قَالَ: فَتَرَكَ عَلِيٌّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) الْخُطْبَةَ. {الحديث: ۶۲۶۰ = ۶۲۶۸، بخاری. الجمعة: ۹۲۶، ۳۱۱۰، ۳۷۱۴}.

میسوهری کوری مەخرەمە (ڕەزای خودای ئی بێ) فەرمووی: عەلی کوری ئەبو طالیب

خوازیبێنی کچی ئەبو جەهلی کرد بو خوئ، کە بەسەر فاطیمە کچی پیغەمبەر بیهێنئ کە ئەو کاتە فاطیمە ژنی عەلی بوو، جا کاتئ فاطیمە بەمە دەزانئ، دیت بو خزمەتی باوکی، عەززی دەکا: قوربان! ئەو پیغەمبەری خودا! خزمانی تو قسە لەوە دەکەن، کە گواپە تو لەسەر کچەکانت ناکەیتەووە دەربەستی ئەوەنیت کە مێردەکانیان ژنیان بەسەر بیهێنن، هەر لەم روانگەپەووە کە ئەوەتا عەلی کوری ئەبو طالیب دەپەوئ ژن بەسەر من بیهێنئ و دەپەوئ کچەکەو ئەبو جەهل مارەبکا بو خوئ؟

میسوهر فەرمووی: جا بەم بۆنەپەووە پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) هەڵسایەووە،

وتاریکی دا، بەگوێی خۆم گوێم ئی بوو، کاتئ شایەتمانی هینا، ئەوجا فەرمووی:

(پاش ئەمە، من کاتی خۆی زەینەبی کچم دا به ئەبولعاصی کوری رەبیع، بەئینی لەم لایەنەوه پێمداو قسەى بۆکردم، بەئین و قسەکەى راست دەرچوو، بۆ کچەکەم زۆر باش بوو، لەراستیدا فاطیمەى کچم پارچەیهکە لەخۆم، ھەرچی ئازارى ئەو بدا ئازارى منیش دەدا، وە ئیستایش بەھۆى ئەم خوازبێنییەى عەلییەوه، کە دەیهوئى ژنى بەسەر بهێنئى، مەترسى ئەووم ھەیه کە تووشى ئازاوى بکەن، دەى سویندم بەزاتى خودا قەت شتى وانابئى: کە فاطیمەى کچم کەکچى پێغەمبەرى خودایە، لەگەڵ کچى ئەبوجەھل دا، کە دوژمنى خودایە لەیەک کاتدا ژنى یەک پیاوین کە عەلى کورپى ئەبو طالیبە، ئەگەر عەلى دەیهوئى کچەکەى من تەلّاق بدا، ئەوسا کچى ئەوان بهێنئى!!).

فەرمووی: ئیتەر عەلى (رەزای خودای ئى بى) وازى لەخوازبێنییەکەى ھینا.

روونکردنەوه:

فاطمەى زەھراء (رەزای خودای ئى بى) کچى ھەزرەتى پێغەمبەرە (دروودى خودا لەسەر پێغەمبەر و رەزای خودا لەھەموو منال و ھاوسەر و ھاودەلان و شوینکەوتوان و پەپرەوانى بئى. ئامین خودایە). فاطیمە ھاوسەرى ئیمامى عەلییە، یەکەم ھاوسەریەتى، ھەر ئەو شوووى کردوو، بەکچى شووى بەعەلى کردوو، ھەتا ما ژنى عەلى بوو، عەلى ژنى تری بەسەر نەھینا لەپاش مەرگی فاطیمە ژنى تری ھینا.

فاطمە دایکى ھەسەن و ھوسەینە، نەنکە گەورەى ھەموو سەیدەکانە، نەوہى پێغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) ھەر لەرێگەى فاطیمەوه ماو، لە منالەکانى تریەوه، پێغەمبەر نەوہو وەچەى نەماو، بەپێى تەمەن، کچەکانى پێغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) بەرپز ئەمانەن:

۱- زەینەب، لەپیش بیعثەتدا، بەدەسالى لەدایک بوو، یەکەم کچى پێغەمبەر بوو کە شووى کردوو، شوویکرد بە پورزای خۆى کە ناوى ئەبولعاص بوو، زەینەب لەگەڵ پێغەمبەردا کوچى کرد، ھەتا ما ژنى ئەبولعاص: لەقیتى رەبیع بوو،

کۆرپىكى بوو ناوى عەلى بوو، لەرۆژى ئازادکردنى مەككەدا لەپاشكۆى پيڭەمبەرەوه سوار بوو بوو، بەميرد منالى مرد، كچيكيشى هەبوو ناوى ئومامە بوو، ئەو كچەزايەى پيڭەمبەر بوو، كە لەنويژدا دەيكرده قەلاندۆشكانى، كاتى فاطيمە مرد، عەلى ئەم ئومامەيەى ماردەكرد: زەينەب سەرەتاي سالى هەشتى كۆچى مرد. {بەروانە: ژمارە: ۳۴۶ لەپيشەوه رابورد، ژياننامەى زەينەب}.

۲- روقىيە، سالى سىي و سى لەتەمەنى پيڭەمبەر، روقىيە لەدايكبووه، هاوسەرى ئىمامى عوتمان بوو، كۆچى پيكرد بۆ حەبەشە، منالتيكى لە عوتمان بوو ناوى عەبدوللا بوو، روقىيە زۆر جوان بوو، دوو كۆچى كردوو، لەغەزاي بەدردا كۆچى دوايى كرد.

۳- ئوم كەلثووم (مەزى خوداى لى بىن) لەپاش مەرگى روقىيەى خوشكى سالى سىي كۆچى شووى كرد بە عوتمان، لەسالى نووى كۆچى لەلای عوتمان مەرگ بوو بەمىوانى، مندالى نەبوو لىي.

۴- فاطيمەى زەهراء، راجيايى سەبارەت بەسالى لەدايكبوونى هەيە، هەندى دەلتن: پيڭەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن) تەمەنى چلو يەك سال بووه كە فاطيمە لەدايك بووه، هەنى تر دەفەرموون: تەمەنى سىي و پيڭج سال بووه كە فاطيمە لەدايك بووه، ديارە كە فاطيمە و براو خوشكەكانى، بيڭجە لە ئىبراھىميان، هەموويان لەخەديجە بوون، كە يەكەم هاوسەرى پيڭەمبەر بووه، فاطيمە كەشووى كرد بەعەلى تەمەنى پازدە سال بوو، لەپاش مەرگى پيڭەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن) بەشەش مانگ فاطيمەيش دەمرى. لەئىمامى عەلى سىي كۆرى بووه: حەسەن و حوسەين و موھسەين، موھسەينيان بەمنالى دەمرى، هەروا سىي كچيشى لىي دەبى: روقىيە و زەينەب و ئوم كەلثووم. {بەروانە: ژمارە: ۷۳ ژياننامەى خەديجەى دايكى فاطيمە + ژمارە: ۶۹۲ ژياننامەى عەلى كۆرى ئەبو طاليب + تاج/۲، زنجيرەك ۱۹ لە ژمارە: ۳۳۵۷ وە هەتا ژمارە: ۳۳۸۰، زنجيرە: ۲۰} + {تەجريدى بوخارى بە كوردى، ژمارە: ۱۴۶۲ = ۳۷۰۵، ۱۲۶، ۶۱۶، بەروانە: ژمارە: ۱۴۶۲ ژياننامەى فاطيمەى كچى موھەممەد}.

١٦٥٥- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: كُنَّ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عِنْدَهُ، لَمْ يُعَادِرْ مِنْهُنَّ وَاحِدَةً، فَأَقْبَلَتْ فَاطِمَةُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) تَمْشِي، مَا تُخْطِيُ مِشْيَتَهَا مِنْ مِشْيَةِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) شَيْئًا، فَلَمَّا رَأَاهَا رَحَّبَ بِهَا فَقَالَ: «مَرْحَبًا يَا بِنْتِي»، ثُمَّ أَجْلَسَهَا عَنْ يَمِينِهِ أَوْ عَنْ شِمَالِهِ، ثُمَّ سَارَهَا، فَبَكَتْ بُكَاءً شَدِيدًا، فَلَمَّا رَأَى جَزَعَهَا سَارَهَا الثَّانِيَةَ، فَضَحِكَتْ، فَقُلْتُ لَهَا: خَصَّكَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مِنْ بَيْنِ نِسَائِهِ بِالسَّرَارِ ثُمَّ أَنْتِ تَبْكِينَ؟ فَلَمَّا قَامَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) سَأَلْتُهَا: مَا قَالَ لَكَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)؟ قَالَتْ: مَا كُنْتُ أَفْشِي عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) سِرَّهُ. قَالَتْ: فَلَمَّا تَوَفَّى رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، قُلْتُ: عَزَمْتُ عَلَيْكَ بِمَا لِي عَلَيْكَ مِنَ الْحَقِّ لَمَّا حَدَّثْتَنِي مَا قَالَ لَكَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَتْ: أَمَّا الْآنَ فَتَنَعَمْ، أَمَّا حِينَ سَارَنِي فِي الْمَرَّةِ الْأُولَى، فَأَخْبَرَنِي «أَنَّ جَبْرِيلَ كَانَ يُعَارِضُهُ الْقُرْآنَ فِي كُلِّ سَنَةٍ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ، وَإِنَّهُ عَارِضُهُ الْآنَ مَرَّتَيْنِ، وَإِنِّي لَا أَرَى الْأَجَلَ إِلَّا قَدْ اقْتَرَبَ، فَاتَّقِ اللَّهَ وَاصْبِرِي، فَإِنَّهُ نِعَمَ السَّلَفُ أَنَا لَكَ، قَالَتْ: فَبَكَيْتُ بُكَائِي الَّذِي رَأَيْتِ، فَلَمَّا رَأَى جَزَعِي: سَارَنِي الثَّانِيَةَ فَقَالَ: «يَا فَاطِمَةُ أَمَا تَرْضَى أَنْ تَكُونِي سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ، أَوْ سَيِّدَةَ نِسَاءِ هَذِهِ الْأُمَّةِ؟» قَالَتْ: فَضَحِكْتُ ضَحِكِي الَّذِي رَأَيْتِ. {الحديث: ٦٢٦٣ = ٦٢٧١ فم = فتح الملهم بشرح صحيح مسلم. بخارى. مناقب: ٣٦٢٣. تجريد البخارى بالكوردى، المجلد الرابع، رقم: ١٦٢١ = ٤٤٣٣، ٤٤٣٤، ٣٦٢٣، ٣٦٢٥، ٣٧١٥، ٦٢٨٥، ٣٦٢٦، ٣٧١٦، ٦٢٨٦. فتح البارى بشرح صحيح البخارى. ابن ماجة. الجنايز: ١٦٢١. تحفة الأشراف: ١٧٦١} :

عائشہی ہاوسہری پیغہمبہر (دروودی خودا لہسہر پیغہمبہرو رہزای خودا لہگشت ہاوسہرو نہوہو یارو یاوہران و ہاوہلان و پہیرہوانی بی) فہرمووی: لہنہخوشینی سہرہمہرگا، ژنہکانی پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) گشتیان لہلای کوہوونہوہ، یہک ژنیان لی کہم نہبوو، ہہموویان بوون، لہوکاتہدا فاتیمہ ہات، شیوہی رویشتنہکہی کوتومت لہشیوہی رویشتنی پیغہمبہر خوہی دہکرد. حہزرہت

که چاوی پئی کهوت، به خیر هاتنیکی گهرمی کرد، فهرمووی: (خوش هاتی مهرحه با لهکچی خۆم).

ئهوجا یا لهلای راستی خۆیهوه، یا لهلای چهپی خۆیهوه داینیشان، لهپاشا بهنهنی، بهچه و سرتە قسهیهکی بۆیکرد، فاتیمه دهستی کرد به گریان، گریانیکی بهکوڵ، کهبینی فاتیمه و پەشیوه و پەرۆشه، بهچه قسهیهکی نهینی تری بۆیکرد، ئهمجاره فاطیمه دهستی کرد به پیکهین.

عائیشه فهرمووی: لهم بارهیهوه پرسیارم له فاطیمه کردو پئیم گوت: لهسەر ئەم هەموو ژنانەیدا، پیغه مبهەر (دروودی خودای لهسەر بێ) تهنیا قسهی نهینی و رازی دلی خۆی لهلای تۆ درکان، کهچی دهگریت ئەمه بۆچی؟ جاکاتی پیغه مبهەر (دروودی خودای لهسەر بێ) ههلسا، له فاطیمه پرسى: ئەوه ئهوه قسه نهینیه چی بوو که پیغه مبهەر (دروودی خودای لهسەر بێ) بۆیکردی؟

فهرمووی: بۆمن نههاتوه که نهینی تایبهتی پیغه مبهەر (دروودی خودای لهسەر بێ) ئاشکرا بکهو و زړاندنی کاری و لهکاتی وادا نابهییه.

عائیشه فهرمووی: جاکاتی پیغه مبهەر (دروودی خودای لهسەر بێ) گیانی پاکى سپارد، به فاتیمه گوت: بهو مافهی کهمن ههمه لهسەر تۆ، کهمن هاوسهری باوکتەم و تۆ لهجی کچی منی، بهجهخت داوات لی دهکەم، که پیم بلاییت ئەو رۆژه پیغه مبهەر (دروودی خودای لهسەر بێ) به نهینی چی پیت گوت؟

فاتیمه فهرمووی: ئیستا پیت دهلیم بهسەرچاو، چونکه هۆکار نهماوه بۆ نهگوتنی، جارى یهکهه قسه نهینیه کهی ئەمه بوو، پئی فهرمووم: (که جوبرائیل، لهمه و پيش ههموو سالی یهك جار دهوړی قورئانی لهگهڵدا دهکردمهوه، لهمانگی رهمه زانا گوئی لی دهگرتەم و زۆر به جوانی پئی رهوان دهکردم و فیڤی تهجویدو قیرائه تهکانی دهکردم، بهلام ئەمسال دووجار دهوړی قورئانی لهگهڵدا کردمهوه، جا وادهزانم که ئەمه بۆ ئەوهیه تا بهباشی قورئانه که له بهربکهه به ئوممهتمی رابگهیهنم، دیاره ئەمهیش که نیشانهی ئەوهیه ئاکامم نزیک بۆتهوه و له م سالددا

دهرم، دهی تۆیش ئه‌ی کچی شیرینم! ترسی خودات هه‌بی، به‌تایبه‌تی له‌کاتی وادا، بئ فهرمانی خودا مه‌که‌و له‌سه‌ر ئه‌م موصیبه‌ته‌ سه‌برو ئارام بگره‌، ئه‌وه‌یش بزانه‌ که‌من باشترین پێشه‌نگو پێشینهم بۆتۆ. {بروانه‌: ژماره‌: ۱۵۸۵ له‌ نجیره‌: ۱۲۳۱ دا له‌پێشه‌وه‌}.

فاطمه‌ فهرمووی: جا ئه‌وه‌بوو منیش ئه‌و گریانه‌ گریام که‌ بینیت جا کاتی باوکم بینیمی ئاوا په‌ریشان و په‌شیوم، بۆجاری دووهم قسه‌ی نه‌ینی بۆ کردم و فهرمووی پیم: (ئه‌ی فاطمه‌! ئه‌دی باشه‌ تۆ رازی نابی به‌وه‌ که‌تۆ خانمی گه‌وره‌ی ژنه‌ موسوڵمانه‌کان بیت) یا فهرمووی: (گه‌وره‌ خانمی ژنانی ئه‌م نه‌ته‌وه‌ی ئیسلامه‌ بیت؟).

فهرمووی: جا ئه‌وه‌بوو منیش له‌خۆشی ئه‌وه‌ به‌و شیوه‌ی بینیت پیکه‌نیم!.

{تاج/۲، زنجیره‌: ۱۹، ژماره‌: ۲۳۶۰، ۳۳۵۹. ج/۴}.

۱۲۷۷) باسی به‌هره‌و گه‌وره‌یی که‌ سوکاری پێغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی).

(۶۲۱۱ - ۶۲۰۶)

باب: فِي فَضَائِلِ أَهْلِ الْبَيْتِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

۱۶۵۶- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: حَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ذَاتَ غَدَاةٍ، وَعَلَيْهِ مِرْطٌ مَرَحَلٌ مِنْ شَعْرِ أَسْوَدَ، فَجَاءَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ، فَأَدْخَلَهُ، ثُمَّ جَاءَ الْحُسَيْنُ فَدَخَلَ مَعَهُ، ثُمَّ جَاءَتِ فَاطِمَةُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ) فَأَدْخَلَهَا، ثُمَّ جَاءَ عَلِيُّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) فَأَدْخَلَهُ، ثُمَّ قَالَ: (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا). {الحديث: ۶۲۱۱ = ۶۲۱۸ فم = فتح الملهم بشرح صحيح الامام مسلم}:

عائیشه (همزای خودای بی) فهرمووی: سه‌ر له‌به‌یانانیك، پێغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی)

رۆیشته‌ ده‌ره‌وه‌، بالا پۆشیکی یه‌مه‌نی له‌به‌ردا بوو، له‌مووی ره‌ش بوو، به‌وێنه‌ی کورتانی و شتر نه‌خشابوو، یا به‌وێنه‌ی مه‌نجه‌ل و قازانگو تیانجه‌ نه‌خشابوو، هه‌سه‌نی کوری عه‌لی هات بۆلای، پێغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) خسته‌یه‌ ناو بالا

پۆشهكهوه، له پاشا حوسهينيش هات، ئهويشى كرده ژيړى و له گهڵ چهسنا داينان له ژيړ بالا پۆشهكهيدا، له پاشا فاطيمهيش هات ئهويشى كرد به ژيړ بالا پۆشهكهيهوه، له پاشا عهليش هات، ئهويشى كرد به ژيړ بالا پۆشهكهيهوه و له گهڵ چهسنا و حوسهين و فاطيمه دا له ژيړ عاباكهيدا داينان و ئهوجا فهرمووى: {إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا - الْأَحْزَاب - ۳۳/۳۳} :

واته: خودای گهروهو سهروهو كه ئهوهنده ئامۆژگارىتان دهكاو ئهوهنده دهربايستو بهتهنگى ئيڤوهديه، مه بهستو خواستى تهنيا ئهوهيه كه پاكتان بكاتوه له نهنگى ئاشكراو نهينى و له گهردى دنياو دينى، چونكه ئيڤوه ئهى كه سوكارى موحه ممه! ئهى خانه نشينانى خانهى پيڤه مبهرايهتى! چونكه ئيڤوه وهكوو بلوورى بيگهر د وان، به فووويى، به قسهيهكى سهرد، گهر د دهگرن!.

روونكر د نهوه:

ئهمه به شيكه له نايهتى ژماره سى و سى له سووردهتى ئه حزب، كه تهواوى ئهم نايهتى سى و سى يه مه دهكه ويته نيوانى تهواوى نايهتى سى و دوو، وه تهواوى نايهتى سى و جوار له سووردهتى ئه حزب، كه تيكراى نايهتهكان، سه رجه ميان قسه له وه دهكه ن كه رهفتار و هه لسو كه وتى هاوسه رهكانى پيڤه مبه ر (دروودى خوداى له سه ر بن) ده بى چون بى، جا پيڤه مبه ر (دروودى خوداى له سه ر بن) به م كرداره ويستى كه بيسه ليئى ئهم نايه تانه مه ر ج نيه هه ر هاوسه رهكانى بگرنه وه، به لكوو شمولى مناله كانى و منالى مناله كانى و ميڤرده كانيشيان ده كا.

١٦٥٧- عَنْ يَزِيدَ بْنِ حَيَّانَ قَالَ: انْطَلَقْتُ أَنَا وَحُصَيْنُ بْنُ سَبْرَةَ وَعُمَرُ بْنُ مُسْلِمٍ إِلَى زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ، فَلَمَّا جَلَسْنَا إِلَيْهِ، قَالَ لَهُ حُصَيْنُ: لَقَدْ لَقِيتُ يَا زَيْدُ خَيْرًا كَثِيرًا، رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَسَمِعْتُ حَدِيثَهُ، وَغَزَوْتُ مَعَهُ، وَصَلَّيْتُ خَلْفَهُ، لَقَدْ لَقِيتُ يَا زَيْدُ خَيْرًا كَثِيرًا، حَدَّثَنَا يَا زَيْدُ مَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، قَالَ: يَا ابْنَ أَخِي وَاللَّهِ لَقَدْ كَبُرَتْ سَنَى وَقَدَّمَ عَهْدِي، وَنَسِيتُ بَعْضَ الَّذِي كُنْتُ أَعْيُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَمَا حَدَّثْتُكُمْ فَأَقْبَلُوا، وَمَا لَا فَلَا تُكَلِّفُونِيهِ، ثُمَّ قَالَ: قَامَ رَسُولُ

اللَّهُ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَوْمًا فِينَا خَطِيبًا بِمَاءٍ يُدْعَى (خُمًّا) بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ، فَحَمِدَ اللَّهُ وَأَثْنَى عَلَيْهِ وَوَعَّظَ وَذَكَرَ، ثُمَّ قَالَ: «أَمَّا بَعْدُ، أَلَا أَيُّهَا النَّاسُ! فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ يُوشِكُ أَنْ يَأْتِيَ رَسُولُ رَبِّي فَأُجِيبُ، وَأَنَا تَارِكٌ فِيكُمْ ثَقَلَيْنِ أَوَّلُهُمَا كِتَابُ اللَّهِ، فِيهِ الْهُدَى وَالنُّورُ، فَخُذُوا بِكِتَابِ اللَّهِ وَاسْتَمْسِكُوا بِهِ»، فَحَثَّ عَلَى كِتَابِ اللَّهِ وَرَغَّبَ فِيهِ، ثُمَّ قَالَ: «وَأَهْلُ بَيْتِي، أَذْكُرْكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي، أَذْكُرْكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي، أَذْكُرْكُمْ اللَّهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي ثَلَاثًا». فَقَالَ لَهُ حَصِينٌ: وَمَنْ أَهْلُ بَيْتِهِ يَا زَيْدُ أَلَيْسَ نِسَاؤُهُ؟ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ؟ قَالَ: نِسَاؤُهُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ، وَلَكِنْ أَهْلُ بَيْتِهِ مَنْ حُرِمَ الصَّدَقَةُ بَعْدَهُ، قَالَ: وَمَنْ هُمْ؟ قَالَ: هُمْ آلُ عَلِيٍّ، وَآلُ عَقِيلٍ، وَآلُ جَعْفَرٍ، وَآلُ عَبَّاسٍ، قَالَ: كُلُّ هَؤُلَاءِ حُرِمَ الصَّدَقَةُ؟ قَالَ: نَعَمْ. {الحديث: ٦١٧٥ = ٦٢٨٢ فم:}

یہ زیدی کوری حەییان (رحمەتی خودای ئی بێ) فەرمووی: من و حوصەینی کوری سەبرەو عومەری کوری موسلیم پیکەوہ رویشتین چووین بۆلای زەیدی کوری ئەرقەم (زەزای خودای ئی بێ) کەدانیشتین لەخزمەتیدا، حوصەین عەرزیکرد: ئەی زەید! بەپراستی خیری زۆرت دەست کەوتووہ، بەچاوی خۆت پیغەمبەرت دیوہو بەگوئی خۆت گویت لە فەرموودەیی بووہو خۆت لەخزمەتی خۆیدا چوویت بۆ غەزاو لەگەڵیا غەزات کردووہو نوێژت لەپشتیەوہ کردووہ، ئەی زەید! بەپراستی خیری زۆر زۆرت بەدەست هیناوہ، ئەی زەید! فەرموودەیکەمان بۆ بگێرەوہ کەخۆت بەگوئی خۆت لەدەمی پیغەمبەر خۆیت بیستبیت.

زەید فەرمووی: ئەی کوری برا! ئەی برازای خۆم! بەخودا پیرو ئیختیار بووم، هەندێ شتم لەیاد نەماوہ، لەوشتانەیی کەلە پیغەمبەرم وەرگرتوون، جا هەرچی فەرموودەیکەم بۆتان گێراییەوہ وەری بگرن، ئەگینا رووی زیاترم ئی مەنین!

زەید فەرمووی: روژی، پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) لەسەر ئاوێ بوو، ناوی غەدیر خومم بوو، کەوا لەنیوانی مەککەو مەدینەدا، لەو کاتەدا لەحەجی مال ئاواویی دەگەرایەوہ، لەمەککەوہ بۆ مەدینە، لەوێ لەسەر ئەو کانیاوہ پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) هەلسایەوہ وتاریکی دلگیری بۆمان دا، سوپاس و ستایشی جوانی

خودای کردو په ندو ناموژگاری کردین و، له پاشدا فهرمووی: (له پاش سوپاس و ستایشی خودای گه ورده و سهرودر، نهی خه لکینه! ئاگادارین، بزائن که منیش ئاده میزادیکم وه کوو ئیوه، به سهرهاتی ژیان و مردن، وهک له ئیوه روو ددها له منیش روو ددها، جا هاکا رابه ری په روهر دگارم، سهری لی دامو خوی زوو، خوی درهنگ، مردن به فهرمانی خودا یه خه م دهگری و منیش دهچم به پیریوه و ملی بوکه چ دهکم، جا له م حالدها دوو شتی سهنگین و گرانبه هاتان له ناودا به جی دهه بللم، جا ئیوهیش به باشی ئاگاداری هم دوو شته بکه و ههقیان به جی بهینن، یه که میان که نامه ی خودایه، به راستی بو ریگهی راست چرایه، جا نامه ی خودا بگرن و به ری مه دهن و بیکه ن به سهر مه شق و هه میسه په پیره وی بکه ن).

نیت پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بی) گه لی هانه هانه ی دان له سهر کارکردن و رهفت کردن به نامه ی خودای گه وره که قورنانی پیروژه، ئینجا فهرمووی: (وه ئه وی تریان که سوکاره که ی خوّمه، هه میسه ترسی خواتان له دلدا بی، له هو ی که سوکاره که ی منه وه، هه میسه ترسی خواتان له دلدا بی له هو ی که سوکاره که ی منه وه).

سی جار له سهر یهک، دوو پاتی کرده وه: هه میسه ترسی خوان له دلدا بی، له هو ی که سوکاره که ی منه وه).

حوصهین پی گوت: ئه دیی که سوکاری پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بی) کی و کین؟ ئه ی زهید! ئایا ژنهکانی بهر که سوکاری دهکه ون یانا؟ فهرمووی: ژنهکانی پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بی) داده نرین به که سوکاری به م مهعنا یه ی له خیزانی ئه ون و پاک و بیگهردن، به لام که سوکاری تایبه تی پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بی) ئه واننه که له پاش خوی، زهکاتیان پی ناشی. حوصهین عهرزی زهیدی کرد: ده ی ئه واننه کین، له که سوکاری پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بی) که زهکاتیان پی ناشی؟ ئه ی زهید! زهید فهرمووی: ئه واننه له عورفی موسولماندا بریتین له نه وه ی عه لی و له نه وه ی عه قیلی برای عه لی و له نه وه ی جه عفر، که هم سی که سه له کورانی ئه بو طالین، وه له نه وه ی عه بیاسی مامه ی پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بی).

حوصهین فهرمووی: جا ئه‌ی زه‌ید! ئه‌مانه هه‌موویان زه‌کاتیان پێ ناشی؟
 فهرمووی: به‌ئێ. {تاج/۳، زنجیره: ۱۶، ژماره: ۳۳۴۳ ج/۴ = تاحول ئوصول به‌کوردی،
 به‌رگی سییه‌م، زنجیره: شازده، فهرمووده‌ی ژماره: ۳۳۴۳ به‌پێی ژماره دانان بو
 فهرمووده‌کان له‌چاپی چواره‌مدا}.

۱۲۷۸) باسی به‌هره‌و گه‌وره‌یی عایشه دایکی بره‌واداران (ره‌زای خودای لی بی)،
 هاوسه‌ری پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی). (۶۲۳۳ - ۶۲۵۴)
 بَاب: فِي فَضَائِلِ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) زَوْجِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)
 ۱۶۵۸ - عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) أَنَّهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ): «أُرَيْتُكَ فِي الْمَنَامِ ثَلَاثَ لَيَالٍ، جَاءَنِي بِكَ الْمَلَكُ فِي سَرَقَةٍ مِنْ حَرِيرٍ، فَيَقُولُ هَذِهِ
 امْرَأَتُكَ، فَأَكْشِفُ عَنْ وَجْهِكَ، فَإِذَا أَنْتِ هِيَ، فَأَقُولُ: إِنَّ يَكُ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ يُمْضِيهِ».
 {الحديث: ۶۲۳۳ = ۶۲۴۱ فم. بخاری. نکاح: ۵۱۲۵. تحفة الأشراف: ۱۶۸۵۹}:

عایشه (ره‌زای خودای لی بی) فهرمووی: پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) پێی فهرمووم: (سی)
 شه‌و له‌خه‌وما تۆم پێ نیشاندر، جوهرائیل (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) وینه‌ی تۆی له‌ناو
 ده‌سمالێکی ئاوریشما بۆم ده‌هێناو ده‌یفه‌رموو: ئه‌مه ژنی تۆیه، منیش روویم هه‌ل
 ده‌دایه‌وه‌و ته‌ماشایم ده‌کرد، ئه‌وا ئیستا ده‌رکه‌وت که‌خاوه‌نی ئه‌م وینه‌یه تۆ بووی!
 ئه‌وکاته که وینه‌که‌ی تۆم پێ نیشان ده‌درا، ده‌مگوت: ئه‌م خه‌ونه ئه‌گه‌ر له‌سه‌ر
 باری خۆی بی و پێویستی به‌لیکدانه‌وه‌و ته‌فسیر نه‌بێ و هه‌ک رواله‌ته‌که‌ی ده‌خوازی،
 خه‌ونێ بی له‌خوداوه، ئه‌وا خودا ده‌یه‌ینیتته دی و تۆ ده‌بی به‌هاوسه‌رم، وه
 له‌راستیشدا وابوو ئه‌وه‌تا تۆ بووی به‌هاوسه‌ری من). {تاج/۳، زنجیره: ۳۷، ژماره:
 ۳۴۳۰}.

۱۶۵۹ - عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ): «إِنِّي لَأَعْلَمُ إِذَا كُنْتُ عَنِّي رَاضِيَةً، وَإِذَا كُنْتُ عَلَى غَضَبِي»، قَالَتْ: فَقُلْتُ: وَمِنْ
 أَيْنَ تَعْرِفُ ذَلِكَ؟ قَالَ: «أَمَّا إِذَا كُنْتُ عَنِّي رَاضِيَةً، فَإِنَّكَ تَقُولِينَ: لَا وَرَبَّ مُحَمَّدٍ (صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَإِذَا كُنْتُ غَضَبِي، قُلْتُ: لَا وَرَبَّ إِبْرَاهِيمَ»، قَالَتْ: قُلْتُ: أَجَلُ وَاللَّهِ يَا

رَسُولُ اللَّهِ مَا أَهْجُرُ إِلَّا اسْمَكَ. {الحديث: ۶۲۳۵ = ۶۲۴۳ فم. تجريد البخاری بالكوردی المجلد الخامس رقم: ۱۷۸۱ = ۵۲۲۸، ۶۰۷۸. تحفة الأشراف: ۱۶۸۰۳}:

عائیشه (رمزای خودای لی بن) فہرمووی: پیغہمبہر (دروودی خودای لہسمر بن) پیی فہرمووم:
(عائیشہ من دہزانم کہتو لیم رازیت یالیم دلگیریت). گوتم: ئەوہ بہچیا دہزانی؟
ئەہی پیغہمبہری خودا! فہرمووی: (ئەگەر لیم رازی بیت، دەلئی: نا، یە خودای
موحہممەد، بەلام ئەگەر لیم زیز بیت، دەلئی: نا، بەخودای ئیبراہیم!).

گوتم: ئەری بەخودا ئەہی پیغہمبہری خودا! چۆن دەفہرمووی وایە،
زویریہکەم لەتو بەس بەروالہتہ، بەدل نییە، بەس ناوہکەت لەکاتی توورہبیدا
نایەت بەسەر زمان و زارما، ئەگینا خوشەویستی تو ھەمیشە وا لەناو ناخی دلما).
{تاج/۳، زنجیرہ: ۳۷، ژمارہ: ۳۴۳۸ ج/۴ = چاپی چوارہم}.

ئەم فہرموودہیە لەتەجریدی بوخاریدا ئاوا کراوہ بەکوردی:

عائیشہ (رمزای خودای لی بن) فہرمووی: پیغہمبہر (دروودی خودای لہسمر بن) فہرمووی پییم: (من
دہزانم کہتو، ئەہی عائیشہ! لەمن رازیت یانا).

گوتم: چۆن چۆنی و بہچیا دہزانی؟ فہرمووی: (بەوہدا دہزانم، کاتی تو لەمن
رازیت، لەکاتی گوفتوگوذا، بەوینہ، ئاوا سویند دەخویت: نا، بەخودای موحہممەد،
بەلام کاتی لەمن نیگہران بیت، لەکاتی گوفتوگوذا، ئاوا سویند دەخویت: نا، بە
پەرورەدگاری ئیبراہیم).

عائیشہ فہرمووی: منیش عەرزیم کرد: بەلئ چۆن دەفہرمووی وایە، ئەہی
پیغہمبہری خودا! بەس ناوہکەت تەرک ئەکەم، ئەویش بەدەم و بەس، بەلام
لەدلہوہ ھەردلەم لای تۆیە، لەکاتی ناشتی و لەکاتی زویریدا، قەت بەدل لیت زویر
ناہم). {تەجریدی بوخاری = مختصر صحیح البخاری/۵، ژمارہ: ۱۷۸۱ = ۵۲۲۸،
۶۰۷۸}.

۱۶۶۰ - عَنْ عَائِشَةَ أَنَّهَا كَانَتْ تَلْعَبُ بِالْبَنَاتِ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَتْ وَكَانَتْ تَأْتِينِي صَوَاحِبِي فَكُنَّ يَنْقِمْنَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

قَالَتْ فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يُسْرِبُهُنَّ إِلَيَّ. {الحديث: ۶۲۳۷ = ۶۲۴۵
فم. بخاری. أدب: ۶۱۳۰. أبو داود. أدب: ۴۹۳۱} :

عائیشه (رمزای خودای لی بن) فهرمووی: کاتئ هاوسهری چه زمرت بووم به بوکله یاریم
دهکرد، گهلئ جار ریده کهوت دهسته خوشکه کانم دههاتن بؤلام، بووک بووکینه مان
دهکرد، که چاویان به پیغه مبهه (دروودی خودای لهسمر بن) دهکهوت شهرمیان لی دهکردو
لهناستی نهو خوئیان دهشاردهوه، نهویش ریئ بو چؤل دهکردن و رمتی دهکردن
بؤلای من). {تاج/۳، زنجیره: ۳۷، ژماره: ۳۴۳۷} .

روونکردنهوه:

۱- به پیئ نهم فهرموودهیه: وینهی یاروچکهی منالان، با قه باره دارو بارسته
داریش بی و لهسهر شیوهی پهیکه ربی، وهک لهسهر شیوهی بووک بی، دروسته و
قهیدی نییه.

۲- بؤ زانیاری زیاتر برپوانه: (تاجول ئوصول/۳، لاپهړه: ۳۱۲، زنجیره: ۵۰، ژماره:
۲۹۲۲، لهسهرهتای زنجیره کهوه ههتا کوټایی + نهم ژمارانهیش که له پیشهوه
رابوووردن: ۱۳۶۳ ههتا ژماره: ۱۳۷۰، له زنجیره: ۱۰۵۲ وهوه ههتا زنجیره: ۱۰۵۷.
به تاییبهتی برپوانه ژماره: ۱۶۵۸ که له زنجیره: ۱۲۷۸ ده پیشهوه رابورد، لهم کتیبه
پیرۆزه دا لهو فهرموودهیشدا ریگه به سوودو بههره وهرگرتنی رهوا، له وینه، دراوه).
۱۶۶۱- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا): أَنَّ النَّاسَ كَانُوا يَتَحَرَّوْنَ بِهَذَا يَأْهُمُ يَوْمَ عَائِشَةَ
يَبْتَغُونَ بِذَلِكَ مَرْضَاةَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ). {الحديث: ۶۲۳۹ = ۶۲۴۷ فم.
تجريد/۳، رقم: ۱۱۰۲ = ۲۵۸۱ فتح الباری} :

نهم فهرموودهیه له تاجول ئوصولدا ئاوايه، دهیکهین به پراقه و روونکردنهوه بؤ
نهم گیرانهوه کورتهی ئیره:

لهسهر گیرانهوهی بوخاری و تهرمهزی:

عائیشه (رمزای خودای لی بن) دهفهرموی: موسولمانان که دیارییه کیان دهبرد بؤ
پیغه مبهه (دروودی خودای لهسمر بن) چاوهروانی نهو رۆژهیان دهکرد، که رۆزی سههری

عائیشہ بی، ھەتا لەوئ دیارییەکی بۆبەرن، چونکە دەیانزانی کە پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بی) عائیشە خۆش دەوئ، عائیشە فەرمووئ: جا ھەوێکانم لەلای ئوم سەلەمە کۆدەبنەووە دەلێن: ئەئ ئوم سەلەمە! تۆیش وەك ئیمە ھاوسەری پیغەمبەری، بەخودا خەلگەکە کە دیاری دەبەن بۆ پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بی) ھەلئ دەگرن ھەتا رۆژئ سەرەئ عائیشە دئ، ئەوسا لەوئ دیارییەکی بۆ دەبەن، دەئ ئیمەیش وەك عائیشە دەمانەوئ لەو خێرو خوشییەمان بەربکەوئ، کەوابوو تۆ عەرزی پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بی) بکە، کە بەخەلگەکە بفەرموئ کە خۆئ تەشریفی لەمالئ ھەرکامئ لە ژنەکانی بی، با لەوئ دیاری بۆ ببەن و جیاوازی لەنیوانئ مالئ ھاوسەرەکانیا لەم لایەنەووە نەکەن.

ئومو سەلەمە فەرمووئ: کە ئەمەم عەرزی حەزرت کرد وەرانی نەدامەووە، بۆ جاری دووہم کە سەرەم ھاتەووە حەزرت ھاتو لەلای من شەوئ کردووە، دووبارە پیشنیارەکەم عەرزیکردووە، دیسانەووە وەلامئ نەدامەووە، بەلام لەجاری سییەمدا کە ئەمەم عەرزیکرد، فەرمووئ (دروودی خودای لەسەر بی): (ئەئ ئوم سەلەمە! لەسەر عائیشە ئازارم مەدە، چونکە بەخودا نەبووە کە لەناو نوێنی ژنئ لەئێوەدا بم و سرووشم بۆبئ جگە لەنوێنی عائیشە!). {تاج/۳، زنجیرە: ۳۷، ژمارە: ۳۴۳۵ ج/۴}.

{بەتایبەتی بروانە: تەجریدی بوخاری، بەرگی سییەم، ژمارە: ۱۱۰۲ = ۲۵۸۱ ھەتا کۆتایی ھەتا لە حالەکە تیبگەین! ھەرۆا ژمارەئ دوا ئەم ژمارەیش رەچاو بکە کە ژمارە: ۱۶۶۲ وە}.

۱۶۶۲ - عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَتْ: أُرْسِلَ أَزْوَاجُ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَاطِمَةُ بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَاسْتَأْذَنْتُ عَلَيْهِ وَهُوَ مُضْطَجِعٌ مَعِيَ فِي مِرْطِي، فَأَذِنَ لَهَا، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَزْوَاجَكَ أُرْسِلْنِي إِلَيْكَ يَسْأَلَنَّكَ الْعَدْلُ فِي ابْنَةِ أَبِي قُحَافَةَ وَأَنَا سَاكِتَةٌ، قَالَتْ: فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أَيُّ بَنِيَّةٍ أَلَسْتَ تُحِبِّينَ مَا

أَحِبُّ؟ فَقَالَتْ: بَلَى، قَالَ: «فَأَجِبِي هَذِهِ»، قَالَتْ: فَقَامَتْ فَاطِمَةُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) حِينَ سَمِعَتْ ذَلِكَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَرَجَعَتْ إِلَى أَزْوَاجِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَأَخْبَرْتَهُنَّ بِالَّذِي قَالَتْ، وَبِالَّذِي قَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقُلْنَ لَهَا: مَا نُرَاكَ أَغْنَيْتِ عَنَّا مِنْ شَيْءٍ، فَارْجِعِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقُولِي لَهُ: إِنَّ أَزْوَاجَكَ يَنْشُدُنَكَ الْعَدْلَ فِي ابْنَةِ أَبِي قُحَافَةَ، فَقَالَتْ فَاطِمَةُ: وَاللَّهِ لَا أَكْلِمُهُ فِيهَا أَبَدًا، قَالَتْ عَائِشَةُ: فَأَرْسَلَتْ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) زَيْنَبَ بِنْتُ جَحْشٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) زَوْجَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَهِيَ الَّتِي كَانَتْ تُسَامِينِي مِنْهُنَّ فِي الْمَنْزِلَةِ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَلَمْ أَرِ امْرَأَةً قَطُّ خَيْرًا فِي الدِّينِ مِنْ زَيْنَبَ، وَاتَّقَى لِلَّهِ، وَأَصْدَقَ حَدِيثًا، وَأَوْصَلَ لِلرَّحِمِ، وَأَعْظَمَ صَدَقَةً، وَأَشَدَّ ابْتِدَالًا لِنَفْسِهَا فِي الْعَمَلِ الَّذِي تَصَدَّقُ بِهِ وَتَقَرَّبُ بِهِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مَا عَدَا سُورَةَ مِنْ حَدِّ كَانَتْ فِيهَا، تُسْرِعُ مِنْهَا الْفَيْئَةُ، قَالَتْ: فَاسْتَأْذَنْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مَعَ عَائِشَةَ فِي مِرْطِهَا عَلَى الْحَالَةِ الَّتِي دَخَلَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا وَهُوَ بِهَا، فَأَذِنَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَزْوَاجَكَ أَرْسَلَنِي إِلَيْكَ يَسْأَلُنكَ الْعَدْلَ فِي ابْنَةِ أَبِي قُحَافَةَ، قَالَتْ: ثُمَّ وَقَعْتُ بِي، فَاسْتَطَالَتْ عَلَيَّ، وَأَنَا أَرْقُبُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَأَرْقُبُ طَرْفَهُ هَلْ يَأْذُنُ لِي فِيهَا، قَالَتْ: فَلَمْ تَبْرَحْ زَيْنَبُ حَتَّى عَرَفْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لَا يَكْرَهُ أَنْ أَنْتَصِرَ، قَالَتْ: فَلَمَّا وَقَعْتُ بِهَا لَمْ أَنْشَبْهَا حِينَ أَنْحَيْتُ عَلَيْهَا، قَالَتْ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَتَبَسَّمَ: «إِنَّهَا ابْنَةُ أَبِي بَكْرٍ». {الحديث: ٦٢٤٠ = ٦٢٤٨ فم = ف.م = فتح الملهم بشرح صحيح الامام مسلم. تجريد/ ٣، رقم: ١١٠٢ = ٢٥٨١ فتح الباري بشرح صحيح البخاري. نسائي. عشرة النساء: ٣٩٥٤. تحفة الأشراف: ١٧٥٩٠}.

عائشہی ہاوسہری پیغہمبہر (دروودی خودا لہ سہر پیغہمبہرو رہزای خودا

لہہموو ہاوسہرو ہاودل و یارو یاودرو پہرہوانی بی) فہرمووی:

هاوسەرەكانى پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) فاطىمەى كچى پېغەمبەر (دروودى خودای

لەسەر بى) بانگ دەكەن و دەنيىرن بۆلای پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) كە عەرزى بكە:
ژنەكانت گلهييهكيان ههيه و منيان ناردووە بۆلای تۆ.

جا فاطىمە كاتى هات، پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) لەگەڵ مندا، لەژيىر
شائىنەكەى مندا، راکشابووين، كە فاطىمە داواى مۆلەتى هاتنە ژوورەوى كرد،
پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) مۆلەتى پيیدا، جا فاطىمە گوتى: ئەى پېغەمبەرى
خودا! ژنەكانت منيان ناردووە بۆلای تۆ، داوات ئى دەكەن، كە لەبەر خاترى خودا،
يەكسان رەفتاريان لەگەڵدا بكەيت و هەموويان بەيەك چاو تەماشە بكەيت و
جياوازی لەنيوانى ئەوان و عائيشەدا نەكەى.

عائيشە فەرمووی: من لەم كاتەدا نەكرد و خامۆش و بى دەنگ بووم.
فەرمووی: جاكاتى فاطىمە ئەم پەيامەى هاوسەرەكانى پېغەمبەرى پيى راگەياندا،
پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) پيى فەرموو: (ئەى كچى شيرينم! ئايا تۆيش ئەوەت پى
خۆش نيه كە من پيىم خۆشە؟!).

فاطىمە فەرمووی: (با، ئەوەى تۆ پيىت خۆش بى، منيش پيىم خۆشە).
فەرمووی (دروودى خودای لەسەر بى): (دەى ئەمەت وەك من پيى خۆش بى!).

فەرمووی: جا فاطىمە كە ئەمەى لە پېغەمبەر بيست، لەلای پېغەمبەر (دروودى
خودای لەسەر بى) هەلساو زوو روشتەووە بۆلای هاوسەرەكانى پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) و
چى گوتبوو بە پېغەمبەر و وەلامى پېغەمبەر چى بوو، هەمووی باسكرد بۆيان.
ئەوانيش گوتيان: واديارە هيچ سوودىكت نەبوووە بۆ ئيمە، تەكايە ديسان بچۆردووە
بۆلای پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) و پيى بلن: هاوسەرەكانت منيان ناردووە بۆلای تۆ،
بەجەخت تەكات ئى دەكەن كە دادپەرورەرانە رەفتار لەنيوانى ئەوان و لەنيوانى
عائيشەدا بكەيت و هەموويان بەيەك چاو تەماشە بكەيت و باوى عائيشە نەدەيت
بەسەر ئەواندا.

فاطمه فهرمووی: به خودا شتی وانا کهم، قهت لهه بارهیه وه قسه ی له گه لدا ناکه م.

عائشه فهرمووی: جا هاوسه ره گانی پیغه مبهه، له پاش ئه مه برپاریاندا: که زهینه بی کچی جه حش (رمزای خودای ئی بی) بنیرن بۆلای پیغه مبهه (دروودی خودای له سهه بی) که ئه وه بهم ئه رکه هه ل بستی، زهینه ب خۆشی هاوسه ری پیغه مبهه بوو، له ناو هاوسه ره گانی پیغه مبهه ردا، ته نیا زهینه بیان تیا هه بوو، که هاوتای من بکاو، وهك من له لای خاتری هه بیو، به جوانی خۆی له لای هه زره ت نازبكاو شان له شانی من بداو، له پله و پایه ی منابی له لای، له راستیدا هه رگیز ژنی وا دین قایم و پابه ندی ئاینم وهك زهینه ب نه دیوه، تا بلای له خودا ترس، زمان پاك، قسه راست، خزم دۆست، خیرکهر، تا ئه وپه ری توانای خۆی ده ره نجان و کاری قورسی ئه نجام دهدا، هه تا شتی پهیدا بكاو بیكا به خیر و به خشش و خۆی له خودا وه پی نزیك بکاته وه، به لام له گه ل ئه مه یشدا، زوو تووره ده بوو، جوړه هه لچوونیکی تیا بوو، به لام گورج ناشت ده بووه و رقه که ی خۆی زوو قووت ده دایه وه!

عائشه فهرمووی: جا کاتی زهینه ب بۆ ئه م کاره داوای مۆله تی کرد، که پیغه مبهه (دروودی خودای له سهه بی) ریگه ی پییدا که بجی بۆلای، پیغه مبهه (دروودی خودای له سهه بی) له وکاته دا له ژیر بالا پۆشه که ی مندا، له گه ل مندا راکشابوو، وهك ئه وکاته ی که فاطمه ی کچی هات بۆ هه مان مه به ست، پیغه مبهه (دروودی خودای له سهه بی) مۆله تی دا، زهینه ب هاته ژووره وه. گوته ی: زهینه ب که هات قسه ی ره ق بوو، گوته ی: ئه ی پیغه مبهه ری خودا! هاوسه ره گانت منیان ناردوو بۆلای تو، داوات ئی ده که ن، که له بهر خاتری خودا، به یه کسان ره فتار و مامه لیه ان له گه لدا بکه یت و جیاوازی له نیوانی ئه وان و له نیوانی عائشه دا نه که یت، تا به ره به ره زهینه ب پیی ئی هه ولبری و دهنگی به رزه وه کرد، تا که یان دیه ئه وه قسه ی به من وت، وه له باره ی منه وه دهستی کرد به دهم دریزی.

عائیشه فهرمووی: منیش لهه کاته‌دا، سه‌ره‌نجی پیغه‌مبه‌رم دده‌دا، به‌تایبه‌تی سه‌ره‌نجی تیلای چاویم دده‌دا، هه‌تا بزانه‌م ئایا پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ) ریگهی ئه‌وهم دده‌دا، که‌منیش وه‌لامی جنیوو ده‌ست درژی‌یه‌که‌ی بده‌مه‌وه یانا؟

عائیشه فهرمووی: به‌ره به‌ره ئه‌وه‌نده‌ی نه‌خایاند که‌ زه‌ینه‌ب هه‌ستی کرد: که‌ پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ) پیی ناخوش نییه، که‌من له‌سه‌ر خۆم بکه‌مه‌وه وه‌لامی شیایو ئه‌و بده‌مه‌وه، عائیشه فهرمووی: جا کاتی شالۆم بۆی‌بردو دامه‌ به‌رحمیی‌ن قسه‌ی ناشیرین، بو‌اره‌م نه‌دا که‌ده‌م بکاته‌وه‌و ده‌مکوتیم کرد!!

فهرمووی: پیغه‌مبه‌ریش سه‌ره‌نجیکی منی داو، وه‌ک بلیی قسه‌کانی منی به‌دل بئو بۆ پشتگیری شالۆه‌که‌ی من زه‌رده‌ خه‌نه‌یه‌کی کردو فهرمووی:

عائیشه کچی باوکی خۆیه‌تی، ئه‌میش وه‌ک ئه‌بویه‌گری باوکی ده‌زانئ چۆن قسه‌ بکاو چۆن به‌رامبه‌ر ده‌مکوت بکات!!). {تاج/۳، زنجیره: ۳۷، ژماره: ۲۴۳۵ ج/۴}.
 ۱۶۶۳- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: إِنْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لَيَتَفَقَّدُ، يَقُولُ: «أَيْنَ أَنَا الْيَوْمَ أَيْنَ أَنَا غَدًا». اسْتَبْطَأَ لِيَوْمَ عَائِشَةَ، قَالَتْ: فَلَمَّا كَانَ يَوْمِي، قَبَضَهُ اللَّهُ بَيْنَ سَحْرِي وَنَحْرِي. {الحديث: ۶۲۴۲ = ۶۲۵۰ فم. تجريد/۲، رقم: ۶۶۳ = ۱۳۸۹، ۱۹۸، ۶۶۴، ۶۶۵، ۲۵۸۸، ۳۰۹۹، ۴۴۳۸، ۴۴۴۶ فتح الباری}:

عائیشه (زه‌ی خودای ئ بئ) فهرمووی: پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویستو نازدار (دروودی خودای له‌سه‌ر بئو سه‌رو مالو منالو دایکو باوکو هه‌ستو نه‌ست، گشتی به‌قوربانی گه‌ردی به‌رپیی دینی‌که‌رانی گوژی پیروزی بئ) له‌نه‌خۆشی سه‌ره‌ مه‌رگیدا، به‌سه‌ره‌و نۆره‌ هه‌ر روژه‌ی له‌مالی یه‌کی له‌ژنه‌کانی ده‌بوو، ئه‌لهای نۆره‌ روژی منی بوو، ده‌یفه‌رموو: (ئه‌مرو له‌کویم، سه‌هینی له‌لای کیم له‌ هاوسه‌ره‌کانم، دوو سه‌به‌ی له‌لای کامیانه‌؟).

بۆیه‌ وای ده‌فه‌رموو چونکه‌ هه‌زی له‌مالی من بوو، جاکه‌ سه‌ره‌ی روژی من هات، ئیتر له‌لای من گلی خواره‌وه‌و له‌نیوانی مالی هاوسه‌ره‌کانیدا، ماله‌و مالی نه‌کرد، به‌پیی نۆره‌ روژی ژنه‌کانی، که‌ له‌شه‌ری پیروژدا پیی ده‌گوتری (قه‌سم)

ئیتەر لهو ماوهیهدا، خۆم خزمهتیم دهکرد، ههتا گیانی پاکی سپاردو شادبوو به دیداری پهروهردگاری، جا وارپکهوت لهروژی نۆره سهری خۆمدا، له روژانی دهورو قهسمه ئهصلیهکه، پیغمبههر (دروودی خودای لهسهر بئ) لهباوشمدا بوو، پشتی پیروزی دابوو بهسینگو بهروکمهوه، که خودای مهزن گیانی کیشاو روچی موبارهکی وهگرتهوه. {تاج/۳، زنجیره: ۳۷، ژماره: ۳۴۳۶}.

روونکردنهوه:

۱- پیغمبههری خودا (دروودی خودای لهسهر بئ) زۆر ریزو نازی چه زهرتی عائیشهی دهگرت، لهبهر چه ند هویهک که گرنگترینان ئهم دوو هویهن:

یهکه م: عائیشه ژنیکی ژيرو زرنگو هوشیارو هوشمه ند بوو، ههروا زاناو داناو خانهدان و خان و مان بوو، یهکێ بوو له بلیمه تهکانی میژوو، لههه مان کاتدا لهبهرئهوهی که لههه موو روویه که وه هاوسهنگیهکی تهواو لهنیوانی ئهوه لهنیوانی پیغمبههردا ههبوو، بهتایبهتی له کهمال و جهمالا، عائیشه پیغمبههری زۆر خوش دهویست و پیغمبههریش لهبهر هه مان هۆ ئهوی زۆر خوش دهویست. {بروانه: تاج/۳، زنجیره: ۳۷، ژماره: ۳۴۳۰، ۳۴۳۳ ههتا: ۳۴۴۰}.

دووهم: وهک لهچه ند فهرموودهیهکی ساغو دروسته وه دهردهکهوئ، عائیشه ریزو قههرو فهزلی لهلای خودای گهوره ههبووه، وه بهسرووش (بهوهچی) پیغمبههر (دروودی خودای لهسهر بئ) لهوه ئاگادار کراوه: که عائیشه لهههر دوو جیهاندا ژنی دهبن و له دنیاو دوا روژدا سهروهیری دایکی ئیمانارانی پی دهپری، جا بهتایبهتی لهبهر ئهم دوو هویه، عائیشه لهلای پیغمبههر نازدار بوو، بهلام لهکاتی داستانی بوختیانه گهوره که دا، که کرا بو عائیشه {بروانه: ژماره: ۲۱۵۳ که له دواوه دی + تاج/۴، زنجیره: ۷، ژماره: ۴۰۰۸ ج/۴ + تهجرید/۳، ژماره: ۱۱۲۱ = ۲۶۶۱ = داستانی ههلاتو بوختیانه گهوره که = حدیث الإفک} بهلام لهکاتی کردنی ئهم بوختیانه دا بو عائیشه، چه زهرتی عائیشه نه خوش کهوت، وه ئاگای لهم کهینوبهینه نه بوو، کهبۆی کرابوو، جا لهم رووه وه چه زهرت وهک لهوهو پێش نازی عائیشهی نه دهکیشا،

بەلكو ھەندى كېشەشى بۇ دروست بوو، لەم روو ھە پىرسو راي بەم و بەو كىرد، تا خوداي گەورە پاكانەى بۇ عائىشە كىرد، بەناردنى كۆمەل ئايەتى قورئانى پىرۆز. ئىتر پىغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بى) ھىچى لەدلا نەماو گەراپە ھە سەرحالى ئاسايى لەو ھەبەرى.

تەننەت لەسەرە مەرگىشدا، پىغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بى) مەبەستى بوو، كە شۆينە ھارى ئەو روودا ھە ساردو سەر لەدلى عائىشەدا بىرپىتە ھە، بۆيە لەو ماو ھە ناسكەدا لەمالى عائىشە مایە ھە تا گىانى پاكى سپارد. ھە لەھەمان كاتدا تا موسولمانانىش تىبگەيەننى رىزو قەدرى ھاوسەرى خۇيان بزانن و رىزو فەزلى فەرامۆش نەكەن!

۲- بەندە بۇ روونكرنە ھە ئەم دوو ھەلۆستەى پىغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بى)

گوتو ھە:

بولبول نازدەك، لەگول دەتۆرى
بۆيە بەنەسەرى دەسنوئىز دەشۆرى!

واتە:

ھەزەرتى پىغەمبەرى خۇشەويست و نازدار (دروودى خوداي لەسەر بى) لەكاتى بوختانە گەورەكەدا، كەكرا بۇ عائىشە، كە عائىشە نەخۇشكەوت، لەو نەخۇشىنەدا، ھەزەرت ھەك جاران نازى نەدەگرت، بەلام لەكاتى سەرمەرگا بۇ سىرپىنە ھە ئەو يادگارە ناخۇشە، ھەزەرت (دروودى خوداي لەسەر بى) لەباو ھەشى عائىشەدا گىانى سپارد، ديارە لەو دەمەدا، عائىشە فرمىسكى زۆرى بۇ ھەزەرت رىزا ھە، مەبەست ئەو ھە: چۆن بولبول لەشەودا، كە تارىكە دادى، خۆى لەگول دەدزىتە ھە، بەلام بەيانى زوو دەچى خۆى ھەلدەسوى لەبۆن و بەرامەى گول و شەونمى سەر رووى گول، ھەك داواى چاوپۆشىلى بكا ئاوا، پىغەمبەرىش (دروودى خوداي لەسەر بى) لەبەرە بەيانى ژيانى ناو بەھەشتا، دەستنوئىزى بە فرمىسكى عائىشە گرتو ھە ئەو گەردە كۆنەى لەدلا سىرپو ھە ھە.

۳- به بؤنه‌ی نهم فه رمووده‌ی شه‌وه، که پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سمر بن) له‌کۆش و

باوه‌شی عائیشه‌دا، گیانی سپاردو خواحافیزی له‌جیهان و که‌سوکار کرد ده‌لیم:

رازیکی سـه‌یره، پرسـی نـه‌مـجاره:
داوای دۆست له‌دۆست رۆحی نازداره
ده‌رمانی ده‌ردی: نووشـتووی یـه‌زدان بوو
سه‌ر قه‌له‌مانه‌ی رۆحی ره‌وان بوو!!
سپاردی گیانی، له‌کۆشی یارا
له‌گه‌ه‌ن یاره‌که‌ی به‌خودای دارا!!

۱۶۶۴- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا): أَنَّهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ وَهُوَ مُسْنِدٌ إِلَى صَدْرِهَا وَأَصْغَتْ إِلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَأَلْحِقْنِي بِالرَّفِيقِ». {الحديث: ۶۲۴۳ = ۶۲۵۱ فم = ف.م = فتح الملهم بشرح صحيح الامام مسلم. تجريد/ ۴، رقم: ۱۶۲۴ = ۴۴۴۰، ۵۶۷۴ فتح الباری. ترمذی. دعوات: ۳۴۹۶. تحفة الأرف: ۱۶۱۷۷}:

عائیشه (همزای خودای ن بن) فه‌رمووی: پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست و نازدار، له‌سه‌ره مه‌رگا، سه‌ری نابوو به‌سینگه‌وه، له‌وکاته‌دا گویم هه‌لخست تا بزانه‌م چی ده‌فه‌رمو، گویم لێ بوو له‌وکاته‌دا ده‌یفه‌رموو: {اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَأَلْحِقْنِي بِالرَّفِيقِ الْأَعْلَى}: نه‌ی خودای خۆم! لیم خۆشه‌و به‌زه‌ییت بیته‌وه پیامو ره‌حمم پی بکه‌و بمگه‌یه‌نه به‌کاروانی یارانی نازیزو شادم که به‌دیداریان!}. {تاج/ ۳، زنجیره: ۱۱۴، ژماره: ۳۱۹۸ ج/ ۴}.

۱۶۶۵- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ وَهُوَ صَحِيحٌ: «إِنَّهُ لَمْ يُقْبَضْ نَبِيٌّ قَطُّ حَتَّى يَرَى مَقْعَدَهُ فِي الْجَنَّةِ، ثُمَّ يُخَيَّرُ». قَالَتْ عَائِشَةُ: فَلَمَّا نَزَلَ بِرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَرَأَسُهُ عَلَى فَخِذِي غَشِيَ عَلَيْهِ سَاعَةٌ، ثُمَّ أَفَاقَ فَأَشْخَصَ بَصَرَهُ إِلَى السَّقْفِ، ثُمَّ قَالَ: «اللَّهُمَّ الرَّفِيقُ الْأَعْلَى». قَالَتْ عَائِشَةُ: قُلْتُ: إِذَا لَا يَخْتَارُنَا، قَالَتْ عَائِشَةُ: وَعَرَفْتُ الْحَدِيثَ الَّذِي كَانَ يُحَدِّثُنَا بِهِ وَهُوَ صَحِيحٌ فِي قَوْلِهِ: «إِنَّهُ لَمْ يُقْبَضْ نَبِيٌّ قَطُّ حَتَّى يَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ، ثُمَّ يُخَيَّرُ». قَالَتْ

عَائِشَةُ: فَكَانَتْ تِلْكَ آخِرُ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَوْلُهُ: «اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الْأَعْلَى». {الحديث: ۶۲۴۷ = ۶۲۵۵ فم. تجرید/ ۴، رقم: ۱۶۲۲ = ۴۴۳۵، ۴۴۳۶، ۴۴۳۷، ۴۴۶۳، ۴۵۸۶، ۶۳۴۸، ۶۵۰۹ + ۱۶۲۲ م = ۴۴۳۷، ۴۴۳۵}:

عائِشَه (همزای خودای لی بن) فہرمووی: جاران پیغہمبہر (دروودی خودای لمسر بن) کاتیٰ لہژیاندا بوو، وہ لہشی ساخ بوو، دہیفہرموو: (ہہرگیز ہیچ پیغہمبہری، گیانی ناکیشری، ہہتا جیگہی خوی لہبہہشتا نہبینی، نہوجا خودا پیغہمبہرکہہ خوی دہکا بہسہرپشک لہنیوانی مان و نہمانا).

عائِشَه فہرمووی: لہسہرمہرگا، سہری پیغہمبہر (دروودی خودای لمسر بن) لہسہر رانم بوو، لہوکاتہدا تاوی بوورایہوہ، لہپاشا ہوشی ہاتہوہو چاوی برپیہہ بنمیچہکہو فہرمووی: {اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الْأَعْلَى: ئەى خودايە! بمبەرە ناو کاروانى ياران و شادمکە بەزەوارى ھاودەمانى خۆم! کەوان لہبہہشتی ہہرہ بالادا!}.

عائِشَه فہرمووی: کہ گویم لہم فہرمایشتہی بوو نیت زانیم کہنیت ہہزرت (دروودی خودای لمسر بن) لای نئمہ ہہل نابزیری و لای نئمہ نامینی و ہہزی لہژیانی جیہان نہماوہو وادیارہ کہ نہمجارہ ناردزووی لای پەروردگاری ہہیہ. ہہروا عائِشہ فہرمووی: وہزانیم کہ نئمہ نہو فہرمایشتہیہتی کہ کاتیٰ ساخ بوو، باسی دہکرد بۆمان، کہ دہیفہرموو: (ہہرگیز ہیچ پیغہمبہری، گیانی ناکیشری، ہہتا جیگہی خوی لہبہہشتا نہبینی، نہوسا خودای گہورہ پیغہمبہرکہہ خوی دہکا بہسہرپشک کہژیانی جیہان، یا جیہانی دواروژ ہہلبریری!).

خاتوو عائِشہ فہرمووی: دوا وشہی پیغہمبہر (دروودی خودای لمسر بن) کہ فہرمووی نئم گوتہیہی بوو: (اللَّهُمَّ الرَّفِيقَ الْأَعْلَى: خودايە! شادمکە بەھاوہلی ہہرہ بالا).

روونکردنہوہ:

رافہ نووسان دہفہرموون مہبہست لہ (الرفیق الأعلى = ھاوړپي ہہرہ بالا) یا خودای گہورہو ہہرہ بالایہ، یا فریشتہ نازدارہکانہ، یا نہو کہسانہن کہ لہم نایہتہدا ناو ہینراون، کہ دہفہرموی:

{وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصَّدِيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا - النساء - ۶۹/۴} :

واته: له گه‌ل ئەو بەختە وەراندەدا، کە خودا گەورەترین بەهرەو نازو نەعمەتی پێ بەخشیون و دەستی قەدر و ریزی لێ ناون، لە پیغەمبەرەکان و لە پیاوێ راست و دروستەکانی خودا و لە دوستانێ خودا و لە شەهیدان و لە پیاو چاکان و هەموو باشان و چاکان و خاسانی خودا، بەراستی ئەم چەشنە دوست و برادەر و هاوڕێ و هاوڵانە، برادەرییان زۆر خۆشە و دوستایەتی و ناسنایەتی لەگەڵیان زۆر جوان شیرین و پەسەند و خۆشە). خوا بە نسیبمانی بکا. ئامین.

۱۶۶۶- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِذَا خَرَجَ أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ، فَطَارَتِ الْقُرْعَةُ عَلَى عَائِشَةَ وَحَفْصَةَ، فَخَرَجَتَا مَعَهُ جَمِيعًا، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِذَا كَانَ بِاللَّيْلِ سَارَ مَعَ عَائِشَةَ يَتَحَدَّثُ مَعَهَا، فَقَالَتْ حَفْصَةُ لِعَائِشَةَ: أَلَا تَرَكِبِينَ اللَّيْلَةَ بَعِيرِي، وَأَرْكَبُ بَعِيرَكَ فَتَنْظُرِينَ وَأَنْظُرُ؟ قَالَتْ: بَلَى، فَرَكِبَتْ عَائِشَةُ عَلَى بَعِيرٍ حَفْصَةَ وَرَكِبَتْ حَفْصَةُ عَلَى بَعِيرٍ عَائِشَةَ، فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِلَى جَمَلٍ عَائِشَةَ وَعَلَيْهِ حَفْصَةُ فَسَلَّمَ ثُمَّ صَارَ مَعَهَا حَتَّى نَزَلُوا، فَافْتَقَدَتْهُ عَائِشَةُ، فَغَارَتْ، فَلَمَّا نَزَلُوا جَعَلَتْ تَجْعَلُ رَجُلَهَا بَيْنَ الْإِذْخِرِ وَتَقُولُ: يَا رَبِّ سَلِّطْ عَلَيَّ عَقْرَبًا أَوْ حَيَّةً تَلْدَغُنِي، رَسُولُكَ، وَلَا أَسْتَطِيعُ أَنْ أَقُولَ لَهُ شَيْئًا. {الحديث: ۶۲۴۸ = ۶۲۵۶ فم. تجريد البخارى المسمى مختصر صحيح البخارى، المجلد الخامس الترجمة الكردية الحديث الرقم: ۱۷۷۶ = ۵۲۱۱ من شرح فتح البارى على صحيح البخارى للإمام العسقلانى رحمه الله تعالى. تحفة الأراف: ۱۷۴۶۲} :

عائیشە (زەمەزەمەى خۆدای لێ بێ) فەرەمۆی: پێغەمبەر (دروودی خۆدای لەسەر بێ) کە دەبیویست بچیت بۆ سەفەرێ، لە نیوانی ژنەکانیدا تیرو پشکی دەکرد، پشکی هەراکامیان دەرچواوێ ئەوەیان لە گە‌ل‌ خۆی دەبرد بۆ ئەو سەفەرە. واریکەوت لە سەفەریکا پشکی عائیشە و حەفصە هەردووکیان دەرچوون، کە لە گە‌ل‌ پێغەمبەردا بچن بۆ ئەو سەفەرە، جا هەردووکیان لە گە‌ل‌یدا دەرچوون.

پَیغَمبەر (دروودی خودای لسهەر بِن) له شه ودا که ده که و تنه رێ، ده هاته وه بۆلای عایشه و پیکه وه دەرۆیشتن و دهمه ته قی و قسه و گوشتو گوڤیان ده کرد، هه فسه به عایشه ده لئ: با ئەم شه و وشتره کانمان ئالوگۆر بکهین، تۆ سواری وشتره که ی من به و منیش سواری وشتره که ی تۆ ده ب، دهر ده گۆرینه وه: ئەوه ی تۆ له شه وانی پێش ودا به سواری وشتره که ی خۆت دیوته و من نه مدیوه منیش ده بیینم، وه ئەوه ی منیش له شه وانی پێش ودا دیومه و تۆ نه تبینیوه تۆیش ده بیینی؟

عایشه هیش ده لئ: باشه واده کهین، له مه به ستی راستینه ی هه فسه تی ناگا. وه ودا ده کهن و وشتره کان ده گۆرینه وه و عایشه سواری وشتره که ی هه فسه ده بی و هه فسه هیش سواری وشتره که ی عایشه ده بی، جا له شه ودا پَیغَمبەر (دروودی خودای لسهەر بِن) وه ک شه وانی پێشو و ده چی بۆلای ئەو وشتره نی ره ی که عایشه له شه وانی پێشو ودا سواری ده بوو، دهر وانی هه فسه سواری بوو، سلاوی ئی ده کا و ده ست ده کهن به دهمه ته قی و دهرۆن هه تا کاتی لادان و دابه زین و وچان.

جا ههر ئەو شه وه عایشه هه ست ده کا به دووری له پَیغَمبەر و هه ستی هه و یباری زال ده بی به سه ریدا، له به ره ئەو که داده به زن، له داخانا هه ردو و قاچی خۆی ده خاته ناو بنچکی سوور ناتکه وه، که زۆرینه ی کات هه شارگه ی جرو جانه وهر و ده عبا و گه زنده یه و نزای خراپ له خۆی ده کا و ده لئ: ئەه ی خوایه! له تۆ له ی ئەم هه له دا که کردم، که ئەوه بوو ئەمشه و، به هه له ی خۆم، له ها وده می پَیغَمبەر دا برام و بی به شبووم، دوو پشکی، یا ماریکم بۆ بره خسینه که پیمه وه بدات!

سه باره ت به پَیغَمبەریش، که پَیغَمبهری تۆیه ئەه ی خوایه! له م باره یه وه ناتوانم هیچی دهر باره بلیم چونکه سووچ سووچی خۆمه، سووچی که سی تری تیادا نییه!

١٦٦٧- عَنْ أَبِي مُوسَى (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «كَمَلُ مِنَ الرِّجَالِ كَثِيرٌ، وَلَمْ يَكْمُلْ مِنَ النِّسَاءِ غَيْرُ مَرْيَمَ بِنْتِ عِمْرَانَ، وَآسِيَةَ

امْرَأَةً فَرَعَوْنَ، وَإِنَّ فَضْلَ عَائِشَةَ عَلَى النِّسَاءِ، كَفَضْلِ الثَّرِيدِ عَلَى سَائِرِ الطَّعَامِ». {الحديث: ۶۲۲۲ = ۶۲۳۰ فم. التجريد/ ۴، رقم: ۱۳۶۱ = ۳۴۳۳، ۳۷۶۹، ۵۴۱۸. ترمذی. مناقب: ۳۸۸۷. ابن ماجه. أطعمة: ۳۲۸۱}:

ئەبو مووسای ئەشعەری (رمزای خودای ئی بئ) فەرمووی: خوڤه‌و یست (دروودی خودای لەسەر بئ) فەرمووی: (زۆر کەس لە پیاوان، پیاوی تەواو تەواویان ئی دەرچوووە و بوون بە پیاوی یەکی یەکی کە ئە میرد، وە ک پیڤه‌مبەران و پیاو چاکان، بە لām لە ژنان بەس مەریه‌می کچی عیمران و ئاسیە ی ژنی فیرعه‌ون، ئافره‌تی تەواو تەواویان ئی دەرچوووە، وە باوو فەضل و گەورەیی عائیشە لە چاو ژنانی تردا، وە ک باوو باشیی تریت وایه‌ لە چاو خوار دەمه‌نییه‌کانی تردا). {تاج/ ۳، زنجیره‌: ۲۱، ژماره‌: ۲۷۸ ج/ ۴}. ۱۶۶۸ - عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «يَا عَائِشُ هَذَا جَبْرِيلُ يَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلَامَ». فَقَالَتْ: فَقُلْتُ وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ، قَالَتْ: وَهُوَ يَرَى مَا لَا أَرَى. {الحديث: ۶۲۵۴ = ۶۲۶۲ فم. تجريد البخاری/ ۳، رقم: ۱۲۹۹ = ۳۲۱۷، ۳۷۶۸، ۶۲۰۱، ۶۲۴۹، ۶۱۵۳. ترمذی. مناقب: ۳۸۸۱. نسائی. عشرة النساء: ۳۹۶۴. تحفة الأشراف: ۱۷۷۶۶}:

عائیشە (رمزای خودای ئی بئ) فەرمووی: پیڤه‌مبەر (دروودی خودای لەسەر بئ) فەرمووی پیم: (ئە ی عائیشە! ئەمە جوهرائیلە تەشریفی هاتوووە بۆ لای من سلاوت ئی دەکا). منیش گوتم: (وَعَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ: سلاوو رحمه‌ت و پیت و پیرۆزییه‌کانی خودای گەوره‌ لەسەر ئەویش بئ).

تۆ ئە ی پیڤه‌مبەری خودا! گە ئی شتی وا هەیه‌ بە تۆ دەبینری بە ئیمە نابینری!). {تاج/ ۳، زنجیره‌: ۳۷، ژماره‌: ۳۴۳۳ ج/ ۴}.

۱۶۶۹ - عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) أَنَّهَا قَالَتْ: جَلَسَ إِحْدَى عَشْرَةَ امْرَأَةً فَتَعَاهَدْنَ وَتَعَاقدنَ أَنْ لَا يَكْتُمْنَ مِنْ أَحْبَابِ أَزْوَاجِهِنَّ شَيْئًا، قَالَتِ الْأُولَى: زَوْجِي لَحْمٌ جَمَلٌ غَثٌّ عَلَى رَأْسِ جَبَلٍ وَعَرٍ، لَا سَهْلٌ فَيُرْتَقَى، وَلَا سَمِينٌ فَيُنْتَقَل. قَالَتِ الثَّانِيَّةُ: زَوْجِي لَا أَبْثُ خَبْرَهُ، إِنِّي أَخَافُ أَنْ لَا أَدْرَهُ، إِنْ أَذْكَرُهُ أَذْكَرُ عَجْرَهُ وَبُجْرَهُ. قَالَتِ الثَّالِثَةُ: زَوْجِي الْعُسْنُقُ إِنْ أَنْطَقَ

أُطْلِقَ، وَإِنْ أَسْكُتُ أَعْلَقُ، قَالَتِ الرَّابِعَةُ: زَوْجِي كَلِيلُ تِهَامَةَ، لَا حَرَّ وَلَا قُرَّ، وَلَا مَخَافَةَ وَلَا سَامَةَ. قَالَتِ الْخَامِسَةُ: زَوْجِي إِنْ دَخَلَ فَهَدَ وَإِنْ خَرَجَ أَسَدَ، وَلَا يَسْأَلُ عَمَّا عَهْدَ. قَالَتِ السَّادِسَةُ: زَوْجِي إِنْ أَكَلَ لَفَّ، وَإِنْ شَرِبَ اشْتَفَّ، وَإِنْ اضْطَجَعَ التَّفَّ، وَلَا يُوَلِّجُ الْكَفَّ لِيَعْلَمَ الْبَثَّ. قَالَتِ السَّابِعَةُ: زَوْجِي غَيَايَا أَوْ عَيَايَا، طَبَاقًا كُلُّ دَاءٍ لَهُ دَاءٌ، شَجَكٌ أَوْ فُلُكٌ أَوْ جَمْعٌ كُلًّا لَكَ. قَالَتِ الثَّامِنَةُ: زَوْجِي الرِّيحُ رِيحُ زَرْبٍ وَالْمَسُّ مَسُّ أَرْنَبٍ. قَالَتِ التَّاسِعَةُ: زَوْجِي رَفِيعُ الْعِمَادِ، طَوِيلُ النَّجَادِ، عَظِيمُ الرَّمَادِ، قَرِيبُ الْبَيْتِ مِنَ النَّادِي. قَالَتِ الْعَاشِرَةُ: زَوْجِي مَالِكٌ، وَمَا مَالِكٌ؟ مَالِكٌ خَيْرٌ مِنْ ذَلِكَ، لَهُ إِبِلٌ كَثِيرَاتُ الْمَبَارِكِ، قَلِيلَاتُ الْمَسَارِحِ، إِذَا سَمِعْنَ صَوْتَ الْمِزْهَرِ أَيْقَنَ أَنَّهُنَّ هَوَالِكُ. قَالَتِ الْحَادِيَةُ عَشْرَةَ: زَوْجِي أَبُو زَرْعٍ فَمَا أَبُو زَرْعٍ؟ أَنَاسٌ مِنْ حُلَى أُذُنَيَّ وَمَلَأٌ مِنْ شَحْمِ عَضُدَيَّ وَبَجَحَنِي فَبَجَحَتِ إِلَى نَفْسِي، وَجَدَنِي فِي أَهْلِ غُنَيْمَةٍ بِشَقٍّ فَجَعَلَنِي فِي أَهْلِ صَهِيلٍ وَأَطِيطٍ وَدَائِسٍ وَمُنَقٍّ، فَعِنْدَهُ أَقُولُ فَلَا أَقْبَحُ، وَأَرْقُدُ فَاتَّصَبَحُ وَأَشْرَبُ فَاتَّقَنَعُ. أُمُّ أَبِي زَرْعٍ، فَمَا أُمُّ أَبِي زَرْعٍ؟ عُكُومُهَا رَدَاحٌ، وَبَيْتُهَا فَسَاحٌ. ابْنُ أَبِي زَرْعٍ، فَمَا ابْنُ أَبِي زَرْعٍ؟ مَضْجَعُهُ كَمَسَلِ شَطْبَةٍ. وَيُشْبِعُهُ ذِرَاعُ الْجَفْرَةِ. بِنْتُ أَبِي زَرْعٍ، فَمَا بِنْتُ أَبِي زَرْعٍ؟ طَوْعُ أَبِيهَا وَطَوْعُ أُمِّهَا وَمَلَأُ كِسَائِهَا وَغَيْظُ جَارَتِهَا. جَارِيَةُ أَبِي زَرْعٍ، فَمَا جَارِيَةُ أَبِي زَرْعٍ؟ لَا تَبْتُ حَدِيثَنَا تَبْثِيثًا، وَلَا تَنْقُثُ مِيرَتَنَا تَنْقِثًا. وَلَا تَمْلَأُ بَيْتَنَا تَعْشِيشًا. قَالَتْ: خَرَجَ أَبُو زَرْعٍ وَالْأَوَطَابُ تُمَحْضُ، فَلَقِيَ امْرَأَةً مَعَهَا وَلَدَانِ لَهَا كَالْفَهْدَيْنِ، يَلْعَبَانِ مِنْ تَحْتِ حَصْرُهَا بِرُمَائَتَيْنِ، فَطَلَّقْنِي وَنَكَحَهَا. فَنَكَحْتُ بَعْدَهُ رَجُلًا سَرِيًّا، رَكِبَ شَرِيًّا، وَأَخَذَ خَطِيًّا، وَأَرَاخَ عَلَى نَعْمَا ثَرِيًّا، وَأَعْطَانِي مِنْ كُلِّ رَائِحَةٍ زَوْجًا، وَقَالَ: كُلِّي أُمُّ زَرْعٍ، وَمِيرَى أَهْلِكَ. فَلَوْ جَمَعْتُ كُلَّ شَيْءٍ أَعْطَانِي مَا بَلَغَ أَصْغَرُ آيَةِ أَبِي زَرْعٍ. قَالَتِ عَائِشَةُ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «كُنْتُ لَكَ كَأَبِي زَرْعٍ لَأُمِّ زَرْعٍ». {الحديث: ٦٢٥٥ = ٦٢٦٣ م. تجريد/٥، رقم: ١٧٧٣ = ٥١٨٩ فتح الباري. تحفة الأشراف: ١٦٣٥٤}:

عائشه‌ی هاوسه‌ری پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودا له پیغه‌مبه‌رو ره‌زای خودا له‌هه‌موو هاوسه‌رو هاوه‌لان و په‌یره‌وانی بڼ) فه‌رمووی: یازده ژن کوږی قسه‌ی لی

دەبەستەن، ۋە بەلگەن بەیەكتری دەدەن، پەیمان دەبەستەن كە هیچ شتێ لەدەنگوباسی
مێردەکانیان نەشارنەو، لەیەكتری، ژنی یەكەمیان دەلێ:

مێردەكەى من گۆشتە لەرپى وشترە لەرە، ۋا بەسەر لووتكەى شاخىكى زۆر
سەختەو، نە شاخەكە سەرکەوتنى ئاسانەو، نە گۆشتەكەش ئەوەندە باشو
قەلەو، هەتا كەسى خۆى ماندوو بكاتو بچێ بۆى و بیبات بۆ خۆى. واتە:
مێردەكەى هەم رۆژو چرووكەو هەم چەمووشو بەدخووە.

ژنی دووەمیان دەلێ:

هەوالی مێردەكەم بڵاو ناكەمەو، چونكە ناوێرم ناوی بەرم، ئەگینا شەن و
كەوى دەكەم ناوی بەدیى دەزێنم. واتە: نەنگى زۆرە، كەم نەنگ هەیه كەتیا
نەبێ.

ژنی سییەمیان دەلێ:

مێردەكەى من قووچىكى ناقۆلاى نەگرسە، ئەگەر نەبەكەم تەلاقم دەدا،
ئەگەر نەقەیش نەكەم ئەوا ۋەك بێوژن بەسراومەتەو، نەخۆى بەمێرد دەچىو،
نە بەرەلەشم دەكا، تا بۆخۆم شووبەكى تری تەپو تازە بكەم بۆ خۆم.

ژنی چوارەمیان دەلێ:

مێردەكەى من ۋەك شەوى تیهامە فینك و خوشە، نەساردەو نەگەرمە، بەبێ
ترسو بەبێ بێزارى، دوو بەدوو سەردەكەین بەیەكاو بۆخۆمان رادەبوێرین.

ژنی پینجەمیان دەلێ:

مێردەكەى من لەمالەو و یەزە هەردەكاو دەخەوێو، لەدەشتو دەر شێرەو
نازایەو چاو تێرەو لەشتى ناوماڵ ناپرسیتەو!

ژنی شەشەمیان دەلێ:

مێردەكەى من بۆ خواردن لرفەى لێ دێو لەكاتى خواردنەویدا چۆرەى لێ هەل
دەستینێو بەشى كەس ناداو، كە دەخەوێو خۆى گرمۆلە دەداو دەس ناگێرێو

بەسىنگو بەرۋكا، تا لەپەژارەى دل تى بگا! واتە: زۆر خۆرو بەد فەرۋ رژدو دژە كىردنە!

ژنى ھەوتەمىيان دەلى:

مىردەكەى من دژىكى ئىيسك قورسى دژ پەرىنە! لاژگو گەوجو گىلە، ھەموو دەردى بۆ ئەو دەردەو دەردەدارەو دەغەزارەو، دەرد نىيە كە تووشى نەبووبى!

لەگەل ئەو ھىشا ھەروا بەئاسانى لەدەستى رزگارت نابى، لەخوتو خۆراپى يا سەرت دەشكىنى، يا شۆينىكت دەقرنجىنى، يا تووشى چورتومىكى گەورەترت دەكا! ژنى ھەشتەمىيان دەلى:

مىردەكەى من نەرمو نۆلە، وەك كەرويشك، بۆنى خۆشە وەك زەغفەرانو وەنەوشە!.

ژنى نۆيەم دەلى:

مىردەكەى من خانەدانو نانبدەو خاوەن خاوانو دىوہخانو، جوانمەردو بالا بەرزو شوخو شەنگەو ئالای بەخسندەبى لى ھەلگردووەو خانەى نزىكى يانەيەو سەردارو نازدارو خاوەن دىوہخانو مىوان پەرودرو ژىرو ھۆشمەندە!! ژنى دەيەمىيان دەلى:

مالىكى مىردى من چۆن مالىكىكە! گەلى لەم پىاوانەى كە ئىوہ دەلىن باشترە، وشترە پەچە رانى وشترى زۆرە، بەلام پاوانو پاكرى كەمە، چونكە وشترە ئازلەكانى بۆ سەربىرپىن بۆ مىوان، راگرتووە نەوہك بۆ بەرھەمەينان و بەخىوگىردن، كاتى وشترەكان كە دەنگى كەمانچە دەبىستىن كە بەبۆنەى ھاتنى مىوانەكانەوہ لى دەدرى، بەفەترتە ھەست دەكەن كەوا سەريان دەبىرپ بۆ مىوانى نوئ!

ژنى يازدەھەمىيان دەلى:

ئەبو زەرعى مىردى من چۆن ئەبو زەرعىكە! ھەردو گويچكەى پىركردووم لە گوارەو خشل، وە بازووى پىركردووم لە گوشتو بەز، ئەوہندە نازى گرتوومو ئەوہندە نازى كىشاوم تا نازدارو نازەنىن بووم!

له ناو خیزانیکی هه ژاری مه پداردا بووم، له په نایه کا بووین، گوزهرانیکی ساده مان هه بوو، ئەو هینامیه ناو خیزانیکی تیرو پری دهوله مهندي داراوه، که به چه ندان رهوگو و رانه وشتر و میگهل و گاگهل و خه له و خه رمان و مشتاخیان هه بوو، که قسه م ده کرد له گه لیا، به دل گوپی لی ده گرتم، کهس نهیده دایه وه به ده ممو قسه ی پی نه ده برپیم، به شه و که ده خه وتم له باوه شیا، تابه یانی له خه و هه ل نه ده سام، چونکه کاره که رو نوکه ری زۆرم هه بوو، ئەوان ئیشی ناومالیان ده کرد، وه تا دهم توانی له جوړه ها خواردنه وه و شه رابی نایاب دهم خواردنه وه!

دایکی ئەبو زهرع، که خه سووم بوو، چون ژنیکی شاهانه بوو، چون خان و مانی بوو!

هه بگه و خورجه کانی هه می شه پر بوون و هه م قه به و هه م که شخه بوون و هه موو کاتی پر بوون له گه وه ره و زیرو زیوو جلی ئالو والا، وه ماله که ی پان و پۆرو به رین بوو، وه بو هیج شتی دانه ده ما!

کورده که ی ئەبو زهرع چون کوریک بوو، که له گه تو ناو قه د باریک، پاکخور و که مخۆر، به ژنو بالای ئەوه ندنه ریک و پیک و شووش و قه له می بوو، له شوین تلیشی په لکه خورمایه کا، جیگه ی ده بووه، له بهر که مخۆری له دهستی کارژه له یی له بهری ده مایه وه!

کچه که ی ئەبو زهرع چون کچیک بوو! گوپرایه ل و فه رمان به رو کارمه ند بوو، له فه رمانی باوک و دایکی دهر نه ده جوو، بو جوانی وینه ی نه بوو، خرینه و خرو خه پان و خه په توله بوو، له بهر شوخ و شهنگی و ناسک و نازداری و داوینپاکی هه ویکه ی رقه ی لی ده کیشاو، بوو بوو به چقلی چاوی ناحه زی!

که نيزه که که ی ئەبو زهرع چون که نيزه کیک بوو!! نه قسه مانی ده برده دهر وه وه، نه ئازو و قه و دانه و یله ی ده پزان دین و نه ناومالی پرده کردین له پووشکه و په لاش، زمان پاک و دلسۆزو پاک و ته میزو ئیش جوان بوو.

ئوم زهرع گوتی:

مهشكه دهژهنرا، كات گهرمه‌ی به‌هار بوو، به‌هار یكی خوش، روژی ئه‌بو زهرع
 دهرچوو بۆ دهشتو دهر، تووشی ئافرهتیی ده‌بی، دوو كورپی خوویی به‌به‌ره‌وه ده‌بی،
 وهك دوو به‌چكه ویز، مه‌مكه هه‌نارییه‌كانی دایکیان ده‌مژن، كه‌وهك دوو هه‌نار
 واده‌بن، خړو نه‌رمو نۆل و پړ به‌دهست ده‌بن، ئیتر ئه‌بو زهرع منی ته‌لاق داو ئه‌وی
 ماره‌ كرد، به‌هیوای ئه‌وه‌ی كه‌ منائی وه‌جاخ زاده‌ی ئی بیی، وهك ئه‌و دوو مناله‌ كه‌
 له‌به‌چكه ویزیان ده‌كرد، ئه‌وه‌نده نه‌شمیله و خنجیله بوون!

ئینجا منیش، له‌دوا ئه‌بو زهرع، شوومكردوه به‌ پیاویكی خانه‌دانی داراو
 ده‌وله‌مه‌ندو جوامیر، سواری ئه‌سیپكی نایابی خوشرو بوو، وه‌رمیكی چاكی
 هه‌لگرت، وه‌ سهر له‌ئیواری ئازهلێكی زووری بی شوماری هی‌نایه‌وه‌ بۆم، وه‌ له‌هه‌موو
 چه‌شنی سهر و جووتی پیمدا، وه‌ گوتی: ئه‌ی ئوم زهرع! له‌هیچ ده‌ست مه‌گروه، نه‌
 له‌خۆت و نه‌ له‌كه‌سوكارت دریغی مه‌كه!

ئوم زهرع گوتی: به‌لام ئه‌م هه‌موو نازو نیعمه‌ته‌ی كه‌ ئه‌م می‌رده تازدیهم ده‌یدا
 به‌من، نادات له‌ گوچكه‌یی نانی ئه‌بو زهرع، چی جای ئه‌و هه‌موو خیر و بی‌ره‌ی
 كه‌هه‌ی بوو!

عائیشه (ره‌زای خودای ئی بی) فهرمووی: پی‌غه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) پیی فهرمووم:

(ئه‌ی عائیشه! ئه‌بو زهرع چۆن بوو، بۆ ئوم زهرع، منیش بۆ تو وام، به‌لام
 له‌نازگرتن و قه‌در زانیندا، نه‌وهك له‌جیابوونه‌وه‌ ته‌لاق داند). {تاج/۲، زنجیره:
 ۴۹، ژماره: ۲۱۷۰ ج/۴}.

روونکردنه‌وه:

كۆمه‌لێ به‌هره‌و كه‌لك له‌م فهرمووده‌یه‌دا هه‌یه:

۱- به‌ بۆچوونی به‌نده‌ی هه‌زار، ئه‌م فهرمووده‌یه‌و چه‌ندین فهرمووده‌ی تری
 له‌م بابه‌ته، جۆریك له‌ ئه‌ده‌بی ره‌مزی، هه‌روهك شیوه‌یه‌کی به‌رزن له‌ مه‌قاماتی
 جوان، وهك مه‌قاماتی هه‌ریری و هه‌مه‌دانی.

۲- لەم فەرموودەدا رېزگرتنى ژن، ئايا ھاوسەر بى، يا كىچ بى، يا خۇيى بى، يا بيانى، بەباشى ديارىكراو، ۋە گوزەرانى خۇش لەگەلدا زۆر پەسەندە، فەمانكراو بە حوسنى موعاشەرە، ۋە زۆر لەرەفتارى بەرزى مېرد لەگەل ژنى خۇيدا، ژن لەگەل مېردى خۇيدا ديارىكراو ۋە پەسەندكراو، ھەرۋەك بەئاشكرا، ئەم جۆرە بېيارە شەرىيەشيان ئى ۋەردەگىرى، ۋەك راقە نووسەكان ئامازەيان بۇ دەكەن بەتايىبەتى ئىمامى عەسقىلانى.

۳- تەمسىل و نامىش و شانۇگەرى و چىرۆك دانان و چىرۆك گېرپانەۋە دروستن، بەمەرچى لەپەردە شەرم و شىۋ دەرەنەچن و، سوودو بەرژەۋەندى كۆمەلىان تىادا بى، ۋە بىن بەھۋى پېشكەۋەتنى زمان و برەۋدان بەۋپىژە ۋە ئەدەب و ۋىلى جوان، تەنانەت دروستە رۇمان و چىرۆك و حىكايەت و رۇمانى دەستەلەست بۇ ئەم جۆرە شتانە دابىرېن و داستان و سەرگوزەشتە نەتەۋە پېشىنەكان بىرېن بەسەر مەشق و نەۋنە ۋە چاۋيان ئى بىرېن ۋە بىرېن بەفېلەم رۇمان و شتى ۋا، لەھۋكارەكانى روونكرنەۋەدا، ۋەك رادىۋو رۇژنامە ۋە گۇفارو شتى ۋاداۋ، پەخش بىرېنەۋە، داپشتىنى گەتوگۇ لەم بۋارەدا دانانرى بەدرۆ.

۴- گەتوگۇ خۇش و گالتە ۋە سوعبەت و قەسە نەستەق كىردن و قەسە رەۋا، بەھەر شېۋەيى بى، دروستە ۋە ھېچى تيا بەستە نىيە.

۵- ۋاباش ۋە پەسەندە، قەسە ۋە گەتوگۇ گېرپانەۋە ۋە ئاخاۋتن، بە ۋشە ناسك و رستە ھەست بزوېن ۋە گوتە ۋە دلھەژېن ۋە بەقەسە نەستەق بى ۋە بەپەندى بەرزى رەۋان ۋە بەدەر بېرىنى جوانى پىرلە رەۋانېزى بىرېزىتەۋە، بەسەجە ۋە ھاۋ سەرۋايى جوان بىنەخشىنرىن.

۶- چەند بىرگەيى لە فەرمائىشتەكانى مامۇستاي عەسقىلانى، بەعەرەبى، سەبارەت بەسوودو بەھەرە ئەم فەرموودەيە، لەپاشەۋە راگويز دەكەين، بۇ پىشتىۋانى ئەم خالانە پېشەۋە، عەسقىلانى دەفەرەمۇ:

{ فِي هَذَا الْحَدِيثِ مِنَ الْفَوَائِدِ: حُسْنُ عَشْرَةِ الْمَرْءِ أَهْلُهُ، وَالْمُحَادَثَةُ بِالْأُمُورِ الْمُبَاحَةِ. وَفِيهِ الْمَزَاحُ أحياناً وَبَسْطُ النَّفْسِ، وَفِيهِ الْحَدِيثُ عَنِ الْأُمَمِ الْحَالِيَةِ، وَضَرْبُ الْأَمْثَالِ بِهِمْ اعْتِبَاراً، وَجَوَازُ الْأَنْبِسَاطِ بِذِكْرِ طُرْفِ الْأَخْبَارِ وَمُسْتَطَبَاتِ النَّوَادِرِ، وَتَنْشِيطُ اللَّفُوسِ، وَجَوَازُ الْمُبَالَغَةِ، وَفِيهِ جَوَازُ التَّأْسِي بِأَهْلِ الْفَضْلِ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ ... وَفِيهِ جَوَازُ الْكَلَامِ بِالْأَلْفَافِ الْغَرِيبَةِ، وَاسْتِعْمَالُ السَّجْعِ ... وَفِي كَلَامِهِنَّ مِنْ فُنُونِ التَّشْبِيهِ وَالِاسْتِعْلَافَةِ وَالْكِنَايَةِ وَالْمُوازَنَةِ وَالتَّرْصِيعِ وَالْإِشَارَةِ وَضَرْبِ الْمَثَلِ، وَاللَّهُ يَمُنُّ عَلَى مَنْ يَشَاءُ بِمَا شَاءَ... }.

۷- ئەم کۆمەڵە ژنه له نه ته وه كانی پێش ئیسلام بوون.

۱۲۷۹) باسی به ههرو گه ووردی خاتوو خه دیجهی هاوسهری پیغه مبهه (دروودی خودای له سهه پیغه مبهه رو رهزای خودا له هه موو هاوسهرو هاوهل و په یه وه وانی بی). (۶۲۲۱ - ۶۲۲۲)

باب: فضائلُ خدیجةَ أمِ الْمُؤْمِنِینَ (رَضِیَ اللَّهُ عَنْهَا) زَوْجِ النَّبِیِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)
۱۶۷۰- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ: سَمِعْتُ عَلِيًّا (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) بِالْكُوفَةِ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «خَيْرُ نِسَائِهَا مَرِيْمُ بِنْتُ عِمْرَانَ، وَخَيْرُ نِسَائِهَا خَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ». قَالَ أَبُو كُرَيْبٍ: وَأَشَارَ وَكَيْعٌ إِلَى السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ. {الحديث: ۶۲۲۱ = ۶۲۲۹ فم. تجرید/ ۴، رقم: ۱۳۶۵ = ۳۴۳۲، ۳۸۱۵ فتح}:

عهبدو ئلای کوری جه عفهه (رهزای خودای لی بی) فهه رمووی: به گوئی خۆم له زاری پیرۆزی ئیمامی عهلی کوری ئه بو طالیم بیست (رهزای خودای لی بی) دهیغه رموو: به گوئی خۆم له زاری پیرۆزی خۆشه و یستم بیست (دروودی خودای له سههه بی) دهیغه رموو: (باشترینی ژنانی جیهان مه ریه می کچی عیمران بوو له کاتی خۆیدا، له م سهه رده مهی ئیمه یشدا باشترینی ژنانی جیهان خه دیجهی کچی خووه یلیده). {تاجول ئوصول به کوردی، بهرگی سییه م، زنجیره: ۳۶، ژماره: ۳۴۲۷}. له م گیرانه وهی پێشهوا موسلیمدا (رهزاو رهحمه تی خودای گه ووردی لی بی) له کو تاییه کهیدا ئه مهی پتره:

ثیمامی موسلیم ددهرموی: ئەبو کوردیبی مامۆستام فەرمووی: وەکیعی مامۆستام بە ئاماژە فەرمووی: واتە لەنیوانی ئەرزو ئاسمانا، لەم دوو ژنە باشتر تیانەبوو، هەرکەسەیان لەسەردەمی خۆیدا.

۱۶۷۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: أَتَى جِبْرِيلُ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذِهِ خَدِيجَةٌ قَدْ أَتَتْكَ مَعَهَا إِنَاءٌ فِيهِ إِدَامٌ أَوْ طَعَامٌ أَوْ شَرَابٌ، فَإِذَا هِيَ أَتَتْكَ فَاقْرَأْ عَلَيْهَا السَّلَامَ مِنْ رَبِّهَا عَزَّ وَجَلَّ وَمِنِّي، وَبَشِّرْهَا بِبَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ، لَا صَحْبَ فِيهِ وَلَا نَصَبَ. {الحديث: ۶۲۲۳ = ۶۲۳۱ فم. تجرید/ ۴، رقم: ۱۴۹۹ = ۷۴۹۷، ۳۸۲۰} :

ئەبو هورەیرە (ڕەزای خودای ئی بن) فەرمووی: جوهرائیل (سلاوی خودای ئی بن) لە ئەشکەوتی حیراء، لەو سەردەمەدا کە پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بن) لەوی ئیعتیکافی دەکردو خەڵوەی دەکیشا، دیت بۆلای و پێی ددهرموی: ئەو پیغەمبەری خودا! ئەو خەدیجە هوسەرته، وابەرپۆه واهات بۆلات، دەفریکی پییه، پیخۆری واتیادا، هیئاویەتی بۆت، یا فەرمووی: خوراک، یا خواردنەوی تیا دا هیئاو بۆت، جا کە گەیشته لات، لەلایەنی خودای گەورەو سەرورەو دەو لەلایەنی منیشەو، سلاوی ئی بکەو، مزگینی و موژدە ئەویشی پێ بدە: کە خودا لەبەهەشتا تەلاریکی بۆ داناو، لە مرواری هۆلۆل دروست کراو، نەدەنگە دەنگ و نەقەرە قەری واتیادا، نە نارەحەتی و شەکەتی و ماندوو بوونی واتیادا. {تاج/ ۳، زنجیرە: ۳۶، ژمارە: ۳۴۲۶} .

۱۶۷۲- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: مَا غَرَّتْ عَلَى نِسَاءِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِلَّا عَلَى خَدِيجَةَ، وَإِنِّي لَمْ أُدْرِكْهَا. قَالَتْ: وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِذَا ذَبَحَ الشَّاةَ فَيَقُولُ: «أَرْسِلُوا بِهَا إِلَى أَصْدِقَاءِ خَدِيجَةَ». قَالَتْ: فَأَغْضَبْتُهُ يَوْمًا، فَقُلْتُ: خَدِيجَةُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنِّي قَدْ رَزَقْتُ حُبَّهَا». {الحديث: ۶۲۲۸ = ۶۲۳۶ فم. تجرید/ ۴، رقم: ۱۹۸ = ۳۸۱۷، ۳۸۱۸، ۵۲۲۹، ۶۰۰۴، ۷۴۸۴} .

ترمذی. بروصلة: ۲۰۱۷. تحفة الأشراف: ۱۶۷۸۷} :

ئەم فەرموودەيە لە بوخاریدا ئاوايە، دەیکەیمەن بە ڕاڤە بۆ گێڕانەوێ ئیڕەي موسلیم:

عائیشە (ڕەزای خودای ئی بێ) فەرمووی: ڕقەم نەکیشاوێ لە پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) لەسەر هیچ ژنیکی، وەکوو لەسەر خەدیجەي ھاوسەری ڕقەم ئی دەکیشاو، ھەستم بەدەمارگیری ھەوێباریی دەکرد، خەدیجەشم ھەرگیز نەدیو، چونکە سێ ساڵ بەرلەوێ کە پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) من بگوێزیڤتەو، خەدیجە مردوو، ھوێ ئەم ڕقە کیشان و ھەوێبارییەم ئەو دەبوو:

(پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) زۆر باسی خۆشەوێستی خەدیجەي دەکردو زۆر ناوی دەھینا، بگرە گە ئی جار کە مەرپکی سەردەپری، پارچە پارچەي دەکردو ئەو جا دەینارد بۆ دۆست و خۆشەوێستان و دەستە خوشک و ئاشناو روشناکانی خەدیجە، بۆ وەفاو ئەمە کداری بۆ ماف و یادی خەدیجە، گە ئی جار، لەرووی رەخنەو، عەرزی پیڤەمبەرم دەکرد: ئەو چییە ئەو ھەندە ناوی خەدیجە دەھینیت و ھەر دەلێی: خەدیجە، خەدیجە، دەلێی ئەم جیھانە کەسی تری تیا دا نییە ئەو نەبێ؟)

ئەویش دەیفەرموو (دروودی خودای لەسەر بێ): (ئافرەتییکی فرەباش بوو، وەھا وەھا باش بوو، سەردەرای ھەموو شتیکی باشیشی منائەم لێی ھەبوو). {تاج/۳، زنجیرە: ۳۶، ژمارە: ۳۴۲۵ ج/۴}.

۱۶۷۳- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: لَمْ يَتَزَوَّجِ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَلَى خَدِيجَةَ حَتَّى مَاتَتْ. {الحديث: ۶۲۳۱ = ۶۲۳۹ فم}:

عائیشە (ڕەزای خودای ئی بێ) فەرمووی: ھەتا خەدیجە لەژيانا ماوو، پیڤەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ژنی بەسەر نەھینا.

۱۶۷۴- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: اسْتَأْذَنْتُ هَالَةَ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ أُحْتُ خَدِيجَةَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَعَرَفَ اسْتِئْذَانَ خَدِيجَةَ، فَارْتَحَ لِدَلِكْ، فَقَالَ: «اللَّهُمَّ هَالَةَ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ»، فَعَرَفْتُ. فَقُلْتُ: وَمَا تَذَكَّرُ مِنْ عَجُوزٍ مِنْ عَجَائِزِ قُرَيْشٍ حَمَرَاءِ

الشُّدْقَيْنِ، هَلَكْتَ فِي الدَّهْرِ فَأَبْدَلَكَ اللَّهُ خَيْرًا مِنْهَا. {الحديث: ۶۲۳۲ = ۶۲۴۰ فم. تجرید/ ۴، رقم: ۱۵۰۰ = ۳۸۲۱}:

عائیشه (رمزای خودای بی) فهرمووی: هاله‌ی کچی خووه‌یلیدی خوشکی خه‌دیج‌هی هاوسه‌ری پیغه‌مبه‌ر، داوای مؤلّه‌تی کرد که بیته خزمه‌تی پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) به‌ده‌نگی ئه‌ودا ده‌نگی خه‌دیج‌هی بیرکه‌وته‌وه‌و وایزانی که ئه‌وه، چونکه ده‌نگیان له‌یه‌ک ده‌جوو، له‌به‌رئه‌وه‌و راجه‌نی و فهرمووی: (ئه‌ی خودایه! ده‌ی هاله‌ی کچی خووه‌یلیدی بی!).

منیش ده‌مار گرتمی و گوتم: ئه‌وه چیه ئه‌وه‌نده یادی ئه‌م پیریژنه قوره‌یشیه لالفاوه سووره ددان له‌ده‌ما نه‌ماوه‌ی قوره‌یشه ده‌که‌یته‌وه، که سه‌رده‌میکی دوورو دریژه له‌ناو‌چوووه‌و مردوووه، که له‌گه‌ل ئه‌وه‌یشدا، خودا له‌جیات‌ی ئه‌و، ژنی باشت‌ری بی به‌خشیوی). {تاج/ ۳، زنجیره: ۳۶، ژماره: ۲۴۲۸ چ/ ۴}.

۱۲۸۰) باسی به‌هره‌و‌که‌وره‌یی دایکی برواداران زه‌ینه‌بی هاوسه‌ری پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر پیغه‌مبه‌رو ره‌زای خودا له‌سه‌ر هاوسه‌رو هاوه‌ل و به‌یره‌وانی بی). (۶۲۶۶)

باب: فِي فَضَائِلِ زَيْنَبَ زَوْجِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) ۱۶۷۵ - عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أَسْرَعُكُمْ لِحَاقًا بِي أَطْوَلُكُمْ يَدًا». قَالَتْ: فَكُنَّ يَتَطَاوَلْنَ أَيُّهُنَّ أَطْوَلُ يَدًا. قَالَتْ: فَكَانَتْ أَطْوَلَنَا يَدًا زَيْنَبُ، لِأَنَّهَا كَانَتْ تَعْمَلُ بِيَدِهَا وَتَصَدَّقُ. {الحديث: ۶۲۶۶ = ۶۲۷۴ فم. تجرید/ ۲، رقم: ۶۸۱ = ۱۴۲۰}:

عائیشه دایکی ئیمانداران (رمزای خودای بی) فهرمووی: هه‌ندی هاوسه‌ره‌کانی پیغه‌مبه‌ر، عه‌رز‌ی پیغه‌مبه‌ریان‌کرد: قوربان! له‌پاش مردنی تو کاممان زووتر ده‌مرین و له‌ودنیا به‌خزمه‌ت ده‌گه‌ینه‌وه؟! پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) فهرمووی: (ئه‌وه‌تان که ده‌ستی دریژتره زووتر ده‌گاته‌وه به‌من!).

جا ژنه‌کانی پیڼغه‌مبهر (دروودی خودای لسم‌ر بڼ) ته‌لئ قامیشیان هیڼا، باسکی خو‌یان پپی پپوا، تابزانن دهستی کامیان دریژتره، به‌لام له‌پاش مهرگی پیڼغه‌مبهر (دروودی خودای لسم‌ر بڼ) ده‌رک‌هوت مه‌به‌ستی ه‌زرت له‌دهستی دریژ خیره و مه‌ندی و به‌خشنده‌یی بوو، چونکه سه‌وده‌ی هاوسه‌ری، له‌هه‌موو ژنه‌کانی تری باسکی دریژتر بوو، به‌لام زهینه‌بی هاوسه‌ری، له‌پیش هه‌موویانا ئه‌مری خودای کردو مرد، دیار‌بوو که ده‌ست‌دریژه‌که‌ی زهینه‌ب بریتی بوو له‌خیره و مه‌ندی و خیر خوا‌یی، چونکه هه‌میشه به‌دهستی خو‌ی ئیشی ده‌کردو پاره‌که‌ی کو‌ده‌کرده‌وو ده‌یکرد به‌خیره و نه‌وه‌ی به‌دهست و په‌نجه په‌یای ده‌کرد، ده‌یبه‌خشی و ده‌یکرد به‌خیره و چاکه‌!). {تاج/۳، زنجیره: ۴۰، ژماره: ۳۴۴۳ = چاپی چواره‌م}.

روونکر‌دنه‌وه:

زهینه‌بی هاوسه‌ری پیڼغه‌مبهر (دروودی خودای لسم‌ر بڼ) ژنیکی ده‌ست رهن‌گین بوو، پی‌سته و شتی وای ده‌باخ ده‌کردو کونده و مه‌شکه و ئه‌مانه‌ی پینه ده‌کردو ده‌دووریه‌وو پاره‌که‌ی ده‌کرد به‌خیره و ده‌یدا به‌هه‌ژاران. {پروانه: ژماره: ۸۲۴ له‌پیشه‌وه رابورد}.

۱۲۸۱) باسی که‌ورده به‌هره‌یی نوم سه‌له‌مه‌ی دایکی نیمان‌دارانی هاوسه‌ری پیڼغه‌مبهر (دروودی خودای له پیڼغه‌مبهر و هه‌موو هاوسه‌رو هاو‌ل و په‌یره‌وانی

بی). (۶۲۶۵)

بَابُ: فِي فَضَائِلِ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) ۱۶۷۶- عَنْ أَبِي عَثْمَانَ عَنْ سَلْمَانَ قَالَ: لَا تَكُونَنَّ إِنْ اسْتَطَعْتَ أَوَّلَ مَنْ يَدْخُلُ السُّوقَ، وَلَا آخِرَ مَنْ يَخْرُجُ مِنْهَا، فَإِنَّهَا مَعْرَكَةُ الشَّيْطَانِ، وَبِهَا يَنْصَبُ رَأْيَتُهُ. قَالَ: وَأَنْبِئْتُ أَنَّ جَبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَتَى نَبِيَّ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَعِنْدَهُ أُمُّ سَلَمَةَ، قَالَ: فَجَعَلَ يَتَحَدَّثُ ثُمَّ قَامَ، فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لَأُمِّ سَلَمَةَ: «مَنْ هَذَا؟» أَوْ كَمَا قَالَ، قَالَتْ: هَذَا دَحِيَّةُ الْكَلْبِيِّ. قَالَ: فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ: أَيُّمُ اللَّهُ مَا حَسِبْتُهُ، إِلَّا إِيَّاهُ حَتَّى سَمِعْتُ خُطْبَةَ نَبِيِّ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يُخْبِرُ خَبَرَنَا، أَوْ كَمَا قَالَ، قَالَ: فَقُلْتُ لِأَبِي عَثْمَانَ:

مِمَّنْ سَمِعَتْ هَذَا؟ قَالَ: مِنْ أَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ. {الحديث: ۶۲۶۵ = ۶۲۷۳ فم. بخاری. مناقب:
۳۶۳۴، ۴۹۸۰ فتح الباری}:

ئەبو عوتمان فەرمووی: سەلمان (رهزای خودای ئی بن) فەرمووی: ئەگەر بۆت ئەکرێ نە
یەكەم کەسبە کەبجی بۆ بازارو نەدواھەمین کەسبە کە لەبازار دەرچیت، چونکە
بازار مەیدان و شەڕگای شەیتانە و شەیتان ئالای سوپای خوێ لەوێ هەل دەدات.
سەلمان دەیفەرموو: هەوالم زانیو کە جاری جوبرائیل (دروودی خودای لەسەر بێ) دی بۆلای
پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) دەست دەکا بە گفتوگو لەگەڵیا، ئوم سەلەمەیش
لەوکاتەدا لەخزمەتیدا دەبی، لەپاشا جوبرائیل هەڵدەستی و دەروا، جا پێغەمبەر
(دروودی خودای لەسەر بێ) بە ئوم سەلەمە دەفەرموو: (دەزانی ئەمە کێ بوو؟) یا شتیکی
ئاوای پێ دەفەرموو، ئوم سەلەمەیش دەلێ: ئەمە دیچیە ئەلکەلی بوو، ئوم
سەلەمە دەیگوت: بەخوداسا لەراستیدا هەر بەدیچیەم دەزانی، هەتا ئەو دەمە
گویم لەوتاری پێغەمبەر بوو، باسی ئەم هەوالمە ئیمە دەگیرایەووە و باسی ئەم
هاتنە جوبرائیلی دەکرد، یاشتیکی لەم بارەیهووە فەرموو، گوتم بەئەبو عوتمان: تۆ
ئەم فەرموودەیت لەکێ بیستوو؟ فەرمووی: لە ئوسامە کوری زەید). {تاج/۲،
زنجیرە: ۳۹، ژمارە: ۳۴۴۲}.

۱۲۸۲) باسی بەهرەو کەوردی ئوم سولەیم، دایکی ئەنەسی کوری مالیک (رهزای
خودایان لی بێ). (۶۲۶۹ - ۶۲۷۴)

باب: فِي فِضَائِلِ أُمِّ سَلِيمٍ أُمِّ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا)

۱۶۷۷- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ) لَا يَدْخُلُ عَلَى أَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِ، إِلَّا أُمَّ سَلِيمٍ فَإِنَّهُ كَانَ يَدْخُلُ عَلَيْهَا،
فَقِيلَ لَهُ فِي ذَلِكَ. فَقَالَ: «إِنِّي أَرْحَمُهَا قَتَلَ أَخُوها مَعِيَ». {الحديث: ۶۲۶۹ = ۶۲۷۷ فم.
تجريد/۳، رقم: ۱۱۷۲ = ۲۸۴۴ فتح الباری}:

ئەنەسی کوری مالیک (رهزای خودای ئی بن) فەرمووی: پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ)

لەمەدینە نازدار، بێجگە لەمالی ژنەکانی خوێ، بۆ مالی ژنی تر نەدەچوو، بۆ

مالیٰ ثوم سولهیمی دایکم نهبی، به لّام بۆلای ئهو دهجوو، له مالی خوی دینی ئهوی دهکرد، که له م لایه نه وه پرسپاری لیکرا، فهرمووی: (دروودی خودای له سه ر بی): (دلّم پیی دسووتی، به زه بیم پییدا دیته وه، چونکه براهی، که هه رامی کوپی مه لجان بوو، له شه ری بیری مه عوونه دا، له پیناوی ئیسلاما و، له پیناوی جی به جی کردنی فهرمانی منا کوژرا وه). {تاج/۳، زنجیره: ۴۳، ژماره: ۳۴۴۷ ج/۴}.

۱۶۷۸- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَسَمِعْتُ حَشْفَةً فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ قَالُوا: هَذِهِ الْغَمِيصَاءُ بِنْتُ مِلْحَانَ أُمِّ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ». {الحديث: ۶۲۷۰ = ۶۲۷۸ فم: {

ئه نه سی کوپی مالیک (رهزای خودای لی بی) فهرمووی: پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بی) فهرمووی: چوومه به هه شت، چرپه یه کم به رگوئی که وت، گویم له خشپه خشپی پیی که سی بوو، به به هه شتی هه وان هه کانم گوت: ئه وه کییه؟ وا خودا ئه م به هه ر هه گه وهری پی به خشپه وه؟ گوتیان: ئه وه غومه یصای کچی میلحانه، که دایکی ئه نه سی کوپی مالیکه، که هاوسه ری ئه بو طه لحه بوو (رهزای خودا له هه موویان بی). {تاجول ئوصول، به کوردی، زنجیره: ۴۳، ژماره: ۳۳۴۸ ج/۴}.

۱۲۸۳) باسی به هه وه که وهری ئوم نه یه من، نازاد کراوی پیغه مبه ر (دروودی

خودای له سه ر بی) که دایکی ئوسامه ی کوپی زهید بوو. (۶۲۶۶)

باب: فِي فَضَائِلِ أُمِّ أَيْمَنَ مَوْلَاةِ النَّبِيِّ أُمِّ سَلَمَةَ بِنْتُ زَيْدٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ جَمِيعًا)

۱۶۷۹- عَنْ أَنَسِ قَالَ: قَالَ أَبُو بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) بَعْدَ وَفَاةِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لِعُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): انْطَلِقْ بِنَا إِلَى أُمِّ أَيْمَنَ نَزُورُهَا كَمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَزُورُهَا، فَلَمَّا انْتَهَيْنَا إِلَيْهَا يَكْتُ، فَقَالَا لَهَا: مَا يُبْكِيكِ، مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِرَسُولِهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ). فَقَالَتْ: مَا أَبْكِي أَنْ لَا أَكُونَ أَعْلَمُ أَنَّ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِرَسُولِهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَلَكِنْ أَبْكِي أَنَّ الْوَحْيَ قَدْ انْقَطَعَ مِنَ السَّمَاءِ، فَهَيَّجَتْهُمَا عَلَى الْبُكَاءِ، فَجَعَلَا يَبْكِيَانِ مَعَهَا. {الحديث: ۶۲۶۸ = ۶۲۷۶ فم: {

ئەنەسى كۆرى مالیک (رەزای خودای لەسەر بێ) فەرمووی: لەپاش مەرگی پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ئەبوبەکری صەدیق بە عومەری کۆری خەتابی فەرموو: وەرە بابچین بۆ دینی ئوم ئەیمەن، دایەنەکەى پێغەمبەر، وەك ئەوسا كە پێغەمبەر خوێ (دروودی خودای لەسەر بێ) دینی و سەردانی ئەوى دەکرد، جا كە گەشتینە لای، دەستی کرد بەگریان، ئەوانیش پێیان گوت: بۆ دەگریت؟ لای خودا باشترە بۆ پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ئوم ئەیمەن فەرمووی: خو من لەبەرئەووە ناگیرم كە ئەووە نەزانم، منیش دەزانم كە لای خودا باشترە بۆ پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) بەلام بۆیە دەگیرم چونكە ئیتەر سرووش (نیگا = وەحی) لەئاسمان نایەتە خوارەووە، كەوای گوت: ئەوانیش دلێان پرپوو، هەردووکیان لەگەڵیا دەستیانکرد بەگریان. {تاج: ۳، زنجیرە: ۴۲، ژمارە: ۲۴۴۶}.

۱۲۸۴) باسی بەهرەوگەورەیی زەیدی کۆری حارثە (رەزای خودای لی بێ).
(۶۲۱۲ - ۶۲۱۵)

بَابُ فِي فَضَائِلِ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

۱۶۸۰- عَنْ ابْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ: مَا كُنَّا نَدْعُو زَيْدَ بْنَ حَارِثَةَ إِلَّا زَيْدَ بْنَ مُحَمَّدٍ حَتَّى نَزَلَ الْقُرْآنُ: (ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ). {الحدیث: ۶۲۱۲ = ۶۲۱۹ فم. بخاری. تفسیر: ۴۷۸۲. ترمذی. تفسیر القرآن: ۳۲۰۹} :

ئەبنو عومەر (رەزای خودایان لی بێ) فەرمووی: لەپێشا هەر بە زەیدی کۆری حارثەمان دەگوت: زەیدی کۆری موحەممەد، هەتا ئەم نایەتە هاتە خوارەووە لە قورئاندا، كە دەفەرمووی: {ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ - ۵/۳۳}.

واتە: ئەو كەسانە كە كردووتان بەكۆری خوتان، لەپراستیدا كۆری ئیووە نین و كۆری كەسانی ترن، ئیتەر بەناوی خوتانەووە بانگیان مەكەن و بەلكوو بەناوی باوکی خۆیانەووە بانگیان بكەن و ناویان بهێنن، چونكە ئەووە رێکی شەریعەتی خودایە.

نیز له پاش دابه زینی نه هم نایه ته هه رکه سه له وانه به ناوی باوکی خوځانه وه
 ناومان ده هیان و به زهیدیشمان ده گوت: زهیدی کوری حاریشه). {تاج/۳، زنجیره: ۲۳،
 ژماره: ۲۳۸۶ چ/۴}.

۱۲۸۵) باسی به هره و گه وره یی زهیدی کوری حاریشه و ئوسامه ی کوری زهید

(ره زای خودایان لی بی). (۶۲۱۲ - ۶۲۱۵)

بَابُ فِي فَضَائِلِ زَيْدِ بْنِ حَارِثَةَ وَأَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا)

۱۶۸۱- عَنْ أَبِي عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ
 وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ: «إِنْ تَطَعْنُوا فِي إِمَارَتِهِ (يُرِيدُ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ) فَقَدْ طَعَنْتُمْ فِي إِمَارَةِ
 أَبِيهِ مِنْ قَبْلِهِ. وَإِنَّمَا اللَّهُ إِنْ كَانَ لَخَلِيقًا لَهَا، وَإِنَّمَا اللَّهُ إِنْ كَانَ لِأَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ، وَإِنَّمَا اللَّهُ،
 إِنْ هَذَا لَهَا لَخَلِيقٌ (يُرِيدُ أُسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ)، وَإِنَّمَا اللَّهُ إِنْ كَانَ لِأَحَبَّهُمْ إِلَيَّ مِنْ بَعْدِهِ،
 فَأَوْصِيكُمْ بِهِ، فَإِنَّهُ مِنْ صَالِحِيكُمْ». {الحديث: ۶۲۱۵ = ۶۲۲۳ فم. تجرید/۴، رقم:
 ۱۴۶۸ = ۳۷۳۰، ۴۲۵۰، ۴۴۶۸، ۴۴۶۹، ۷۱۸۷، ۶۶۲۷ فتح الباری}:

ئیبنو عومه (ره زای خودای لی بی) فهرمووی: پیغه مبه (دروودی خودای له سه ر بی) له شکریکی

نارد بو غه زای موته له ولاتی شام، زهیدی کوری حاریشه ی کرد به سه رکرده ی
 سوپاکه، زهید شهید بوو {بروانه: تاجول نوصول، بهرگی چواره م، زنجیره: ۱۰۰،
 ژماره: ۴۶۴۰} له پاشا له نه خوشینی سه ره مه رگدا، ویستی له شکری تر بنیری بوو
 هه مان شوین، وه ئوسامه ی کوری زهیدی کوری حاریشه ی کرد به سه رله شکریان،
 هه ندی که س ره خنه یان هه بوو، له سه رکرده یی ئوسامه و له سه رکرده یی باوکیشی،
 هه رکه سه یان له کاتی خویدا، جا پیغه مبه (دروودی خودای له سه ر بی) به م بوئه یه وه
 فهرمووی: (خوئه گهر ئیوه ئیستا تانه و تانوت له فهرمانده یی ئوسامه بدن، نه وه
 شتیکی تازه نییه، چونکه کاتی خو ی ره خنه شتان له سه رکرده یی زهیدی باوکیشی
 هه بوو، گوایه: دهیانگوت: زهید کوپله ی نازادکراوه، چۆن ده بی بی به سه ر له شکری
 له شکری که زوربه یان پیای نازادبن!

دهسا بهههقی خودا زهیدی باوکی شایستهی فەرمانرہوایی بوو، دیسان بهههقی خودا زور زوریش خوشهویست بوو لهلام، وه سویندم بهههقی خودا ئەم کورپیشی شایستهی فەرماندهیی، وه سویندم بهخودا، لهپاش باوکی، ئوسامه خوشهویستترین کهسه لهلام، دهی ئاموژگاری ههموو لایهکتان دهکهه که باشبن بووی، چونکه لهپیاو باشانی نیوهیه). {تاج/۲، زنجیره: ۲۳، ژماره: ۳۳۸۶ ج/۴}.

۱۲۸۶) باسی بههرهوه کورهیی بیلالی کوری رهباح که بهندهی نازادکراوی

ئه‌بویه‌کری سه‌دیق بوو (ره‌زای خودایان لی بی). (۶۲۶۹ - ۶۲۷۴)

باب: فِي فَضَائِلِ بِلَالِ بْنِ رِبَاحٍ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا)

۱۶۸۲- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

لِبِلَالٍ عِنْدَ صَلَاةِ الْغَدَاةِ: «يَا بِلَالُ حَدِّثْنِي بِأَرْجَى عَمَلٍ عَمَلْتَهُ عِنْدَكَ فِي الْإِسْلَامِ مَنَفْعَةً، فَإِنِّي سَمِعْتُ اللَّيْلَةَ خَشَفَ نَعْلِيكَ بَيْنَ يَدَيَّ فِي الْجَنَّةِ». قَالَ بِلَالٌ: مَا عَمَلْتُ عَمَلًا فِي الْإِسْلَامِ أَرْجَى عِنْدِي مَنَفْعَةً مِنْ أَنِّي لَا أَتَطَهَّرُ طَهُورًا تَامًا فِي سَاعَةٍ مِنْ لَيْلٍ وَلَا نَهَارٍ إِلَّا صَلَّيْتُ بِذَلِكَ الطَّهَوْرِ مَا كَتَبَ اللَّهُ لِي أَنْ أَصَلِّيَ. {الحديث: ۶۲۷۴ = ۶۲۸۲ فم. بخاری تهجد: ۱۱۴۹. تحفة الأشراف: ۱۴۹۲۸} :

ئه‌بو هورهیره (ره‌زای خودای لی بی) فهرمووی: روژی لهپاش نوێزی به‌یانی، هه‌زهرت

(دروودی خودای له‌سه‌ر بی) فهرمووی: ئەه‌ی بیلال! پیم‌بلن: کام کاری باش ده‌که‌ی که به‌لاته‌وه زیاتر جی‌که‌ی ئومید‌بن له‌ای خودا، که له‌سه‌رده‌می ئیسلامدا ده‌یکه‌ی! چونکه ئەم وشه له‌به‌هه‌شتا له‌به‌رده‌م خۆمه‌وه گویم له‌چرپه‌ی سۆله‌کانت بوو؟).

بیلال فهرمووی: ئەو کاره‌ی که له‌کاتی ئیسلامه‌تی‌دا ده‌یکه‌م و له‌لام پتر جی‌که‌ی ئومید‌ بی ئەوه‌یه: هه‌رکاتیک به‌شه‌و یا به‌روژ که‌ده‌سنوێژ ده‌گرم، ده‌سنوێژکی ته‌واو ده‌گرم و چه‌نده خودا له‌ چاره‌ی نووسیم نوێژ ده‌که‌م!). {تاج/۲، زنجیره: ۲۳، ژماره: ۳۳۸۶ ج/۴}.

(۱۲۸۷) باسی به هره و گه وره یی سلمان و صوهه یبو و بیلال (ره زای خودایان لی بی)
(۶۳۶۱) (باب: فِي فَضَائِلِ سَلْمَانَ وَصُهَيْبٍ وَبِلَالٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ))

۱۶۸۳- عَنْ عَائِذِ بْنِ عَمْرٍو (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ أَبَا سُفْيَانَ أَتَى عَلَى سَلْمَانَ وَصُهَيْبٍ وَبِلَالٍ فِي نَفَرٍ فَقَالُوا: وَاللَّهِ مَا أَخَذْتُ سَيْفُ اللَّهِ مِنْ عُنُقِ عَدُوِّ اللَّهِ مَا أَخَذَهَا، قَالَ: فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَتَقُولُونَ هَذَا لِشَيْخٍ قُرَيْشٍ وَسَيِّدِهِمْ؟.. فَأَتَى النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَأَخْبَرَهُ، فَقَالَ: «يَا أَبَا بَكْرٍ لَعَلَّكَ أَغْضَبْتَهُمْ؟ لَسْنَا كُنْتُ أَغْضَبْتُهُمْ لَقَدْ أَغْضَبْتَ رَبَّكَ». فَأَتَاهُمْ أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ: يَا إِخْوَتَاهُ أَغْضَبْتُكُمْ؟ قَالُوا: لَا، يَغْفِرُ اللَّهُ لَكَ يَا أَحْيَى. {الحديث: ۶۳۶۱ = ۶۳۷۱ فم:}

عائیزی کوری عه مر (ره زای خودای لی بی) دهفه رموی: نه بو سوفیان له پیش موسولمان بوونیا، له کاتی پیکهاتن (هودنه: ناگر بهست) دهکی حوده بیبه دا به لای سلمان و صوهه یبی رومی و بیلالی حه به شی و چه ند موسولمانیکی تر دا رت ده بی، ده لین: به خودا نه م دوژمنی خودایه هه رمایه وه و گهر دنی بهر شیری قاری خودا نه که وت! نه بو به کیش دهفه رموی: نه وه چون قسه ی وا به سهر گه وره و ناغای هه موو قورده ییش ده لین؟! ئینجا نه بو به کر ده چی بولای پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بی) و نه م باس و خواسه ی عهر ز دهکا دهفه رموی (دروودی خودای له سهر بی): (نه ی نه بو به کر! رهنه گه توور هت کر دبن بزانه نه گهر نه وانت توور ه کر دبیّت نه وه به بی گومان خودایشت توور ه کر دووه له خوت).

نه بو به کر (ره زای خودای لی بی) ده چیته وه بولایان، پییان ده لین: نه ی گه لی براینه! خو خوانه خواسته توور ه نه بوون له قسه که ی من؟ ده لین: نه، توور ه نه بووین، خودا لیّت خو شبی نه ی براله!). {تاج/۳، زنجیره: ۶، ژماره: ۳۵۱۰، ج/۴}.

(۱۲۸۸) باسی به هره و گه وره یی نه نه سی کوری مالیک (ره زای خودای لی بی).
(۶۳۲۲ - ۶۳۲۹) (باب: فِي فَضَائِلِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ))

۱۶۸۴- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: جَاءَتْ بِي أُمِّي أُمُّ أَنَسٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَقَدْ أَرَزْتَنِي بِنِصْفِ خِمَارِهَا، وَرَدَّتْنِي بِنِصْفِهِ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ

اللَّهُ هَذَا أُنَيْسٌ ابْنِي أُتَيْتُكَ بِهِ يَخْدُمُكَ، فَادْعُ اللَّهَ لَهُ، فَقَالَ: «اللَّهُمَّ أَكْثَرُ مَالِهِ وَوَلَدُهُ»، قَالَ أُنَيْسٌ: فَوَاللَّهِ إِنَّ مَالِي لَكَثِيرٌ، وَإِنَّ وَلَدِي وَوَلَدَ وَلَدِي لَيَتَعَادُونَ عَلَى نَحْوِ الْمِائَةِ الْيَوْمِ. {الحديث: ۶۳۲۶ = ۶۳۳۳ فم:}

ئەنەسى كۆرى مالىك (رمزى خوداى ئى بن) فەرموۋى: دايىكم نىۋەى سەرپۇشەكەى خۇى وەك كراس ئالان بەلای سەرۋوۋى لەشمەۋە ئەو نىۋەكەى تىرىشى لەباتى دەرىپى پىچاى بەلای خواروۋى لەشمەۋە ئىنجا بردمى بۇ خزمەتى پىغەمبەر (دروۋدى خوداى لەسر بن) فەرموۋى پى: قوربان! ئەى پىغەمبەرى خدا! ئەمە ئەنەسەكەى كۆرمە، ھىناۋمە خزمەتت بىكات، لەخوداى گەۋرە بىپارپەرەۋە بۆى و نزاى باشى بۇ بىكە. فەرموۋى (دروۋدى خوداى لەسر بن): خودايە! مال و منالى زۆرى پى بىەخشە).

ئەنەس دەيفەرموۋ: دەى بەخودا، لەپىت و فەرى نزاكەى پىغەمبەرەۋە، بەراستى مالم زۆرە، بۇ مناللىش ئەمىرۋكە منال و ۋەچە و نەۋەى خۇم، دەۋرى سەد كەس دەبن). {تاج/۳، زنجىرە: ۵۴، ژمارە: ۳۴۸۶ ج/۴}.

۱۶۸۵ - عَنْ أُنَيْسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَسَمِعْتُ أُمَّي أُمَّ سُلَيْمٍ صَوْتَهُ، فَقَالَتْ: يَا أَبِي وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ أُنَيْسٌ، فَدَعَا لِي رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ثَلَاثَ دَعَوَاتٍ قَدْ رَأَيْتُ مِنْهَا اثْنَتَيْنِ فِي الدُّنْيَا، وَأَنَا أَرْجُو الثَّلَاثَةَ فِي الْآخِرَةِ. {الحديث: ۶۳۲۷ = ۶۳۳۵ فم:}

ئەنەسى كۆرى مالىك (رمزى خوداى ئى بن) فەرموۋى: پىغەمبەر (دروۋدى خوداى لەسر بن) رەت بوو، ئوم سولەيمى دايىكم گوۋى لەدەنگى بوو، فەرموۋى: قوربان! ئەى رەۋانەكراۋى خودا! باۋك و دايىكم بەقوربانت بن، ئەمە ئەنەسۆلەى كۆرمە، نزاى بۇ بىكە. پىغەمبەرىش (دروۋدى خوداى لەسر بن) سى نزاى كرد بۆم، دوانيانم بەچاۋى خۇم دىۋە ئەم دوانەيان ھاتوۋنەتە دى، ئومىد دەكەم كە سىيەمىشيان لەقىامەتا بىتەدى! كە ئەۋەيە خدا لەگونام خۇش بى بەھۋى نزاى پىغەمبەرەۋە بۆم. {تاج/۳، زنجىرە: ۵۴، ژمارە: ۳۴۸۷ ج/۴}.

سى نزاكەى پيغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بن) بۆ ئەنەس ئەم سى شتە بوو:

۲- خودا مندالی زوړی پی ببه خشی، نه مه شیان دیسان وابوو.

١٦٨٦ - عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: أَتَى عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَأَنَا أَلْعَبُ مَعَ الْغُلَّامِ، قَالَ: فَسَلِّمْ عَلَيْنَا، فَبَعَثَنِي إِلَى حَاجَةٍ فَأَبْطَأْتُ عَلَى أُمِّي، فَلَمَّا جِئْتُ، قَالَتْ: مَا حَبَسَكَ؟ قُلْتُ: بَعَثَنِي رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لِحَاجَةٍ، قَالَتْ: مَا حَاجَتُهُ؟ قُلْتُ: إِنَّهَا سِرٌّ. قَالَتْ: لَا تُحَدِّثَنَّ بِسِرِّ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَحَدًا. قَالَ أَنَسٌ: وَاللَّهِ لَوْ حَدَّثْتُ بِهِ أَحَدًا لَحَدَّثْتُكَ يَا ثَابِتُ. {الحديث: ٦٣٢٨ = ٦٣٣٦ م. بخارى. إسنذان: ٦٢٨٩} :

ثابىتى بەنانى لە ئەنەسەۋە (رەزى خۇداى ئى بىن) دەفەرمۇي: لەناۋ مەنلەندا گەمەم دەکرد، پېغەمبەر (دروۋدى خۇداى لەسەر بىن) ھات بۇلام، سلاۋى ئى کردىن و منى نارد بۇ فرمانى، لەپاشا درەنگ چوۋمەۋە بۇلاى دايکەم، دايکەم فەرموۋى: بۇچى ۋا درەنگت پى چوۋ؟ گوتەم: پېغەمبەر (دروۋدى خۇداى لەسەر بىن) ناردىمى بۇ فرمانى، گوتى: فرمانەكەى چى بوۋ؟ گوتەم: شتىكى نەينىيە، فەرموۋى: رازو نەينى پېغەمبەر (دروۋدى خۇداى لەسەر بىن) بىكەسى تر مەئى: ئەنەس فەرموۋى: ئەى ثابت! بەخودا ئەم نەينىيەم ئەگەر بۇ كەسىكى تر بىگىراپەتەۋە، بۇ تۆم دەگىراپەۋە). {تاج/۲، زنجىرە: ۵۴، ژمارە: ۳۴۸۸ چ/۴}.

١٢٨٩) باسی به هر دو گه ورهیی جه عفری کوری نه بو طالیبو نه سمائی کچی

عومه‌یس (رهزای خودایان لی بی). (۶۳۶۰)

باب: فِي فَضَائِلِ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي طَالِبٍ وَأَسْمَاءَ بِنْتِ عَمِينَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا)
١٦٨٧- عَنْ أَبِي مُوسَى (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: بَلَّغْنَا مَخْرَجَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَتَحَنُّ بِالْيَمَنِ، فَخَرَجْنَا مُهَاجِرِينَ إِلَيْهِ أَنَا وَأَخْوَانُ لِي أَنَا أَصْغَرُهُمَا، أَحَدُهُمَا

أَبُو بَرْدَةَ، وَالْآخَرُ أَبُو رُحْمٍ، إِمَّا قَالَ: بِضْعًا، وَإِمَّا قَالَ: ثَلَاثَةً وَخَمْسِينَ أَوْ اثْنَيْنِ وَخَمْسِينَ رَجُلًا مِنْ قَوْمِي، قَالَ: فَرَكِبْنَا سَفِينَةً فَأَلْقَتْنَا سَفِينَتُنَا، إِلَى النَّجَاشِيِّ بِالْحَبَشَةِ، فَوَافَقَنَا جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) وَأَصْحَابُهُ عِنْدَهُ، فَقَالَ جَعْفَرٌ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بَعَثَنَا هَاهُنَا وَأَمَرَنَا بِالْإِقَامَةِ، فَأَقِيمُوا مَعَنَا. قَالَ: فَأَقَمْنَا مَعَهُ، حَتَّى قَدَمْنَا جَمِيعًا، قَالَ: فَوَافَقَنَا جَمِيعًا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) حِينَ افْتَتَحَ خَيْبَرَ، فَأَسْهَمَ لَنَا، أَوْ قَالَ: أَعْطَانَا مِنْهَا، وَمَا قَسَمَ لِأَحَدٍ غَابَ عَنْ فَتْحِ خَيْبَرَ مِنْهَا شَيْئًا، إِلَّا لِمَنْ شَهِدَ مَعَهُ، إِلَّا لِأَصْحَابِ سَفِينَتِنَا مَعَ جَعْفَرٍ وَأَصْحَابِهِ، قَسَمَ لَهُمْ مَعَهُمْ. قَالَ: فَكَانَ نَاسٌ مِنَ النَّاسِ يَقُولُونَ لَنَا - يَعْنِي لِأَهْلِ السَّفِينَةِ - نَحْنُ سَبَقْنَاكُمْ بِالْهَجْرَةِ، قَالَ: فَدَخَلْتُ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ - وَهِيَ مِنْ قَدَمِ مَعَنَا - عَلَى حَفْصَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) زَائِرَةً، وَقَدْ كَانَتْ هَاجَرَتْ إِلَى النَّجَاشِيِّ فِيمَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِ، فَدَخَلَ عُمَرُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) عَلَى حَفْصَةَ وَأَسْمَاءُ عِنْدَهَا. فَقَالَ عُمَرُ حِينَ رَأَى أَسْمَاءَ: مَنْ هَذِهِ؟ قَالَتْ: أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ. قَالَ عُمَرُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): الْحَبَشِيَّةُ هَذِهِ؟ الْبَحْرِيَّةُ هَذِهِ؟ فَقَالَتْ أَسْمَاءُ: نَعَمْ. فَقَالَ عُمَرُ: سَبَقْنَاكُمْ بِالْهَجْرَةِ فَنَحْنُ أَحَقُّ بِرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مِنْكُمْ. فَغَضِبَتْ، وَقَالَتْ كَلِمَةً: كَذَبْتَ يَا عُمَرُ، كَلَّا وَاللَّهِ كُنْتُمْ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، يُطْعَمُ جَائِعُكُمْ، وَيَعْطَى جَاهِلُكُمْ، وَكُنَّا فِي دَارٍ أَوْ فِي أَرْضِ الْبُعْدَاءِ الْبُغْضَاءِ، فِي الْحَبَشَةِ، وَذَلِكَ فِي اللَّهِ وَفِي رَسُولِهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَإِيمُ اللَّهِ لَا أَطْعَمُ طَعَامًا وَلَا أَشْرَبُ شَرَابًا حَتَّى أَذْكَرَ مَا قُلْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَنَحْنُ كُنَّا نُؤْذَى وَنُخَافُ، وَسَآذُكُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَأَسْأَلُهُ، وَاللَّهِ لَا أَكْذِبُ وَلَا أَزِيعُ وَلَا أَزِيدُ عَلَى ذَلِكَ. قَالَ: فَلَمَّا جَاءَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، قَالَتْ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ! إِنَّ عُمَرَ قَالَ: كَذَا وَكَذَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَيْسَ بِأَحَقَّ بِي مِنْكُمْ وَلَهُ وَأَصْحَابِهِ هَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ، وَلَكُمْ أَنْتُمْ أَهْلُ السَّفِينَةِ هَجْرَتَانِ». قَالَتْ: فَلَقَدْ رَأَيْتُ أَبَا مُوسَى وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ يَأْتُونِي أَرْسَالًا، يَسْأَلُونِي عَنْ هَذَا الْحَدِيثِ، مَا مِنَ الدُّنْيَا شَيْءٌ هُمْ بِهِ أَفْرَحُ وَلَا أَعْظَمُ فِي أَنْفُسِهِمْ، مِمَّا قَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ). قَالَ أَبُو بَرْدَةَ: فَقَالَتْ أَسْمَاءُ: فَلَقَدْ رَأَيْتُ أَبَا مُوسَى، وَإِنَّهُ لَيَسْتَعِيدُ هَذَا الْحَدِيثَ مِنِّي. {الحديث: ٦٣٦٠ =

۶۳۶۹ فم = ف.م = فتح الملهم بِشَرَح صحیح الإمام مسلم، تجرید / ۴، رقم: ۱۵۷۶ = ۴۲۳۰، ۳۱۳۶، ۳۸۷۶، ۴۲۳۳، فتح الباری. تحفة الأشراف: ۹۰۵۱}:

ئەبو موسا (رهزای خودای ئی بێ) دەفەر مووی: لەیەمەن بووین خەبەرمان بیست، کە پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) لە مەککەووە کۆچی کردوووە بۆ مەدینە، جا خۆم و دوو برام و پەنجاو سێ کەسی تر، یا فەر مووی: پەنجاو دوو کەسی تر لە خزمەکانم کۆچمان کرد بۆلای پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) من بچووکی هەردوو براکانم بووم: کە یەکیکیان ئەبو بەردەو ئەوی تریان ئەبو رەهم بوو، سواری پاپۆڕی بووین، لە حەبەشە لەلای نەجاشی هەلێ رشتین، وە لەوێ توووشی جەعفەری کوری ئەبو تالیبو و هاوڕێکانی بووین.

جەعفەر فەر مووی: پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ئێمە نارادوووە بۆ ئێرە، وە فەرمانی پێمانکردوووە کە لیڤە بمینینەووە ئێویش لەگەڵ ئێمە بمیننەووە، ئێتر ئێمەیش لەوێ ماینەووە، لەگەڵ جەعفەردا، هەتا گشتمان پێکەووە هاتینەووە بۆ مەدینە.

وا رێکەوت کە چووینە خزمەتی پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ئەو کاتە بوو کە قەلای خەیبەری ئازاد کردبوو، جا بەشە پشکی لەتالانی خەیبەر بۆ ئێمەیش دانا، یا گوتی: بەشە پشکی ئێمەشی دالیی، ئەووی لەکاتی گرتنی قەلای خەیبەردا لەوێ نەبووبی، پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) بەشی بۆ دانەناووە، بیجگە لەئێمە، کە تاقمە ی پاپۆرە کە بووین، جگە لە جەعفەر و هاوڕێکانی بەشی ئەوانیشی دانا لەگەڵ ئەوانا، جا هی وا هەبوو پێمانی دەگوت: ئێمە لەکۆچکردندا لەپیش ئێووەین، ئەی دەستە ی گەمی کە!

فەر مووی: روژێ ئەسمای کچی عومەیس کە یەکی ک بوو لەدەستە ی گەمی کە، دەچی بۆ سەردانی حەفصە ی هاوسەری پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) کە حەفصە ی کچی حەزرتی عومەرە (رهزای خودایان ئی بێ) ئەسمایش یەکی بوو لەوانە کە کۆچیان کردبوو بۆلای نەجاشی پاشای حەبەشە، جا عومە ریش دەچی بۆلای حەفصە،

دەرۋانى ئەسمائى والەلا، بە ھەفصەى كچى دەلى: ئەم ژنە كىيە؟ دەلى: ئەسمائى كچى عومەيسە عومەر دەفەرموى: ئەمە ئەودە كە لە ھەبەشە بوو و لە دەرياو ھەپراو تەو بە پاپۆر؟ ئەسماء دەلى: بەلى ئەوم. عومەر دەفەرموى: ئىمە بۇ كۆچكردن لە پىش ئىو ھەدەن، كە واتە ئىمە لە ئىو لە پىشترىن بە پىغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى).

ئەسمائىش توورە دەبى و دەلى: درۆت كە ئەى عومەر! نەخىر، بەخودا وانىيە، چونكە ئىو لە خەزمەتى پىغەمبەردا بوون و خۆى سەرپەرشتى كەردوون و برسىتانى نان و ئاو داو و نادانتانى تەمى و ئامۆزگارى كەردوود، دەلى ئىمە لە ھەبەشە بوو و لە دەورە ولات بوو و، لە ناو بىگانان و ناخەزاندا ژياو و، ئەمەش كە بوو و قەبوولمان كەردوود، ھەمووى لە پىناوى رەزاي خودا و لە پىناوى ئايىنى پىغەمبەرى ئەودا بوو، جا سویندى بى بە خودا نەنان دەخۆم و نەئاو دەخۆمەو ھەتا ئەم قسەى تۆيە نەگىرمەو بۇ پىغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) ئىمە ئازارو ئەشكەنجە دەدراين و تالوومان دەنۆشى و دەترسىنراين، وە ئەمانە ھەمووى باس دەكەم بۇ پىغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) وە بەباشى لىي دەپرسم، دەسا بەو خودايە رىك و راست ەرزى دەكەم نە درۆى تيا دەكەم و نە راو رىو، وە نەلى پتر دەكەم، جا كە پىغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) ھات، گوتم: ئەى پىغەمبەرى خودا! عومەر واوا دەلى. فەرموى (دروودى خودای لەسەر بى): (ئەى تۆ چىت پى گوت؟). گوتم: واوام پى گوت.

فەرموى: ئەو لە ئىو لە پىشتر نىيە بەمن، وەبۇ ئەو و بۇ ھاورىكانى يەك كۆچ ھەيە، بەلام بۇ ئىو (كە دەستەى گەمىكەن، كە لە ھەبەشەو بە پاپۆر گەراونەتەو بە مەدینە) دوو كۆچتان بۇ ھەيە!.

ئەسماء فەرموى: ئىتر ئەبو موسا و دانىشتوانى ناو پاپۆر كە دەستە دەستە دەھاتن بۆلاى من و ئەم فەرموودەيەيان لى دەپرسىمەو، شت نىيە لەم جىھانەدا كە وەك ئەم موژدەى پىغەمبەرە (دروودى خودای لەسەر بى) ئاوا شادمانيان بكاو ئاوا لە دلىانا گەرەو دلى خۆشكەرە بى.

ٺهسما فهرمووی: (گهڻي جار ٺهيو مووسا له خوشييانا ٺهه فهرموودهيهي دووبارهو سڻ باره پڻ دهگيرامهوه). {تاج/٣، زنجيره: ١٠٢، ژماره: ٣١٦٧ چاپي چوارهم}.

١٢٩٠) باسي بههره وگهره يي عهبدوللاي ڪوري جهعفهری ڪوري ٺهيو طالب (رهزاي خودايان لي بي). (٦٢٢٠ - ٦٢١٦)

باب: فِي فُضَائِلِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ بْنِ أَبِي طَالِبٍ

١٦٨٨- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ تَلَّقَى بِنَا، قَالَ: فَتَلَّقَى بِي وَبِالْحَسَنِ أَوْ بِالْحُسَيْنِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: فَحَمَلَ أَحَدَنَا بَيْنَ يَدَيْهِ، وَالْآخَرَ خَلْفَهُ حَتَّى دَخَلْنَا الْمَدِينَةَ. {الحديث: ٦٢١٩ = ٦٢٢٧ فم} :

عهبدوللاي ڪوري جهعفهری ڪوري ٺهيو تاليب (رهزاي خودايان لي بي) فهرمووی: ههموو جاري، کاتي پيغهمبر (دروودي خوداي لهسر بي) كه لهريپواربي (سهفهر) دههاتهوه، منالاني كهسوڪاري دهچوون بهپيرييهوه، جاري لهسهفهرئ هاتهوه، لهپيشدا من گهيشتم پيبي، لهبهردهمي خويهوه سواري كردم، لهدوايدا يهڪي لهدوو ڪورهكهي فاتيمهشيان هيئا، يا حهسن، يا حوسهينيان هيئا، ٺهويشي سواري پاشڪوي خوي كرد، ٺيتر ههرسيڪمان: من و پيغهمبرو يهڪي له حهسن و حوسهين، ههتا چووينه ناو شاري مهدينه، بهسواري ٺهو ولاخه لهسر ٺهو شيويه روشتين). {تاج/٣، زنجيره: ٢١، ژماره: ٣٣٨٤ ج/٤}.

١٦٨٩- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ قَالَ: أَرَدَفَنِي رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ذَاتَ يَوْمٍ خَلْفَهُ، فَأَسْرَأَ إِلَيَّ حَدِيثًا لَا أُحَدِّثُ بِهِ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ. {الحديث: ٦٢٢٠ = ٦٢٢٨ فم} :

عهبدوللاي ڪوري جهعفهری ڪوري ٺهيو تاليب (رهزاي خودايان لي بي) فهرمووی: روڙي خوشهويست (دروودي خوداي لهسر بي) لهپاشڪوي خويهوه سواري كردم و فهرموودهيهي بهنهيني پيبي فهرمووم، بو كهسي ناگيرامهوه). {تاج/٣، زنجيره: ٢٢، ژماره: ٣٣٨٥ ج/٤}.

(۱۲۹۱) باسی به هره و گه ورهیی عه بدوللای کوری عه عباس (رهزای خودایان لی بی).
(۶۳۱۸)

باب: فِي فَضَائِلِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا)

۱۶۹۰- عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَتَى الْخَلَاءَ، فَوَضَعَتْ لَهُ وَضُوءًا، فَلَمَّا خَرَجَ قَالَ: «مَنْ وَضَعَ هَذَا؟» - فِي رِوَايَةِ زُهَيْرٍ: قَالُوا - وَفِي رِوَايَةِ أَبِي بَكْرٍ قُلْتُ: ابْنُ عَبَّاسٍ. قَالَ: «اللَّهُمَّ فَقِّهْهُ فِي الدِّينِ». {الحديث: ۶۳۱۸ = ۶۳۲۶ م. تجرید/۱، رقم: ۱۱۶ = ۱۴۳} :

نیبنو عه عباس (رهزای خودایان لی بی) فهرمووی: پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهه بی) رویشته ناو
ئاودهست، منیش ئاوی دهسنویژم بویدانا، جا که هاته دهره وده و ئاوده که دی
فهرمووی: (کی ئەم ئاوهی داناوه؟) گوتم: من. فهرمووی: (خودایه! شارهزای ئایینی
ئیسلامی بفهرموو، وهبیکه به زانایه کی گه وره ی ئایین). {تاج/۳، زنجیره: ۲۱، ژماره:
۳۲۸۳ ج/۴} .

(۱۲۹۲) باسی به هره و گه ورهیی عه بدوللای کوری عومهر (رهزای خودایان لی بی).
(۶۳۱۹ - ۶۳۲۰)

باب: فِي فَضَائِلِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا)

۱۶۹۱- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: كَانَ الرَّجُلُ فِي حَيَاةِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِذَا رَأَى رُؤْيَا قَصَّهَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَتَمَنَّيْتُ أَنْ أَرَى رُؤْيَا أَقْصُهَا عَلَى النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، قَالَ: وَكُنْتُ غُلَامًا شَابًا عَرَبِيًّا، وَكُنْتُ أَنَامُ فِي الْمَسْجِدِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَرَأَيْتُ فِي النَّوْمِ كَأَنَّ مَلَكَيْنِ أَخَذَانِي فَذَهَبَا بِي إِلَى النَّارِ، فَإِذَا هِيَ مَطْوِيَّةٌ كَطَيِّ الْبُئْرِ، وَإِذَا لَهَا قَرْنَانِ كَقَرْنَيْ الْبُئْرِ، وَإِذَا فِيهَا نَاسٌ قَدْ عَرَفْتُهُمْ، فَجَعَلْتُ أَقُولُ: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ، أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ، أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ النَّارِ، قَالَ: فَلَقِيَهُمَا مَلَكٌ فَقَالَ لِي: لَمْ تُرْعَ، فَقَصَصْتُهَا عَلَى حَفْصَةَ، فَقَصَّتْهَا حَفْصَةُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «نِعْمَ الرَّجُلُ عَبْدُ اللَّهِ، لَوْ كَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ». قَالَ

سَالِمٌ: فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ بَعْدَ ذَلِكَ لَا يَتَأَمُّ مِنَ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلًا. {الحديث: ٦٣٢٠ = ٦٣٢٨
 فم. تجرید البخاری = مختصر صحیح البخاری بالكوردی، المجلد الأول الرقم: ٥٥٩ =
 ١١٢١، ١١٢٢، ١١٥٧، ٣٧٣٩، ٣٧٤١، ٧٠١٦، ٧٠٢٩، ٧٠٧١ فتح الباری. تحفة
 الأشراف: ١٥٨٠٥}:

عبداللّای کورپی عومهر (رهزای خودایان لی بی) فهرمووی: جاران لهژیانی پیغه مبه
 خۆیدا (دروودی خودای لهسهر بی) پیاو هه بوو خه ونی ده بیینی و دهیگیرایه وه بو پیغه مبه
 (دروودی خودای لهسهر بی) منیش به عه زه ته وه بووم که خه ونی ببینم هه تا بیگیرمه وه
 بو، له وسه رده مه دا من هه زه کار بووم ژنم نه هی نابوو، ره بهن بووم، له مزگه وت
 ده خه وتم، جاری له خه وما دیم وادوو فریشته وهك بمگرنو بمبهن بو دۆزه خ وابوو،
 ناگره کهیش، وهك بیرى هه لچنراو، له ناوه وه هه لچنرا بوو، هه روا دوو شاخه ی
 هه بوو، وهك دوو شاخه ی چه رخی سه ربیر، که له هه ردوو ته نیشتی بیرده هه ن،
 هه ردوو سه ری داری چه ر خه که یان ده خرپته سه ر، چه ند که سیکی تیا دا بوون
 ناسیمنه وه، ئیت دهستم کرد به گو تنی (أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ النَّارِ: په نا ده گرم به خودا
 له زیانی ناگر!).

فهرمووی: جا گه یشتین به فریشته یه کی تر، به منی فهرموو: ترست
 نه بی، مه ترسه، جا ئه م خه ونه م گیرایه وه بو حفصه ی خوشکم، که هاوسه ری
 پیغه مبه ر بوو، (دروودی خوی لهسهر بی)، حه فسه ییش دهیگیرته وه بو پیغه مبه ر
 (دروودی خودای لهسهر بی) پیغه مبه ر (دروودی خودای لهسهر بی) ده فهرموو: (عبداللّای برات پیاوی
 چاکه، بریا به شه و شه ونو یژر ده کرد) سالی کورپی عبداللّای کورپی عمر (رهزای
 خوادایان لی بی) دهیغه رموو: ئیت له وه دوا عبداللّای باو کم به شه و نه ختیك
 نه بی، نه ده نوست، هه ر خه ریکی شه ونو یژر و شتی وا بوو). {تاج/٣، زنجیره: ٢٧،
 ژماره: ٣٣٩٨ چاپی جواره م}.

(۱۲۹۲) باسی که ورهیی عهبدوللای کوری زوبهیر (رهزای خودایان لی بی).

(۶۲۱۶ - ۶۲۲۰)

بَابُ فِي فَضَائِلِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا)

۱۶۹۲- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّهُ قَالَ: قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ لِابْنِ الزُّبَيْرِ: أَتَذْكُرُ إِذْ تَلَقَّيْنَا رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنَا وَأَنْتُ وَأَبْنُ عَبَّاسٍ؟ قَالَ: نَعَمْ، فَحَمَلْنَا وَتَرَكْنَا. {الحديث: ۶۲۱۲ = ۶۲۲۴ فم، تجريد البخاری = مختصر صحيح البخاری بالكوردی، المجلد الثالث، الرقم: ۱۲۵۴ = ۳۰۸۲. تحفة الأشراف: ۵۲۲۰}:

عهبدوللای کوری ئه بو موله یکه فهرمووی: عهبدوللای کوری جه عفر به عهبدوللای کوری زوبهیری فهرموو: ئایا له یادته که من و توؤ ئیینو عه بیاس چووین به پیری پیغه مبه ره وه (دروودی خودای له سهر بی) که له سه فهری ده گه پرایه وه؟ فهرمووی: به ئی له بیرمه. عهبدوللای کوری جه عفر فهرمووی: ئه وه بوو ئیمه ی هه لگرت و توؤ هه ئنه گرت، چونکه من و ئیینو عه بیاس، یه کی کمانی خسته پاشکوی و یه کی کمانی خسته به رده می خوی). {تاج/۴، زنجیره: ۲۵، ژماره: ۴۳۹۰}.

(۱۲۹۴) باسی که ورهیی عهبدوللای کوری مه سعود (رهزای خودای لی بی).

(۶۲۷۵ - ۶۲۸۹)

بَابُ فِي فَضَائِلِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مسعود (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

۱۶۹۳- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مسعود قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ: (لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَآمَنُوا) إِلَى آخِرِ الْآيَةِ، قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «قِيلَ لِي: أَنْتَ مِنْهُمْ». {الحديث: ۶۲۷۵ = ۶۲۸۳ فم}:

عهبدوللای کوری مه سعود (رهزای خودای لی بی) فهرمووی: که ئه م ئایه ته دابه زی: {لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَآمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَآمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَأَحْسَنُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ} - المائدة - ۹۳/۵:

واته: گوناح و تاوان نییه له سهر ئه و که سانه که باوهر و ئیمانیا هیناوه به ئایینی ئیسلام و کرده و ی باشیان کردووه، له و شه رابه دا که خواردوو یانه ته وه و له و

کرده و اندها، که کرد و ویانن، له پيش ئه ودا که ئه و شتانه حه رام ببن، به مه رجی ئه وه که ئيمرؤ له سهر ئه و ئيمانه مابن و خویان بپاریزن، له و شتانه، که ئيسلام قه ده غه ی کرد و ون و، ماده م به رده و ام بن له سهر کردنی کرده و دی چاکه و، پاش ئه وه ديش له خودا بترسن و پيشه و کار و کرده و دیان چاکه بی، دیاره چاکه که رانیش دو ورن له خراپه، خه لاتى پیاو چاکان و چاکه که رانیش ئه وه یه که خودای گه و ره خو شى ده وین).

فه رمووی: کاتى ئه م نایه ته هات حه زره ت پى پى فه رمووم: (ئهى عه بد و للاً! پي م گوترا: که تۆ يه کي کيت له مانه که له م نایه ته دا با سکران). {تاج/٣، زنجيره: ٢٨، ژماره: ٢٤٠٦ ج/٤}.

١٦٩٣ ب- عَنْ أَبِي مُوسَى (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَدِمْتُ أَنَا وَأَخِي مِنَ الْيَمَنِ فَكُنَّا حِينًا وَمَا نُرَى ابْنُ مَسْعُودٍ وَأُمُّهُ إِلَّا مِنْ أَهْلِ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مِنْ كَثْرَةِ دُخُولِهِمْ وَلُزُومِهِمْ لَهُ. {الحديث: ٦٢٧٦ = ٦٢٨٤ فم. بخارى. فضائل الصحابة: ٣٧٦٣، ٤٣٨٤. ترمذى. مناقب: ٣٨٠٦، تحفة الأشراف: ٨٩٧٩}.

ئهبو مووساى ئه شعهرى (رهزای خودای ئى بى) فه رمووی: کاتى خو م و برا که م له یه مه نه وه کو چمان کرد بو حه به شه و له ویشه وه کو چمان کرد بو مه دینه، تاما و ديه کی زو ریش، و امان ده زانى که عه بد و للاً کورى مه سعوود و دایکی، له که سوکار و خاو و خیزانى پیغه مبه رن، ئه وه نده به گه رمی هاموشوی مالى پیغه مبه ریان ده کردو ئه وه نده په یوه ندى و تیکه ئیان به هیز بوو). {بو روونکر د نه وه ی ته واو، سه باره ت به کو چکردنی ئهبو مووسا و براکانى برپا نه ژماره: ١٦٨٧، له زنجیره: ١٢٨٩ له پيشه وه}.

١٦٩٤ - عَنْ أَبِي الْأَحْوَصِ قَالَ: كُنَّا فِي دَارِ أَبِي مُوسَى مَعَ نَفَرٍ مِنْ أَصْحَابِ عَبْدِ اللَّهِ، وَهُمْ يَنْظُرُونَ فِي مُصْحَفٍ، فَقَامَ عَبْدُ اللَّهِ، فَقَالَ أَبُو مَسْعُودٍ: مَا أَعْلَمُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) تَرَكَ بَعْدَهُ أَعْلَمَ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ هَذَا الْقَائِمِ. فَقَالَ أَبُو مُوسَى: أَمَا لَنْ قُلْتُ ذَلِكَ لَقَدْ كَانَ يَشْهَدُ إِذَا غَبْنَا، وَيُؤَذِّنُ لَهُ إِذَا حُجِبْنَا. {الحديث: ٦٢٨٠ = ٦٢٨٨ فم}.

ئەبول ئەحوەص فەرمووی: روژی لەمائی ئەبو موسای ئەشعەری بووین، کۆمەڵی بووین لەهاوەلانی عەبدوللای کوری مەسعوود، لەوکاتەدا مۆتالای قورئانیکیان دەکرد، لەوکاتەدا عەبدوللای کوری مەسعوود هەلسا راوەستا.

ئەبو مەسعوود فەرمووی: بەپێی زانیاری من، پیغمبەر (دروودی خودای لەسەر بن) لەپاش مەرگی خۆی، قورئان زانیکی تری وەك عەبدوللای کوری مەسعوودی بەجێ نەهێشتوو، کە ئیستا والەویدا راوەستاود!

ئەبو موسایش بۆ پشتیوانی شایەتییەکەی ئەو، فەرمووی: دەی مادەم تۆ وادەلێیت، بامەن هۆی ئەوەت بۆ روون بکەمەوه: عەبدوللای نامادەي خزمەتی پیغمبەر دەبوو، لەوکاتانەدا کە ئیمە نامادە بووین، هەروا مۆلەتی عەبدوللای دەدرا، کەبجی بۆ خزمەتی پیغمبەر، بەلام مۆلەتی ئیمە نەئەدرا).

١٦٩٥- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مسعود أَنَّهُ قَالَ: (وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غُلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ). ثُمَّ قَالَ: عَلَى قِرَاءَةِ مَنْ تَأْمُرُونِي أَنْ أَقْرَأَ؟ فَلَقَدْ قَرَأْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِضْعًا وَسَبْعِينَ سُورَةً، وَلَقَدْ عَلِمَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنِّي أَعْلَمُهُمْ بِكِتَابِ اللَّهِ، وَلَوْ أَعْلَمُ أَنَّ أَحَدًا أَعْلَمُ مِنِّي لَرَحَلْتُ إِلَيْهِ. قَالَ شَقِيقٌ: فَجَلَسْتُ فِي حَلْقِ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَمَا سَمِعْتُ أَحَدًا يَرُدُّ ذَلِكَ عَلَيْهِ أَوْ يَعْيبُهُ. {الحديث: ٦٢٨٢ = ٦٢٩٠ فم. تجريد البخاري/٤، رقم: ١٧٢٦ = ٥٠٠٠}:

عەبدوللای کوری مەسعوود (دروای خودای ن بن) ئەم نایەتەي بەبۆنەي ئەوەوه کە قورئانەکەي خۆی ئەدا بە عوتمان و شاردیەوه لێی، لەکاتی جەمعی قورئاندا، بەم بۆنەيەوه ئەم نایەتەي خویندەوه: {وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غُلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ - آل عمران - ١٦١/٣}:

واتە: وه هەرکەسێ دەست پیسی لەشتی بکا، لەروژی قیامەتا، دەینێ بەنەرەي شانیهوه و دهیهینێ بۆ مهیدانی لیپرسینهوه). {بروانه: تاج/٤، زنجیره: ٦٨ نایهتی یهکههه لهپیش ژماره: ٤٥٣٠ + ١٤ تاج/٤، زنجیره: ٤، ژماره: ٣٧٨٢ ج/٤ + تاج/٣، زنجیره: ١٠٩، ژماره: ٢٤٥٧ ج/٤}.

ئەوجا عەبدوللا فەرمووی: ئیوھ دەتانەوی لەمن کە بەپێی قیرائەتی کۆرئان بخوینم و شیوھ قورئان خویندنی خۆم کە لە پیغەمبەرم وەرگرتوو، وازی ئی بهینم؟ دەی بەبێ گومان من حەفتا و ئەوھندە سوورەتم لەخزمەتی حەزرت خویدا (دروودی خودای لەسەر بێ) خویندوو، بێگومان کە یاران و هاوھەلانی موحەممەد (دروودی خودای لەسەر بێ) خوینان باش باش دەرزانن کەمن لەگشتیان باشتەر لەقورئان تی دەگەم و لەگشتیان باشتەر شارەزام لە قورئانی پیروژ کەنامە و پەراوی خودایە، خوش ئەگەر بشارنم کە یەکیک ھەیە لەخۆم زانتر، کۆچ دەکەم بۆ خزمەتی، تا لێی فییری زانست بێم.

شەقیق دەیگوت: خۆم لەکۆری یاران موحەممەددا (دروودی خودای لەسەر بێ) گەلی دانیشتووم، نەم بیستوو کە کەسێ ئەم قەسەیی ئیبنو مەسعوود رەت بکاتەو، یاخود نەنگو خراپەیی ئی بگری). {تاج/۳، زنجیرە: ۲۸، ژمارە: ۲۴۰۸}.

۱۶۹۶- عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ: كُنَّا عِنْدَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) فَذَكَرْنَا حَدِيثًا عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ فَقَالَ: إِنَّ ذَاكَ الرَّجُلَ لَا أَزَالُ أَحِبُّهُ بَعْدَ شَيْءٍ سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُهُ، سَمِعْتُهُ يَقُولُ: «اقْرَأُوا الْقُرْآنَ مِنْ أَرْبَعَةِ نَفَرٍ: مِنْ ابْنِ أُمِّ عَبْدِ، فَبَدَأَ بِهِ، وَمِنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ، وَمِنْ سَالِمِ مَوْلَى أَبِي حُذَيْفَةَ وَمِنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ». {الحديث: ۶۲۸۵ = ۶۲۹۳ فم. تجريد/۳، رقم: ۱۴۷۹ = ۳۷۵۸، ۳۷۶۰، ۳۸۰۶، ۴۹۹۹}.

مەسرووق (رەحمەتی خودای ئی بێ) فەرمووی: لەلای عەبدوللای کۆری عەمری کۆری عاص بووین، باسی عەبدوللای کۆری مەسعوود کرا، فەرمووی: ئەوھتی ئەم فەرماشتەم لە پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) بیستوو ئیتەر ئەو پیاوھم خوش دەوی، گویم ئی بوو خوشەویست (دروودی خودای لەسەر بێ) دەیفەرموو: (لەلای ئەم چوار کەسە فییری قورئان ببن و دەرسی قورئان بخوینن: لەلای عەبدوللای کۆری مەسعوود، کە ناسراو بە (ئیبنو ئوم عەب) و لەلای ئوبەییە کۆری کەعب و لەلای سالی بەندە نازادکراوی ئەبو حوزەیفە و لەلای موغازی کۆری جەبەل!). فەرمووی:

پیغمبەر (دروودی خودای لسمەر بئ) یه کهم کهس که ناوی هیئا له م چوار کهسه، ناوی ئیبنو مهسعوودی هیئا، بۆ گرنگی پیدانی زیاتر. {تاج/۲، زنجیره: ۲۸، ژماره: ۲۴۰۱ چاپی چوارهم}.

روونکردنهوه:

سالم که ناسراوه به (سالی بهندهی ئازادکراوی ئه‌بو حوزدهیفه) یه کهکه له موسولمانه ههره پیشینه‌کان، خه‌لکی اصطخر بوو، له ولاتی فارس، له هاوه‌له گه‌وره‌و ناسراوه‌کانی پیغمبەر بووه، مامۆستایه‌کی قورئان زانی گه‌وره‌و بووه، له قوباء پیشنوژی بۆ کۆچکاران ده‌کرد، به‌رله‌وه پیغمبەر کۆچ بکا بۆ مه‌دینه، له‌گه‌ڵ کۆمه‌لیکا، که یه‌کیکیان عومهری کورپی خه‌طاب بوو، له مه‌که‌وه کۆچیان کرد بۆ مه‌دینه، له‌رپه‌گه‌ سالم به‌رنوژی بۆیان ده‌کرد، چونکه له‌هه‌موویان زیاتر قورئانی له‌به‌ربوو، عومهری کورپی خه‌تاب، زیاده‌ده‌وی ده‌کرد له‌وه‌سپی سالمدا، له‌کاتی به‌ستنی په‌یمانی براهه‌تی له‌نیوان موسولماناندا، پیغمبەر (دروودی خودای لسمەر بئ) کردی به‌برای موعادی کورپی ماعیض، ئیمامی عومهر فهرمووی: (ئه‌گه‌ر سالم ئیستا بمایه، ئه‌وم ده‌کرد به‌جینشین و جینشینیم نه‌ده‌کرد به‌شوراو به‌راویژ).

ئه‌بو حوزدهیفه له‌پیش ئیسلاما سالی کردبوو به‌ کورپی خۆی، دوا‌ی ئیسلام ته‌به‌ننی هه‌رام کرد، پیغمبەر فهرمانی کرد به‌ سه‌هله‌ی ژنی ئه‌بو حوزدهیفه که‌شیر بدا به‌سالم، هه‌تا ببی به‌کورپی شیریان. {ه‌روانه: ته‌جریدی بوخاری/۵، ژماره: ۱۷۴۸ = ۵۰۸۸، ۴۰۰۰ فتح الباری}.

ئه‌بو حوزدهیفه براهیه‌کی خۆی لێ ماره‌کرد، ناوی فاطیمه‌ی کچی وه‌لید بوو، له مه‌سجیدی قه‌باء سالم به‌رنوژی بۆ کۆچکاران ده‌کرد، که ئه‌بویه‌کرو عومهریشیان تیادا بوو، جارێ سالم به‌شه‌و، به‌ ده‌نگیکێ خۆشی سازگار قورئانی ده‌خویند، پیغمبەر (دروودی خودای لسمەر بئ) گوئی لێ گرتو فهرمووی: (سوپاس بۆ خودا که‌پیاوی وه‌ک سالی له‌ ئۆمه‌تی منا داناوه!).

مامۇستاي عەسقىلانى لە ئىصابەدا دەفەرموۋى: پىاوانى رشتەى ئەم
فەرموودەيە، ھەموويان جىگەى متمانەن و متمانەدارن.

لەرۋژى شەرى يەمامەدا، ئالاي كۆچكاران لەلای سالم بوو، لەم لايەنەو قسەكرا
لەگەئيا، سالم فەرموۋى: (ئەگەر وەك ئەمانە دەئىن، ئەگەر لەم جەنگەدا زۆرم بۆ
ھات من ھەلدىم، ئەو وەتائى واىە كەمن حامىل قورئاننىكى زۆر خراپم!).

جا لەكاتى جەنگىندا دەستى راستى بەشمشېر پەرى، بەدەستى چەپى ئالاکەى
ھەلگرت، دەستى چەپىشى بە شمشېر پەرى، ئالاکەى بەھەردوو قۆلى گرتە باوەشى،
كاتى كەوتە گيانەلا، فەرموۋى: ئەبو حوزەيفە كۆزراو لەم شەردەدا، ياماود؟

عەرزىانكرد: كۆزراو و شەھىد بوو، فەرموۋى: تەرمەكەم لەپال تەرمەكەى
ئەودا دابىنن، سالى دوازەدى كۆچى شەھىدبوون، لەشەرى يەمامەدا. ئىمامى عومەر
كەلەپوورو مىراتەكەى نارد بۆ ئازادكەرەكەى، كەژنى ئەبو حوزەيفە بوو، كە
ھەويى سەھلەى كچى سۆھەيلى عامىرى بوو، كەناوى ئوبەيە بوو، چونكە بەپىي
ياساى وەلاو سەردارى مردوو، ئەگەر مىراتبەرى تىرى نەبوو، كەلەپوورەكەى ھى
ئازادكەرەكەيەتى، بەلام ئوبەيە كەلەپوورەكەى وەرنەگرت و فەرموۋى: من بۆ
خودا ئازادم كىردوو، بەتەماى ھىچ شتئ ئازادم نەكىردوو، جا عومەر
كەلەپوورەكەى سالى دا بە بەيتولمال.

بۆ ژياننامەى ئىبنو مەسعوود {بىروانە: ژمارە: ۲۵ لەم پەراو پىرۋزە}. بۆ
ژياننامەى موعادى كورى جەبەل {بىروانە: ژمارە: ۱۱۱۳}. بۆ ژياننامەى ئوبەيەى
كەعب {بىروانە: ژمارە: ۲۴۲}.

۱۲۹۵) باسى كەوردەيى عەبدوللاى كورى عەمرى كورى ھەرام (رەزاي خوداى لى
بى). (۶۳۰۴ - ۶۳۰۷)

باب: فِي فُضَائِلِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ حَرَامٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

۱۶۹۷- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: أَصِيبَ أَبِي يَوْمَ أُحُدٍ، فَجَعَلْتُ أَكْشِفُ الثَّوْبَ عَنْ
وَجْهِهِ وَأُنْكِي، وَجَعَلُوا يَنْهَوْنَنِي، وَرَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لَا يَنْهَانِي، قَالَ: -

وَجَعَلَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ عَمْرِو تَبْكِيهِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «تَبْكِيهِ أَوْ لَا تَبْكِيهِ، مَا زَالَتِ الْمَلَائِكَةُ تُظِلُّهُ بِأَجْنِحَتِهَا حَتَّى رَفَعْتُمُوهُ». {الحديث: ٦٣٠٥ = ٦٣١٣ فم = فتح الملهم بشرح صحيح الامام مسلم. تجريد البخارى، الترجمة الكردية، المجلد الثانى الرقم: ٦٠٢ = ١٢٤٤، ١٢٩٣، ٢٨١٦، ٤٠٨٠. نسائي. جناز: ١٨٤٤. تحفة الأشراف: ٣٠٤٤}:

جابر (رفزای خودای ئى بى) فهرمووی: لهروژى غهزای ئوhoodا باوکم کوژرا، کاتى لاشهکهیان هیئا بۆلای پیغهمبهر (دروودی خودای لهسر بى) لووتو گوئیان کردبوو، منیش چووم سهريم ههلدایهوهو دهستم کرد بهگریان بۆی!

خرمان نهیاندههیشت بۆیبگریم، بهلام پیغهمبهر (دروودی خودای لهسر بى) گهرجی ناگای لیم بوو، بهلام قهدهغهى ئى نهکردم و ریی ئى نهگرتم که بۆی بگریم، تا فاتیমেى کچی عهمر، که خوشکی باوکم بوو، وه پوووری باوکیم بوو، هاته سهر تهرمهکهو دهستی کرد بهگریان بۆی.

ئهوسا پیغهمبهر (دروودی خودای لهسر بى) فهرمووی: (بۆی بگریت و بۆی نهگریت ئهى فاتیمه! بۆ عهبدووللای برات چون یهکه، چونکه ئهو بهپایهى شههیدی گهیشتوو، بهپایه و شانى خۆی شادبووه، ئهو لهلای خودا ئهوهنده بهقهدر و بهپێزه، فریشتهى رحمهت به بالیان سیبهریان بۆی کردبوو، تا لهخۆرتاوهکه بیپاریزن و تا لاشهکهى تیک نهچیت، وهگیانی پاک و پیرۆزی بهرزوه بکهن بۆ ئاسمان، ئهمه حالیان بوو ههتا ئهوکاتهى که لهسر تاتهشوړهکه ههلتان گرت). {تاج/٣، زنجیره: ٥١، ژماره: ٢٤٨٢ ج/٤}.

روونکردنهوه:

عهبدووللای کوپى عهمرى کوپى حهرام، باوکى جابیری کوپى عهبدووللای، ئنامادهى غهزای بهدر بووه، لهغهزای ئوhoodا کوژراو شههیدکرا، کافردگان لهشیان شیواندبوو، لووت و گوئ و دهست و پایان کردبوو، لهپهیمانى عهقهبهدا یهکیک بوو له نوقهباکان. لهپاش شههیدبوونی کهرامهتى ئى بینراوه، لهپاش چل و شهش سال،

لافاو گۆرەکی دەر خست، که لاشە که یان گواستەو وە دەک خۆی مابوو، وەک دوینی نیژرابی وابوو، هەروا لاشە عەمری کۆری جەموو حیش لەگەڵ ئەودا لەیەک گۆردا بوون، ئەویش وەک خۆی مابوو، یەک دەنک نەگۆرابوو، یەکیکیان لەکاتی ناستنە کهیدا، دەستیکی لەسەر برینەکی بوو، ویستیان دەستی لابەن لەسەر برینەکی و لەتەنیشتی تەرمە که یەو دەستی رکیشن، کهوایان لی کرد، دەستە که وەک جاران رویشتەو وە سەر شوین برینەکی و لەوئ لەسەر برینە که راوێستا.

١٢٩٦) باسی کهوردی عەبدوللای کۆری سەلام (رەزای خودای لی بی). (٦٢٢٠ - ٦٢٢٢)

باب: فِي فَضَائِلِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

١٦٩٨ - عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ: سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ: مَا سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ لِحَيٍّ يَمْشِي: (أَنَّهُ فِي الْجَنَّةِ إِلَّا لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلَامٍ). {الحديث: ٦٣٣٠ = ٦٣٣٨ فم = ف.م = فتح اللهم بشر صحيح الامام مسلم. تجريد البخاري بالكوردی، المجلد الرابع الرقم: ١٤٩٦ = ٣٨١٢. تحفة الأشراف: ٣٨٧٩} :

ئەم فەرموودەیه لە تەجریدی بوخاریدا بە کوردی، ئاوایه دیکەین بەرپاڤەیی ئێرە:

سەعدی کۆری ئەبو وەقاص (رەزای خودای لی بی) فەرمووی: لە پیڤەمبەرم نەبیستوو بەکەسی که هیشتا لەژێرنا بی و لەسەر رووی زەوی بگەڕی، پیی بفرموی: ئەم کەسە بەهەشتییە، جگە لە عەبدوللای کۆری سەلام، بەوی فەرموو عەبدوللای بەهەشتییە.

فەرمووی: ئەم ئایەتەیش دەربارە عەبدوللای هاتە خوارووە، که دفرموی: {وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى مِثْلِهِ - النساء - ١٠/٤} :

واتە: شایەتیکی راستگۆی قسە رەوای وا که خودای گەورە ریزو بایەخی بو شایەتیەکی داناو، که لەنەوێ یەعقوب پیڤەمبەر، که ناسراون بە بەنی ئیسرائیل، شایەتی دا لەسەرئەو که ئەم قورئانە فەرموودە خودایە، نامە و پەرەوای نیژدراوی خودایە. {تاج/٣، زنجیرە: ٦١، ژمارە: ٣٥١٦} .

١٦٩٩- عَنْ خُرَشَةَ بْنِ الْحُرِّ قَالَ: كُنْتُ جَالِسًا فِي حَلْقَةٍ فِي مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ، قَالَ: وَفِيهَا شَيْخٌ حَسَنُ الْهَيْئَةِ وَهُوَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلَامٍ، قَالَ: فَجَعَلَ يُحَدِّثُهُمْ حَدِيثًا حَسَنًا، قَالَ: فَلَمَّا قَامَ، قَالَ الْقَوْمُ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا، قَالَ: فَقُلْتُ: وَاللَّهِ لَا تَتَّبِعْنَهُ فَلَا عَلَمَنَّ مَكَانَ بَيْتِهِ، قَالَ: فَتَبِعْتُهُ، فَأَنْطَلَقَ حَتَّى كَادَ أَنْ يَخْرُجَ مِنَ الْمَدِينَةِ، ثُمَّ دَخَلَ مَنْزِلَهُ. قَالَ: فَاسْتَأْذَنْتُ عَلَيْهِ، فَأَذِنَ لِي، فَقَالَ: مَا حَاجَتُكَ يَا ابْنَ أَخِي؟ قَالَ: فَقُلْتُ لَهُ: سَمِعْتُ الْقَوْمَ يَقُولُونَ لَكَ لَمَّا قُمْتَ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا، فَأَعْجَبَنِي أَنْ أَكُونَ مَعَكَ، قَالَ: اللَّهُ أَعْلَمُ بِأَهْلِ الْجَنَّةِ، وَسَأُحَدِّثُكَ مِمَّ قَالُوا ذَلِكَ، إِنِّي بَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ إِذْ أَتَانِي رَجُلٌ فَقَالَ لِي: قُمْ، فَأَخَذَ بِيَدِي، فَأَنْطَلَقْتُ مَعَهُ، قَالَ: فَإِذَا أَنَا بِجَوَادٍّ عَنْ شِمَالِي. قَالَ: فَأَخَذْتُ لِأَخْذٍ فِيهَا، فَقَالَ لِي: لَا تَأْخُذْ فِيهَا فَإِنَّهَا طُرُقُ أَصْحَابِ الشَّمَالِ، قَالَ: وَإِذَا جَوَادٌّ مِنْهَجٌ عَلَى يَمِينِي، فَقَالَ لِي: خُذْهَا هُنَا. قَالَ: فَاتَى بِي جَبَلٌ، فَقَالَ لِي: اصْعَدْ. قَالَ: فَجَعَلْتُ إِذَا أَرَدْتُ أَنْ أَصْعَدَ خَرَرْتُ عَلَى اسْتِي. قَالَ: حَتَّى فَعَلْتُ ذَلِكَ مِرَارًا. قَالَ: ثُمَّ انْطَلَقَ بِي حَتَّى أَتَى بِي عَمُودًا رَأْسُهُ فِي السَّمَاءِ وَأَسْفَلُهُ فِي الْأَرْضِ فِي أَعْلَاهُ حَلْقَةٌ، فَقَالَ لِي: اصْعَدْ فَوْقَ هَذَا. قَالَ: قُلْتُ: كَيْفَ أَصْعَدُ هَذَا وَرَأْسُهُ فِي السَّمَاءِ؟ قَالَ: فَأَخَذَ بِيَدِي فَزَجَلَ بِي. فَقَالَ: فَإِذَا أَنَا مُتَعَلِّقٌ بِالْحَلْقَةِ، قَالَ: ثُمَّ ضَرَبَ الْعُمُودَ فَخَرَّ، قَالَ: وَبَقِيتُ مُتَعَلِّقًا بِالْحَلْقَةِ حَتَّى أَصْبَحْتُ، قَالَ: فَاتَيْتُ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَصَصْتُهَا عَلَيْهِ، فَقَالَ: «أَمَّا الطُّرُقُ الَّتِي رَأَيْتَ عَنْ يَسَارِكَ فَهِيَ طُرُقُ أَصْحَابِ الشَّمَالِ». قَالَ: «وَأَمَّا الطُّرُقُ الَّتِي رَأَيْتَ عَنْ يَمِينِكَ فَهِيَ طُرُقُ أَصْحَابِ الْيَمِينِ، وَأَمَّا الْجَبَلُ فَهُوَ مَنْزِلُ الشُّهَدَاءِ وَلَنْ تَنَالَهُ، وَأَمَّا الْعُمُودُ فَهُوَ عُمُودُ الْإِسْلَامِ، وَأَمَّا الْعُرْوَةُ فَهِيَ عُرْوَةُ الْإِسْلَامِ، وَلَنْ تَزَالَ مُتَمَسِّكًا بِهَا حَتَّى تَمُوتَ». {الحديث: ٦٣٣٣ = ٦٣٤١ فم} :

خه رده شهی کوری نه لحوړ فه رمووی: له ناو نه لقه یه کا، له مرگه وتی مه دینه دانیشتبووم. فه رمووی: پیره میړدیکی شیوه شیرین له ناویانا دانیشتبوو، که عه بدوللای کوری سه لام بوو.

فه رمووی: پیره میړده که قسه ی جوان جوان و فه رمووده ی جوان جوانی باس ده کرد بویان.

فەرمووی: جا کەھەلسا، دانیشتوانی کۆرەگە گوتیان: ھەرکەسێ حەزەدەکا کە بەچاوی سەر لەجیھانا تەماشای پیاویکی بەھەشتی بکا، با تەماشای ئەم پیرە میژدە بکا. فەرمووی: گۆتم: بەخودا دەبێ شوینی بکەوم، ھەتا شوینی مائەکە ی دەزانم، فەرمووی: جا شوینی کەوتم، روشت ھەتا خەریکبوو لەمەدینە دەربجی، تاجووە ناو مائەکە ی.

فەرمووی: منیش مۆلەتەم خواست کەبچم بۆ خزمەتی، مۆلەت درام. فەرمووی: ئە ی برازای خۆم نیش بەمن ھەیە، چییە بھەرموو؟ عەرزیم کرد: ئەو خەلکە ی لە کۆرەکەدا لەخزمەتتا دانیشتبوون لەمژگەوت، کەتۆ ھەلسایت و روشتیت گوتیان بەتۆ: ھەرکەسێ حەزەدەکا، باتەماشای ئەم پیرە میژدە بکا).
جا منیش بەم بۆنە یەو ھاتووم بۆ خزمەتت.

فەرمووی: خودا خۆ ی زۆر باش دەزانێ کێ بەھەشتییە، دە ی باھۆ ی ئەوت پێ بلیم، کە ئەوانە بۆ وایان گوتوو: شتەکە خۆ ی ئاوابوو: جارێ خەوتبووم لەخەوما پیاوئ ھات بۆلام، پێ ی گۆتم: ھەلسە سەرپێ، منیش ھەلسامە سەرپێ و دەستی گرتەو لەگەلیدا روشتەم، تەماشام کرد واجادە گەلیک وا لەلای چەمەو، ویستم کە ئەو ریگەیانە بگرم، پیاو کە فەرمووی پیم: ئەم ریگە لە مەگرەو بەو ریگەیانەدا مەرپۆ، ئەوانە ریگە ی چەپرەوانن ریگە گەلی یارانێ دەستە چەپن فەرمووی: کە تەماشام کرد وا لەلای راستمەو شەقامە ریگە یەک ھەیە، لەخەوما پیاو کە ی لەگەلما بوو فەرمووی پیم: ئالیرەو ەرپۆ بەم شەقامە ریگە یەدا کەوا لەلای راستمەو.

فەرمووی: جابر دمی بۆلای کیوئ، فەرمووی پیم: بەم کیو ەدا سەرکەو، فەرمووی: جا ھەر خەریکبووم بەکیو ەکەدا ھەژنییم، کەچی دەکەوتم بەپشتا و دەخزام، فەرمووی: چەند جارێ ئەم ھەولەم دووبارە کردو ە. فەرمووی: ئەو جا لەگەلێ روشتەم ھەتا بردمیە لای کۆلەکە یەک، سەری لە ئاسمان بوو، بنەکە ی لەزەوی بوو، بە نووچکە کە یەو ە قولفە یەک ھەبوو، فەرمووی پیم: ئادە ی بەم

کۆلەکە یەدا سەرکەووە سەری! گوتم: چۆن بەمەدا سەرکەوم، ئەو نووچکەکە ی وا لەحەوا، سەری وا لەئاسمان؟

فەرمووی: جا دەستی گرتەو هەڵی دام، کاتیەک زانی خۆم بە ئەلقەکەدا هەلواسیوە، دوا یی دای لە کۆلەکەکە، کۆلەکەکە کەوت، بەلام هەتا بەیانی لەخەوما دەستم بە قوڵفەکەووە بوو.

فەرمووی: جا چووم بۆ خزمەتی پیغەمبەری خودا (دروودی خودای لەسەر بێ) ئەم خەونەم بەتەواوی گیرایەووە بۆی، فەرمووی (دروودی خودای لەسەر بێ):

(ئەو ریگایانە ی کەدیت لەلای چەپتەووە بوون، ئەوانە ریگە گەلی (أَصْحَابُ الشَّمَالِ) ن، کە لەقورئاندا ئاوا وەصفیان کراوە: {وَأَصْحَابُ الشَّمَالِ مَا أَصْحَابُ الشَّمَالِ - الواقعة - ٥٦ / ٤١ - ٤٢} :

ئەو ریگایانە ی کەدیت لەلای راستتەووە بوون، ئەوانە ریگە گەلی (أَصْحَابُ الْيَمِينِ) ن، کە لەقورئاندا ئاوا وەسپ و مەدحیان کراوە: {وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ، فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ، وَطَلْحٍ مَّنْضُودٍ، وَظِلٍّ مَّمْدُودٍ - ٥٦ / ٢٨ - ٣١} .

ئەو کیوێش کە دیت و نەتوانی بجیتە سەری، ئەووە پلەو پایە ی شەهیدییە، تۆ نایگەیت و بەمردنی خودا دەمریت، ئەو کۆلەکە یەش ستوونی ئیسلامە، ئەو قوڵفە ی کە بەسەر سەری کۆلەکەکەووە بوو، ئەووە قوڵفە ی قایمی ئیسلامە، ئە ی عەبدوڵلا تۆ لەسەر ئیسلامەتی دەمریت و دەست بە عوروەتول و وثقا دەگریت تامردن). {تاج/٣، زنجیرە: ٦١، ژمارە: ٢٥١٧ ج/٤} .
روونکردنەووە:

عەبدوڵلا ی کۆری سەلام (رمزای خودای ئ بێ) لەرەگەزی جوولەکە یە، یەکیکە لە هاوێلە مەزنەکانی پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) کاتی پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) تەشریفی کۆچی کرد لەمەککە ی پیرۆزەووە بۆ مەدینە ی نازدار، عەبدوڵلا موسوڵمان بوو (بۆ چیرۆکی موسوڵمان بوونی عەبدوڵلا ی کۆری سەلام بڕوانە: تەجریدی بوخاری بەکوردی، ژمارە: ١٣٢٧، بەرگی چوارەم، فەتحوالباری، ژمارە: ٣٣٢٩).

له پيشا عهبدوڼلآ زانايه كي گه وره ي جووله كه بوو، له نه وه ي پيغه مبه ر يوسف ي كور ي پيغه مبه ر يه عقوبه (دروود ي خودايان له سهر بئ)، كات ي ئيسلام بوو ناو ي حوصه ين بوو، پيغه مبه ر (دروود ي خوداي له سهر بئ) ناوه كه ي گوړ ي و ناو ي نا: عهبدوڼلآ.

عهبدوڼلآ ي كور ي سه لام يه كي كه له ده هاوه لآه موزده ي به هه شت پي دراوه كان، كه ناسراون به عه شه ر ي موبه ش شه ر، دوو كور ي خو ي كه ناويان يوسف و موحه ممه د بوو، فهرمووده كان ي ئه ويان گيړايه وه، دوو فهرمووده ي له بوخاريدا هه يه، له سهر فهرمايشتي موقه ددime ي فه تحولباري.

عهبدوڼلآ ئاموژگاري ئيمامي عه لي كرد: كه دوانگه كه ي پيغه مبه ر (دروود ي خوداي له سهر بئ) له مه دينه به جي نه هيل ي و نه چي ت بو عيراق، وه عه رزيكرد: (ئهم دوانگه يه به جي بهيل ي جاري كي تر نايبي ني ته وه). وه خو ش ي واوو، كه عه لي مه دينه ي به جي هيش ت هه تا شه هيد بوو نه گه رايه وه بو ي.

به كو ي ده نگ: عهبدوڼلآ ي كور ي سه لام (ره زاي خوداي ئي بئ) له سالي چل و سي كؤچيدا، له شاري مه دينه به مه رگي خودا مردووه!).

كؤمه لي فهرمووده له مه تحي عهبدوڼلآ دا هه يه، زوريان له تاجول ئوصول دا هه يه، {بروانه: تاجول ئوصول به كوردي، به رگي سي يه م، زنجيره: ٦١، له ژماره: ٣٥١٦ وه هه تا ژماره: ٣٥٢٠. چاپي چواره م}.

به شي سي يه م له ليست و ناو ي نه و هاوه ل و كه سانه ي كه له ژماره (١٥٣٦) وه

ده ست پي ده كن

ژماري زنجيري	ناو ي خاومن ژيان نامه يا باب ت	ژماري فهرمووده كه
-	يادي مه لا جه بار له مستشف ي كركوك العسكري	١٥٢١
١٩٤	عبدالرحمن ي كور ي ئه بوبه كرى صهديق	١٥٢٢
١٩٥	ابوبه كرى صهديق	١٥٢٣
	كهرامه تي كي ئوم ماليك	١٥٢٦

۱۹۶	ام مالك الأنصارية	۱۵۳۶
۱۹۷	ئەبو حومەيدى ئەل-ساعىدى	۱۵۴۷
۱۹۸	أبو طفيل عامر بن وائلة	۱۵۵۸
۱۹۹	عەبدوللانى كۆرى سەر جىسى	۱۵۶۱
-	پېغەمبەرلەر شەھىدان لە گۆرەكانياندا زىندوون. جىياوازى ژيانى: دنياو بەرزەخ و قىامەت	۱۶۱۴
۲۰۰	عەبدوللانى كۆرى عەبدوللانى كۆرى سەلوول	۱۶۳۶
۲۰۱	عەبدوللانى كۆرى سەلوول	۱۶۳۶
۲۰۲	زوبەيرى كۆرى عەوام	۱۶۴۵
۲۰۳	ئەبو عوبەيدە كۆرى جەرراح	۱۶۵۱
۲۰۴	فاتىمە زەھراء كىچى موحەممەد (دروودى خودايان لەسەر بى)	۱۶۵۴
۲۰۵	روقيە كىچى پېغەمبەر (دروودى خودايان لەسەر بىت)	۱۶۵۴
۲۰۶	ئوم كولتوم كىچى پېغەمبەر (دروودى خودايان لەسەر بىت)	۱۶۵۴
۲۰۷	زەينەبى كىچى پېغەمبەر (دروودى خودايان لەسەر بى)	۱۶۵۴
-	داستانى ئوم زەرە	۱۶۶۹
-	كۆمەلى بەھرە سوودرو كەلگى فەرموودە ئوم زەرە	۱۶۶۹
۲۰۸	سالم مولى أبى خذيفة	۱۶۹۶
۲۰۹	عەبدوللانى كۆرى عەمرى كۆرى حەرام (رەزاي خوداي لى بى)	۱۶۹۷
۲۱۰	عەبدوللانى كۆرى سەلام	۱۶۹۹

۱۲۹۷) باسى گەورەيى سەعدى كۆرى موعاد (رەزاي خوداي لى بى). (۶۲۹۵ - ۶۳۰۲)

بَابُ: فِي فَضَائِلِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

۱۷۰۰- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَجَنَازَةُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ: «اهْتَرَّ لَهَا عَرْشُ الرَّحْمَنِ». {الحديث: ۶۲۹۵ = ۶۳۰۳ ف.م = ف.م = فتح الملهم بشرح صحيح الامام مسلم. تجريد البخارى المسمى بمختصر صحيح البخارى، المجلد الرابع الرقم: ۱۴۹۲ = ۳۸۰۳ فتح البارى}:

جابیری کوری عہدوللہ (رمزی خودایان تی بی) فہرمووی: تہرمہگہی سہعدی کوری موعاز لہبہردہممانا دائرابوو، پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) فہرمووی: تہخت و بارہگای خودای میہرہبان بوی کہوتہ لہرزہو بوی خوروشاوه!). {تاج/۳، زنجیرہ: ۴۵، ژمارہ: ۳۴۶۷ ج/۴ = چاپی چوارہم + تاج/۱، زنجیرہ: ۲۲۴، ژمارہ: ۱۱۵۴ ج/۴} = (پرسیارو وہلامی ناوگوپرو سزای گور).

گیرانہوہی تاج لہبہرگی یہکہما ژمارہ: (۱۱۵۴) ناوایہ:

ٹیبنو عومہر (رمزی خودایان تی بی) فہرمووی: پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) فہرمووی: ٹائم سہعدی کوری موعازہ، کہ تہخت و بارہگای مہزنی خودای گہورہ، بو مہرگی ہاتہ جم و جوول و خرؤش و دہرگاکانی ٹاسمانی، بو پیشوازی لی، خرانہ سہر پشت و حہفتا ہزار فریشٹہ ہاتنہ دیدہنی و دیاری، لہکاتی سہرہ مہرگیداو لہکاتی بہرپکردنی تہرمہگہیدا، ٹائم سہعدہ کہ ٹہمہ پلہو پایہیہتی لہلای خودا، لہگہل ٹہوہش دا، گورہو شاریکی وہا وہا درا، کہ پہراسووی راست و پہراسووی چہپی ٹیک پہراند، ناوا بہتوندی گوشی، بہلام لہپاشا رزگاری بوو). {تاج/۳/۵۷۳ ج/۴ - ن/ش}.

۱۷۰۱- عَنْ الْبَرَاءِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: أُهْدِيَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) حُلَّةٌ حَرِيرٌ، فَجَعَلَ أَصْحَابُهُ يَلْمُسُونَهَا، وَيَعْجَبُونَ مِنْ لِينِهَا، فَقَالَ: «أَتَعْجَبُونَ مِنْ لِينِ هَذِهِ؟ لِمَنَادِيلُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنْهَا وَاللَّيْنُ». {الحديث: ۶۲۹۸ = ۶۳۰۶ فم. بخاری. مناقب الأنصار: ۳۸۰۲. تحفة الأشراف}:

بہرائی کوری عازیب (رمزی خودای تی بی) فہرمووی: ٹوگہیدیری دہومہتولجہندہل، قاتی جلی ناوریشمینی بہدیاری ہیئا بو پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) ٹیمہیش دہستمان تی دہخشان و پیمان سہیربوو کہ ٹہوہندہ نہرمہ، پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) فہرمووی: (سہیرتان لہ نہرمی و سفتی ٹہم جلہ دی؟) گوتمان: بہئی. فہرمووی: (دہستہ سہرہکانی سہعدی کوری موعاز لہبہرہشتا لہمہ باشتر و نہرمتر!).

{تاج/۳، زنجیره: ۲۹، ژماره: ۲۷۶۲ ج/۴} + {تاج/۴، زنجیره: ۶۶، ژماره: ۴۵۲۵. چاپی
چوارهم = باسی سهرانه}.

(۱۲۹۸) باسی گه وری نه بو طه لحه ی نه نصاری و نوم سوله یمی هاوسه ری (ره زای
خودایان لی بی). (۶۲۶۹ - ۶۲۷۴)

بَابُ: فِي فَضَائِلِ أَبِي طَلْحَةَ الْأَنْصَارِيِّ وَأَمْرَاتِهِ أُمِّ سُلَيْمٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا)

۱۷۰۲- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): مَاتَ ابْنُ أَبِي طَلْحَةَ مِنْ أُمِّ سُلَيْمٍ، فَقَالَتْ لِأَهْلِهَا: لَا تُحَدِّثُوا أَبَا طَلْحَةَ بِإِبْنِهِ حَتَّى أَكُونَ أَنَا أَحَدُهُ. قَالَ: فَجَاءَ فَقَرَّبَتْ إِلَيْهِ عَشَاءً فَأَكَلَ وَشَرِبَ، قَالَ: ثُمَّ تَصَنَعَتْ لَهُ أَحْسَنَ مَا كَانَ تَصْنَعُ قَبْلَ ذَلِكَ، فَوَقَعَ بِهَا، فَلَمَّا رَأَتْ أَنَّهُ قَدْ شَبِعَ وَأَصَابَ مِنْهَا قَالَتْ: يَا أَبَا طَلْحَةَ أَرَأَيْتَ لَوْ أَنَّ قَوْمًا أَعَارُوا عَارِيَّتَهُمْ أَهْلَ بَيْتٍ، فَطَلَبُوا عَارِيَّتَهُمْ، أَلَهُمْ أَنْ يَمْنَعُوهُمْ؟ قَالَ: لَا. قَالَتْ: فَاحْتَسِبِ ابْنَكَ! قَالَ: فَغَضِبَ، فَقَالَ: تَرَكْتَنِي حَتَّى تَلَطَّخْتُ ثُمَّ أَحْبَرْتَنِي بِإِبْنِي. فَاذْطَلَّقَ حَتَّى أَتَى رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَأَخْبَرَهُ بِمَا كَانَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «بَارَكَ اللَّهُ لَكُمَا فِي غَائِرٍ لَيْلَتِكُمَا». قَالَ: فَحَمَلْتُ، قَالَ: فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي سَفَرٍ وَهِيَ مَعَهُ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِذَا أَتَى الْمَدِينَةَ مِنْ سَفَرٍ لَا يَطْرُقُهَا طُرُوقًا، فَدَنَوْا مِنَ الْمَدِينَةِ، فَضَرَبَهَا الْمَخَاضُ، فَاحْتَسِبَ عَلَيْهَا أَبُو طَلْحَةَ، وَانْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ). قَالَ: يَقُولُ أَبُو طَلْحَةَ: إِنَّكَ لَتَعْلَمُ يَا رَبِّ إِنَّهُ يُعْجِبُنِي أَنْ أَخْرُجَ مَعَ رَسُولِكَ إِذَا خَرَجَ، وَأَدْخَلَ مَعَهُ إِذَا دَخَلَ، وَقَدْ احْتَسِبْتُ بِمَا تَرَى. قَالَ: تَقُولُ أُمِّ سُلَيْمٍ: يَا أَبَا طَلْحَةَ، مَا أَجِدُ الَّذِي كُنْتُ أَجِدُ، فَانْطَلِقْ، فَانْطَلَقْنَا. قَالَ: وَضَرَبَهَا الْمَخَاضُ حِينَ قَدِمَا، فَوَلَدْتُ غُلَامًا، فَقَالَتْ لِي أُمِّي: يَا أَنَسُ لَا يُرْضِعُهُ أَحَدٌ حَتَّى تَغْدُو بِهِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ). فَلَمَّا أَصْبَحَ احْتَمَلْتُهُ، فَانْطَلَقْتُ بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ). قَالَ: فَصَادَفْتُهُ وَمَعَهُ مَيْسَمٌ، فَلَمَّا رَأَنِي، قَالَ: «لَعَلَّ أُمِّ سُلَيْمٍ وَلَدَتْ؟». قُلْتُ: نَعَمْ، قَالَ: فَوَضَعَ الْمَيْسَمَ. قَالَ: وَجِئْتُ بِهِ فَوَضَعْتُهُ فِي حَبْرِهِ، وَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِعَجْوَةٍ مِنْ عَجْوَةِ الْمَدِينَةِ، فَلَاكَهَا فِي فِيهِ حَتَّى ذَابَتْ، ثُمَّ قَذَفَهَا فِي فِي الصَّبِيِّ، فَجَعَلَ الصَّبِيُّ يَتَلَمَّظُهَا، قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «انْظُرُوا

إِلَى حُبِّ الْأَنْصَارِ الثَّمَرِ». قَالَ: فَمَسَحَ وَجْهَهُ وَسَمَّاهُ عَبْدَ اللَّهِ. {الحديث: ٦٢٧٢ = ٦٢٨٠
فم}:

ئەنەسى كۆرى مالىك (رمزى خوداى لى بى) فەرموۋى: بىرايەكى دايكىم ھەبوو، كۆرى
ئەبو طەلجە بوو، كە ھاوسەرى دايكىم بوو، ئەم بىرايەم بە منالى مرد، دايكىم بە
كەسوكارەكەى فەرموۋ: كەس باسى مردنى كۆرەكە نەكات بۇ ئەبو طەلجەى باوكى،
ھەتا خۆم پىي دەلىم.

فەرموۋى: جا ئەبو طەلجە ھاتەو، دايكىم شىۋى بۇ دانا، ئەویش بە ئاسوودەيى
نان و ئاۋەكەى خوارد، ئەنجا ژنەكەى خۇى دەپرازىنپتەو، بۆى، زۆر بە جوانى، وەك
جارى جاران، وەك بلىي ھىچ رووى نەدابى، جا پىكەو، دروست دەبن، ژنەكەى كە
تەماشا دەكا كەوا ئەبو تەلجە ھەم تىرى خواردو ھەم ئىشى شەرىى كرد لەگەئيا،
پىي دەلى: ئەى ئەبو طەلجە! پىم بلى: ئەگەر كۆمەلئ ئەمانەتو سپاردەى
مالىكىان لەلابىو مالاكە داۋاى سپاردەكەى خۇيان بكنەو، ئايا ئەو كۆمەلە مافى
ئەوھيان ھەيە كە ئەو سپاردەو ئەمانەتەيان نەدەنەو!!

گوتى: نە، دايكىم پىي فەرموۋ: دە داۋاى پاداش لەخودا بكة، لەسەر مردنى
كۆرەكەت!

ئەنەس فەرموۋى: ئەبو تەلجە توۋرە بوو، وەگوتى: چۆن پەندىكت پىدام، لە
كۆلەم نەبوۋىتەو ھەتا چەپەل بووم و لەشم پىس بوو، ئەو جا مەرگى كۆرەكەم
پى دەلىت، داۋاى رۆيى بۆلاى پىغەمبەر و چى روۋىدبوو ھەموۋى بۇ دەگىرپتەو.
پىغەمبەر (دروۋى خوداى لەسەر بىن) دەفەرموۋ: (خودا شەۋى رابووردوۋتان بۇ پىرۆز بكا).

فەرموۋى: ھەر ئەو شەۋە بەفەرمانى خودا ئوممو سولەيم سكى پىبوو، منال
دەكەۋىتە سكى، تا جارى ھەزەرەت (دروۋى خوداى لەسەر بىن) دەچى بۇ سەفەرئ، ئوممو
سولەيم و ئەبو طەلجەى مىردىشى لەگەئيا دەپۆن بۇ ئەو سەفەر، دەستوورى
پىغەمبەر (دروۋى خوداى لەسەر بىن) وابوۋ كە لەسەفەر دەگەرايەو بۇ شارى مەدینە، بەشەو
لەناكاۋدا نەيدەكرد بەناو خاۋو خىزاندا، كاتى لەمەدینە نزيك دەبنەو ئوممو

سولەيم ژانى منالېوون دەيگىرى، ئەبو طەلحەيش ناچار بەدىيارىيەۋە دەمىنئىتەۋە دە
پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن) بەرەو مەدىنە دەجمى، فەرموۋى: ئەبو طەلحە
دەفەرەمۇ: ئەى خودايە! بۇ خۆت دەزانىت كە ھەمىشە ھەزدەكەم كە پىغەمبەر
(دروودى خوداى لەسەر بىن) ئەگەر دەرېچى، منىش لەگەلىا دەرېچەم بۇ ئەو سەفەرە، ھەروا كە
بگەرپىتەۋە بۇ مائەۋە بۇ مەدىنە، ھەزدەكەم منىش لەگەلىا بگەرپىمەۋە بۇ
مەدىنە و لىي دانەپرېم و لىي دوانەكەوم، بەلام وەك دەبىنىت ئەوا من بەم ئىشەۋە
پىكاوم و بەدەست ئەم ژنەى خۆمەۋە گىرم خواردوۋە!

فەرموۋى: ئوم سولەيم دەفەرەمۇ: ئەى ئەبو تەلحە! ئەو ژانى منالەى كەبووم
نەم ماو، پرۇ با لەخزمەتى ھەزەرتدا برۆينەۋە، ئىتر ھەموومان مىلى رىمان گرت و
كەوتىنەر. فەرموۋى: كە لەگەل گەيشتىنە بەرەۋە ديسان ژان گرتىەۋە و كورپىكى
بوو!

ئەنەس فەرموۋى: دايكەم فەرموۋى پىم: ئەى ئەنەس! نابى كەس گۆشى بكا و
مەمكى پى بدات، تابەيانەكى بەدەستى خۆت ھەلى دەگىرت و دەبىبەيت بۆلاى
پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن).

منىش بەيانى كۆرپە ساۋاكەم ھەلگىرت و بىردم بۆلاى پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر
بىن). فەرموۋى: كەچووم وارپىكەوت پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن) دەمە داخىكى
بەدەستەۋە بوو، وشتى زەكاتى پى داخ دەكرد بۇ نىشانە.

كاتى مىنى دى منالەكەم بەباۋەشەۋە بوو، فەرموۋى: (رەنگبى ئوم سولەيم
مندالى بووبىت؟). گوتەم: بەلى. فەرموۋى: جا دەمە داخەكەى دانا، فەرموۋى:
منالەكەم بىرد بۆى دايىنا لەكۆشيا.

جا پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن) داۋاى خورماى عەجوۋى كرد، لە عەجوۋى
مەدىنە، دايىنا لەناو دەمى خۆيداۋ خورما عەجوۋەكەى تەواۋ جوى، ھەتا تۈايەۋە،
ئەوجا دەمى مندالەكەى دا چەقاندو ماجوۋمى خورماكەى تىفاندە ناودەمى،
مندالەكەيش يەكسەر دەستى كرد بە ملچاندنى ماجوۋمەكە و زمانى بۇ دەگىر!

ئەنەس فەرموۋى: پېغەمبەر (دروۋدى خوداى لەسەر بى) فەرموۋى: (خورما خۆشەويىستى يارىدەدەرانە، بۆيە ئەم منالە كە لەئەنصارە، ھەر لەئىستاوہ ئاوہا دەيقۇزىتەوہ!).
ئەنەس فەرموۋى: جا پېغەمبەر (دروۋدى خوداى لەسەر بى) بۆ پىرۋزى دەستى ھىنا بەدەم و چاويداۋ ناۋى نا: عەبدوﻟﻻ. {رياض صالحين/۱، زنجيره: ۳ باسى ئارام و خۇگىرى، ژمارە: ۴۴}.
روونكر دنەوہ:

لە رياض صالحيندا دمفەرموۋى:

لەگىرپانەوہيەكى بوخارىدا دمفەرموۋى: ئىبنو عويەينە فەرموۋى: پىاۋىكى ئەنصارى دەيگوت: بەچاۋى خۆم نۆ منالى ئەم عەبدوﻟﻻيەم ديۋە، كە پېغەمبەر ناۋى ناۋ، دەم و مەﻻشۋى بە ماجوۋى خورماى عەجوہ ھەنوۋ، ھەر نۆيان قورئان خوين بوون.

(۱۲۹۹) باسى گەورەيى ئوبەيى كورى كەعب. (۶۲۹۰ - ۶۲۹۴)

بَابُ فِي فَضْلِ أَبِي بِنِ كَعْبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

۱۷۰۳ - عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: جَمَعَ الْقُرْآنَ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَرْبَعَةٌ كُلُّهُمْ مِنَ الْأَنْصَارِ: مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ، وَأَبِيُّ بِنِ كَعْبٍ، وَزَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ، وَأَبُو زَيْدٍ. قَالَ قَتَادَةُ: قُلْتُ لَأَنَسٍ: مَنْ أَبُو زَيْدٍ؟ قَالَ: أَحَدُ عُمُمَتِي. {الحديث: ۶۲۹۰ = ۶۲۹۸ فم. تجريد/ ۴، رقم: ۱۴۹۴ = ۳۸۱۰، ۳۹۹۶، ۵۰۰۳، ۵۰۰۴. فتح الباری. تحفة الأشراف: ۱۲۴۸. ترمذی. مناقب: ۳۷۹۴}:

ئەنەسى كورى مالیک (رمزى خوداى لى بى) فەرموۋى: بەسەرىنى پېغەمبەر خۆى (دروۋدى خوداى لەسەر بى) ئەم چوار كەسەيە ھەموو قورئانيان بەتەواۋى لەبەرېو، وەھەر چواريشيان لە يارىدەدەران (ئەنصار) بوون: موغازى كورى جەبەل و ئوبەيەيە كورى كەعب و زەيدى كورى ئابىت و ئەبو زەيد، قەتادە گوتى: بە ئەنەسەم گوت: ئەبو زەيد كىيە؟ فەرموۋى: (ئامۇزايەكى من بوو). {تاج/۳، زنجيره: ۴۸، ژمارە: ۳۴۷۴. چاكيىتى موغازى كورى جەبەل. ج/ ۴. ش/ ت = شەيخان و تەرمەزى}.

(۱۳۰۰) باسی گه ورهیی نه بو زه ری نه لغه فاری (ره زای خودای لی بی) (۶۳۰۹-۶۳۱۲)

بَابُ فِي فَضْلِ أَبِي ذَرِّ الْغِفَارِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

۱۷۰۴- عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ: قَالَ أَبُو ذَرٍّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): خَرَجْنَا مِنْ قَوْمِنَا غِفَارٍ، وَكَانُوا يُحِلُّونَ الشَّهْرَ الْحَرَامَ، فَخَرَجْتُ أَنَا وَآخِي أَنَيْسٌ وَأُمْنَا، فَنَزَلْنَا عَلَى خَالٍ لَنَا، فَأَكْرَمَنَا خَالُنَا وَأَحْسَنَ إِلَيْنَا، فَحَسَدَنَا قَوْمُهُ، فَقَالُوا: إِنَّكَ إِذَا خَرَجْتَ عَنْ أَهْلِكَ خَالَفَ إِلَيْهِمْ أَنَيْسٌ، فَجَاءَ خَالُنَا فَتَنَّا عَلَيْنَا الَّذِي قِيلَ لَهُ، فَقُلْتُ: لَهُ أُمَّا مَا مَضَى مِنْ مَعْرُوفِكَ فَقَدْ كَدَّرْتُهُ، وَلَا جَمَاعَ لَكَ فِيمَا بَعْدُ، فَقَرَّبْنَا صِرْمَتَنَا فَاحْتَمَلْنَا عَلَيْهَا، وَتَغَطَّى خَالُنَا ثَوْبُهُ فَجَعَلَ يَبْكِي، فَانْطَلَقْنَا حَتَّى نَزَلْنَا بِحَضْرَةِ مَكَّةَ، فَنَافَرَ أَنَيْسٌ عَنْ صِرْمَتِنَا، وَعَنْ مِثْلِهَا، فَاتَّيَا الْكَاهِنَ، فَخَيَّرَ أَنَيْسًا، فَأَتَانَا أَنَيْسٌ بِصِرْمَتِنَا وَمِثْلِهَا مَعَهَا. قَالَ: وَقَدْ صَلَّيْتُ يَا ابْنَ أَخِي قَبْلَ أَنْ أَلْقَى رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِثَلَاثِ سِنِينَ. قُلْتُ: لِمَنْ؟ قَالَ: لِلَّهِ. قُلْتُ: فَأَيْنَ تَوَجَّهَ؟ قَالَ: أَتَوَجَّهَ حَيْثُ يُوْجِّهُنِي رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ، أَصَلَّى عِشَاءً حَتَّى إِذَا كَانَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ أَلْقَيْتُ كَأَنِّي خِفَاءٌ حَتَّى تَعْلُوَنِي الشَّمْسُ، فَقَالَ لِي أَنَيْسٌ: إِنَّ لِي حَاجَةً بِمَكَّةَ فَاكْنِفْنِي، فَانْطَلَقَ أَنَيْسٌ حَتَّى أَتَى مَكَّةَ، فَرَأَتْ عَلَيَّ، ثُمَّ جَاءَ، فَقُلْتُ: مَا صَنَعْتَ؟ قَالَ: لَقِيتُ رَجُلًا بِمَكَّةَ عَلَى دِينِكَ، يَزْعُمُ أَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَرْسَلَهُ. قُلْتُ: فَمَا يَقُولُ النَّاسُ؟ قَالَ: يَقُولُونَ: شَاعِرٌ، كَاهِنٌ، سَاحِرٌ، وَكَانَ أَنَيْسٌ أَحَدَ الشُّعْرَاءِ. قَالَ أَنَيْسٌ: لَقَدْ سَمِعْتُ قَوْلَ الْكَهَنَةِ، فَمَا هُوَ يَقُولُهُمْ، وَلَقَدْ وَضَعْتُ قَوْلُهُ عَلَى أَقْرَاءِ الشُّعْرِ، فَمَا يَلْتَمِسُ عَلَى لِسَانِ أَحَدٍ بَعْدِي أَنَّهُ شِعْرٌ، وَاللَّهِ إِنَّهُ لَصَادِقٌ، وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ. قَالَ: قُلْتُ: فَاكْنِفْنِي حَتَّى أَذْهَبَ فَأَنْظُرَ. قَالَ: فَاتَيْتُ مَكَّةَ، فَتَضَعْتُ رَجُلًا مِنْهُمْ، فَقُلْتُ: أَيْنَ هَذَا الَّذِي تَدْعُونَهُ الصَّابِيَّ؟ فَأَشَارَ إِلَيَّ فَقَالَ: الصَّابِيَّ، فَمَالَ عَلَى أَهْلِ الْوَادِي بِكُلِّ مَدْرَةٍ وَعَظْمٍ حَتَّى خَرَرْتُ مَغْشِيًا عَلَى. قَالَ: فَارْتَفَعْتُ حِينَ ارْتَفَعْتُ كَأَنِّي نُصَبُّ أَحْمَرَ، قَالَ: فَاتَيْتُ رَمْزَمَ فَعَسَلْتُ عَنَى الدِّمَاءِ، وَشَرِبْتُ مِنْ مَائِهَا، وَلَقَدْ لَبِثْتُ يَا ابْنَ أَخِي ثَلَاثِينَ بَيْنَ لَيْلَةٍ وَيَوْمٍ، مَا كَانَ لِي طَعَامٌ إِلَّا مَاءٌ رَمْزَمَ فَسَمِنْتُ حَتَّى تَكَسَّرَتْ عُنْكَ بَطْنِي، وَمَا وَجَدْتُ عَلَى كَيْدِي سُخْفَةً جُوعٍ. قَالَ: فَبَيْنَا أَهْلُ مَكَّةَ فِي لَيْلَةٍ قَمَرَاءَ إِضْحِيَانٍ، إِذْ ضُرِبَ عَلَى أَسْمَحَتِهِمْ فَمَا يَطُوفُ بِالْبَيْتِ أَحَدٌ، وَامْرَأَتَانِ مِنْهُنَّ تَدْعُوَانِ إِسَافًا وَنَائِلَةً. قَالَ: - فَاتَّيْنَا عَلَى فَي طَوَانِهِمَا، فَقُلْتُ: أَنْكِحَا أَحَدَهُمَا الْأُخْرَى، قَالَ: فَمَا تَنَاهَتَا عَنْ قَوْلِهِمَا؟ قَالَ: فَاتَّيْنَا عَلَى، فَقُلْتُ: هُنَّ

مِثْلُ الْخَشْبَةِ، غَيْرَ أَنِّي لَا أَكْنِي! فَأَنْطَلَقْتَا تُولَوَانِ وَتَقُولَانِ: لَوْ كَانَ هَا هُنَا أَحَدٌ مِنْ أَنْفَرَانَا، قَالَ: فَاسْتَقْبَلَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَأَبُو بَكْرٍ وَهُمَا هَابِطَانِ، قَالَ: «مَا لَكُمَا؟» قَالَتَا: الصَّابِيُّ بَيْنَ الْكَعْبَةِ وَأَسْتَارِهَا. قَالَ: «مَا قَال لَكُمَا؟» قَالَتَا: إِنَّهُ قَالَ: لَنَا كَلِمَةٌ تَمْلَأُ الْقَمَمَ. وَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) حَتَّى اسْتَلَمَ الْحَجَرَ، وَطَافَ بِالْبَيْتِ هُوَ وَصَاحِبُهُ، ثُمَّ صَلَّى، فَلَمَّا قَضَى صَلَاتَهُ، قَالَ أَبُو ذَرٍّ: فَكُنْتُ أَنَا أَوَّلُ مَنْ حَيَّاهُ بِتَحِيَّةِ الْإِسْلَامِ، قَالَ: فَقُلْتُ: السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَقَالَ: «وَعَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ»، ثُمَّ قَالَ: «مَنْ أَنْتَ؟» قَالَ: قُلْتُ: مِنْ غِفَارٍ. قَالَ: فَأَهْوَى بِيَدِهِ فَوَضَعَ أَصَابِعَهُ عَلَى جَبْهَتِهِ، فَقُلْتُ فِي نَفْسِي: كَرِهَ أَنْ انْتَمَيْتُ إِلَى غِفَارٍ، فَذَهَبْتُ أَخْذُ بِيَدِهِ فَقَدَعَنِي صَاحِبُهُنَّ وَكَانَ أَعْلَمَ بِهِ مِنِّي، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ قَالَ: «مَتَى كُنْتَ هَا هُنَا؟» قَالَ: قُلْتُ: قَدْ كُنْتُ هَا هُنَا مُنْذُ ثَلَاثَيْنِ بَيْنَ لَيْلَةٍ وَيَوْمٍ. قَالَ: «فَمَنْ كَانَ يُطْعِمُكَ؟». قَالَ: قُلْتُ: مَا كَانَ لِي طَعَامٌ إِلَّا مَاءٌ زَمْزَمَ فَسَمِنْتُ حَتَّى تَكْسَرَتْ عُنُقُ بَطْنِي، وَمَا أَجِدُ عَلَى كَبِدِي سُخْفَةً جُوعٍ. قَالَ: «إِنَّهَا مُبَارَكَةٌ إِنَّهَا طَعَامٌ طَعِمَ». فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): يَا رَسُولَ اللَّهِ، ائْذَنْ لِي فِي طَعَامِهِ اللَّيْلَةَ. فَأَنْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَأَبُو بَكْرٍ وَأَنْطَلَقْتُ مَعَهُمَا، فَفَتَحَ أَبُو بَكْرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) بَابًا، فَجَعَلَ يَقْبِضُ لَنَا مِنْ زَبِيبِ الطَّائِفِ، وَكَانَ ذَلِكَ أَوَّلَ طَعَامٍ أَكَلْتُهُ بِهَا، ثُمَّ غَبَرْتُ مَا غَبَرْتُ، ثُمَّ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَ: «إِنَّهُ قَدْ وَجَّهْتُ لِي أَرْضَ ذَاتِ نُحْلٍ، لَا أَرَاهَا إِلَّا يَثْرِبَ، فَهَلْ أَنْتَ مُبْلَغٌ عَنِّي قَوْمَكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَنْفَعَهُمْ بِكَ، وَيَأْجُرَكَ فِيهِمْ؟» فَاتَيْتُ أُنَيْسًا، فَقَالَ: مَا صَنَعْتَ؟ قُلْتُ: صَنَعْتُ أَنِّي قَدْ أَسْلَمْتُ وَصَدَقْتُ. قَالَ: مَا بِي رَغْبَةً عَنْ دِينِكَ، فَإِنِّي قَدْ أَسْلَمْتُ وَصَدَقْتُ. فَاتَيْنَا أُمَّنَا، فَقَالَتْ: مَا بِي رَغْبَةً عَنْ دِينِكُمَا، فَإِنِّي قَدْ أَسْلَمْتُ وَصَدَقْتُ، فَاحْتَمَلْنَا حَتَّى أَتَيْنَا قَوْمَنَا غِفَارًا، فَاسْلَمَ نَصْفُهُمْ، وَكَانَ يَوْمُهُمْ إِيمَاءُ بْنُ رَحْصَةَ الْغِفَارِيُّ وَكَانَ سَيِّدَهُمْ، وَقَالَ نَصْفُهُمْ: إِذَا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) الْمَدِينَةَ أَسْلَمْنَا. فَقَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) الْمَدِينَةَ، فَاسْلَمَ نَصْفُهُمُ الْبَاقِي، وَجَاءَتْ أَسْلَمُ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِخْوَتُنَا نُسَلِّمُ عَلَى الَّذِي أَسْلَمُوا عَلَيْهِ، فَاسْلَمُوا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «غِفَارُ غَفَرَ اللَّهُ لَهَا، وَأَسْلَمُ سَالَمَهَا اللَّهُ». {الحديث: ٦٣٠٩ = ٦٣١٧ فم. تجريد/٤، رقم: ١٤٠٣

عەبدوللای کورپی صامیت (رمزای خودای ئی بئی) فەرمووی: ئەبو زەر (رمزای خودای ئی بئی) فەرمووی: ھۆزەکەمان کە ھۆزی غیفار بوو، مانگە ھەرامەکان کە خودا شەپرو شۆری تیا ھەرام کردوون، ئەوان شەپرو شۆریان لەو مانگانەدا بە ھەڵاڵ دەزانی و ریزی ئەو مانگانەیان دەشکاند، جا لەبەر ئەمە من و دایکەم ئونەیسێ برام لەناویان دەرچووین و روشتین، چووین بۆلای خائیکمان، لەوێ لەلای ئەو ماینەو، خالەکەمان ریزیکی باشی ئی گرتین وە پیاویتی زۆری لەگەڵ نواندین، بەلام ھۆزەکە ھەسوودییان پێ بردین، بە خائیمان گوتبوو: کەتۆ لەمال نابێ، ئونەیسێ خوشکەزات بە ژنەکەت فیربوو!

جا خائمان ھات بۆلامان ئەوێ کە بیستبووی لەم لایەنەو گێراپەو ھەمان! منیش پێیم گوت: ئەو چاکە و پیاویتیە کەتۆ لەگەڵت کردین، بەمە لەکەدارت کرد، لەبەرئەو لەپاش ئەم گومانە خراپە تۆ بەئیمە، پێکەو ھوونی ئیمە و ئیو بەیەکەو زۆر ئەستەمە، جاروشتین بەلای وڵاخەکانمانەو و کۆچو بارمان پێچایەو ھەسواریبووین روشتین.

خائیشمان سەری خۆی بەجلەکە داپۆشی و دەستی کرد بەگریان، روشتین لەنزیک شاری مەککە دابەزین!! جا لەوێ ئونەیسێ برام کەخۆی شاعیربوو، لەگەڵ شاعیریکی تردا، کە پیاوی بوو، گەرویان لەسەرئەو کرد: کە کامیان شاعیرتر بێ، گەروەکە بۆئەو بێ، ئونەیس رانە و شترەکە خۆمانی دانا لەبارمەتە گەروەکەدا، کابراکە تریش رانە و شتریکی وەک ئەوێ ئیمە دانا، لەبارمەتە گەروەکەدا کە ھەرکامیان ببەنەو ھەردوو بڕە و شترەکان بۆ ئەو بێ!

جابۆ دادگایی چوون بۆلای پیاویکی کاهین و دەستیان کرد بەشەرە شیعر، لە ئەنجاما کاهینەکە بڕیاریدا کە ئونەیس براویدە، چونکە ئەو شاعیرترە. جا ئونەیس دوو بڕکە و شتری ھینایەو، بڕکە و شترەکە خۆمان کەداینابوو لە بارمەتە گەروەکەدا و بڕکە و شتری شاعیرەکە تریش کە بەقەد بڕکە و شترەکە ئیمە بوو!!

ئەبو زەر فەرمووى بە عەبدوللانى كۆرى سامىت: ئەي برازاي خۇم! بەسنى سال
بەرلەوۋە كە بەخزمەت پىغەمبەر بگەم ئىسلام بىم، نوپۇز دەكرد، بەشىۋە
نوپۇزىكى تايىبەتى، كە جىابوو لەم نوپۇزى ئىستاي خۇمان.

عەبدوللا فەرمووى: پىم گوت: نوپۇز بۇ كى دەكرد؟ فەرمووى: بۇ خودا.
عەرزىم كەرد: ئەي بەرەو كۆى روت دەكردو لەنوپۇزەكەدا روت دەكردە كۆى؟
فەرمووى: بەرەو ئەوئ لە نوپۇزەكەما روم دەكرد كە خودا خۇى ئاراستەى
دەكردم مەىلى لەسەرى بوو كە رووبكەمە ئەوئ!

ئىتر بەشەو نوپۇزىكى دوورو درپۇز دەكرد، ھەتا بەرە بەرە خەو زۆرى بۇ
دەھىنام لال و پال دەكەوتم بەلادا، ۋەك خەرقە كۆنىكى فرى دراۋ! ھەتا ھەتاو
زۆرى بۇ دەھىنام ئەوسا خەبەرم دەبۇۋە!

جا ئونەىسى برام پىي گوتم: من لە مەككە ئىشىكم ھەيە، دەچم بۇ ئەوئ، تۆ
لېرە بمىنەرەوۋە، ئەركەكانى منىش جىبەجى بكە، جا ئونەىس رۇشىت بۇ مەككە،
دەنگ ھاتەوۋە، كەھاتەوۋە پىم گوت: چىت كەرد بەجى؟ گوتى: پىاۋىكم بىنى لە
مەككە، لەسەر ئاپىنەكەى تۆيە، ئەوېش ۋەك تۆ تاك پەرستەو بەس خودا
دەپەرستى و بت و شتى و ناپەرستى، ۋە بەقسەى خۇى دەلئ: خوداى پىرۇزو گەورە
ئەوئ رەوانە كەردوۋە، بۇ رابەرى ئەو خەلگە. گوتم: ئەي باشە، ئەي خەلگەكە
دەلئىن جى؟ گوتى: يەكئ دەلئ: شاعىرە، يەكئ تر دەلئ: شاعىر نىيە كاهىنە، يەكئ
تر دەلئ: نە شاعىرەو نە كاهىنە ساجىرەو جادوو بازە!!

فەرمووى: ئونەىس خۇى شاعىر بوو، يەكئ بوو لەشاعىرانى سەردەمى خۇى.
ئونەىس گوتى: من قسەو گوتەى كاهىنم زۆر بىستوۋە، ۋە قسەى كاهىناتم زۆر
بەراورد كەردوۋە، ئەم پىاۋە بەھىچ جۆرى لەكاهىن ناكاو كاهىن نىيە، ۋە قسەكانىم
بەپىي پىۋەرەو سەرۋاۋ كېشەكانى شىعر بەراورد كەرد، لەشىعر ناكەن، ۋەكەسى
ترىش ناتۋانى كە بىسەلئىن كەئەوۋە شىعرە. سۆندم بەخودا ئەو پىاۋە راستەكاو

راستگۈيە، ۋە ئەوانەي كە دەلئىن: شاعىرە يا كاهىنە، يا جادووبازە ئەوانە درۆ دەكەن!!

ئەبو زەر فەرموۋى: پىيىم گوت: دەي تۆ ئەمجارە لەجىگەي من بە ۋ ئىشەكانى منىش بكة، بامەن بچەم سۆراخى بكةم ۋ بزانم چىيە. فەرموۋى: جاخۆم رۆيشتەم بۆ مەككە، پىاۋىكى فرە ھەژارم بىنى، لەبەر ھەژارى گومانى ئەۋەي لى نەدەكرا كە ئازارى كەس بدات، پىيىم گوت: ئەۋ پىاۋەي كەئىۋە پىيى دەلئىن: (ۋەرگەرۋ: سابىي) كامەيە پىيىم بلى؟

كەچى لەباتى ئەۋەي پىيىگەمبەرم پىشان بدا، لىم بوو بە بەلاۋ بە خەلكەكەي گوت: ئەمە سابىئە ۋ لەدەستەي موحەممەدە، ئادەي مىرازى بكەن! ئىتر خەلكى مەككە، لەھەموو لايەكەۋە پەلامارىان دامو بە بەردو گەلتەك ۋ پارچە ئىسك بەردە بارانىان كردم، ھەتا كەۋتم ۋ بوورامەۋە.

فەرموۋى: كاتى ھۆشم ھاتەۋە ۋ ھەئسامە سەرىي، لەۋ پەيكەرى بتانەم دەكرد، كە لەھەندى شۆينا دايان دەنان ۋ ئازەلىان لەپالا سەردەپرېن ۋ سوورىان دەكرد بەخوئىنى سەربراۋەكان، بە بەردو ئىسقان ئاۋا لەشم خەلتانى خوئىن بوو بوو! فەرموۋى: جاخووم بۆسەر بىرى زەمزمە ۋ خوئىنەكەم لەخۆم شۆردو، لە ئاۋەكەيم خواردەۋە. ئەبو زەر بە عەبدوللاي كوپى سامىتى فەرموۋ: ئەي كوپى بىرام! سىي رۆژى رەبەق كە دەكاتە مانگى، مامەۋە، ئەۋەي پىيى بلىيىت خۇراك، بەشەۋو بەرپۆز نەمبوو، بىيىگە لەئاۋى زەمزمە، لەۋ ماۋەيەدا لەباتى نان ۋ ئاۋ ھەر ئاۋى زەمزمەم دەخواردەۋە، كەچى ۋاپىي قەلەۋ بووم، چىن چىن لۆچى گۆشت كەۋتە سكەم، ۋە ھەرگىز لەۋ ماۋەيەدا ھەستەم بەبى ھىزىۋ زەبوونى بىرسىتى نەكرد.

ئەبو زەر فەرموۋى: شەۋى سايەقەي سامال بوو، مانگە شەۋىكى زۆر رووناك بوو، كەچى خەلكى مەككە ھەموو گوئىيان مۆركرابوو، ھەموو خەۋتبوون، دەۋرى

بەيت چۆل بوو، كەسى ئى نە مابوو كە تەوافى بەيت بكا، تەنيا دوو ژنيان نەبى، كە لەبتى ئيسافو لەبتى نائيله دەپارانهودە!

فەرمووی: جا لەكاتى تەوافەكەيانا، لەلای مەنەودە رەت بوون، منیش گوتەم: يەككىيان لەوى تريان مارەبكەن بەلام وازيان لە پارانهودەكەيان لەو دوو بتە نەهینا. فەرمووی: جارىكى تریش بەدەم تەوافەودە ھەر لەو دوو بوتە دەپارانهودە ھاتنەودە بۆلای شوینەكەى من، منیش بەدوو ژنەكەم گوت: ھینی وەك تەختە رمپو رەق بەھینی ئيسافو نائيله، بە ئاشكرا دەلیم نەودەك لەژیر لیودەودە (مەبەستى ئەبو زەر ئەودەبوود: كیریكى رەقى وەك بڕەدار بەكوزى ئيسافو نائيله).

جا ژنەكان ھەلسەلەمینەودە دەستیانكرد بە ھەپەرۆ، ھەپەرۆ لەم بى شەرمیەو ھاوار بۆ ئەم رۆژە رەشە، ئای بۆ پیاویكى ئازا كە لەخۆمان بى ھەتا لەسەرمان بكا تەودە!!

فەرمووی: جا پیغەمبەر و ئەبوبەكر بەرەو رووی دووژنەكە ھاتن، لەكۆدەكە دابەزین، يەككىيان فەرمووی: ئەودە چیتانە بۆوادەكەن؟ ژنەكان گوتیان: ئەودە لەئایین وەرگەرپاویكە، وا لەنیوانى كەعبەو پەردەكانیدا. فەرمووی: ئایا چى بەئێودە گوت كەوا شەلەژاون؟ دوو ژنەكە گوتیان: قسەپەكى وای پى گوتووین، زمان لال دەكا، پى بەدەمە، قسەى وانا شیرین دەم پىردەكاو زمان لال دەكا كەقسەى بۆنەكرى. جا پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) تەشریفى ھات، تەوافى بەردە رەشى كردو خۆى و ھاوړپكەى كە ئەبوبەكرى صەدیق بوو، تەوافى بەیتیان كرد، لەپاش تەوافەكەى نوێژى كرد، ئەبو زەر فەرمووی: كاتى پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بى) نوێژەكەى تەواوكرد، من چووم بۆ خزمەتى، وە سلاوم لیكرد، وەمن يەكەم كەس بووم كە بەسلاوى ئيسلام سلاوم لە پیغەمبەر كرد، فەرمووی: گوتەم: (السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ: سلاوت ئى بى ئەى پیغەمبەرى خودا!) ئەویش فەرمووی: (وَعَلَيْكَ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ: سلاوو رەحمەتى خودا لەتۆش).

لەپاشا ھەزرەت پېي فەرمووم: (تۆكۈپتۈر لەچى ھۆزۈ تىرمەكەيتۈچ كارمەت؟).

گۈتم: مەن ئەبۇ زەپەر لەھۆزى غىفارم. جا پېغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى) كەوام گۈت، دەستى دىژگەرد، پەنجەكانى گرت بەناو چاوانىيەو سەرى دانەواند، منىش وام ھەست گەرد، كە پېغەمبەر لەو رەشپىنە كەمەن لەھۆزى غىفارم كە ناسراون بەدزى و جەردەيىيەو، لەدلى خۇما گۈتم: ديارە پېي ناخۇشە كەمەن لەھۆزى غىفارم، ويستم دەستى بگرم، بەلام ئەبۇبەكرى ھاوئى نەيھىشتم، دياربۇو كە ئەو باشتەر لەھالى پېغەمبەرى دەزانى. لەپاشا پېغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى) سەرى ھەلپىر و بەمنى فەرمو: (لەكەيەو لىرەيت؟). گۈتم: ئەو سىي شەو سىي رۇزى تەواو مەن لىرەم، فەرمو: (ئەي كى نان و ئاوى پىت دەدا؟). گۈتم: بىجگە لەئاوى زەمزمە خۇراكى ترم نەبوو، لەگەل ئەوئەشا وا قەلەو بووم، چىن چىن و لۇ لۇ گۈشت لەسكەم پەيدا بوو، وە بەھىچ جۇرئ ھەستم بەتىنى برسىتى نەكردو. ھەزرەت (دروودى خوداى لەسەر بى) فەرمو: (ئەو پىرۇزە، ئەوئەي كە دەخواتەو ھەم برىتى ئاو دەكەوئ، ھەم برىتى نان دەكەوئ بۇي).

ئەبۇبەكر (رەزى خوداى لى بى) فەرمو: ئەي پېغەمبەرى خودا! مۇلەت بىفەرمو، با ناننى ئەم شەو لەسەر مەن بى، جا ھەرسىكەمەن: مەن پېغەمبەر و ئەبۇبەكر پىكەو چووين بۇ مالى ئەبۇبەكر، ئەبۇبەكر دەرگاىيەكى كەردەو، بەمشت مېۋى طائىفى بۇدانان، دەستمانكرد بەخواردن لىي، ئەو يەكەم خۇراك بوو كە لەمەككە خواردم، ئىتر ماوئەيى لەسەر ئەم بارودۇخە لەمەككە مامەو، پاشان چوومە خزمەتى ھەزرەت (دروودى خوداى لەسەر بى) فەرمو: (مەن لە خوداى گەورەو بە سىرۋوش (بە وەحى) بەرەو ولاتى ئاراستە كراوم، كە باخە خورماى زۇرە، بەزەنمە كە ولاتى يەئىزىب بى، دەي ئايا تۆ دەتوانى كە لەجىياتى مەن ئايىنى پىرۇزى ئىسلام بەھۆزەكەي خۇت رابگەيەنەيت و تۇيش لەسەرئەو بە پاداشى باشى خۇت دەكەيت!).

جامنىش گەپ مەۋەدە چووم بۇلاى ئونەيسى برام، گوتى: چىت بەچى كرد؟
 گوتى: ئەۋەم كرد كە موسولمان بووم و بروام بە ئايىنى پىرۋى ئىسلام ھىنا، گوتى:
 منىش وا موسولمان بووم و باۋەرم ھىنا، بەھىچ جۇرئ لارىم نىيە لەم ئايىنەى تۆ.
 جا بېكەۋە چووين بۇلاى دايكمان و داوامان لىكرد، كە ئەۋىش ۋەك ئىمە ئىسلام
 قەبوول بكا، ئەۋىش ئىسلام بوو، ۋەگوتى: بەھىچ جۇرئ منىش لارىم نىيە لەم
 ئايىنەى ئىۋە، وامنىش موسولمان بووم و بروام كرد، جا بارمانكردو چووينەۋە
 بۇناو ھۆزەكەمان، كە ناسراۋە بەھۆزى غىفار، كە بانگەۋازمان لى كردن بۇسەر
 ئايىنى پىرۋى ئىسلام، نىۋەيان موسولمان بوون، ئاگاگەيان كەناۋى ئىمائى كورى
 رەحەضەى ئەل-غىفارى بوو، ئەۋ بەرنوئىزى نوئىژەكانى بۇيان دەكرد.

ۋەنىۋەكەى تىرىشان گوتيان: كاتى پىغەمبەر خۇى كۆچى كرد بۇ مەدىنە،
 ئەۋكاتە ئىمەيش موسولمان دەبين!

جا كاتى پىغەمبەر (درودى خوداى لەسەر بى) تەشرىفى ھات بۇ مەدىنە و كۆچى كرد
 بۇئەۋى، نىۋەكەى تىرى ھۆزى غىفارىش ئىسلام بوون، لەمەدىنە ھۆزى ئەسلەمىش
 ھاتن، گوتيان: ئەى پىغەمبەرى خودا! برا ھاۋپەيمانەكانمان لەھۆزى غىفار
 لەسەرچى ئىسلام بوون، ئىمەش بەبى چەندو چوون لەسەرئەۋە ئىسلام دەبين.
 ئىتر ئەۋانىش موسولمان بوون، جا پىغەمبەر (درودى خوداى لەسەر بى) قەرموۋى: (خودا
 لەھۆزى غىفار خۇش بى و ھۆزى ئەسلەمىش بىۋەى بكا!). {تاج/۳، زنجىرە: ۵۹،
 ژمارە: ۲۵۰۷ ج/۴. گەۋرەى كۆمەلئ لەياران}.

۱۷۰۵- عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: لَمَّا بَلَغَ أَبَا ذَرٍّ مَبْعَثُ النَّبِيِّ (صَلَّى
 اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مَكَّةَ، قَالَ لِأَخِيهِ أَنَيْسٍ: ارْكَبْ إِلَى هَذَا الْوَادِي فَاعْلَمْ لِي عِلْمَ هَذَا الرَّجُلِ
 الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ يَأْتِيهِ الْخَبَرُ مِنَ السَّمَاءِ، فَاسْمَعْ مِنْ قَوْلِهِ ثُمَّ انْتِنِي. فَاَنْطَلَقَ الْآخَرُ حَتَّى
 قَدِمَ مَكَّةَ وَسَمِعَ مِنْ قَوْلِهِ، ثُمَّ رَجَعَ إِلَى أَبِي ذَرٍّ، فَقَالَ: رَأَيْتُهُ يَأْمُرُ بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ وَكَلَامًا
 مَا هُوَ بِالشَّعْرِ. فَقَالَ: مَا شَفِيتَنِي فِيمَا أَرَدْتُ. فَتَرَوَدُّ وَحَمَلُ شَنَّةٍ لَهُ فِيهَا مَاءٌ، حَتَّى قَدِمَ
 مَكَّةَ، فَأَتَى الْمَسْجِدَ فَالْتَمَسَ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَلَا يَعْرِفُهُ وَكَرِهَ أَنْ يَسْأَلَ

عَنْهُ، حَتَّى أَدْرَكَهُ - يَعْنِي اللَّيْلَ - فَاضْطَجَعَ، فَرَأَاهُ عَلَى، فَعَرَفَ أَنَّهُ غَرِيبٌ، فَلَمَّا رَأَاهُ تَبِعَهُ، فَلَمْ يَسْأَلْ وَاحِدًا مِنْهُمَا صَاحِبَهُ عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أَصْبَحَ، ثُمَّ احْتَمَلَ قُرْبَيْتَهُ وَزَادَهُ إِلَى الْمَسْجِدِ، فَظَلَّ ذَلِكَ الْيَوْمَ وَلَا يَرَى النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، حَتَّى أَمْسَى فَعَادَ إِلَى مَضْجَعِهِ، فَمَرَّ بِهِ عَلَى (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)، فَقَالَ: مَا أَنَى لِلرَّجُلِ أَنْ يَعْلَمَ مَنْزِلَهُ؟ فَأَقَامَهُ فَذَهَبَ بِهِ مَعَهُ وَلَا يَسْأَلُ وَاحِدًا مِنْهُمَا صَاحِبَهُ عَنْ شَيْءٍ، حَتَّى إِذَا كَانَ يَوْمُ الثَّالِثِ فَعَلَلَ مِثْلَ ذَلِكَ، فَأَقَامَهُ عَلَى (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) مَعَهُ، ثُمَّ قَالَ لَهُ: أَلَا تُحَدِّثُنِي مَا الَّذِي أَقْدَمَكَ هَذَا الْبَلَدَ؟ قَالَ: إِنْ أُعْطِيتُنِي عَهْدًا وَمِثَاقًا لَتُرْشِدَنِي فَعَلْتُ، فَفَعَلَ، فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ: فَإِنَّهُ حَقٌّ وَهُوَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَإِذَا أَصْبَحْتَ فَاتَّبِعْنِي، فَإِنِّي إِنْ رَأَيْتُ شَيْئًا أَخَافُ عَلَيْكَ قُمْتُ كَأَنِّي أَرِيقُ الْمَاءَ، فَإِنْ مَضَيْتُ فَاتَّبِعْنِي حَتَّى تَدْخُلَ مَدْحَلِي، فَفَعَلَ. فَانْطَلَقَ يَقْفُوهُ، حَتَّى دَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَدَخَلَ مَعَهُ، فَسَمِعَ مِنْ قَوْلِهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَأَسْلَمَ مَكَانَهُ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «ارْجِعْ إِلَى قَوْمِكَ فَأَخْبِرْهُمْ حَتَّى يَأْتِيَكَ أَمْرِي». فَقَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا أَصْرُخَنَّ بِهَا بَيْنَ ظَهْرَانِيهِمْ. فَخَرَجَ حَتَّى أَتَى الْمَسْجِدَ، فَنَادَى بِأَعْلَى صَوْتِهِ: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ. وَثَارَ الْقَوْمُ فَضْرَبُوهُ حَتَّى أَضْجَعُوهُ عَلَى الْأَرْضِ، وَآتَى الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) فَأَكَبَّ عَلَيْهِ، فَقَالَ: وَيْلَكُمْ أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ مِنْ غَفَارٍ، وَأَنَّ طَرِيقَ تَجَارِكُمْ إِلَى الشَّامِ عَلَيْهِمْ؟! فَانْقَدَهُ مِنْهُمْ، ثُمَّ عَادَ مِنَ الْعَدِ بِمِثْلِهَا، وَثَارُوا عَلَيْهِ، فَضْرَبُوهُ، فَأَكَبَّ عَلَيْهِ الْعَبَّاسُ فَانْقَدَهُ. {الحديث: ۶۳۱۲ = ۶۳۲۰ فم. تجريد/ ۴، رقم: ۱۴۰۳ = ۳۵۲۲، ۳۸۶۱ فتح الباری} :

ثیبَنُو عه‌بباس (درویدی خودایان یا بنی) فهرمووی: ئه‌بو زهر کاتن دهبیسیّت، خودا پیغهمبه‌ری کردوو به پیغهمبه‌ر (درویدی خودای له‌سهر بن) به ئونه‌یسی برای ده‌لئ: ئاده‌ی سواربه، بجو بؤ ئه‌م دوئی مه‌ککه‌یه، دهنگوباسی ئه‌م پیاوهم بؤ بزانه، که له‌مه‌ککه‌ په‌یدابووو خوئی به پیغهمبه‌ر دهنانی، گوایه له ئاسمانه‌وه هه‌وال و باسو خواسی بؤ دیت، گوئی له‌قسه‌ی بگروه له‌پاشا وهره‌وه بؤلام، جا براکه‌ی ده‌روات تا ده‌چیته مه‌ککه، له‌وئ گوئی له‌فه‌رمایشتی هه‌زهرت (درویدی خودای له‌سهر بن) ده‌گریو ده‌گه‌رپیته‌وه

بۆلای ئەبو زەرپو پېی دەلئ: ئەو پیاووم دى، فەرمان دەکا بە رەفتارى بەرزو خووى شیرین و جۆرە قسەيىن دەکا، لە شیعرو ھۆنراوە ناچى، ئەبو زەرپىش دەلئ: بەدەردى منت نەخوارد، ئىنجا خۆى تویشوو دەکا و کوندەيى ناو ھەل دەگرئ و دەروا تا دەچیتە مەککە.

لەوئ دەچیتە مزگەوت و دەگرئ بۆ پیغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) بەلام لەبەرئەوئى خۆى نایناسئ و ھەزىش ناکا لەکەسى تر بېرسئ نایدۆزیتەو، دەمىنیتەو تاشە و دادئ، جا رادەکشئ، ەلى دەيىنیت و دەزانئ کە ئەمە غەریبە و نامۆیە پېی دەلئ: نابەلەدى؟ دەلئ: بەلئ، خەلکى ئیڕەنىم، ئیتەر ەلى خولکى دەکا و ئەویش شوپى دەکەوئ و دەچنەو بۆ مائەو، ئەو شەو کەسیان پرسیار لەکەسیان ناکن کەتۆ کىیت و کى نیت و چ کارەیت و چ کارەنیت، کە روژ دەبیتەو ئەبو زەرپ کوندەو تویشوو ەلى خۆى ھەل دەگرئ و دەچیتەو بۆ مزگەوت، ئەو روژەیش تا ئیوارئ دەمىنیتەو و پیغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) نابىنئ، کە شەوى بەسەردا ھات دەچیتەو لەجىگەى دوئ شەوى خۆیا پال دەکەوئەو ەلى کورئ ئەبو طالیب دیتەو بۆلای و دەلئ: ئەو چىيە، ھىشتا ئەم پیاو خانە خویکەى خۆى نا ناسیتەو؟ جا ھەلئ دەستىنئ و لەگەلئ دەچیتەو بۆ مائى ەلى و ئەو شەو ەلىان کەسیان پرسیارى ھىچ شتئ لەکەسیان ناکن، روژى سىيەم دیسانەو ەلى دیتەو ەلى دەسینیتەو و دەباتەو، ئەو جار ەلى دەلئ: ئەرئ پىم نالیت تۆ بۆچى ھاتوویت و منەى چى دەکەیت؟ ئەویش دەلئ: ئەگەر گەفت و پەیمانم بدەیتى، کە رابەریم دەکەیت ئەوا پىت دەلیم کە بۆچى ھاتووم، ئەویش بەلئىنئ ئەوئ پى دەدات، جا ئەویش پېی دەلئ: کە بۆچى ھاتوو و ەودالئ دواى چىيە، ەلى دەلئ: ئەوئ کە ژنەوتووتە لەم بارەيەو راستە و دروستە و ئەو پیاو بەراستى فرستادەو پیغەمبەرى خودايە، کەوايە بەيانى لەشوینى منەو وەرد، ئەگەر شتىکى وام بىنى کە زیان و مەترسى ھەبوو بۆ تۆ ئەو دەو دەستم لەپال دیواریکا، گوايا دەست بەناو دەگەيەنم، تۆش دوور بەدوور چاوەروانم بکە، جا کە لەوجىگەيە دەستم کرد

بەرۋېشتىن ديسان شوېنم بىكەۋەرەۋە، تامن چوۋمە كۆيۈە تۈيش لەدوامەۋە ۋەرە ژوۋەرەۋە، ئەۋىش ۋادەكا، لەدۋايەۋە دەرۋا تا دەچنە لای پېغەمبەر ۋەبو زەر گۆى لە فەرمايشتەكانى دەگرئ ۋەر لەۋىدا ئىسلام دەبى، پېغەمبەر (دروۋدى خوداى لەسەر بىن) پېى دەفەرەمۆى: (بچۆرەۋە بۇ ناۋ ھۆزەكەت ۋە قسەيان بۇ بىكە ۋە ھەۋالىيان پېى بدە، ھەتا فەرمانى خۆمت بۇ دى، ئەۋجا ۋەرەۋە بۆلام. ئەبو زەر دەئى: بەۋ خودايەى كە گيانى من ۋالەدەستى تەۋانايى ئەۋدا، بانگەۋازى ۋشەى يەكتايى خودا، لەناۋ جەرگەى كۆمەلەكەيانا، بەبى پەرۋا بەدەنگىكى بەرز ھەل دەدەم. جا ئەبو زەر (رەزى خوداى ئى بىن) دەردەچىۋ دەرۋا تادەچىتە مزگەۋت ۋە ۋەى بەھەمو ھىزى خۆى بانگەۋاز ھەل دەداۋ دەئى: {أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ} : شايەتى دەدەم كەھەر خودا خۆى خوداى راست ۋە دروستەۋ جگە لەيەزدانى پاك خوداى تر نىيە، ئەگەر گرىمان كەسى بلى خۋاى تر ھەيە درۋىە، ۋەشايەتیش دەدەم كە موحەممەد پېغەمبەر ۋە ۋانەكرۋاى خودايە).

ئىتر كەئەبو زەر ۋادەئى، ھۆزى بت پەرست بۆى ھەل دەستىن ۋەچنە ۋىزەى ۋ تىرو پىرى دەكوتىن ۋە شل كوتى مەرگى دەكەن، تا رايدەخەن ۋە لەگولۇ گۆى دەخەن! تا عەبباس دەچىۋ خۆى دەدا بەسەریداۋ دەئى: خانە خراپىنە! ئەدى خۆتان نازانن كە ئەمە لەھۆزى غىفارەۋ غىفارىيە، رىگەى بازىرگانى خۆشتان كەدەچن بۇ شام بەسەر ئەۋ ھۆزەدا تى دەپەرئ!

جا بەم شىۋەيە عەبباس ئەبو زەر رىزگار دەكا لەدەستىان لەپاشا لەرۋزى دۋايشدا ھەرۋا دەكاتەۋە ۋە ۋەانىش پەلامارى دەدەنەۋە ديسانەۋە سەرۋ گۆيلاكى دەكوتەۋە جەزەبەى دەدەنەۋە، ھەمدىسان عەبباس خۆى دەداتەۋە بەسەريۋا رىزگارى دەكاتەۋە لەدەستىان). {تاج/۳، زنجىرە: ۵۹، ژمارە: ۳۵۰۷ ج/۴ = باسى كەرەبى كۆمەلەى لەيارانى پېغەمبەر (دروۋدى خوداى لەسەر بىن)} .

۱۳۰۱) باسی گه ورهیی نه بو مووسای نه شعهری (رهزای خودای لی بی). (۶۳۵۵-۶۳۵۶)
 بَاب: فِي فَضَائِلِ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

۱۷۰۶- عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَهُوَ نَازِلٌ بِالْجِعْرَانَةِ بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ، وَمَعَهُ بِلَالٌ، فَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) رَجُلٌ أَعْرَابِيٌّ، فَقَالَ: أَلَا تُنَجِّزُ لِي يَا مُحَمَّدُ مَا وَعَدْتَنِي؟ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أَبْشِرْ». فَقَالَ لَهُ الْأَعْرَابِيُّ: أَكْثَرْتُ عَلَى مَنْ أَبْشِرُ. فَأَقْبَلَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَلَى أَبِي مُوسَى وَبِلَالٍ كَهَيْئَةِ الْغَضْبَانِ، فَقَالَ: «إِنَّ هَذَا قَدْ رَدَّ الْبُشْرَى فَأَقْبَلَا أَنْتُمَا». فَقَالَ: قَبِلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ. ثُمَّ دَعَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِقَدَحٍ فِيهِ مَاءٌ، فَغَسَلَ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ فِيهِنَّ وَمَجَّ فِيهِ ثُمَّ قَالَ: «اشْرَبَا مِنْهُ، وَأَفْرِغَا عَلَى وُجُوهِكُمَا وَتُحَوِّرْكُمَا وَأَبْشِرَا». فَأَخَذَا الْقَدَحَ، فَفَعَلَا مَا أَمَرَهُمَا بِهِ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَنَادَتْهُمَا أُمُّ سَلَمَةَ مِنْ وَرَاءِ السِّتْرِ: أَفْضِلَا لَأُمُكُمَا مِمَّا فِي إِيْنَاكُمَا، فَأَفْضَلَا لَهَا مِنْهُ طَائِفَةً. {الحديث: ۶۳۵۵ = ۶۳۶۴ فم. تجريد/ ۴، رقم: ۱۵۹۴ = ۴۳۲۸، ۱۸۸، ۱۹۶} :

نه بو مووسای نه شعهری (رهزای خودای لی بی) فهرمووی: له خزمه تی پیغه مبهرا بووم، له جیعرانه دابه زیبوو، که جیعرانه وا له نیوانی مه که هی پیرۆزو مه دینه ی نازداردا، بیلالیشی له خزمه تا بوو، عاره بیکی ده شته کی هاته خزمه تی، گوتی: نه ی موحه ممه د! گفتت پیم داوه، که له م تالانییه به شم بدهیت، کوا گفته که ت؟ پیغه مبهرا (دروودی خودای له سر بی) فهرمووی: (موژده بی له تو). نه ویش گوتی: زورت پی گوتووم موژده بی له تو! پیغه مبهرا (دروودی خودای له سر بی) وهک که سی دلگیر بی له قسه که ی کابرا، رووی کرده نه بو مووسا و بیلال و فهرمووی: (خو دیتان نه مه موژده ی ناوی و دایه وه به سه رما، چونکه نرخ ی نازانی، ده ی نیوه نه موژده یه وهر بگرن بو خو تان). نه وانیش گوتیان: قوربان! نیمه قه بو و لمانه.

جا پیغه مبهرا (دروودی خودای له سر بی) داوای جامی ناوی کردو هه ردوو ده ست و دهم و چاوی خو ی تیا شو ردو قومی ناوی هه لگرت و له ده می خو ی وهر داو تفانیه وه ناو

جامه‌كه‌و، ئه‌وجا به ئيمه‌ی فهرموو: (ليی بخۆنه‌وه‌و ليی بپرژينن له‌ده‌م و چاوو سينگو به‌رۆكى خۆتان، وه‌ موژده‌بى لييتان).

ئه‌وانيش جامه‌كه‌يان ئى وه‌رگرت و فهرمانه‌كه‌ی پيغه‌مبه‌ريان به‌جى هينا، ئوم سه‌له‌مه‌يش (ره‌زای خودای ئى بى) كه‌ هاوسه‌رى پيغه‌مبه‌ره‌، له‌پشتى په‌رده‌وه‌، بانگى ئى كردن: له‌ئاوى جامه‌كه‌تان به‌شى ئه‌م دايقى خۆش‌تانه‌ به‌يلانه‌وه‌. ئه‌وانيش چۆريكيان تيا‌دا هيشته‌وه‌ بۆى). { تاج/٣، زنجيره‌: ٦٣، ژماره‌: ٣٥٢٧ ج/٤ = باسى ئه‌بو موسا و ئه‌بو عامير }.

روونکردنه‌وه‌:

ئه‌م فهرمووده‌يه‌يش به‌لگه‌يه‌كى گه‌وره‌و روژنه‌ له‌سه‌ر ئه‌م بابه‌تانه‌، وه‌ك له‌ شه‌رحه‌كانا ده‌فه‌رموئ:

- ١- وه‌لام نه‌دانه‌وه‌ی پياوى نه‌قام و پشتگوئى خستنى، مه‌گه‌ر له‌كاتى پيوستدا.
- ٢- موژده‌ی خۆشى پى دان سوننه‌ته‌.
- ٣- به‌لگه‌يه‌كى گه‌وره‌يه‌ له‌سه‌ر خۆ پيرۆزكردن و خۆ موفه‌رك كردن به‌ شوينه‌واره‌ی پياوچاكان و شتى وا سوننه‌ته‌و دووره‌ له‌ بيدعه‌ت، وه‌ ئه‌مه‌يش مه‌رج نييه‌، وه‌ك هه‌ندى كه‌س ده‌لێن، تايبه‌ت بى، به‌ شوينه‌وارو ئاكارى پيغه‌مبه‌رانه‌وه‌، به‌لكوو دروسته‌ خۆ پيرۆزكردن به‌شوينه‌واره‌ی هه‌موو پياو چاكى به‌مه‌رجى پياو چاك بى.

١٢٠٢) باسى گه‌وره‌يى ئه‌بو موسا و ئه‌بو عاميرى نه‌شه‌رى (ره‌زای خودايان لى بى). (٦٣٥٥ - ٦٣٥٦)

باب: فِي فَضَائِلِ أَبِي مُوسَى وَأَبِي عَامِرٍ الْأَسْعَرِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا)

١٧٠٧- عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: لَمَّا فَرَعَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مِنْ حُنَيْنٍ بَعَثَ أَبَا عَامِرٍ عَلَى جَيْشٍ إِلَى أَرْطَاسٍ، فَلَقِيَ دُرَيْدَ بْنَ الصَّمَّةِ، فَقَتَلَ دُرَيْدَ بْنَ الصَّمَّةِ، وَهَزَمَ اللَّهُ أَصْحَابَهُ، فَقَالَ أَبُو مُوسَى: وَبَعَثْنِي مَعَ أَبِي عَامِرٍ، قَالَ: فَرُمِيَ أَبُو

عَامِرٍ فِي رُكْبَتِهِ، رَمَاهُ رَجُلٌ مِنْ بَنِي جُشَمٍ بِسَهْمٍ، فَأَثْبَتَهُ فِي رُكْبَتِهِ فَأَنْتَهَيْتُ إِلَيْهِ، فَقُلْتُ: يَا عَمُّ مَنْ رَمَاكَ؟ فَأَشَارَ أَبُو عَامِرٍ إِلَى أَبِي مُوسَى فَقَالَ: إِنَّ ذَاكَ قَاتِلِي تَرَاهُ، ذَلِكَ الَّذِي رَمَانِي، قَالَ أَبُو مُوسَى: فَقَصَدْتُ لَهُ فَأَعْتَمَدْتُهُ فَلَحَقْتُهُ، فَلَمَّا رَأْنِي وَلَّى عَنِّي ذَاهِبًا فَاتَّبَعْتُهُ، وَجَعَلْتُ أَقُولُ لَهُ: أَلَا تَسْتَحْيِي؟ أَلَسْتُ عَرِيًّا؟ أَلَا تَتُّبْتُ؟ فَكَفَّ، فَالْتَقَيْتُ أَنَا وَهُوَ، فَاخْتَلَفْنَا أَنَا وَهُوَ ضَرْبَتَيْنِ، فَضَرَبْتُهُ بِالسَّيْفِ فَقَتَلْتُهُ، ثُمَّ رَجَعْتُ إِلَى أَبِي عَامِرٍ فَقُلْتُ: إِنَّ اللَّهَ قَدْ قَتَلَ صَاحِبَكَ. قَالَ: فَانْزِعْ هَذَا السَّهْمَ، فَنَزَعْتُهُ، فَتَزَا مِنْهُ الْمَاءُ، فَقَالَ: يَا ابْنَ أَخِي انْطَلِقْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَأَقْرِئْهُ مِنِّي السَّلَامَ، وَقُلْ لَهُ: يَقُولُ لَكَ أَبُو عَامِرٍ: اسْتَغْفِرْ لِي. قَالَ: وَاسْتَغْمَلْنِي أَبُو عَامِرٍ عَلَى النَّاسِ، وَمَكَثَ يَسِيرًا، ثُمَّ إِنَّهُ مَاتَ، فَلَمَّا رَجَعْتُ إِلَى النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) دَخَلْتُ عَلَيْهِ، وَهُوَ فِي بَيْتٍ عَلَى سَرِيرٍ مُرْمَلٍ وَعَلَيْهِ فِرَاشٌ، وَقَدْ أَثَّرَ رِمَالُ السَّرِيرِ بِظَهْرِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَجَنَبِيهِ، فَأَخْبَرْتُهُ بِخَبَرِنَا وَخَبَرِ أَبِي عَامِرٍ، وَقُلْتُ لَهُ، قَالَ: قُلْ لَهُ يَسْتَغْفِرْ لِي. فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ مِنْهُ، ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ، ثُمَّ قَالَ: «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبِيدِ أَبِي عَامِرٍ»، حَتَّى رَأَيْتُ بَيَاضَ إِبْطِيهِ، ثُمَّ قَالَ: «اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَوْقَ كَثِيرٍ مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ مِنَ النَّاسِ». فَقُلْتُ: وَلِي يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَاسْتَغْفِرْ. فَقَالَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ ذَنْبَهُ وَأَدْخِلْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَدْخَلًا كَرِيمًا». قَالَ أَبُو بُرْدَةَ: إِحْدَاهُمَا لِأَبِي عَامِرٍ، وَالْأُخْرَى لِأَبِي مُوسَى. {الحديث: ٦٣٥٦ = ٦٣٦٥ فم. تجريد البخاري = مختصر صحيح البخاري/ ٤، رقم: ١٥٩٠ = ٤٣٢٣، ٢٨٨٤، ٦٣٨٣ فتح الباري} :

ئەبو بورده فەرمووی: باوکم ئەبو مووسای ئەشعەری (رەزای خودای ئی بن) فەرمووی: کاتی پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) لەغەزای حونەین ئی بووه، ئەبو عامیری مامەمی کرد بەسەرکردە لەشکرێک و ناردی بو دۆلی ئەوتاس، لەوێ بەرەنگاری دورەیدی کوپی صیممە دەبن، وە دورەید خوێ کوژراو هاوڕێکانی لەسایە خوداوە لەشەرەکەدا دەشکێن و هەڵدین.

ئەبو موسا (رمزای خودای ئی بئ) فەرمووی: منیش بەفەرمانی پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بئ) لەگەڵ ئەبو عامیردا چووم بۆ ئەم غەزایە، لەشەرەکه‌دا کابرایەکی بەنی جەشەمی، تیریکی لە ئەژنۆی ئەبو عامیردا، تیرەکه تیئێ هەلچەقی و لە ئەژنۆیدا جیگیربوو، منیش خۆم گەیانده لای مامەم و پیم گوت: مامە کئ ئەم تیرە پێوەنای؟ ئەویش ئاماژەى بۆم کردو گوتی: هۆ ئەو پیاووە بکوژی منە، منیش نیشتمە سەری و گرتەهوه، کەهەستی پیم کردو منی بینی رایکرد، منیش شوینی کەوتەم و خۆش خۆش تانەم ئی دەداو پیم دەگوت: ئەو شەرم ناکەى و رائەکەیت، دیارە عەرەب نیت بۆیە لەکوشتن دەترسیت و رادەکەیت، ئەگەر مەردی بوەستە بۆم، ئەویش شەرم گرتی و وهستا، ئیتەر بە شمشیر بەربووینە یەکتەری، من ئەوم کوشت بەشمشیر!!

ئەوجا گەرامەوه بۆلای ئەبو عامیر و پیم گوت: مامە! کابرای تۆی وای لیکرد، خودا لەکۆلی کردەوهو بەشمشیر کوشتەم.

فەرمووی: ئادەى ئەمجا ئەم تیرە لە ئەژنۆم دەرکیشە، کاتئ تیرەکەم لە ئەژنۆی دەرکیشا، لەجیئ تیرەکەوه ئاوی لینجی ئی هات!

جا ئەبو عامیر فەرمووی: سلاوم رابگەیه‌نە بە پیغەمبەرى خودا، وه عەرزی بکە: ئەبو عامیر عەرزی دەکردی کە داواى لیخۆشبوونی لەخودا بۆ بکەى. فەرمووی: ئەبو عامیر منی لەجیئ خۆی کرد بەسەر لەشکرو پاش کەمئ عەمرى حەقى بەجیئ هیئناو مرد (رمزای خودای ئی بئ).

کاتئ گەرامەوه چوومه خزمەتى حەزەرەت (دروودی خودای لەسەر بئ) لەمالئ خۆی بوو، لەسەر تەختئ بوو، رایەلئ تەختەکە بە پووشى پەلکە خورما چنرابوو، ئەوهى کە پئی بلیئ رایەخ و بەرەو شتى و بەسەریه‌وه نەبوو، پەلکە خورماکانی رایەلئ چارپایەکە چەقیبوونە پشت و هەردوو لاتەنیشتی پیغەمبەر، شوین شریتی تەختەکە، وهك نەخش نەخشابوو، جا دەنگو باسى خۆمان و باسو خواسى ئەبو

عامىر م بۆى گىرپايەو، ئەو ەىشم بۆىگىرپايەو ە ئەبو عامىر داۋاى كرىبوو لىى كەبۆى بىپارپتەو.

جا ەزەرت (دروودى خوداى لەسمەرىن) داۋاى ئاۋى كرىو دەسنوئىرى پى گرتو ەەردوو دەستى خۆى ئەو ەندە ەەلپرى ەەتا سىپىدەى ەەردوو بىناخەلى دەرکەوتن. ئەو جا ەەرموۋى: دەستى كرىد بەنزاكرىن و ەەرموۋى: (خودايە! خۆشە ەبەندە بچكۆلەكەى خۆت ە ئەبو عامىر، ئەى خودايە! ەەرپۆزى دوا رۇژدا، ەسەروۋى زۆر ە دروستكراۋانى خۆتەو دايىنى!).

منىش ەەرزىمكرد: قوربان! دەبفەرموو بۆ منىش داۋاى لى بووردن و لىخۆشبوون بکە، ەەرموۋى: (خودايە! ە گوناھى ەبدوللاى كورى قەيس خۆشەو، ەەرپۆزى قىامەتا، ە پاىەىەكى بەرپىزدا دايىنى!).

ئەبو بورردە ەەرموۋى: نزاى يەكەم كە پىغەمبەر كرى، بۆ ئەبو عامىرى كرى، نزاى دوو ەمىش كە پىغەمبەر كرى، بۆ ئەبو مووساى كرى. {تاج/۳، زنجىرە: ۶۳، ژمارە: ۳۵۲۷ ج/۴ = باسى ئەبو مووسا و ئەبو عامىرى ئەشەرى}.

روونكرىدەو:

ئەم بەھرانە ەم ەەرموودەىە وەردەگىرىن:

۱- ەكاتى نزاكرىندا دەست ەەلپرىن سوننەتە. نەو ەى دەفەرموۋى: ئەو ەى كە ئىمامى ئەنەس دەفەرموۋى: پىغەمبەر، ەسئ شوىندا، ەكاتى نزاى دەستى ەەلپىو ەس، ئەو ئەنەس بەس ەسئ شوىندا دىۋىتى كە پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسمەرىن) دەستى ەەلپىو، دنا، ساخ بۆتەو كە پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسمەرىن) ەكاتى نزاى ە (۳۰) شوىن زىاتردا، دەستى ەەلپىو. {بىروانە: ژمارە: ۱۱۵۸ ەپىشەو ەابورد}.

۲- ەكاتى نزاكرىندا دەستى ەسئ سوننەتە.

١٢٠٢) باسی گه‌وره‌یی نه‌بو هوره‌یره، که ده‌وسییه، واته: له‌هۆزی ده‌وسه (ره‌زای

خودای لی‌بی). (٦٣٤٦ - ٦٣٥٠)

باب: فِي فَضْلِ أَبِي هُرَيْرَةَ الدَّوْسِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

١٧٠٨- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كُنْتُ أَدْعُو أُمِّي إِلَى الْإِسْلَامِ، وَهِيَ مُشْرِكَةٌ. فَدَعَوْتُهَا يَوْمًا فَأَسْمَعْتَنِي فِي رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مَا أَكْرَهُ، فَاتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَأَنَا أَبْكِي، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي كُنْتُ أَدْعُو أُمِّي إِلَى الْإِسْلَامِ، فَتَأْبَى عَلَيَّ، فَدَعَوْتُهَا الْيَوْمَ، فَأَسْمَعْتَنِي فِيكَ مَا أَكْرَهُ، فَادْعُ اللَّهَ أَنْ يَهْدِيَ أُمَّ أَبِي هُرَيْرَةَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «اللَّهُمَّ اهْدِ أُمَّ أَبِي هُرَيْرَةَ». فَخَرَجْتُ مُسْتَبْشِرًا بِدَعْوَةِ نَبِيِّ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَلَمَّا جِئْتُ فَصِرْتُ إِلَى الْبَابِ، فَإِذَا هُوَ مُجَافٌ، فَسَمِعْتُ أُمِّي خَشَفَ قَدَمَيَّ، فَقَالَتْ: مَكَانَكَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ، وَسَمِعْتُ خَضْخَضَةَ الْمَاءِ، قَالَ: فَاغْتَسَلْتُ وَلَبِسْتُ دِرْعَهَا، وَعَجَلْتُ عَنْ خِمَارِهَا، فَفَتَحَتِ الْبَابَ، ثُمَّ قَالَتْ: يَا أَبَا هُرَيْرَةَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. قَالَ: فَرَجَعْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَاتَيْتُهُ وَأَنَا أَبْكِي مِنَ الْفَرَحِ، قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَبْشِرْ، قَدْ اسْتَجَابَ اللَّهُ دَعْوَتَكَ، وَهَدَى أُمَّ أَبِي هُرَيْرَةَ، فَحَمِدَ اللَّهُ وَأَثْنَى عَلَيْهِ، وَقَالَ: حَيْرًا. قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! ادْعُ اللَّهَ أَنْ يُحَبِّبَنِي أَنَا وَأُمِّي إِلَى عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ وَيُحَبِّبَهُمَ إِلَيْنَا. قَالَ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «اللَّهُمَّ حَبِّبْ عَبْدَكَ هَذَا (يَعْنِي أَبَا هُرَيْرَةَ) وَأُمَّهُ إِلَى عِبَادِكَ الْمُؤْمِنِينَ، وَحَبِّبْ إِلَيْهِمُ الْمُؤْمِنِينَ»، فَمَا خُلِقَ مُؤْمِنٌ يَسْمَعُ بِي وَلَا يَرَانِي إِلَّا أَحَبَّنِي. {الحديث: ٦٣٤٦ = ٦٣٥٤ فم}:

ئه‌بو هوره‌یره (ره‌زای خودای لی‌بی) فه‌رمووی: دایکم بته‌رست بوو، ده‌مویست که ئیسلامی بکه‌م، ملی نه‌ده‌دا، جا روژی دام به‌گویدا که موسولمان ببی، که‌چی قسه‌ی ناشیرینی به‌ پیغه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) گوت: منیش زۆرم پی ناخۆش بوو، به‌گریان چووم بو خزمه‌تی، که‌زهرت (دروودی خودای له‌سه‌ر بی) عه‌رزیم کرد، ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا! ماوه‌یه‌که ده‌مه‌وی دایکم موسولمان بکه‌م، به‌لام مل نادا، ئه‌مروو رووم لینا که موسولمان ببی، به‌لام به‌گوپی نه‌کردم و سه‌ره‌رای ئه‌وه‌ش قسه‌ی

ناخۆشى بەتۆ گوت، كە زۆرم پێ ناخۆشه، جا لەخودا داوا بكە كە رێگەى راستى پێ نیشان بدا، فەرمووى: ئەى خودايە! رێنموونى داىكى ئەبو ھورەيرە بكە).

جا منیش بەدلىكى خۆشەو بەھۆى نزاكەى پێغەمبەرەو بەرامەو، كە گەشتە بەردەرگا، روانیم دەرگاگە داخراو، داىكم گوێى لەدەنگو خشیە پیم بوو، فەرمووى: ئەى ئەبو ھورەيرە! لەجیى خۆت بوستە، لەھەمان كاتا گویم لە خورەو شلپە شلپى ئاو بوو. گوتى: تەمەز ئەمە خۆى دەشۆرئ، لەپاشا بەپەلە كراسەكەى لەبەر كردو دەرگاگەى كەردەو، لەخۆشیانا لەبیری چوو بوو سەرپۆشەكەى بداتەو بەسەر خۆیدا، ئینجا داىكم موسولمان بوونى خۆى رنەگەياندا فەرمووى: ئەى ئەبو ھورەيرە! { أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ: شایەتى دەدم بەزبان و بەدەم، بەدل باوەر دەكەم، كەھیچ خودایى نییە یەزدانى پاك نەبێ، وە گەواھو شایەتى دەدم بە دەم و بە زبانی بەدل باوەر دەكەم كە موحمەد بەندەو پێغەمبەرى ئەو }.

نێتر منیش بەدلىخۆشى گەرامەو بەلای پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) بەلام لەخۆشیانا دەستم كرد بەگریان، گوتم: ئەى پێغەمبەرى خودا! موزدەت ئى بێ، خودا دووعا و نزاكەى تۆى گیراكر، داىكم لەسایەى خوداوە موسولمان بوو، رێى ھەقى گرت.

جا پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ستایش و سوپاسى جوانى خودای كردو گەلێ قسەى باشى كرد. گوتم: ئەى پێغەمبەرى خودا! بپارێرەو لەخودا كەمن و داىكم، لەلای موسولمانانى بەندەكانى خۆى خۆشەویست بكا و ئەوانیش لەلای ئێمە خۆشەویست بكا. فەرمووى: ئەى خودايە! ئەم بەندۆكە، بەندە بچكۆلەى خۆت لەگەڵ داىكیا ھەردووکیان خۆشەویست بكە لەلای موسولمانانى بەندەكانى خۆت، وە موسولمانانیش خۆشەویست بكە لەلای ئەوان!

ئەبو ھورەیرە (رەزای خودای ئی بئ) فەرمووی: بۆیە ئەوێ موسوڵمان بێ و ناوی من ببیستی، منی خوێش دەوی، باخوێشم نەبینی و ھەر لەدوور دەوێ ناوم ببیستی).
{تاج/٣، زنجیرە: ٦٢، ژمارە: ٣٥٢٢ ج/٤ = باسی ئەبو ھورەیرە}.

١٧٠٩- عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: أَلَا يُعْجِبُكَ أَبُو هُرَيْرَةَ جَاءَ فَجَلَسَ إِلَى جَنْبِ حُجْرَتِي، يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يُسْمِعُنِي ذَلِكَ، وَكُنْتُ أَسْبَحُ، فَقَامَ قَبْلَ أَنْ أَقْضِيَ سُبْحَتِي، وَلَوْ أَدْرَكْتُهُ لَرَدَدْتُ عَلَيْهِ، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لَمْ يَكُنْ يَسْرُدُ الْحَدِيثَ كَسَرْدِكُمْ. قَالَ: ابْنُ شَهَابٍ، وَقَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ: إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ: يَقُولُونَ: إِنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَدْ أَكْثَرَ وَاللَّهُ الْمَوْعِدُ، وَيَقُولُونَ: مَا بَالُ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ لَا يَتَحَدَّثُونَ مِثْلَ أَحَادِيثِهِ، وَسَأُخْبِرُكُمْ عَنْ ذَلِكَ: إِنَّ إِخْوَانِي مِنَ الْأَنْصَارِ كَانَ يَشْغَلُهُمْ عَمَلُ أَرْضِيهِمْ، وَإِنَّ إِخْوَانِي مِنَ الْمُهَاجِرِينَ كَانَ يَشْغَلُهُمُ الصَّفْقُ بِالْأَسْوَاقِ، وَكُنْتُ أَلْزَمُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) عَلَى مِلِّ بَطْنِي، فَأَشْهَدُ إِذَا غَابُوا، وَأَحْفَظُ إِذَا نَسُوا، وَلَقَدْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَوْمًا: «أَيُّكُمْ يَبْسُطُ ثَوْبَهُ فَيَأْخُذُ مِنْ حَدِيثِي هَذَا ثُمَّ يَجْمَعُهُ إِلَى صَدْرِهِ فَإِنَّهُ لَمْ يَنْسَ شَيْئًا سَمِعَهُ؟» فَبَسَطْتُ بُرْدَةً عَلَى حَتَّى فَرَعْتُ مِنْ حَدِيثِهِ ثُمَّ جَمَعْتُهَا إِلَى صَدْرِي، فَمَا نَسِيتُ بَعْدَ ذَلِكَ الْيَوْمَ شَيْئًا حَدَّثَنِي بِهِ، وَلَوْلَا آيَاتُنَا أَنْزَلْنَاهُمَا اللَّهُ فِي كِتَابِهِ عَزَّ وَجَلَّ مَا حَدَّثْتُ شَيْئًا أَبَدًا: (إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى) إِلَى آخِرِ الْآيَتَيْنِ). {الحديث: ٦٣٤٩ = ٦٣٥٨ فم. تجريد البخاري/٤، رقم: ١٤٢٧ م = ٣٥٦٨، ٣٥٦٧. أبو داود. العلم: ٣٦٥٥. تحفة الأشراف: ١٦٦٩٨}.

عورە (رەحمەتی خودای ئی بئ) فەرمووی: عانیشە پوورم (رەزای خودای ئی بئ) پێی فەرمووم: تەماشای ئەبو ھورەیرە ناکە چی ئەند سەیرە، ھاتووێ لەپال ھۆدەکە من دانیشتووێ فەرمووێ پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بئ) دەگێرێتەو، دەنگیش ھەل دەبرێ، تەمەن گویم ئی بئ. {ژمارە: ١٥٨٣}.

عانیشە فەرمووی: من لەوکاتەدا نوێزی سوننەتەم دەکرد، ھەتا نوێژەکەم تەواوکرد ئەو رویشتبوو، دەنا بەرپەرچەم دەدایەوێ تێم دەگەیاندا: کە پێغەمبەر

(دروودی خودای لەسەر بێ) لەقسەکردنا وەك ئیو بەپەلە نەبوو، نەیدەدا بەسەرپەکا، پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) وا بەشێنەیی و لەسەرخۆ، بە روونی و روانی فەرماشتی دەفەرموو، ئەگەر کەسێ بیویستبایە قسەکانی بژمێرێ، بە ئاسانی دەبژماردن. {تەجرید/٤، ژمارە: ١٤٢٧}.

ئێبنو شێهاب، کە ناسراوە بەزوهری، فەرمووی: ئێبنولوسەییەب فەرمووی: ئەبو هورەیرە (ڕەزای خودای گەورەیی ئی بێ) فەرمووی: دەلێن: ئەبو هورەیرە فەرمووده زۆر دەگێرێتەوه، وادەیی من و وادەیی ئەوان دیوانی خودایی، کە لەوێ راست و درۆ دەردەکەوێ و دەردەکەوێ کەکی لەسەر حەقە، پێم دەلێن: ئەو بۆ کۆچکاران و یاریدەدەران بەقەد تۆ حەدیث و فەرموودهیی پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ناگێرنەوه؟ دەو خۆم پێتان بلێم کە ئەمە بۆ وایە، چونکە برا یاریدەدەرهکانمان خەریکی خۆش کردنی زهوی و زارو فەلایی بوون و برا کۆچکارەکانیشمان خەریکی سەودا و ئالو وێلی ناوبازار بوون، بەلام من، بەنانه سکی، دەلکام بە پێغەمبەرەوه و خەزمەتی ئەوم بەرنەئەدا، ئەوانیش لەوێ نەبوونایە من هەر لەخەزمەتیا دەبووم، گەئێ شت هەبوو ئەوان دەستیان نەدەپەرژا لەبەری بکەن، لەبەرئەوه لەبیریان دەچۆوه، بەلام من مەودام هەبوو، لەبەرم دەکردو بەباشی روانم دەکرد، سەرەرای ئەوهیش، هۆیهکی گەرنگتر هەیه: رۆژی حەزرت (دروودی خودای لەسەر بێ) فەرمووی: (کامتان دەیهوێ کە فەرموودهیی من وەرگیری و لەبیری نەچیتەوه، با جەلەکانی دابخات و لەم فەرموودانەیی منی تێبکا و لەپاشا کە من ئی بوومەوه لەقسەکردن، جەلەکی کۆبکاتەوه و بینیت بەسینگیهوه، ئێتر هەر فەرموودهیی لەمن ببیستی قەت لەبیری ناچێ).

ئەبو هورەیرە فەرمووی: جامنیش بەرمالێکم بەسەرشانەوه بوو، رام خست هەتا لە فەرماشتهکەیی ئی بۆوه، ئینجا چمکەکانی بەرمالەکم کۆکردەوه و گرتەم بەسینگ و بەرۆکمەوه، ئێتر لەورۆژ بەدواوه، پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) هەرچی فەرمووبی پێم، فەرماوێشم نەکردوووه قسەیی ئەوم لەبیرنەچوووه!

له بهر ئەم دوو ئایەتەش نەبێ کە خودا لەنامەی خۆیدا ناردوونی، بپرای بپرای هیچ فەرموودەیەکم نەدەگیرایەوه، ئەمەیش ئەو دوو ئایەتانەیە:

{ إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ، إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنَّاهُ فَأُولَٰئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ - البقرة - ٢ / ١٥٩ - ١٦٠ }:

واتە: بەراستی ئەو زانیانە کە ئەو ئایەت و بەلگە روژنانه دەشارنەوه، کە ئێمە نازلمان کردوون بۆ شارەزاکردنی بەرهی ئادەم بۆ رێگەی راست، پاش ئەوەی کە زۆر بە جوانی بەپێی پێداویست و شوێن، روژنمان کردنەوه لەتەوراتا، کە نامەی خودایە، تا ئەو خەڵکە تێ بگەن. بەراستی ئەم بەناو زانیانە، ئەم جوړە مالووم و قەشە هەق حەشاردەرانە هەموویان خودای گەوره خۆی لەعنەت و نەفرەتیان ئی دەکا، وە هەروەها نەفرینکەرانی تریش لەعنەت و نەفرینیان ئی دەکەن، وەک فریشتەکانی خودا و پیاوانی سەر بەنایین، مەگەر ئەوانەیان کە پەشیمان ببنەوه لەشاردنەوهی زانستی نایینی. وە خوو رهوشت و رهفتار و کرداری خۆیان چاک بکەن، وەشتە حەشاردراوەکەیان ئاشکرا کردو دەریان بپری، تەنیا ئەمانەیان تەوبە و پەشیمان بوونەوهیان ئی گیرا دەکەم، چونکی من تەوبە و پەشیمانی بەندە و تەوبەکاری پەشیمانی خۆم قەبوول دەکەم، من لەهەموو کەسێ میهرەبانترم بۆ بەندە و خۆم. { تاج/٣، زنجیره: ٦٢، ژماره: ٣٥٢١ ج/٤ } + { تاج/٣، زنجیره: ١٨، ژماره: ٣٣٥٣ ج/٤ = چاپی چوارەم } . گەورەیی جەعفەری کۆری ئەبو طالیب.

١٣٠٤) باسی گەورەیی ئەبو دوجانە: سەماکی کۆری خەرهشە (رهزای خودای لی

بی). (٦٣٠٣)

باب: فِي فَضْلِ أَبِي دُجَانَةَ سَمَّالِ بْنِ حَرْشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

١٧١٠- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَخَذَ سَيْفًا يَوْمَ أُحُدٍ، فَقَالَ: «مَنْ يَأْخُذْ مِنِّي هَذَا؟» فَبَسَطُوا أَيْدِيَهُمْ، كُلُّ إِنْسَانٍ مِنْهُمْ يَقُولُ: أَنَا. أَنَا.

قَالَ: «فَمَنْ يَأْخُذْ بِحَقِّهِ»؟ قَالَ: فَأَحْجَمَ الْقَوْمُ، فَقَالَ سِمَاكُ بْنُ خَرْشَةَ أَبُو دُجَانَةَ: أَنَا آخُذُهُ بِحَقِّهِ. قَالَ: فَأَخَذَهُ فَفَلَقَ بِهِ هَامَ الْمُشْرِكِينَ. {الحديث: ٦٣٠٣ = ٦٣١١ فم}:

ئەنەسى كۆرى مالىك (رەزى خۇداى ئى بى) فەر مووى: پىغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بى) لەرۆزى غەزای ئوحووددا، شمشیرىكى ھەلگرت و فەر مووى: (كى ئەمەم ئى وەردەگرى؟).

ھەموویان دەستیان بوى درىژ کردو ھەرکەسە دەیگوت: من، من، فەر مووى: (بەلام كى بەمەرجى ئەو وەرى دەگرى کەھەقى خۆی پى ئەدا؟).

ئیتەر کورگەل کسانەو، بەلام ئەبو دوجانە: سىماكى كۆرى خەرەشە، فەر مووى: ئەى پىغەمبەرى خودا! من وەرى دەگرم و ھەقى خۆی دەدەمى. فەر مووى: جا ئەبو دوجانە شیرەكەى وەرگرت و کەللەى بتپەرستەکانى پى یەکالا دەکردهو شەقوپەق دەکردا. {تاج/٣، زنجیرە: ٥٢، ژمارە: ٣٤٨٣ ج/٤}.

روونکردنەو:

ئەبو دوجانە ناوی سىماكى كۆرى خەرەشەى، ئەنصارىیە، ساعیدیە، ئامادەى جەنگى بەدربوو، لەخزمەتى پىغەمبەردا، لەرۆزى ئوحووددا، لەگەل موصەبى كۆرى عومەیردا، بەرگرییەكى گرنگیان لە پىغەمبەر کرد، موصەب شەھید بوو، لەكوشتنى موسەیلەمەى كەذاىدا، لەگەل عەبدوللای كۆرى زەیدى كۆرى عاصیم و وەحشى كۆرى ھەربدا ھاوبەشى کرد، لەغەزای ئوحووددا، لەكاتى بەرگریى لە پىغەمبەر زامى زۆرى ئى كرا. كاتى شمشیرەكەى لە پىغەمبەر (دروودى خۇداى لەسەر بى) وەرگرت، عەرزى کرد: قوربان ھەقى خۆى چىیە کەپىى بەم؟

فەر مووى: (ھەرگیز موسولمانى پى نەكوژى، كە ئەو شمشیرەشت پى بوو لەبەر بىپروا ھەل نەیەیت!).

ئەبو دوجانە (رەزى خۇداى ئى بى) لەیەمامە شەھید بوو. {تاج/٣، زنجیرە: ٥٢، ژمارە: ٣٤٨٣ ج/٤ = چاپى چوارەم}. چاکییتی سىماكى كۆرى خەرەشە.

۱۳۰۵) باسی که ورهیی نه بو سوفیان، که ناوی سه خری کوری هه ره به (رهزای خودای

لی بی). (۶۳۵۹)

باب: فِي فَضْلِ أَبِي سُفْيَانَ: صَخْرُ بْنُ حَرْبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

۱۷۱۱- عَنْ أَبِي زُمَيْلٍ قَالَ: حَدَّثَنِي ابْنُ عَبَّاسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: كَانَ الْمُسْلِمُونَ لَا يَنْظُرُونَ إِلَى أَبِي سُفْيَانَ وَلَا يَقَاعِدُونَهُ، فَقَالَ لِلنَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): يَا نَبِيَّ اللَّهِ ثَلَاثٌ أُعْطِيْنِهِنَّ، قَالَ: «نَعَمْ». قَالَ: عِنْدِي أَحْسَنُ نِسَاءِ الْعَرَبِ وَأَجْمَلُهُ: أُمُّ حَبِيبَةَ بِنْتُ أَبِي سُفْيَانَ أَرْوَجُكَهَا، قَالَ: «نَعَمْ». قَالَ: وَمُعَاوِيَةُ تَجْعَلُهُ كَاتِبًا بَيْنَ يَدَيْكَ. قَالَ: «نَعَمْ». قَالَ: وَتَوَمَّرَنِي حَتَّى أَقَاتِلَ الْكُفَّارَ كَمَا كُنْتُ أَقَاتِلُ الْمُسْلِمِينَ. قَالَ: «نَعَمْ». قَالَ أَبُو زُمَيْلٍ: وَلَوْلَا أَنَّهُ طَلَبَ ذَلِكَ مِنَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مَا أُعْطَاهُ ذَلِكَ، لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ يُسْأَلُ شَيْئًا، إِلَّا قَالَ: «نَعَمْ». {الحديث: ۶۳۵۹ = ۶۳۶۸ فم}:

ئه بو زومهیل فهرمووی: ئیبنو عه بیاس (رهزای خودای لی بی) فهرمووی: له پیښدا موسولمانان به چاویکی باش ته ماشای ئه بو سوفیانی باوکی موعاوییه یان نه ده کردو له گه لیا دانه دهنیشتن له بهر کرده دی پیشووی، تا ئه بو سوفیان عه زری پیغه مبهری کرد: ئه ی پیغه مبهری خودا! ئه م سئ شته م پی خه لات بکه و ئه و سئ تکایه م هه یه له خزمه تتا، فهرمووی: (به ئی باشه).

ئه بو سوفیان فهرمووی: ئوم حه بیبه ی کچم که ئافره تی وا جوان و نازداری تر که م هه یه له ناو عه ره با، که بو خانه دانیش کچی ئه بو سوفیانه، دهمه وی خو م ماره ی بکه مه وه لی و ماره برینه وه که ی تازه بکه مه وه بو ت. فهرمووی: (به ئی، باشه).

ئه بو سوفیان فهرمووی: موعاوییه ی کوریشم بکه به میرزای به رده ستی خو ت. فهرمووی: (به ئی باشه).

فهرمووی: (خو شم بکه به سه ره لشکر تا چو ن کاتی خو ی له دزی سو پای موسولمانان شه ڕم ده کرد ئیستایش ئاوا شه ڕ بکه مه وه له دزی له شکری کافران و بیباوه ڕان)، فهرمووی: (به ئی باشه).

ئەبو زومەیر فەرمووی: خۆی داوای ئەم داواکارییانە کرد لە پیڤغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) دەنا پیڤغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ئەوانە لە خۆیەوه پێ نەدەدا. چونکە عادیەتی حەزرەت (دروودی خودای لەسەر بێ) وابوو دەستی نەدەنا بەرووی کەسەوه، داوای هەرشێکیان ئی دەکرد بەپێی توانا دەیفەرموو: باشە. {تاج/٣، زنجیرە: ٣٤، ژمارە: ٣٤٢٤} چاکیتی ئەبو سوفیانی کۆری حەرب.

روونکردنەوه:

ئەبو سوفیان ناوی سەخری کۆری حەربە، لەپیش ئیسلام بوونا، دۆزمنیکی سەر سەختی ئیسلام و موسوڵمانان بوو، دایکی ئەبو سوفیان ناوی سەفییە کچی حەربی ئەلهیلا لییه، لە باوکەوه پووری مەیمونە هاسەری پیڤغەمبەرە (دروودی خودا لەسەر پیڤغەمبەر و رەزای خودا لەسەر هەموو هاوێڵ و هاوسەر و پەپرەوانی بێ). ئەبو سوفیان بەتەمەن دەسێڵ لە پیڤغەمبەر گەورەتر بوو، سێ نازادکردن (فەتەح) ی مەککە ئیسلام بوو، لە غەزای حونەینا لە گەڵ موسوڵمانان بوو، هەروا لە غەزای تائیف، لەروژی ئوحدو لەروژی ئەحزاب، سەرۆکی بێتەرستەکان بوو، بەر لەوه ئەبو سوفیان ئیسلام ببێ، پیڤغەمبەر ئوم حەبیبە کچی ئەبو سوفیانی مارەکرد بۆ خۆی، ئەم زاتانە فەرموودەکانی ئەویان گێڕاوەتەوه: ئیبنو عەبباس و قەیس کۆری حازیم و موعاویە کۆری. لەروژی غەزای طائیف چاویکی پیکرا، چوو بۆلای پیڤغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) عەزیزکرد، دەبینی چاوم لەرێگە خوادا ئاوا پیکراوه، فەرمووی: (ئەگەر ئارەزوو دەکەیت لەخودا دەپارێمەوه چاوت چاک دەکاتەوه، حەزیش دەکەیت لەباتی چاوت خودا بەهەشتت پێ دەدا). فەرمووی: بەهەشت هەڵ دەبژێرم.

لەناخرو ئۆخری تەمەنیدا کوێربوو بوو، خۆلامەکە دەستی رادەکێشاو چاو ساغی دەکرد، لەسەر دەمی جێنشینی پێشەوا عوتمان دا، بە دەردی خودا، لەتەمەنی هەشتاو هەشت سێلیدا، لەشاری مەدینە نازدار، لەسالی (٣٠) سێی گۆچیدا، گۆچی دوایی کرد.

دهلّین: وهك پئی دهگوترئ ئه‌بو سوفیان، پِیشی دهگوترئ: ئه‌بو حه‌نظه‌له، به‌ناوی کورپکی تریه‌وه که‌ناوی حه‌نظه‌له بووه، گوایه له‌غه‌زای به‌درا، به‌کافری، به‌دهستی ئیمامی عه‌لی کوژراوه. بپروانه ئه‌م جی‌گه‌یانه:

۱- پوخته‌ی سه‌حیحی موسلیم، ژیاننامه‌ی ئومم‌ول‌ئمنین، مه‌یمونه‌ی هاوسه‌ری پی‌غه‌مبه‌ر، ژماره: (۱۱۷) له‌پیشه‌وه رابورد.

۲- ئوم حه‌بیبه‌ی هاوسه‌ری پی‌غه‌مبه‌ر، کچی ئه‌بو سوفیان ژماره: (۳۷۰).

۳- مو‌عاوییه‌ی کوری ئه‌بو سوفیان، ژماره: (۱۹۷).

۴- ته‌جرید بوخاری به‌کوردی، به‌رگی یه‌که‌م، ژماره: (۷) ئه‌بو سوفیان.

۵- ته‌جرید بوخاری به‌کوردی، به‌رگی یه‌که‌م، ژماره: (۶۳) معاویه.

۶- ته‌جرید بوخاری به‌کوردی، به‌رگی یه‌که‌م، ژماره: (۱۵۴) مه‌یمونه.

۷- ته‌جرید بوخاری به‌کوردی، به‌رگی دووه‌م، ژماره: (۶۱۴) ئوم حه‌بیبه.

۸- تاج به‌رگی سییه‌م ته‌رجه‌مه کوردیه‌که‌ی زنجیره: (۳۳)، ژماره: (۳۴۲۲)

مو‌عاوییه.

۹- تاج به‌رگی ۲/، زنجیره: ۳۴، ژماره: ۲۴۲۴. أبو سوفیان.

۱۰- تاج/۲، زنجیره: ۳۳، ژماره: ۲۰۹۴ ئوم حه‌بیبه که‌شوی کرد به پی‌غه‌مبه‌ر.

۱۳۰۶) باسی که‌وره‌یی جوله‌یبیب (ره‌زای خودای لی بی). (۶۳۰۸)

باب: فِي فَضْلِ جُلَيْبِيب (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

۱۷۱۲- عَنْ أَبِي بَرزَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) كَانَ فِي مَغْزَى لَهُ، فَأَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْهِ، فَقَالَ لِأَصْحَابِهِ: «هَلْ تَفْقِدُونَ مِنْ أَحَدٍ؟» قَالُوا: نَعَمْ فُلَانًا، وَفُلَانًا، وَفُلَانًا، ثُمَّ قَالَ: «هَلْ تَفْقِدُونَ مِنْ أَحَدٍ؟» قَالُوا: نَعَمْ فُلَانًا، وَفُلَانًا، وَفُلَانًا. ثُمَّ قَالَ: «هَلْ تَفْقِدُونَ مِنْ أَحَدٍ؟» قَالُوا: لَا. قَالَ: «لَكِنِّي أَفْقِدُ جُلَيْبِيبًا، فَاطْلُبُوهُ». فَطُلِبَ فِي الْقَتْلِ، فَوَجَدُوهُ إِلَى جَنْبِ سَبْعَةٍ قَدْ قَتَلَهُمْ، ثُمَّ قَتَلُوهُ، فَأَتَى النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَوَقَفَ عَلَيْهِ فَقَالَ: «قَتَلَ سَبْعَةٌ ثُمَّ قَتَلُوهُ، هَذَا مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ، هَذَا مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ». قَالَ:

فَوَضَعَهُ عَلَى سَاعِدَيْهِ، لَيْسَ لَهُ إِلَّا سَاعِدَا النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، قَالَ: فَحُفِرَ لَهُ وَوُضِعَ فِي قَبْرِهِ. وَلَمْ يَذْكُرْ غَسْلًا. {الحديث: ۶۳۰۸ = ۶۳۱۶ فم}:

ئەبو بەرزە (رەزى خۇداى ئىبنى) فەرمۇۋى: پېغەمبەر (دروۋدى خۇداى لەسەر بىن) لەيەكى لە غەزاۋاتەكانى خۇيدا بوو، خودا مالى تالانى زۆرى بەسەردا رزانىدو، تالانىيەكى مفتى بۇ رەخسان، فەرمۇۋى بە ھاۋەلانى: (ئايە ھىچ كەستان ئى كەم بۆتەۋە؟) غەزىيان كەرد: بەلى، فەيسارو ئەو فەيسارو ئەو فەيسارى تەرىش دىارنىن.

ھەمدىسان فەرمۇۋىيەۋە: (ئايە كەسى تەماۋە كەدىار نەبى؟) گوتىيان: ئا، ئەۋسەن كەسەش دىارنىن، ھەمدىسان فەرمۇۋىيەۋە: (دەى ئىتەر كەسى تە ماۋە كە بىزىي؟). گوتىيان: نەخەير، ئىتەر كەس نەماۋە كەدىار نەبى. فەرمۇۋى: (با، ماۋە، جولىيىب لەبەرچاۋم دىارنىيە، ئادەى بىچن بۆى بگەپىن!). كاتى بۆيگەپان لەناۋ كۆۋراۋەكاندا بوو، دۆزىيانەۋە لەتەنىشتى ھەۋت كۆۋراۋەۋە بوو.

جا پېغەمبەر (دروۋدى خۇداى لەسەر بىن) چوۋ لەدىارى راۋەستاۋ فەرمۇۋى: (ھەۋتى لەدوۋم كوشكتوۋە ئەۋسا كوشتوۋىيە، ئەمە لەمەۋ مەن لەۋم، ئەمە لەمەۋ مەن لەۋم). فەرمۇۋى: ئىتەر ھەتا گۆپىيان بۇ ھەلگەندو نايانە ناۋ گۆپەكەيەۋە، پېغەمبەر (دروۋدى خۇداى لەسەر بىن) ھەردوۋ بالى خۇى بۇراخستو لاشەكەيى لەباۋەشى خۇيدا لەسەر بازوۋەكانى دانا، لەۋ ماۋەيەدا جگە لەباسكەكانى پېغەمبەر (دروۋدى خۇداى لەسەر بىن) ھىچ تەختو رايەخىكى تەرى لەژىردا نەبوۋ! ئەبو بەرزە باسى ئەۋەى نەكەرد: كە ئايە تەرمەكەيان شۆرد يانا). {تاج/۳، زنجىرە: ۵۳، ژمارە: ۳۴۸۴ ج/۴ = چاپى چۈرەم} چاكتى جولىيىب.

روۋنكەردنەۋە:

جولىيىب ھاۋەللىكى نازدارى پېغەمبەر بوو، پېغەمبەر (دروۋدى خۇداى لەسەر بىن) ۋىستى ژنى بۇ بخۋازى، پىاۋىكى ئەنصارى كچىكى ھەبوۋ، پېغەمبەر (دروۋدى خۇداى لەسەر بىن) خۋازىيىنى كچەكەى لەباۋكۈ دايكى كەرد بۇ جولىيىب، بەلام ژنو مىردەكەى

ئەو ھەیان پێ ناخۆش بوو، چونکە جولهیبیب کەمێ کورت و کەمێ قەلەمێ ناریک بوو، کاتێ کچەکیان بەمە ی زانی، ئەم ئایەتە ی خویند کە دەفەر موی:

{وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ - الأحزاب / ٣٦}:

کە کورتە ی مەبەستە کە ی ئەمە یە: (بەریاری خودا و پێغەمبەری خودا لەسەر سەر و لەسەر چاوە، بۆ موسوڵمانان، چ پیاوی، چ ژن، نابێ قەت لەبەریار و فەرمانی خودا و پێغەمبەر دەربچن). ئەو جا کچە کە گوئی: من بەو ھە رازیم کە پێغەمبەر پێی رازییە بۆم. جا پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) نزای باشی بۆ ئەو کچە کرد، فەر موی:

{أَلَلَّهُمْ أَصْبَبَ عَلَيْهَا الْخَيْرَ صَبًا وَلَا تَجْعَلْ عَيْشَهَا كَدًا: خودایە! وە ک شەستە باران خێر بپێژە بەسەر ئەم کچە دا، بە دووری بگەرە لە گوزەرانی دەستکورتی و ھە ژاری).

جا ئەم کچە شووی کرد بە جولهیبیب، کە جولهیبیب شەھید بوو، لەناو ژنە ئەنصارییە بیوژنەکانا، لەم کچە یان خۆش گوزەرانتە تیانە بوو).

١٣٠٧) باسی گەورە یی ھە سسانی کوری تابیت (رەزای خودای ئی بێ). (٦٢٣٤ - ٦٢٤٥)

باب: فِي فَضْلِ حَسَّانِ بْنِ ثَابِتٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

١٧١٣- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ عُمَرَ مَرَّ بِحَسَّانَ وَهُوَ يُنْشِدُ الشَّعْرَ فِي الْمَسْجِدِ، فَلَحَظَ إِلَيْهِ، فَقَالَ: قَدْ كُنْتُ أُنْشِدُ فِيهِ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْكَ، ثُمَّ التَفْتُ إِلَى أَبِي هُرَيْرَةَ فَقَالَ: أَنْشِدْكَ اللَّهُ أَسَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «أَجِبْ عَنِّي، اللَّهُمَّ أَيْدُهُ بِرُوحِ الْقُدْسِ»؟ قَالَ: اللَّهُمَّ نَعَمْ. {الحديث: ٦٣٣٤ = ٦٣٤٢ فم. تجريد البخاري / ١، رقم: ٢٧٧ = ٤٥٣، ٣٢١٢، ٦١٥٢. فتح الباري. أبو داود. أدب: ٥٠١٣. نسائي. مساجد: ٧١٥. تحفة الأشراف: ١٣١٤٠، ١٥١٥٦}:

ئەو ھە ھورە ھیرە (رەزای خودای ئی بێ) فەر موی: ھە سسانی کوری تابیتی ئەنصاری (رەزای خودای ئی بێ) لەناو مەزگەوتە کە ی پێغەمبەردا (دروودی خودای لەسەر بێ) لەمەدینە ی نازدار، ھۆنراوی دەخویندەو، عومەری کوری خەتاب (رەزای خودای ئی بێ) لەلایەو ھە رەت بوو،

بەگۈشەي چاۋ خېسەيەكى ئى كىردو لىي مۆر بۆۋە، ھەسسانىش فەرموۋى: مەن كارى نەبە جام نە كىردوۋە، تاتۇ بېزارىم ئى دەر بېرى، ئالەم شوپىنى ھازىرەدا ھۆنراۋەم تىادا خويندۇتەۋە، لەۋكاتەدا پىياۋى لەتۇ باشتىش لەۋى بۈۋە، كە پىغەمبەر بۈۋە (دروۋى خۇداي لەسەر بىن) ۋە كارەكەي مەنى لەلا پەسەند بۈۋە، ئەۋجا ھەسسان روۋى كىردە مەن ۋە فەرموۋى: توخا ئەي ئەبۇ ھورەيرە! ئايا تۇ بۇخۇت لە پىغەمبەرت نەبىستوۋە كە بە مەن بىفەرموۋى: (ئەي ھەسسان! لە جىياتى مەن، تۇ بە شىعەر ۋە رام ۋە رىپە رچى تانە ۋە تەشەر ۋە رەخنەي بېر ۋاكان بىدەرەۋە، خۇدايە! بە گىيانى پاك، كە جوبرائىلە پىشتىۋانى ھەسسان بىكە)؟ ۋاتە: بە ھۇى جوبرائىلەۋە يارىدەي ھەسسان بىدە، لەدانانى شىعەردا، بۇ لەسەر كىردەۋە پىغەمبەرى خۇدا. ئايا ئەي ئەبۇ ھورەيرە! تۇ ئەمەت لە پىغەمبەر بىستوۋە يانا؟ ئەبۇ ھورەيرە فەرموۋى: مەنىش گۈتەم: خۇدا ئاگادارە كەچۈن دەلىيى، ئەي ھەسسان ۋايەۋ، قەسكەت راست ۋە دوستە). {تاج/۳، زىجىرە: ۵۷، ژمارە: ۳۴۹۵ ج/۴}. چاكىتى ھەسسانى كورى ئابىت.

روۋى كىردەۋە:

ھەسسانى كورى ئابىت، ھاۋەلىكى ناسراۋى پىغەمبەرە، شاعىرىكى جوان بۈۋە، ناسراۋە بە شاعىرى پىغەمبەر (دروۋى خۇداي لەسەر بىن) لە ژمارە (۱۷۱۶)، لەدواۋە چامەيەكى جوانى تۆمار كراۋە، ھەسسان ئەنصارىيە، خەزەر جىيە، دايكى ناۋى فۇرەيە، بە ئىسلاما گەيشتوۋە، موسولمان بۈۋە، لەگەل ژنانا پەيمانى دا بە پىغەمبەر.

ھەسسان بە م سى بە ھەريە باۋ دەدرى بەسەر شاعىرانا:

۱- لەسەردەمى نەزانىدا، شاعىرى ئەنصارەكان بۈۋە.

۲- لەسەردەمى ئىسلاما شاعىرى پىغەمبەر بۈۋە.

۳- شاعىرى سەراسەرى يەمەن بۈۋە لەسەردەمى ئىسلاما.

ھەندى دەلىن: ھەسسان ترسنۆك بۈۋە. ۋەزۆر نوكتەي لەم لايەنەۋە ئى دەگىرپنەۋە. ھەمىشە بە شىعەر بەرگىرى لە پىغەمبەر ۋە لە ئىسلام ۋە لە موسولمانان دەكرد.

حه سسان سه دو بیست سال ژیاوه، شهستی له سه رده می نه زانیداو، شهستی له سه رده می نیسلامدا، له سه رده می ئیمامی عه لیدا، له سالی په نجای کۆچیدا، له ته مه نی سه دو بیست سالیدا، به دهردی خودا مردوو. راجیایی هه یه له سالی مردنی و له کۆی سالی ته مه نی، به لام جه ماوه ری زانایان ده لئین: سه دو بیست سال ژیاوه، شهستی له نه زانی و شهستی له نیسلاما.

ئهم فهرمووده یه به لگه یه له سه ر ئه وه شیعی باش و سروودی دینی له شه رعا په سه نده.

۱۷۱۴- عَنْ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ لِحَسَّانَ بْنِ ثَابِتٍ: «اهْجُهمْ، أَوْ هَاجِهِمْ وَجَبْرِيلُ مَعَكَ». {الحديث: ۶۳۳۷ = ۶۳۴۵ فم. تجرید ۳/، رقم: ۱۲۹۸ = ۳۲۱۳، ۴۱۲۳، ۴۱۲۴، ۶۱۵۳}:

به پرائی کورپی عازیب (زمزی خودایان لی بن) فهرمووی: بیستم له پیغه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بئ) به هه سسانی کورپی ثابیتی ده فهرموو: (ئهی هه سسان! به شیعی ده سته ی بیباوه ران شپرو وریکه و به تانه و ته شهر دایان شوهر، له مکاره پیروزه دا، که له به رژه وهندی نیسلامه و له زیانی بیباوه رانه، جو برائیل به فهرمانی خودا له گه لتایه و پشتت ده گری). {تاج/ ۳، زنجیره: ۵۷، ژماره: ۳۴۹۶ ج/ ۴}. چاکیتی هه سسانی کورپی ثابیت.

۱۷۱۵- عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) وَعِنْدَهَا حَسَّانُ بْنُ ثَابِتٍ يَنْشِدُهَا شِعْرًا، يُشَبِّبُ بِأَيِّاتِ لَهُ، فَقَالَ:

حَصَانُ رَزَانٌ مَا تَزُنُّ بِرَبِيبَةٍ وَتُصْبِحُ غَرَّتِي مِنْ لُحُومِ الْغَوَافِلِ

فَقَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ: لَكَ لَكَ كَذَلِكَ. قَالَ مَسْرُوقٌ: فَقُلْتُ لَهَا: لِمَ تَأْذِنِينَ لَهُ يَدْخُلُ عَلَيْكَ؟ وَقَدْ قَالَ اللَّهُ: (وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ)، فَقَالَتْ: فَأَيُّ عَذَابٍ أَشَدُّ مِنَ الْعَمَى؟ فَقَالَتْ: إِنَّهُ كَانَ يُنَافِحُ أَوْ يُهَاجِي عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ). {الحديث: ۶۳۴۱ = ۶۳۴۹ فم. بخاری. مغازی: ۴۱۴۶، ۴۷۵۵، ۴۷۵۶ فتح الباری}:

مەسرووق (رەحمەتی خودای ئی بێ) فەرمووی: چووم بۆ خزمەتی عائیشە (رەزای خودای ئی بێ) هەسسانی کۆری ثابیتی لەلابوو، پارچەیی شیعری لە دەسپ و مەدحی عائیشەدا دانابوو، دەیخویندەوه بۆی، فەرمووی: (طویل):

حَصَانٌ رَزَانٌ مَا تُزَنُّ بِرِيَّةٍ
وَتُضَيِّحُ غَرْغِي مِنْ لُحُومِ الْغَوَافِلِ

واتە:

پاکیزە و سەھەلار، لەگەڵ گومان دوورە
بێ راز و غەیبەت، ژنی روو سوورە!

وەکوو تریش واتە: ئافەرتیکی داوینپاک و سەھارو سەنگینە و گومانی خراپە
ئێ ناکرێ و ناوی کەشیش بە خراپە نابات بە تایبەت ناوی ژنی بێ ئاگای بێ تاوان.
عائیشەش پێی فەرموو: بەلام تۆ خۆت وانیت! ناوی ژنی بێ ئاگای بێ تاوان
بە خراپە دەبەیت!

مەسرووق فەرمووی: منیش بە عائیشەم گوت: کەوايە بۆ رێگەي هەسسان
دەدەیت کەبێت بۆلات؟ وەلحال خودا بۆخۆی سەبارەت بەو کۆمەڵە کە هەلاتە
گەورەکەیان بۆ تۆ هەڵبەست، دەفەرموێ:
{وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ — ١١/٢٤}. واتە: وەبۆ هەریەکێ لەو
درۆژنانە بەشی خۆی هەپە لە گوناھ و تاوانباری و تۆلەي تاوان، بە تایبەتی بۆ
ئەو کەسەیان کە کیشی تاوانەکەي هاوێتە سەر شانی خۆی و سەرۆکایەتی درۆ
بلاوکردنەوه کەي گرتبوو ئەستۆي خۆی، ئەو سزاو ئازاریکی گەلێ گەورەي بۆ
هەپە.

عائیشە لەو دەلاما فەرمووی: جاجی سزایە هەپە کە لەکوێری سەختربێ؟
ئەو دتانی خودا لەم پایزی تەمەنەدا، باری پیری و کوێری و دوو دەست گۆجیی
لێناو، ئەمە لەلای، لەلایەکی تریشەو ئەم پیاو لەکاتی خۆیدا لەسەر
پێغەمبەری دەکردەو. یا فەرمووی: لەجیاتیی پێغەمبەر (دروود و صلوات و سەلام و

بهره‌گاتی خودای له‌سهر بی) وه‌لامی تانه و هه‌جوی بی بر‌وایانی ده‌دایه‌وه، که
 قسه‌ی ناشیرینیان به پی‌غه‌مبه‌رو به ئیسلام ده‌دا). {تاج/۳، زنجیره: ۵۷، ژماره: ۳۴۹۷
 چ/۴}. چاکیتی هه‌سانی کوری ثابت.

روونکردنه‌وه:

مه‌سرووقی کوری نه‌جده‌ع تاب‌عییه، له‌پیاوانی (ع)ه، به‌پیی په‌راوی (ته‌ذیب
 التهذیب لابن حجر العسقلانی). واته: له‌پیاوان (رجال)ی ش‌ه‌ش په‌راوه ناوداره‌کانی
 سوننه‌ته که بریتین له:

۱- ص‌ه‌حیحی بوخاری.

۲- ص‌ه‌حیحی موس‌لیم.

۳- سنن ابی داود.

۴- سنن الترمذی.

۵- سنن النسائی.

۶- سنن ابن ماجه. واته: مه‌سرووق نه‌م ش‌ه‌ش کتیب‌ه ناوداره فه‌رمووده‌کانی
 نه‌ویان گیراوه‌ته‌وه، نه‌وه‌یش نه‌وپه‌ری سه‌روه‌ریه له‌بابه‌تی زانستی فه‌رمووده‌دا.
 مه‌سرووق پیاویکی سو‌فیلکه (عابد) بوو، نازناوی نه‌بو عائیشه‌ی فه‌قیه بوو،
 ریوایه‌تو گیرانه‌وه‌ی له‌زۆرینه‌ی سه‌حابه گه‌وره‌کانه‌وه هه‌یه، وه‌ک: نه‌بو به‌کرو
 عومه‌رو عوتمان و عه‌لو موعادی کوری جه‌به‌لو خه‌ببایی کوری نه‌ره‌تتو ئیبنو
 مه‌سعوودو عائیشه و أم رؤمانی دایکی عائیشه و که‌سانی تریش.

فه‌قی و شاگردی زۆریشی بووه، که فه‌رمووده‌کانی نه‌ویان گیراوه‌ته‌وه،
 مه‌سرووق پیاویکی زانست خوازبوو، خه‌لکی ده‌سته ده‌سته فی‌ری سوننه‌ت ده‌کرد،
 سالی مه‌سرووق چوو بو‌ حه‌ج، له‌ناو سه‌جده‌دا نه‌بی له‌و ماوه‌یه‌دا نه‌خه‌وت، هه‌ر
 خه‌ریکی زی‌کرو شه‌ونویژ بوو، ژنه‌که‌ی مه‌سرووق ده‌یفه‌رموو: (مه‌سرووق نه‌وه‌نده
 له‌نویژی سوننه‌تدا ده‌وه‌ستا قاچه‌کانی ئاوسا بوون!).

مه سرووق له پشستی نه بوبه کړه وه نو پټری به کومه لې کردو وه، به خزمهت عومرو عه ل گه یشتو وه، گیرانه وه لې عو ثمانه وه نییه. له تهمه نې (۶۳) شه ستو سې سالیډا، له سالی (۶۳) ی کؤچیدا به دهر دی خودا مردو وه و نه مری حه قی به جیه ناوله.

له شهر ی قادسیه دا، دهستی کی مه سرووق نیفلیج بوو، بهم بونه وه مه سرووق دهیفرموو: (حه زنا کهم که دهستم وای لې نه هاتایه، چونکه نه گهر دهستم ساخ بوايه، دوور نه بوو که له م شهر و شوړی نازا وه گه لې ناو موسولمانانا به شداریم بکرا دایه!).

مه سرووق یه کیك بوو له خوا په رسته ناو داره کانی کووفه ی سهرده می خوی. له بابته دیړه هه لبه سستی که وه، پرسیار له مه سرووق کرا، وه لامی نه دایه وه و فهرمووی: (حه زنا کهم له روژی دوا روژدا، له ناو تو ماری کرده وه کانما، باسی شیعی تیایی!!).

زیاد مه سرووقی کرد به کارمه ندی سهر (السلسله) له وې له تهمه نې شه ستو سې سالیډا، له سالی کؤچی شه ستو سیدا مردو وه (ره زاو رحمه تی خودای گه ورده سهر وهری لی بی). نامین.

۱۷۱۶- عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «اهْجُوا قُرَيْشًا فَإِنَّهُ أَشَدُّ عَلَيْهَا مِنْ رَشْقٍ بِالنَّبْلِ»، فَأَرْسَلَ إِلَى ابْنِ رَوَاحَةَ فَقَالَ: «اهْجُهُمْ». فَهَجَاهُمْ، فَلَمْ يُرْضَ، فَأَرْسَلَ إِلَى كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ، ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَى حَسَّانَ بْنِ ثَابِتٍ، فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ، قَالَ حَسَّانُ: قَدْ آتَى لَكُمْ أَنْ تُرْسِلُوا إِلَى هَذَا الْأَسَدِ الضَّارِبِ بِذَنْبِهِ، ثُمَّ أَدْلَعَ لِسَانَهُ فَجَعَلَ يُحَرِّكُهُ، فَقَالَ: وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَأُفْرِتَنَّهُمْ بِلِسَانِي فَرَى الْأَدِيمَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَا تَعْجَلْ، فَإِنَّ أَبَا بَكْرٍ أَعْلَمُ قُرَيْشٍ بِأَنْسَابِهَا، وَإِنَّ لِي فِيهِمْ نَسَبًا حَتَّى يُلْخَصَ لَكَ نَسَبِي». فَأَتَاهُ حَسَّانُ، ثُمَّ رَجَعَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ لَخَّصَ لِي نَسَبَكَ، وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَأُسَلِّتَكَ مِنْهُمْ كَمَا تَسَلُّ الشَّعْرَةَ مِنَ الْعَجِينِ. قَالَتْ عَائِشَةُ: فَسَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ لِحَسَّانَ: «إِنَّ رُوحَ الْقُدُسِ لَا يَزَالُ يُؤَيِّدُكَ مَا

نَافَحَتْ عَنِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ». وَقَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «هَجَاهُمْ حَسَنٌ فَشَفَى وَاشْتَفَى». قَالَ حَسَنُ:

هَجَوْتُ مُحَمَّدًا فَأَجَبْتُ عَنْهُ وَعِنْدَ اللَّهِ فِي ذَاكَ الْجَزَاءُ
 هَجَوْتُ مُحَمَّدًا بَرًّا تَقِيًّا رَسُولَ اللَّهِ شَيْمَةً الْوَفَاءُ
 فَإِنَّ أَبِي وَالِدَهُ وَعِرْضِي لِعِرْضِ مُحَمَّدٍ مِنْكُمْ وَقَاءُ
 تَكَلَّمْتُ بُنَيَّتِي إِنْ لَمْ تَرَوْهَا تُشِيرُ التَّقَعُّ مِنْ كُنْفَى كَدَاءِ
 يُبَارِنُ الْأَعْنَةَ مُضْعِدَاتٍ عَلَى أَكْثَافِهَا الْأَسْلُ الظَّمَاءُ
 تَظَلُّ حَيَادُكَا مُتَمَطِّرَاتٍ ثَلَطْمُهُنَّ بِالْخُمْرِ النَّسَاءُ
 فَإِنْ أَعْرَضْتُمُو عَنَّا اعْتَمَرْنَا وَكَانَ الْفَتْحُ وَالْكَشْفُ الْغِطَاءُ
 وَإِلَّا فَاصْبِرُوا لِضِرَابِ يَوْمٍ يُعْزِ اللَّهُ فِيهِ مَنْ يَشَاءُ
 وَقَالَ: اللَّهُ قَدْ أَرْسَلْتُ عَبْدًا يَقُولُ الْحَقَّ لَيْسَ بِهِ خَفَاءُ
 وَقَالَ: اللَّهُ قَدْ يَسَّرْتُ جُنْدًا هُمُ الْأَنْصَارُ عَرْضَتْهَا اللَّقَاءُ
 لَنَا فِي كُلِّ يَوْمٍ مِنْ مَعْدٍ سَبَابٍ أَوْ قِتَالٍ أَوْ هِجَاءُ
 فَمَنْ يَهْجُو رَسُولَ اللَّهِ مِنْكُمْ يَمْدَحْهُ وَيَنْصُرْهُ سَوَاءُ
 وَجَبْرِيلَ رَسُولَ اللَّهِ فَيَنَازِرُ وَحُ الْقُدُسِ لَيْسَ لَهُ كِفَاءُ
 {الحديث: ۶۳۴۵ = ۶۳۵۳ فم:}

عائِشہ (رہزای خودای لی بن) فہر مووی: پیغہ مبہر (دروودی خودای لہسہر بن) فہر مووی: (ہہجوی
 قورہیش بکہن، چونکہ لہتیرہ باران چاکتر کاریان لی دہکا، نہوجا پیغہ مبہر (دروودی
 خودای لہسہر بن) ناردی بولای عہد دولای کوری رہواحہ، کہشاعیر بوو، ہہتا خوسپ
 (ہہجو)یان بکاو فہر مووی پیی: (ہہجو)یان بکہ).

نہویش ہہجوی کردن، بہلام بہدلیان نہبوو، نہنجا ناردی بولای کہعبی کوری
 مالیک، نہویش ہہروا، لہپاشدا ناردی بہشوین حہساندا، کہہاتہ خزمہتی گوتی:
 ناخری ناردتان بہشوین شیرہ گہورہدا!

ئینجا زمانی دەرکیشاو دەستی کرد بەزمان بزوان و بادان، فەرمووی: بەوگەسە کەتۆی کردوو بە پیغەمبەری راست و دروست، وەك کەولەشر، بەشیعو هەلبەست شرو ووریان دەکەم.

پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) فەرمووی: (هێواش، پەلەمەگە، هەتا ئەبۆبەکر رشتە ی رەسەنی منت بۆ دیاری نەکا دەست پێ مەکە، چونکە بنەچە ی خوشم لەوانە. ئەبو بەکریش لەهەموو کەس باشتر رەگەزو رەچەلەکی قورەیش دەناسێت).

لەپاشدا حەسسان چوووە خزمەتی پیغەمبەر و عەرزیکرد: قوربان! ئە ی پیغەمبەری خودا! ئەبۆبەکر بە جوانی و رێکوپێکی رشتە ی رەسەنی تۆ ی بۆ دیاری و دەستنیشان کردم، بەخودایە کەتۆی کردوو بە پیغەمبەری راست و دروست وەك چۆن تەلەموو، سفت و ساخ و پاک لەهەویر دەرەکیشری، ئاوا تۆیان ئی جیادەکەمەو.

جا حەزەرەت (دروودو سلاوو رەحمەت و بەرەکەتی خودای گەورە و مەزنی لەسەر بێ) فەرمووی: (دەسا بزانه، تاتۆ لەسەر خودا و پیغەمبەری خودا بکەیتەو، هەمیشە جوبرائیل دەست دەگری بەپشتت و خودای گەورە و سەرورەر پشتیوانتە بێ).

حەسسان (رەزای خودای ئی بێ) فەرمووی: (بەحری وافر):

هَجَرْتُ مُحَمَّدًا فَأَجَبْتُ عَنْهُ
وَعِنْدَ اللَّهِ فِي ذَاكَ الْجَزَاءُ
هَجَرْتُ مُحَمَّدًا بَرًّا تَقِيًّا
رَسُولَ اللَّهِ شَيْمَتُهُ الْوَفَاءُ
فَبِإِني أَبِي وَالِدُهُ وَعَرْضِي
لِعِمْرَضٍ مُحَمَّدٍ مِنْكُمْ وَقَاءُ
تَكُنْتُ بُنْيَتِي إِنْ لَمْ تَرَوْهَا
ثَغِيرُ الثَّقَعِ مِنْ كَنَفِي كَدَاءُ

يَارِينِ الْأَعْنَةَ مُضْعِدَاتٍ
 عَلَى أَكْثَافِهَا الْأَسْلُ الظَّمَاءُ
 تَظَلُّ جِيَادُكَ مُتَمَطِّراتٍ
 ثَلَطْمُهُنَّ بِالْخُمْرِ النَّسَاءُ
 فَإِنْ أَغْرَضْتُمُو عَنَّا اعْتَمَرَكَا
 وَكَانَ الْفَتْحُ وَالْكَشْفُ الْفِطَاءُ
 وَإِلَّا فَاضْبِرُوا لِضِرَابِ يَوْمٍ
 يُعْزُ اللَّهُ فِيهِ مَنْ يَشَاءُ
 وَقَالَ: اللَّهُ قَدْ أَرْسَلْتُ عَبْدًا
 يَقُولُ الْحَقَّ لَيْسَ بِهِ خَفَاءُ
 وَقَالَ: اللَّهُ قَدْ يَسَّرْتُ جُنْدًا
 هُمُ الْأَنْصَارُ غَرَضَتْهَا اللَّقَاءُ
 لَنَا فِي كُلِّ يَوْمٍ مِنْ مَعَدَ
 سَبَابٍ أَوْ قِتَالٍ أَوْ هِجَاءٍ
 فَمَنْ يَهْجُو رَسُولَ اللَّهِ مِنْكُمْ
 وَيَمْدَحْهُ وَيَنْصُرْهُ سَوَاءٌ
 وَجِبْرِيلَ رَسُولُ اللَّهِ فِينَا
 وَرُوحُ الْقُدُسِ لَيْسَ لَهُ كِفَاءُ

واته:

زده می موحده ممد ده کلهی، نه من ددهم وه لامی
 یاداش له بو من هه یه، تو له ش بو تو ی نه فامی
 زده می موحده ممد ده کلهی، به مانگه شه وه پرینه!
 بیغه مبه ری خود ایله، زور به وه فاو به دینه
 من خووم و که سوکارم، نامووس و حال و مالم
 شوورای نامووسی نهوین، خووم و مال و مالم!

یەك يەك لەكۆستی روژم، دابنیشم بۆ شیوەن
 گەر هەلمەتی شیرانه، لەهەر چارلاوە نەبەن
 روژی رووناکی ئێوە، وەك شەوێ زەنگ لی نەكەن
 لەخوینی ئێوەی دوزمن، شیرو تیریان ئاوەدەن
 و لاخ و رەخشی ئێمە، كە بەرەسەن، رەسەن!
 بەهێرشى بى و جان، تۆلەتان لی دەسەن!
 باراناوی ئارەقیان، بەس لەكاتی ووجانا
 ژنان بەناز دەیسرن، بەسەر پۆشى خۆيانا
 گەر ئێوە شەپ فروش نین، ئێمە بۆ عەمرە هاتووین
 بۆ ئێوەش دەرەكەوی، ئەو حەقەى پێى راهاتووین
 دەنا خۆتان رابگرن، بۆ رەبەى شیرو تیرمان
 بەفەرمانى خوداوەند، سەردەكەوی لەشكرمان
 خودا بۆخۆی دەفەرموی: ناردوو مە بەندەیی باش
 هەق بێژەو لەگەڵیەتی، سوپایی لەپێش و پاش
 وەك شیرى نەپ لەمەیدان، سەرسنگیان داكوتاوە
 تانەو تەشەرى ئێوە، بەشیر دەدەنە دواوە
 ئێوە لەبەر بى و ئاى و، بى نرخى و بى دینیان
 یەكسانە لامان زەم و، رەف و ئەنا خوانیتان!
 چونكە رابەرى ئێمە، گیانی پاك پشتى دەگری
 ئیتر كى یە رادەى بى؟ بى بەرەبەر بەو بگری!

بە پەخشانیشت واتە:

تۆ رەف و خوسپ و هەجوى موحەممەد (دروودی خودای لەسەر بى) دەكەى من لەجیاتى
 ئەو زاتە وەلامت بدەمەو، بەهیاو تەمای پاداشى باش لەلای خودای گەورە، دیارە
 كەتۆش بە تۆلەى سەختى خۆت دەگەى، موحەممەد زەم هەلناگرى، چونكە ئەو
 پیاویكى زۆر زۆر باشە، خێرخواو خوا ناس و راست و راستالە، ئەو پێغەمبەر و
 فروستادەى خودایە، مەردو جەوانمەردو بە ئەمەك و بەوفايە، لەبەرئەو من
 خۆم و هۆزم و كەس و كارم و سەرو حال و مال و منال و نامووسم هەموو دەكەم

بەقوربانى موحەممەدى نازدارو خۆشەويستو، دەبين بەقەلاو پەرژىن و سوپەر بۆ ئابروو نامووس و شەرەفى موحەممەد!

وہ يەكە يەكە لەشىنى كۆرۈ كچەكانما دابنىشم و بەرودوا شيودەنيان بۆ بگيرم ئەگەر نەيانبىنم وەك بەچكە شير لەھەر چوارلاو بەسواری و بە پيادەیی، ھەلەمتى شيرانە نەبەنە سەرتان و دانەى كەدا، كەدانەى سەرووی مەككەيە لەتەپ و تۆزى ھيرشى بيسامانيان نوقم نەكەن و رۆزى رووناكتان لى نەكەن بەشەوى تاريك و نوتەك و لەخويىنى دوشمنانى موحەممەد، شير و تير و رمەكانيان ئاو نەدەن و ئاو پاش و ئاو دانەوديان نەكەن!

ئەسپو و لاخەكانمان، كە بەرەسەن رەسەن، ھەميشە لەھيرش و ھەلەمت و شالوادان بۆسەر ئيوە، لەبەرئەوە ئاردەقيان وشك نابيئەوە، مەگەر ئەوەندە كە ژنەكانمان، لەكاتى پشوودان و وچان گرتندا، بەسەرپۇش و چارشيوەكانى خويان، نەك بە پەرپۇ شرو شتى وا، زۆر بەقەدرو ريزەوە وشكيان بكەنەوە و سەرلەنوئى رنەك و قاشاويان بكەن و رەنەقيان پى ھەلەپيئەنەوە و ئامادەيان بكەنەوە بۆ ھەلەمتيكي نوئ، جا ئەگەر ئيوە لەكەلى شەيتان دپنە خوارەو، ئەوا ئيمە شەر فروش و شەر خوازنين، ئيتىر خۆشى و ئاشتى دەكەويئەوە و ئاسايش بال دەكيشى بەسەر و لا تاو ھەق و ناھەقى دەردەكەوى بۆ ھەردوولا.

ئەگينا ئەوا خۆتان بگرن بۆ گورزو گۆپالمان، بۆ شەرە نيزەو شەرە شير و تيرمان، لەو رۆژەدا كەخودا بەخواستى خۆى خۆشەويستانى خۆى سەردەخا و سەريان بەرزەدەكاتەوە و كەللەى دوژمن لەبەرپيئانا، گۆيىنى پى دەكەن.

خوداوەندى گەورەو مەزن دەفەرموى: من لەشكرىكم لەبەندە باشەكانى خۆم سازكردووە و كردوو من بەيارو ياورەو ياريدەدەر بۆ بەندەيەكى باشى خۆم، كە رەفتارى ئەو بەندەيەم وايە ھەميشە كردوويەتى بەپيشە راستگۆ و راست و راستالە و ھەق گۆيە و لەراستى لارى نيبە و لەراستى ھەق سەرى پيوە نيبە!

لەشكرەكەشى ھەموودەم لەسەرپين و ئامادەن و لەسوپاى كوفرو ناھەقى كۆناكەن و شەوو رۆژ خەبات دەگيرن و لەمەيدانى نەبەردو لە كۆرى شەردا، وەك

شیری نەر لەمەیدانا، نرگەو نەرە نەریان دئو سینگیان وەك سنجووق و سنگ
داکوتاوه!

ئەو پیغەمبەرە نازدارە هەموو روژی، لەنەفامو دەست درێژکەرەکانی
قورەیشەوه، کەنەوهی مەعەددی کۆری عەدنەن، تووشی شەرە جنیوو شەرو شۆرو
هەراو قسە ناشرین دەبی، وەل ئیوه ئەی میللەتی بی برۆایی! ئەی دەستە
نەفامان و نەزانان! خۆتان چین و شەرو رەفو جەمێنتان چییە، ئیوه لەبەر بی
نرخو بی ویلی و سووک و ترۆیی خۆتان، لەلامان چون یەکە: چ خوسپی پیغەمبەر
بکەن و چ مەدحی بکەن و چ لەسەری بکەنەوه و چ لەسەری نەکەنەوه، هەمووی
یەکسانە بۆ ئەو نەسوود و نەزیانی پی ناگیەنی، چونکە ئەو خودای لەگەڵەو
جوبرائیل، کە گیانی پاکە، پەیتا پەیتا مۆژدە سەرکەوتنی بۆ دەهینی، کە شتی و
هەرگیزاو هەرگیزاوتای نییە.

عائیشە فەرمووی: جا بەگوپی خۆم گویم ئی بوو، پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بی)
بەزمانی شیرینی خۆی، فەرمووی: (حەسسان شرو ووری کردن و داخی دلی خۆی و
داخی دلی موسوڵمانانی پی رشتن!). {تاج/۳، زنجیرە: ۵۷، ژمارە: ۳۵۰۰ چ/۴}.

چاکیتی حەسسانی کۆری تابیت.

۱۳۰۸) باسی کەرەیی جەریری کۆری عەبدووللای ئەلبەجەلی (رەزای خودای ئی

بی). (۶۳۱۳ - ۶۳۱۷)

باب: فِي فَضْلِ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبَجَلِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

۱۷۱۷- عَنْ جَرِيرٍ قَالَ: مَا حَبَّبَنِي رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مِنْذُ أَسْلَمْتُ،
وَلَا رَأَيْتُ إِلَّا تَبَسَّمَ فِي وَجْهِهِ). {الحديث: ۶۳۱۴ = ۶۳۲۲ فم. بخاری. جهاد: ۳۰۳۵، ۳۸۲۲،
۶۰۸۹. ترمذی. مناقب: ۳۸۲۰. ابن ماجه. المقدمة: ۱۵۹. تحفة الأشراف: ۳۲۲۴}.

جەریری کۆری عەبدووللای ئەلبەجەلی (رەزای خودای ئی بی) فەرمووی: لەوساتەوه کە
نیسلام بووم، هەر وەختی بێ ویستایە کەبچم بۆ خزمەتی پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر
بی) دواي نەدەخستم و یەکسەر مۆلەتی دەدام و دەچوومە خزمەتی، هەر کاتیکیش

که به خرمه‌تی ده‌گیشتم به‌روویه‌کی گه‌شه‌وه، به‌ده‌می پر له‌زمرده‌خنه‌وه
پی‌شوازیی لی ده‌کردم).

۱۷۱۸- عَنْ جَرِيرٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ):
«يَا جَرِيرُ أَلَا تُرِيدُنِي مِنْ ذِي الْخَلَصَةِ؟» بَيِّتَ لِحُتَمٍ كَانَ يُدْعَى كَعْبَةَ الْيَمَانِيَّةِ، قَالَ:
فَنَفَرْتُ إِلَيْهِ فِي خَمْسِينَ وَمِائَةِ فَارِسٍ، وَكُنْتُ لَا أَتُبْتُ عَلَى الْخَيْلِ، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ
اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَضَرَبَ بِيَدِهِ فِي صَدْرِي فَقَالَ: «اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ، وَاجْعَلْهُ هَادِيًا
مَهْدِيًا». قَالَ: فَانْطَلَقَ فَحَرَّقَهَا بِالنَّارِ، ثُمَّ بَعَثَ جَرِيرًا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)
وَسَلَّمَ رَجُلًا يُبَشِّرُهُ، يُكْنَى أَبَا أَرْطَاةَ مِنَّا، فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَ
لَهُ: مَا جِئْتُكَ حَتَّى تَرَكْنَاهَا كَأَنَّهَا جَمَلٌ أَجْرَبُ. فَبَرَكَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)
عَلَى خَيْلٍ أَحْمَسَ وَرِجَالَهَا خَمْسَ مَرَّاتٍ. {الحديث: ۶۳۱۶ = ۶۳۲۳} فم. تجريد
البخاری ۴/، رقم: ۱۲۳۷ = ۳۰۲۰، ۳۰۳۶، ۳۰۷۶، ۳۸۲۳، ۴۳۵۵، ۴۳۵۶، ۴۳۵۸، ۶۰۹۰، ۶۳۳۳. أبو داود. جهاد: ۲۷۷۲. تحفة الأشراف: ۳۲۲۵}:

جه‌ریری کوری عه‌بدوللای به‌جه‌لی (ره‌زای خودای لی بئ) فه‌رمووی: پی‌غه‌مبه‌ر (دروودی
خودای له‌سه‌ر بئ) پی‌ی فه‌رمووم: (ئه‌ی جه‌ریر! ئاده‌ی برؤ بوتخانه‌ی زولخه‌له‌صه‌م له‌کوول
بکه‌ره‌وه).

فه‌رمووی: زولخه‌له‌صه‌م بوتخانه‌ی هوژی خه‌سه‌م بوو، پی‌یان ده‌گوت: که‌عه‌بی
یه‌مانی، منیش خووم به‌سه‌ر ماینو ئه‌سپه‌وه بوئه‌ده‌گیرا، ئه‌وه‌م عه‌رزی حه‌زره‌ت
کرد که‌من حالم وایه، ده‌ستی مالی به‌سینگماو فه‌رمووی:
«اللَّهُمَّ ثَبِّتْهُ وَاجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًا»: خودایه! راگیرای بفه‌رموو، وه‌بیکه
به‌ره‌هه‌رو ریگه‌ی راستی پی‌ نشان بده).

جه‌ریر فه‌رمووی: جا چوینه ویژه‌ی بوتخانه‌که‌و به‌ئاگر سووتاندمان!
پیاویکمان تیاوو پی‌یان ده‌گوت: ئه‌بو ئه‌رطه‌ئه ئه‌ومان نارد، مزگینی بدا به
پی‌غه‌مبه‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ) ده‌چیته خرمه‌تی عه‌رزی ده‌کا: قوربان! که‌من هاتم
بوتخانه‌که‌ سووتابوو ره‌شه‌لگه‌راوو، ده‌تگوت وشتی گه‌ره‌و فه‌ترانی ره‌شی
پیاکراوه! (نوخشه‌بئ له‌ بتخانه‌کانی سه‌ده‌ی ئیمه‌یش!).

پیغهمبەر (دروودی خودای لهسەر بئ) پینج جار نزای پیتو فەرۆ پیرۆزی دهکا بو هۆزی ئەحمەس، که هۆزهکەى جەریر بوو، بو پیاویان و بو سوارەیان و بو پیادهیان و بو رهوگیان و پینج جار دمهفرموی: خودایه! پیتو فەرۆ پیرۆزی بخههه هۆزی ئەحمەسهوه به پیادهو سوارهو ماینو ئەسپو رهوگیانهوه). {تاج/٣، زنجیره: ٦٤، ژماره: ٣٥٣٤ ج/٤}. چاکیتی جەریری کۆری عهبدوللا.

١٢٠٩) باسی گهوههیی کۆمهلهی ئەصحابی شهجهره (رهزای خودایان لی بئ). (٦٣٥٤)
باب: فَضْلُ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ)
 ١٧١٩- عَنْ أُمِّ مُبَشَّرٍ: أَنَّهَا سَمِعَتِ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ عِنْدَ حَفْصَةَ: «لَا يَدْخُلُ النَّارَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ أَصْحَابِ الشَّجَرَةِ أَحَدٌ الَّذِينَ بَايَعُوا تَحْتَهَا». قَالَتْ: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَاتْتَرَهَا، فَقَالَتْ حَفْصَةُ: (وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا)، فَقَالَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «قَدْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: (ثُمَّ نَجَّى الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثًّا). {الحديث: ٦٣٥٤ = ٦٣٦٣ فم}:

ئوم موبه ششیر (رهزای خودای لی بئ) فهرمووی: پیغهمبەر (دروودی خودای لهسەر بئ) لهلای ههفصه ی هاوسهری بوو، گویم له ههزرت بوو، فهرمووی: (خودا یارب ی کهس له کۆمهلهی درهختهکه، کهناودارن به ئەصحابی شهجهره، که لهژیر ئەو درهختهدا، لهکاتی ریکهوتن (صلح)ی حودهیبیهدا، پهیمانی خوشنوودییان لهگهڵ پیغهمبهردا بهست، کهناوداره به بهیعهتی ریزوان، خودا یارب ی کهس لهو کۆمهلهیه ناچنه ناو ناگری دۆزهخ!).

ههفصه ییش (رهزای خودای لی بئ) فهرمووی: با، ئەی پیغهمبهری خودا! لییان دهچیته

دۆزهخ!!

پیغهمبەر (دروودی خودای لهسەر بئ) ههشاخا به ههفصه داو سهر کۆنه یکرد لهسهر ئەو قسهیه، ههفصه ییش عهرزیکرد: من مه بهستم بهر په رچی فهرمایشتهکەى تۆ نییه، دهمهوی لهم ئایهته تی بگهم، ئەی لهسهرچی بنه مای ئهم ئایهته له قورنانا دمهفرموی: {وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا - ٧١/١٩ - مه ریه م}:

واته: کهستان نییه که نه چیتته دۆزهخ، نهوه کاریکی پیویستی بریار دراوه له خودای پهروهردگاری تۆوه).

پیغه مبه ریش (دروودی خودای له سمر بئ) فهرمووی: ئه ی ئه وه نییه دوا به دوا ی ئه وه یهزدانی پاک دهفه رموی: {ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثًا - مَرِيَم - ۱۹/۷۲}.

واته: پاشان ته قوا کاران رزگار ده که یه و سته مکاره کان له دۆزهخا دهسته و ئه ژنۆ ده هیلینه وه). {تاج/۴، زنجیره: ۲، ژماره: ۳۹۸۷ سوورده تی مه ریه م + تاج/۴، زنجیره: ۳۱، ژماره: ۴۱۰۳ + تاج/۴، زنجیره: ۶۷، ژماره: ۴۲۰۷ + تاج/۴، زنجیره: ۹۴، ژماره: ۴۶۲۰ ج/۴}. بۆ ژیاننامه ی ئوم موبه ش شیر بر وانه: دوا ی ژماره: (۱۷۲۰).

۱۲۱۰) باسی که وره یی که سی ناماده ی جهنگی به در بووبی. (۶۳۵۱ - ۶۳۵۲)

فصل من شهد بدرًا = باب: من شهد بدرًا

۱۷۲۰ - عَنْ عَلِيٍّ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ قَالَ: بَعَثَنَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَنَا وَالزُبَيْرُ وَالْمِقْدَادُ، فَقَالَ: «اأْتُوا رَوْحَةَ خَاحٍ فَإِنَّ بِهَا ظِعِينََّةً مَعَهَا كِتَابٌ فَخُذُوهُ مِنْهَا». فَأَنْطَلَقْنَا تَعَادَى بِنَا خَيْلَنَا، فَإِذَا نَحْنُ بِالْمَرْأَةِ فَقُلْنَا: أَخْرِجِي الْكِتَابَ، فَقَالَتْ: مَا مَعِيَ كِتَابٌ. فَقُلْنَا: لَتُخْرِجَنَّ الْكِتَابَ أَوْ لَتُلْقَيْنَ الشِّيَابَ، فَأَخْرَجَتْهُ مِنْ عِقَاصِهَا، فَأَتَيْنَا بِهِ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَإِذَا فِيهِ مِنْ حَاطِبِ بْنِ أَبِي بَلْتَعَةَ إِلَى نَاسٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ يُخْبِرُهُمْ بِبَعْضِ أَمْرِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «يَا حَاطِبُ مَا هَذَا؟» قَالَ: لَا تَعْجَلْ عَلَيَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنِّي كُنْتُ أَمْرًا مُلْصَقًا فِي فُرَيْشٍ (قَالَ سُفْيَانُ: كَانَ حَلِيفًا لَهُمْ، وَلَمْ يَكُنْ مِنْ أَنْفُسِهَا) وَكَانَ مِمَّنْ كَانَ مَعَكَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ لَهُمْ قَرَابَاتٌ يَحْمُونَ بِهَا أَهْلِيهِمْ، فَأَحْبَبْتُ إِذْ فَاتَنِي ذَلِكَ مِنَ النَّسَبِ فِيهِمْ، أَنْ أَتَّخِذَ فِيهِمْ يَدًا يَحْمُونَ بِهَا قَرَابَتِي، وَلَمْ أَفْعَلْهُ كُفْرًا وَلَا ارْتِدَادًا عَنْ دِينِي، وَلَا رِضًا بِالْكَفْرِ بَعْدَ الْإِسْلَامِ، فَقَالَ: النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): صَدَقَ، فَقَالَ عُمَرُ: دَعْنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ أَضْرِبُ عَنْقَ هَذَا الْمُنَافِقِ. فَقَالَ: «إِنَّهُ قَدْ شَهِدَ بَدْرًا، وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَطَّلَعَ عَلَى أَهْلِ بَدْرٍ فَقَالَ: ااعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ»، فَأَنْزَلَ

اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ). وَجَعَلَهَا - يعني الآية - إِسْحَاقَ فِي رِوَايَتِهِ مِنْ تِلَاوَةِ سُفْيَانَ. {الحديث: ٦٣٥١ = ٦٣٦٠ م. تجريد البخاري / رقم: ١٧٠٤ = ٤٨٩٠، ٣٠٠٧، ٣٠٨١، ٣٩٨٣، ٤٢٧٤، ٦٢٥٩، ٦٩٣٩. أبو داود. جهاد: ٢٦٥٠. ترمذی. تفسير القرآن: ٣٣٠٥. تحفة الأشراف: ١٠٢٢٧} :

عهلی (رمزای خودای لی بئی) دهفه رموی: کاتسی بیپر واکانی مهککه، پهیمان هکهی حوده بیبییه یان شکان، پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهه بئی) برپاریدا، که شاری مهککه بگریو رزگاری بکا، وه فهه مانیدا به موسولمانه کان که خویمان ئاماده بکهه بؤ جهنگ، حاطه بی کوری ئه بو بهلتهه، له ژیره وه به دزییه وه کاغه زئی دهنووسی بؤ هه ندی له دانیشتوانی مهککه، که ناگاتان له خویمان بئی، چونکه پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهه بئی) له م روژانه دا دیته سهه رتان و ددها به سهه رتانا، وه به دزییه وه به ژنیکی مهککه پیدا دهینیری بویان، ژنه که ناوی ساره ده بی، جا هه زرده تی جوبرائیل (سلاوی خودای لی بئی) دی بؤلای پیغه مبهه وه دهه هه واله یی ددها، پیغه مبهه ریش (دروودی خودای لهسهه بئی) من و زوبهیری کوری عه وام و میقدادی کوری ئه سهه دی نارد به شوینی ئه وه ژنه داو فهه رموی: (برپون هه تا دهگنه باخچه ی خاخ، له ویدا ئافره تیکی که ژاوه نشینی لییه، کاغه زیکی پییه، لیی بستین، نه گهر کاغه زه که یی پی نه دان بیکوژن، جا به غار رویشتن و ماینه کانمان تاودا، هه تا چووینه باخچه که، که سهه رمانکرد وا ژنه که له وییه، وه داوی کاغه زه که ما لیکرد حاشای لی کردو گوتی: کاغه زم پی نییه.

جا گوتمان: یا کاغه زه که مان دهه دیتی، یا ده بی خوئ رووت و قووت بکه یته وه، یا ده تکوژین. ئه و جا ژنه که کاغه زه که ی له ناو دوو تووی لوی په لکه کانی ده رهینا، ئه و جا ژنه که و نامه که مان برد بؤلای پیغه مبهه (دروودی خودای لهسهه بئی) له مه دینه. که نامه که مان خوینده وه، ئه مه ی تیا نووسرا بوو: له حاطه بی کوری ئه بو بهلتهه وه، بؤ فیساره که و ئه و فیساره که، که ناوی چهن که سی بوون له ناموسولمانه کانی مهککه، وه هه والی هه ندی له کاروباری پیغه مبهه ی بؤ نووسی بوون، که دهیه وی بجی بؤسه ریان، جا پیغه مبهه ی خودا (دروودی خودای لهسهه بئی) حاطه بی بانگ کردو پیی فهه رموو:

(ئەى حاطەب! ئەمە جىيە؟ ئەم كاغەزەت بۇ نووسىو؟). ئەوئش گوتى: ئەى پىغەمبەرى خودا! پەلەم ئى مەكە، هەتا كارەكەتان بۇ روون بكةمەو، بەخودا ئەوئتى موسولمان بووم، نەلەدەن هەلگەراومەتەو، نە ناپاكى و منافقىم كردوو، بەلام من بابايەكى بەرانى بووم لەناو ھۆزى قورمىشا بووم، لەخۆيان نەبووم و ژن و منالەكانم لەناو ئەواندا بەجئ ماون، ئەم ھەموو كۆچكەرانەى تر كە لەگەل تۆدان، ھەموو كەسوكارو خزم و خويشيان لە مەككە ھەيە، كە ئاگادارى مال و مندالەكانيان دەكەن لەوئ، تەنيا من نەبئ، لەبەرئەوئى كە بەخزمایەتى ھىچم بۇ ناكرى، وىستم بەم شىوئەيە دەستياويكىان لەگەل بكەم، هەتا بەرابەر بەو، ئەوانىش ئاگادارى خزمەكانم بكەن، ئەگىنا نە لەبەر بئى برۆيى و نە لەبەر ھەلگەرانەو لە ئايىنى خۆم ئەمەم نەكردوو.

پىغەمبەر (درووئى خوداى لەسەر بئى) فەرمووى: (قەسەى راستى بۇ كردن!).

عوئمەرى كورى خەتاب (رمزەى خوداى ئى بئى) فەرمووى: ئەى پىغەمبەرى خودا! ئەمە ناپاكە، مونافىقە، لىم گەپئ با لەملى بدم؟

فەرمووى (درووئى خوداى لەسەر بئى): (ئەمە لەيارانى بەدرە، لەو موسولمانە خوا پىداوانەيە، كە لەشەرگەى بەدرا بەشدارىيان كردوو، كەواتە چۆنى دەكوژىت؟ تۆ چووژانىت كە خوداى گەورە چى برپارداو، لەبارەى ئەھلى بەدرەو، چونكە خوداى بالا دەست و خاوەن شكۆ، روويكردۆتە يارانى بەدرو پىئى فەرموون: بە ئارەزووى خۆتان، چى دەكەن بىكەن، من ھەر لەئىستاوہ لىتان خوش بووم، لەبەرئەوئى كە بەشدارىي ئەم جەنگە پىرۆزەتان كردوو).

جا سەبارەت بەم رووداوہ ئەم ئايەتە دابەزى:

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ - الْمُتَحَنَّة - ۱/۶۰}. واتە:

ئەى گەل ئىسلام! ئەى كۆمەلئى موسولمانان! ھەرگىزاو ھەرگىز ناموسولمان و بىباوہران، كە بەسروشت ھەم دوژمنى منن و ھەم دوژمنى ئىوون، مەگرن بەدۆستى خۆتان). {تاج: ۴، زنجیرە: ۴۳، ژمارە: ۴۱۶۳ سوورەتى مومتەھىنە}.

روونکردنەوہ:

ئەم فەرموودەيە بەلگەيە لەسەر ئەم چەند شتە:

يەكەم:

۱ - گوناھو تاوان، ھەتا جاسووسی کردن بەسەر پیغمبەر و لەشکری ئیسلامەوہ، ئەگەر بەتەئویل بێ، بکەرەکەي پی کافر نابێ.

۲ - مەھانەو عوزری ئەقل بیگری، واباشە قەبوول بکری (ادِرْ أَوْ الْحُدُودَ بِالشُّبُهَاتِ).

۳ - پەلە لە حوکم و بریاردان نەکری، رێگەي گومانبار (مَتَّهَم) بدری، ھەتا بەتەواوي قسەي خۆي بکاو بەرگری لەخۆي بکا، ئەگەر بەرگرییەکەي راست بوو، برۆای پی بکری، وە بەپی توانا چاوپۆشی لەھەلەي بکری، وە دادوەر تابۆي دەرکری، ئەگەر بەلگەو شایەت نەبوو لایەني گومانبار بگری.

۴ - واباشە ھەددی شەرعی، بەپی توانا تەئویل بکری و لەبەر شوبھەو شتی وا جێبەجێ نەکری، مەبەست لی چا و ترساندن بێ نەوہك تۆلەي کەسي و شتی وا.

۵ - ئەم تەخویلەي لەم فەرموودەدا ھەيە، کە ئەھلی بەدر بەکەيفی خۆيان چی دەکەن بیکەن، واتای وانییە:

أ- ئەگەر تاوانی بکەن شایانی داری ھەددی، داری ھەدیانی لی نادری، شتی وانییە، بەلکوو لەکاتی وادا، برپاری شەرعیان بەسەردا جێبەجێ دەرکری، بۆ نمونە: ئەگەر دزی بکەن دەستیانی بەپی شەرع دەبرێ.

ب- مەبەست ئەوہیە لەقیامەتا سزانداری و بەس.

ج- مەبەست ریزگرتنە لە ئەھلی بەدر، ھەتا خەلکی تر ریزیان بگرن، دەنا مەبەست ئەوہ نییە کە بەکەيفی خۆيان گوناھو تاوان تی گوشن بەبی لیبرسینەوہ، وە جوۆرە سەرمەشقیکە لەسەر ئەم بابەتە: {إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ}.

دووہم: ئوم موبەششیر ناوی: ئوم موبەششیری کچی بەرائی کوری مەعوورە، ئەنصارییە، زنی زەیدی کوری حاریثەيە، یەکیکە لەژنە گەرۆ ھاوہلەکانی پیغمبەر، جابیری کوری عەبدوڵلا چەند فەرموودەيەکی لی دەگیرێتەوہ، کە

يەككىيان فەرموودەى ژمارە: (۶۳۵۴)ى صەحیحى موسلىمە، كە لەم پوختەى صەحیحى موسلىمەدا، ژمارەكەى (۱۷۱۹)یە. كۆمەللى فەرموودەى لە موسلىم و لە نەسائى و كىتەبەكانى تری فەرموودەدا ھەيە.

۶ - ئىمامى موسلىم ئەم فەرموودەيە لەچەند كەسكەو دەگىرپىتەو، كە يەكە لە مامۇستاكانى موسلىم، ئىسحاقى كورى ئىبراھىمە، جا موسلىم دەفەرموى: ئىسحاق فەرمووى: خویندەو دەى ئايەتەكە لە كۆتايى فەرموودەكەو لە تىلاو دەتى سوفيانى مامۇستامە.

۱۳۱۱) باسى گەورەيى ھۆزى قورەيش و يارىدەدەران (أَنْصَارِ بَيْتِغەمبەر و

كەسانى تریش (۶۳۸۵ - ۶۴۰۰)

بَابُ فِي فَضْلِ قُرَيْشٍ وَالْأَنْصَارِ وَغَيْرِهِمْ

۱۷۲۱ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «قُرَيْشٌ وَالْأَنْصَارُ وَمُزَيْنَةُ وَجُهَيْنَةُ وَأَسْلَمُ وَغِفَارُ وَأَشْجَعُ مَوَالِيٍّ، لَيْسَ لَهُمْ مَوْلَى دُونَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ». {الحديث: ۶۳۸۶ = ۶۳۹۸ فم. تجريد البخارى/ ۴، رقم: ۱۳۹۲ = ۳۵۰۴، ۳۵۱۲ فتح البارى}:

ئەبو ھورەيرە (رەزای خودای ئى بن) فەرمووى: بېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بن) فەرمووى: (ھۆزى قورەيش و كۆمەلەى ئەنصارەكانەم و ھۆزى موزەينە و ھۆزى جوھەينە و ھۆزى ئەسلەم و ھۆزى غىفار و ھۆزى ئەشجەع، ئەمانە دۆست و يار و ياوەرى منن، بېجگە لە خودا و لە بېغەمبەرى خودا، خاوەن و يار و يارىدەدەرى تریان نىيە). {تاج/ ۳، زنجیرە: ۶۷، ژمارە: ۳۵۴۳ چ/ ۴ = چاپى چوارەم}. پایەى ھۆزەكانى غىفار و.....

روونکردنەو:

ھۆزانی موزەينە و جوھەينە و ئەسلەم و غىفار و ئەشجەع، لەپیش ھاتنى ئىسلاما، لەچا و ھۆزە بەھیزەكانى تری عەرەبەكانا ئەو نموودەيان نەبوو، بەلام

له بهر ئه وهى له قه بولى ئيسلاما له پيشه وه بوون خودا نموودو نگين و ريزدار بيه كهى به خشى به وان!

(١٣١٢) باسى به ريزى ژنانى هوژى قوره يش. (٦٤٠٣ - ٦٤٠٨)

باب: فِي فَضَائِلِ نِسَاءِ قُرَيْشٍ

١٧٢٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «نِسَاءُ قُرَيْشٍ خَيْرُ نِسَاءٍ رَكِبْنَ الْإِبِلَ، أَحْنَاهُ عَلَى طِفْلِ، وَأَرْعَاهُ عَلَى زَوْجٍ فِي ذَاتِ يَدِهِ». قَالَ: يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ عَلَى إِثْرِ ذَلِكَ: وَلَمْ تَرْكَبْ مَرِيْمُ بِنْتُ عِمْرَانَ بَعِيرًا قَطُّ. {الحديث: ٦٤٠٥ = ٦٤١٧ فم. تجريد البخارى / ٤، رقم: ١٣٦٦ = ٣٤٣٤ فكتح البارى. تحفة الأشراف: ٣٣٣٩}:

ئه بو هورهيره (رهزاي خوداي لي بي) فهرمووى: خو شه ويست (دروودى خوداي له سه ر بي) دمفه رموى: (ئافره تى باشى قوره يش باشترينى ئافره تانيكن كه سوارى وشتر بوون، واته: باشترينى ئافره تانى عه رهن، كه ناسراون به سوارى وشتره وه، چونكه زور دلسوزو ميه ره بانن بو منالى ساوا، زور به جوانى په روه ردهى ده كه ن، هه روه ك زور باشيش دليان به مالى مي رد ده سووتى! واته: مالكه رو ماله ره وهرن).

ئه بو هورهيره دوا به دواى گيرانه وهى ئه م فهرمووده يه، بوئه وهى مه ريه مى كچى عيمران بهر بريارى ئه م فهرمووده يه نه كه وهى، چونكه ئه و باشته، ده يفه رموو: (قه ت قه ت مه ريه مى كچى عيمران سوارى وشتر نه بووه، تا له فه رموو ده كه ئه وه وه ربگيرى كه ژنانى قوره يش له ويش باشتري ب!). {تاج: ٢، زنجيره: ٢٤، ژماره: ٢٠٥٢}. باسى ژنى په سه ند.

(١٣١٣) باسى كه وه يى ئه نصار (رهزاي خودايان لي بي). (٦٣٦٢ - ٦٣٨٤)

باب: فِي فَضَائِلِ الْأَنْصَارِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ)

١٧٢٣- عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: فِينَا نَزَلَتْ: (إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا): بَنُو سَلَمَةَ وَبَنُو حَارِثَةَ، وَمَا نُحِبُّ أَنَّهَا لَمْ تَنْزِلْ

لِقَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: (وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا) . {الحديث: ۶۳۶۲ = ۶۳۷۲ فم. بخاری. مغازی:
۴۰۵۱، ۴۵۵۸. تحفة الأشراف: ۲۵۳۴} :

جابیری كۆرى عەبدوللا (رەزى خۇدايان لى بىن) فەرموۋى: ھۆى ھاتنى ئەم ئايەتە ئىمە
بوۋىن و ئەم ئايەتە لەشانى ئىمەدا دابەزىوہ كە دەفەرموۋى:
{إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ - آل
عمران - ۱۲۲/۳} :

واتە: خۇداى گەورە خۆى زاناۋو، بەقسەى دەم و نیازى دلتان، لەو كاتەدا، كە
لەغەزى ئو خوددا، دوو تاقەم لەئىوہ وىستىيان پىشتى لەشكرى موسولمانان چۆلكەن و
ئەوانىش وەك سەرۆكى ناپاكەكان: عەبدوللاى كۆرى ئوبەيى و ھۆزەكەى بگەرپنەوہ
بۆ مەدىنە و خۇيان بدۆرپنن، بەلام خۇداى مېھرەبان بەسۆزو مېھرەبانى خۆى
پاراستنى لە جىبەجى كەردنى ئەم خەيالە ناھەموارە و لەو بىرە بەدە لايانیدا و
پىشتى سوپاى ئىسلاميان چۆل نەكرد، لەبەرئەوہ خۇدا پاراستنى چونكە خۇدا خۆى
دۆستى ئەم دوو تاقمەيەو خۆشى دەوۋىن، دەى با باوہرداران ھەمىشە پىشت بەخۇدا
ببەستن).

جابر دەيفەرموۋ: ئەم دوو تاقمەيە ئىمە بوۋىن: تاقمەى بەنى سەلەمە و
تاقمەى بەنى حارىسە، وە ئىمە بەش بەحالى خۇمان ھاتنى ئەم ئايەتەمان زۆر پى
خۆشە، گەرچى لەسەرەتاي ئايەتەكەوہ سەرکۆنەى ئەم دوو تاقمەى واتیادا، بەلام
لە كۆتايەكەيدا گەورەترىن خەلاتى واتیادا بۆ ئەم دوو تاقمە، چونكە خۇدا
لەبارەيانەوہ دەفەرموۋ: (وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا: خۇدا خۆى خاوەن و دۆستى ئەم دوو
تاقمەيەو خۆشى دەوۋىن). {تاج/۴، زنجیرە: ۴، ژمارە: ۲۷۷۴} .

۱۷۲۴ - عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ): «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِلْأَنْصَارِ، وَلِأَبْنَاءِ الْأَنْصَارِ، وَأَبْنَاءِ الْأَنْصَارِ». {الحديث: ۶۳۶۳ =
۶۳۷۳ فم. تجريد البخارى/ ۴، رقم: ۱۷۰۸ = ۴۹۰۶ فتح البنارى. ترمذى. مناقب:
۳۹۰۲ م. تحفة الأشراف: ۳۶۸۶} :

زهیدی کوری ئه رقه م (رمزای خودای لی بین) فه رمووی: به گوئی خوّم له زاری پیرۆزی
خۆشه ویستم بیست فه رمووی (دروودی خودای له سهر بین): (خودایه! خۆشبه له یاریده ده ران
(ئه نصار) و، له منالانی یاریده ده ران و، له منالانی منالانی یاریده ده ران!).

۱۷۲۵- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) رَأَى صَبِيَانًا
وَنِسَاءً مُقْبِلِينَ مِنْ عُرْسٍ، فَقَامَ نَبِيُّ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) مُثْلًا، فَقَالَ: «اللَّهُمَّ أَنْتُمْ
مِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ، اللَّهُمَّ أَنْتُمْ مِنْ أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيَّ». يَعْنِي الْأَنْصَارَ. {الحديث: ۶۳۶۵ = ۶۳۷۶ فم. تجريد البخاری/ ۴، رقم: ۱۴۸۴ = ۳۷۸۵، ۵۱۸۰}:

ئه نه سهی کوری مالیک (رمزای خودای لی بین) فه رمووی: جاری پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بین)
کۆمه لی منال و ژنی یاریده ده رانی (ئه نصاری) بینی، له شایی و زه ماوه ند ده گه رانه وه،
ریک هه لسا یه سه ری و راست راوه ستا و سی جار له سه ری هک فه رمووی: (خودای
گه وره ئاگاداره و ئاگای لی به تی، ئیوه ئه ی ده سته ی یاریده ده ران له خۆشه ویست ترین
که سان له لای من!). {تاج/ ۳، زنجیره: ۴۴، ژماره: ۳۴۵۱}. باسی پاکژی و گه وره یی
یاریده ده ران.

۱۷۲۵ب- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: جَاءَتْ امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ
(صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، قَالَ: فَخَلَا بِهَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَقَالَ: «وَالَّذِي
نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّكُمْ لَأَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ». ثَلَاثَ مَرَّاتٍ. {الحديث: ۶۳۶۶ = ۶۳۷۷ فم. تجريد
البخاری/ ۴، رقم: ۱۴۸۵ = ۳۷۸۶، ۵۲۳۴، ۶۶۴۵}:

ئه نه سهی کوری مالیک (رمزای خودای لی بین) فه رمووی: چه زره ت (دروودی خودای له سهر بین) ژنیک
له یاریده ده ران (واته: له ئه نصار هاته خزمه تی چه زره ت درودی خوای له سه ری))
قه وه گه تو گو ی له گه لا کرد، قسه ی نه یی خۆی هه بوو، عه رزی چه زره تی کرد،
له پاشا پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بین) فه رمووی: (به وه که سه که گیانی منی به ده سه، که
خودای گه وره یه، ئیوه ئه ی کۆمه له ی یاریده ده ران! خۆشه ویست ترین که سن له لای
من). سی جار وای فه رموو. {تاج/ ۳، زنجیره: ۴۴، ژماره: ۳۴۵۲ ج/ ۴}.

۱۷۲۶- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) اسْتَغْفَرَ لِلْأَنْصَارِ، قَالَ: وَأَحْسِبُهُ قَالَ: «وَلَذَرَارِيَّ الْأَنْصَارِ، وَلِمَوَالِي الْأَنْصَارِ». لَا أَشْكُ فِيهِ. {الحديث: ۶۳۶۴ = ۶۳۷۵ فم:}

ئەنەسى كۆرى مالىك (رەزىي خۇداي ئى بىن) فەرمووى: جارىي پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بىن) پاراپەووە لەخودا و داواى لىخۆشبوون و لىبووردنى كرد بۆ ياریدەدەران، فەرمووشى: (خودایە! لە یاریدەدەران و لە ئەووە وەچەى یاریدەدەران و لەووەچەى وەچەى یاریدەدەران و لە ئازادکراو و دەست و پێوەندیشیان خوشبە). {تاج/۳، زنجیرە: ۴۴، ژمارە: ۳۴۵۷ ج/۴}. باسى پاکژى و گەورەى یاریدەدەران.

۱۷۲۷- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِنَّ الْأَنْصَارَ كَرِشَى وَعَيْبَتَى، وَإِنَّ النَّاسَ سَيَكْثُرُونَ، وَيَقْلُونَ، فَاقْبَلُوا مِنْ مُحْسِنِهِمْ وَاعْفُوا عَنْ مُسِيئِهِمْ». {الحديث: ۶۳۶۷ = ۶۳۷۹ فم. تجريد البخارى/۴، رقم: ۱۴۹۰ = ۳۷۹۹، ۳۸۰۱}:

ئەنەسى كۆرى مالىك (رەزىي خۇداي ئى بىن) فەرمووى: پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بىن) فەرمووى: (لەرستیدا یاریدەدەران (واتە: ئەنصار) جەرگو و هەناوى من و بوخچەى رازو نیازو جیى باوەرێ من، ئەوان زۆر بە جوانى ئەركى سەرشانى خۆیان بەپیاوانە بەجئ هیناوە، ماوەتەووە ئەووە کەهەقیان بۆ بکریتەووە تۆلەى چاکەیان بەدریتەووە!

بزانی تادی خەلکى تر زۆردەبن، بەلام یاریدەدەران بەرە بەرە کەم دەبنەووە، چونکە لەهەر چوارلایە خەلک دین و ئیسلام دەبن، بەلام یاریدەدەران چینیکی تاییبەتین، کە یەکیکیان ئى مرد، یەکیکی تر نایەتە جیى، جا ئەگەر کەسى لەئێوە بوو بەسەرەوکاری کارى، وە دەیتوانى کە زیان یا سوود بەخەلک بگەیهنێ، ئەووە باچاکەى چاکى یاریدەدەران وەرگری و چاوپۆشى لەخراپیان بکا). {تاج/۳، زنجیرە: ۴۴، ژمارە: ۳۴۶۱}. باسى پاکژى و گەورەى یاریدەدەران.

(١٣١٤) باسی باشرینی ماله کانی یاریده ده‌ده‌ران. (٦٣٨٤ - ٦٣٦٢)

بَابُ: فِي خَيْرِ دُورِ الْأَنْصَارِ

١٧٢٨- عَنْ أَبِي أُسَيْدٍ الْأَنْصَارِيِّ، يَشْهَدُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «خَيْرُ دُورِ الْأَنْصَارِ بَنُو النَّجَّارِ، ثُمَّ بَنُو عَبْدِ الْأَشْهَلِ، ثُمَّ بَنُو الْحَارِثِ بْنِ الْخَزْرَجِ، ثُمَّ بَنُو سَاعِدَةَ، وَفِي كُلِّ دُورِ الْأَنْصَارِ خَيْرٌ». قَالَ أَبُو سَلَمَةَ: قَالَ أَبُو أُسَيْدٍ: أَتَاهُمْ أَنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)؟! لَوْ كُنْتُ كَاذِبًا لَبَدَأْتُ بِقَوْمِي بَنِي سَاعِدَةَ، وَبَلَغَ ذَلِكَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ، فَوَجَدَ فِي نَفْسِهِ، وَقَالَ: خُلِفْنَا فَكُنَّا آخِرَ الْأَرْبَعِ، أَسْرَجُوا لِي حِمَارِي أَتَى رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ). فَكَلَّمَهُ ابْنُ أَخِيهِ سَهْلٌ، فَقَالَ: أَتَذْهَبُ لِتُرَدَّ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، وَرَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَعْلَمُ، أَوَلَيْسَ حَسْبُكَ أَنْ تَكُونَ رَابِعَ أَرْبَعٍ؟ فَرَجَعَ وَقَالَ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. وَأَمَرَ بِحِمَارِهِ فَحُلَّ عَنْهُ. {الحديث: ٦٣٧٢ = ٦٣٨٤ فم. تجريد البخاری/٤، رقم: ١٤٨٧ = ٣٧٩١ + تجريد/٢، رقم: ٧١٣ = ١٤٨١ فتح الباری} :

ئەبو ئوسەیدی ئەنصارى (رەزای خودای ئی بن) فەرمووی: شایەتی دەدەم کە خوشەوێست (دروودی خودای لەسەر بێ) فەرمووی: (باشترین ھۆزو بنەمالە یاریدە دەدەران ھۆزو بنەمالە بەنی نەجارن، ئەوجا ھۆزو بنەمالە بەنی عەبدی ئەشھەل، ئەوجا ھۆزو بنەمالە بەنی حاریثی کوپی خەزەرەج، ئەوجا بنەمالە بەنی ساعیدە، وە گەرەکی تیرەو بنەمالە کانی یاریدە دەدەران ھەموویان خێردارو خاسن!). ئەبو سەلەمە کە ئەم فەرموودەیە لەئەبو ئوسەیدی ئەنصارییەو دەگێڕێتەو فەرمووی: ئەبو ئوسەید فەرمووی: گومانی ئەو بەمن دەبێ، کە خوانە خواستە درۆ بەدەم پیغمبەرەو بەکەم؟ ئەگەر من شتی وام بکردایە، ھۆزەکە ی خۆم کە بنەمالە بەنی ساعیدەن ئەوانم دەکرد بەیەکەم و دەمخستە پیڤشەو.

کاتی ئەم پلە دانانە لەلایەن پیغمبەرەو بو بنەمالە کانی ئەنصار دانراو، ئەم ھەوالە گەشتەو، بە سەعدی کوپی عوبادە، کە لەبنەمالە بەنی ساعیدە، کە لەپلە چوارەمدا بوون، لەمە دلگران بوو، وە گوتی: ئیمە دواخراوین، دواترینی

ئەم چوار بىنە مالاھىن، ئادەى گوئى دريژەكەمەم بۆزىنكەن، دەچم بۆلاى پيغەمبەر
(دروودى خوداى لەسەر بى).

سەھلى برازاى قسەى لەگەلدا کرد، گوئى: دەچى چى دەكەى؟ گوايە بەرپەرچى
پيغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى) دەدەيتەو، ديارە كە پيغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى)
لەخۆيەو شت نالى، بەسرووشى خودايى شت دەلى، كەواتە ئەو باشتر لە كارەكە
دەزانى، ئەووت بەس بى كە چوارەمى چوار بىنە مالاھەكەيت؟
سەعديش گەرايەو و فەرمووى: (خودا و پيغەمبەرى خودا خۆيان باشترى لى
دەزانى!).

جا فەرمانى کرد زىنەكەيان لە گوئى دريژەكە گرتهو. {تاج/۳، زنجيرە: ۱۰۳،
ژمارە: ۳۱۶۸ ج/۴} + {تاج/۳، زنجيرە: ۴۴، ژمارە: ۳۴۵۹ ج/۴}. باسى پاكزى و گەورەيى
ياريدەدەران.

۱۳۱۵) بە جوانى رەفتارکردن لەگەل ياريدەدەران

بَابُ فِي حُسْنِ صُحْبَةِ الْأَنْصَارِ

۱۷۲۹- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: خَرَجْتُ مَعَ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ
الْبَجَلِيِّ فِي سَفَرٍ، فَكَانَ يَخْدُمُنِي، فَقُلْتُ لَهُ: لَا تَفْعَلْ. فَقَالَ: إِنِّي قَدْ رَأَيْتُ الْأَنْصَارَ تَصْنَعُ
بِرَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) شَيْئًا آلَيْتُ أَنْ لَا أَصْحَبَ أَحَدًا مِنْهُمْ إِلَّا خَدَمْتُهُ.
(وَزَادَ فِي رِوَايَةٍ): وَكَانَ جَرِيرٌ أَكْبَرَ مِنْ أَنَسٍ). {الحديث: ۶۳۷۵ = ۶۳۸۷ فم. بخارى. جهاد:
۲۸۸۸. تحفة الأشراف: ۳۲۰۸. تجريد البخارى/۳، رقم: ۱۱۸۹ = ۲۸۸۹ فتح البارى}:

ئەنەسى كورى مالىك (رەزاي خوداي لى بى) فەرمووى: لە سەفەريكا لەگەل جەريرى
كورى عەبدوللاى بەجەليدا بووم، لەريگە، لەو سەفەرەدا خزمەتى دەکردم، منيش
پيەم گوئى: شتى وا مەكە، خزمەتم مەكە. فەرمووى: لەراستيدا من خۆم بەچاوى
خۆم ديوومە كە ئەنصار، كە ناسراون بە ياريدەدەرانى پيغەمبەر (دروودى خوداي لەسەر بى)
چەندە بە دلسۆزى و بەدل و بەداو خزمەتى پيغەمبەريان دەکرد، جا منيش

سویندم خوار دووه، که هرکاتى له گهه ل کهسى له یاریده دراندایم، نهو چاکهیهى بدهمه وهو منیش خزمه تی نهو بکه م.

له گیرانه وهیه کا نه مه ی زیاتره: جهریر به ته مه ن له نه نه س گه وره تر بوو!.

(١٣١٦) باسی گه وره یی نه شعهریه کان (ره زای خودایان لی بی). (٦٣٥٧ - ٦٣٥٨)

بَابُ فِي فَضْلِ الْأَشْعَرِيِّينَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ)

١٧٣٠- عَنْ أَبِي مُوسَى (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنِّي لَأَعْرِفُ أَصْوَاتَ رُقَّةِ الْأَشْعَرِيِّينَ بِالْقُرْآنِ حِينَ يَدْخُلُونَ بِاللَّيْلِ، وَأَعْرِفُ مَنَازِلَهُمْ مِنْ أَصْوَاتِهِمْ بِالْقُرْآنِ بِاللَّيْلِ، وَإِنْ كُنْتُ لَمْ أَرْ مَنَازِلَهُمْ حِينَ نَزَلُوا بِالنَّهَارِ، وَمِنْهُمْ حَكِيمٌ إِذَا لَقِيَ الْخَيْلَ، - أَوْ قَالَ: الْعَدُوَّ - «قَالَ لَهُمْ إِنَّ أَصْحَابِي يَأْمُرُونَكَمْ أَنْ تَنْظُرُوهُمْ». {الحديث: ٦٣٥٧ = ٦٣٦٦ فم. تجريد البخارى/٤، رقم: ١٥٧٧ = ٤٢٣٢. تحفة الأشراف: ٩٠٥٥}:

ئهبو مووسای نه شعهری (ره زای خودای لی بی) فه رمووی: پیغه مبه ر (دروودی خودای له سهر بی)

فه رمووی: (من دهنگی کاروانی هاوړپیانى نه شعهریه کان دهناسمه وه، له شه ودا که دهر ونه وه بو مال، له پاش ته وواوکردنى ئیش و کاره که یان، به هوى خویندنى قورئانه وه دهیان ناسمه وه، گهرچى به روژیش مال هکانیانم نه دیوه و نازانم له کوئ داده نیشن، حکیم یه کیکه له وان، پیاوی دانای وایان تیادایه کاتى دهگا به سوار گه ل، یا فه رمووی: (کاتى دهگا به له شکری دوژمن، به بی په روا پپیان ده لئ: هاوړپیکانم فه رمانتان پی ده که ن که چاوه رپوانیان بکه ن). واته: ده لئ به هاوړپیانى خوئ: نه ی ده سته سوار! با پیکه وه برپوین بو سهر دوژمن. یا ده لئ به له شکری دوژمن: نه ی سوپای دوژمن! نه گهر ئیوه نازان و مه ردن و ترسنووک و کوونى نین، مه رپون و رامه که ن هه تا کو مه له ی منیش دی ن، نه وسا بو تان دهر ده که وئ که کى نازیاه). {تاج/٣، زنجیره: ٦٣، ژماره: ٣٥٢٩}. باسی ئهبو موساو ئهبو عامیری نه شعهری.

١٧٣١- عَنْ أَبِي مُوسَى (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّ الْأَشْعَرِيِّينَ إِذَا أَرْمَلُوا فِي الْعَزْوِ، أَوْ قَلَّ طَعَامُ عِيَالِهِمْ بِالْمَدِينَةِ جَمَعُوا مَا كَانَ عَنْدهُمْ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ ثُمَّ اقْتَسَمُوهُ بَيْنَهُمْ فِي إِثَاءٍ وَاحِدٍ بِالسَّوِيَّةِ، فَهُمْ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ».

{الحديث: ٦٣٥٨ = ٦٣٦٧ فم. تجريد البخاری/٣، رقم: ١٠٧٦ = ٢٤٨٦}:

ئەبو موسای ئەشعەری (رەزای خودای ئی) فەرمووی: پێغه مەهر (دروودی خودای لەسەر بێ) فەرمووی: (ئەشعەرییەکان کە هۆزی ئەبو موسای ئەشعەری، کە جیگە ی دانیشتیان یە مەنە، مەردایەکیان واتیادا، ئەگەر لە غەزادا تویشوو خۆراکیان هاتە کزی، یاخود لە ناو شارو ئاوازییدا، نان و خۆراکی خێزانەکانیان هاتە کەمی، دین ئەووی کە ماوه لە لایان، هەمووی لە یەك دەفرا، یا لە یەك جیگەدا کۆدەکەنەوه، ئەوجا بە قاپی، بە حاجەتی لە بەینی خۆیان، بە پێی سەر، وەك یەك بە یەكسان بەشی دەکەن ئەوان لە من و من لەوانم!). {تاج/٣، زنجیرە: ٦٣، ژمارە: ٢٥٣٠}.

روونکردنەوه:

راقەکاران دەفەرموون:

١- قورئان خویندن لە شەودا، بە دەنگی بەرز سوننەتە و خێریکی گەورە یە، بە مەرجێ نەبێ بە ئازار بۆ کەسێ، وەك خەو لە خەوتوو بزیڕینی، یاسەر لە نوێژکەر بشیوینی، یا شتی تری وا، وە بۆ مەراییی و ریا بازیش نەبێ.

٢- بۆ ئەووی لە تێکەڵکردنی خۆراکەکان لە بارودۆخی ئاوادا بە باشی حالی ببین، ئەم نمونە یە دەکەین بە پێوەرو بە سەر مەشق:

أ- ئەحمەد پێنج سەر خێزانی هەیه و پێنج کیلو ئاردیشی هەیه.

ب- موحەممەد سێ سەر خێزانی هەیه، بە لām بیست کیلو ئاردی هەیه.

ج- مەحموود دووسەر خێزانی هەیه، بە لām چل کیلو ئاردی هەیه. ئاردهکان لە شوینیکا کۆدەکەینەوه دەکاتە:

٥ + ٢٠ + ٤٠ = ٦٥ شەست و پێنج کیلو ئارد.

ئەوجا خێزانەکانیش کۆدەکەینەوه دەکاتە:

ئەحمەد (٦) موحەممەد (٤) مەحموود (٣) دەكاتە:

$13 = 3 + 4 + 6$ سىياز دەكەس. ئەوسا ئاوا ئاردەكە دابەش دەكەين بەسەر ژمارەى

كەسەكانا:

$65 \div 13 = 5$ ھەر سەرى پىنج كىلوى دەكەوى.

دەبىنىن: خىزانى ئەحمەد لەھەموويان كەمترىان بوو ئىستە لەھەموويان زياترىان بەركەوتوو (٢٠) كىلويان بەركەوتوو. خىزانى موحەممەد دەك خويان ماون (٢٠) كىلويان بەركەوتوو. خىزانى مەحموود لەھەموويان زياترىان بوو، ئىستە لەھەموويان كەمترىان بەردەكەوى (١٥) كىلويان بەردەكەوى!!

٣- مەبەست لەم دابەشكردنە، ئەو دابەشكردنە نىيە، كە بەپىي فېقە، مەرجى تايبەتى خوى ھەيە، ھەتا سەر نەكيشى بۆ سوودو رىباو ھەرامى، بەلكوو مەبەست ئەودى ھەركەسى مائەكەى خوى رەوا دەبىنى بۆ ئەوانى ترو گەردنىان ئازاد دەكا ئەگەر زىادەيە چوو بەلاى يەككىيانەو.

١٣١٧) نزاو پارانەوئى پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى) بۆ ھۆزى غىفارو بۆ

ھۆزى ئەسەلم. (٦٣٨٤ - ٦٣٦٢)

باب: دَعَاءُ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لَغِفَارٍ وَأَسْلَمَ

١٧٣٢- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «أَسْلَمَ سَالِمَهَا اللَّهُ، وَغِفَارُ غَفَرَ اللَّهُ لَهَا، أَمَا إِنِّي لَمْ أَقْلَهَا، وَلَكِنْ قَالَهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ». {الحديث: ٦٣٨٠ = ٦٣٩٢ فم. تجريد البخارى ٤/، رقم: ١٣٩٧ = ٣٥١٣ فتح البارى}:

ئەبو ھورەيرە (رەزى خوداى ئى بىن) فەرمووى: پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى) فەرمووى:

(ھۆزى ئەسەلم لەگەل خودادا ئاستن، خودا خوشو سەلامەتو بىوھىيانكات، ھۆزى غىفارىش خودا ھەتا سەر لىيان خوش بى، ئەدى بزانن من ئەم قسەيە لەخۆمەوھە ناکەم، بەلام خوداى گەورەو سەرورەر خوى وا دەفەرموى). {تاج/٣، زنجیرە: ٦٧، ژمارە: ٣٥٤٤ ج/٤}. پایەى ھۆزەکانى غىفارو ئەسەلمو ئەشجەعو جوھەينەو موزەينە.

۱۷۳۳- عَنْ خُفَّافِ بْنِ إِيمَاءٍ الْغِفَارِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فِي صَلَاةٍ: «اللَّهُمَّ الْعَن بَنِي لِحْيَانَ وَرِعْلًا وَذُكْرَانَ وَعُصَيَّةَ، عَصَاؤُا اللَّهَ وَرَسُولَهُ، غِفَارُ غَفَرِ اللَّهِ لَهَا، وَأَسْلَمُ سَالَمَهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ». {الحديث: ۶۳۸۱ = ۶۳۹۳ فم:}

خوفافی کوری ئەیمائی ئەلغیفاری (رهزای خودایان لی بئ) فهرمووی: پیغه مبهەر (دروودی خودای لسهەر بئ) له قونووتی نویژی بهیانیدا، که له روکوع هه لده سایه وه دهیغه رموو: «اللَّهُمَّ الْعَن بَنِي لِحْيَانَ وَرِعْلًا وَذُكْرَانَ وَعُصَيَّةَ، عَصَاؤُا اللَّهَ وَرَسُولَهُ، غِفَارُ غَفَرِ اللَّهِ لَهَا، وَأَسْلَمُ سَالَمَهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ»:

خودایه! نه فرهت بکه له هۆزی بهنی له حیان و له هۆزی ریعل و له هۆزی زهکوان و له هۆزی عوصهییه، که له خوداو پیغه مبههری خودا یاخی بوون و، نامه ردییان له موسولمانهکان کردو، له روودای بیرى مهعوونه دا، ههفتا کهسیان له یارانى پیغه مبههر (دروودی خودای لسهەر بئ) شههیدکرد، که پییان دهگوتن قورراء، واته: قورئان خوینهکان). {بروانه: تاج/ ۴، زنجیره: ۱۰۲، ژماره: ۴۶۴۴ ج/ ۴}.

پیغه مبههر (دروودی خودای لسهەر بئ) له پاش ئەم نه فرهت و نرای شههره له مانه، له قونووتا، نرای خیریشی بو ئەم دوو هۆزه تر دهکرد، له ناو هه مان قونووتداو دهیغه رموو: (هۆزی غیفار خودا لییان خوڤ بئ، هۆزی ئەسله میش خودا خوڤ و سهلامهت و بیوهییانکات!). {تاج/ ۱، زنجیره: ۹۲، ژماره: ۵۶۲ + تاج/ ۴، زنجیره: ۴، ژماره: ۳۷۷۵ ج/ ۴}. سوورتهی ئالی عیمران.

روونکردنهوه:

خوفافی کوری ئەیمائی ئەل - غیفاری (رهزاو رهحه تهی خودایان لی بئ) خووی باوکی هاوهلی پیغه مبههر بوون، ئەیمائی کوری رهحه ضهی باوکی خوفاف ئاغای هۆزی غیفار بوو، بهرنویژی بویان دهکرد، له موسولمانه پییشینه کانه. خوفافیش بهرنویژی بو هۆزی غیفار دهکرد خهتیبیشیان بوو، ئامادهی ریکه وتنی حوده یبیه

بوو، له غه یقه داده نیشته زۆر هامووشوی مه دینه ی ده کرد، به غه وی ده فهرمووی: له سه رده می عومه ردا مردوو ده.

(١٣١٨) باسی گه وره یی موزه ی نه و جوهه ی نه و غیفار. (٦٣٨٥ - ٦٤٠٠)

باب: فِي فَضْلِ مَرْيَمَةَ وَجُهِينَةَ وَغِفَارٍ

١٧٣٤- عَنْ أَبِي بَكْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ الْأَقْرَعَ بْنَ حَابِسٍ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَقَالَ: إِنَّمَا بَايَعَكَ سُرَّاقُ الْحَجِيجِ مِنْ أَسْلَمَ وَغِفَارَ وَمَرْيَمَةَ - وَأَحْسِبُ جُهِينَةَ - (مُحَمَّدٌ الَّذِي شَكَ). فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ أَسْلَمُ وَغِفَارُ وَمَرْيَمَةُ (وَأَحْسِبُ جُهِينَةَ) خَيْرًا مِنْ بَنِي تَمِيمٍ، وَبَنِي عَامِرٍ، وَأَسَدٍ وَغُظَفَانَ، أَخَابُوا وَخَسِرُوا؟! فَقَالَ: نَعَمْ، قَالَ: «فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُمْ لَأَخَيْرُ مِنْهُمْ».

{الحديث: ٦٣٩١ = ٦٤٠٣ فم. تجريد البخاري/٤، رقم: ١٣٩٨ = ٣٥١٥، ٣٥١٦، ٦٦٣٥. ترمذی. مناقب: ٣٩٥٢. تحفة الأشراف: ١١٦٨٠}:

ئه بوبه گره (ره زای خودای بی) فهرمووی: ئه قهره می کوری حابیس که پیاویکی ناواری هۆزی به نی ته میم بوو، هاته خزمه تی چه زره ت (دروودی خودای له سه ر بی) پیی گوت: جاکئ په یمانی به تو داوه؟ مه گهر ئه و دزو جه رده و چه تانه ی که حاجیان رووت ده که نه وه، که له هۆزی ئه سه له و غیفارو موزه ی نه و جوهه ی نه و) بو جوهه ی نه باش لیم روون نییه، به لام و ابزانم ئه قهره ناوی هۆزی جوهه ی نه یشی هیئا.

پیغه مبه ریش (دروودی خودای له سه ر بی) فهرمووی: (ئه دی پیم بلئ: ئه گهر ئه سه له و غیفارو موزه ی نه و) و ابزانم فهرمووشی: جوهه ی نه، له لای خودای گه وره، چاترین له هۆزی به نی ته میم و به نی عامیرو ئه سه دو غه طه فان، ئایه ئه مانه مایه پووچ و زیانه ومه ند دهرناچن؟).

ئه قهره گوتی: با، مایه پووچ دهرده چن. خوشه ویست (دروودی خودای له سه ر بی) فهرمووی: (ده سا به و که سه که گیانی منی به ده سه، که خودای گه وره و فریاره سه، ئه وانه له مانه باشترن له لای خودای گه وره، چونکه زووتر له وان ئیسه لامبوون!).

{تاج/٣، زنجیره: ٦٧، ژماره: ٣٥٤٧ چ/٤}. هۆزه کانی غیفارو ئه سه له م.

روونى كىردىنەن:

۱- ئەقرەمى كۆرى ھابىس (رەزى خۇداى ئىبنى) ھاۋەلى پىغەمبەرە (دروۋى خۇداى لەسەر بىن) لەسەردەمى نەزەنى پىش ھاتنى ئايىنى پىرۋىسى ئىسلام، ئەقرەم ناۋبىزىۋان (ھەكەم) بوو، كىشە كۆمەلەيەتتە كەنى بۇ مەردوم چارەسەر دەكرد، لە مۇئەللەفە قولۇبەكان بوو، ئامادەى ئازادكردنى مەككە ۋە غەزەى ھونەين ۋە غەزەى طايىف بوو لەگەل لەشكرى پىغەمبەردا، لەسەردەتاۋە رەخنەى زۆرى لە بىرپارەكانى ئىسلام دەگىرت، بەلام لەپاشا موسولمانىكى جوانى ئى دەرچوو. دەلىن: ئەقرەم بەر لەئىسلام بوونى مەجوۋسى بوو، واتە: ئاگر پەرسەت بوو، ئەقرەمى كۆرى ھابىس خۇى دە كۆرى لەجەنگى يەرموۋكدا شەھىد بوون، (رەزى خۇدايان ئىبنى). {تاج/۴، زنجىرە: ۶۵، ژمارە: ۴۵۲۰}. خەلاتكردنى نۆ موسولمان.

(۱۳۱۹) ۋەسپى جوانى ھۆزى طەى. (۶۳۸۵ - ۶۴۰۰)

بَاب: مَا ذَكَرَ فِي طَيْبِ

۱۷۳۵ - عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: أَتَيْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) فَقَالَ لِي: إِنَّ أَوَّلَ صَدَقَةٍ بَيَّضَتْ وَجْهَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَوُجُوهُ أَصْحَابِهِ، صَدَقَةُ طَيْبٍ جِئْتُ بِهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ).

عەدى كۆرى ھاتەم (رەزى خۇداى ئىبنى) فەرموۋى: چوۋمە خىزمەتى عومەر (رەزى خۇداى ئىبنى) پىي فەرموۋم: يەكەم سەدەقەيى كە روۋى پىغەمبەر ۋە يارانى پىغەمبەرى گەشانەۋە، سەدەقەكەى ھۆزى طەى بوو كەتۇ خۇت ھىنات بۇلاى پىغەمبەر (دروۋى خۇداى لەسەر بىن). {تاج/۳، زنجىرە: ۶۸، ژمارە: ۳۵۵۲ ج/۴}. پاىەى بەنى تەمىم ۋە دەۋس ۋە تەيى.

(۱۳۲۰) نەزەى خىر بۇ ھۆزى دەۋس. (۶۳۸۵ - ۶۴۰۰)

بَاب: مَا ذَكَرَ فِي دَوْسٍ

۱۷۳۶ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَدِمَ الطَّفِيلُ وَأَصْحَابُهُ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ دَوْسًا قَدْ كَفَرَتْ وَأَبَتْ، فَادْعُ اللَّهَ عَلَيْهَا. فَقِيلَ: هَلَكْتُ دَوْسٌ، فَقَالَ: «اللَّهُمَّ اهْدِ دَوْسًا وَأَنْتَ بِهِمْ». {الحديث: ۶۳۹۷ = ۶۴۰۹ فم. بخارى. مناقب: ۴۳۹۲، ۶۳۹۷}:

ئەبو ھورەیرە (رمزى خودای ئى بن) ڤەر مووی: طوفەیلی کورى عەمرى ئەل-دەوسى و برادرەکانى (خودایان ئى رازى بى) ھاتنە خزمەتى ھەزەرەت (دروودى خودای لەسەر بى) گوتیان: ڤوربان! ئەى پىڤەمبەرى خودا! بەراستى ھۆزى دەوس خودا ناناسن و مل نادەن و لەکیش دەرچوون! کەواتە نزای خراپیان ئى بکە، کەخودا بیان ڤەوتینى، خەلکەکەش گوتیان: تازە ھۆزى دەوس ڤەوتان، چونکە ئیستا پىڤەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) نزای شەریان ئى دەکا، دیارە نزاکەشى گیرایە!

کەچى پىڤەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) لەجیاتی ئەوہى کە نزای خراپیان لیبکا، نزای باشى بۆیانکردو ڤەرمووی: (ئەى خودایە! رینمایى ھۆزى دەوس بکە و کەمەنکیشایان بکە بۆ ڤەبوولئى ئیسلام). {تاج/٣، زنجیرە: ٦٨، ژمارە: ٣٥٥١ ج/٤}. پایەى بەنى تەمىم و دەوس و....

روونکردنەوہ:

نزاکەى پىڤەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) گیرابوو، ھەبیبى کورى عەمرى دەوسى، خۆى و باوکى ھوکمدارى سەر ھۆزى دەوس بوون، دەلین: ھەبیب سى سەد سال ژیاوہ، ھەبیب دەیگوت: من دەزانم کە ئەم بوونەوہرو دروستکراوانە، دروستکەرێکیان ھەيە، بەلام نازانم کییە؟ جا کاتى بیستى کەوا پىڤەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) ھاتووہ، خۆى و پەنجاو ھەوت کەس لەپیاو ماقوولانى ھۆزەکەى ھاتن بۆ خزمەتى، ئیتەر ئەوان موسولمان بوون و ھۆزى دەوسیئ موسولمان بوون!

(١٢٢١) باسى گەورەیی ھۆزى بەنى تەمىم

بَابُ: فَضْلُ بَنِي تَمِيمٍ

١٧٣٧- عَنْ أَبِي زُرْعَةَ قَالَ: قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): لَا أَزَالُ أَحِبُّ بَنِي تَمِيمٍ مِنْ ثَلَاثٍ سَمِعْتُهُنَّ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «هُمْ أَشَدُّ أُمَّتِي عَلَى الدَّجَالِ». قَالَ: وَجَاءَتْ صَدَقَاتُهُمْ، فَقَالَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «هَذِهِ صَدَقَاتُ قَوْمِنَا». قَالَ: وَكَانَتْ سَبِيَّةً مِنْهُمْ عِنْدَ عَائِشَةَ،

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «أَعْتَقِيهَا فَإِنَّهَا مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ». {الحديث: ۶۳۹۸ = ۶۴۱۰ فم. تجريد البخاری/۳، رقم: ۱۰۹۰ = ۲۵۴۳، ۴۳۶۶. فتح الباری. تحفة الأشراف: ۱۴۸۸۹}:

ئەبو زورعه فەرمووی: ئەبو هورەیره (رمزی خودای ئی بن) فەرمووی: ئەودتی ئەم سی وەسپو مەدحه جوانە ی بەنی تەمیم، لە دەمی پیغەمبەر خوێ (دروودی خودای لەسەر بێ) بەگوێی خۆم بیستوو ئێتر لە و ساوه هۆزی بەنی تەمیم خوش دەوی. لییم ژنەوت دەیفەر موو (دروودی خودای لەسەر بێ): (ئازترین و خوگرتیرینی ئۆمەتم، لە ئاستی جەجال، هۆزی بەنی تەمیم!) کاتی زەکاتەکانیشیان هات، پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) فەرمووی: (ئەمە زەکاتی خزمانی ئێمەیه).

ژنیکی دیلی بەتالان گیراوی کۆیلە ی بەنی تەمیمی کەنیزەکی عائیشە ی هاوسەری پیغەمبەر بوو، پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) پێی فەر موو: (ئە ی عائیشە! ئەم کارە کەرەت ئازادبکە، چونکە ئەمە لەنەو ی ئیسماعیلی کوری حەزەرەتی ئیراهیمە!). {تاج/۳، زنجیرە: ۶۸، ژمارە: ۳۵۵۰}. پایە ی بەنی تەمیم و دەوس....

روونکردنەو:

هۆی فەرمانکردن بە ئازادکردنی ئەم کەنیزەکە ئەو بوو، چونکە عائیشە (رمزی خودای ئی بن) ئاھ (نەزری) کردبوو، کە یەکی لە وەچە و نەو ی حەزەرەتی پیغەمبەر ئیسماعیل (سلاوی خودای لەسەر بێ) ئازادبکا، کە باپیری عەرەبەکان بوو.

۱۳۲۲) بەستنی پەیمانی براهەتی لە نێوان یاران ی پیغەمبەر دا (دروودی خودای لەسەر بێ). (۶۴۰۹ - ۶۴۱۲)

بَابُ فِي الْمُؤَاخَاةِ بَيْنَ أَصْحَابِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

۱۷۳۸- عَنْ أَنَسٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ): أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَخَى بَيْنَ

أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ وَبَيْنَ أَبِي طَلْحَةَ. {الحديث: ۶۴۰۹ = ۶۴۲۱ فم}:

ئەنەسى كورې مالېك (رمزى خوداى لى بىن) فەرمووى: پېغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن) پەيمانى برايه تى بەست لەنيوانى ئەبو عوبەيدەى كورې جەرراحو ئەبو طەلحەدا. {تاج/٣، زنجيرە: ٥٨، ژمارە: ٣٥٠٤ ج/٤}.

١٧٣٩- عَنْ عَاصِمٍ الْأَحْوَلِ قَالَ: قِيلَ لَأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: بَلَّغَكَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «لَا حِلْفَ فِي الْإِسْلَامِ». فَقَالَ أَنَسٌ: قَدْ حَالَفَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بَيْنَ قُرَيْشٍ وَالْأَنْصَارِ فِي دَارِهِ. {الحديث: ٦٤١٠ = ٦٤٢٢ فم. تجريد البخارى/٣، رقم: ١٠١٠ = ٢٢٩٤، ٦٠٨٤، ٧٣٤٠}:

عاصمى ئەحوەل فەرمووى: عەرزى ئەنەسى كورې مالېك كرا: ئايا ئەو فەرموودەيەى پېغەمبەر گەشتووە بەتۆ كە دەفەرموئ: (پەيمان بەستن لە ئىسلامدا نىيە) ؟ فەرمووى: لەمالى مانا لەمەدينە، پېغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن) پەيمانى دۆستايەتى و دەستە برايه تى بەست لەنيوانى كۆچكارانا، كە بەشيۆەى گشتى لەھۆزى قورەيش بوون و، لەنيوانى ياريدەدەران (ئەنصار)دا، كە لەخەلكى مەدينە بوون). {تاج/٣، زنجيرە: ٥٨، ژمارە: ٣٥٠٥ ج/٤} + {بەروانە: ژمارە: ١٧٤٠ لەدواوە}. پەيمانى برايه تى لەنيوانى.....

روونکردنەوہ:

وہك لە پەراوەكانى رافەكاندا باسكراوە، دوو جوۆرە پەيمان بەستن ھەيە: يەكەم: پەيمانەستن لەسەر شيۆەى سەردەمى نەفامى و نەزانى، كە پەيمانەكە دەبوو بەھۆى كەلەپوور گرتن لەيەكترى و ياريدەدەرى يەكترى لەسەر حەق و ناحەق، پەيمان بەم واتەيە لە ئىسلاما نەماوە و نىيە.

دووہم: پەيمانەستن لەسەرئەوہ كە دوو لايەن ھاوكارى و پشتگيرى يەكترى بكن، لەسنوورى پەپرەوى حەقا، بۆ پاراستنى مافى رەواى ھەردووولا، ئەم جوۆرەيان ھەتا روۆزى دوايى دەميئن.

١٧٤٠- عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَا حِلْفَ فِي الْإِسْلَامِ، وَأَيَّمَا حِلْفٍ كَانَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ لَمْ يَزِدْهُ الْإِسْلَامُ إِلَّا شِدَّةً». {الحديث: ٦٤١٢ = ٦٤٢٤ فم:}

جوبهیری کوری موطعیم (رمزای خودای ن بن) فهرمووی: پیغهمبهر (دروودی خودای لهسهر بن) دهفهرمویت: (پهیمان بهستن لهسهر شتی ناردهوا، ودهک ئەمه لهسهر ههق و ناههق لهسهر هاوپهیمانی خۆت بکهیتهوه، شتی وا ناردهوا له ئیسلامدا نییه، بهلام ئەو پهیمانه رهواپانهشی که لهسهردهمی نهزانی پێش هاتنی ئیسلامدا باوبوون، ئیسلام زیاتر پتهویان دهکات!). {تاج/٣، زنجیره: ٥٨، ژماره: ٢٥٠٦ ج/٤}. پیغهمبهر پهیمانی براههتی لهنبیوانی یاریدهدهران و کوچکاراندا دهبهستی.

١٢٢٣) فهرمایشتهکهی پیغهمبهر (دروودی خودای لهسهر بن): من نیشانهی ناسوودهیی و نهمن و ناسایشم بو هاوهدل و یارانی خۆمو هاوهدلانیشم نیشانهی نهمن و ناسایشن بو کهلی ئیسلامی من. (٦٤١٣)

بَابُ: قَوْلُ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): أَنَا أَمَنَةٌ لِأَصْحَابِي وَأَصْحَابِي أَمَنَةٌ لِأُمَّتِي ١٧٤١- عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: صَلَّيْنَا الْمَغْرِبَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، ثُمَّ قُلْنَا: لَوْ جَلَسْنَا حَتَّى نُصَلِّيَ مَعَهُ الْعِشَاءَ. قَالَ: فَجَلَسْنَا، فَخَرَجَ عَلَيْنَا فَقَالَ: «مَا زِلْتُمْ هَا هُنَا؟». قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّيْنَا مَعَكَ الْمَغْرِبَ ثُمَّ قُلْنَا نَجْلِسُ حَتَّى نُصَلِّيَ مَعَكَ الْعِشَاءَ. قَالَ: «أَحْسَنْتُمْ أَوْ أَصَبْتُمْ». قَالَ: فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ، وَكَانَ كَثِيرًا مِمَّا يَرْفَعُ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ، فَقَالَ: «النُّجُومُ أَمَنَةٌ لِّلسَّمَاءِ فَإِذَا ذَهَبَتِ النُّجُومُ أَتَى السَّمَاءُ مَا تُوعَدُ، وَأَنَا أَمَنَةٌ لِأَصْحَابِي، فَإِذَا ذَهَبَتْ أَتَى أَصْحَابِي مَا يُوعَدُونَ، وَأَصْحَابِي أَمَنَةٌ لِأُمَّتِي، فَإِذَا ذَهَبَ أَصْحَابِي أَتَى أُمَّتِي مَا يُوعَدُونَ». {الحديث: ٦٤١٣ = ٦٤٢٥ فم:}

ئهبو بوردهی کوری ئهبو مووسای ئەشعهری (رمزای خودایان ن بن) فهرمووی: باوكم فهرمووی: نویژی شیوانمان لهگهڵ پیغهمبهردا (دروودی خودای لهسهر بن) کرد، جاگوتمان: دادهنیشین تا نویژی خهوتنانیش بهکۆمهڵ لهپشت پیغهمبهرهوه دهکهین. فهرمووی: جا دانیشتین، که هاتهوه بۆلامان بۆ کردنی بهرنویژی نویژی خهوتنان.

فهرمووی: (هیشتا هەر لیره ماون). عەرزیمانکرد: بە ئی، ئەی پیڤه مبهری خودا!
 لەدلی خو مانا گوتمان: بۆچی برۆینه وه، یه کجاری داده نیشین تا نوێژی خهوتنانیش
 دهکەین له خزمهتی تۆدا. فهرمووی: (ئافه رین باشتان کردووه). یا فهرمووی:
 (چاکتان کردووه، پیکاتانه).

جا حه زه رت (دروودی خودای له سه ر بئ) سه ری هه لپری بۆ ئاسمان و ته ماشای ئاسمانی
 کردو گه لی جار وای ده کرد، ئەوسا فهرمووی: (ئه ستیره کان نه مان، ئەه و جا ئەه
 هه ر شه یه ی له ئاسمان کراوه دیته دی و جیهان خاپوور ده بئ و قیامهت هه لده ستی،
 منیش نیشانه ی ئەمن و ئاسایشم بۆ هاوه ل و یارانی خۆم، هه تا خۆم مابم دوور
 ده بن له ئاژاوه و دوو به ره کی و شه ری ناو خۆ، به لام که من نه مام و مردم، ئەوسا ئەه
 هه ر شه و گو په شه یه ی که له یاران و هاوه لانم کراوه، دیته جئ و ئاژاوه و دوو به ره کی و
 جیا جیا یی و پاشگه ز بوونه وه سه ره ه لده دن له ناویانا، وه له راستیدا ئەمانه ییش
 له پاش مه رگی پیڤه مبه ر (دروودی خودای له سه ر بئ) هه موویان روویاندا، به لام سوپاس بۆ
 خودا، له سایه ی خودا وه، به پیی به ئینی قورئانی پیروژ: {إِنَّا نَحْنُ الذَّكْرَ وَإِنَّا لَهُ
 لَحَافِظُونَ - الحجر - ۹/۱۵}. واته:

ئیمه خو مان ئەم قورئانه مان ناردۆته خوار، هه رخۆشمان ده پیاری زین). سوپاس
 بۆ خودا به پیی ئەم به ئینه پیروژه ئایینی پیروژی ئیسلام به سه ر به رزی پایه داره.
 هاوه لان و یارانیشم نیشانه ی ئاسووده یی و ئاسایش و ئارامین بۆ ئۆمه تم، جا
 که هاوه لانم نه مان و گشتیان مردن، ئەه و جا ئەه هه ر شه یه ی له ئۆمه تم کراوه دیته
 دی و شوینی هه وا وه وه س ده که ون و تووشی ده ردی سه ری زۆر ده بن!). {تاج/۳،
 زنجیره: ۱، ژماره: ۲۲۲۶، ۲۲۲۴}. باسی گه وه یی و پا کژی یارانی پیڤه مبه ر (دروودی خودای
 له سه ر بئ) به تیکراییی.

(۱۳۲۴) باسی که سانی که پیغمبریان دیبی، یا هاوولانی پیغمبریان دیبی، یا که سیک دیبی، که نهو پیغمبره دیبی (دروودی خودا له سهر پیغمبره دیبی خودا ره زای خودا له هاوولان و یاران و پهیره وانی هه تا هه تاییه). (۶۴۱۴ - ۶۴۲۵) باب: فِيمَنْ رَأَى النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَوْ رَأَى أَصْحَابَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَوْ رَأَى مَنْ رَأَى أَصْحَابَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

۱۷۴۲- عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يُبْعَثُ مِنْهُمْ الْبَعْثُ فَيَقُولُونَ: انْظُرُوا هَلْ تَجِدُونَ فِيكُمْ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)? فَيُوجَدُ الرَّجُلُ فَيُفْتَحُ لَهُمْ بِهِ، ثُمَّ يُبْعَثُ الْبَعْثُ الثَّانِي، فَيَقُولُونَ: هَلْ فِيهِمْ مَنْ رَأَى أَصْحَابَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)? فَيُفْتَحُ لَهُمْ بِهِ، ثُمَّ يُبْعَثُ الْبَعْثُ الثَّالِثُ، فَيَقَالُ: انْظُرُوا هَلْ تَرَوْنَ فِيهِمْ مَنْ رَأَى مَنْ رَأَى أَصْحَابَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)? ثُمَّ يَكُونُ الْبَعْثُ الرَّابِعُ فَيَقَالُ: انْظُرُوا هَلْ تَرَوْنَ فِيهِمْ أَحَدًا رَأَى مَنْ رَأَى أَحَدًا رَأَى أَصْحَابَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)? فَيُوجَدُ الرَّجُلُ فَيُفْتَحُ لَهُمْ بِهِ». {الحديث: ۶۴۱۵ = ۶۴۲۷ فم. تجريد البخاري ۳/، رقم: ۱۱۹۳ = ۲۸۹۷، ۳۶۴۹، ۳۵۹۴}:

ئه بو سه عیدی خودری (ره زای خودای لی بی) فهرمووی: پیغمبره (دروودی خودای له سهر بی) فهرمووی: (سهردهمی دادی، کۆمه لی خه لک، به فهرمانی فهرمانه ده وای موسولمانان ده رۆن بو غه زه، ده چن بو جهنگ، بو په خشی نووری نیسلام، ده لی: ته ماشیکه ن، ئایا کهستان تیادا هه یه، که له هاوولانی پیغمبره بی؟ ده لی: به لی، تاقه یه ک پیاو هه یه. ئیتر خودا لهو غه زایه دا به پیروزی و به ره که ته ئه و تاقه هاوولانی پیغمبره ده و زالیان ده کاو سهرده که ون و ئه و شوینه رزگار ده که ن.

له پاشا سهردهمی تر دادی، عه شاماتی تر ده چن بو غه زه، ده لی: ئایا که سی هه یه له ناویانا، که هاوولانی پیغمبره دیبی؟ ده لی: به لی، یه ک که س هه یه، جا به هو ی پیروزی و به ره که ته ئه و تاقه تابعیه وه، خودا ئه وانیش زالی ده کاو سهریان ده خاو، ئه و ولاته ییش ئازاد ده که ن!

له پاشا سهردهمی سییهم دادی، که سانی تر له موسولمانان دهرؤن بو غهزا، دهلین: سهرنج بدن، بروانن کهسیان واتیادا، که کهسیکی دیبی، نهو کهسیکی وای دیبی، که نهو کهسه هاوهلی پیغه مبهری دیبی؟ (واته: نهو کهسه تابعی تابعی دیبی!) دهلین: بهلئ ههیه، جا به بهرکهتی نهو تابعی تابعی تابعی هوه، خودا لهو غهزایه دا سهریان دهخا. له پاشا سهردهمی چوارهم دادی، دهلین: ئادهی ته ماشا بکهن ئایا کهسیکیان تیا دهبینن، که نهو کهسیکی دیبی، که نهو کهسیکی دیبی، که نهو هاوهلانی پیغه مبهری دیبی؟ دهلین: بهلئ، یهک پیاو لهم جوړه کهسه ههیه، ئیتر خودا به بهرکهتی نهو پیاوهوه نهو شوینهیان بو ئازاد دهکا). {تاج/۳، زنجیره: ۱، ژماره: ۳۲۲۴ ج/۴}. باسی گه ورهیی و پاکزی یاران ی پیغه مبهر (دروودی خودای لهسهر بئ) به تیکرایی.

۱۲۲۵) **باشترین چین چینی هاوهلانی پیغه مبهره، نهجا چینی دوا نهوان، له دوا نهوانیش چینی دوا نهوان.** (۶۴۱۴ - ۶۴۲۵)

بَاب: خَيْرُ الْقُرُونِ قَرْنُ الصَّاحِبَةِ ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ

۱۷۴۳- عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا): يُحَدِّثُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «إِنَّ خَيْرَكُمْ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يُلُونَهُمْ». قَالَ عِمْرَانُ: فَلَا أَذْرِي أَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) بَعْدَ قَرْنِهِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةً. «ثُمَّ يَكُونُ بَعْدَهُمْ قَوْمٌ يَشْهَدُونَ وَلَا يُسْتَشْهَدُونَ، وَيَخُونُونَ وَلَا يُتَمَنُّونَ، وَيَنْذُرُونَ وَلَا يُؤْفُونَ، وَيَظْهَرُ فِيهِمُ السَّمَنُ». {الحديث: ۶۴۲۲ = ۶۴۳۴ فم. تجريد البخاری/۳، رقم: ۱۱۱۸ = ۲۶۵۲، ۳۶۵۱، ۳۶۵۰، ۶۴۲۸، ۶۶۹۵، ۶۴۲۹، ۶۶۵۸. نسائی. أَيْمَانٌ وَنُذُورٌ: ۳۸۱۸. تحفة: ۱۰۸۲۷}:

عیمرانی کوری حوصهین (رهزای خودایان بئ) فهرمووی: پیغه مبهر (دروودی خودای لهسهر بئ)

فهرمووی: (باشترینی چینی نیوه چینی هاوچه رخی خوومه، که چینی هاوهلانه، که ناسراون به چینی سهحابه ی پیغه مبهر (دروودی خودای لهسهر بئ). نهو جا چینی دوا نهوان که چینی دووهمی موسولمانانن، که ناودارن به تابعین، که به کوردی په پرهوانو

شۈيىنكىكە وتوانىشىيان پى دەگوتىرى. ئەوجا چىنى دواى ئەوان، كەپپىيان دەگوتىرى؛ چىنى ئەتباعى ئەتباع كە چىنى سىيەمى موسولمانانن. ئەوجا چىنى دواى ئەوان، كەچىنى چوارەمى موسولمانن (عىمران فەرمووى: باش نازانم كە پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن) لەپاش چىنى خۇى دوو چىنى ترى فەرموو، ياسى چىن).

حەزرەت (دروودى خوداى لەسەر بىن) فەرمووى: ئىتر لەپاش ئەم چىنانە، كەسانى واپەيدا دەبن، كۇناكەنەو لە شاىەتى و سۈيىند خواردن، هىشتا كەسى داواى شاىەتى لىيان نەكردوو، ئەوان لەخۇيانەو، پىش ئەو لە حالەكە حالى ببن شاىەتى دەدەن! گزى و ناپاكى لە سپاردەو شتى وا دەكەن و بەراستى ناپاك و گزىكار خۇيانن و، ئاھو نەزر دەكەن و جى بەجى ناكەن، بەرە بەرە قەلەوى لەناوينا پەرە دەستىنى! {تاج: ۲، زنجىرە: ۱۱۷، ژمارە: ۲۴۸۰ + تاج: ۳، زنجىرە: ۱، ژمارە: ۳۲۲۱. چاپى چوارەم). باسى گەورەى و پاكرى يارانى پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن) بەتپكرى.

۱۳۲۶) مەردوم رىك وەك كان وان، چۆن كان لەبەنەرتدا چاك و خرابى ھەيە،

ئەوانىش ھەروا. (۶۴۰۱ - ۶۴۰۲)

بَابُ تَجْدُودِ النَّاسِ مَعَادِنَ

۱۷۴۴- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: «تَجْدُودُ النَّاسِ مَعَادِنَ، فَخِيَارُهُمْ فِي الْجَاهِلِيَّةِ خِيَارُهُمْ فِي الْإِسْلَامِ إِذَا فَقَّهُوا، وَتَجْدُودُ مَنْ خَيْرِ النَّاسِ فِي هَذَا الْأَمْرِ أَكْرَهُهُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ يَقَعَ فِيهِ، وَتَجْدُودُ مَنْ شَرَّارِ النَّاسِ ذَا الْوَجْهَيْنِ: الَّذِي يَأْتِي هَوْلًا بِوَجْهِ وَهَوْلًا بِوَجْهِ». {الحديث: ۶۴۰۱ = ۶۴۱۳ فم. تجريد البخارى/ ۴، رقم: ۱۳۴۵ = ۳۳۵۳، ۳۳۷۴، ۳۳۸۳، ۳۴۹۰، ۴۶۸۹ فتح البارى}:

ئەبو ھورەيرە (رەزى خوداى تى بىن) فەرمووى: پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن) فەرمووى: دەبين ئەو خەلكە، لەبەنەرتدا، رىك وەك كان وان، چاك و خرابيان ھەيە، دەى بزانن ئەو بنەمالەو كەسانەيان كە لەسەردەمى نەقامىدا باش بوون، ھەر ئەوانەشيان لەسەردەمى ئىسلامەتيدا باشن، بەمەرجى كە شارەزى ئايين ببن و بەجوانى رەفتارى پى بكن، ھەروا دەبينن باشتىن كەسى بۆ ئەم كاروبارە، ئەو

كەسانەن كە لەپىشا ئەم كارو بارمىيان زۆر پى ناخۆشە، بەلام كە قەبوولى دەكەن دەبن بە باشترین دۆستو يارمەتیدەر بۆی!

هەروا دەبینن بەدترین و گەندەل ترینى ئەو خەلكە، ئەوانەن كەدوو روون: كە لەلای لایى قسەيى دەكاو لەلای لایەكەى تر قسەيەكى تر دەكاو، بەپىي سوودو قازانجى خۆى زمان دەگوڤى!). {رياض/۴، زنجیرە: ۲۵۹، ژمارە: ۱۵۴۰ + تاج/۴، زنجیرە: ۱۳، ژمارە: ۳۹۲۷ ج/۴} + {تاج/۳، زنجیرە: ۶۶، ژمارە: ۲۵۲۹}.

روونکردنەوه:

ئەم فەرموودەيە لە رياضدا ئاوا كراوە بەكوردی، وەرگەرانی ئەوى دەكەين بەرافە و روونکردنەوه:

خۆشەويست (دروودی خودای لەسەر بن) دەفەر موى: (سەرنج دەدەن: ئەم خەلكە وەك كان و كانزا وان، هەر كەسەيان لەبنەرەتدا، رەگەزى دەچیتەوه سەر بنەمالەيەكى خانەدان، يان بە بنەچە و رەسەن دەچیتەوه سەر بەرە بابىكى ناپەسەن، وە بەشيوەى گشتى، كردار و رەفتاريان، لەحالى ژيانيانا، بەپىي رەسەنى و ناپەسەنى بنج و بنەوانيانە، جا بۆيە ئەوانەى كە لەسەردەمى نەفاميدا رەسەن و بنەچە باش بوون، ئىستائيش لەسەردەمى ئىسلامەتيدا ديسان خۆشيان رەسەن و رەفتار باش دەردەچن، وەك دەلین: گيا لەسەر بنجى خۆى دەپوڤتەوه، بەمەر جى ئەوه كە شارەزاي ئايىنى پىرۆزى ئىسلام بن و ببن بەزاناو مامۆستا لە شەريەتدا، وە هەروەها سەرنج دەدەن كە باشترین كەس بۆ ئەم كارە، كە ئايىنى پىرۆزى ئىسلامە، يا سەر كردهيى و فەرمانپروايىيە، ئەو كەسانەن كە لەپىشدا حەزيان لىي نەبوووە بگرە زۆریش رقيان لىي بوو، تا كاتى دەكەونە ناوى، يا پۆستى كارمەنديى و فەرمانپروايى و مەردەگرن دەبنە باشترین دۆست و لایەنگىرى (وەك ئىمامى عومەر، لەپىشدا دوژمنى سەرسەختى ئىسلام بوو، كە ئىسلام بوو، گەورەترین دۆستى بوو) هەروەها سەرنج دەدەن كە بەدترین كەس بۆ ئەم كارە ئادەمىزادى دوو روو، كە

لهلای ئیوه قسهیهك دهكاو، لهلای ئهوان قسهیهکی تر دهكاو بهپیی بهرژموهندی خوین گفتوگو دهگهن!). {بروانه: ژماره: ۱۷۷۲ له دواوه دیت له م پهراوه پیرۆزهدا}.

۱۲۲۷) فهرمایشتی پیغه مبهه (دروودی خودای له سهه بن): له پاش سهه سالی تر، که سی نامینی له وانه ی که نیستا زیندوون و وان له سهه رووی زهوی. (۶۴۲۶ - ۶۴۳۳)
بَابُ: قَوْلُ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): لَا تَأْتِي مِائَةُ سَنَةٍ وَعَلَى الْأَرْضِ نَفْسٌ مِّنْفُوسَةٍ مِّمَّنْ هُوَ عَلَيْهَا

۱۷۴۵ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) ذَاتَ لَيْلَةٍ صَلَاةَ الْعِشَاءِ فِي آخِرِ حَيَاتِهِ، فَلَمَّا سَلَّمَ قَامَ فَقَالَ: «أَرَأَيْتَكُمْ لَيْلَتَكُمْ هَذِهِ فَإِنَّ عَلَى رَأْسِ مِائَةِ سَنَةٍ مِنْهَا لَا يَبْقَى مِمَّنْ هُوَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ أَحَدٌ». قَالَ ابْنُ عُمَرَ: فَوَهَلِ النَّاسُ فِي مَقَالَةِ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) تِلْكَ فِيمَا يَتَحَدَّثُونَ مِنْ هَذِهِ الْأَحَادِيثِ عَنْ مِائَةِ سَنَةٍ، وَإِنَّمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَا يَبْقَى مِمَّنْ هُوَ الْيَوْمَ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ أَحَدٌ يُرِيدُ بِذَلِكَ أَنْ يَنْخَرِمَ ذَلِكَ الْقَرْنُ». {الحديث: ۶۴۲۶ = ۶۴۳۸ فم}:

عهدووللای کوری عومهر (رمزای خودایان لی بن) فهرمووی: روژیکیان پیغه مبهه (دروودی خودای له سهه بن) لهئاخری روژانی ژیانیدا، نویژری خهوتنانی به کوهملی بو کردین، که سلاوی نویژرهکی دایه وه ههلسایه وه فهرمووی: (خو ئهم شهووتان دهبنن؟! دهی لهپاش ئهم شهووه ههتا سهه سالی تر، کهس نامینی، لهوانه ی که نیستا وان لهبهندي ژياناو، لهپاش سهه سالی تر ئهم چینه ی نیستا هه موو تهواو دهبن و گشتیان دهمرن!).

ئیبینو عومهر (رمزای خودایان لی بن) دهیفهرموو: خه لکه که له حالیبوون لهم فهرمایشته ی پیغه مبهردا، بههلهدا چوون و به پیچه وانه وه تیگه یشتبوون و ههندي وا حالی بوو بوون که پیغه مبهه فهرموویه تی که لهپاش سهه سالی تر قیامهت ههل دهستی، بهلام پیغه مبهه (دروودی خودای له سهه بن) مه بهستی ئه وه بوو که حالییان بکا،

کہ تہمہن کورتہ، خوۃشی بکوڑی تہمہنی ہیج کہسی لہوانہی کہئیستا لہدایک
بوون، لہسہد سالی تر تیپہر ناکات!!).

روونکردنہوہ:

۱- پروانہ: ژمارہ (۱۳۵۹) تہجریدی بوخاری = ژمارہ (۲۴۰۲) فہتھولباری
(دہنگوباسی خدری زیندہ، کہ ئایا زیندوہوہ، یا مردوہوہ؟).

۲- پروانہ: تاجول ئوصول بہرگی چوارہم زنجیرہ: ۱ سوورہتی کہہف، ژمارہ:
۳۹۷۳، ۳۹۷۴، ۳۹۷۵، ۳۹۷۶ دہنگوباسی خدری زیندہ + تاج/۵، زنجیرہ: ۱۰۵، لاپہرہ: ۵۸۶،
ژمارہ: ۵۵۵۸. نیشانہی داہاتنی قیامہت.

۳- میژوو نووسان دہفہرموون دواہہمین کہس لہ ہاودلانی پیغہمبہر (دروودی خودای
لہسہر بی) کہ مردوہوہ ئہبو طوفہیل بووہ، کہسہد سال لہپاش ئہم فہرموودہیہی
پیغہمبہر مردوہوہ. لہمردنی خدری زیندہیشدا جیاوازی بیروپا ہہیہ، کہئایا بہر
برپاری ئہم فہرموودہیہ کہوتووہو ئہویش مردوہوہ یانا؟

۱۳۲۸) پیشگیری لہجنیودان بہ ہاودلانی پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر
بی) و باسی ئہوہ کہ چینی ئہوان باشرو چاکترن لہ چینہکانی پاش خویان.
(۶۴۳۴ - ۶۴۳۶)

بَابُ: النَّهْيُ عَنْ سَبِّ أَصْحَابِ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَفَضْلُهُمْ عَلَى مَنْ بَعْدَهُمْ
۱۷۴۶- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ): «لَا تَسُبُّوا أَصْحَابِي لَا تَسُبُّوا أَصْحَابِي فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَنْفَقَ مِثْلَ
أُحَدٍ ذَهَبًا مَا أَدْرَكَ مُدَّ أَحَدِهِمْ وَلَا نَصِيفَهُ». {الحديث: ۶۴۳۵ = ۶۴۴۷ فم. تجرید
البخاری/۴، رقم: ۱۴۵۵ = ۳۶۷۳ فتح الباری. أبو داود. السنة: ۴۶۵۸. ترمذی.
مناب: ۳۸۶۱. تحفة الأشراف: ۴۰۰۱}:

ئہبو ہورہیرہ (رمزای خودای ن بی) فہرمووی: شتی ہہبوو لہنیوانی خالیدی کوری
وہلیدو ئہورہحمانی کوری عہوفدا، خالد جنیوی بہ ئہورہحماندا، پیغہمبہریش
(دروودی خودای لہسہر بی) فہرمووی: (جمین بہہیج کہسی لہ ہاورپی و ہاودلانی من مہدہن،

سۆيىندىم بەخودا گرىمان يەككى لەئىۋەي موسولمانانى پاش چىنى ئەوان، بەقەد كىۋى ئوحدىش زېر بېخىشەۋە ھىشتا ناگات بەمىشتىكى ئەوان، بەلكو ناگات بەنىۋە مىشتىشان). {تاج/۳، زنجىرە: ۲، ژمارە: ۳۲۳۲ چاپى چوارەم}. جنىۋ پېدان بەيارانى پېغەمبەر.

روونکردنەۋە:

لە راقەى ئەم فەرموودەدا، لە تەجرىدى بوخارىدا بەگوردى، دىمەرموى: (مەبەست لەم فەرموودەيە ئەۋەيە: كە جنىۋدان بە سەحابەي پېغەمبەر، تاوانىكى گەللى گەۋرەيە، ئەو كەسەي جنىۋەكە دەدا، چ خوشى ھاۋەللى پېغەمبەر بى، چ لەچىنەكانى دوا ئەوان بى جياۋازى نىيە).

۱۳۲۹) باسى گەۋرەيى ئوۋەيىسى قەرەنى، كە لەچىنى دوۋەمى موسولمانانە، كە ناۋدارن بە تابىعين (پەيرەۋان). (۶۴۳۷ - ۶۴۳۹)

باب: ذَكَرَ أُوَيْسَ الْفَرَسِيِّ مِنَ التَّابِعِينَ وَفَضْلَهُ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

۱۷۴۷- عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «إِنَّ خَيْرَ التَّابِعِينَ رَجُلٌ يُقَالُ: لَهُ أُوَيْسٌ، وَلَهُ وَالِدَةٌ، وَكَانَ بِهِ بَيَاضٌ، فَمَرُّهُ فَلَيْسَتْغَفِرَ لَكُمْ». {الحديث: ۶۴۳۸ = ۶۴۵۱ فم}:

عومەرى كورى خەطاب (رەزى خوداى ئى بى) فەرموۋى: لەزارى پىرۋزى خوشەويستىم بىست (درودى خوداى لەسەر بى) دەيفەرموو: (باشترىنى چىنى دوۋەمى موسولمانان (التابعين: پەيرەۋان: شويىنكەوتوۋان) پياۋىكە ناۋى ئوۋەيسە، دايكىكى ھەيە، ھەيس زۆر باشە بۆى، لەپىشا بەلەك دەبى، لەپاشا چاك دەبىتەۋە، داۋاى لى بكنە با لەخودا بۆتان پىارپىتەۋە). {تاج/۳، زنجىرە: ۶۵، ژمارە: ۳۵۳۵ چاپى چوارەم} باشترىنى چىنى دوۋەمى موسولمانان.

۱۷۴۸- عَنْ أُسَيْرِ بْنِ جَابِرٍ قَالَ: كَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) إِذَا أَتَى عَلَيْهِ أَمْدَادُ أَهْلِ الْيَمَنِ سَأَلَهُمْ: أَمَّا أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ؟ حَتَّى أَتَى عَلَى أُوَيْسٍ، فَقَالَ: أَنْتَ

أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: مِنْ مُرَادٍ ثُمَّ مِنْ قَرْنٍ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: فَكَانَ بِكَ بَرَصٌ فَبَرَأْتَ مِنْهُ إِلَّا مَوْضِعَ دِرْهَمٍ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: لَكَ وَالِدَةٌ؟ قَالَ: نَعَمْ. قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «يَأْتِي عَلَيْكُمْ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ مَعَ أَمْدَادِ أَهْلِ الْيَمَنِ، مِنْ مُرَادٍ ثُمَّ مِنْ قَرْنٍ، كَانَ بِهِ بَرَصٌ فَبَرَأَ مِنْهُ إِلَّا مَوْضِعَ دِرْهَمٍ، لَهُ وَالِدَةٌ هُوَ بِهَا بَرٌّ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَا بُرَّةَ، فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَكَ فَافْعَلْ». فَاسْتَغْفِرَ لِي، فَاسْتَغْفَرَ لُهُ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ: أَيْنَ تَرِيدُ؟ قَالَ: الْكُوفَةَ. قَالَ: أَلَا أَكْتُبُ لَكَ إِلَى عَامِلِهَا. قَالَ: أَكُونُ فِي غَبْرَاءِ النَّاسِ أَحَبُّ إِلَيَّ. قَالَ: فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ حَجَّ رَجُلٌ مِنْ أَشْرَافِهِمْ فَوَافَقَ عُمَرَ، فَسَأَلَهُ عَنْ أُوَيْسٍ قَالَ: تَرَكْتُهُ رَثَّ الْبَيْتِ قَلِيلَ الْمَتَاعِ. قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: «يَأْتِي عَلَيْكُمْ أُوَيْسُ بْنُ عَامِرٍ مَعَ أَمْدَادِ أَهْلِ الْيَمَنِ مِنْ مُرَادٍ ثُمَّ مِنْ قَرْنٍ، كَانَ بِهِ بَرَصٌ فَبَرَأَ مِنْهُ، إِلَّا مَوْضِعَ دِرْهَمٍ، لَهُ وَالِدَةٌ هُوَ بِهَا بَرٌّ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَا بُرَّةَ، فَإِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ يَسْتَغْفِرَ لَكَ فَافْعَلْ». فَاتَى أُوَيْسًا فَقَالَ: اسْتَغْفِرَ لِي. قَالَ: أَنْتَ أَحَدْتُ عَهْدًا بِسَفَرٍ صَالِحٍ فَاسْتَغْفِرَ لِي. قَالَ: اسْتَغْفِرَ لِي. قَالَ: أَنْتَ أَحَدْتُ عَهْدًا بِسَفَرٍ صَالِحٍ فَاسْتَغْفِرَ لِي. قَالَ: لَقِيتَ عُمَرَ؟ قَالَ: نَعَمْ. فَاسْتَغْفَرَ لُهُ، فَفُطِنَ لَهُ النَّاسُ فَانْطَلَقَ عَلَى وَجْهِهِ، قَالَ أُسَيْرٌ: وَكَسَوْتُهُ بُرْدَةً، فَكَانَ كُلَّمَا رَأَاهُ إِنْسَانٌ قَالَ: مِنْ أَيْنَ لَا أُوسُ هَذِهِ الْبُرْدَةُ؟ {الحديث: ٦٤٣٩ = ٦٤٥٢ فم:}

ئوسهیری کوری جابیر فهرمووی: جاران که له شکری کؤمه کیی یه مهن بو عومهر دههات، بو یارمه تی سوپای نیسلام، له بهر دهگانی خه باتو تی کو شاند، عومهر لیانی ده پرسی: ئه ری ئووه دیسی کوری عامیرتان واتیادا؟ ههتا به پرسیار ئووه دیسی ده دوزیه وه، پیی فهرموو: تو ئووه دیسی کوری عامیری؟ فهرمووی: به ئی، ئه وم، فهرمووی: له خیل قهره نی که ده چنه وه سهر هوژی به ره بابی موراد؟ فهرمووی: به ئی. فهرمووی: له مه و بهر به له ک بووی، به لام نیستا چاک بوو یته ته وه و ته نیا به قه ده جی دره میکی ماوه؟ فهرمووی: به ئی وایه. فهرمووی: دایکت هیشتا ماوه؟ فهرمووی: به ئی.

عومەر فەرموۋى: ئىنەۋىم لى پىغەمبەرى خۇدا دەيفەرموۋ: (لەناۋ ئەۋ لەشكرانەدا كە لىيەمەنەۋە دىن، بۇ كۆمەكىۋ يارىدەتان، لەبەرەكانى جەنگدا، پىاۋى دى، ناۋى ئوۋەيسى كۆرى عامىرە، لەھۆزى قەرەنە، كەدەچنەۋە سەر عىللى مورا، لەپىشدا ھەنئ بەلەك دەبى، لەپاشدا چاك دەبىتەۋە، بەقەد شوپىنى درەمىكى نەبى، دايكىكى ھەيە زۆر بۆى باشە، ئەۋ ئوۋەيسە ئەۋەندە نازى ھەيە لەلاى خۇدا، ئەگەر سوپىند بخوا لەخۇدا كە دەبى ئەۋ ئىشەى بۆبكا، خۇدا دلى ناشكىنئۋ سوپىندەكەى ناخاتۋ داۋاكەى جىبەجى دەكا، ئەى عومەر! يا ئەى كەسى كە ئەم ھالەى ئوۋەيس دەزانى، ئەگەر بۆت دەلوۋىۋ دەست دەدا بۆت: با ئەۋ پىاۋە كەناۋى ئوۋەيسە بۆت بىپارپىتەۋەۋ داۋاى لىبوردنت لەخۇدا بۆبكا، چۈنكە ھەمىشە دوۋعاۋ نزاۋ پارانەۋەى ئەۋ گىرايەۋ رەتتابىتەۋە!).

عومەر فەرموۋى: دەى كەۋاتە ئەى ئوۋەيس! بۆم بىپارپىرەۋە! ئەۋىش بۆى پاراپىەۋە. عومەر پىلى دەلئ: بەتەماى كوپىتۋ دەتەۋى لەكوۋى نىشتەجى بىت؟ دەلئ: لەكوۋفە. دەفەرموۋ: دەبا نامەيەكت بۇ بنووسم بۇ كاربەدەستى سەر شارى كوۋفە، كە ئاگاي لىت بىۋ يارمەتت بىدا؟ دەفەرموۋ: ھەزناكەم ناۋم بكەۋىتە ناۋ ناۋانەۋە، ھەزدەكەم خۆم لەمەردومە رەشوۋ روۋتەكە جىانەكەمەۋەۋ ناۋ ئەۋانم پى خۆشە. فەرموۋى: لەسالى ئايىندەدا، پىاۋىكى خانەدانى كوۋفەى ھات بۇ ھەج، عومەر ھەۋالى ئوۋەيسى قەرەنى لى پرسى، گوتى: كەمن ھاتم ئوۋەيس مالىكى پەرىپوتۋ كەمى شتومەكى ھەبوۋ، عومەرىش فەرموۋدەكەى پىغەمبەرى گىراپىەۋە بۆى كە لەپىشەۋە باسكرا، كە پىاۋى لەم رەنگە لە يەمەنەۋە دىت، داۋاى نزاى باشى لى بكەن، جا پىاۋەكە كە لەھەج دەگەرپىتەۋە بۇ كوۋفە، دەچىتە لای ۋەيس، دەلئ: بۆم بىپارپىرەۋە. دەلئ: تۆ تازە لەسەفەرى خىر گەراۋىتەۋە تۆ بۇ من بىپارپىرەۋە! دەلئىتەۋە: دەتۆ بۆم بىپارپىرەۋە. ۋەيسىش دەلئ: ئاخىر تۆ تازە لە رىبۋارىى باش، لەسەفەرى ھەج گەراۋىتەۋە، ھەق ۋايە تۆ بۇ من بىپارپىتەۋە. لەپاشا ۋەيس پىلى

دهلئ: دیاره عومەرت دیوو و ئەو ئەم تەگبیرە بۆ کردووی؟ دهلئ: بەلئ وایە، جابۆی دەپارێتەو.

ئیتەر خەلک و مەردومەکە پێی دەزانن و پیاو باشییەکەى ئاشکرا دەبێ و نزا خوازان و خاوەن مرازو نیازەکان سەری تێ دەکەن و داواى نزاو پارانەوێ لێ دەکەن، ئیتەر ئەویش سەری خۆى هەل دەگرێ و دەرواو خۆى ون دەکا.

ئوسەیر فەرمووی: من عابایەکم پێ بەخشی، کە لەبەرێکرد، خەلکەکە سەریان سوپماو گوتیان: ئووەیس بەو پەرپووتییە، ئەم عابە چاکەى لەکوێ بوو؟ {تاج/٣، زنجیرە: ٦٥، ژمارە: ٣٥٣٧. چاپی چوارەم}. باشتترینى چینی دوو دەمی موسوڵمانان (تابیعین).

روونکردنەو:

بەهرەى زۆر لەم فەرموودەیه وەردەگیرئ، وەك:

١ - چەند موعجیزەیهكى گەورەى پێغەمبەر ی واتیادا، چۆنى فەرموو، وا هاتۆتە دى، وەك ناوى ئووەیس و ...تاد.

٢ - پیاو چاكان خۆشەویستانی خودان، نزیان لەلای خودا گیرایە، زۆرینهى كات حال و نهینى بهینى خۆیان و بهیمنى خواى خۆیان دەشارنەو و ئاشكرای ناكەن، وا باش و چاكە چاكتر داواى نزاى باش لەباش بكا، چونكە عومەر لەبەرئەوێ هاوێلى پێغەمبەرە لە ئووەیس باشتەر كە لەپەرپەوانە (لە تابیعینە).

٣ - ئووەیس (كە لەناو كوردەوارى خۆماندا، ناسراو بە وەیسى قەرەنى) بەسەردەمی پێغەمبەردا گەشتوو، بەلام لەبەر خزمەتکردنى دایكى نەچوو و بۆ دینی پێغەمبەر و بەخزمەتى نەگەشتوو و لەبەرئەو دانانرئ بە صەحابە، بەلام نازناوى (سَيِّدُ التَّابِعِينَ: گەورەى پەرپەوان) ه. ناوى تەواوى ئاوايه:

(ئووەیسى كورێ عامیری ئەلقەرەنى ئەلورادی ئاغای پەرپەوان). لە (تەهذیب التەهذیب)ى عەسقەلانیدا دەفەرموئ: (تەرجەمەى ژيانى بەدریژى وا لە (المیزان) و (لسان المیزان) و (كتابی فی الصحابة)دا. ئووەیس دوو عا و نزاى گیرابوو، ئیمامى

عومەرو ئیمامی عەلی دەچوون بۆ سەردانی، ئوو دەیسیش لە عومەرو عەلییەووە گیرانەووی هەیه، لەچەندین غەزادا بەشداری کردوو، هەتا لەجەنگی صفیندا، لەریزی سوپای عەلیدا لەریزی پیادەکانا شەهیدکرا. لە فەرموودەی پێغەمبەردا ئاماژە بەو دەکراو:

أ- کە بەهۆی تەکاکاری و دەیسەو، زیاتر لە ژمارەی هۆزی بەنی تەمیم دەچنە بەهەشت، لەنەتەووی ئیسلام.

ب- (کەسانێ دەبن لە موسوڵمانان لەبەر رووت و قووتی بۆیان ناکرێ کەبچن بۆ مزگەوت، لەگەڵ ئەو دەشاپرواکەی قەدەغەی ئی دەکا کەبچن سوأل بکا، یەکی لەوانە وەیسێ قەرەنییە).

٤- سوونەتە کەسێ لەسەفەری خێر بگەرێتەو، وەک سەفەری حەج و عەمرەو خۆیندن و غەزاو کەسابەتی حەلال و بەجێهێنانی سیلە یەرحەم داوای نرای باشی ئی بکری.

(١٢٣٠) باسی چاکیتیی میصرو باسیتی خەلکی میصر. (٦٤٤٠ - ٦٤٤١)

باب: فِي ذِكْرِ مِصْرَ وَأَهْلِهَا

١٧٤٩- عَنْ أَبِي ذَرٍّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «إِنَّكُمْ سَتَفْتَحُونَ مِصْرَ، وَهِيَ أَرْضٌ يُسَمَّى فِيهَا الْقِرَاطُ فَإِذَا فَتَحْتُمُوهَا فَأَحْسِنُوا إِلَى أَهْلِهَا، فَإِنَّ لَهُمْ ذِمَّةً وَرَحِمًا». أَوْ قَالَ: (ذِمَّةٌ وَصَهْرًا) فَإِذَا رَأَيْتَ رَجُلَيْنِ يَخْتَصِمَانِ فِيهَا فِي مَوْضِعٍ لَبَنَةٍ فَأَخْرِجْ مِنْهَا». قَالَ: فَرَأَيْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ شَرْحَبِيلَ بْنَ حَسَنَةَ وَأَخَاهُ رَبِيعَةَ يَخْتَصِمَانِ فِي مَوْضِعٍ لَبَنَةٍ، فَخَرَجْتُ مِنْهَا). {الحدیث: ٦٤٤٠ = ٦٤٥٣ فم}:

ئەبو زەرری غەفاری (زمای خودای ئی) فەرمووی: پێغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ)

فەرمووی: (ئێو بەزوویی ولاتی میصر دەگرن و ئازاد (فەتەح)ی دەکەن، لەو خاکە پارەبەکی لێیە ناوی قیراطە، خەلکەکە ی بەزوری سەودا و مامەڵە بەو دراو دەکەن، هەرکاتێ ئەوێتان رزگارکردو فەتەحانکرد، ئامۆژگاری و راسپێری من بۆ ئێو ئەوێ: کە زۆر زۆر باش بن بۆ خەلکەکە ی و ئێو دەش لەناو خۆتاندا ئامۆژگاری

خیری یه کتری بکه‌ن که باشبن بۆیان، چونکه خه‌لکی میصر، سهره‌رای ئه‌وه‌ی که ئه‌هلی زیمه‌ن و په‌یماندارن و، له‌به‌رئه‌وه‌ی که خاوه‌ن نامه‌ بوون و به‌ناشتی نازاد کراون، خاترو ریزو قه‌دری تایبه‌تی خۆیان هه‌یه، سهره‌رای ئه‌م پله‌و پایه‌ باشه‌یش خزمیشمانن، چونکه دایکه‌ هاجه‌ره‌ له‌وانه، که دایکی هه‌زرتی ئیسماعیلی کوری هه‌زرتی ئیبراهیمه (دروودی خودا له‌خۆیان و له‌نه‌وه‌و خانه‌واده‌یان بێ!).

یا فه‌رمووی: (چونکه ئه‌وان سهره‌رای ئه‌وه‌ی که خاوه‌نی په‌یمان و ئه‌مانن هه‌زوورانیشمانن، چونکه ماریه‌ی قیبطیه‌ که دایکی ئیبراهیمی کوری پیغه‌مبه‌ره له‌وانه (دروودی خودا له‌خۆی و نه‌وه‌و هاوسه‌رانی بێ).

جا هه‌رکاتێ له‌وێ دوو پیاوت چاوپیکه‌وت، که له‌سه‌ر جیگه‌ خشتی هه‌راو کیشه‌یان بوو، تۆ له‌وێ مه‌مینه‌).

ئه‌هو زه‌ر (ره‌زای خودای ئی بێ) فه‌رمووی: ئه‌وه‌رهمانی کوری شوهره‌حبیلی کوری هه‌سه‌نه‌و ره‌بیعه‌ی برایم بینی، له‌سه‌ر شوینی جێ خشتی هه‌رایان بوو، ئیتر منیش له‌وێ نه‌مام). {تاج/۳، زنجیره: ۷۴، ژماره: ۲۵۸۱ ج/۴} + {بروانه: ژماره: ۱۶۰۹، له‌زنجیره: ۱۲۴۹ له‌م په‌راوه‌ پیرۆزه که له‌پیشه‌وه‌ رابورد} + {ریاضی صالحین/۱، زنجیره: ۴۰، ژماره: ۳۲۸}.

۱۳۳۱) باسی باشیته‌ی وڵاتی عومان و چاکیتی خه‌لکه‌که‌ی. (۶۴۴۲)

باب: فِي ذِكْرِ عُمان

۱۷۵۰- عَنْ أَبِي بَرزَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) رَجُلًا إِلَى حَيٍّ مِنْ أَحْيَاءِ الْعَرَبِ، فَسَبَّوْهُ وَضَرَبُوهُ، فَجَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) فَأَخْبَرَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): «لَوْ أَنَّ أَهْلَ عُمانَ أَتَيْتَ مَا سَبُّوكَ وَلَا ضَرَبُوكَ». {الحديث: ۶۴۴۲ = ۶۴۵۵ فم:}

ئەبو بەرزەئى ئەسلەمى (رمزى خوداى لى بىن) فەرمووى: پېغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بىن) پياويكى نارد بۆ ناو خىللى لە خىلانى عەرەب، لەوئى لىي دىدەن و جنىوى پى دىدەن، ئەويش گەراپەووە بۆلاى پېغەمبەر و حالەكەى گىراپەووە بۆى!

فەرمووى (دروودى خوداى لەسەر بىن): (ئاخر ئەگەر بچووويتايە بۆناو خەلكى عومان، نەجنىويان پى دىدايت و نە لىيان دىدايت!). {تاج/۳، زنجيرە: ۷۱، ژمارە: ۳۵۷۱ ج/۴} گەورەى يەمەن و عومان.

روونکردنەووە:

عومان (بەبۆرى عەين و بە ميمى سووك) ولايتىكى ناسراو لە يەمەن، دەولەتتىكى سەرەخۆ بوو، پايتەختەكەى مەسقىط بوو.

ئەبو بەرزەئى ئەسلەمى (رمزى خوداى لى بىن) لە موسولمانە پيشينهكانە، لەگەل سوپاى ئيسلاما نامادەى رزگارکردنى شارى مەككە بوو كە ناسراو لەمىژوودا بە (فەتخى مەككە: ئازادکردنى مەككە: رزگارکردنى مەككە) لەو دەوايش هەتا خوشەويست (دروودى خوداى لەسەر بىن) لەجيهان دەرەچى، هەر لەخزمەتيدا خەبات دەگيرى و غەزا دەكا، چوار فەرموودەى لە بوخارىدا هەيە، لەشەست و چواری كۆچيدا، لەمەرو، يا لەبەصرە، يا لەبىابانى سەجستان دەمرى. {بىروانە: تەجريدى بوخارى بەكوردى، بەرگى/۱، ژمارە: ۳۲۰ = ۵۴۷ فەتخ البارى}.

(۱۲۲۲) باسى گەورەى ولايتى عەجەم (فەسل فارس). (۶۴۴۴ - ۶۴۴۵)

بَاب: مَاذَكَرَ فِي فَارِسَ

۱۷۵۱- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، إِذْ نَزَلَتْ عَلَيْهِ سُورَةُ الْجُمُعَةِ، فَلَمَّا قَرَأَ: (وَأَخْرَيْنَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ)، قَالَ رَجُلٌ: مَنْ هَؤُلَاءِ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ فَلَمْ يُرَاجِعْهُ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)، حَتَّى سَأَلَهُ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا، قَالَ: وَفِينَا سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ، قَالَ: فَوَضَعَ النَّبِيُّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَدَهُ عَلَى سَلْمَانَ، ثُمَّ قَالَ: «لَوْ كَانَ الْإِيمَانُ عِنْدَ الثُّرَيَّا لَنَالَهُ رِجَالٌ مِنْ هَؤُلَاءِ».

{الحديث: ٦٤٤٥ = ٦٤٥٨ فم. تجريد البخاری بالكوردی/٤، رقم: ١٧٠٦ = ٤٨٩٧، ٤٨٩٨. ترمذی. تفسیر القرآن: ٣٣١٠. تحفة الأشراف: ١٢٩١٧}:

ئەبو ھورەیرە (رمزای خودای ئی بن) فەرمووی: لەخزمەتی پیغەمبەردا (دروودی خودای لەسەر بێ) دانیشتبووین، لەوکاتەدا سوورەتی جوموعە ھاتە خوارەووە بۆی، کە ئەم نایەتە ی خۆیندەو: {وَأَخْرَجَ مِنْهُمْ لِمَا يَلْحَقُوا بِهِمْ - ٢/٦٢}.

واتە: ھەروا ئەم رەھبەرە نازدارە، بەھۆی نامەی پیرۆزی خودایی و بەھۆی فەرموودە بەرزەکانی خۆیەو، گەلی گەل و کەسانی تریش لە موسوڵمانان، فیری یاسانامەی خودا و خێرو بیڕی ھەردوو جیھان دەکا، کە ھیشتا ئەمانە وان لەژێر پەردە غەیبەو، جاری پەپەرھوی ئەمانەیان نەکردوو، بەلام بەزوویی ئەوانیش وەك ئەمانە، ئەم رێگە ھەق و راست و دروستە دەگرن و وەك ئەمان موسوڵمان دەبن).

کاتی خوشەویست (دروودی خودای لەسەر بێ) ئەم نایەتە ی خۆیندەو، پیاوی عەزیزکرد: ئە ی پیغەمبەری خودا! ئەوانە کین، کە ئەم رێگە ی ھەقی ئیمە ی بەزوویی دەگرن؟ پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) وەلامی نەدایەو، تا پیاووە کە دوو جار، یا سێ جار، ھەمان پرسیری ئی دووبارە کردووە. فەرمووی: لەوکاتەدا سەلمانی فارسی لەناو کۆری دانیشتنە کەماندا بوو، جا پیغەمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) دەستی خستە سەر رانی سەلمان و فەرمووی: (ئەگەر گریمان ئیمان و ئیسلامەتی لەسەر ئەستێرە ی کۆیش بێ، پیاوانی لەمانە، خۆیانی دەگە یەنن!!). {بەروانە: تاج/٣، زنجیرە: ٧٢، ژمارە: ٣٥٧٣، ٣٥٧٢، ٣٥٧٤، ٣٥٧٥}. گەورە یی ولاتی عەجەم (فضل فارس).

روونکردنەو:

دانەری تاجول ئوصول لە شەرھە کەیدا، لە رافە ی وشە ی (فەضلی فارس) دا، دەفەر موی:

(مەبەست ئەو گەلانە یە کە عەرەب نین و خەلکی ئەو ولاتانە کە لەکۆندا لەناو عەرەبە کاندا بە ولاتی فارس ناوبانگی دەرکردوو، کە بەمانە دەگوتری عەجەم، کە بریتین لە دانیشتوانی ئەو ناوچانە کە خۆرھە لاتن و دەکەونە

خۆرهه لاتى كه نىداوه ده، وهك ئىران و كرمان و سيستان و ئه وديو چه م
(ماوه رانه نه هرهين) و خوراسان، كه ئهم ناوچانه، ئهو شوين و ناوچه پيرۆزانه كه
پياوانى فهرمووده زانى و ايان تيا هه لكه وتوو، كه بوون به بهردى بناغى عولومى
حه ديت (زانسته كانى فهرمووده) وهكوو ئهم پيشه و ناودارو به ريزانه: بوخارى و
ئهبو داوود و تهرمه زى و نه سائى و به يهه قى و داره قوطنى و موسليم (رهزاي خودايان لى بن).
ئيمامى موسليم (خوداى لى رازى بن) ئه گهرجى له بنه رتدا عهره به، چونكه له
عه ره بى هۆزى قوشه يره، به لام ئه ويش پهروه رده ي ئهو خاكه يه و، له ناو ئهو
ئه ستيره گه شاندا ره سكاوه و ژياوه). {بروانه: تاج/٣، زنجيره: ٧٢، ژماره: ٢٥٧٥
چاپى چوارهم}.

(١٢٢٢) بتمان به خه لك ناكري مه گهر چونها. (٦٤٤٦)

باب: الناس كاييل مائه لا تجد فيها راحلة

١٧٥٢- عَنِ ابْنِ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ): «تَجِدُونَ النَّاسَ كَايِلٍ مَائَةٍ لَا يَجِدُ الرَّجُلُ فِيهَا رَاحِلَةً». {الحديث: ٦٤٤٦ =
٦٤٥٩ فم. تجريد البخارى بالكوردى/٥، رقم: ٢٠٢١ = ٦٤٩٨ فتح البارى}:

عه بدوللاى كورى عومهر، كه ناسراوه به ئيبنو عومهر (رهزاي خودايان لى بن)
دهفه رموى: پيغه مبهه (دروودى خوداى له سهه بن) دهفه رموى: (ئيوه ده بينن كه ئهو خه لكه، بو
باشى و خراپى، وهك وشترى بارى وان، پياو له سهديانا، تاقه ولاخيكي سواري باشى
دهسگير نابى). {تاج/٥، زنجيره: ٤٥، ژماره: ٤٩٠٦ - ش/ت - چاپى چوارهم}.

خوپاراستن له قارى خودا.

روونکردنهوه:

ولاخى به رزه كه بارى بن، به كه لكى سواري نابى، چونكه له ژير بارا، رهوتى لى
تيك دهچى و كه شخه ييه كه ي نامينى، بويه كه به ئه سپى ژير عهره بانه دهگوترى:
بارگير.

پيغەمبەر (مروودى خوداي لەسمەرىي) دەفەرموي: (ئەو خەلکە بى متمانەن، متمانەيان پى ناکرى، مەگەر چۆنەها، ھەروەك چۆن لەسەد وشتەدا، وشتىكى رەسەنت دەست ناکەوي کە دەست بدا بۆ سواری ئاوا لەسەد مروفيشدا مروفيكى نەجيبەت دەست ناکەوي).

بَابُ مَا ذُكِرَ فِي كَذَابِ ثَقِيفٍ وَمُبِيرِهَا

١٧٥٣- عَنْ أَبِي نُوفَلٍ قَالَ: رَأَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ الزُّبَيْرِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا) عَلَى عَقَبَةِ الْمَدِينَةِ، قَالَ: فَجَعَلْتُ قُرَيْشَ تَمُرُّ عَلَيْهِ وَالنَّاسُ، حَتَّى مَرَّ عَلَيْهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا)، فَوَقَفَ عَلَيْهِ فَقَالَ: السَّلَامُ عَلَيْكَ أبا حُثَيْبٍ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أبا حُثَيْبٍ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أبا حُثَيْبٍ، أَمَا وَاللَّهِ لَقَدْ كُنْتُ أَنْهَاكَ عَنْ هَذَا، أَمَا وَاللَّهِ لَقَدْ كُنْتُ أَنْهَاكَ عَنْ هَذَا، أَمَا وَاللَّهِ لَقَدْ كُنْتُ أَنْهَاكَ عَنْ هَذَا أَمَا وَاللَّهِ إِنْ كُنْتُ مَا عَلِمْتُ صَوَامًا قَوَامًا وَصَوْلًا لِلرَّحِمِ، أَمَا وَاللَّهِ لَأُمَّةٌ أَنْتَ أَشْرُهَا لَأُمَّةٌ خَيْرٌ. ثُمَّ نَفَذَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ، فَبَلَغَ الْحَجَّاجَ مَوْقِفَ عَبْدِ اللَّهِ وَقَوْلُهُ، فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ فَأَنْزَلَ عَنْ جِدْعِهِ، فَأَلْقَى فِي قُبُورِ الْيَهُودِ، ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَى أُمِّهِ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ)، فَأَبَتْ أَنْ تَأْتِيَهُ، فَأَعَادَ عَلَيْهَا الرَّسُولُ: لَتَأْتِيَنِي، أَوْ لَا بُعْثُنَّ إِلَيْكَ مِنْ يَسْحَبُكَ بِقُرُونِكَ، قَالَ: فَأَبَتْ، وَقَالَتْ: وَاللَّهِ لَا آتِيكَ حَتَّى تَبْعَثَ إِلَيَّ مَنْ يَسْحَبُنِي بِقُرُونِي. قَالَ: فَقَالَ: أُرَوْنِي سِبْطِي. فَأَخَذَ نَعْلَيْهِ ثُمَّ انْطَلَقَ يَتَوَدَّفُ حَتَّى دَخَلَ عَلَيْهَا، فَقَالَ: كَيْفَ رَأَيْتِنِي صَنَعْتُ بِعَدُوِّ اللَّهِ؟ قَالَتْ، رَأَيْتُكَ أَفْسَدْتَ عَلَيْهِ دُنْيَاهُ، وَأَفْسَدَ عَلَيْكَ آخِرَتَكَ، بَلَغْنِي أَنْكَ تَقُولُ لَهُ: يَا ابْنَ ذَاتِ النِّطَاقَيْنِ! أَنَا وَاللَّهِ ذَاتُ النِّطَاقَيْنِ، أَمَّا أَحَدُهُمَا فَكُنْتُ أَرْفَعُ بِهِ طَعَامَ رَسُولِ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) وَطَعَامَ أَبِي بَكْرٍ مِنَ الدُّوَابِّ، وَأَمَّا الْآخَرُ فَنِطَاقُ الْمَرْأَةِ الَّتِي لَا تَسْتَغْنِي عَنْهُ، أَمَّا إِنْ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) حَدَّثَنَا « أَنْ فِي ثَقِيفٍ كَذَابًا وَمُسِيرًا ». فَأَمَّا الْكُذَّابُ فَرَأَيْنَاهُ وَأَمَّا الْمُسِيرُ فَلَا إِخَالَكَ إِلَّا إِيَّاهُ، قَالَ: فَقَامَ عَنْهَا وَلَمْ يُرَاجِعْهَا. {الحديث: ٦٤٤٣ =

ئەبو نەوفەل (رمزى خودى ئى بن) فەرموۋى: لاشەى عەبدوللای كۆرى زوبەيرم دى، لە ھەورازەكەى مەدینە بەدارا كرابوو، واتە: لەو ھەورازە كەوا لەمەككە، بەلام ناۋى ھەورازى مەدینەيە، چونكە لەسەر ئەو رېگەيەيە كە لەمەككەو دەچى بۆ مەدینە، لاشەكەى لەویدا لەسیدارە درابوو، لەپاش ئەوۋى لەشەرىكى قورسا كۆزراپوو، ھەجج سەرەو خوار ھەلىواسىبوو بە كۆلەكەيەكا، ھەر پىاوانى قورەيش و خەلكانى تربوون، بەلایا بەخامۆشى رەت دەبوون، لەترسى ھەجج نەپاندەویرا قسەبكەن، بەلام كاتى عەبدوللای كۆرى عومەر گەيشتە لای، لەدىارى راوەستاو سى جار فەرموۋى: (السَّلَامُ عَلَيْكَ أبا خُبَيْبٍ: سلاو لەتۆ ئەى باوكى خوبەيب!)

ئەوجا سى جارېش فەرموۋى: ئەدىى بەخودا، گەلى پىتم گوت كە داكەوۋە شتى وامەكە، سەرى خۆت دامەنئ. ئەنجا فەرموۋى: ئەدىى بەخودا، بەپىى ئاگالىبوونى من، تۆ رۆژوو گرىكى زۆر باش بووى و رۆژوۋى سوننەتت زۆر دەگرتو، شەو نوپژكەرىكى زۆر چاك و خزم دۆستىكى فرەخاس بووى، ئەدى بەزاتى كەزاتى خودايە، گەل و نەتەوہيى، كە پىاو خاسى وەك تۆ ئايەخەكەى بى، بەراستى گەلى چاكە).

ئىنجا ئىبنو عومەر تى پەرى و رۆيشت، كاتى كە ئەم ھەلوپىست و فەرمایشانەى ئىبنو عومەر گەيشتەوۋە بە ھەجج ناردى لاشەكەيان لەقەدى دار خورماكە داگرتو لەناو كۆنە گۆرستانى جوولەكەكانا برکیاندا، لەپاشا ھەجج ناردى بەشوین ئەسمای كچى ئەبوبەكرى صەدىقا، كە دايكى عەبدوللای شەھىدكراو بوو، ناردى بەدوایا كەبچى بۆلای، بەلام ئەسماء رازى نەبوو كەبچى بۆلای، ھەججەش گزیرەكەى ناردەوۋە بۆسەرى: كەوا يا بەپىى خۆت دىت بۆلام، يا كەسىكى وا دەنیرم كە ھەتا ئیرە بە پەلك كىشت بكا!

فەرموۋى: دىسان ئەسماء مەردانە، گوپى بى نەداو گوتى: بەخودا تا نەنیرى بە پرچەكانم بەكىشم بكنە نايم بۆلات!

فەرەمۇۋى: جا ھەججەك گوتى: كوا پىلاۋەكەنەم لەكۆيە؟ سۆلەكانى كەردە پىۋى
بەكەش و فەشەكەۋە بە پىرتاۋ چوۋ بۆلەي ئەسمە، كە گەيشە لای پىۋى گوت: خۇدەيت
كەچىم لەۋ دوزمىنى خۇدەيە كەرد؟!

ئەسمە (رەزەي خۇدەي لى بىن) فەرەمۇۋى: (ئەۋەي كەمەن دەيىنەم ئەمەيە: كە راستە تۆ
ئەم جىھانەت لە ەبەدوللاي كورم تىكدا بەلام ئەۋىش ئەۋ جىھانى لەتۆ تىكدا.
ئەي ھەججەك! ەك بىستوۋمەتەۋە گۈايە تۆ بەتانەۋ تەشەرەۋە، بۆ تەلفىسى بە
ەبەدوللاي كورم دەللى: كورەكەي ژنە دوو پىشتىن! بەللى بەخۇدا راستە ۋايە، كەمەن
دوو پىشتىن ەبەۋ، بە يەككىيان نان ۋ ئاۋۋ خوارەمەنى پىغەمبەر ۋ ئەبەۋبەكەم
پى ەل دەبەست لەلاقەدى ۋلاخ ۋ ئەۋى تىرىشيان ەك ەمۇ ئافەرتى بۆ كارو
فرمان دەمەستە پىشم). {بىروانە: تەجىرىدى بوخارى بەكوردى/۴، ژمارە: ۱۵۱۷ تا
كۆتايى}.

ئەسمە ئەۋجا فەرەمۇۋى: جائەم دوو پىشتىنەيە ھىچ ەيىب ۋ عارو شوۋرەيەكى
تىادا نىيە، بەلگۈۋ جىگەۋ مایەي شانازىيە، بەلام بزانە كە پىغەمبەر (دروۋدى خۇدەي لەسەر
بىن) بۆ خۇي پىمانى فەرەمۇۋ: (كە لەناۋ ھۆزى بەنى شەقىفا ەم پىغەمبەرە
دروژنەي پەيدادەبى، ەم زىانە خروپەكى خوين مژى لى پەيدا دەبى. ئەۋەبەۋ
پىغەمبەرە درۆژنەكەمان بەچاۋى خۇمان دى، كە موختارى كورى ئەبەۋ ەبەيدى
ئەقەفى بوۋ، ەمەن بەش بەحالى خۇم ۋادەزانەم كە زىانە خورۋو خوين رىژەكەيش
توۋىت، ئەي ھەججەك!

فەرەمۇۋى: ئىتر ھەججەك بەسەر شۆرى ۋ لووت شكاۋى مىل خۇي شكاندو لەلەي
ئەسمە ەستەۋ ەللى تۆراندو ۋەلامى پى نەدرایەۋە). {بىروانە: تاج/۵، زنجىرە: ۹۷،
ژمارە: ۵۵۳۹ ج/۴} + {ژمارە: ۱۸۸ لەم پەراۋە كە لەپىشەۋە رابورد ژياننامەي
ھەججەك} + {بىروانە: تەجىرىدى بوخارى بەكوردى، بەرگى پىنجەم، لاپەرە: ۱۲۵
چاپى/۱، فەرەمۇۋەدى ژمارە: ۱۸۳۳ = ۵۵۱۵ فەتھولبارى، ژياننامەي سەئىدى كورى
جوبەير}.

پیرستی سهره باسهکان

لاپهړه

بابهت

۳۹- نامه‌ی پوښاک و خشل و نارایش

- ۱ { ۱۰۲۶ } کهسې بهشی بهدوا روژموه نه‌بې له جیهانا ئاوریشم له‌بهردهکا، به‌لام کرین و فروشتن و سوود ئې وهرگرتنی تری دروسته. { ۵۳۹۵ - ۵۳۵۶ }
- ۲ { ۱۰۲۷ } کهسې له جیهانا ئاوریشم له‌بهریکا له قیامه‌تا له‌بهری ناکا. { ۵۳۹۵ - ۵۳۵۶ }
- ۳ { ۱۰۲۸ } له‌خواترسان که‌وای ئاوریشم له‌بهر ناکه‌ن. { ۵۳۹۵ - ۵۳۵۶ }
- ۴ { ۱۰۲۹ } ریگری له پوښینی ئاوریشم به ئه‌ندازه‌ی دوو په‌نجه نه‌بې
- ۵ { ۱۰۳۰ } ریگری له پوښینی که‌وای دې‌باج (ئاوریشم)
- ۶ { ۱۰۳۱ } موله‌تدان به پوښینی ئاوریشم بؤ نه‌خوښی و شتی و
- ۷ { ۱۰۳۲ } دروسته که ئویه و قه‌یتانی قه‌راخی فؤل و دهمی گیرفان و چاک و دامه‌نی حل و بهرگو په‌خه‌ی له ئاوریشم بې
- ۹ { ۱۰۳۳ } له‌تکردنی جلی ئاوریشم و کردنی به له‌چکی ژنان. { ۵۳۹۵ - ۵۳۵۶ }
- ۹ { ۱۰۳۴ } جله‌وگری له پوښینی بهرگی ناسراو به قه‌سسی و له حل‌وبه‌رگی رهنګکراو به عه‌سفهران و له ئه‌نگوستیله‌ی زیږ. { ۵۴۰۱ - ۵۴۰۶ }
- ۱۰ { ۱۰۳۵ } جله‌وگری له‌وه که به زاههران خو‌ی بې بونخوښ بکړی، یا حل و بهرگی بې رهنګ بکړی.
- ۱۱ { ۱۰۳۶ } بویه‌کردنی قزو مووی ریش و گوږینی رهنګی مووی سپی له‌بهر پیری.
- ۱۲ { ۱۰۳۷ } پیچه‌وانه‌ی جووله‌که و گاور له رهنګکردن و بویاخکردنی مووی سهرورپیدا.
- ۱۲ { ۱۰۳۸ } بهرگی حیه‌ره، که‌جوره جلیکه له‌که‌تان، یا له لؤکه دروست ده‌کړی.
- ۱۳ { ۱۰۳۹ } پوښینی بهرکوښی نه‌خشاو به کورتانی و شتر. { ۵۴۱۵ - ۵۴۰۹ }
- ۱۳ { ۱۰۴۰ } پوښینی بهرکوښی ئه‌ستووړو جلی پینه‌کراو. { ۵۴۱۵ - ۵۴۰۹ }
- ۱۴ { ۱۰۴۱ } باسی قالی و مافوور. { ۵۴۱۸ - ۵۴۱۶ }
- ۱۵ { ۱۰۴۲ } پیخه‌فو رایه‌خ به‌پیی پېداوایستی کاری په‌سه‌نده. { ۵۴۱۹ }
- ۱۵ { ۱۰۴۳ } رایه‌خی چه‌رمینی ناواخن ریشوو. { ۵۴۱۵ - ۵۴۰۹ }
- ۱۵ { ۱۰۴۴ } خو شته‌مکدان و خو شته‌مکدان به چیچکانه‌وه. { ۵۴۷۲ - ۵۴۶۶ }
- ۱۶ { ۱۰۴۵ } راکشان له‌سهر گازمهری پشت و لاق نانه سهر لاق. { ۵۴۷۲ - ۵۴۶۶ }
- ۱۶ { ۱۰۴۶ } له‌سهر پشت راکشان و لاق‌نانه سهر لاق ره‌وايه. { ۵۴۷۲ - ۵۴۶۶ }
- ۱۷ { ۱۰۴۷ } به‌رزکردنه‌وه‌ی ده‌رپی و شه‌روال تا ناستی نیوه‌ی لاق. { ۵۴۲۱ - ۵۴۲۰ }

- ۱۷ { ۱۴۰۸ } خوا بەچاۋى سۆزۈ مېھرىبانى تەماشاي كەسانى ناكە جىلى خۇيان بۇ فېزۈ دەمىيە بەسەر
زەۋىدا رادەكېش. { ۵۴۲۰ - ۵۴۳۱ }
- ۱۸ { ۱۰۴۹ } سى جۆرە كەس لەرۋۇزى قىيامەتدا، خودا لەروۋى نازدەۋە نەقسەيان لەگەل دەكاۋ نە بەچاۋى
سۆز تەماشايان دەكات. { ۲۸۹ - ۲۹۵ }
- ۱۹ { ۱۰۵۰ } كەسى جىل و بەرگى خۇي بۇ فېزۈ دەمىيە بەكېش بكا. { ۵۴۲۰ - ۵۴۳۱ }
- ۱۹ { ۱۰۵۱ } جارى پىاۋى دەنازى بەخۇيەۋەۋە بە دەمىيە و فېزەۋە دەرۋى، لەناكاۋ رۆچۈۋ بەناخى زەۋىدا.
- ۲۰ { ۱۰۵۲ } فېرىشتە ناچنە مالى سەگو و يىنە تىابى. { ۵۴۷۸ - ۵۵۱۱ }
- ۲۱ { ۱۰۵۳ } فېرىشتە ناچنە ناۋ مالى كە و يىنە تىابى، مەگەر و يىنەكە نەخشى بى بەجىل و بەرگەۋە بى.
- ۲۲ { ۱۰۵۴ } پەردەيى و يىنە پىۋەيى ناباشە، پارچە پارچە بىرى و بىرى بەپىشتى.
- ۲۳ { ۱۰۵۵ } قالىچەيى و يىنە پىۋە بى، بىرى بە دۇشەكەلەۋە مەندەر
- ۲۴ { ۱۰۵۶ } سزى و يىنەگران لەرۋۇزى دوا رۆزا
- ۲۵ { ۱۰۵۷ } ھەردەشى سەخت لە و يىنەكېشان
- ۲۶ { ۱۰۵۸ } رېگرى لە ئەنگۈستىلە زىپرو خواردنەۋە بە قاپى زىۋىن و لەبەركردنى ئاورىشم و دىياج.
- ۲۷ { ۱۰۵۹ } فېردانى ئەنگۈستىلە زىپ. { ۵۴۳۷ - ۵۴۶۰ }
- ۲۸ { ۱۰۶۰ } پىغەمبەر (دروۋى خوداى لەسەر بى) ئەنگۈستىلەيەكى زىۋى لەدەستدا بو، نەخشى
نقىمەكەى ئەم وشە پىرۋزە بو (مەھمۇد رەسۇل اللە) جىنسىنەكانى لەپاش خۇي ھەمان
ئەنگۈستىلەيان لەدەست كىرد
- ۳۰ { ۱۰۶۱ } ئەنگۈستىلە زىۋى، نقىمەكەى بەردى ئەقىقى ھەبەشى بى، ئەنگۈستىلە بىرىتە دەستى
راست. { ۵۴۳۷ - ۵۴۶۰ }
- ۳۰ { ۱۰۶۲ } ئەنگۈستىلە بىرىتە پەنجە توۋتە دەستى چەپ
- ۳۱ { ۱۰۶۳ } رېگە نەدراۋە كە ئەمۈستىلە بىرىتە پەنجە ناۋدراست و پەنجە شايەتمان كەۋا لەپالېدا.
- ۳۳ { ۱۰۶۴ } باسى پىلاۋو زۆركردنى پىلاۋ. { ۵۴۶۱ }
- ۳۴ { ۱۰۶۵ } كاتى مەۋق پىلاۋ لەپى دەكا، بەپى راست دەست بى بكا، كاتى پىلاۋ دادەكەنى بەپى چەپ
دەست بى بكا. { ۵۴۶۲ - ۵۴۶۵ }
- ۳۴ { ۱۰۶۶ } رېگرى كراۋە لەرۋىشتىن بەتاكى پىلاۋ ۋەۋە. { ۵۴۶۲ - ۵۴۶۵ }
- ۳۵ { ۱۰۶۷ } قوچكە تاش ناپەسەندە. { ۵۵۲۴ - ۵۵۲۷ }
- ۳۵ { ۱۰۶۸ } جىلەۋىرىي لە قۇدانە دەم قۇ (زىلفە قىرىنە). { ۵۵۲۰ - ۵۵۴۶ }
- ۳۶ { ۱۰۶۹ } ھەردەشەكردن و سەركۆنە كىردنى ژن لەسەرئەۋە كەشتى تر بېبەستى بەسەرىيەۋە.
- ۳۹ { ۱۰۷۰ } نەفرىت لەژنى خال كوت و لەژنى ددان رن

- ۴۱ { ۱۰۷۱ } كەسنى بەدرۇ بەشتىكەۋە بىنازى كە بېيى نەدرابى. { ۵۵۴۸ - ۵۵۵۰ }
- ۴۲ { ۱۰۷۲ } ژىنانى نىۋە پۇشتەۋ نىۋە رووت. { ۵۵۴۷ }
- ۴۳ { ۱۰۷۳ } پىچىراندى مىلىۋانكەي گەردنى ئاۋەل. { ۵۵۱۵ }
- ۴۴ { ۱۰۷۴ } باسى بۇلۇ زەنگ، فرىشتە ھاۋىپىتى كارۋانى ئاكەن كە سەگۈ زەنگى تىيى. { ۵۵۱۲ - ۵۵۱۴ }
- ۴۶ { ۱۰۷۵ } داخكردنى گۈچىكەي بىزىۋ مەپ بۇ نىشانەكردن. { ۵۵۲۰ - ۵۵۲۳ }
- ۴۷ { ۱۰۷۶ } داخكردنى ۋىشتى. { ۵۵۲۰ - ۵۵۲۳ }
- ۵۰ **۴۰ - نامەي ئەدەبىۋىي**
- ۵۰ { ۱۰۷۷ } باسى فەرمايىشى پېغەمبەر (دروۋدى خۇداي گەۋرەي لەسەر بى): { ناۋى مەن بىكەن بەناۋ بۇ خۇتان، بەلام كەسناۋەكەم - كە ئەبولقاسمە - مەكەن بە كەسناۋ بۇ خۇتان } . { ۵۵۵۱ - ۵۵۶۳ }
- ۵۱ { ۱۰۷۸ } كىردنى ناۋى مۇھەممەد بەناۋ بۇ خۇ. { ۵۵۵۱ - ۵۵۵۳ }
- ۵۲ { ۱۰۷۹ } عەبدوللاۋ عەبدۈرەھمان: خۇشەۋىستىرەن ناۋى لەلاي خۇداي گەۋرە.
- ۵۲ { ۱۰۸۰ } مىئال ئاۋبىرنى عەبدۈرەھمان. { ۵۵۶۳ - ۵۵۵۱ }
- ۵۳ { ۱۰۸۱ } مىئال ئاۋبىرنى عەبدوللا، دەستپىياھىيانىۋ نىزاكردن بۇي. { ۵۵۷۷ - ۵۵۸۶ }
- ۵۵ { ۱۰۸۲ } ئاۋنان بەناۋى پېغەمبەرەن پىياۋ چاكانەۋە. { ۵۵۵۱ - ۵۵۶۳ }
- ۵۶ { ۱۰۸۳ } مىئال تازە بوۋى ساۋا ئاۋبىرنى ئىيرەھىم. { ۵۵۷۷ - ۵۵۸۶ }
- ۵۶ { ۱۰۸۴ } مىئال ساۋا ئاۋبىرنى ئەلۋندىر. { ۵۵۷۷ - ۵۵۸۶ }
- ۵۷ { ۱۰۸۵ } گۈپىنى ناۋ بەناۋى باشى. { ۵۵۶۹ - ۵۵۷۴ }
- ۵۸ { ۱۰۸۶ } گۈپىنى ناۋى بەررە بە جوۋىيرىيە. { ۵۵۶۹ - ۵۵۷۴ }
- ۵۸ { ۱۰۸۷ } گۈپىنى ناۋى بەررە بە زەينەپ. { ۵۵۶۹ - ۵۵۷۴ }
- ۵۹ { ۱۰۸۸ } بەدارى مېۋ مەلئىن كەرم. { ۵۸۲۸ - ۵۸۳۴ }
- ۶۰ { ۱۰۸۹ } با مەۋقە بەم جۈرە ئاۋانە ئاۋنەرنى: ئەفلەخو رەبىاخو يەسارو نەپىع.
- ۶۲ { ۱۰۹۰ } ئاخىر بېرىار، مۇلەت دراۋە بەم ئاۋانە. { ۵۵۶۴ - ۵۵۶۸ }
- ۶۲ { ۱۰۹۱ } ئاۋهېيانى بەندەۋ كەنىزو سەرۋەرۋ ئاغا. { ۵۸۳۵ - ۵۸۳۸ }
- ۶۳ { ۱۰۹۲ } بەكارهېيانى كەسناۋ (كونىيە) بۇ مىئال. { ۵۵۷۷ - ۵۵۸۶ }
- ۶۳ { ۱۰۹۳ } پىياۋ بەپىياۋى تىر بىلى: ئەي كۈپى بىچكۈلەم. { ۵۵۹۱ - ۵۵۹۹ }
- ۶۴ { ۱۰۹۴ } خۇپى تىرەن ناۋ لەلاي خۇدا ناۋى ئەۋ كەسەيە خۇي ئاۋبىن شەھ.
- ۶۵ { ۱۰۹۵ } مافى مۇسۇلمان لەسەر مۇسۇلمان پېئىن. { ۵۶۱۵ - ۵۶۱۶ }
- ۶۷ { ۱۰۹۶ } رېگىرى لە دانىشتىنى سەر رېگەۋىيان، مافى رېگە رەچاۋ بىرى.

- ۶۸ {۱۰۹۷} دستوری سلاو کردن. {۵۶۱۱}
- ۶۸ {۱۰۹۸} داوای مؤلّهت و ری پیدان بۆ رویشته ناو مال و کۆری دانیشتن و شتی واو سلاو کردن.
- ۷۱ {۱۰۹۹} نیشانهای مؤلّهت پیدان ئەووبی که پەردەگە لادرابی. {۵۶۲۱ - ۵۶۲۲}
- ۷۱ {۱۱۰۰} خاوەن مال ئەگەر گوتی: ئەوہ کئیە لەبەردەرگا باش نییە مؤلّهتخواز بلی: منم.
- ۷۲ {۱۱۰۱} پیشگیرکردن لەسەرەتاتکێ کردن لەکاتی مؤلّهت خواستندا.
- ۷۳ {۱۱۰۲} کەسێ بەبێ رێگە پیدان تەماشای ناو مالی کەسێ تر بکا ئەوانیش چاوی قەلبووج بکەن.
- ۷۳ {۱۱۰۲} تەماشاکردنی کوتوپرو چاو وەرچەرخان. {۵۶۰۹ - ۵۶۱۰}
- ۷۳ {۱۱۰۴} کەسێ دەجیتە ناو کۆری دانیشتن، سلاو دەکاو دادەنیشی.
- ۷۴ {۱۱۰۵} کەسێ کەسێ هەلبستینی و خۆی لەجیگەکە دابینیشی ناباشە.
- ۷۶ {۱۱۰۶} کەسێ لەجیگە خۆی هەلسی و داوایی بگەرپیتەو، خۆی بەجیگە پیشووی خۆی لەپیشترە.
- ۷۶ {۱۱۰۷} نابێ دووکەس پیکەو چپە بکەن، بەبێ کەسی سێبەم کە لەگەڵیان بێ. {۵۶۵۸ - ۵۶۶۲}
- ۷۷ {۱۱۰۸} سلاو لەمنالان. {۵۶۲۸ - ۵۶۲۰}
- ۷۸ {۱۱۰۹} نیوہ لەپیشا سلاو لەجوولەکەو گاور مەکەن. {۵۶۱۷ - ۵۶۲۷}
- ۷۹ {۱۱۱۰} وەلامدانەوی سلاو و روژ باشی خاوەن نامەکان. {۵۶۱۷ - ۵۶۲۷}
- ۸۰ {۱۱۱۱} یاساکردنی دەرچوونی ژنان لەپاش هاتنی یالا پۆشی. {۵۶۲۳ - ۵۶۲۶}
- ۸۲ {۱۱۱۲} رێگە دەدری بەژن کە لەمال دەرچێ بۆ کاری ئاسایی خۆی.
- ۸۳ {۱۱۱۳} ژنی خۆیی (مەحرەم) لە پاشکۆی پیاووە سوار دەکری. {۵۶۵۶ - ۵۶۵۷}
- ۸۵ {۱۱۱۴} لەکاتی گومان پێ بردندا، واباشە مرووف بلی: کە ئەمە فیسارە ژنە، جیگە گومانی خراب نییە. {۵۶۴۲ - ۵۶۴۴}
- ۸۷ {۱۱۱۵} شەو مانەوہ بەتەنیا لەلای ژنی بیانی ناخۆیی. {۵۶۲۷ - ۵۶۴۱}
- ۸۹ {۱۱۱۶} جەلوگیریی لەهاموشوی ژنی کە مێردی لەمال نەبێ. {۵۶۲۷ - ۵۶۴۱}
- ۹۰ {۱۱۱۷} هەرمشەکردن لە هاموشۆکردنی پیاوی سەرژنانی بۆلای ژنان.
- ۹۳ {۱۱۱۸} کوژاندنەوی ناگر لەکاتی خەوتندا. {۵۲۱۴ - ۵۲۲۶}
- ۹۵ **۴- نامە نووشتە و نزاو دووفا**
- ۹۵ {۱۱۱۹} نزاو نووشتەکە جوبرائیل (سلاوی خودای ئی بێ) بۆ پیغمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ)
- ۹۷ {۱۱۲۰} باسی جادوو بازی، جوولەکە جادوو لە پیغمبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) دەکەن.
- ۹۸ {۱۱۲۱} نوشتە کردن بۆ نەخۆش بەخویندنی (فل اغود) وەکان لەگەڵ تەپایی دەمدا. {۵۶۷۱ - ۵۶۸۰}
- ۹۹ {۱۱۲۲} نووشتەکردن بە پیرۆزی ناوی خوداو پەناگرتن بەناوی خوداو سیفەتە جوانەکانی خودا

- ۱۰۰ { ۱۱۲۲ } په ناگرتن به خودا له زياني شه يتاني ورسوسه له ناو نويزدا.
- ۱۰۲ { ۱۱۲۴ } نووښته ي كه سئ گه زنده و شتي وا پيوډي دابئ به خوښندنې سوورمتي فاتحيه.
- ۱۰۴ { ۱۱۲۵ } نووښته كردن يو دهمبه ستي هم موو جانهمريكي زه هردار.
- ۱۰۵ { ۱۱۲۶ } نووښته ي ميكوو ته. { ۵۶۸۱ - ۵۶۹۶ }
- ۱۰۵ { ۱۱۲۷ } نووښته ي دوو پشك. { ۵۶۸۱ - ۵۶۹۶ }
- ۱۰۶ { ۱۱۲۸ } چاويني راسته و يو هيه. { ۵۶۶۲ - ۵۶۶۶ }
- ۱۰۷ { ۱۱۲۹ } نووښته ي به چاو ميوون، واته: چاو دزار. { ۵۶۸۱ - ۵۶۹۶ }
- ۱۰۸ { ۱۱۳۰ } نووښتووي به چاو موه بوون. { ۵۶۸۱ - ۵۶۹۶ }
- ۱۰۹ { ۱۱۳۱ } نووښته كردن به خو لي زموي. { ۵۶۸۱ - ۵۶۹۶ }
- ۱۱۱ { ۱۱۳۲ } له كاتي نه خوښي و نازارا، پياو نووښته دمكا يو كه سو كاري.
- ۱۱۷ **۴۲- نامه ي نه خوښي و پزيشكي**
- ۱۱۷ { ۱۱۳۴ } هر نه خوښي و نازاري تووښي موسو لمان دهبئ دهبئ به پاكه وده كهرې گونا هه كاني.
- ۱۱۸ { ۱۱۳۵ } خيرو به هره ي سهر داني نه خوښ. { ۶۴۹۶ - ۶۵۰۱ }
- ۱۱۹ { ۱۱۳۶ } مه لي: [خُبْتُ نَفْسِي]: گه دم گه نيوه: دمو وونم چه پهل بووه: دلم تيك هه لي: به لام له باتي نه وه بلين: لقست نفسي: دلم تيك ده جي: دلم به يه كا دي. { ۵۸۲۹ - ۵۸۴۱ }
- ۱۲۰ { ۱۱۳۷ } گشت دمر دي دمر ماني هيه. { ۵۷۰۵ - ۵۷۲۲ }
- ۱۲۰ { ۱۱۳۸ } تا له هالوي دوزخه به ناو فينكي بكه نه وه. { ۵۷۰۵ - ۵۷۲۲ }
- ۱۲۱ { ۱۱۳۹ } تا گونا ه لاد مبات. { ۶۵۰۲ - ۶۵۱۶ }
- ۱۲۱ { ۱۱۴۰ } باسي پهركهم و باداشي باشي. { ۶۵۰۲ - ۶۵۱۶ }
- ۱۲۲ { ۱۱۴۱ } په لووله بهري دلي نه خوښ ده گري. { ۵۷۰۵ - ۵۷۲۲ }
- ۱۲۳ { ۱۱۴۲ } دمر مان كردن به شهر به تي هه نگوين. { ۵۷۰۵ - ۵۷۲۲ }
- ۱۲۴ { ۱۱۴۳ } خو دمر مان كردن به رهشكه. { ۵۷۰۵ - ۵۷۲۲ }
- ۱۲۴ { ۱۱۴۴ } كه سئ له سهر خوريني خور مای عه جوه بخوات. { ۵۲۰۶ - ۵۲۰۹ }
- ۱۲۵ { ۱۱۴۵ } دوومه لانيش چه شنيكه له گه زو، ناوه كهي دمر مانه يو چاو. { ۵۳۱۰ - ۵۳۱۶ }
- ۱۲۶ { ۱۱۴۶ } تيمار كردن به عوودي هيندي، واته به كوست. { ۵۷۰۵ - ۵۷۲۲ }
- ۱۲۸ { ۱۱۴۷ } دمر مان كردن له لاده موه به دهمي نه خوښه وه. { ۵۷۰۵ - ۵۷۲۲ }
- ۱۲۹ { ۱۱۴۸ } باسي كه له شاخگرو دمر مان كردنه ناو لووت. { ۵۷۰۵ - ۵۷۲۲ }
- ۱۳۰ { ۱۱۴۹ } خو تيمار كردن به كه له شاخگرتن و به خو داخكردن. { ۵۷۰۵ - ۵۷۲۲ }

- ۱۳۱ { ۱۱۵۰ } دهرمانکردن به برپنی دهمارو بهداخکردن. { ۵۷۰۵ - ۵۷۳۲ }
- ۱۳۲ { ۱۱۵۱ } دهرمانکردنی دهمی زام به داخکردن
- ۱۳۲ { ۱۱۵۲ } تیمارکردن بهمهی
- ۱۳۵ **۴۳- نامه‌ی تاعوون**
- ۱۳۵ { ۱۱۵۳ } تاعوون سزایه‌کی خوداییه، لهه‌هر شوینن بوو مه‌چن بۆ نه‌وئ، له‌شوینن که ئیوه‌ی ئی بوون
تاعوون که‌وته‌وه له‌وئ هه‌لمه‌یه‌ن. { ۵۷۳۲ - ۵۷۴۸ }
- ۱۳۹ **۴۴- نامه‌ی به‌دبینی و ره‌شبینی و ته‌نینه‌وه و ته‌شه‌نه‌کردنی نه‌خۆشی له‌یه‌کیکه‌وه بۆ به‌کیکی تر**
- ۱۳۹ { ۱۱۵۴ } ئەم جۆره شته ئەفسانەییە بایەخیان نییە: تەشەنە‌ی نه‌خۆشی له‌خۆیه‌وه و نوقلا‌نه‌ی
خراپ و نه‌مانگی مو‌حه‌رره‌م ده‌بێ به‌مانگی سه‌فه‌رو نه‌کونده‌بوو به‌دبوومه. { ۵۷۴۹ - ۵۷۵۸ }
- ۱۴۱ { ۱۱۵۵ } نه‌خۆش نه‌کرێته ناو ساخه‌وه. { ۵۷۴۹ - ۵۷۵۸ }
- ۱۴۳ { ۱۱۵۶ } مه‌لێن: له‌فیساره‌ بورجا بارانه‌مان بۆ باری. { ۵۷۴۹ - ۵۷۵۸ }
- ۱۴۳ { ۱۱۵۷ } غوولی بیابان درۆیه‌و راست نییە. { ۵۷۴۹ - ۵۷۵۸ }
- ۱۴۴ { ۱۱۵۸ } خۆباراستن له‌کەسێ دوو‌جاری نه‌خۆشی خراپ بووبێ. { ۵۷۸۲ }
- ۱۴۵ { ۱۱۵۹ } نوقلا‌نه‌ی باش فره‌ باشه. { ۵۷۵۹ - ۵۷۷۲ }
- ۱۴۶ { ۱۱۶۰ } شوومی و پێ ره‌شی له‌خانو و ژن و ماییندا. { ۵۷۵۹ - ۵۷۷۲ }
- ۱۴۹ **۴۵- نامه‌ی کاهینی و کوله‌نانی**
- ۱۴۹ { ۱۱۶۱ } رێگری له‌هاموشۆی کوله‌ نانی و نه‌وانه‌ی لافی نه‌پنی (غه‌یب) زانی ده‌کهن. { ۵۷۷۴ - ۵۷۸۲ }
- ۱۴۹ { ۱۱۶۲ } باسی نه‌وه‌ی که‌ جنۆکه‌ ده‌یفڕینن. { ۵۷۷۴ - ۵۷۸۲ }
- ۱۵۰ { ۱۱۶۳ } نه‌ستیره‌ گرته‌ جنۆکه‌، له‌وکاته‌دا که‌ گوئ هه‌ل ده‌خهن بۆ دزینی هه‌وال له‌ فریشه‌کان.
- ۱۵۱ { ۱۱۶۴ } که‌سێ بچێ بۆ‌لای فالجی، یه‌ک نوێزی گیرا نابێ. { ۵۷۷۴ - ۵۷۸۲ }
- ۱۵۲ **۴۶- نامه‌ی مارو جانه‌وه‌رانی تر**
- ۱۵۲ { ۱۱۶۵ } جله‌و‌گیری له‌کوشتنی ماری مائی. { ۵۷۸۴ - ۵۸۰۲ }
- ۱۵۲ { ۱۱۶۶ } ماری مائی ناو ما‌ل تا‌سێ جار هه‌ره‌شه‌ی ئی ده‌کری. { ۵۷۸۴ - ۵۸۰۲ }
- ۱۵۵ { ۱۱۶۷ } باسی کوشتنی مار. { ۵۷۸۴ - ۵۸۰۲ }
- ۱۵۷ { ۱۱۶۸ } کوشتنی شه‌و‌گه‌رد. { ۵۸۰۳ - ۵۸۰۹ }
- ۱۵۸ { ۱۱۶۹ } کوشتنی میرووله. { ۵۸۱۰ - ۵۸۱۲ }
- ۱۵۹ { ۱۱۷۰ } باسی کوشتنی پشيله. { ۵۸۱۳ - ۵۸۱۹ }
- ۱۶۰ { ۱۱۷۱ } باسی مشک و که‌سانێ که‌خودا کردوونی به‌مشک. { ۷۴۰۸ - ۷۴۰۹ }

۱۱۷۲ { پاداشی ئاودان به ئاژەل. } ۵۸۲۰ - ۵۸۲۲

۴۷- نامه‌ی شیخرو شتانی تری وا

۱۱۷۳ { باسی شیخرو خویندنه‌وی شیخەر. } ۵۸۴۶ - ۵۸۵۵

۱۱۷۴ { راستترین گوتەیی که هۆنەر گوتووێه‌تی

۱۱۷۵ { خۆ خەریککردنی زۆر به‌شیخەرەوه ناباشه

۱۱۷۶ { خۆلگەردن به‌رووی ئەوانە‌ی که لەروو، له‌ گۆتره‌ مه‌دح و ستایشی کەسێ لەروو دەکەن.

۱۱۷۷ { تاریضو مه‌تحنی لەرووش نه‌بی هەر ناباشه. } ۷۴۲۶ - ۷۴۳۳

۱۱۷۸ { نەردین (تاوڵەکردن). } ۵۸۵۶

۴۸- نامه‌ی خەون بینین

۱۱۷۹ { خەوینیینی پیڤه‌مبەر (دروودی خودای لەسەر بێ)

۱۱۸۰ { پیڤه‌مبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) لەخەوندا، موسەیلەمە‌ی کە‌ذذاب و ئەسودە‌ی عە‌نسی

دە‌بینی

۱۱۸۱ { دیتنی پیڤه‌مبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) لەخەوندا. } ۵۸۵۷ - ۵۸۹۶

۱۱۸۲ { خەونی خۆشی باش لەخوداوه‌یه‌، خەونی خراپیش لەشە‌یتانه‌وه‌یه‌.

۱۱۸۳ { خەونی باش لەخوداوه‌یه‌، کە‌سێ خەونی ناخۆشی بینی با بۆکە‌سی نه‌گێڕێته‌وه‌.

۱۱۸۴ { کاتی خەونیکی ناخۆ دە‌بینی، با پە‌نابگرێ بە‌خودا و وەرچەرخی بۆسەر لایه‌که‌ی تری

۱۱۸۵ { خەونی موسوڵمان یه‌ک به‌شه‌ له‌ج‌ل و شه‌ش به‌ش له‌ پیڤه‌مبەراییه‌تی.

۱۱۸۶ { کاتی شه‌و رۆژ به‌را‌به‌ر بوون، زۆر نزیکه‌ که‌ خەونی موسوڵمان هه‌له‌ی نه‌بی

۱۱۸۷ { خەونی خە و پەرژینکراو

۱۱۸۸ { کە‌سێ شه‌یتان لەخەوندا، یاری به‌ ئەق‌لی کرد با نه‌گێڕێته‌وه‌.

۴۹- نامه‌ی گه‌وره‌یی و پایه‌ به‌رزی

۱۱۸۹ { خودای گه‌وره‌ پیڤه‌مبە‌ری هه‌ل‌ب‌ژاردوو

۱۱۹۰ { فه‌رمایشته‌که‌ی پیڤه‌مبەر (دروودی خودای لەسەر بێ): من گه‌وره‌ی نه‌وه‌ی پایه‌ ئاده‌مم

۱۱۹۱ { نموونه‌ی نه‌و رینمایی و زانسته‌ی که‌ خودای گه‌وره‌ به‌ پیڤه‌مبە‌ردا ناردووێه‌تی

۱۱۹۲ { پیڤه‌مبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ته‌واوکه‌ری کۆمه‌له‌ی پیڤه‌مبە‌رانه‌ و کۆتا

پیڤه‌مبە‌ریانە (دروودی خودای لەسە‌ریان بێ)

۱۱۹۳ { به‌رد سلاوی له‌ پیڤه‌مبەر (دروودی خودای لەسەر بێ) ده‌کرد.

۱۱۹۴ { ئاو وە‌ک کانیاو له‌نیوانی پە‌نجه‌کانی پیڤه‌مبە‌روه‌ هه‌لقولاوه‌.

- ۱۹۳ { ۵۹۰۸ - ۵۹۰۰ } چەند نىشانەو موعجىزەى روونو ئاشكرای پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) سەبارت بەئاو
- ۱۹۵ { ۵۹۰۸ - ۵۹۰۰ } خۆراك بەھۆى پېغەمبەرەو پېتو فەرى تېدەكەوى.
- ۲۰۷ { ۵۳۲۴ - ۵۳۲۷ } پېتو فەرو پېرۆزى پېغەمبەر لە شىردا.
- ۲۱۰ { ۱۱۹۸ } پېتو فەرو پېرۆزى پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) لە رۆندا.
- ۲۱۲ { ۱۱۹۹ } درەخت بە ملکہچى شوپنى پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) دەكەوى. { ۷۴۳۷ }
- ۲۲۴ { ۱۲۰۰ } باسى موعجىزەى لەتبوونى مانگ. { ۷۰۰۲ - ۷۰۱۰ }
- ۲۲۵ { ۱۲۰۱ } پاراستنى پېغەمبەر لە نازارى ناحەزانى. { ۶۹۹۶ }
- ۲۲۷ { ۱۲۰۲ } پاراستنى پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) لەدەستدرېزى كەسى كە ويستووپەتى بېكوژى. { ۵۹۰۹ - ۵۹۱۱ }
- ۲۲۸ { ۱۲۰۳ } گوشتى زەھراوى مەر دەر خواردى پېغەمبەر دراوہ. { ۵۶۶۹ - ۵۶۷۰ }
- ۲۲۹ { ۱۲۰۴ } لە خەمگىرەندا پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) پېكاوپەتى.
- ۲۳۱ { ۱۲۰۵ } فەرمایشتى پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى): مەن كەمەرم گرتوون كە نەكەونە ناو ئاگر. { ۵۹۱۳ - ۵۹۱۷ }
- ۲۳۲ { ۱۲۰۶ } پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) لەھەموو كەسى، لەگەلى ئىسلام، باشتەر خودا دەناسىو زياتریش لىي دەترسى. { ۶۰۶۲ - ۶۰۶۴ }
- ۲۳۳ { ۱۲۰۷ } دوورگرتنى پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) لەتاوانو تۆلە سەندنىشى بەس لەبەر رەزای خودای گەورە بوودە بەس. { ۵۹۹۹ - ۶۰۰۵ }
- ۲۳۴ { ۱۲۰۸ } پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) ئەوئەندە لەشەو نوپزا راوہستابوو، ھەردوو پىي پەنەما بوو. { ۷۰۵۵ - ۷۰۵۷ }
- ۲۳۵ { ۱۲۰۹ } فەرمایشتى پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى): مەن پېشەنگى ئىووم لەسەر ھەوزى كەوتەر. { ۵۹۲۴ - ۵۹۵۸ }
- ۲۳۵ { ۱۲۱۰ } ھەوزەكەى پېغەمبەر و باسى گەورەپىيەكەى روپشتنى نەتەوہى ئىسلام بۆسەرى.
- ۲۴۱ { ۱۲۱۱ } باسى سېفەتو نىشانەو ھاتنو تەمەنى پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى).
- ۲۴۳ { ۱۲۱۲ } مۆرى پېغەمبەراپەتى. { ۶۰۲۸ - ۶۰۳۷ }
- ۲۴۵ { ۱۲۱۳ } شىوہى دەمو جاوو پاژنەى پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى).
- ۲۴۶ { ۱۲۱۴ } شىوہى رېشى پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى). { ۶۰۲۸ - ۶۰۳۷ }
- ۲۴۶ { ۱۲۱۵ } مووى سېي پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى). { ۶۰۲۸ - ۶۰۳۷ }
- ۲۴۷ { ۱۲۱۶ } شىوہى مووى پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى). { ۶۰۱۶ - ۶۰۲۷ }
- ۲۴۷ { ۱۲۱۷ } پېغەمبەر (دروودى خودای لەسەر بى) گەلى جار مووى سەرى شۆر دەكرەدەوہو گەلى جار

- جیای دکردهوه به ملاو لای سهریدا. {۶۰۱۶ - ۶۰۲۷}
- ۲۴۹ {۱۲۱۸} چۆنئیتی زمردهخه نهی پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ). {۵۹۸۹}
- ۲۴۹ {۱۲۱۹} شهرم و شکوی پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ). {۵۹۸۶ - ۹۸۸}
- ۲۵۰ {۱۲۲۰} بۆنی خووشی پیغه مبهیر و نهرم و نۆلی جهستهی. {۶۰۰۶ - ۶۰۰۸}
- ۲۵۱ {۱۲۲۱} ته نانهت له کاتی سهرماو سۆله شدا که سرووش (وهجی) دههات بۆ پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ) چۆراوگه ی نارهق به ناو چاوانیدا خور خور دههاته خواره وه. {۶۰۰۹ - ۶۰۱۶}
- ۲۵۲ {۱۲۲۲} باسی بۆنی خووشی نارهقی پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ).
- ۲۵۳ {۱۲۲۳} خۆ مووفه رک کردن به نارهقی پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ).
- ۲۵۵ {۱۲۲۴} نزیکه پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ) له خه لک و پیرۆزی وهرگرتن لئی.
- ۲۵۶ {۱۲۲۵} پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ) بهرهمترین کهسه بۆ منالان و خاوو خیزان.
- ۲۵۷ {۱۲۲۶} میهره بانى پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ) بۆ ژنان، فه رمانی دکرده به و شتره وان هکان که وشتری ژیر ژنان به هیواشی لی خورن. {۵۹۹۰ - ۵۹۹۵}
- ۲۵۸ {۱۲۲۷} دلیری پیغه مبهیر و له پی شه وه بوونی به ره و جهنگ. {۵۹۶۳ - ۵۹۶۱}
- ۲۵۹ {۱۲۲۸} پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ) رهفتاری له هه موو کهس بهر زتر و رهوشتی له هه موو کهس جوانتر بوو. {۵۹۶۶ = ۵۹۷۱}
- ۲۶۰ {۱۲۲۹} چۆنئیتی قسه ی پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ). {۷۴۳۴ - ۷۴۳۵}
- ۲۶۱ {۱۲۳۰} پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ) ته می و نامۆزگاری له سهر شیوهیه کی مه یانه کار دکردين. {۷۰۵۵ - ۷۰۵۷}
- ۲۶۲ {۱۲۳۱} پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ) بۆ به خشنده یی و پیاوختی و خیرخواهی له وینه ی نه بوو. {۵۹۶۴ - ۵۹۶۵}
- ۲۶۳ {۱۲۳۲} نه بووه که شتی له پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ) داوا بکری و بلی: نا.
- ۲۶۴ {۱۲۳۳} خه لاتى پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ) هم گه وه بوو، هم زۆر بوو. {۵۹۷۲ - ۵۹۷۸}
- ۲۶۵ {۱۲۳۴} باسی به ئینه کانی پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ).
- ۲۶۶ {۱۲۳۵} ژماره ی ناوه کانی پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ).
- ۲۶۸ {۱۲۳۶} پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ) به شیوه ی پیغه مبهیر چه ندی له مه که وه له مه دینه بووه. {۶۰۴۷ - ۶۰۵۷}
- ۲۶۹ {۱۲۳۷} پیغه مبهیر (دروودی خودای له سهر بئ) له ته مه نی چه ند سالی دا گیانی سپارد و کۆچی دوا یی کرد. {۶۰۳۸ - ۶۰۴۶}
- ۲۷۰ {۱۲۳۸} خوی گه وه نه گه ر خواستی خیری هه بی به نه ته وه می نه وه له پی ش خویانه وه گیانی پیغه مبهیر ده گیان ده کیشن. {۵۹۲۳}

- ۱۲۳۹ { باسی فہرمایشتی خودای گہورہ: { فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ } الْآیَہ { ۶۰۶۵ } ۲۷۱
- ۱۲۴۰ { باسی پھیرہوی پیغہمبہرو فہرمایشتی خودای گہورہ: { لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبَدِّلَ لَكُمْ تَسْؤُكُمْ } . { ۶۰۶۶ - ۶۰۷۸ } ۲۷۲
- ۱۲۴۱ { وازہینان لہہرشتی کہ پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) نہہیی ئی بکاو خو پاراستن لہ پیچہوانہی فہرمانی نہو. { ۶۰۶۶ - ۶۰۷۸ } ۲۷۵
- ۱۲۴۲ { حیوازی ہموالو فہرمانی پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) لہبارہی کاروباری نایینہوہ، لہگہل رای پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) سہبارت بہکاروباری دنیایی. ۲۷۵
- ۱۲۴۳ { خوزگہ خواستن بو بینینی پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) بہچاوی سہرو شہیدابوونی نہوہ. { ۶۰۸۲ } ۲۷۸
- ۱۲۴۴ { کہسانئ ناوات دہخوان، کہ کہسوکارو مالو منالیان بکہن بہقوریانی یہک دہم بینینی پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی). { ۷۰۶۱ - ۷۰۹۲ } ۲۷۹
- ۵۰- نامہی یادی پیغہمبہرانو باسی پایہ بہرزیان**
- ۱۲۴۵ { باسی سہرہتای دروستکردنی ئادہم (سلاوی خودای لہسہر بی). { ۶۹۸۵ } ۲۸۰
- ۱۲۴۶ { باسی گہورہیی ئیراہیمی خہلیل (سلاوی خودای گہورہی لہسہر بی). ۲۸۰
- ۱۲۴۷ { خو سوننہتکردنی ئیراہیم. { ۶۰۹۰ - ۶۰۹۷ } ۲۸۱
- ۱۲۴۸ { باسی فہرمایشتی ئیراہیم (سلاوی خودای لہسہر بی): { رَبِّ اٰرْنِیْ کَیْفَ تَخْیِی الْمَوْتِی } وہ باسی لووتو یووسف (دروودی خودایان لہسہر بی). { ۶۰۹۰ - ۶۰۹۷ } ۲۸۱
- ۱۲۴۹ { فہرمایشتی ئیراہیم (دروودی خودای لہسہر بی): { اِنِّیْ سَقِیْمٌ }، وہ { بَلْ فَعَلَهُ کِبِرٌ هٰمْ هٰذَا } ہەرہا فہرمایشتہکے ئیراہیم سہبارت بہ سارای زنی (نہمہ خوشکمہ). { ۶۰۹۰ - ۶۰۹۷ } ۲۸۴
- ۱۲۵۰ { باسی پیغہمبہر موسا (دروودی خودای لہسہر بی) فہرمایشتی خودای گہورہ: { فَبَرَّاهَ اللّٰہُ مِمَّا قَالُوْا وَكَانَ عِنْدَ اللّٰہِ وَجِیْہًا } . { ۶۰۹۸ - ۶۱۱۰ } ۲۸۸
- ۱۲۵۱ { داستانئ حمزہرتی موسا لہگہل حمزہرتی خلدی زیندہ (سلاوی خودایان ئی بی). ۲۹۰
- ۱۲۵۲ { فہرمایشتی پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی): باوی ہیچ پیغہمبہرئ مہدہن بہسہر پیغہمبہرئکی تردا. { ۶۰۹۸ - ۶۱۱۰ } ۲۹۷
- ۱۲۵۳ { باسی مہرگی موسا پیغہمبہر (دروودی سلاوی خودای گہورہی لہسہر بی). { ۶۰۹۸ - ۶۱۱۰ } ۳۰۰
- ۱۲۵۴ { فہرموودہی پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی): لہلای موساواہ تیپہریم لہ گورہکہیدا نوئیزی دکرد. { ۶۰۹۸ - ۶۱۱۰ } ۳۰۳
- ۱۲۵۵ { باسی یادی یووسف پیغہمبہر (دروودی خودای لہسہر بی). { ۶۱۱۱ } ۳۰۶
- ۱۲۵۶ { باسی یادی زمکہریا (دروودی خودای لہسہر بی). { ۶۱۱۲ } ۳۰۷
- ۱۲۵۷ { باسی یونوس (دروودی خودای لہسہر بی). { ۶۰۹۸ - ۶۱۱۰ } ۳۰۷

- ۱۲۵۸ { باسی عیسا (دروودی خودای لهسەر بئ). { ۶۰۸۳ - ۶۰۸۹ } ۳۰۸
- ۱۲۵۹ { هه‌موو مندائێ کاتێ له‌دایک دهبێ شه‌یتان سه‌ره‌ سیخو‌رمه‌یه‌کی ئێ دهدا، مه‌ریه‌م و عیسا کو‌ری نه‌بێ. { ۶۰۸۳ - ۶۰۸۹ } ۳۰۹
- ۱۲۶۰ { فه‌رمایشتی عیسا: باوهرم هه‌یه به‌خوداو چاوی خۆم به‌درو دده‌مه‌وه‌! ۳۱۰
- ۵۱- نامه‌ی گه‌وره‌یی هاو‌هه‌لانی پیغه‌مه‌به‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر پیغه‌مه‌به‌رو ره‌زای خودای گه‌وره‌ له‌ یاران و هاو‌هه‌لانی بئ)** ۳۱۱
- ۱۲۶۱ { باسی به‌هه‌رو گه‌وره‌یی ئه‌بو‌به‌کری سه‌دیق (ره‌زای خودای ئێ بئ) له‌گه‌ل باسی فه‌رمایشتی پیغه‌مه‌به‌ر: (ئه‌ی ئه‌بو‌به‌کر گو‌مانت چیه‌ به‌و دوو که‌سه‌، که‌ خودا خۆی که‌سی سێیه‌میانه‌). ۳۱۱
- ۱۲۶۲ { فه‌رمووده‌ی پیغه‌مه‌به‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ): (ئه‌بو‌به‌کر له‌گشت که‌س پتر پیاو‌ده‌تی به‌سه‌ر منه‌وه‌ هه‌یه‌). ۳۱۲
- ۱۲۶۳ { خۆشه‌ویسته‌ترین که‌س له‌لای پیغه‌مه‌به‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ) ئه‌بو‌به‌کری سه‌دیقه‌. ۳۱۳
- ۱۲۶۴ { کۆمه‌لێ کاری چاکه‌ له‌ ئه‌بو‌به‌کری سه‌دیقا کۆبو‌ونه‌ته‌وه‌و بو‌ون به‌هۆی ئه‌وه‌ که‌ بیه‌که‌ن به‌هه‌شتی ۳۱۴
- ۱۲۶۵ { فه‌رمووده‌که‌ی پیغه‌مه‌به‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ): (من و ئه‌بو‌به‌کرو عومه‌ر باو‌هرمان به‌مه‌ هه‌یه‌). { ۶۱۱۹ - ۶۱۳۶ } ۳۱۴
- ۱۲۶۶ { هاو‌رپێتی ئه‌بو‌به‌کری سه‌دیق و عومه‌ری فارووق بۆ پیغه‌مه‌به‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ). ۳۱۵
- ۱۲۶۷ { دانانی ئه‌بو‌به‌کری سه‌دیق به‌جێنشین (ره‌زای خودای ئێ بئ). { ۶۱۱۹ - ۶۱۳۶ } ۳۱۷
- ۱۲۶۸ { باسی به‌هه‌رو گه‌وره‌یی عومه‌ری کو‌ری خه‌تاب (ره‌زای خودای ئێ بئ). ۳۱۹
- ۱۲۶۹ { باسی به‌هه‌رو گه‌وره‌یی عوسمانی کو‌ری عه‌ففان (ره‌زای خودای ئێ بئ). ۳۲۹
- ۱۲۷۰ { باسی به‌هه‌رو گه‌وره‌یی عه‌لی کو‌ری ئه‌بو‌ تالیب (ره‌زای خودای ئێ بئ). ۳۲۹
- ۱۲۷۱ { باسی به‌هه‌رو گه‌وره‌یی زوبه‌یری کو‌ری عه‌وام. { ۶۱۹۲ - ۶۲۰۱ } ۳۲۷
- ۱۲۷۲ { باسی به‌هه‌رو گه‌وره‌یی ته‌له‌حه‌ و زوبه‌یر (ره‌زای خودایان ئێ بئ). ۳۴۳
- ۱۲۷۳ { به‌هه‌رو گه‌وره‌یی سه‌عدی کو‌ری ئه‌بو‌ وه‌ققاص (ره‌زای خودای ئێ بئ). ۳۴۴
- ۱۲۷۴ { باسی به‌هه‌رو گه‌وره‌یی ئه‌بو‌ عوبه‌یده‌ی کو‌ری ئه‌له‌جهررا‌ح (ره‌زای خودای ئێ بئ). ۳۵۱
- ۱۲۷۵ { باسی به‌هه‌رو گه‌وره‌یی سه‌سه‌ن و حوسه‌ین (ره‌زای خودایان ئێ بئ). ۳۵۳
- ۱۲۷۶ { باسی به‌هه‌رو گه‌وره‌یی فاتیمه‌ی کچی پیغه‌مه‌به‌ر (دروودی خودایان له‌سه‌ر بئ). ۳۵۵
- ۱۲۷۷ { باسی به‌هه‌رو گه‌وره‌یی که‌سو‌کاری پیغه‌مه‌به‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ). { ۶۲۰۶ - ۶۲۱۱ } ۳۶۰
- ۱۲۷۸ { باسی به‌هه‌رو گه‌وره‌یی عائیشه‌ دایکی بر‌واداران (ره‌زای خودای ئێ بئ)، هاو‌سه‌ری پیغه‌مه‌به‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر بئ). { ۶۲۳۳ - ۶۲۵۴ } ۳۶۴
- ۱۲۷۹ { باسی به‌هه‌رو گه‌وره‌یی خاتوو خه‌دیجه‌ی هاو‌سه‌ری پیغه‌مه‌به‌ر (دروودی خودای له‌سه‌ر ۳۸۵

- پتھمبہرو رمزای خودا لہہموو ہاوسہرو ہاوہل و پھیرہوانی بی). { ۶۲۳۲ - ۶۲۳۱ }
 ۳۸۸ { ۱۲۸۰ } باسی بہہرو گہورہی دایکی پرواداران زمینہی ہاوسہری پتھمبہر (دروودی خودای
 لہسہر پتھمبہرو رمزای خودا لہسہر ہاوسہرو ہاوہل و پھیرہوانی بی). { ۶۲۶۶ }
 ۳۸۹ { ۱۲۸۱ } باسی گہورہو بہہرمی ٹوم سہلہمہی دایکی نیماندارانی ہاوسہری پتھمبہر (دروودی
 خودای لہ پتھمبہرو ہہموو ہاوسہرو ہاوہل و پھیرہوانی بی). { ۶۲۶۵ }
 ۳۹۰ { ۱۲۸۲ } باسی بہہرو گہورہی ٹوم سولہیم، دایکی ٹہنہسی کوری مالیک (رمزای خودایان بی).
 ۳۹۱ { ۱۲۸۳ } باسی بہہرو گہورہی ٹوم ٹہیمہن، نازادکراوی پتھمبہر (دروودی خودای لہسہر بی) کہ
 دایکی ٹوسامہی کوری زمید بوو. { ۶۲۶۶ }
 ۳۹۲ { ۱۲۸۴ } باسی بہہرو گہورہی زمیدی کوری حاریثہ (رمزای خودای بی).
 ۳۹۳ { ۱۲۸۵ } باسی بہہرو گہورہی زمیدی کوری حاریثہ و ٹوسامہی کوری زمید (رمزای خودایان بی).
 ۳۹۴ { ۱۲۸۶ } باسی بہہرو گہورہی بیلالی کوری رہباح کہ بہندہی نازادکراوی ٹہبہکری صدیق بوو
 (رمزای خودایان بی). { ۶۲۶۹ - ۶۲۷۴ }
 ۳۹۵ { ۱۲۸۷ } باسی بہہرو گہورہی سلمان و صوہیب و بیلال (رمزای خودایان بی)
 ۳۹۵ { ۱۲۸۸ } باسی بہہرو گہورہی ٹہنہسی کوری مالیک (رمزای خودای بی).
 ۳۹۷ { ۱۲۸۹ } باسی بہہرو گہورہی جہعہری کوری ٹہبو تالیب و ٹہسمائی کچی عومہیس
 ۴۰۱ { ۱۲۹۰ } باسی بہہرو گہورہی عہدوللای کوری جہعہری کوری ٹہبو تالیب (رمزای خودایان بی)
 ۴۰۲ { ۱۲۹۱ } باسی بہہرو گہورہی عہدوللای کوری عہبباس (رمزای خودایان بی). { ۶۳۱۸ }
 ۴۰۲ { ۱۲۹۲ } باسی بہہرو گہورہی عہدوللای کوری عومہر (رمزای خودایان بی).
 ۴۰۴ { ۱۲۹۳ } باسی گہورہی عہدوللای کوری زویہیر (رمزای خودایان بی).
 ۴۰۴ { ۱۲۹۴ } باسی گہورہی عہدوللای کوری مسعود (رمزای خودای بی).
 ۴۰۹ { ۱۲۹۵ } باسی گہورہی عہدوللای کوری عہمری کوری حہرام (رمزای خودای بی).
 ۴۱۱ { ۱۲۹۶ } باسی گہورہی عہدوللای کوری سہلام (رمزای خودای بی). { ۶۲۳۰ - ۶۲۳۳ }
 ۴۱۶ { ۱۲۹۷ } باسی گہورہی سہعدی کوری موعاژ (رمزای خودای بی). { ۶۲۹۵ - ۶۳۰۲ }
 ۴۱۸ { ۱۲۹۸ } باسی گہورہی ٹہبو تلحہی ٹہنصاری و ٹوم سولہیمی ہاوسہری (رمزای خودایان بی).
 ۴۲۱ { ۱۲۹۹ } باسی گہورہی ٹویہی کوری کہعب. { ۶۲۹۰ - ۶۲۹۴ }
 ۴۲۲ { ۱۳۰۰ } باسی گہورہی ٹہبو زمی ٹہلغہفاری (رمزای خودای بی). { ۶۳۰۹ - ۶۳۱۲ }
 ۴۲۳ { ۱۳۰۱ } باسی گہورہی ٹہبو مووسای ٹہشعہری (رمزای خودای بی). { ۶۳۵۶ - ۶۳۵۵ }
 ۴۳۴ { ۱۳۰۲ } باسی گہورہی ٹہبو مووسا و ٹہبو عامیری ٹہشعہری (رمزای خودایان بی). { ۶۳۵۵ - ۶۳۵۶ }
 ۴۳۸ { ۱۳۰۳ } باسی گہورہی ٹہبو ہورمیرہ، کہ دہوسیہ، واتہ: لہہوڑی دہوسہ (رمزای خودای بی).

- ۱۳۰۴ { باسى گەورەمىي ئەبو دوجانە: سەماكى كۆرى خەرشە (رمزى خوداى ئى.بى). { ۶۲۰۳ } ۴۴۲
- ۱۳۰۵ { باسى گەورەمىي ئەبو سوفيان، كەناۋى سەخرى كۆرى خەربە (رمزى خوداى ئى.بى). { ۶۲۵۹ } ۴۴۴
- ۱۳۰۶ { باسى گەورەمىي جولىبىب (رمزى خوداى ئى.بى). { ۶۲۰۸ } ۴۴۶
- ۱۳۰۷ { باسى گەورەمىي خەسسانى كۆرى پابىت (رمزى خوداى ئى.بى). { ۶۲۳۴ - ۶۲۴۵ } ۴۴۸
- ۱۳۰۸ { باسى گەورەمىي جەرىرى كۆرى عەبدوللاى ئەلبەجەلى (رمزى خوداى ئى.بى). { ۶۲۱۷ - ۶۲۱۷ } ۴۵۹
- ۱۳۰۹ { باسى گەورەمىي كۆمەلەئى ئەصحابى شەجەرە (رمزى خوداى ئى.بى). { ۶۲۵۴ } ۴۶۱
- ۱۳۱۰ { باسى گەورەمىي كەسە نامادەى جەنگى بەدر بووبى. { ۶۲۵۱ - ۶۲۵۲ } ۴۶۲
- ۱۳۱۱ { باسى گەورەمىي ھۆزى قورەيش و يارىدەدەران (انصار) پىغەمبەر و كەسانى تىرىش ۴۶۶
- ۱۳۱۲ { باسى بەرپىزى ژنانى ھۆزى قورەيش. { ۶۴۰۳ - ۶۴۰۸ } ۴۶۷
- ۱۳۱۳ { باسى گەورەمىي ئەنصار (رمزى خوداى ئى.بى). { ۶۲۸۴ - ۶۲۸۴ } ۴۶۷
- ۱۳۱۴ { باسى باشتىنى مالەكانى يارىدەدەران. { ۶۲۸۴ - ۶۲۸۴ } ۴۷۱
- ۱۳۱۵ { بەجوانى رەفتار كىردن لەگەل يارىدەدەران ۴۷۲
- ۱۳۱۶ { باسى گەورەمىي ئەشعەرىيەكان (رمزى خوداى ئى.بى). { ۶۲۵۸ - ۶۲۵۷ } ۴۷۳
- ۱۳۱۷ { نزاۋ پارانەۋە پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى) بۇ ھۆزى غىقار و بۇ ھۆزى ئەسلەم. ۴۷۵
- ۱۳۱۸ { باسى گەورەمىي موزەينە و جۈھەينە و غىقار. { ۶۲۸۵ - ۶۴۰۰ } ۴۷۷
- ۱۳۱۹ { ۋەسپى جوانى ھۆزى تەى. { ۶۲۸۵ - ۶۴۰۰ } ۴۷۸
- ۱۳۲۰ { نزاى خىر بۇ ھۆزى دىموس. { ۶۲۸۵ - ۶۴۰۰ } ۴۷۸
- ۱۳۲۱ { باسى گەورەمىي ھۆزى بەنى تەمىم ۴۷۹
- ۱۳۲۲ { بەستىنى پەيمانى براپەتى لەنپوان يارانى پىغەمبەردا (دروودى خوداى لەسەر بى). ۴۸۰
- ۱۳۲۳ { فەرمايشتەكەى پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى): مەن نىشانەى ئاسوودەى و ئەمەن و ئاسايشم بۇ ھاۋەل و يارانى خۇم ھاۋەلانىشم نىشانەى ئەمەن و ئاسايشم بۇ گەلى ئىسلامى مەن. ۴۸۲
- ۱۳۲۴ { باسى كەسانى كە پىغەمبەريان دىبى، يا ھاۋەلانى پىغەمبەريان دىبى، يا كەسكى دىبى، كە ئەو پىغەمبەرى دىبى (دروودى خودا لەسەر پىغەمبەرى خوداۋ رمزاى خودا لە ھاۋەلان و ياران و پەيرەۋانى ھەتا ھەتايە). { ۶۴۱۴ - ۶۴۲۵ } ۴۸۴
- ۱۳۲۵ { باشتىن جىن جىنى ھاۋەلانى پىغەمبەرە، ئەنجا جىنى دوا ئەۋان، لەدوا ئەۋاننىش جىنى دوا ئەۋان. { ۶۴۱۴ - ۶۴۲۵ } ۴۸۵
- ۱۳۲۶ { مەردوم رىك ۋەك كان وان، چۇن كان لەبەنرەتدا چاك و خراپى ھەيە، ئەۋاننىش ھەروا. ۴۸۶
- ۱۳۲۷ { فەرمايشتى پىغەمبەر (دروودى خوداى لەسەر بى): لەپاش سەد سالى تر. كەسە نامىنى لەۋانەى كە ئىستا زىندوون و وان لەسەر رووى زەۋى. { ۶۴۲۶ - ۶۴۲۲ } ۴۸۸

- ۱۳۲۸ { پيشگيرى له جنیودان به هاوه لانی پیغه مبهر (دروودی خودای له سهر بئ) و باسی ئه وه که
چینی ئه وان باشترو چاکترن له چینه کانی باش خویان.
- ۱۳۲۹ { باسی گه ورهیی ئووه یسی قهره نی، که له چینی دووه می موسولمانانه، که ناودارن به تابعین
- ۱۳۳۰ { باسی چاکیتیی میصرو باشیتی خه لکی میصر. { ۶۴۴۰ - ۶۴۴۱ }
- ۱۳۳۱ { باسی باشیتی ولاتی عومان و چاکیتیی خه لکه که ی. { ۶۴۴۲ }
- ۱۳۳۲ { باسی گه ورهیی ولاتی عه جه م (فضل فارس). { ۶۴۴۴ - ۶۴۴۵ }
- ۱۳۳۳ { بتمان به خه لک ناکرئ مه گهر چونها. { ۶۴۴۶ }
- ۱۳۳۴ { باسی هه لات بازده که و خوینمژده که ی هوزی سه قیف. { ۶۴۴۳ }